Kommunstyrelsen

Kallelse

Nämnd	Kommunstyrelsen
Datum och tid	2020-09-29, kl. 08.00
Plats	SR Gräsö, kommunhuset, Östhammar
Sekreterare	Rebecka Modin
Ordförande	Jacob Spangenberg (C)

Ärendelista

1. Information från gemensamma nämnder och bolag 3
2. Information om ärende gällande mellanlagring av rivningsavfall i Dannemora 4
kl. 08.15-08.30 Ulf Andersson, Johan Nilsson
3. Information från kultur- och fritidsnämnden 5
kl. 08.30-09.00 Jonas Lennström, Elin Dahm
4. Information om ekonomiuppföljning per augusti 2020 6
kl. 09.20-09.30 Tony Wahlberg
Tjänstemän finns tillgängliga för att svara på frågor i ärendena 5-19 6
kl. 09.30-10.00
5. Yttrande Granskning av Långsiktig finansiell planering 7
6. Yttrande över revisionens granskning av underhåll av fastigheter och anläggningar 8
7. Samråd Gimo 8:103, vattentornet 9
8. Beslut gällande reviderad projektplan för ÖP 10
9. Representation i LAG – Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling 11
10. Representation i Destinationsråd Roslagen 13
11. Redovisning Sponsring 14
12. Fortsatt hantering av detaljplanen för Öregrund 4:121 m.fl. 15
13. Marma 3:14, antagande av detaljplan ”Centrumvägen” 17
14. Anskaffningsbeslut gällande elfordon 20
15. Antagande av reviderad livsmedelspolicy 22
16. Mottagande av nyanlända, bostadsförsörjning 23
17. Antagande av reviderat reglemente för kommunrevisionen 26
18. Ansökan om medel ur kärnavfallsfonden för slutförvarsorganisationens arbete i Östhammars kommun 2021 27

19. Fråga om tidplan för regeringens beslut avseende inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle, Gemensam skrivelse till miljödepartementet från Östhammar och Oskarshamns kommuner 28

20. Svar på motion från Irmeli Bellander (L) angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud 29

21. Östhammars kommuns inställning till etablering av ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark 30
kl. 10.00-10.30 Marie Berggren, Anna Bergsten

22. Workshop om kommunens hållbarhetsarbete 39
kl. 10.30-11.30 Camilla Andersson, Ida Eklöf, Fredrik Hübinette, Marcus Jakobsson

23. Diskussion om kommunstyrelsens mål 2021 40
kl. 11.30-11.50 Peter Nyberg

24. Anmälningsärende, Redovisning Mervärdesavtalet 41

25. Anmälningsärende, Föreläggandet från Riksgälden till slutförvarsorganisationen 42

26. Anmälningsärende, Preliminära kommuntal nyanlända Uppsala län 2021 43

27. Anmälningsärende, Krisledningsnämndens protokoll 44

28. Anmälningsärende, inkomna handlingar och rapporter 45

29. Delegationsbeslut 46

Dnr KS-2020-1

1. Information från gemensamma nämnder och bolag

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens förtroendevalda informerar från sammanträden med mera.

Dnr KS-2020-1

2. Information om ärende gällande mellanlagring av rivningsavfall i Dannemora

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information om ärende gällande mellanlagring av rivningsavfall i Dannemora som uppmärksammats i media.

Dnr KS-2020-1

3. Information från kultur- och fritidsnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information från kultur- och fritidsnämndens verksamhet.

Dnr KS-2020-451

4. Information om ekonomiuppföljning per augusti 2020

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner informationen

Ärendebeskrivning

Prognosen för augusti visar på ett resultat på plus 30,6 mnkr, det är en positiv avvikelse emot budget med 9,2 mnkr. Det är en stor skillnad jämfört med föregående prognos som visade ett resultat på 6,5 mnkr. Det beror främst på att skatteintäkterna som är uppdaterade med SKR:s senast lämnade prognos, den var positiv för kommunen och visade en positiv nettoökning av skatteintäkter och generella bidrag med cirka 20 mnkr. jämfört med föregående prognos i april. Nästa prognos från SKR kommer 1 oktober där kommer effekterna av förslagen i höstpropositionen hanteras.

Beslutsunderlag

Budgetuppföljning per 2020-08-31

Tjänstemän finns tillgängliga för att svara på frågor i ärendena 5-19

Kl. 9.30-10.00

Dnr KS-2020-469

5. Yttrande Granskning av Långsiktig finansiell planering

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen instämmer med de slutsatser som görs i granskningsrapporten och avser att följa de rekommendationer som revisorerna ger. Resursfördelningsmodellen kommer dokumenteras i reviderad styrmodell för kommunen, som kommer lämnas för antagande i slutet av 2020.

Ärendebeskrivning

På uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer har KPMG fått uppdraget att granska kommunens långsiktiga finansiella planering.
Utifrån utförd granskning bedömer revisionen att kommunen till betydande del bedriver ett ändamålsenligt arbete vad gäller detta.
Revisionen bedömer att kommunen kan förbättra arbetet med att följa upp och analysera de av kommunfullmäktige beslutade ekonomiska målen samt att noga prioritera de investeringar som behöver göras för att kontrollera den långsiktiga finansiella utvecklingen för kommunen.

Revisionen rekommenderar kommunstyrelsen följande:

- Löpande följa nettokostnadernas utveckling med syfte att nå 2 % -målet.
- Att upprätta långsiktiga prognoser för resultat- och balansräkning samt kassaflödesanalys som sträcker sig 5-10 år framåt.
- Löpande bevaka marknadsläget för mark och lägenheter framåt i tiden.
- Utmana sig själv med att hitta rätt nivå för en framtida tillväxttakt/nivå.
- Se över nuvarande resursfördelningsmodell och tillhörande planeringsverktyg.
- Uppdatera likviditetspolicyn och dess mål att vara skuldfri.

Kommentarer till rekommendationerna

Nettokostnadsutvecklingen och 2 % -målet följs upp tre gånger per år i de ekonomiska rapporter som görs tertialvis.
Ett arbete pågår med översyn av resursfördelningsmodell och budgetprocess för arbetet med planering på både kort och lång sikt. Ska vara klart till årsskiftet.

Beslutsunderlag

Revisionens rapport per 2020-06-11

Beslutet skickas till

Revisionen samt administrativt stöd KPMG

Dnr KS-2020-398,
REV-2020-5

6. Yttrande över revisionens granskning av underhåll av fastigheter och anläggningar

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom granskningens rekommendationer.

Ärendebeskrivning

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens rutiner och processer vad gäller underhåll av fastigheter och anläggningar. Uppdraget ingår i revisionsplan för år 2020. Efter genomförd granskning gör revisorerna bedömningen att kommunen delvis har ett ändamålsenligt underhåll av fastigheter och anläggningar. Mot bakgrund av genomförd revision rekommenderas kommunstyrelsen att:

- Anpassa arbetet med underhållsplaner utifrån mest lämpliga mall.
- Säkerställa att styrande dokument för underhållsarbetet i kommunen utformas på ett sätt som möjliggör ett enhetligt underhållsarbete för samtliga anläggningar och fastigheter i kommunen.
- Intensifiera arbetet med statusinventering av kommunens anläggnings- och fastighetsbestånd.
- Intensifiera upprättandet/arbetet med samtliga nämndernas anläggnings- och lokalförsörjningsplaner.
- Upprätta en rutinbeskrivning för hur slutförda projekt ska följas upp och utvärderas. En del i rutinbeskrivningen bör även vara hur underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner uppdateras efter slutförande av ett projekt.

Tekniska förvaltningen håller med om revisionens slutsatser.

Yttrandet ska vara revisionen tillhanda senast 2020-09-30.

Beslutsunderlag

Revisionens granskningsrapport och missiv

Beslutet skickas till

Revisionen, förtroendevalda samt administrativt stöd KPMG

Dnr KS-2020-551

7. Samråd Gimo 8:103, vattentornet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Ett förslag till ändring av detaljplan för Gimo 8:103 ”Vattentornet” är på samråd 31 augusti – 28 september 2020.

Syftet med planen är att genomföra en ändring av befintlig detaljplan för att möjliggöra bostäder och kontor på kvartersmark där dagens detaljplan enbart medger kontor.

Beslutsunderlag

Kommunens webbplats, detaljplaner http://www.osthammar.se/detaljplaner

Ärendets behandling

Margareta Widén Berggren (S) deltog inte i beslutet på grund av jäv vid arbetsutskottets beredning 2020-09-08, § 250.

Beslutet skickas till

Bygg- och miljönämnden

Dnr KS-2019-520

8. Beslut gällande reviderad projektplan för ÖP

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar revideringarna i projektplanen inklusive ny tidplan.

Ärendebeskrivning

Under statusrapporten som lämnades på arbetsutskottets sammanträde 2020-08-18 presenterades det att tidsplanen för ÖP behöver revideras. Revideringen har gjorts i befintlig projektplan för ÖP. I projektplanen har även ytterligare mindre förändringar gjorts, bland annat rör detta resursplanen, styrgruppen och mindre omformuleringar.

Beslutsunderlag

- Reviderad projektplan för ÖP (markeringar i dokument vart ändringar har gjorts).
- Underlag över vilka förändringar som gjorts i projektplanen för ÖP.

Ärendets behandling

Kommunstyrelsen beslutande 2019-09-03, § 231: Kommunstyrelsen antar projektplanen och ger samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att genomföra revideringen i enlighet med projektplanen.

Statusrapporter lämnas löpande på arbetsutskottets sammanträden.

Beslutet skickas till

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Dnr KS-2020-572

9. Representation i LAG – Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen utser landsbygdsutvecklare och EU-samordnare, Stefan Edelsvärd, som kommunens representant i LAG för Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling.

Beslutet verkställs i samband med föreningens ordinarie stämma våren 2021.

Kommunstyrelsen beslutar också att en rapport från förberedelsearbetet för den nya programperioden ska redovisas för kommunstyrelsen hösten 2021 av kommunens representant.

Ärendebeskrivning

Leader är en utvecklingsmetod som funnits inom EU sedan början av 1990-talet. Den handlar om att man i ett område går samman och gör en plan/strategi för hur man vill jobba med att utveckla landsbygden ekonomiskt. Strategin genomförs genom att man beviljar stöd till lokala projekt som bidrar till att uppfylla målen. Leader genomförs inom ramen för Landsbygdsprogrammet under 2014-2020.

Den ideella leaderförening vi är medlemmar i verkar inom kommunerna Uppsala, Knivsta, Östhammar, och Sigtuna.

LAG är föreningens beslutande styrelse. Mellan stämmorna arbetar styrelsen på uppdrag utifrån de riktlinjer och planer som stämmorna beslutat om. Styrelsen/LAG ansvarar ytterst för hela verksamheten med särskilt ansvar för budget, kanslilokaler, övergripande frågor samt bedömning och prioritering av projektansökningar.

LAG består av ledamöter som representerar den ideella sektorn, den privata sektorn samt den offentliga sektorn. Varje kommun utser sin representant.

Under programperioden har Östhammars kommun haft Birgitta Söderberg utsedd till kommunens representant. När programperioden nu avslutas inleds förberedelsearbetet med den nya programperioden. LAG går då in i ett annat arbete där prioriteringar av projektansökningar underordnas det långsiktigt strategiska utvecklingsarbetet för regionen. I samband med detta föreslås Birgitta härmed ersättas med Stefan Edelsvärd, som har just detta som sitt specialistområde för kommunens räkning inom landsbygdsutveckling och EU:s samtliga programområden.

Ett beslut i linje med förslaget skulle också bidra till att spara ersättning för bl.a. arvoden eftersom Stefan har detta som sin ordinarie arbetsuppgift.

Beslutsunderlag

- Reviderade stadgar Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling
- Protokoll årsmöte 18 maj, Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling

Beslutet skickas till

- Samhällsbyggnadschef Ulf Andersson
- Kultur- och fritidschef Elin Dahm
- Tidigare representant Birgitta Söderberg, Birgitta.Soderberg@osthammar.se
- Ny representant Stefan Edelsvärd
- Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling, Verksamhetsledare sven.uhlas@upplandsbygd.se
- Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling, Valberedning camilla.strandman@gmail.com
- Administratör troman, Hanna Horneij

Dnr KS-2020-574

10. Representation i Destinationsråd Roslagen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förslaget att utse Kommunstyrelsens ordförande, Jacob Spangenberg, till politisk representant i det Destinationsråd som etableras i syfte att ytterligare stärka destinationen Roslagen.

Ärendebeskrivning

Förra året presenterades en utvärdering av Visit Roslagen AB och det destinationsutvecklingsarbete, som de tre roslagskommunerna köpt av bolaget under flera år.

Utvärderingen, som utfördes av Tendensor, pekade bl.a. på att den nuvarande lösningen för destinationssamverkan inte är tillfredsställande utifrån den höga ambitionsnivån. Visit Roslagen föreslogs därför kompletteras med en bredare ansats för destinationsutveckling.

Studien framhöll att destinationen Roslagen saknar en ledning som underbygger ett effektivt och förtroendefullt samarbete mellan aktörerna på destinationen; offentligt, privat och civilsamhälle. Därför rekommenderades att ett sektorsövergripande destinationsråd tillsätts. Se särskilt sid 8 i beslutsunderlaget Rapport UtvärdVR.

De tre kommunerna har tillsammans berett rådets uppdrag, rapporteringsvägar, finansiering, formalia, representation mm.

Som ett resultat av detta föreslås i detta tjänsteutlåtande Kommunstyrelsens ordförande, Jacob Spangenberg, stå för den politiska representationen från Östhammars kommun.

En tjänsteperson från Östhammars kommun kommer också att adjungeras till rådet.

Beslutsunderlag

- Protokollsutdrag KS 2020-03-31, § 84
- Rapport UtvärdVR (Tendensorsrapporten)
- Beslut i Norrtälje kommun
- Beslutsunderlag Österåkers kommun

Beslutet skickas till

- Norrtälje kommun, linda.borjesson@norrtalje.se
- Österåkers kommun, kristina.eineborg@osteraker.se
- Kultur- och Fritidsförvaltningen, Elin Dahm
- Samhällsbyggnadsförvaltningen, Ulf Andersson

Dnr KS-2020-573

11. Redovisning Sponsring

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen har tagit del av redovisningen.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har under 2019 arbetat med sponsring av evenemang för att stärka attraktiviteten. Till del har den sponsringen finansierats genom Mervärdesavtalet och till del har sponsringen genomförts genom upplåtelse av mark eller liknande främjande insatser.

I januari 2020 började en evenemangssamordnare på Kultur- och fritidsförvaltningen. Evenemangssamordnaren ska vara vägen in i Östhammars kommuns organisation för evenemangsarrangörer.

Ett förvaltningsövergripande evenemangsråd fångar upp privata initiativ – likt Företagslostsfunktionen. Där ingår även representanter från Visit Roslagen sitter.

Ambitionen har under 2020 varit att vara närvarande och marknadsföra Östhammars kommun vid tio evenemang under 2020 (samt fungera som rådgivande och stöttande till betydligt fler).

Evenemangssamordnare hann ha fem möten med arrangörer innan pandemin stoppade all evenemangsverksamhet i mars 2020.

Beslutsunderlag

- Redovisning Evenemangssponsring
- Riktlinjer för sponsring via kommunens webbplats

Beslutet skickas till

- Samhällsbyggnadschef Ulf Andersson
- Kultur- och fritidschef Elin Dahm

Dnr KS-2020-571

12. Fortsatt hantering av detaljplanen för Öregrund 4:121 m.fl.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen finansierar återstoden av planarbetet för Öregrund 4:121 m.fl., till en uppskattad kostnad av 131 000 kr.

Finansiering sker inom kommunstyrelsens oförutsedda medel avseende plankostnader.

Ärendebeskrivning

Detaljplaneärendet på Öregrund 4:121 m.fl. påbörjades 2012 efter ett beslut i dåvarande samhällsbyggnadsnämndens arbetsutskott.

Länsstyrelsen beslutade 2010 att kommunen ska handlägga ärendet på Öregrund 4:121, vilket i praktiken innebär att kommunen antingen ska ändra befintlig plan från 1978 (från allmän platsmark till kvartersmark) eller genomföra 1978 års plan. Ett genomförande av planen skulle innebära att kommunen löser ut privatägda fastigheter och låter dem bli allmän platsmark. Inriktningen som kommunen haft sedan 2012 är att ändra 1978 års plan så att allmän platsmark blir kvartersmark.

Förslaget till detaljplaneändring har varit på samråd 2013 och granskning 2014. I granskningen framkom synpunkter kopplat till utfarter gentemot statlig väg och hanteringen av en äldre stenmur som löper genom en av fastigheterna. Synpunkterna gör att planförslaget troligtvis måste ändras mer än vad som normalt får göras efter granskning – vilket innebär att förslaget måste på en andra granskning innan den kan antas.

Arbetet med att ändra planförslaget inför en andra granskning saknar finansiering i dagsläget.

- Om kommunstyrelsen instämmer med föreslaget beslut innebär det att planenheten kommer fortsätta handlägga detaljplaneärendet och ta fram ett förslag på detaljplan (utan konsulthjälp) som kan antas i bygg- och miljönämnden. När detaljplanen vinner laga kraft krävs inga ytterligare åtgärder inom planområdet avseende ägarförhållanden eller fastighetsgränser.
- Om kommunstyrelsen avslår föreslaget beslut blir konsekvensen att kommunen måste handlägga ärendet på ett annat sätt än genom detaljplaneändring, troligtvis genom att lösa in fastigheten Öregrund 4:121 (som idag regleras som allmän platsmark enligt gällande plan från 1978).
- Beslutar kommunstyrelsen att varken fortsätta planarbetet eller att lösa in berörd fastighet riskerar kommunen att bryta mot länsstyrelsens beslut från 2010. Konsekvensen av detta är okänd.

Beslutsunderlag

- Sammanträdesprotokoll från samhällsbyggnadsnämndens arbetsutskott, 2012-03-14
- Trafikverkets granskningsyttrande, 2014-06-24
- Kostnadsuppskattning för återstoden av planarbetet, 2020-08-25

- Länsstyrelsens beslut, 2010-03-23

Beslutet skickas till

- Samhällsbyggnadsförvaltningen: Registraturen och Emma Sundin
- Lednings- och verksamhetsstöd, ekonomi

Dnr KS-2018-845
Dnr BMN-2018-315

13. Marma 3:14, antagande av detaljplan ”Centrumvägen”

Förslag till beslut

Bygg- och miljönämnden och kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige att:

- godkänna granskningsutlåtandet
- besluta att detaljplanen inte bedöms medföra betydande miljöpåverkan
- anta detaljplanen för Marma 3:14, Centrumvägen

Upplysningar

Planen hanterades med standardförfarande, enligt Plan- och bygglagen, PBL (2010:900).

Ärendebeskrivning

Bygg- och miljönämndens arbetsutskott beslutade, den 13 september 2017 att lämna positivt planbesked för det aktuella området.

Beslut om samråd fattades av bygg- och miljönämndens arbetsutskott den 7 november 2018. Planen var på samråd under perioden den 26 november till och med den 17 december 2018. Totalt inkom 12 yttranden under samrådstiden.

Beslut om granskning fattades av planchef den 23 april 2020. Planen var på granskning under perioden den 8 maj till och med den 11 juni 2020. Totalt inkom 9 yttranden.

Planområdet och planförslaget

Planområdet är beläget i Alunda centrum.

Det gränsar till Centrumvägen i väster och Trädgårdsvägen i norr. Planområdet upptar en yta om cirka 1500 kvm ha.

Detaljplanens syfte är att möjliggöra för flerbostadshus i 4 våningar där en suterrängvåning får anordnas. Detaljplanen skall även möjliggöra att flerbostadshuset inrymmer centrumverksamhet alternativt vård i form av en vårdcentral. Vårdcentral kommer att möjliggöras i alla våningar inkl. bottenvåning medan vårdcentral kommer att möjliggöras i våning 1-4. Centrumverksamhet kommer vara möjlig i bottenvåningen.

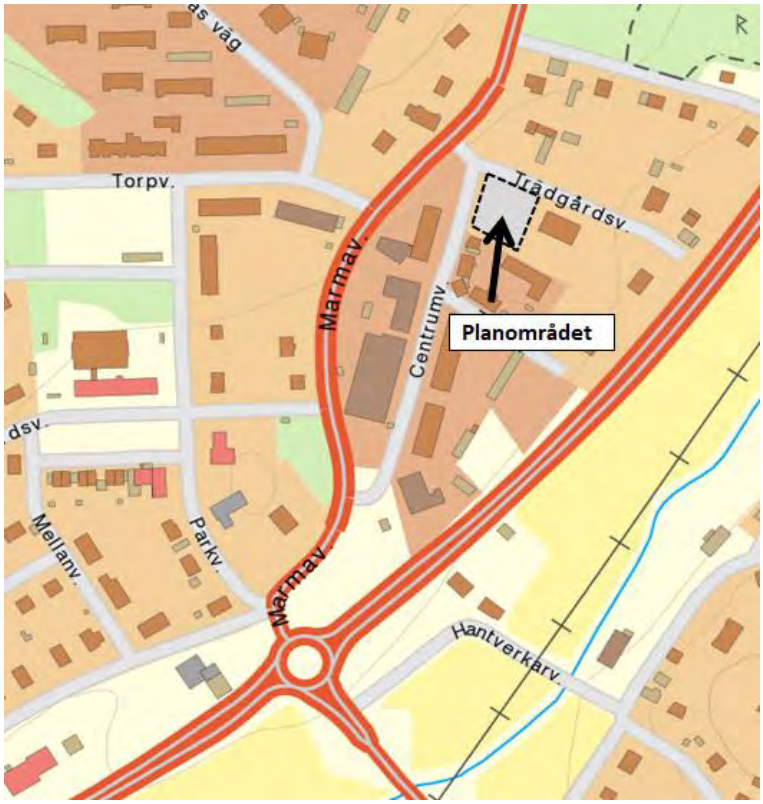

Planområdet.

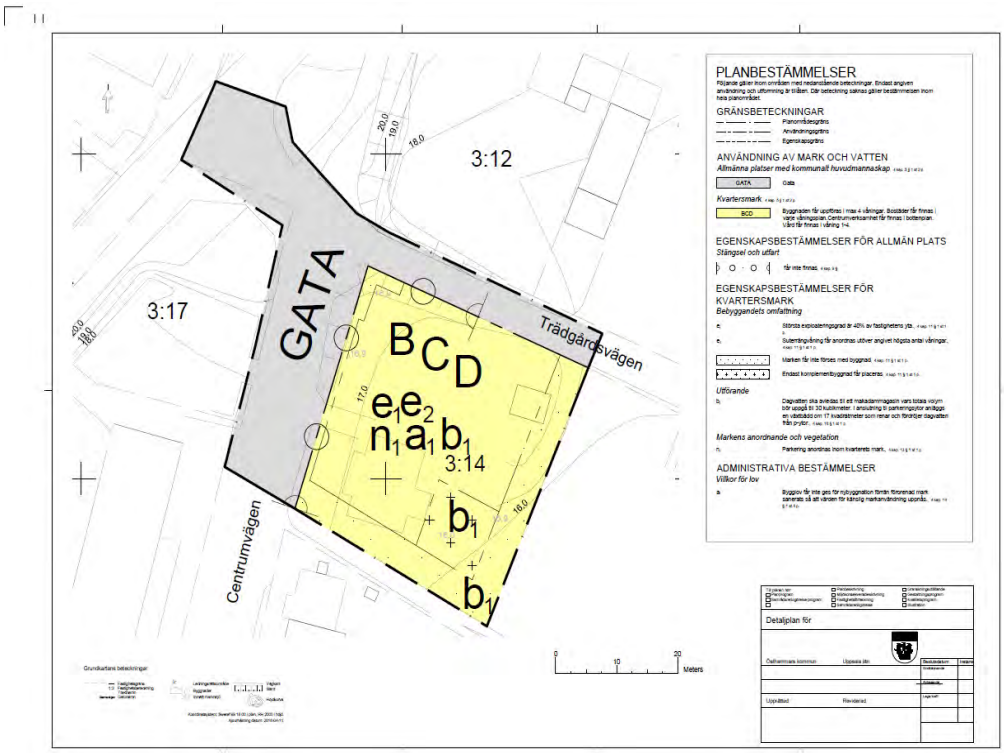

Plankartan

Revideringar som gjorts efter granskningen

- Redaktionella förändringar

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag bygg- och miljönämnden 2020-09-02, § 80

Handlingar

Antagandehandlingarna består av

- Plankarta
- Planbeskrivning
- Granskningsutlåtande
- Behovsbedömning
- Dagvattenutredning
- Markteknisk utredning
- fastighetsförteckning

_____

Beslutet skickas till:

Enligt sändlista

Dnr KS-2019-475

14. Anskaffningsbeslut gällande elfordon

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att göra en förnyad konkurrensutsättning inom SKL Kommentus ramavtal Fordon 2018. Anskaffningsbeslutet gäller ca 30 elfordon till kommunens olika verksamheter.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun står inför upphandling av nya bilar med leverans under år 2020-2021. Upphandlingen sköts centralt efter våra gemensamma behov och med hänsyn till miljökrav, säkerhet, ekonomi m.m. Målsättningen är att upphandla fordon som fungerar bra för verksamheterna, hålla nere antal biltyper och öka andelen elfordon i vagnparken för minskad klimatpåverkan från våra transporter. Tekniska förvaltningen har genom tidigare beslut i ärendet fått i uppdrag att fasa ut kommunens laddhybridfordon och ersätta dessa med rena elbilar.

Föreslaget beslut i relation till styrande och vägledande dokument

Anskaffningsbeslutet bidrar till att uppfylla det av kommunfullmäktige fattade målet inom Hållbarhetslöftena, åtgärdsområde 6: Fossilfria tjänstefordon.

Kommunstyrelsen har sedan tidigare, för tekniska förvaltningen, fattat nämndmålet Minskad klimatpåverkan.

Anskaffningsbeslutet bidrar även till att uppfylla hållbarhetsmålen 7, 11 och 13 inom Agenda 2030.

Ekonomiska konsekvenser

Ekonomin vad gäller elbilar har tidigare varit något osäker pga att de är en relativt ny företeelse på marknaden. Vi ser nu efter tre års egen erfarenhet av 15 elbilar att de har en mycket låg energiförbrukning, under 2 kWh/mil, och därmed en låg driftskostnad. Andrahandsvärdet för elbilar har också enligt branschen visat sig vara högre än vad man hade förväntat sig, vilket gynnar totalkostnaden.

Jämför vi kostnaderna för kommunens befintliga laddhybrider med uppskattade kostnader för de fordon vi nu vill ersätta dessa med, rena elbilar, så skiljer det mer än 1500 kr/månad/bil till elbilens fördel. Föreslaget anskaffningsbeslut skulle då ge en besparing på mer än 500 000 kr/år jämfört med idag. En mer exakt uppskattning av totala kostnaden för kommande fordon kan av givna skäl göras först när vi granskat vinnande anbud.

Med konventionella fossilbränsledrivna fordon skulle uppskattningsvis 250 000 kr/år ytterligare kunna sparas, men då bryter vi mot tidigare tagna inriktningsbeslut om fossilfria tjänstefordon. Dessutom kan vi då ej tillgodogöra oss nyttan av de investeringar vi gjort i laddinfrastruktur för fordonen.

Sammantaget

Med hänsyn till ovanstående samlade erfarenheter och den laddinfrastruktur som vi byggt upp för elfordon, i syfte att minska de klimatpåverkande utsläppen från våra transporter, förordar Tekniska förvaltningen att Östhammars kommun fortsätter satsningen på elfordon genom föreslaget anskaffningsbeslut.

Ärendets behandling

Vid arbetsutskottets beredning 2020-09-08, § 245 yrkade Pär-Olof Olsson (M) med bifall av Martin Wahlsten (SD) avslag till beslutsförslaget från förvaltningen med motiveringen att ett bättre beslutsunderlag krävs. Jacob Spangenberg (C) och Margareta Widén Berggren (S) yrkade bifall till beslutsförslaget från förvaltningen. Ordförande ställde proposition på yrkandena och fann att arbetsutskottet biföll beslutsförslaget från förvaltningen.

Pär-Olof Olsson (M) och Martin Wahlsten (SD) reserverade sig mot beslutet.

Beslutet skickas till

- Tekniska förvaltningen
- Upphandlingsenheten
- Energi- och klimatstrateg Marcus Jakobson

Dnr KS-2020-106

15. Antagande av reviderad livsmedelspolicy

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar livsmedelspolicy.

Ärendebeskrivning

Kommunens livsmedelspolicy antogs 2015. Policyn är i behov av revidering.

Följande ändringar har gjorts från tidigare version av policyn:

Krav på upphandlade animaliska produkter får inte vara mindre än de krav som anges i svenska djurskyddsregler i st.f. tidigare Miljöstyrningsrådets baskrav.

Inköp av närproducerade livsmedel ska öka i st.f. tidigare ”ambitionen är att öka inköp av närproducerade livsmedel”.

Given andel för ekologisk livsmedel i st.f. tidigare ”att succesivt öka”.

Kontinuerligt arbete med att minska matsvinnet ska utföras i st.f. tidigare ”matsvinnet ska vara så litet som möjligt”.

Beslutsunderlag

- Förslag till reviderad livsmedelspolicy
- Nu gällande livsmedelspolicy via kommunens webbplats

Ärendets behandling

Kommunstyrelsens arbetsutskott gav 2020-02-11, § 72, förvaltningen i uppdrag att revidera livsmedelspolicyn med följande inriktning:

- Anpassa ambitionsnivån för andelen ekologiskt till förmån för ökat avrop av svenskt kött och ha en säsongsbetonad matsedel.
- Barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden ska involveras i arbetet.

Barn- och utbildningsnämnden (2020-09-03, § 93) och socialnämnden (2020-09-02, § 100) har tagit del av förslaget och har inget att erinra.

Ärendets behandling

Vid arbetsutskottets beredning 2020-09-15, § 266 avstod Martin Wahlsten (SD) från att delta i beslutet.

Beslutet skickas till

- Måltidsenheten
- Webbredaktör för publicering på kommunens webbsida, styrande dokument

Dnr KS-2020-156

16. Mottagande av nyanlända, bostadsförsörjning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner Överenskommelsen mellan Östhammarshem och Östhammars kommun.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott gav under våren 2020 förvaltningen i uppdrag att redogöra för hur bostadsförsörjningen fungerar idag samt riktlinjer/principer för det fortsatta arbetet.

Östhammars kommun har sedan 2007 ett mottagande av nyanlända vuxna och familjer, personer med tillfälligt eller permanent tillstånd att vistas och arbeta i Sverige. Bostadsförsörjningen av dessa har främst genomförts i samarbete med stiftelsen Östhammarshem.

Bostadsförsörjningen av nyanlända var fram till 2015 relativt oproblematisk, dels p.g.a. bostadsmarknaden och dels för att kommunen hade ett lågt flyktingmottagande(2010-2014), 15-20/år eller mindre. I samband med migrationskrisen och den nya lagstiftningen, kommunernas ansvar för bosättning, försvårades bosättningsfrågan avsevärt. I samband med detta fördjupade kommunen sitt samarbete med den lokala bostadsstiftelsen och gjorde senare en överenskommelse. Denna överenskommelse förnyades 2020. Överenskommelsen är tecknad på tjänstemannanivå i såväl bostadsstiftelsen som i kommunen.

Under migrationskrisen gjorde kommunen flera försök att hyra in bostäder från den privata marknaden. Detta gav inget större resultat, 4-6 lägenheter i Alunda samt ett vandrarhemsliknande annex i Österbybruk. Detta gör att Överenskommelsen med Östhammarshem utgör kommunens strategi för bostadsförsörjning avseende nyanlända familjer och vuxna. Överenskommelsen gäller till 2020-10-31.

Statistik

- Under 2018 fick kommunen 6 st. lägenheter
- Under 2019 fick kommunen 5 st. lägenheter
- Under perioden 2018-2019, konverterades 26 lägenheter till förstahandskontrakt
- Vilka regler gäller för att få förstahandskontrakt;
- Östhammars kommun kan efter 12 månaders kontraktstid ansöka om att andrahandshyresgästen ska ta över förstahandskontraktet. Ansökan beviljas under förutsättning att andrahandshyresgästen godkänns i sedvanlig kreditupplysning, d.v.s. att inga betalningsanmärkningar eller skuldsaldo finns registrerade hos Kronofogdemyndigheten och att det fungerat med hyror och att inga störningar förekommit. Om inkomst består av etableringsstöd ska minst 150 dagar finnas kvar på

etableringsersättningen för att andrahandshyresgästen ska kunna gå över på eget kontrakt, dessutom måste inkomsten vara relevant i förhållande till hyran.

- Besiktning: Lägenheten ska innan övertagande av kontraktet besiktigas av Östhammarshems besiktningsman. Har skador uppstått i lägenheten som är att anse som onormalt slitage har Östhammarshem rätt att debitera Östhammars kommun dessa kostnader innan kontraktet skrivs över. Vid grav vanvård av lägenheten äger Östhammarshem rätt att neka att kontraktet övergår till andrahandshyresgästen, enligt Östhammarshems uthyrningspolicy.

- Från det att kontrakt skrivits över på den nyanlände löper en hyresgaranti under 12 månader från Östhammars kommun till Östhammarshem.

Då ärendet innebär ett samarbete mellan två aktörer i samma koncern redovisar vi även de utgångspunkter Östhammarshem haft för den gällande bostadsstiftelsen.

Följande fyra dokument bifogas och kommenteras nedan;

- Överenskommelsen för nyanlända
- Sveriges Allmännyttas skrift ”Bosättningslagen i praktiken” som Östhammarshem utgått ifrån inför upprättandet av överenskommelserna för nyanlända respektive ensamkommande.
- Östhammarshems nya uthyrningspolicy och riktlinjer för uthyrningen. Se särskilt under ”Tilldelningsregler”, Inkomst, om tidsbegränsade ersättningar så som etableringsersättning.
- Ansvarfull uthyrning, som är generella rekommendationer för uthyrningspolicy.

I dokumentet riktlinjer för uthyrning står att läsa under ”Tilldelningsregler”: ”Tidsbegränsade ersättningar så som t.ex. arbetslöshetskassa och etableringsersättning godkänns under förutsättning att det finns ett minimum av 150 dagar kvar av ersättningen samt att det finns ett borgensåtagande från person med ekonomiska förutsättningar, alternativt kommunal säkerhet.” Lydelsen finns även i överenskommelsen avseende bostadstilldelning för nyanlända, se utdrag nedan:

- Östhammars kommun kan efter 12 månaders kontraktstid ansöka om att andrahandshyresgästen ska ta över förstahandskontraktet. Ansökan beviljas under förutsättning att andrahandshyresgästen godkänns i sedvanlig kreditupplysning, d.v.s. att inga betalningsanmärkningar eller skuldsaldo finns registrerade hos Kronofogdemyndigheten och att det fungerat med hyror och att inga störningar förekommit. <u>Om inkomst består av etableringsstöd ska minst 150 dagar finnas kvar på etableringsersättningen för att andrahandshyresgästen ska kunna gå över på eget kontrakt, dessutom måste inkomsten vara relevant i förhållande till hyran</u>.
- ”Från det att kontrakt skrivits över på den nyanlände löper en hyresgaranti under 12 månader från Östhammars kommun till Östhammarshem.”

Villkoren för att ta över ett hyreskontrakt för en nyanländ familj är därmed inte mer fördelaktiga än för någon annan sökande att tilldelas ett förstahandskontrakt. Finns minst 150 dagar kvar av en tidsbegränsad ersättning och en ekonomisk säkerhet kopplad till kontraktet så får den sökande ett förstahandskontrakt (om inkomsten är relevant i förhållande till hyran).

Vad gäller vår uthyrningspolicy, riktlinjer för uthyrning och de kommunala överenskommelserna så följer de Sveriges Allmännyttas rekommendationer i dessa frågor. Vid utformningen av handlingarna har Östhammarshem tagit stöd i skrifterna: ”Ansvarsfull uthyrning av bostäder” och ”Bosättningslagen i praktiken”.
Utdrag ur Ansvarsfull uthyrning av bostäder, sid 4:
”Bostadsföretag bör arbeta på ett strukturerat sätt med kommunala hyreskontrakt för de personer och hushåll som inte blir godkända som hyresgäster på den ordinarie bostadsmarknaden. Detta kan ske genom att bostadsföretagen tecknar tydliga samarbetsavtal med den egna kommunen där samarbetsformer, omfattning, stöd för de boende med mera, specificeras. De kommunala kontrakten bör, om boendet sköts och fungerar, efter en viss tid leda till ett eget förstahandskontrakt.”

Beslutsunderlag

- Överenskommelsen för nyanlända
- Sveriges Allmännyttas skrift ”Bosättningslagen i praktiken” som Östhammarshem utgått ifrån inför upprättandet av överenskommelserna för nyanlända respektive ensamkommande.
- Östhammarshems nya uthyrningspolicy och riktlinjer för uthyrningen. Se särskilt under ”Tilldelningsregler”, Inkomst, om tidsbegränsade ersättningar så som etableringsersättning.
- Ansvarfull uthyrning, som är generella rekommendationer för uthyrningspolicy.

Ärendets behandling

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2020-03-10, § 92, att ge förvaltningen i uppdrag att redogöra för hur bostadsförsörjningen fungerar idag samt riktlinjer/principer för det fortsatta arbetet.

Vid arbetsutskottets beredning 2020-09-15, § 269 reserverade sig Martin Wahlsten (SD) mot beslutet.

Beslutet skickas till

- Arbetsmarknadsenheten, AME
- Kommunstyrelsen
- Socialnämnden
- Östhammarshem

Dnr KS-2020-548

17. Antagande av reviderat reglemente för kommunrevisionen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar Reglemente för kommunrevisionen.

Ärendebeskrivning

Revisionens reglemente har diskuterats vid möten mellan presidiet och revisionen. Bakgrunden är framförallt ändringsbehov utifrån att hänvisningar till lagrum är till den gamla kommunallagen. Förslag på ändringar har lämnats av revisionens ordförande. Dessa har lagts in i förslaget till reviderat reglemente. Avstämning mot SKR:s förslag till reglemente har också skett och ett fåtal förslag till tillägg har skett utifrån det. Kommentarer gällande samtliga ändringar finns i förslaget till reviderat reglemente.

Beslutsunderlag

Revisionens reglemente med markerade förslag till ändringar och kommentarer

Ärendets behandling

Ett utkast har skickats till presidiet och revisionen över sommaren, inga synpunkter har lämnats utifrån det. Presidiet har godkänt förslaget på möte 2020-08-25 och lämnar det till KSAU för beredning inklusive remiss till revisionen.

Vid arbetsutskottets beredning 2020-09-08, § 249, behandlades ärendet för remissutskick. Revisionen hade lämnat svar mellan utskicket av kallelse till arbetsutskottet och sammanträdet: ”På revisionens möte i torsdags beslöt vi att ställa oss bakom förslaget till reglemente för revisionen. Vi vill dock inte ha med meningen rörande kravet på ljud och bild för de som deltar digitalt.” Arbetsutskottet fick information om att det inte ställs samma krav på revisionens sammanträden som på exempelvis nämndernas. Kravet på ljud och bild för de som deltar på distans är utifrån SKR:s förslag till reglemente, men om revisionen hellre löser det på andra sätt finns det inget hinder i kommunallagen. Den önskade ändringen bör därför genomföras. Utifrån detta föreslogs att ärendet skulle lämnas vidare för antagande.

Beslutet skickas till

Revisionen och administrativt stöd KPMG

Dnr KS-2020-555

18. Ansökan om medel ur kärnavfallsfonden för slutförvarsorganisationens arbete i Östhammars kommun 2021

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar verksamhetsplan med tillhörande ansökan om medel ur kärnavfallsfonden för 2021 års arbete med slutförvarsfrågorna.

Ärendebeskrivning

Enligt 34 § förordningen (2017:1179) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet som började gälla 1 september 2018, ska ansökan om medel ur kärnavfallsfonden inkomma till Riksgälden senast tre månader före den period som ansökan avser. Det innebär för Östhammars kommun att ansökan ska vara inlämnad till Riksgälden senast 30 september 2020 för att kunna följa verksamhets- och budgetår. I ansökan ska det anges vilka kostnader som de utbetalade medlen ska finansiera.

Slutförvarsorganisationen har haft planeringsdag 4 september 2019 för att lägga ramar och planera sitt arbete med slutförvar för använt kärnbränsle och slutförvar för låg- och medelaktivt avfall (SFR).

Nya föreskrifter gällande finansiering av kärntekniska restprodukter har beslutats av Riksgälden som träder i kraft 1 oktober 2020 (RGKFS 2020:1). Denna ansökan har anpassats för att svara upp mot Riksgäldens föreskrifter, trots att ansökan lämnas in tidigare än ikraftträdandet.

Beslutsunderlag

Ansökan om medel baserad på slutförvarsorganisationens planeringsdag 4 september.

Beslutet skickas till

- Riksgälden med kopia till Strålsäkerhetsmyndigheten: karnavfallsfinansiering@riksgalden.se: Registrator@ssm.se
- Enhetschef slutförvarsenheten Marie Berggren
- Lednings- och verksamhetsstöd, ekonomi
- Slutförvarsorganisationen

Dnr KS-2020-556

19. Fråga om tidplan för regeringens beslut avseende inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle, Gemensam skrivelse till miljödepartementet från Östhammar och Oskarshamns kommuner

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förslag till skrivelse.

Ärendebeskrivning

Ett förslag har initierats av Oskarshamns kommun att överlämna en förfrågan till miljödepartementet avseende deras tidsplan för beslutsfattande i frågan om tillåtlighet enligt miljöbalken för ett slutförvar för använt kärnbränsle. Östhammars kommun har haft möjlighet att bidra till skrivelsen och förslag ligger därför att lämna in skrivelsen gemensamt.

Beslutsunderlag

Förslag till skrivelse

Beslutet skickas till

- Oskarshamns kommun
- Enhetschef slutförvarsenheten Marie Berggren

Dnr KS-2020-442

20. Svar på motion från Irmeli Bellander (L) angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen och antar socialnämndens yttrande.

Ärendebeskrivning

Irmeli Bellander (L) yrkar i motion daterad 2020-06-03 att man i Östhammars kommun snarast inrättar en tjänst som äldre/brukarombud enligt ovan beskrivna inriktning. (Beskrivs i motionen.)

Medel till tjänsten ska skapas inom kommunstyrelsens budget.

Beslutsunderlag

- Motion
- Svar inklusive yttrande från socialnämnden

Ärendets behandling

Motionen väcktes på fullmäktiges sammanträde 2020-06-09, § 86 och överlämnades till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutet skickas till

- Motionär
- Webbredaktör för publicering på webbsida motioner

Dnr KS-2020-576

21. Östhammars kommuns inställning till etablering av ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrker att Svensk kärnbränslehantering AB etablerar anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall från det svenska kärnkraftsprogrammet enligt KBS-3-metoden i Forsmark i Östhammars kommun.

Motiv till beslut

Bakgrund

Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) lämnade i mars 2011 in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken (SFS 1998:808) till verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för slutförvaring för använt kärnbränsle och kärnavfall. SKB lämnade samtidigt in en ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen (SFS 1984:3). Ansökan avser dels en utökning av det befintliga centrala mellanlagret och en inkapslingsanläggning i Simpevarp i Oskarshamns kommun (Clink) och dels en slutförvarsanläggning i Forsmark i Östhammars kommun.

Regeringsprövningen

Regeringen prövar tillåtligheten av verksamheten enligt 17 kap. 1 § miljöbalken men för att regeringen ska få tillåta verksamheten krävs kommunfullmäktiges tillstyrkan enligt 17 kap. 6 § i miljöbalken. Det är kommunfullmäktige i den kommun där verksamheten avses att etableras som har så kallad vetorätt. Det innebär att Oskarshamns kommun har vetorätt för Clink och Östhammars kommun för slutförvaret för använt kärnbränsle. Kommunfullmäktige i Oskarshamns kommun tillstyrkte i juni 2018 etableringen av Clink i Simpevarp. Regeringen har även att fatta beslut om tillstånd enligt kärntekniklagen för båda anläggningarna.

Vetoventilen

Regeringen kan enligt den så kallade vetoventilen i 17 kap. 6 § miljöbalken, trots kommunens nyttjande av sin vetorätt, tillåta verksamheten om den är synnerligen angelägen ur nationell synpunkt och inga lämpliga alternativ finns.

Huvudförhandlingen i Mark- och miljödomstolen och villkor

Under hösten 2018 hölls en fem veckor lång huvudförhandling i tillåtlighetsfrågan i mark- och miljödomstolen. Vid förhandlingarna avhandlades vilka miljöeffekter som ett anläggande av kärnbränsleförvaret skulle kunna få och vilka skyddsåtgärder i form av tillståndsvillkor och åtaganden som SKB åtog sig att vidta för att minimera miljöpåverkan. Därutöver avhandlades frågor rörande långsiktig säkerhet, informationsbevarande, eventuellt behov av övervakning efter förslutning samt frågan om ansvar efter förslutning. Östhammars kommun redovisade

sina ställningstagande i relation till SKB:s förslag till villkor och åtaganden samt lämnade sin inställning till övriga frågor, inklusive ansvar efter förslutning.

Östhammars kommun utgår från, som kommunen skrev i sitt yttrande till regeringen i december 2019 (handling 93 i M2018/00217/Me), att SKB kommer att stå fast vid de tillståndsvillkor och åtaganden som presenterats i handläggningen i mark- och miljödomstolen.

Östhammars kommun anser att regeringen i ett eventuellt tillåtlighetsbeslut med tillåtlighetsvillkor inte bör föregripa eller begränsa möjligheten för mark- och miljödomstolen att meddela särskilda villkor i en efterföljande tillståndsprövning.

Viktiga frågor för Östhammars kommun

Östhammars kommun har, genom att vara värdkommun och sin vetorätt, en central roll i prövningen av kärnbränsleförvaret och kommunen har deltagit aktivt i processen i 25 år. Under hela denna tid har Östhammars kommun haft en slutförvarsorganisation med ledamöter från samtliga politiska partier i kommunfullmäktige som utsetts att särskilt följa processen. Organisationen har, ur ett kommunalt perspektiv, informerat om och granskat de handlingar som rör slutförvaring av radioaktivt avfall som SKB, Strålsäkerhetsmyndigheten och övriga aktörer löpande presenterat. I detta arbete har kommunen byggt upp en omfattande kunskap om slutförvaring, radioaktivt avfall och andra frågor kopplade till detta.

Denna kunskapsuppbyggnad innebär att kunskapsläget hos Östhammars kommuns beslutande politiker är mycket högt. De politiker som idag är verksamma i kommunen har lång erfarenhet av att arbeta med frågan; ett arbete som har bedrivits såväl internationellt, nationellt som lokalt men även i huvudförhandlingen i mark- och miljödomstolen. Processen har hittills präglats av öppenhet och tillit till att samtliga parter tar ansvar i enlighet med sina respektive roller (verksamhetsutövare, prövande myndigheter och kommuner). Den öppenheten och tilliten vill Östhammars kommun bibehålla för det är kommunens bedömning att det gynnar staten, kommunen och inte minst verksamhetsutövaren.

Östhammars kommun anser att kommunens kunskap om, och därmed förståelse för, ett planerat slutförvar i Forsmark nu är tillräcklig för att fatta beslut i tillåtlighetsfrågan.

Inför kommunfullmäktiges beslut om tillstyrkan eller avstyrkan gällande slutförvar för använt kärnbränsle har det varit avgörande att frågor av central betydelse för kommunen har blivit utredda och besvarade.

Ansvar efter förslutning

En viktig fråga för Östhammars kommun är, och har genom hela processen varit, frågan om det långsiktiga ansvaret för slutförvarsanläggningen.

Riksdagen fattade den 10 juni 2020 beslut om lagändringar som innebär att statens ansvar för vissa kärntekniska anläggningar, till exempel slutförvar för använt kärnbränsle och kärnavfall, tydliggörs.

I och med de nu genomförda lagändringarna bedömer Östhammars kommun att frågan är tydligt klargjord.

Den långsiktiga säkerheten

En grundläggande fråga för kommunens ställningstagande är den långsiktiga säkerheten. Östhammars kommun anser att frågan utretts på ett tillförlitligt sätt och förlitar sig på Strålsäkerhetsmyndighetens expertkunskaper och bedömning när det gäller den långsiktiga säkerheten.

Mark- och miljödomstolen framförde i sitt yttrande till regeringen ett antal förutsättningar, framförallt kopplade till kopparkapselns skyddsförmåga, som domstolen ansåg skulle vara uppfyllda för att verksamheten skulle vara tillåtlig. SKB lämnade i april 2019 in en komplettering av ansökan i syfte att besvara bland annat dessa frågor. Östhammars kommun lämnade i december 2019 sina synpunkter på kompletteringen.

Under hösten 2019 tog SKB upp ett långtidsförsök i Äspö-laboratoriet i Oskarshamn, en del av det så kallade LOT-försöket (Long Term Test of Buffer Material). Försöket är huvudsakligen utformat för att undersöka förändringar i bentonitleran men innehåller även kopparkomponenter. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG) har under en lägre tid framhållit vikten av dessa försök och bedömer att de kan ge avgörande information om koppar är ett lämpligt kapselmaterial eller inte. Under vintern och våren har, med anledning av LOT-försöken, en skriftväxling pågått mellan MKG och Strålsäkerhetsmyndigheten. Myndigheten håller inte med MKG om att försöken är av avgörande betydelse men har meddelat att de har för avsikt att granska SKB:s kvalitetsarbete i samband med fältförsök i Äspö-laboratoriet.

Östhammars kommun fick i september 2020 en skrivelse från den lokala miljöorganisationen Opinionsgruppen för säker slutförvaring (Oss). Oss anser att Östhammars kommun bör avvakta resultaten från LOT-försöken, Strålsäkerhetsmyndighetens kvalitetssäkring av dessa och regeringens fråga om kommunens inställning innan beslut tas om att tillstyrka eller avstyrka att slutförvar för använt kärnbränsle byggs.

Östhammars kommun står kvar vid sin bedömning i samband med yttrandet till regeringen i december 2019 och förlitar sig även fortsatt på Strålsäkerhetsmyndigheten när det gäller bedömning av kapselns integritet och dess påverkan på slutförvarets långsiktiga säkerhet.

Miljöpåverkan

En central fråga för Östhammars kommun är den lokala miljöpåverkan och dess effekter för kommunens medborgare. Det är ofrånkomligt att en verksamhet som ett slutförvar för använt kärnbränsle påverkar omgivningen och det krävs därför omfattande åtgärder för att skydda människors hälsa och miljö.

Mark- och miljödomstolen har, i sitt yttrande till regeringen, bedömt att SKB:s miljökonsekvensbeskrivning uppfyller miljöbalkens krav. Domstolen skriver vidare att den valda platsen, förutsatt att skyddsåtgärder föreskrivs och kompensationsåtgärder vidtas, uppfyller miljöbalkens krav när det gäller lokalisering, skyddade områden och skyddade arter.

Transporter och buller

En etablering av ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark innebär en ökad mängd transporter till och från Forsmarksområdet, inte minst tunga transporter. Om SKB ges tillåtlighet kommer den ökade trafikmängden innebära en ökad bullerstörning för boende längs vägarna i närområdet.

I samband med huvudförhandlingen i mark- och miljödomstolen under hösten 2017, föreslog SKB ett villkor som innebär att SKB ska erbjuda bullerdämpande åtgärder till permanentboende längs väg 76 och väg 292 mellan Forsmark och Hargshamn. SKB föreslog i sin komplettering i april 2019 ett tillåtlighetsvillkor med samma formulering. Ett motsvarande förslag fanns för en vägsträcka i Oskarshamns kommun. Oskarshamns kommun föreslog i sitt yttrande över kompletteringen att erbjudandet skulle omfatta alla boende längs den berörda sträckan. Östhammars kommun föreslog i sitt yttrande motsvarande förändring i villkor för den aktuella sträckan i Östhammars kommun. SKB har motsatt sig denna förändring.

Östhammars kommun är överlag positiv till villkorsförslaget där SKB i stort går kommunen till mötes. Det kan enligt kommunens bedömning ses som ett allmänt intresse och kommunen har ingen invändning mot att det meddelas som ett tillåtlighetsvillkor. Kommunen står dock kvar vid sitt förslag från yttrandet till regeringen i december 2019 om att erbjudandet om bullerdämpande åtgärder bör omfatta alla boende längs de berörda vägarna, inte enbart permanentboende.

SKB har även föreslagit andra villkor kopplade till transporter och buller, bland annat gällande sjötransporter av bergmassor och reglering av när på dygnet tunga transporter får ske. Ett villkorsförslag innebär att SKB ska verka för att berörd väghållare (Trafikverket) upprättar åtgärdsprogram för eventuella bullerdämpande och trafiksäkerhetshöjande åtgärder på väg 76 och 292 (Forsmark-Hargshamn). Gällande trafiksäkerhetshöjande åtgärder har SKB begränsade möjligheter att påverka och kommunen vill betona vikten av att Trafikverket tar sitt ansvar i denna del och tillser att eventuella åtgärder vidtas.

Mark- och miljödomstolen har i sin beredning av ärendet till regeringen gjort ett gediget och omfattande arbete gällande bland annat granskningen av miljöpåverkan. Östhammars kommun delar Mark- och miljödomstolens bedömning gällande miljöpåverkan och hänvisar till ovan förda resonemang angående de villkorsförslag som SKB lämnat.

Östhammars kommuns fortsatta roll

Östhammars kommun anser sig ha befogad rätt till insyn i utvecklingen av slutförvaret för använt kärnbränsle även efter det att ett eventuellt tillstånd har meddelats.

Östhammars kommun har genom åren, bland annat i sitt yttrande till regeringen i december 2019, betonat vikten av kommunens fortsatta roll. Det gäller dels den fortsatta stegvisa prövningen enligt kärntekniklagen men även andra områden där kommunen och dess medborgare påverkas.

Ett område där kommunen (eller dess framtida motsvarighet) förväntas få en viktig roll är gällande det långsiktiga informationsbevarandet, det vill säga informationsbevarande efter

förslutning av slutförvaret för använt kärnbränsle. Det är därför viktigt att kommunen ges förutsättningar att både bevaka och följa frågan och vara med i arbetet med utformningen av informationsbevarande för slutförvar i Östhammars kommun.

Östhammars kommun anser att dess bidrag i processen, med bland annat lokal kunskap och lokala frågeställningar, har förbättrat och även framöver kommer att bidra till att viktiga frågor lyfts fram och belyses. Flera parter, bland annat Strålsäkerhetsmyndigheten och Kärnavfallsrådet, har betonat kommunernas betydelse för planerings- och prövningsprocessen.

Den öppenhet som hittills präglat slutförvarsfrågan är viktig för att skapa förtroende för processen och för förankring och förståelse i lokalsamhället. Även här har kommunen en viktig roll eftersom kommuninvånarna och de lokala organisationerna i första hand vänder sig till kommunen för att framföra sina synpunkter. För en god fortsatt förståelse och kunskap om en eventuell verksamhet i lokalsamhället, vill Östhammars kommun betona vikten av en öppen process även under byggnation, drift och avveckling. Enligt kommunens bedömning gynnar öppenhet alla parter i processen.

Dialogforum

SKB har föreslagit ett tillåtlighetsvillkor om dialogforum som kommunen är positiv till. Under en eventuell tillståndsprocess behöver formen och mandatet för dialogforumet preciseras.

Stegvis prövning

Angående kommunens roll i den stegvisa prövningen enligt kärntekniklagen, föreslogs i utredningen ”Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar” (SOU 2019:16) att samråd med bland annat kommuner ska ske innan beslut fattas om att gå vidare till nästa steg. Östhammars kommun är positiva till detta förslag till lagändring och instämmer med utredarna om att kärntekniklagen behöver moderniseras avseende insyn och inflytande i enlighet med internationella rekommendationer och direktiv (till exempel Århuskonventionen).

Framtida beslutsprocesser

Det planerade slutförvaret för använt kärnbränsle har en bygg-, drift- och avvecklingsperiod som tillsammans är mer än 70 år. Det slutförvar som SKB ansökt om att få bygga i Forsmark är dessutom ett av de första slutförvaren för använt kärnbränsle i världen och en teknikutveckling inom området kan förväntas ske. Till följd av bland annat dessa två aspekter bedömer Östhammars kommun att kunskapsläget och förutsättningarna kan komma att ändras och därmed leda till en omprövning av verksamheten innan förvaret försluts.

Östhammars kommun vill betona att om förutsättningarna förändras så att det krävs en omprövning av verksamheten anser kommunen att tillstyrkan från kommunfullmäktige (eller dess dåvarande motsvarighet) ska inhämtas innan tillåtlighet eller tillstånd meddelas. Östhammars kommun föreslår att ett eventuellt tillåtlighetsbeslut från regeringen förenas med villkor för att säkerställa kommunens roll i eventuella framtida beslutsprocesser.

Östhammars kommun har under hela prövningen gett uttryck för att kommunen förutsätter att:

- Den maximala volym använt kärnbränsle som ska slutförvaras är de cirka 12 000 ton som angetts i ansökan.
- Det är det använda kärnbränslet från de svenska kärnkraftverkens reaktorer som ska slutförvaras inom landets gränser.
- Sverige ska inte slutförvara använt kärnbränsle från andra länder.
- Metoden är KBS-3V.

Östhammars kommun utgår från att dessa förutsättningar kommer att utgöra grunden för ett eventuellt tillstånd till kärnbränsleförvaret och att avvikelser innebär att verksamheten ska omprövas.

Finansiering

En förutsättning för att Östhammars kommun ska kunna fortsatta vara en aktiv part är att kommunens arbete med slutförvarsfrågor är fullt ut finansierat. En kunnig och engagerad värdkommun ger ett annat perspektiv och legitimitet till prövningsprocesserna. I en gemensam skrivelse till regeringen (M2019/02262/Ke) har Östhammars och Oskarshamns kommun hemställt om ändring i lagen om finansiering av kärntekniska restprodukter. Även Kärnavfallsrådet anser att kommunerna har en viktig roll att spela och skrev i sitt remissvar till regeringen i september 2019 att ”bestämmelserna enligt finansieringslagstiftningen behöver ses över så att berörda kommuner kan få full finansiering för att följa prövningar även enligt kärntekniklagen”. Östhammars kommun vill betona vikten av att regeringen skyndsamt hanterar kommunernas hemställan och därmed säkerställer kommunernas möjligheter att fortsätta bidra i slutförvarsarbetet.

Östhammars kommun som värdkommun

Östhammars kommuns viktiga roll i den svenska slutförvarsprocessen upphör inte i och med vetobeslutet. Om tillåtlighet ges kommer kommunen, förutom den roll den bör ha i den fortsatta stegvisa prövningen och utformandet av till exempel informationsbevarande åtgärder (se ovan), att ha en central roll som värdkommun för både kärnbränsleförvaret och det befintliga slutförvaret för kortlivat låg- och medelaktivt avfall (SFR). Det är även rimligt att anta att Östhammars kommun kommer att vara en av platserna vid lokaliseringsutredning av ett framtida slutförvar för långlivat låg- och medelaktivt radioaktivt avfall (SFL).

Östhammars kommun vill i detta sammanhang uppmärksamma regeringen på de stora samhälleliga konsekvenser som en verksamhet av denna dignitet och art kan generera.

De berörda kommunerna (Oskarshamn och Östhammar) har med tillgängliga medel från Kärnavfallsfonden, byggt upp en organisation inom sina kommuner för att kunna informera såväl inom kommunen som ut till dess kommuninvånare om processen och dess innehåll. Båda kommunerna är små kommuner som ska bevaka anläggandet av en verksamhet som i allra högsta grad är en nationell snarare än en kommunal angelägenhet.

Slutförvaret för använt kärnbränsles storlek och komplexitet ställer stora krav på kommunen, både vad gäller resurser och upprätthållande av kompetens för att kunna bevaka och delta i processen. Frågans dignitet och tidsperspektiv ställer således kommunens uthållighet på prov

både när det gäller kapacitet och kompetens att påverka och bidra till en så bra process som möjligt med öppenhet och insyn.

Konsekvenserna för en värdkommun av en etablering av denna omfattande verksamhet, de utmaningar det innebär för kommunens ekonomi och infrastruktur samt bibehållande av kommunens kärnverksamhet är svåra att överblicka men Östhammars kommun har identifierat ett antal utmaningar som ryms under huvudrubrikerna kompetensförsörjning och infrastruktur nedan.

Kompetensförsörjning

För kärnteknisk verksamhet krävs många olika kompetenser ställt i relation till den fas som olika anläggningar och projekt befinner sig i tidsmässigt. I samtliga faser behövs kompetent arbetskraft i projektet. Det finns redan idag ett behov av såväl personal för anläggningsarbeten, som ingenjörer och specialistkompetenser ute på Forsmarkshalvön och inom de myndigheter som bedriver tillsyn på dessa verksamheter. Det är angeläget att det finns utbildningar på yrkes-, högskole- och universitetsnivå som kan kompetensförsörja denna typ av verksamhet i ett långt tidsperspektiv. Anläggningarna för kärnteknisk verksamhet behöver av naturliga skäl ett mer enskilt läge, vilket gör att arbetskraften vid anläggningarna måste ha goda förutsättningar att transportera sig till och från anläggningarna.

De kärntekniska verksamheterna i Östhammars och Oskarshamns kommun bidrar till en stor del av Sveriges energiförsörjning och en lösning på ett nationellt avfallsproblem. Det är för Östhammars kommun en självklar utgångspunkt att staten måste ta ett större ansvar för att underlätta för kompetensförsörjningen för dessa verksamheter.

Infrastruktur

Infrastruktur rymmer vägar för samtliga trafikslag och trafikanter, elnätskapacitet för att möta behov av elektrifiering av arbetsmaskiner, anslutande företagsetableringar och bostadsbyggande exempelvis på Forsmarkshalvön och i Hargshamnsområdet och bredbandskapacitet i hela kommunen för att möjliggöra distansarbete för att vara attraktiva arbetsgivare.

Östhammars kommun ser att det finns en möjlighet för regeringen att styra alternativt adressera medel inom ansvariga sektorsmyndigheter för att tillgodose allmänna intressen. Östhammars kommun har tidigare framfört argument gällande detta i sitt yttrande till regeringen i december 2019.

Med detta överlämnar Östhammars kommun till regeringen att fortsätta beredningen av ärendet.

Ärendebeskrivning

Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte 2011 om tillstånd för att bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark i Östhammars kommun. Prövningen av ansökan sker enligt två lagstiftningar, miljöbalken och kärntekniklagen. Beslut fattas av regeringen men enligt den så kallade vetorätten i miljöbalken krävs kommunfullmäktiges tillstyrkan för att regeringen ska få tillåta verksamheten. Fullmäktige i Östhammars kommun har därför att ta ställning till om etableringen av ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark ska tillstyrkas eller inte.

Miljödepartementets diarienummer: M2018/00217/Me

Beslutsunderlag

Bilagor:

Bilagorna 2-5 kommer tryckas och distribueras till samtliga i fullmäktige inför behandlingen av ärendet 2020-10-13.

1. Handlingen har ersatts av motiv till beslut
2. Slutförvaring av använt kärnbränsle i Forsmark – beslutsunderlag
3. Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande till regeringen
4. Mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen (sammanfattning)
5. Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande över SKB:s komplettering i miljöbalksprövningen

Länkar:

- Östhammars kommuns yttrande.
- Ansökningshandlingar
- Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande till regeringen med bilagor
- Mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen
- Strålsäkerhetsmyndighetens yttranden över SKB:s komplettering med bilaga
- Regeringens sida om slutförvaret
- Ett förtydligat statligt ansvar för vissa kärntekniska anläggningar
- Oskarshamns vetobeslut

Ärendets behandling

Förslag till beslut har diskuterats på Villkorsrådets sammanträde. Vid beredningen av ärendet på kommunstyrelsens arbetsutskotts sammanträde 2020-09-15, § 262, fanns fyra förslag till beslut. Arbetsutskottet beslutade att ärendet skulle återupptas på extra arbetsutskott 2020-09-21 kl. 09.30.

Förslag 1.

Kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrker att Svensk kärnbränslehantering AB etablerar anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall från det svenska kärnkraftsprogrammet enligt KBS-3-metoden i Forsmark i Östhammars kommun.

Förslag 2.

Kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrker att Svensk kärnbränslehantering AB etablerar anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall från det svenska kärnkraftsprogrammet enligt KBS-3-metoden i Forsmark i Östhammars kommun.

En förutsättning för denna tillstyrkan är följande:

Vid en eventuell omprövning av verksamheten ska kommunfullmäktiges tillstyrkan inhämtas innan tillåtlighet eller tillstånd meddelas.

En sådan tillstyrkan ska alltid inhämtas om verksamheten kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag, såsom exempelvis vid byte av metod, deponering av avfall från nya kärnkraftsanläggningar eller deponering av andra länders använda kärnbränsle.

Förslag 3.

Kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrker att Svensk kärnbränslehantering AB etablerar anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall från det svenska kärnkraftsprogrammet enligt KBS-3-metoden i Forsmark i Östhammars kommun.

Östhammars kommun föreslår att regeringens tillåtlighetsbeslut förenas med följande villkor:

Vid en eventuell omprövning av verksamheten ska kommunfullmäktiges tillstyrkan inhämtas innan tillåtlighet eller tillstånd meddelas.

En sådan tillstyrkan ska alltid inhämtas om verksamheten kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag, såsom exempelvis vid byte av metod, deponering av avfall från nya kärnkraftsanläggningar eller deponering av andra länders använda kärnbränsle.

Förslag 4.

Kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrker inte att Svensk kärnbränslehantering AB etablerar anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall från det svenska kärnkraftsprogrammet enligt KBS-3-metoden i Forsmark i Östhammars kommun.

Beslutet skickas till

- Miljödepartementet, märkt med diarienummer M2018/00217/Me, m.registrator@regeringskansliet.se
- SKB, registrator@skb.se
- Strålsäkerhetsmyndigheten
- Länsstyrelsen i Uppsala län
- Oskarshamns kommun
- Slutförvarsenheten

Dnr KS-2020-36

22. Workshop om kommunens hållbarhetsarbete

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att arbeta vidare med uppdraget utifrån resultatet från workshopen. Kommunstyrelsen tar slutgiltig ställning till nyckeltalen när de fastställs som en del av budgeten inför 2021.

Ärendebeskrivning

En workshop à ca en timme planeras till kommunstyrelsen.

Syftet är att kommunstyrelsen ska ge vägledning i uppdraget att plocka fram indikatorer för kommunens hållbarhetsarbete i enlighet med uppdrag att ta fram en struktur för hur kommunen ska arbeta med hållbarhet inom ramen för vår styrmodell inklusive förslag på 10-15 nyckeltal som ska följas utifrån de 53 som RKA har tagit fram.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse med instruktioner
- Bilaga RKA Agenda 2030 nyckeltal

Ärendets behandling

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2020-01-21, § 41, att ge samhällsbyggnads-förvaltningen tillsammans med berörda från lednings- och verksamhetsstöd i uppdrag att:

- ta fram en struktur för hur kommunen ska arbeta med hållbarhet inom ramen för vår styrmodell inklusive förslag på 10-15 nyckeltal som ska följas utifrån de 53 som RKA har tagit fram.
- skapa en gemensam hållbarhetspolicy för ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

Vid arbetsutskottets beredning 2020-09-08, § 246, diskuterades behov av att förtydliga beslutsförslaget till kommunstyrelsen med att uppdraget att arbeta vidare med resultatet är inför att nyckeltalen ska utgöra en del av budgethandlingen. Formuleringen *Kommunstyrelsen tar slutgiltig ställning till nyckeltalen när de fastställs som en del av budgeten inför 2021* lades till. Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade att kommunstyrelsen genomför en workshop på sitt sammanträde 2020-09-29.

Beslutet skickas till

- Miljösakkunnig Camilla Andersson
- Kvalitetsutvecklare Ida Eklöf och Fredrik Hübinette
- Energi- och klimatsakkunnig Marcus Jakobson

Dnr KS-2020-577

23. Diskussion om kommunstyrelsens mål 2021

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit fyra strategiska inriktningsområden. Sedan 2020 bryter kommunstyrelsen ner dessa inriktningsområden i för styrelsen egna mål och styrtal. I det bilagda dokumentet finns ett förslag till revidering.

Beslutsunderlag

Presentation Mål 2021

Beslutet skickas till

Kommundirektör

Dnr KS-2020-269

24. Anmälningsärende, Redovisning Mervärdesavtalet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

I maj 2009 tecknades ett avtal om mervärdesinsatser mellan SKB, SKB:s ägare Oskarshamns kommun och Östhammars kommun. Sedan dess har värden levererats enligt avtalets avsikt och årligen redovisas detta till Kommunstyrelsens arbetsutskott.

Redovisningen ska anmälas till kommunstyrelsen enligt beslut oktober 2015, dnr KS-2009-505.

Redovisningen avser verksamhetsåret 2019, läget i skrivande stund samt bedömningar inför framtiden

Beslutsunderlag

- Verksamhetsberättelse Mervärdesavtalet Östhammars kommun 2019
- Presentation

Ärendets behandling

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2020-09-15, § 254, att ta del av redovisningen och tillstyrka arbetet med avtalet. Redovisningen anmäls till kommunstyrelsen som anmälningsärende.

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen, anmälningsärende
- Samhällsbyggnadschef Ulf Andersson
- Näringslivsutvecklare Ellinor Nordesten

Dnr KS-2020-560

25. Anmälningsärende, Föreläggandet från Riksgälden till slutförvarsorganisationen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Beslutsunderlag

- Föreläggande
- Svar

Dnr KS-2020-568

26. Anmälningsärende, Preliminära kommuntal nyanlända Uppsala län 2021

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Migrationsverket har nu presenterat sitt förslag till länstal gällande mottagande av nyanlända för år 2021. Kommunen har fått förslag på kommuntal från Länsstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Meddelande från Länsstyrelsen
- Skrivelse, preliminära kommuntal

Dnr KS-2020-170

27. Anmälningsärende, Krisledningsnämndens protokoll

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Krisledningsnämnden har haft sammanträde med anledning av coronaviruset covid 19. Beslutet som fattades innebär att nämnden inte längre är i funktion.

Beslutsunderlag

Protokoll Krisledningsnämnd 2020-09-15 via kommunens webbplats

Dnr KS-2020-1

28. Anmälningsärende, inkomna handlingar och rapporter

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Organisation/Avsändare	Datum	Ärende/typ av handling
Samordningsförbundet	2020-08-28	Medlemsavgifter 2021
Slutförvarsenheten	2020-09-23	Aktuellt i slutförvarsfrågan 2020-09-29, perioden 2020-09-01 – 2020-10-20

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras i arbetsrummet under fliken Anmälningsärende, inkomna handlingar och rapporter.

Dnr KS-2020-39

29. Delegationsbeslut

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner redovisningen av delegationsbeslut

Ärendebeskrivning

Utskottens protokoll från 2020-09-08, 2020-09-15 och 2020-09-21.

	Beslutsdatum	Delegat	Ärende (numrering på handling i arbetsrum)
a	2020-09-10	Peter Nyberg	Delegationsbeslut avseende begäran om utlämnande av uppgifter
b	2020-09-15	Pauliina Lundberg	Delegationsbeslut i personalfrågor, Lednings- och verksamhetsstöd
d	2020-09-16	Birgitta Kraft	Delegationsbeslut i personalfrågor, Lednings- och verksamhetsstöd
d	2020-07-03	Carina Hemlin-Karlsson	Delegationsbeslut, tomtförsäljning
e	2020-07-02 – 2020-09-02	Anders Hedberg	Delegationsbeslut, lokala trafikföreskrifter, dispenser med mera
f	2020-05-11 – 2010-09-21	Carina Hemlin Karlsson	Delegationsbeslut, tillfällig markupplåtelse
g	2020-08-01 – 2020-09-01	Andreas Järvenpää	Delegationsbeslut, inhyrning av lokaler

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras i arbetsrummet under fliken Delegationsbeslut.

Utskottens protokoll publiceras i utskottens arbetsrum

ÖSTHAMMARS KOMMUN – EN DEL AV ROSLAGEN

Driftbudgetuppföljning, netto august 2020

Prel befolkning 2020-06-30: 22 294

	Års-budget	Period-budget	Utfall	%	Slut-prognos	Årsav-vikelse	%
Kommunstyrelsen	**-160 294**	**-105 924**	**-104 699**	**99**	**-167 303**	**-7 009**	**-4**
Politik	*-8 236*	*-5 486*	*-5 213*	*95*	*-8 352*	*-116*	*-1*
Stab	*-3 328*	*-2 214*	*547*	*-25*	*-3 328*	*0*	*0*
Marknad o Kommunikation	*-2 770*	*-1 844*	*-1 669*	*91*	*-2 770*	*0*	*0*
ÖsthammarDirekt	*-2 918*	*-1 978*	*-1 586*	*80*	*-3 081*	*-163*	*-6*
Upphandlingsenhet	*-3 922*	*-2 703*	*-2 826*	*105*	*-3 922*	*0*	*0*
Samhällsplaneringsenhet	*-8 234*	*-5 489*	*-5 479*	*100*	*-8 234*	*0*	*0*
	0	*-92*	*341*	*-371*	*0*	*0*	
LVS Lednings- o verksamhetsstöd	*-26 245*	*-17 436*	*-16 888*	*97*	*-25 741*	*505*	*2*
Proj o Oförutsedda fr KS	*-3 717*	*-1 526*	*-1 341*	*88*	*-7 196*	*-3 479*	*-94*
Gem Överförmyndarnämnd	*-2 538*	*-1 692*	*-1 471*	*87*	*-2 207*	*331*	*13*
Gem Räddningstjänstnämnd	*-27 379*	*-18 253*	*-18 200*	*100*	*-27 300*	*79*	*0*
Gem IT-nämnd	*-12 761*	*-8 507*	*-10 411*	*122*	*-12 761*	*0*	*0*
AME Arbetsmarknadsenhet	*-8 101*	*-5 264*	*-6 777*	*129*	*-8 067*	*34*	*0*
Slutförvarsenheten	*0*	*3*	*562*		*0*	*0*	
Lokal Säkerhetsnämnd	*0*	*0*	*2*		*0*	*0*	
Tekniskt förvaltning	-43 230	-28 911	-27 286	*94*	-47 430	-4 200	*-10*
Bredband/strategi	-6 915	-4 609	-4 517	*98*	-6 915	0	*0*
Affärsverksamhet	0	76	-2 487		0	0	*0*
Bygg- och miljönämnd	**-7 376**	**-4 852**	**-6 561**	**135**	**-7 776**	**-400**	**-5**
Kultur- och fritidsnämnd	**-39 955**	**-26 581**	**-24 744**	**93**	**-39 990**	**-35**	**0**
Varav Mervärde KFN	0	0	7		0	0	
Barn- och utbildningsnämnd	**-564 149**	**-378 737**	**-359 624**	**95**	**-564 149**	**0**	**0**
Socialnämnd	**-507 151**	**-334 593**	**-340 235**	**102**	**-518 451**	**-11 300**	**-2**
Gemensamt	**-16 342**	**-10 895**	**-9 916**	**91**	**-16 122**	**220**	**1**
SUMMA DRIFTSKOSTNADER	**-1 295 267**	**-861 581**	**-845 778**	**98**	**-1 313 791**	**-18 524**	**-1**
Skatter	**1 319 184**	**875 672**	**904 983**	**103**	**1 345 518**	**26 334**	**2**
Räntor netto	**-2 500**	**-2 681**	**-969**	**36**	**-1 142**	**1 358**	**54**
ÅRETS RESULTAT	**21 417**	**11 410**	**58 236**	**510**	**30 585**	**9 168**	**43**

ÖSTHAMMARS KOMMUN
- EN DEL AV ROSLAGEN

Kommunrevisionen

Datum
2020-06-11

Dnr

Sid
1 (2)

ÖSTHAMMARS KOMMUN
Kommunstyrelsen
2020 -06- 16
Dnr: Dpl:

Kommunstyrelsen

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av Långsiktig finansiell planering

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens långsiktiga finansiella planering. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att Östhammars kommun till betydande del bedriver ett ändamålsenligt arbete vad gäller långsiktig finansiell planering. Vi bedömer att kommunens organisation delvis skapar tillräckliga förutsättningar för att nå de av fullmäktige beslutade finansiella målen med bäring på god ekonomisk hushållning, bland annat genom att upprätta prognoser för pensionsskuld och befolkningsprognoser. Vidare ger organisationen förutsättningar i vissa delar hantera den långsiktiga finansiella utvecklingen, dock bör kommunen vara uppmärksam och noga prioritera vilka investeringar som bör göras. I detta arbete är det viktigt att kommunen noga följer de projekt som är beslutade genom att föra diskussioner på politisk nivå med stöd av analyser och kalkyler från tjänstepersoner.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderas Kommunstyrelsen att:

- Löpande följa och styra nettokostnadernas utveckling mot måluppfyllelse vad gäller god ekonomisk hushållning. Ett av kommunens finansiella mål med bäring på god ekonomisk hushållning är resultat på två procent i förhållande till skatteintäkterna (netto).
- Upprätta långsiktiga prognoser över resultat- och balansräkningar samt kassaflödesanalyser som sträcker sig över en längre tid. Dessa prognoser bör sträcka sig över en fem- till tioårsperiod och kontinuerligt uppdateras för att få en kontinuitet i den finansiella planeringen.
- Löpande bevaka marknadslägen och konjunkturskiftningar vad gäller mark- och lägenhetspriser framåt i tiden.
- Försöka att utmana sig själva vad gäller den långsiktiga finansiella planeringen för att hitta "rätt" nivå, hur mycket kommunen kan växa och vilka begränsningar som finns. Inom detta bör kommunen också beakta hur kommunen ska agera vid olika typer av scenarier som kan tänkas uppstå.
- Se över den resursfördelningsmodell och tillhörande planeringsverktyg som ligger till grund för budget och treårsplan.

Postadress
Box 66
Fakturaadress
Box 106
742 21 Östhammar

Besöksadress/Reg.office
Stångörsgatan 10
742 21Östhammar
www.osthammar.se

Telefon
Nat 0173-860 00
Int +46 173 860 00
E-post
kommunen@osthammar.se

Telefax
Nat 0173-175 37
Int +46 173 175 37

Organisationsnummer
212000-0290
V.A.T. No
SE212000029001

Bankgiro
233-1361

- Se över likviditetspolicyns mål beträffande att vara skuldfri. I praktiken innebär det att kommunen måste ha ett positivt kassaflöde och att nettoinvesteringar finansieras till 100 procent av kommunens resultat och avskrivningar. Enligt vår mening är målet inte realistiskt, då kommunen inte uppfyllt målet sedan 2016 och prognostiserar att målet uppnås först 2023.

Kommunrevisionen översänder härmed granskningsrapport och missiv till Kommunstyrelsen för yttrande. Svar önskas senast den 31 oktober 2020. Rapporten skickas även till Kommunfullmäktiges presidium för kännedom.

Enligt uppdrag

[redacted]

Mats Sjöborg
Ordförande

Granskning av långsiktig finansiell planering

Revisionsrapport

Östhammars kommun

KPMG AB

2020-06-11

Antal sidor 25

Antal bilagor 1

© 2020 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

KPMG AB
Granskning av långsiktig finansiell planering

2020-06-11

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte och revisionsfrågor	4
2.2	Avgränsning	5
2.3	Revisionskriterier	5
2.4	Ansvarig nämnd/styrelse	5
2.5	Projektorganisation	5
2.6	Metod och utgångspunkter	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Organisation och processer för långsiktig finansiell planering	6
3.2	Långsiktig finansiell planering	7
3.3	Coronavirusets / Covid-19:s inverkan på Östhammars kommuns långsiktiga finansiella planering	18
3.4	Iakttagelser	19
3.5	Kommentarer	19
4	Svar på revisionsfrågor	21
Bilaga 1	Metod och utgångspunkter	24

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification KPMG Confidential

1 Sammanfattning

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska hur kommunen arbetar med sin långsiktiga finansiella planering. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Kommunens resultat för 2019 uppgick till 11,2 mkr, vilket är att jämföra med budgeterat resultat på 7,2 mkr och 2018 års resultat på 1,1 mkr. 2019 års resultat innebär att resultatet i förhållande till skatteintäkter, statsbidrag och statlig utjämning uppgick till 0,9 procent. Därmed uppnådde kommunen inte målet om ett resultatöverskott om 2,0 procent av skatteintäkter och statlig utjämning. Under perioden 2015-2019 har kommunen nått målet om resultatöverskott två gånger, 2016 och 2017. Granskningen visar även att kommunens finansiella mål om nettokostnadernas procentuella utveckling i förhållande till skatteintäkter och generella bidrag inte uppnåddes vid utgången av 2019.

Av kommunens likviditetspolicy framgår att kommunen har som mål att vara skuldfri. För att nå målet ska lån amorteras när överlikviditet finns. Detta innebär att kommunen behöver ha ett positivt kassaflöde och att investeringar finansieras till 100 procent av kommunens resultat och avskrivningar. Kommunens självfinansieringsgrad av netto-investeringar uppgick under 2019 till 61 procent. Kommunen har under perioden 2015-2019 nått målet om självfinansieringsgrad en gång, 2016.

Granskningen visar att nettokostnaderna beräknas öka mer än skatteintäkter, generella statsbidrag och statlig utjämning mellan 2020 och 2021. För att undvika ekonomiska problem som flera kommuner i Sverige nyligen erfarit, är det viktigt att kommunen beaktar hur nettokostnaderna förhåller sig till skatteintäkter, generella statsbidrag och statlig utjämning, samt hur framtida projekt bäst ska prioriteras och finansieras. Vi bedömer att kommunen även beaktar dessa ekonomiska problem genom att upprätta prognoser för vård- och skolbehov, vilka ger möjligheter för Östhammars kommun att bedriva skol- och omsorgsverksamhet som möter behov med rätt kapacitet.

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att Östhammars kommun till betydande del bedriver ett ändamålsenligt arbete vad gäller långsiktig finansiell planering. Vi bedömer att kommunens organisation delvis skapar tillräckliga förutsättningar för att nå de av fullmäktige beslutade finansiella målen med bäring på god ekonomisk hushållning. Vidare ger organisationen förutsättningar i vissa delar hantera den långsiktiga finansiella utvecklingen, dock bör kommunen vara uppmärksam och noga prioritera vilka investeringar som bör göras. I detta arbete är det viktigt att kommunen noga följer de projekt som är beslutade genom att föra diskussioner på politisk nivå med stöd av analyser och kalkyler från tjänstepersoner.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Löpande följa och styra nettokostnadernas utveckling mot måluppfyllelse vad gäller god ekonomisk hushållning. Ett av kommunens finansiella mål med bäring på god ekonomisk hushållning är resultat på två procent i förhållande till skatteintäkterna (netto).
- Upprätta långsiktiga prognoser över resultat- och balansräkningar samt kassaflödesanalyser som sträcker sig över en längre tid. Dessa prognoser bör

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

sträcka sig över en fem- till tioårsperiod och kontinuerligt uppdateras för att få en kontinuitet i den finansiella planeringen.

- Löpande bevaka marknadslägen och konjunkturskiftningar vad gäller mark- och lägenhetspriser framåt i tiden.
- Försöka att utmana sig själva vad gäller den långsiktiga finansiella planeringen för att hitta "rätt" nivå, hur mycket kommunen kan växa och vilka begränsningar som finns. Inom detta bör kommunen också beakta hur kommunen ska agera vid olika typer av scenarier som kan tänkas uppstå.
- Se över den resursfördelningsmodell och tillhörande planeringsverktyg som ligger till grund för budget och treårsplan.
- Se över likviditetspolicyns mål beträffande att vara skuldfri. I praktiken innebär det att kommunen måste ha ett positivt kassaflöde och att nettoinvesteringar finansieras till 100 procent av kommunens resultat och avskrivningar. Enligt vår mening är målet inte realistiskt, då kommunen inte uppfyllt målet sedan 2016 och prognostiserar att målet uppnås först 2023.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

2 Bakgrund

Vi har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska kommunens långsiktiga finansiella planering. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Östhammars kommun står för närvarande inför stora ekonomiska utmaningar. Den demografiska utvecklingen påverkar för övrigt hela kommunsektorn. Det handlar om ökande och förändrade behov inom kommunens kärnverksamheter, främst avseende barn och ungdomar upp till 18 år och äldre personer över 80 år. Det finns dessutom tecken på en annalkande lågkonjunktur vilket kan medföra lägre skatteintäkter.

Kommunen ska även klara att genomföra nödvändiga investeringar samt dessutom sköta och underhålla de kapital-/anläggningstillgångar man för närvarande innehar.

Kommunen har under 2019 fattat beslut om ett större besparingspaket vilket till stora delar kommer att genomföras under 2020.

Revisorerna bedömer att det finns risker kopplat till det som beskrivits ovan och att en granskning således bör göras av kommunens långsiktiga finansiella planering.

2.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med projektet är att granska kommunens långsiktiga finansiella planering.

Inom ramen för det övergripande syftet ska följande frågor besvaras:

- Vilka långtidsprognoser finns över kommunens ekonomi utöver vad som framgår av Årsbudget och Flerårsplan? Fem år? Tio år?
- I de långtidsprognoser som finns, beaktas
    - Befolkningstillväxt?
    - Demografiska förändringar?
    - Skatteintäkter?
    - Pensionskostnader?
    - Ökade behov av omsorg?
    - Behov av investeringar i förskolor, skolor, omsorgsboenden, infrastruktur etc?
    - Försäljning av tillgångar?
    - Upplåning och räntekostnader?
- Hur kommer kommunens balansräkning att se ut om fem år och om tio år?
- Hur utförs fullmäktiges finansiella mål och hur arbetar KS och nämnder för att nå de finansiella målen?
- Hur aktuell är den resursfördelningsmodell som ligger till grund för budget och treårsplan samt hur beaktar modellen kommunens förändringar i demografi?
- Hur ser kommunens finansiella nyckeltal ut i förhållande till jämförbara kommuner?

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

2.2 Avgränsning

Granskningen har riktats in mot specifika områden och förhållanden och hur dessa beaktas i den finansiella planeringen.

Granskningen har avsett förhållandena vid granskningstidpunkten 2020.

2.3 Revisionskriterier

Granskningen har utgått ifrån av fullmäktige fattade beslut rörande mål och uppdrag som berör området. Vidare har vi bedömt om rutinerna uppfyller:

— Kommunallagen 6 kap. 6 §

2.4 Ansvarig nämnd/styrelse

Granskningen har i första hand berört kommunstyrelsen som övergripande ansvarig för kommunens ekonomi.

2.5 Projektorganisation

Granskningen har utförts av Max Kollberg, revisor, och Anders Petersson, certifierad kommunal yrkesrevisor och uppdragsansvarig.

2.6 Metod och utgångspunkter

För granskningens metod och utgångspunkter, se bilaga 1.

Samtliga intervjuade har fått möjlighet att lämna synpunkter på rapportens innehåll.

Kvalitetssäkring av granskningen och revisionsrapporten har skett i enlighet med KPMGs gällande rutiner.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

3 Resultat av granskningen

3.1 Organisation och processer för långsiktig finansiell planering

Östhammars kommuns organisation består av nämnder, förvaltningar, stiftelser och bolag. Kommunfullmäktige och de olika nämnderna bär det politiska ansvaret för kommunens verksamheter och styr förvaltningarna. Förvaltningarna består av flera olika kontor eller enheter, där medarbetare arbetar med att genomföra de beslut som tas i kommunfullmäktige och nämnderna. Kommunledningsförvaltningen samordnar, leder, planerar och följer upp kommunens verksamhet.

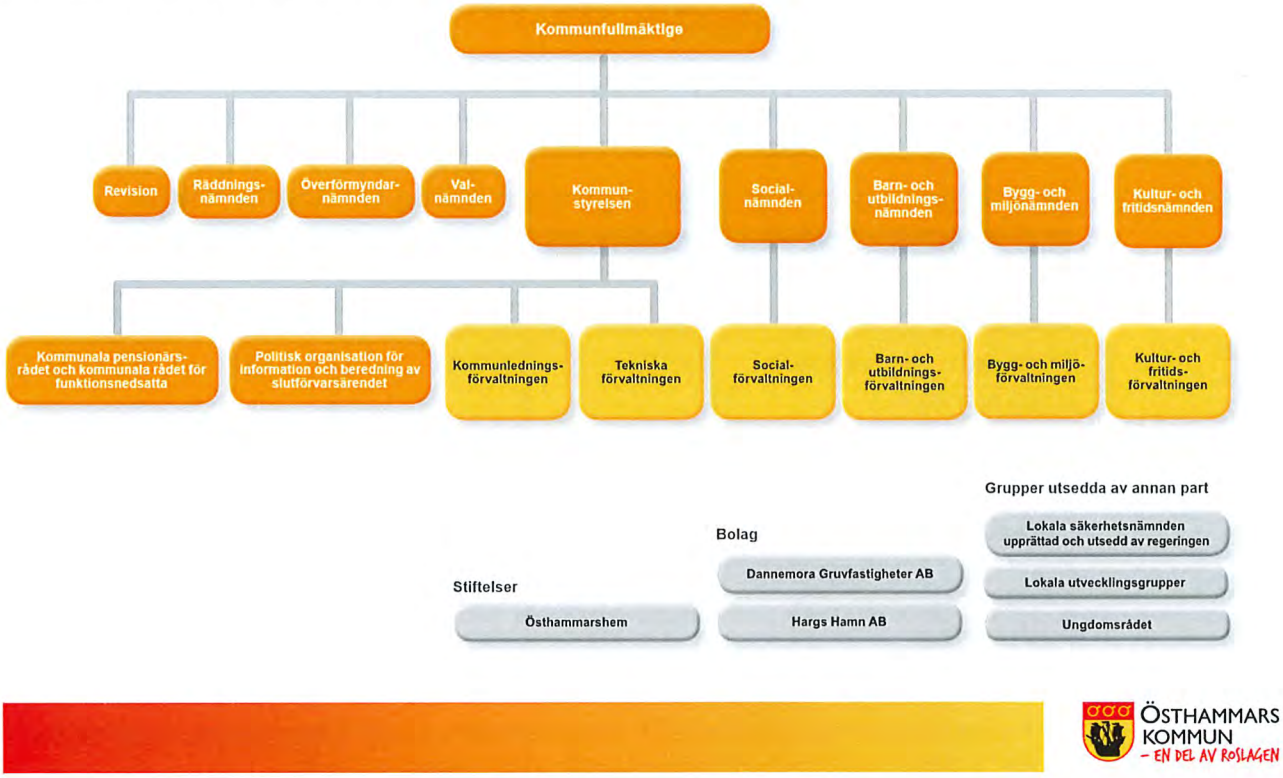

Figur hämtad från kommunens webbplats

Kommunen introducerade 2018 en ny styrmodell, *Styrhuset*. Enligt uppgift syftar modellen till att ge fullmäktige möjlighet att tydligt prioritera det som kommunen vill förändra, samtidigt som nämnder och styrelser ges fler verktyg att följa sin verksamhet.

Styrmodellen är uppbyggd av tre delar:

- Fyra strategiska inriktningsområden
- Uppdrag
- Analys

Av våra dialoger framgår att kommunen vid tillfället för granskningen arbetar med en ny organisation. Enligt uppgift ska den nya organisationen gälla från 2021.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

3.2 Långsiktig finansiell planering

3.2.1 Finansiella mål, budget och likviditet

I syfte att ha god ekonomisk hushållning har Östhammars kommun upprättat följande finansiella mål:

- Resultatöverskott i procent av skatteintäkter, statsbidrag och statlig utjämning ska på lång sikt uppgå till lägst 2,0 procent. Målvärdet i budget 2020 är 1,9 procent.
- Verksamhetens nettokostnad får inte öka snabbare än ökningen av skatteintäkter och generella bidrag.
- Samtliga nämnder följer budget. Om en nämnd prognostiserar ett underskott/överskott över en procent av tilldelad budgetram, ska kommunstyrelsen skyndsamt underrättas.

Utveckling av nettokostnader, skatter och bidrag samt årets resultat

Område	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023
Utveckling av skatter och bidrag	2,1 %	2,7 %	3,5 %	3,3 %
Nettokostnadsutveckling	-0,5 %	2,9 %	2,9 %	1,7 %
Årets resultat	25,0 mkr	17,4 mkr	24,5 mkr	46,3 mkr
Årets resultat/skatter och bidrag	1,9 %	1,3 %	1,8 %	3,2 %

Uppgifter från Årsbudget 2020 med flerårsplan 2021-2023

Av kommunens Årsbudget 2020 framgår att kommunen först i slutet av planperioden, år 2023, förväntas nå resultatöverskottsmålet på två procent.

Av tabellen ovan framgår att kommunens nettokostnader till 2021 prognostiseras att öka med 2,9 procent, medan utveckling av skatter och bidrag prognostiseras att öka med 2,7 procent. Således är nettokostnadernas beräknade procentuella ökning mellan 2020 och 2021 större än utvecklingen av skatters och bidrags procentuella ökning.

Under 2020 beräknas kommunens totala nettoinvesteringar uppgå till 215 mkr och kommunen planerar totalt under planperioden 2020-2023 att investera för 730 mkr. För att finansiera pågående investeringar beräknas kommunens långfristiga lån öka med 220 mkr under 2020. Vid utgången av 2023 beräknas skulden uppgå till 880 mkr. I och med ökad låneskuld för kommunen beräknas skattefinansieringsgraden för investeringarna 2020 uppgå till 42 procent, vilket är att jämföra med målet att skattefinansieringsgraden av investeringar ska vara 100 procent. Enligt kommunen kommer målet om skattefinansieringsgrad av investeringar inte att uppnås före 2022.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Nettoinvesteringar

Område	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023
Nettoinvesteringar	215 mkr	325 mkr	95 mkr	95 mkr
Skattefinansieringsgrad av nettoinvesteringar	42 %	26 %	99 %	124 %

Uppgifter från Årsbudget 2020 med flerårsplan 2021-2023

Av kommunens likviditetspolicy framgår att kommunen har som mål att vara skuldfri. För att nå målet ska lån amorteras när överlikviditet finns. Detta innebär att kommunen behöver ha ett positivt kassaflöde och att investeringar finansieras till 100 procent av kommunens resultat och avskrivningar. Policyn gör gällande att när kommunen genomsnittligt minst har 10 mkr i likvida medel, så ska överstigande medel användas till amortering av kommunens skulder. Avstämning och återrapportering ska ske i delårsbokslut och årsbokslut.

Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att kommunens soliditet över en längre period inte försvagas. För att uppnå god ekonomisk hushållning bör kommunens soliditet, inklusive pensionsförpliktelser vara positiv. Tabellen nedan visar att kommunens soliditet enligt balansräkningen 2020-2023 ligger mellan 39 och 44 procent. Kommunens soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt för perioden 2020-2023 ligger mellan 11 och 14 procent.

Soliditet

Område	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023
Soliditet enligt balansräkningen	44 %	39 %	40 %	42 %
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	11 %	11 %	12 %	14 %

Uppgifter från Årsbudget 2020 med flerårsplan 2021-2023

Inför Årsbudget 2020 har kommunen genomfört en känslighetsanalys, vilken visar olika förändringar som påverkar kommunens finansiella situation. Analysen visar bland annat att en procents ränteförändring innebär +/- 4,2 mkr i kostnader / intäkter. Vidare framgår att en skatteintäktsökning med en krona ger 55,2 mkr och en ökad befolkning med 100 personer ger 5,0 mkr i ökade intäkter.

Årsredovisning 2019 och uppfyllelse av finansiella mål

Under granskningen har vi tagit del av kommunens årsredovisning för 2019. Kommunens resultat för 2019 uppgick till 11,2 mkr, vilket är att jämföra med 1,1 mkr

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

2018. Av årsredovisningen framgår att kommunens resultatöverskott i procent av skatteintäkter, statsbidrag och statlig utjämning uppgick till 0,9 procent för 2019.

Vidare framgår att verksamhetens nettokostnader ökar i snabbare takt än ökningen av skatteintäkter och generella bidrag. Slutligen framgår att kommunens självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar vid utgången av 2019 uppgick till 61 procent, vilket är att jämföra med målet om att vara skuldfri och därmed ha en självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar om 100 procent. Tabellen nedan visar uppfyllelse av de finansiella målen från 2015 till 2019. Sammanfattningsvis visar tabellen att kommunen i huvudsak inte har uppfyllt sina finansiella mål under perioden 2015-2019.

Det finansiella målet om att samtliga nämnder följer budget redovisas i avsnitt 3.2.2.

Uppfyllelse av finansiella mål	2015	2016	2017	2018	2019
Resultatöverskott[1]	1,8 %	6,3 %	2,0 %	0,1 %	0,9 %
Självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar	94 %	168,9 %	68 %	46 %	61 %
Verksamhetens nettokostnader av skatteintäkter[2]	97,8 %	93,6 %	98,1 %	99,9 %	99,1 %

Uppgifter från årsredovisning 2015, 2016, 2017, 2018 och 2019

3.2.2 Kommunens resursfördelningsmodell

Östhammars kommuns styrmodell innebär att kommunfullmäktige, utifrån de strategiska inriktningsområdena, fastställer Årsbudget med treårsplan. Resursfördelningen / rambudgetmodellen utgår från föregående års budget och flerårsplan. Rambudgetarna räknas upp med viss procent för personalkostnader och viss procent för övriga kostnader. Nämnderna begär medel eller beskriver var det finns besparingspotential utefter volymer, demografi eller andra orsaker.

Avseende investeringar erhåller respektive nämnd en ram att förhålla sig till. Tekniska förvaltningen ansvarar för de större investeringarna och arbetar tätt med kommunstyrelsens arbetsutskott för att prioritera och hitta lämplig ambitionsnivå.

Vi har gått igenom kommunens nämnders avvikelse mot budget för 2015-2019. Vår genomgång visar att framförallt kommunstyrelsen och socialnämnden avvikit mot budget under perioden. Kommunstyrelsen har i genomsnitt avvikit med 9,12 mkr per år mot budget och socialnämnden har i genomsnitt avvikit med 20,54 mkr per år mot

[1] Resultatöverskott i procent av skatteintäkter, statsbidrag och statlig utjämning ska på lång sikt uppgå till lägst 2,0 procent. Målvärdet i budget 2020 är 1,9 procent.
[2] Verksamheternas nettokostnader får inte öka snabbare än ökningen av skatteintäkter och generella bidrag.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

budget. Det är dock värt att notera att socialnämnden under 2019 hade en budget på dryga 487 mkr samt att kommunstyrelsens budget 2019 uppgick till 178 mkr.

Tabellen nedan redovisar kommunstyrelsens, bygg- och miljönämndens, kultur- och fritidsnämndens, barn- och utbildningsnämndens samt socialnämndens avvikelse mot budget (mkr) från 2015 till 2019.

Budgetavvikelse (mkr)	2015	2016	2017	2018	2019
Kommunstyrelsen	2,2	21,4	-1,1	15,4	5,5
Bygg- och miljö-nämnden	1,1	0,5	-1,6	-1,7	-3,3
Kultur- och fritidsnämnden	1,8	1,7	2,6	6,4	3,8
Barn- och utbildningsnämnden	0,5	1,9	0,1	-0,1	-0,1
Socialnämnden	4,0	23,2	-17,7	-48,6	-9,2

Uppgifter från årsredovisning 2015, 2016, 2017, 2018 och 2019

Budgetåret

Kommunens budgetarbete inleds i mars månad. Strax därefter lämnar förvaltningarna in sitt budgetmaterial som sammanställs och presenteras i ordförandegruppen. I april fattar kommunstyrelsens arbetsutskott beslut om preliminär drift- och investeringsbudget samt ekonomisk flerårsplan, som kommuniceras till nämnderna och dessa kan då påbörja arbetet med verksamhetsplaner. I oktober fattar kommunstyrelsen beslut om årsbudgeten, vilken därefter lyfts till fullmäktige för beslut i november.

Med anledning av förändringar i kommunens skatteintäkter samt oförutsedda kostnader med anledning av coronakrisen föreslog kommunstyrelsen den 19 maj 2020 att kommunfullmäktige godkänner förslag till tilläggsbudget 2020 och överlämnar det till nämnderna. Tilläggsbudgeten innebär bland annat utökning av barn- och utbildningsnämndens investeringsbudget 2020, tillskott till socialnämnden för att täcka delar av nämndens prognostiserade underskott samt tillskott till kommunstyrelsen till följd av de åtgärder som kommunen vidtagit till följd av Covid-19 (se avsnitt 3.3). Kommunfullmäktige ska fatta beslut om tilläggsbudgeten i juni 2020.

3.2.3 Prognoser, kartläggningar och planer

Befolkningsprognos

Tabellen nedan visar Östhammars kommuns demografi från 2018 till 2023. Av tabellen framgår att befolkningen i förskoleålder beräknas öka marginellt under perioden. Grundskoleelever beräknas öka mellan 0,5 procent till 2,0 procent under perioden, invånare i gymnasieåldern är relativt oförändrat. Åldersgruppen 65 år och äldre ökar

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

under perioden mellan 1,3 till 1,9 procent. I detta ingår åldersgruppen 80 år och äldre, vilken beräknas öka mellan 1,7 till 6,8 procent under perioden. Befolkning i arbetsför ålder kommer under perioden att vara relativt oförändrad.

	2018	2019*	2020*	2021*	2022*	2023*
FOLKMÄNGD						
Totalt	22 048	22 212	22 370	22 525	22 679	22 832
Män	11 344	11 424	11 500	11 576	11 651	11 726
Kvinnor	10 704	10 788	10 870	10 949	11 028	11 106
0-5 år	1 439	1 452	1 465	1 447	1 448	1 467
6-15 år	2 346	2 385	2 418	2 467	2 496	2 510
16-18 år	635	661	662	682	706	725
19-64 år	11 717	11 725	11 720	11 721	11 703	11 709
65-79 år	4 449	4 481	4 572	4 640	4 693	4 677
80-w	1 462	1 508	1 533	1 568	1 633	1 744
FOLKMÄNGDSFÖRÄNDRING						
Födda	211	212	216	220	224	227
Döda	248	257	259	261	263	266
Födelsenetto	-37	-45	-43	-41	-39	-39
Flyttningsnetto	159	209	201	196	193	191
Befolkningsförändring	122	164	158	155	154	152
UTDEBITERING						
Kommunen	21,69	21,69	21,69	21,69	21,69	21,69
Landstinget	11,71	11,71	11,71	11,71	11,71	11,71
Kyrkan, snitt	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
TOTALT	33,65	33,65	33,65	33,65	33,65	33,65

*** Befolkning utifrån SCB's befolkningsprognos 2019 med 2018 som bas**

Tabell hämtad från Årsbudget 2020 och flerårsplan 2021-2023

Vi har även tagit del av en befolkningsprognos för Östhammars kommun (SCB Befolkningsprognos för Östhammar och delområden år 2019 – 2039) som sträcker sig från 2009 till 2039. Av prognosen framgår att befolkningen i kommunen uppgick till cirka 22 200 vid utgången av 2019. Vid utgången av 2039 beräknas befolkningen uppgå till 24 400. Prognosen innehåller uppdelning på kommunens olika områden och tar även hänsyn till befolkning i behov av äldreomsorg respektive utbildning.

Kommunen följer, via GIS och Skatteverket, varje månad befolkningsutvecklingen. Inom kommunens ledningsgrupp förs även diskussioner om olika scenarion, till exempel om Östhammars kommun år 2040 har en befolkning på 30 000.

I kommunens tillväxtstrategi går att utläsa en önskad tillväxt på ca 100 invånare per år, vilket i grova drag ligger i linje med SCB:s befolkningsprognos, även om prognosen generellt gör gällande att befolkningstillväxten ligger strax över 100 invånare årligen, åtminstone fram till och med 2030.

Figuren nedan illustrerar kommunens befolkningsutsikter till 2030. Av figuren framgår att antalet förvärvsarbetande kommer vara fler än antalet arbetstillfällen till och med 2027. Efter 2027 prognostiserar kommunen att antalet arbetstillfällen kommer att vara fler än antalet förvärvsarbetande.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

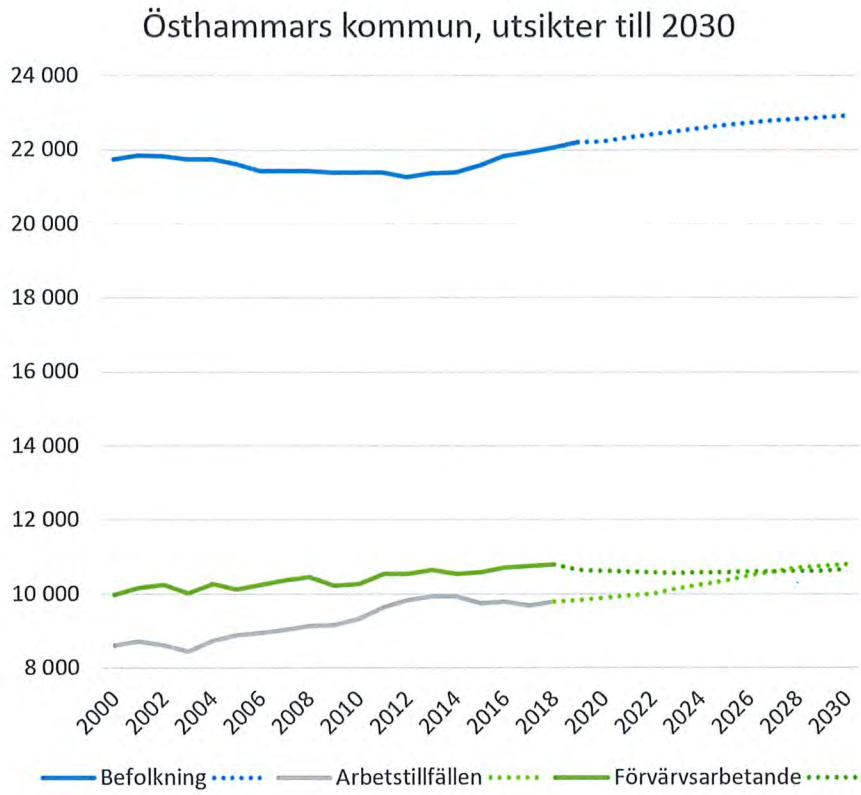

Figur hämtad från presentation om Östhammars kommuns demografi

Skatteunderlagsprognos

I kommunens årsbudget 2020 finns en skatte- och bidragsprognos för perioden 2019-2023.

Östhammars kommun erhåller skatteunderlagsprognoser från Sveriges kommuner och regioner (SKR). SKR:s skatteunderlagsprognos sträcker sig över perioden 2019-2026 och gör gällande att skatteunderlaget kommer öka från drygt 1 271 mkr 2019 till cirka 1 595 mkr 2026 (summa intäkter, inklusive avräkning och fastighetsavgift).

Pensionsskuldsberäkning

Vi har tagit del av kommunens pensionsskuldsberäkning från Skandia. Beräkningen sträcker sig från 2019-12-31 till 2024-12-31. Enligt uppgift erhåller kommunen två pensionsskuldsberäkningar per år från Skandia. Av den prognos som vi tagit del av framgår att kommunens totala pensionsskuld vid utgången av 2019 uppgick till 510,3 mkr och att motsvarande skuld beräknas vara 438,5 mkr vid utgången av 2024.

Total pensionsskuld, mnkr

	2019-12-31	2020-12-31	2021-12-31	2022-12-31	2023-12-31	2024-12-31
Ansvarsförbindelse	358,7	347,8	336,0	324,5	313,0	301,7
Avsatt till pensioner	23,5	23,1	22,6	22,0	21,0	20,0
Upplupna kostnader	28,5	27,8	28,2	29,3	30,5	31,2
Löneskatt	99,6	96,7	93,8	91,2	88,4	85,6
Summa skuld	510,3	495,5	480,6	467,0	452,9	438,5

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Tabell från Skandias pensionsberäkning 2019-12-31

Total pensionskostnad, mnkr

	2019-12-31	2020-12-31	2021-12-31	2022-12-31	2023-12-31	2024-12-31
Förändring av pens.avsättning	-0,1	-0,9	-1,2	-1,2	-1,7	-1,7
Pensionsutbetalningar	21,3	21,3	21,1	20,9	21,3	21,4
Premier	45,8	41,8	46,6	47,5	47,3	50,8
Finansiell kostnad	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	0,7
Löneskatt	16,4	15,3	16,3	16,5	16,4	17,3
Summa kostnader	84,2	78,1	83,4	84,3	83,9	88,5

Tabell från Skandias pensionsberäkning 2019-12-31

Lönekartläggning

Under 2019 genomförde kommunen en lönekartläggning som syftade till att kartlägga och analysera kommunens lönepolitik och om det fanns osakliga löneskillnader. Kartläggningen visade bland annat att det fanns samordnare inom olika förvaltningar som hade "mycket olika lönenivå". Inom grupperna samordnare och handläggare hade män högre medellön än kvinnor. Kartläggningen kunde dock inte visa om hela löneskillnaden var skälig.

Kartläggningen utmynnade i en handlingsplan där problem definierades och åtgärder presenterades.

Sammanställningen nedan visar lägsta lön, medellön, korrigerad medellön,[3] högsta lön och löneandel.

Sammanställning för samtliga grupper

	Total Lön	Lägsta Lön	Medellön	Korrigerad Medellön	Högsta Lön
Kvinnor	47 814 159	18 551	29 606	29 586	77 109
Män	9 429 249	19 100	32 182	32 095	94 000
Totalt	57 243 408	18 551	30 002	29 964	94 000

	Antal	%	Löneandel %	Anställningstid	Medelålder
Kvinnor	1 615	85	84	18	46
Män	293	15	16	11	45
Totalt	1 908	100	100	17	46

Sammanställning hämtad från Lönekartläggning 2019: Resultat och handlingsplan

Investeringar och anläggningstillgångar

Tabellen nedan är hämtad från kommunens årsbudget 2020 och redovisar kommunens investeringsplan för perioden 2020-2023. Av tabellen framgår att kommunens investeringsbudget kommer att öka mellan 2020 till 2021 till 324,6 mkr, för att därefter minska till 95 mkr år 2022 och 2023.

[3] Med korrigerad medellön avses att avvikande lönevärden har tagits bort i uträkningen. Detta görs på grund av att medelvärdet är känsligt inför extrema värden.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Investeringsbudget

NETTOBUDGET PER NÄMND (TKR)	BUDGET 2020	PLAN 2021	PLAN 2022	PLAN 2023
Kommunstyrelse	201 000	315 900	86 300	86 300
varav kommunledningskontor	2 500	2 500	2 500	2 500
varav teknisk förvaltning	194 000	312 900	83 300	83 300
varav affärsverksamhet Renhållning	4 500	500	500	500
Bygg- och miljönämnd	1 700	200	200	200
Kultur- och fritidsnämnd	1 700	1 700	1 700	1 700
Barn- och utbildningsnämnd	8 500	4 500	4 500	4 500
Socialnämnd	2 300	2 300	2 300	2 300
NETTOINVESTERINGAR KOMMUNEN	**215 200**	**324 600**	**95 000**	**95 000**

Tabell hämtad från Årsbudget 2020 och flerårsplan 2021-2023

Den relativt omfattande budgeten för tekniska förvaltningen förklaras delvis av stora underhållsinsatser på fastigheter i kommunens regi. I nedanstående tabell återges kostnader för specifika investeringsprojekt.

Investeringsprojekt

STÖRRE INVESTERINGPROJEKT (TKR)	UTGIFTER TOM 2019	BUDGET 2020	PLAN 2021	PLAN 2022	PLAN 2023
Nya skolan, Östhammar	105 400	80 000	58 000		
Ny/ombyggnation sporthall Östhammar	3 000	25 000	69 000	15 000	
Ny förskola Östhammar	3 500	15 000	30 000	3 250	
Ny förskola Österbybruk	3 500	33 000	15 000	250	
Utbyggnad Österbyskolan	10 800	20 000	10 000		
Utbyggnad Olandsskolan		500	35 000		
Skolor i Gimo		1 000	35 000		

Tabell hämtad från Årsbudget 2020 och flerårsplan 2021-2023

I våra dialoger framkommer att kommunen befinner sig i en fas där en investerings- och finansieringsplan tas fram. Enligt uppgift ska planen ha ett 10-15-årigt perspektiv.

Av Årsbudget 2020 framgår att summan av kommunens anläggningstillgångar 2020 är budgeterade till 1 722,2 mkr och att kommunen planerar för att motsvarande summa uppgår till 2 027,1 mkr 2023.

Lokalförsörjningsplaner och fastighetsavgifter

I våra dialoger framkommer att kommunen under 2018 initierade ett mer långsiktigt arbete där långsiktiga investeringar planerades och underhållsplaner upprättades med fokus på verksamhetslokaler såsom förskola och skola. Dessa planer benämns i

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

kommunen som anläggnings- och lokalförsörjningsplaner. Vid tidpunkten för denna granskning har endast kultur- och fritidsnämnden en antagen anläggnings- och lokalförsörjningsplan. Planen sträcker sig för perioden 2019 till och med 2026 och syftar till att belysa nämndens nutida och framtida anläggningsbehov. Dokumentet är en sammanställning av befintliga lokaler och anläggningar i Östhammars kommun som berör kultur- och fritidsnämndens verksamheter. Syftet med planen är bl.a. att göra kostnadsutvecklingen för anläggningarna mer förutsägbar. För respektive fastighet /anläggning beskrivs befintligt bestånd, framtida behov samt kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag.

Av Årsbudget 2020 framgår att kommunstyrelsen och tekniska förvaltningen ska intensifiera arbetet med lokalförsörjningsplaner och att planerna ska bli en aktiv del i all planering tillsammans med verksamheterna. Ambitionen är att planerna ska ge en tydligare riktning mot vilka behov kommunen ska sträva mot. Samtidigt ska kommunen utmana det traditionella sättet att tänka kring lokaler: Är det bäst att äga själv eller finns det fördelar med att vara hyresgäst?

Vi har tagit del av barn- och utbildningsnämndens behovsanalys avseende platser i förskola och skola 2019-2040. Förvaltningen arbetar sedan 2016 med en lokalförsörjningsplan för förskola, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Prognoser görs kontinuerligt för samtliga verksamheter, olika tillväxtscenarier diskuteras och befintliga lokaler inventeras. Behovsanalysen revideras årligen inför kommande periods budgetarbete.

Kommunen har även utrett samtliga av kommunens verksamhetsfastigheters skick, vilket har resulterat i underhållsplaner för de fastigheter och anläggningar där kommunen bedriver verksamhet. Enligt uppgift har inventeringen visat på en underhållsskuld om 500 mkr.

För att få bättre uppfattning om kommunens underhållskostnader per år och verksamhetsområde har Gatu- och fastighetskontoret inom Tekniska förvaltningen upprättat en sammanställning för år 2018 till 2033. Diagrammet nedan visar sammanställningen och inkluderar bland annat förskolor, skolor, sporthallar och äldreboenden.

Sammanställning – Östhammars kommuns underhållskostnader 2018-2033

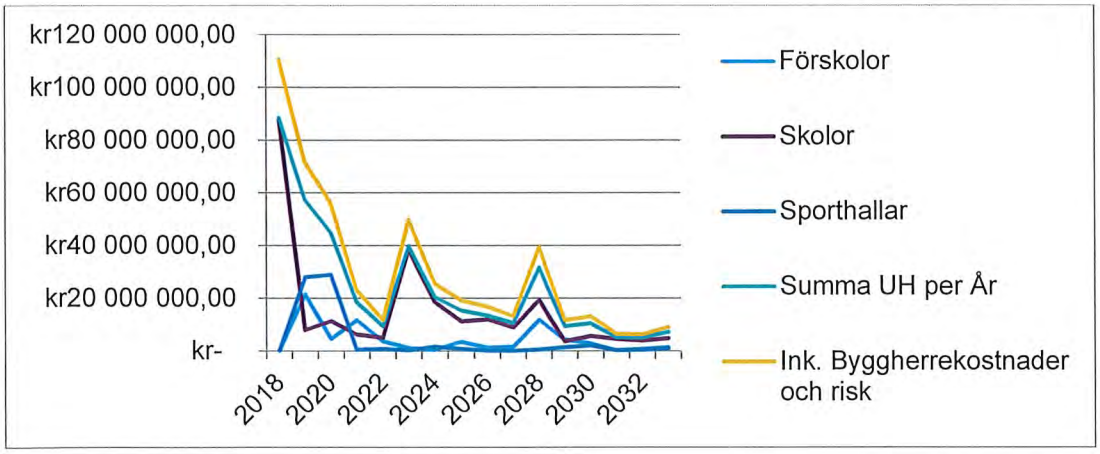

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Vi har tagit del av prognos och utfall för kommunens fastighetsavgifter. I prognosen ingår faktiskt utfall och dess förändring 2009-2021. I prognosen ingår även information om utbetalningar från Skatteverket 2008-2020.

Balansräkning

Östhammars kommun har prognostiserade balansräkningar till och med 2023 som framgår av Årsbudget 2020. Av balansräkningen framgår kommunen budgeterade och planerade tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder.

Vi noterar att kommunen beräknar att både tillgångar och skulder kommer att öka från 2020 till 2023.

Balansbudget (mkr)	**Bokslut 2018**	**B.progn 2019**	**Budget 2020**	**Plan 2021**	**Plan 2022**	**Plan 2023**
TILLGÅNGAR						
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR						
Materiella/immateriella anläggningstillgångar	1 137,2	1 208,6	1 457,9	1 714,6	1 739,7	1 762,8
Finansiella anläggningstillgångar	73,6	73,6	73,6	73,6	73,6	73,6
Summa anläggningstillgångar	1 210,8	1 282,2	1 531,5	1 788,2	1 813,3	1 836,4
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR						
Förråd/exploateringstillgångar	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Kortfristiga fordringar	139,9	139,9	139,9	139,9	139,9	139,9
Kassa och bank	135,1	51,3	50,0	50,0	50,0	50,0
Summa omsättningstillgångar	275,9	192,1	190,8	190,8	190,8	190,8
Summa tillgångar	**1 486,7**	**1 474,2**	**1 722,2**	**1 978,9**	**2 004,0**	**2 027,1**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital	735,8	732,4	757,4	774,8	799,3	845,7
- varav resultatutjämningsreserv	22,3	22,3	22,3	22,3	22,3	22,3
- varav årets resultat	1,1	-3,4	25,0	17,4	24,5	46,3
AVSÄTTNINGAR						
Avsättningar för pension och likn. förpliktelser	28,3	32,0	33,0	37,0	38,0	39,0
Övriga avsättningar	15,2	15,5	15,8	16,2	16,5	16,9
Summa avsättningar	43,5	47,5	48,8	53,2	54,6	55,9
SKULDER						
Långfristiga skulder	436,2	443,2	664,8	899,7	899,0	874,4
Kortfristiga skulder	271,2	251,2	251,2	251,2	251,2	251,2
Summa skulder	707,4	694,4	916,0	1 150,9	1 150,2	1 125,6
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	**1 486,7**	**1 474,2**	**1 722,2**	**1 978,9**	**2 004,0**	**2 027,1**

Tabell hämtad från Årsbudget 2020 och flerårsplan 2021-2023

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Kassaflödesanalys

Kring kassaflödesanalys finns det dokumenterat budget 2020 och planer för 2021, 2022 och 2023 i Årsbudget 2020.

Kassaflödesanalys (mkr)	Bokslut 2018	B.progn 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN						
Periodens resultat	1,1	-3,4	25,0	17,4	24,5	46,3
Ökning (+) /minskning (-) av avsättningar	0,4	4,0	1,4	4,4	1,4	1,4
Rearesultat avyttring av anläggningstillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Justering för av- och nedskrivningar	62,2	61,0	65,9	67,9	69,9	71,9
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	63,7	61,7	92,3	89,7	95,8	119,6
Ökning (-)/minskning (+) kortfristiga fordringar	25,1					
Ökning (-)/minskning (+) förråd mm	36,5					
Ökning (+)/minskning (-) kortfristiga skulder						
Medel från den löpande verksamheten	125,2	61,7	92,3	89,7	95,8	119,6
INVESTERINGSVERKSAMHETEN						
Förvärv av materiella/immateriella anläggnings-tillgångar	-156,8	-132,4	-315,2	-324,6	-95,0	-95,0
Förvärv av finansiella anläggningstillgångar	0,0					
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	166,9					
Omfört till omsättningstillgångar (expl.fastig-het,tomt)	0,0					
Medel från investeringsverksamheten	10,1	-132,4	-315,2	-324,6	-95,0	-95,0
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN						
Ökning (+)/minskning (-) av övriga långfristiga skulder	-28,0	7,0	221,6	234,9	-0,8	-24,6
Ökning (-)/minskning (+) av långfristiga ford-ringar						
Medel från finansieringsverksamheten	-28,0	7,0	221,6	234,9	-0,8	-24,6
ÅRETS KASSAFLÖDE	107,3	-155,6	-1,3	0,0	0,0	0,0
Likvida medel vid årets början	99,5	206,9	51,3	50,0	50,0	50,0
Likvida medel vid periodens slut	206,9	51,3	50,0	50,0	50,0	50,0

Tabell hämtad från Årsbudget 2020 och flerårsplan 2021-2023

3.2.4 Finansiella nyckeltal

Vi har gått igenom Östhammars kommuns finansiella profil 2016-2018, en rapport upprättad av KommunForskning i Västsverige (KFi). Rapporten syftar till att analysera kommunerna i Uppsala läns finansiella situation och hur den har utvecklats i förhållande till övriga kommuner i Uppsala län under 2016-2018.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Finansiella nyckeltal

Nyckeltalen redovisas i procent om inget att anges	2016		2017		2018	
	Uppsala län	Östhammar	Uppsala län	Östhammar	Uppsala län	Östhammar
Verksamhetens nettokostnader/skatteintäkter	91,9	88,3	92,9	93,1	96,2	95,0
Avskrivningar/skatteintäkter	3,8	5,3	3,9	5,0	3,5	5,0
Finansnetto/skatteintäkter	0,0	0,2	0,8	-0,1	-0,3	-0,1
Verksamhetens nettokostnader/skatteintäkter	95,7	93,7	96,0	98,0	99,5	99,9
Skattefinansieringsgrad av investeringar	171	169	112	68	33	46
Investeringar/verksamhetens nettokostnader	6	7	10	10	10	11
Resultat före extraordinära poster/verksamhetens bruttokostnader	3,6	5,2	3,3	1,6	0,5	0,1
Årets resultat/verksamhetens bruttokostnader	3,6	5,2	3,3	1,6	0,5	0,1
Genomsnittligt resultat för extraordinära poster under de tre senaste åren/verksamhetens bruttokostnader	1,9	3,4	2,9	2,8	2,5	2,3
Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	11	16	13	18	15	19
Finansiella nettotillgångar/verksamhetens bruttokostnader	-19	-32	-19	-24	-24	-29
Kassalikviditet	104	109	103	132	102	101
Primärkommunal skattesats (kr)	21,58	21,69	21,58	21,69	21,58	21,69
Borgensåtagande/verksamhetens bruttokostnader	64	40	70	48	73	49
Budgetavvikelse för nämnderna exklusive kommuncentrala finansiella poster/verksamhetens bruttokostnader *	1,2	2,7	0,0	-0,8	-1,2	-1,9

Tabell från Östhammars kommuns finansiella profil 2016-2018 från KommunForskning i Västsverige

Av tabellen ovan framgår bland annat att Östhammars kommuns verksamhets nettokostnader av skatteintäkter under 2017 och 2018 är något högre än övriga kommuner i Uppsala län. Vidare framgår att Östhammars kommun under 2016 och 2017 hade en lägre skattefinansieringsgrad av investeringar än övriga kommuner i Uppsala län, men att Östhammars kommun uppvisade en högre skattefinansieringsgrad av investeringar under 2018.

Av KFis rapport framgår även att Östhammars kommun i större utsträckning än andra kommuner i Uppsala län har avvikit mot budget under perioden 2016-2018.

3.3 Coronavirusets / Covid-19:s inverkan på Östhammars kommuns långsiktiga finansiella planering

Onsdagen den 18 mars 2020 beslutade krisledningsnämnden att vara i funktion. Detta innebar att kommunen även aktiverade sin krisledningsstab. Anledningen beskrevs av kommunen vara för att skapa förutsättningar för en effektiv hantering av corona-relaterade frågor samt ha beredskap för olika utmaningar.

Krisledningsnämnden styrs av reglemente för styrelse och nämnder och av plan för ledning och samordning vid samhällsstörning. Nämnden har mandat att överta delar eller hela verksamhetsområden från övriga nämnder, i den utsträckning som nämnden finner nödvändig med hänsyn till händelsens art och omfattning. Bland annat får krisledningsnämnden besluta om ekonomiska frågor utanför ram.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Vid sammanträdet den 18 mars 2020 beslutades att krisledningsnämnden tar över följande verksamhetsområde från samtliga nämnder: debiteringar till företag med anledning av taxor, avgifter eller avtal. Krisledningsnämnden beslutade att ge anstånd med betalningar till kommunen från olika företag efter ansökan/anhållan. Anståndet gäller minst tre månader och kan exempelvis avse lokalhyra och betalning för tillstånd och tillsyn. Kommunledningsförvaltningen, lednings- och verksamhetsstöd ekonomi, har i uppdrag att verkställa beslutet.

I slutet av mars 2020 publicerade kommunen på sin webbplats information om kostnadsfri rådgivning till företag i Östhammars kommun. Av informationen framgår att kommunen tillsammans med SKB Näringslivsutveckling AB och Företagarna gått ihop för att hjälpa företagen i kommunen att få del av de ekonomiska stödpaket som Sveriges regering och riksdag beslutad om. Stödet erbjuds i form av en konsultcheck där företagare kan få fyra timmars kostnadsfri rådgivning av professionell expertis. Rådgivningen avser dels information och hjälp att söka stöd från regeringens åtgärdsprogram, dels att ta fram åtgärdsplaner för att klara likviditeten i företaget eller mer långsiktig ekonomisk planering.

3.4 Iakttagelser

I våra dialoger framkommer att Östhammars kommun befinner sig i ett arbete att ta fram en ny kommunorganisation för att kunna möta framtidens rationaliserings- och effektiviseringskrav. I arbetet med en ny kommunorganisation ingår även att ta fram en ny resursfördelningsmodell. Den nya organisationen väntas vara färdig till 2021.

I ekonomiska termer innebär kommunens arbete med rationaliseringar att kommunen har budgeterat besparingar för 5 mkr 2021, 10 mkr 2022 och 15 mkr 2023.

Inom kommunen har diskussion kring investering och skattefinansieringsgraden förts. Enligt uppgift uppgår målet i dagsläget till 100 procent på grund av ett sårbarhets-perspektiv och vad kommunen klarar av. Målet ska, enligt uppgift, diskuteras på nytt när kommunen har antagit en långsiktig investeringsplan för att därmed kunna fastslå vad som är rimligt och hur kommunens investeringsbehov ser ut.

3.5 Kommentarer

Genomgång av väsentliga områden angående den långsiktiga finansiella planeringen har skett ovan. Vår bedömning är att kommunen till betydande del bedriver ett ändamålsenligt arbete vad gäller långsiktig finansiell planering. Vi ställer oss positiva till det arbete som vid tillfället bedrivs inom kommunen vad gäller ny organisation, resursfördelningsmodell samt ytterligare långsiktiga finans- och investeringsplaner.

Granskningen visar att nettokostnaderna beräknas öka mer än skatteintäkter, generella statsbidrag och statlig utjämning mellan 2020 och 2021, samt att nettokostnaderna under andra halvan av 2010-talet har legat högre än övriga kommuner i länet. För att undvika ekonomiska problem som flera kommuner i Sverige nyligen erfarit, är det viktigt att kommunen beaktar hur nettokostnaderna förhåller sig till skatteintäkter, generella statsbidrag och statlig utjämning, samt hur framtida projekt bäst ska prioriteras och finansieras. Vi bedömer att kommunen även beaktar dessa ekonomiska problem genom att upprätta prognoser för vård- och skolbehov, vilka ger möjligheter för

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Östhammars kommun att bedriva skol- och omsorgsverksamhet som möter behov med rätt kapacitet.

Vi vill även påpeka att kommunen under perioden 2015-2019 i låg utsträckning har uppfyllt de av fullmäktige beslutade finansiella målen. Kommunen har för två av åren uppfyllt målet om att resultatöverskott i procent av skatteintäkter, statsbidrag och statlig utjämning ska uppgå till lägst två procent och målvärdet i budget 2020 är 1,9 procent. Under perioden har kommunen nästan uppfyllt målet om att verksamhetens nettokostnader inte får öka snabbare än ökningen av skatteintäkter och generella bidrag.

Av kommunens likviditetspolicy framgår att kommunen har som mål att vara skuldfri. För att nå målet ska lån amorteras när överlikviditet finns. Detta innebär att kommunen behöver ha ett positivt kassaflöde och att investeringar finansieras till 100 procent av kommunens resultat och avskrivningar. Kommunens självfinansieringsgrad av netto-investeringar uppgick under 2019 till 61 procent. Kommunen har under perioden 2015-2019 nått målet om självfinansieringsgrad en gång, 2016.

Vi bedömer att kommunen i större utsträckning bör analysera varför de finansiella målen i så pass låg utsträckning nåtts under de senaste fem åren.

Vidare anser vi, likt kommunen själva, att det är till fördel att se över den resursfördelningsmodell som i dagsläget ligger till grund för budget och treårsplan. För att möta framtida demografiska utmaningar och klara av att planera verksamheten bör kommunen i större grad utgå från ett behovs- och volymperspektiv.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

4 Svar på revisionsfrågor

Vilka långtidsprognoser finns över kommunens ekonomi utöver vad som framgår av Årsbudget och Flerårsplan? Fem år? Tio år?

Utöver de långtidsprognoser som finns i kommunens Årsbudget finns följande prognoser:

- Skatte- och bidragsprognos som sträcker sig till 2026
- Pensionsberäkning till 2024
- Fastighetsavgift prognos och utfall
- Befolkningsprognos fram till 2039
- Behovsanalys för förskole- och skolplatser fram till 2040

I de långtidsprognoser som finns, beaktas:

- **Befolkningstillväxt?**

  Ja, kommunen erhåller årligen flera befolkningsprognoser från Statistiska Centralbyrån.

- **Demografiska förändringar?**

  Ja, dessa ingår i befolkningsprognosen, med särskilt fokus på demografiska förändringar vad gäller barn och äldre.

- **Skatteintäkter?**

  Ja, kommunen har skatte- och bidragsprognoser som sträcker sig från 2019 till 2026. Prognosen är framtagen av SKR.

- **Pensionskostnader?**

  Ja, kommunen erhåller pensionsskuldsberäkningar två gånger per år från Skandia. Vi har tagit del av en beräkning som sträcker sig från 2019-12-31 till 2024-12-31. I och med att kommunen regelbundet erhåller pensionsskulds-beräkningar bedömer vi att kommunen löpande följer detta på ett tillräckligt sätt. Dock kan även dessa prognoser tänkas ha ett längre perspektiv.

- **Ökade behov av omsorg?**

  Ja, i befolkningsprognosen finns prognoser av volymutveckling av befolkning inom åldersspannen vad gäller barnomsorg, skola och äldreomsorg.

- **Behov av investeringar i förskolor, skolor, omsorgsboenden, infrastruktur etc?**

  Ja, i de långsiktiga befolkningsprognoser som görs finns en tyngdpunkt på utvecklingen för barn och äldre. Behovsanalysen för förskole- och skolplatser fram tills 2040 är också ett statistiskt underlag för behovet av investeringar. Kommunen följer även befolkningsändringar i kommunens olika områden.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

- **Försäljning av tillgångar?**

  I granskningen har vi inte tagit del av någon långtidsprognos som beaktar försäljning av tillgångar. Däremot framgår kommunens anläggningstillgångar för perioden 2020-2023 i Årsbudget 2020 och flerårsplan 2021-2023.

- **Upplåning och räntekostnader?**

  Ja, utifrån kommunens finansiella mål om att vara skuldfri följer kommunen upplåning noggrant. Kommunen beaktar räntekostnader och har bland annat inför årsbudget 2020 genomfört en känslighetsanalys, vilken visar hur en procents ränteförändring påverkar kommunens kostnader och intäkter.

Hur kommer kommunens balansräkning att se ut om fem år och om tio år?

Kommunens balansräkningsplan sträcker sig till och med 2023.

Hur utförs fullmäktiges finansiella mål och hur arbetar KS och nämnder för att nå de finansiella målen?

Kommunstyrelsen och nämnderna utför fullmäktiges finansiella mål avseende årets resultatöverskott i procent av skatteintäkter, statsbidrag och statlig utjämning på lång sikt ska uppgå till lägst 2,0 procent, genom att skapa utrymme inom beslutade budgetramar för att klara tillkommande kostnadsökningar, utöver de som ingår i budget och flerårsplanen 2020-2023.

Hur aktuell är den resursfördelningsmodell som ligger till grund för budget och treårsplan samt hur beaktar modellen kommunens befolkningstillväxt och förändringar i demografi?

Den nuvarande resursfördelningsmodellen bedöms vara aktuell i och med den nuvarande kommunorganisationen. För att möta framtida demografiska utmaningar och klara av att planera verksamheten bör kommunen i större grad utgå från ett behovs- och volymperspektiv.

Hur ser kommunens finansiella nyckeltal ut i förhållande till jämförbara kommuner?

Av KommunForskning i Västsveriges (KFI) rapport om Östhammars kommuns finansiella profil 2016-2018 i jämförelse med övriga kommuner i Uppsala län, framgår att Östhammars kommun under perioden har haft något högre nettokostnader i relation till skatteintäkter. Vidare framgår att Östhammars kommun under 2016 och 2017 har haft en lägre skattefinansieringsgrad av investeringar än övriga kommuner i Uppsala län, men att Östhammars kommun uppvisade en högre skattefinansieringsgrad av investeringar under 2018.

Av KFis rapport framgår även att Östhammars kommun i större utsträckning än andra kommuner i Uppsala län har avvikit mot budget under perioden 2016-2018.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Datum som ovan

KPMG AB

Anders Petersson
Uppdragsansvarig och certifierad kommunal yrkesrevisor

Max Kollberg
Revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument.
Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Bilaga 1 Metod och utgångspunkter

Metod

Vår metod har bestått av följande delar:

- Intervjuer med politiker och tjänstepersoner
- Insamling av relevanta dokument
- Insamling av ekonomisk information
- Analyser
- Skriftlig och muntlig avrapportering

Intervjuer har skett med:

- Kommundirektör
- Ekonomichef
- Kommunstyrelsens ordförande
- Kommunstyrelsens 1:e vice ordförande

Följande dokument har granskats:

- Årsbudget 2020: Flerårsplan 2021-2023
- Likviditetspolicy
- Riktlinjer för ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv
- Befolkningsprognos för Östhammar 2009-2039
- Östhammar kommunfakta 2019
- Delårsrapport 2019-08-31
- Informationsmaterial Östhammars kommuns styrmodell
- Ekonomisk tidplan 2020 plan verksamhet
- Tillväxtstrategi Östhammars kommun 2020
- Handlingsplan: Tillväxtstrategi Östhammars kommun 2020
- Skatte- och bidragsprognos 2020-2024
- Skatte- och bidragsprognos 2020-2026
- Investeringsrapport 2019
- Befolkningsprognos barn- och äldre 2019-2039
- Östhammar finansiell profil (KFI)
- Styrmodell för Östhammar kommun

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

- Skandia pensionsberäkning 2019-12-31
- Prognos ort och skolnivå 2019-2040
- Omvärldsbild 2020
- Lönekartläggning 2019
- Fastighetsavgift prognos och utfall – 2021
- Behovsanalys avseende platser i skola och förskola 2019-2040
- Fastighetsavgift prognos och utfall
- Reglemente för kommunstyrelsen
- Krisledningsnämnden sammanträdesprotokoll 2020-03-18
- Årsredovisning 2015, 2016, 2017, 2018 och 2019
- Sammanställning av underhållskostnader per år, samtliga objekt
- Presentation om Östhammars kommuns demografi

Revisionskriterier

- Kommunallagen 6 kap. 6 §

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Kommunrevisionen

Datum	Dnr	Sid
2020-05-07		(1)

ÖSTHAMMARS KOMMUN
Kommunstyrelsen
2020 -05- 12
Dnr: Dpl:

Kommunstyrelsen

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av Underhåll av fastigheter och anläggningar

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens rutiner och processer vad gäller underhåll av fastigheter och anläggningar. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att kommunen delvis har ett ändamålsenligt underhåll av fastigheter och anläggningar.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderas kommunstyrelsen att:

- Anpassa arbetet med underhållsplaner utifrån mest lämpliga mall.
- Säkerställa att styrande dokument för underhållsarbetet i kommunen utformas på ett sätt som möjliggör ett enhetligt underhållsarbete för samtliga anläggningar och fastigheter i kommunen.
- Intensifiera arbetet med statusinventering av kommunens anläggnings- och fastighetsbestånd.
- Intensifiera upprättandet/arbetet med samtliga nämnders anläggnings- och lokalförsörjningsplaner.
- Upprätta en rutinbeskrivning för hur slutförda projekt ska följas upp och utvärderas. En del i rutinbeskrivningen bör även vara hur underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner uppdateras efter slutförande av ett projekt.

Kommunrevisionen översänder härmed granskningsrapport och missiv till Kommunstyrelsen för yttrande. Svar önskas senast den 30 september 2020.

Enligt uppdrag

[redacted]

Mats Sjöborg
Ordförande

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
Fakturaadress	742 21Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	
Box 106	www.osthammar.se	E-post		SE212000029001	
742 21 Östhammar		kommunen@osthammar.se			

Granskning av underhåll av fastigheter och anläggningar

Revisionsrapport

Östhammars kommun

KPMG AB

2020-05-07

Antal sidor 12

© 2020 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
1.1	Rekommendationer	1
2	Inledning/bakgrund	3
3	Syfte och revisionsfrågor	3
3.1	Avgränsning	3
3.2	Revisionskriterier	4
3.3	Metod	4
3.4	Projektorganisation	4
4	Resultat av granskningen	5
4.1	Östhammars kommuns styrning av underhåll	5
4.1.1	Ansvar och roller	5
4.1.2	Årsbudget 2020 – Flerårsplan 2021-2023	5
4.1.3	Rutiner och processer kring styrning av underhåll	6
4.1.4	Kommentar och bedömning	6
4.2	Planering av underhåll	7
4.2.1	Fastigheter och anläggningar	7
4.2.2	Anläggnings- och lokalförsörjningsplaner	8
4.2.3	Övriga iakttagelser	9
4.2.4	Kommentarer och bedömning	9
5	Slutsatser	9
5.1	Svar på revisionsfrågor	9
5.2	Sammanfattning	11
5.3	Rekommendationer	11

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification KPMG Confidential

1 Sammanfattning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Östhammars kommun har vi granskat kommunens rutiner och processer vad gäller underhåll av fastigheter och anläggningar. Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunen har ett ändamålsenligt underhåll vad gäller fastigheter och anläggningar eller om det innebär risker för kommunen i ett ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv.

Granskningen visar att Östhammars kommun under de senaste åren har arbetat med att strukturera underhållsarbetet vad gäller fastigheter och anläggningar. Sedan 2018 har kommunen arbetat på ett långsiktigt sätt inom området och delvis upprättat styrdokument och planeringsdokument för underhållsarbetet. En del i arbetet är att statusinventera hela fastighets- och anläggningsbeståndet. Enligt uppgift har samtliga verksamhetslokaler statusinventerats och hittills har inventeringen visat på en underhållsskuld om 500 mkr. Granskningen visar även att kommunen har upprättat underhållsplaner per objekt för cirka 30-40 procent av kommunens fastigheter och anläggningar.

Inom kommunen har det även genomförts organisatoriska förändringar vad gäller roll- och ansvarsfördelningen avseende underhåll av fastigheter och anläggningar. De nya rollerna och ansvarsområdena kan skapa förutsättningar för en tydlig organisation, men det ställer också krav på en god dialog mellan den nämnd som ansvarar för verksamheten i lokalerna och fastighetsförvaltaren.

Sammanfattningsvis ser vi positivt på kommunens pågående arbete med framtagande av underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner. Dock menar vi att det föreligger en risk för att underhåll för en del fastigheter inte genomförs, då underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner inte konsekvent ligger till grund för prioriteringar. Risken uppkommer även om dessa planer inte ses över vid regelbundna tillfällen. En annan risk är att kommunen i dagsläget saknar en övergripande underhållsplan för samtliga anläggningar och fastigheter. En sådan övergripande plan kan möjliggöra konsekventa bedömningar och prioriteringar av vad och vilka anläggningar och fastigheter som behöver underhållas. Det är därför viktigt att kommunen upprättar underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner för samtliga fastigheter/anläggningar och verksamhetsområden samt på en övergripande nivå. Vidare bör kommunen använda en och samma mall för de underhållsplaner som upprättas för kommunens anläggningar och fastigheter.

Vår sammanfattande bedömning är att Kommunstyrelsen delvis har ett ändamålsenligt underhåll av fastigheter och anläggningar. Granskningen visar att kommunens underhållsarbete i vissa delar bedrivs på ett ändamålsenligt sätt, men att arbetet innebär risker för kommunen i ett ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv. Kommunens arbete med inventering och upprättande av styrdokument och planer bedöms som positivt. Vi bedömer dock att ytterligare bör göras för att säkerställa ett ändamålsenligt underhåll i hela Östhammars kommun, exempelvis genom fastställande av styrande dokument för underhåll av fastigheter.

1.1 Rekommendationer

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi Kommunstyrelsen att:

— Anpassa arbetet med underhållsplaner utifrån mest lämpliga mall.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

- Säkerställa att styrande dokument för underhållsarbetet i kommunen utformas på ett sätt som möjliggör ett enhetligt underhållsarbete för samtliga anläggningar och fastigheter i kommunen.
- Intensifiera arbetet med statusinventering av kommunens anläggnings- och fastighetsbestånd.
- Intensifiera upprättandet/arbetet med samtliga nämnders anläggnings- och lokalförsörjningsplaner.
- Säkerställa att slutförda projekt följs upp och utvärderas på ett konsekvent sätt. En del i uppföljningen av ett slutfört projekt bör även vara att uppdatera underhålls-planer och lokalförsörjningsplaner för att säkerställa dess aktualitet.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

2 Inledning/bakgrund

Vi har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska kommunens rutiner vad gäller underhåll kring fastigheter och anläggningar. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Kostnader för lokaler och anläggningar är en väsentlig post i kommunens budget. Därför är det viktigt att kommunen har en ändamålsenlig och tillräcklig styrning och kontroll av att fastigheternas och anläggningarnas underhållsbehov tillgodoses. Underhållet indelas allmänt i dels förebyggande underhåll, dels avhjälpande underhåll (akuta åtgärder). Om kommunen investerar för lite i underhållet över tid uppkommer behov av förnyelse/ombyggnad vilket är väsentligt dyrare än normalt underhåll.

Revisorerna har i revisionsplaneringen för 2020 uppmärksammat risker beträffande kommunens underhåll av fastigheter och anläggningar. Revisionen upplever att det finns ett behov av att klarlägga ett antal frågeställningar avseende investeringar, drift och underhåll och vad det kan innebära för kommunen ur ett ekonomiskt- och verksamhetsmässigt perspektiv.

Med anledning av ovanstående har kommunens revisorer dragit slutsatsen i sin riskanalys, att kommunens rutiner avseende underhåll av fastigheter och anläggningar behöver granskas.

3 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunen har ett ändamålsenligt underhåll vad gäller fastigheter och anläggningar eller om det innebär risker för kommunen i ett ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv.

I syftesformuleringen ingår att besvara följande revisionsfrågor:

- Hur sker styrning, ledning och ansvar beträffande underhåll av fastigheter och anläggningar?
- Vilken statistik och vilka nyckeltal följer verksamheten?
- Finns dokumenterade rutiner och tillförlitliga planeringsverktyg för att bedöma underhållsbehov på fastigheter och anläggningar?
- Uppdateras planeringsverktygen löpande?
- Vilket beslutsunderlag finns? (Finns aktuella underhållsplaner för fastigheter och anläggningar?)
- På vilka grunder görs prioriteringar avseende underhållsarbetet?
- Finns dokumentation avseende kort- och långsiktiga underhållsbehov (konsekvensbeskrivningar/beslutsunderlag)?
- Finns rutiner för uppföljning och analys av genomförda underhållsprojekt?

3.1 Avgränsning

Granskningen omfattar kommunens underhållsarbete avseende fastigheter och anläggningar under 2018-2020.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

3.2 Revisionskriterier

Vi kommer att bedömt om rutinerna uppfyller:

— Kommunallagen 6 kap. 6 §

— Tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut

3.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Intervjuer med:
  - Teknisk chef
  - Gatu- och fastighetschef
  - Kommunstyrelsens vice ordförande
- Genomgång av styrande och stödjande dokument:
  - Årsbudget 2020
  - Årsbokslut 2019
  - Reglemente för Kommunstyrelsen
  - Reglemente för Kultur- och fritidsnämnden
  - Delegationsordning för Kommunstyrelsen
  - Huvudlista/anläggningsregister fastigheter
  - Anläggnings- och lokalförsörjningsplan 2019-2026 för Kultur- och fritidsnämnden
  - Sammanställning av underhållskostnader per år, samtliga objekt
  - Utkast styrande dokument: Förvaltning av Östhammars kommuns verksamhetslokaler
  - Exempel på underhållsplaner för fem anläggningar

Rapporten har varit föremål för faktagranskning.

Kvalitetssäkring av granskningen och revisionsrapporten har skett i enlighet med KPMGs gällande rutiner.

3.4 Projektorganisation

Granskningen har utförts av Anders Petersson, kundansvarig och certifierad kommunal yrkesrevisor, Max Kollberg, granskare, och Daniel Strandberg, granskare.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

4 Resultat av granskningen

4.1 Östhammars kommuns styrning av underhåll

4.1.1 Ansvar och roller

I Kommunstyrelsens reglemente, antaget i Kommunfullmäktige 2018-12-18, framgår att Kommunstyrelsen ansvarar för teknisk verksamhet, där bland annat mark och fastigheter ingår. Enligt uppgift övergick de fastigheter som tillhörde Kultur- och fritidsnämnden formellt till Tekniska förvaltningen under 2012, men verkställdes först 2019. Övergången innebär att Tekniska förvaltningen ansvarar för drift och underhåll av fastigheterna. Vidare går det att läsa i Kommunstyrelsens verksamhetsplan 2020 att Tekniska förvaltningen är ansvarig för att tillhandahålla, underhålla och verksamhetsanpassa ändamålsenliga lokaler för kommunens verksamheter.

Den operativa organisationen för underhåll av fastigheter och anläggningar på Tekniska förvaltningen sorteras under Gatu- och fastighetskontoret. Organisationen består av två huvudsakliga grupper som fördelar arbetet mellan sig. En grupp bestående av två förvaltare som i huvudsak arbetar med driften och en projektgrupp med byggledare som arbetar med investeringar och underhåll.

Enligt Kultur- och fritidsnämndens reglemente, antaget i Kommunfullmäktige 2018-12-18, ansvarar nämnden för verksamhet i idrotts-, fritids- och kulturanläggningar. Vidare är nämnden beslutsfattande i ärenden kring taxor och avgifter för lokalupplåtelse i de kommunala anläggningar och lokaler som nämnden bedriver verksamhet i. Kultur- och fritidsnämnden är också beslutsfattande kring lokalupplåtelse i kommunens motions- och gymnastikhallar.

4.1.2 Årsbudget 2020 – Flerårsplan 2021-2023

Kommunstyrelsens Tekniska förvaltning har under planperioden 2020-2023 en årlig budget på ungefär 50 mkr (59,145 mkr år 2020). Tabellen nedan visar Tekniska förvaltningens investeringsbudget och plan 2020 till 2023.

Tekniska förvaltningens investeringsbudget

Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023
194 mkr	312,9 mkr	83,3 mkr	83,3 mkr

Under 2020 har kommunen budgeterat för flera större investeringsprojekt, bland annat investeras 80 mkr i nya skolan i Östhammar, 33 mkr investeras i en ny förskola i Österbybruk, i ombyggnationen av sporthallen i Östhammar investerar kommunen 25 mkr och i utbyggnaden av Österbyskolan investerar kommunen 20 mkr.

Vad gäller Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde framgår av Årsbudget 2020 att kommunens idrottsanläggningar generellt är i dåligt skick och att underhållet därmed behöver ses över under 2020 samt att utbudet av idrottslokaler behöver ses över. Kultur- och fritidsnämnden beskriver även en risk för höjda hyror till följd av planerade renoveringar.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

4.1.2.1 Måluppfyllelse och nyckeltal

Utifrån kommunens strategiska inriktningsområde *En attraktiv och växande kommun* har Tekniska förvaltningen ambitionen att öka nöjdheten vad gäller upplevelsen av kommunens offentliga lokaler. Kopplat till fullmäktiges inriktningsområde *En hållbar kommun* har Tekniska förvaltningen formulerat nämndmålet *Minskad klimatpåverkan.*

Vid intervjuer med representanter från verksamheten framkommer att kommunen arbetar med nyckeltal från Kolada. Vidare framkommer att kommunen även i flera avseenden har kontakt med liknande kommuner i syfte att jämföra underhålls-kostnader och andra nyckeltal.

I kommunens årsredovisning för 2019 beskrivs fördjupade inventeringar av fastigheter samt framtagande av lokalförsörjningsplaner som några av de viktigaste händelserna för kommunledningsförvaltningen 2019. Fastighetsinventeringen visade, enligt årsredovisningen, att majoriteten av kommunens fastigheter har ett stort underhållsbehov och att "det finns en enorm underhållsskuld"[1]. Av våra intervjuer framkommer att underhållsskulden uppskattas uppgå till 500 mkr.

4.1.3 Rutiner och processer kring styrning av underhåll

Generellt arbetar Tekniska förvaltningen löpande med de ekonomiska förutsättningar som getts och prioriterar arbetet efter mest angelägna underhållsbehov. Vid akuta behov äskar Gatu-och fastighetskontoret ekonomiska medel som går utöver de medel som ursprungligen tilldelats verksamheten.

I våra dialoger framkommer att kommunen under 2018 initierade ett mer långsiktigt arbete där långsiktiga investeringar planerades och underhållsplaner upprättades med fokus på verksamhetslokaler, såsom förskola och skola. Dessa planer benämns i kommunen som anläggnings- och lokalförsörjningsplaner.

Lokalförsörjningsplanerna beskrivs av intervjuade som centrala för rutinerna och processerna kring underhållsarbetet. Genom lokalförsörjningsplanerna ska kommunen hålla koll på anläggningsregistret och följaktligen, via nämnderna, kunna överblicka underhållsbehoven. Vid avslutade underhållsprojekt revideras lokalförsörjnings-planerna. Av våra avstämningar framgår dock att arbetet med lokalförsörjningsplaner inte fullt ut är genomfört. Än så länge finns enbart färdiga planer för Kultur- och fritidsnämndens fastigheter och anläggningar. Kultur- och fritidsnämndens plan beskrivs mer utförligt i 4.2.2.

Kommunen bedriver, parallellt med upprättandet av lokalförsörjningsplaner, ett arbete under 2020 med att ta fram en strategi/styrdokument för arbetet med fastighetsunder-håll. Enligt intervjuade ska strategin underlätta, systematisera och säkerställa enighet kring rutiner och processer vad gäller fastighetsunderhåll.

4.1.4 Kommentar och bedömning

Vi konstaterar att det genomförts förändringar i roll- och ansvarsfördelningen avseende underhåll av fastigheter och anläggningar. Vi bedömer att det kan skapa förutsättningar för en tydlig organisation om en förvaltning ansvarar för underhåll av samtliga fastigheter och anläggningar. Dock ställer det krav på en god dialog mellan den nämnd

[1] Underhållsskuld innebär eftersatta och uteblivna investeringar/underhållsarbete.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

som ansvarar för verksamhet i de lokaler som Tekniska förvaltningen förvaltar. Arbetet med att upprätta underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner kan bidra till att skapa en tydlighet mellan förvaltningarna avseende underhållsbehov.

Utifrån intervjuer med ansvariga tjänstepersoner framkommer att kommunen har en underhållsskuld och att denna beräknas uppgå till 500 mkr. Enligt vår mening bör kommunen fortsätta att arbeta på ett systematiskt sätt för att successivt kunna minska den befintliga underhållsskulden.

4.2 Planering av underhåll

Vi har tagit del av ett utkast till styrande dokument för förvaltning av kommunens verksamhetslokaler. Enligt våra dialoger ska dokumentet vara färdigställt under 2020. Av utkastet framgår bl.a. vilka utgångspunkter som ska gälla vid upprättandet av underhållsplaner, hur dokumentation ska ske, hur underhållsprojekt ska beredas samt riktlinjer för genomförandet.

4.2.1 Fastigheter och anläggningar

I Årsbudget 2020 framgår att kommunens idrottsanläggningar är "i ett generellt dåligt skick" och att kommunen under planperioden 2021-2023 behöver hantera det eftersatta underhållet och att utbudet ses över. Kommunen har med anledning av planerade underhållsprojekt framfört att det föreligger en risk att hyror kommer att höjas.

4.2.1.1 Underhållsplaner

Det framgår av årsbudgeten att Kommunstyrelsen har för avsikt att via systemstöd bygga objekt för alla områden som kräver någon form av drift och underhåll. Objekten ska innehålla driftinstruktion, samt kostnader för planerat och löpande underhåll. Det framgår även att styrelsen ämnar utveckla arbetet med de strategiska lokalförsörjningsplanerna. Enligt vår avstämning med tjänstepersoner kommer prioriteringar av underhåll mellan olika objekt att framgå i lokalförsörjningsplanerna för respektive verksamhet.

För att få bättre uppfattning av kommunens underhållskostnader per år och verksamhetsområde har Gatu- och fastighetskontoret upprättat en sammanställning för år 2018 till 2033. Diagrammet nedan visar sammanställningen och inkluderar förskolor, skolor, sporthallar och äldreboenden.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Sammanställning – Östhammars kommuns underhållskostnader 2018-2033

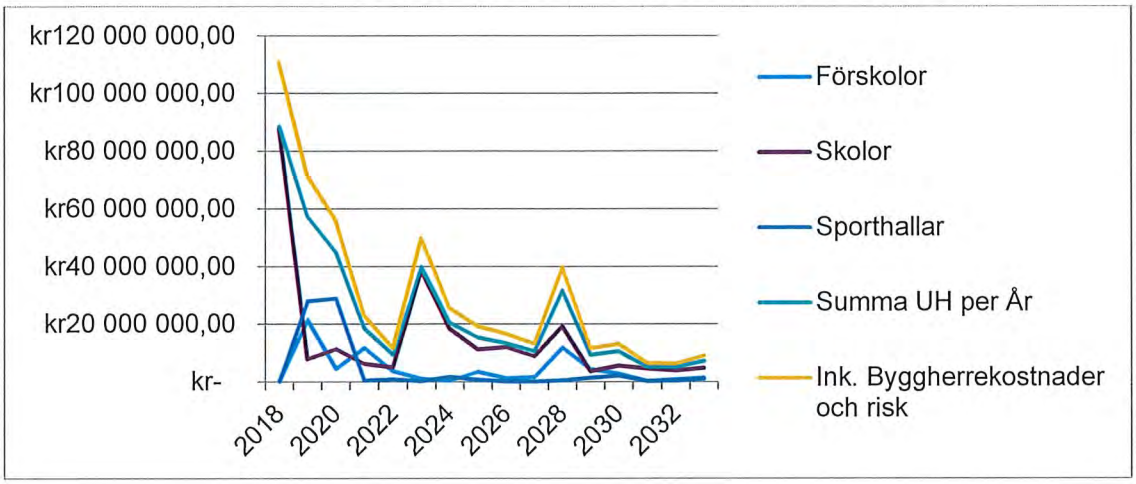

I dagsläget saknar kommunen en övergripande underhållsplan för kommunens anläggningar och fastigheter. Av vår dialog med tjänstepersoner på Tekniska förvaltningen framgår att det i dagsläget inte finns färdiga underhållsplaner för alla kommunens fastigheter. I dagsläget finns framförallt underhållsplaner för lokaler i egen verksamhet, såsom skolor och förskolor. Vi har tagit del av underhållsplaner för fem olika anläggningar, i vilka det framgår vad som ska underhållas, kostnad och tidpunkt.

Enligt uppgift har kommunen vid tidpunkten för denna granskning statusinventerat samtliga verksamhetslokaler (t.ex. skola och förskola), vilket motsvarar 30-40 procent av kommunens fastighetsbestånd och underhållsplaner per objekt finns för motsvarande. Däremot återstår att statusinventera och upprätta underhållsplaner för övriga fastigheter där kommunen inte bedriver egen verksamhet utan hyr ut till annan verksamhet.

Vi noterar att kommunen har använt två olika mallar för de underhållsplaner som vi har tagit del av.

4.2.2 Anläggnings- och lokalförsörjningsplaner

Som tidigare nämnt har kommunen under 2019 inlett ett arbete med att upprätta lokalförsörjningsplaner. Vid tidpunkten för denna granskning finns en beslutad anläggnings- och lokalförsörjningsplan, Kultur- och fritidsnämndens. Enligt uppgift kommer Socialnämndens lokalförsörjningsplan att behandlas på nämndsammanträdet i juni och därefter ska arbete inledas för att upprätta lokalförsörjningsplaner för de övriga nämnderna.

Kultur- och fritidsnämndens anläggnings- och lokalförsörjningsplan sträcker sig för perioden 2019 till och med 2026 och syftar till att belysa nämndens nutida och framtida anläggningsbehov. Dokumentet är en sammanställning av befintliga lokaler och anläggningar i Östhammars kommun som berör Kultur- och fritidsnämndens verksamheter. Syftet med planen är bl.a. att göra kostnadsutvecklingen för anläggningarna mer förutsägbar. För respektive fastighet/anläggning beskrivs befintligt bestånd, framtida behov samt kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

4.2.3 Övriga iakttagelser

I våra dialoger framkommer att Gatu- och fastighetskontoret vid slutförande av ett underhållsprojekt ska uppdatera fastighetens/anläggningens underhållsplan och berörda verksamheters lokalförsörjningsplaner. Vi har dock inte tagit del av någon dokumenterad rutin för hur underhållsplanerna och lokalförsörjningsplanerna är tänkta att uppdateras.

4.2.4 Kommentarer och bedömning

Baserat på våra avstämningar och dokumentstudier bedömer vi att det finns en generell medvetenhet i kommunen gällande vilket behov av underhåll som föreligger kommunens anläggningar och fastigheter. Statusinventeringar har genomförts och ett arbete med att upprätta underhållsplaner pågår. Vi bedömer dock att det föreligger en risk för att underhållsbehov för en del fastigheter inte åtgärdas om inte underhålls-planer och lokalförsörjningsplaner finns på plats. Planerna bör även ses över regelbundet. Ett led i risken är även att kommunen i dagsläget saknar en övergripande underhållsplan för samtliga anläggningar och fastigheter. Enligt vår mening möjliggör en övergripande underhållsplan konsekventa bedömningar och prioriteringar av vad och vilka anläggningar och fastigheter som ska underhållas. Arbetet med att upprätta underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner bör prioriteras även i syfte att skapa långsiktighet och undvika onödiga kostnader för eftersatta underhållsarbeten.

Vidare ser vi positivt på det pågående arbetet med framtagande av underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner. Då arbetet nyligen är påbörjat är det för tidigt att uttala sig fullt ut om resultatet, men vår bedömning är att detta arbete bör intensifieras. Vi bedömer även att det ur effektivitetssynpunkt blir tydligare om en och samma mall används för de underhållsplaner som upprättas.

5 Slutsatser

5.1 Svar på revisionsfrågor

Nedan följer en genomgång av de revisionsfrågor som var aktuella i samband med granskningen och den bedömning som görs av dessa.

Hur sker styrning, ledning och ansvar beträffande underhåll av fastigheter och anläggningar?

Kommunens underhåll av fastigheter och anläggningar styrs främst genom att Kommunstyrelsen tilldelar Tekniska förvaltningen en budgetram som därefter fördelas mellan förvaltningens olika ansvarsområden, bland annat fastighet. Gatu- och fastighetskontoret ska därefter prioritera de fastigheter/anläggningar med störst underhållsbehov. Vid akuta behov äskar Gatu- och fastighetskontoret ekonomiska medel.

Vidare befinner kommunen sig i en period där styrningen av underhåll av fastigheter och anläggningar ses över. Sedan 2018 har kommunen arbetat med långsiktiga investeringar och delvis upprättat styrdokument och planeringsdokument för underhållsarbetet. Styrdokumenten ska fungera som en strategi för hur kommunen ska tänka kring fastighets- och anläggningsunderhåll.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Vilken statistik och vilka nyckeltal följer verksamheten?

Kommunstyrelsen, genom Tekniska förvaltningen, använder sig av Kolada för att kunna planera underhåll utifrån lämplig nivå i jämförelse med andra kommuner. Kompletteringar görs även genom kontakt med jämförbara kommuner för att skapa sig en bild av deras underhållsarbete.

Finns dokumenterade rutiner och tillförlitliga planeringsverktyg för att bedöma underhållsbehov på fastigheter och anläggningar?

Vid tidpunkten för denna granskning har kommunen statusinventerat samtliga verksamhetslokaler (t.ex. skola och förskola), vilket motsvarar 30-40 procent av kommunens fastighetsbestånd och underhållsplaner per objekt finns för motsvarande. Däremot återstår att statusinventera och upprätta underhållsplaner för övriga fastigheter där kommunen inte bedriver egen verksamhet utan hyr ut till annan verksamhet. Kommunen saknar även en underhållsplan på övergripande nivå, vilket kan försvåra kommunens arbete att prioritera olika underhållsbehov.

Uppdateras planeringsverktygen löpande?

Det pågår ett arbete med att upprätta underhållsplaner för samtliga fastigheter inom samtliga verksamhetsområden. Enligt uppgift har kommunen underhållsplaner för cirka 30-40 procent av kommunens anläggnings- och fastighetsbestånd. Underhållsplanerna ska uppdateras löpande i och med att underhållsprojekt slutförs.

Vilket beslutsunderlag finns? (Finns aktuella underhållsplaner för fastigheter och anläggningar?)

I granskningen har vi tagit del av exempel på underhållsplaner per objekt och enligt uppgift finns motsvarande planer för 30-40 procent att kommunens fastigheter och anläggningar. Vidare har Kultur- och fritidsnämnden upprättat en anläggnings- och lokalförsörjningsplan, vilken syftar till att belysa nämndens nutida och framtida anläggningsbehov. Syftet med planen är bl.a. att göra kostnadsutvecklingen för anläggningarna mer förutsägbar. För respektive fastighet/anläggning beskrivs befintligt bestånd, framtida behov samt kommande åtgärder, projekt och utredningsuppdrag. Kommunen arbetar och planerar för tillfället att upprätta motsvarande planer för samtliga nämnder. Under 2020 beräknas Socialnämndens plan vara beslutad och arbetet med Barn- och utbildningsnämndens plan vara initierat.

På vilka grunder görs prioriteringar avseende underhållsarbetet?

Kommunens prioriteringar avseende underhåll av fastigheter/anläggningar utgår i huvudsak från de statusinventeringar som gjorts per objekt.

Finns dokumentation avseende kort- och långsiktiga underhållsbehov (konsekvensbeskrivningar/beslutsunderlag)?

I delar har kommunen dokumenterat kort- och långsiktiga underhållsbehov, dels genom underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner, dels genom sammanställningen av underhållskostnaderna för perioden 2018-2033.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Finns rutiner för uppföljning och analys av genomförda underhållsprojekt?

Uppföljning och analys av genomförda underhållsprojekt sker i och med revision av respektive objekts underhållsplan och när lokalförsörjningsplanerna uppdateras. Vi har dock inte tagit del av någon dokumenterad rutin för hur underhållsplanerna och lokalförsörjningsplanerna är tänkta att uppdateras.

5.2 Sammanfattning

Granskningen visar att Östhammars kommun under de senaste åren har arbetat med att strukturera underhållsarbetet vad gäller fastigheter och anläggningar. Sedan 2018 har kommunen arbetat på ett långsiktigt sätt inom området och delvis upprättat styrdokument och planeringsdokument för underhållsarbetet. En del i arbetet är att statusinventera hela fastighets- och anläggningsbeståndet. Enligt uppgift har samtliga verksamhetslokaler statusinventerats och hittills har inventeringen visat på en underhållsskuld om 500 mkr. Granskningen visar även att kommunen har upprättat underhållsplaner per objekt för cirka 30-40 procent av kommunens fastigheter och anläggningar.

Inom kommunen har det även genomförts organisatoriska förändringar vad gäller roll- och ansvarsfördelningen avseende underhåll av fastigheter och anläggningar. De nya rollerna och ansvarsområdena kan skapa förutsättningar för en tydlig organisation, men det ställer också krav på en god dialog mellan den nämnd som ansvarar för verksamheten i lokalerna och fastighetsförvaltaren.

Sammanfattningsvis ser vi positivt på kommunens pågående arbete med framtagande av underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner. Dock menar vi att det föreligger en risk för att underhåll för en del fastigheter inte genomförs, då underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner inte konsekvent ligger till grund för prioriteringar. Risken uppkommer även om dessa planer inte ses över vid regelbundna tillfällen. En annan risk är att kommunen i dagsläget saknar en övergripande underhållsplan för samtliga anläggningar och fastigheter. En sådan övergripande plan kan möjliggöra konsekventa bedömningar och prioriteringar av vad och vilka anläggningar och fastigheter som behöver underhållas. Det är därför viktigt att kommunen upprättar underhållsplaner och lokalförsörjningsplaner för samtliga fastigheter/anläggningar och verksamhetsområden samt på en övergripande nivå. Vidare bör kommunen använda en och samma mall för de underhållsplaner som upprättas för kommunens anläggningar och fastigheter.

Vår sammanfattande bedömning är att Kommunstyrelsen delvis har ett ändamålsenligt underhåll av fastigheter och anläggningar. Granskningen visar att kommunens underhållsarbete i vissa delar bedrivs på ett ändamålsenligt sätt, men att arbetet innebär risker för kommunen i ett ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv. Kommunens arbete med inventering och upprättande av styrdokument och planer bedöms som positivt. Vi bedömer dock att ytterligare bör göras för att säkerställa ett ändamålsenligt underhåll i hela Östhammars kommun, exempelvis genom fastställande av styrande dokument för underhåll av fastigheter.

5.3 Rekommendationer

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi Kommunstyrelsen att:

— Anpassa arbetet med underhållsplaner utifrån mest lämpliga mall.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

- Säkerställa att styrande dokument för underhållsarbetet i kommunen utformas på ett sätt som möjliggör ett enhetligt underhållsarbete för samtliga anläggningar och fastigheter i kommunen.
- Intensifiera arbetet med statusinventering av kommunens anläggnings- och fastighetsbestånd.
- Intensifiera upprättandet/arbetet med samtliga nämnders anläggnings- och lokalförsörjningsplaner.
- Säkerställa att slutförda projekt följs upp och utvärderas på ett konsekvent sätt. En del i uppföljningen av ett slutfört projekt bör även vara att uppdatera underhålls-planer och lokalförsörjningsplaner för att säkerställa dess aktualitet.

2020-05-07

KPMG AB

Anders Petersson
Certifierad kommunal yrkesrevisor och kundansvarig

Max Kollberg
Granskare

Daniel Strandberg
Granskare

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument.
Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

© 2020 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Upprättat av:	Senny Ennerfors och Emma Sundin	Översiktsplanerare, samhällsbyggnadsförvaltningen
Antagen:		

Projektplan

Revidering av Översiktsplan 2016

Innehåll

1 BP2-beslut 4
2 Grundläggande information 6
2.1 Bakgrund 6
2.2 Idé 6
2.3 Syfte 6
2.4 Koppling till verksamhetsstrategi 6
2.5 Kopplingar till andra projekt och verksamheter 6
2.6 Lag- och myndighetskrav samt övriga tvingande krav 7
3 Mål 7
3.1 Effektmål 7
3.2 Projektmål 8
3.3 Avgränsningar 9
3.4 Prioritet 10
4 Krav på projektet 11
4.1 Förutsättningar 11
4.2 Hållbarhetsaspekter 11
4.3 Tekniska aspekter 11
4.4 Patientsamverkan 11
5 Planer 11
5.1 Tidplan 11
5.2 Resursplan 13
5.3 Budget och finansiering 13
5.4 Beroenden 13
5.5 Inledande förvaltningsövergripande möte om översiktsplanens framtid 13
6 Kommande förvaltning 14
7 Projektorganisationen och resurser 14
7.1 Styrgrupp 14
7.2 Projektägare 14
7.3 Projektledare 14
7.4 Arbetsgrupp 14
7.5 Utökad arbetsgrupp 15
7.6 Mottagare 15

7.7 Icke-personella resurser 15
8 Intressenter och kommunikation 15
8.1 Intressentanalys 15
8.2 Kommunikationsplan 16
8.3 Rapportering till Projektägare och Projektstyrgrupp 16
9 Kvalitet 17
9.1 Kvalitetsstrategier 17
9.2 Granskningar 17
9.3 Kvalitetssäkring av slutprodukten 17
9.4 Ändringar/avvikelser 18
10 Övergripande risker och hantering av dessa 18
11 Leverans och överlämningsprocedur (BP3:or och BP4) 18
12 Projektavslut (BP5) 19

Definitioner och förkortningar

Begrepp/förkortning	Förklaring
ÖP	Översiktsplan
MEX	Mark och Exploatering
KSAU	Kommunstyrelsens arbetsutskott

Projektägare/beställare:

Kommunfullmäktige, genom planchefen på samhällsbyggnadsförvaltningen

Projektledare:

Martin Lindblad, översiktsplanerare

1 BP2-beslut

BP2 används ej i detta projekt.

Checklista inför beslut, BP2	Ja	Nej
Förväntat resultat (slutprodukt) från projektet är tydligt definierat, dokumenterat och kopplat till verksamhetens mål och strategier.		
Projektets avgränsningar – dvs vad som inte skall levereras - är tydligt definierade och dokumenterade.		
Effektmålen är dokumenterade samt hur de skall följas upp.		
Mottagaren av projektets leverans är identifierad och har ett tydligt åtagande för att realisera den förväntade nyttan från projektet.		
Risker och osäkerheter i projektet och för slutprodukten är tydligt dokumenterade i riskanalysen, inklusive en handlingsplan för att hantera dem.		
Projektplanen är tidsatt och resurssatt per fas, och samtliga resurser för projektet är utsedda och resurssäkrade		
Projektets budget är säkrad.		
Analys av hållbarhetsaspekter, enligt checklistan i verktygslådan, är genomförd.		
Dokumenten Kostnads-nyttoanalys finns framtaget och är godkänt av Mottagaren.		
Följdkostnader för projektets slutprodukt är identifierade och dokumenterade.		
Legala krav på slutprodukt och projekt är identifierade.		

	JA	NEJ	Kommentar
Beslut att starta Initieringsfasen, BP2			
Beslut att bordlägga			

Datum och underskrift Projektägaren

Namnförtydligande

Datum och underskrift av Projektledaren

Namnförtydligande

2 Grundläggande information

2.1 Bakgrund

Samhällsbyggnadsförvaltningen har under det första halvåret 2019 arbetat med att aktualitetspröva Översiktsplan 2016. Arbetet resulterade i dokumentet Aktualitetsförklaring 2019 som utreder hur översiktsplanen har fungerat och använts i verksamheten sedan översiktsplanens antagande. Aktualitetsförklaringen belyser också förändringar som skett i samhället, som på olika sätt påverkar översiktsplanens aktualitet och användbarhet/genomförbarhet.

Aktualitetsförklaringen konstaterade att det finns revideringsbehov i Översiktsplan 2016. Med anledning av det tog kommunens MEX-grupp (mark och exploatering) fram ett projektdirektiv för att påbörja ett projekt kring revideringen. Det första steget i projektet är denna projektplan. Projektplanen utgår från aktualitetsförklaringen och projektdirektivet.

2.2 Idé

Projektet ska revidera översiktsplan 2016.

2.3 Syfte

Syftet med revideringen är att översiktsplanen ska bli lättare att följa och genomföra. En mer genomförbar översiktsplan innebär i sin tur att kommunens strategier och idéer blir tydligare för allmänheten och exploatörer att uppfatta. Översiktsplanen kommer utgöra bättre underlag vid exempelvis strategiska markinköp och detaljplanering.

2.4 Koppling till verksamhetsstrategi

Östhammars kommun präglas av en verksamhetsöverskridande vision och s.k. värdeord. Översiktsplan 2016 utgår från kommunens vision och även medborgardialoger som genomfördes under arbetet med att ta fram översiktsplanen. Revideringen kommer fortsatt stödja sig på kommunens vision och medborgardialogerna som gjordes. Revideringen ska tydliggöra kopplingen till Östhammars kommuns tillväxtstrategi.

2.5 Kopplingar till andra projekt och verksamheter

Ett framtagande av en VA-plan diskuteras av kommunen tillsammans med Gästrike Vatten AB. Projektet kan komma att dela personalresurser med detta projekt beroende på hur diskussionerna fortlöper. Revideringen av ÖPn ska prioritera områden för utveckling till de områden som föreslås för VA-utveckling i VA-planen.

Havs- och vattenmyndigheten håller på att ta fram en nationell havsplan för Sverige. Den nya ÖPn ska inte ha kontrasterande åsikter om vattenanvändningen som föreslås i havsplanen. Inga resurser delas av de två projekten.

Region Uppsala påbörjar nu arbetet med en ny regional utvecklingsstrategi. Den nya ÖPn ska inte göra avsteg från den nya strategin. Inga resurser delas av de två projekten.

2.6 Lag- och myndighetskrav samt övriga tvingande krav

Revideringarna ska genomföras i enlighet med PBL och Miljöbalken. Dessa lagrum påverkar i viss mån projektets upplägg. Några av de viktigaste kraven som ställs på översiktsplanen är:

- Den nya översiktsplanen kommer troligtvis innebära betydande miljöpåverkan i miljöbalkens mening, i och med att ÖP16 gjorde det. Detta betyder att översiktsplanen måste beskriva vad miljökonsekvenserna blir av ett eventuellt genomförande av planen.

- Översiktsplanen ska enligt PBL 3 kap. 5 § redovisa hur kommunen avser använda marken i framtiden, och hur kommunen tillgodoser de riksintressen som finns i kommunen.

- När projektet tagit fram ett förslag på en ny översiktsplan får den inte antas av kommunfullmäktige förrän förslaget har varit på samråd och utställning. Efter samrådet ska förslaget revideras efter de inkomna synpunkterna. Det reviderade förslaget ska sedan granskas (i en liknande process som samrådet). Endast efter granskningen och eventuella ytterligare revideringar gjorts får den nya översiktsplanen antas i kommunfullmäktige och börja gälla, enligt PBL 3 kap.

3 Mål

3.1 Effektmål

När den nya översiktsplanen är antagen och vunnit laga kraft realiseras många nyttor. Medarbetare får ett säkrare, mer aktuellt och tydligare dokument att följa i den vidare planeringen.

- Översiktsplanen ska ha större genomförbarhet än idag

- Antalet utökade förfaranden vid detaljplaneläggning ska minskas som följd av ÖPns tydligare riktlinjer för framtida markanvändning, vilket i sin tur resulterar i kortare handläggningstider

- Fler företag, exploatörer och privatpersoner än idag känner till och har nytta av ÖPn

- Kommunen ska i förlängningen göra strategiska markinköp i de områden som pekas ut av ÖPns karta för framtida mark- och vattenanvändning

3.2 Projektmål

Det huvudsakliga målet med projektet är att en ny version av översiktsplanen ska bli antagen. Projektet ska också verka för att följande delmål uppfylls:

- Översiktsplanen ska i huvudsak utgå från befintlig struktur, med fyra övergripande kapitel: **inledning** (idag: vision, framtidsbild och utmaningar), **nuläge** (idag: övergripande förutsättningar), **framtida mark- och vattenanvändning**, **avvägningar/hänsyn** (idag: hänsyn till riksintressen och övriga allmänna intressen)

- Alla översiktsplanens kartor ska uppdateras
  Strukturen på kartorna behöver ändras. Utgångspunkten är att översiktsplanen ska klara sig på en framtida mark- och vattenanvändningskarta och en hänsynskarta. De två kartorna kan sedan presenteras dels som kommuntäckande bilder, men också inzoomade bilder över intresseområden, exempelvis en bild för varje tätort, en bild för kusten osv efter behov.

- Kartor ska vara tillgängliga digitalt och interaktivt
  Kartorna ska vara tillgängliga som lager på kommunens geografiska informationssystem (idag:csm) för kommunens tjänstemän. En fördel om de även är tillgängliga på detta sätt för allmänheten, exempelvis genom en offentlig ingång på csm eller genom annan lösning (googe maps?). Interaktivt i detta sammanhang betyder: kartorna ska gå att zooma till önskad nivå, det ska gå att panorera, alla lager ska innehålla vektorer som klickbara objekt – dvs varje område ska motsvara ett vektorobjekt. Alla objekt ska ha metadata kopplat till sig som blir tillgängligt när objekten markeras/blir klickade på.

- Kapitlen ska tydliggöras med exempelvis färgkodningar som skiljer dem åt

- Alla områden som pekas ut i kartan för framtida mark- och vattenanvändning ska ha en tillhörande beskrivning som definierar hur områden lämpligast ska utvecklas
  Detta kan göras kategoriserat efter ändamål (bostadsområden, industriområden osv) eller ortsvis.

- Områden ska pekas ut i kartan för framtida mark- och vattenanvändning endast om en avvägning gjorts mellan olika intressen
  Ett utpekat område bör ha undersökts efter visa kriterier, exempelvis: inga konflikter med riksintressen eller skyddsområden, geografi/geologi (exempelvis inga lågpunkter), lämplighet med hänsyn till infrastruktur.

- Kapitlet som handlar om hänsyn ska innehålla en hänsynskarta och beskrivningar av vilka avvägningar som gjorts i kapitlet framtida mark- och vattenanvändning

- Projektet ska revidera tillhörande MKB utan konsultstöd så långt det är möjligt

- Varje tätort i kommunen ska ha ett eget delkapitel i avsnittet framtida mark- och vattenanvändning. Även kust ska vara ett kapitel, och landsbygd
  Orterna ska beskrivas mer ingående än i ÖP16 och inte innehålla nulägesbeskrivningar under detta kapitel. För att vara konsekvent med strukturen kan även kapitlet som beskriver nuläge utgå från delkapitel för varje tätort.

- Tilläggsdokumentet *vägledning för delområden* ska tas bort
  Texter som fortsatt är aktuella kan integreras i ÖPns huvuddokument. ÖPn ska endast bestå av ett huvuddokument och en MKB för tydlighetens skull.

3.3 Avgränsningar

Översiktsplanen är inte ett dokument som löser alla utmaningar som kommunen har. Det är viktigt att förstå att översiktsplanen kan utgöra underlag för den vidare planeringen, men i och med att översiktsplanen inte är juridiskt bindande och på grund av dess övergripande karaktär så kan den aldrig vara så pass vägvisande att det helt går att undvika ärendespecifika avvägningar som moment av andra planeringsprocesser såsom detaljplaner och bygglovsärenden. ÖPn kan inte heller påverka de tillstånd och dispenser enligt miljöbalken eller annan lagstiftning som kan krävas för utveckling av ett område.

Revideringen kommer i första hand att åtgärda brister som redan finns i den nuvarande översiktsplanen, som identifierades under aktualitetsförklaring 2019.

Alla planeringsbehov som finns i kommunen kommer inte kunna tillgodoses i revideringen av översiktsplanen. Ett program för kulturmiljövården är ett exempel på ett stort planeringsbehov som behöver tillgodoses i ett separat program, även om översiktsplanen kommer behandla kulturmiljöaspekter översiktligt.

Projektet kommer inte genomföra omfattande medborgardialoger på det sättet som gjordes senaste gången kommunen reviderade översiktsplanen. Istället kommer underlaget som togs fram då fortsatt att vara utgångspunkten, tillsammans med samråds- och granskningsmöten som kommer hållas inom detta projekt där allmänheten har möjlighet att delta och utöva inflytande.

Projektet kommer inte resultera i fler dokument än *huvuddokument ÖP2022* och *MKB*.

3.4 Prioritet

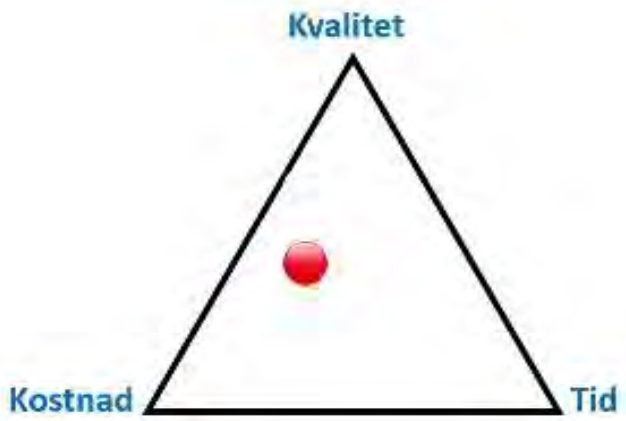

Tyngdpunkten för projektet ligger delat mellan att det ska vara kostnadseffektivt och att den färdiga produkten ska ha hög kvalitet. Dessa parametrar får uppfyllas delvis på bekostnad av tidseffektivitet.

Att den färdiga ÖPn ska vara av hög kvalitet är viktigt för att kunna uppnå effektmålen. Det är också viktigt att kostnaderna för projektet inte rinner iväg, p.g.a. en ansträngd situation i kommunens ekonomi för tillfället. En konsekvens av projektets försök till att vara kostnadseffektiv är att begränsa konsulthjälpen: Tidigare revideringar som kommunen gjort har använt konsultstöd för såväl underlag, design som MKB. Detta projekt ska göra så mycket som möjligt med hjälp av kommunens egna medarbetare. För att detta inte ska resultera i kvalitetsförluster är tidsaxeln i prioriteringstriangeln den parameter som hamnar minst i fokus – dvs projektet kan komma att ta längre tid än om konsulter anlitas i den grad som tidigare. Tid är också en resurs som det trots allt finns ganska gott om i och med att det bara var tre år sedan den förra ÖPn antogs, samt p.g.a. VA-situationen som är ansträngd i stora delar av kommunen, vilket gör att kommunen kan lägga tid på sådana här strategiska dokument som förberedelse till när vi kan bygga nytt i större utsträckning. Trots att projektet kan komma att ta längre tid än om konsulthjälp hade använts bedöms det ändå inte ta längre tid än projektet med att ta fram ÖP16. Detta beror på att ÖP16 i princip var en helt ny ÖP, medan detta projekt endast är revideringar i befintlig ÖP.

4 Krav på projektet

4.1 Förutsättningar

Se punkt 2.6.

4.2 Hållbarhetsaspekter

Projektet som sådant bedöms inte ha någon påverkan åt något håll för hållbarheten i samhället. Projektets slutprodukt kommer dock få konsekvenser beroende på i vilken grad som ÖPn kommer genomföras i verkligheten. På grund av detta kommer ÖPn ha en tillhörande MKB.

4.3 Tekniska aspekter

Den färdiga ÖPn ska presenteras dels som karta i kommunens interna GIS-tjänst CSM, och dels som PDF-dokument. Det är PDF-versionen som ska ställas inför kommunfullmäktige och antas. Kartorna i CSM ska vara detsamma som vad som presenteras i dokumentet och får inte ändras, i och med att det är dokumentet som blir antaget och inget annat. CSM blir alltså endast ett verktyg att på ett smidigare sätt visa det som syns i ÖPn. Tryckta versioner av ÖPn ska beställas inför samråd och granskning vid behov, samt ett begränsat antal efter antagande.

ÖPns kartor ska framställas i QGIS. Designen på PDF-dokumentet ska göras i Adobe InDesign.

4.4 Patientsamverkan

Ej relevant.

5 Planer

5.1 Tidplan

Projektet initierades med ett projektdirektiv som på ett övergripande sätt definierade projektets ramar. Projektdirektivet utsåg också en styrgrupp som nu har ansvar för att föra projektet vidare. Styrgruppen finns på samhällsbyggnadsförvaltningen och utgörs av chef på planenheten samt de medarbetare som arbetar med översiktsplanering. Huvuddelen av projektets arbetsgrupp, d.v.s. de som kommer jobba med själva revideringen, består av översiktsplanerarna men hjälp från övriga delar av samhällsbyggnadsförvaltningen kommer att behövas tidvis. De övriga medarbetarna ingår dock inte i projektets styrgrupp, utan kommer endast bistå med resurser inom den utökade arbetsgruppen.

Efter projektdirektivet tas den här projektplanen fram. Det är projektplanen som kommer följas när arbetsgruppen påbörjar revideringen. Det är revideringen som utgör projektets genomförandefas:

Tidsplan för Översiktsplan

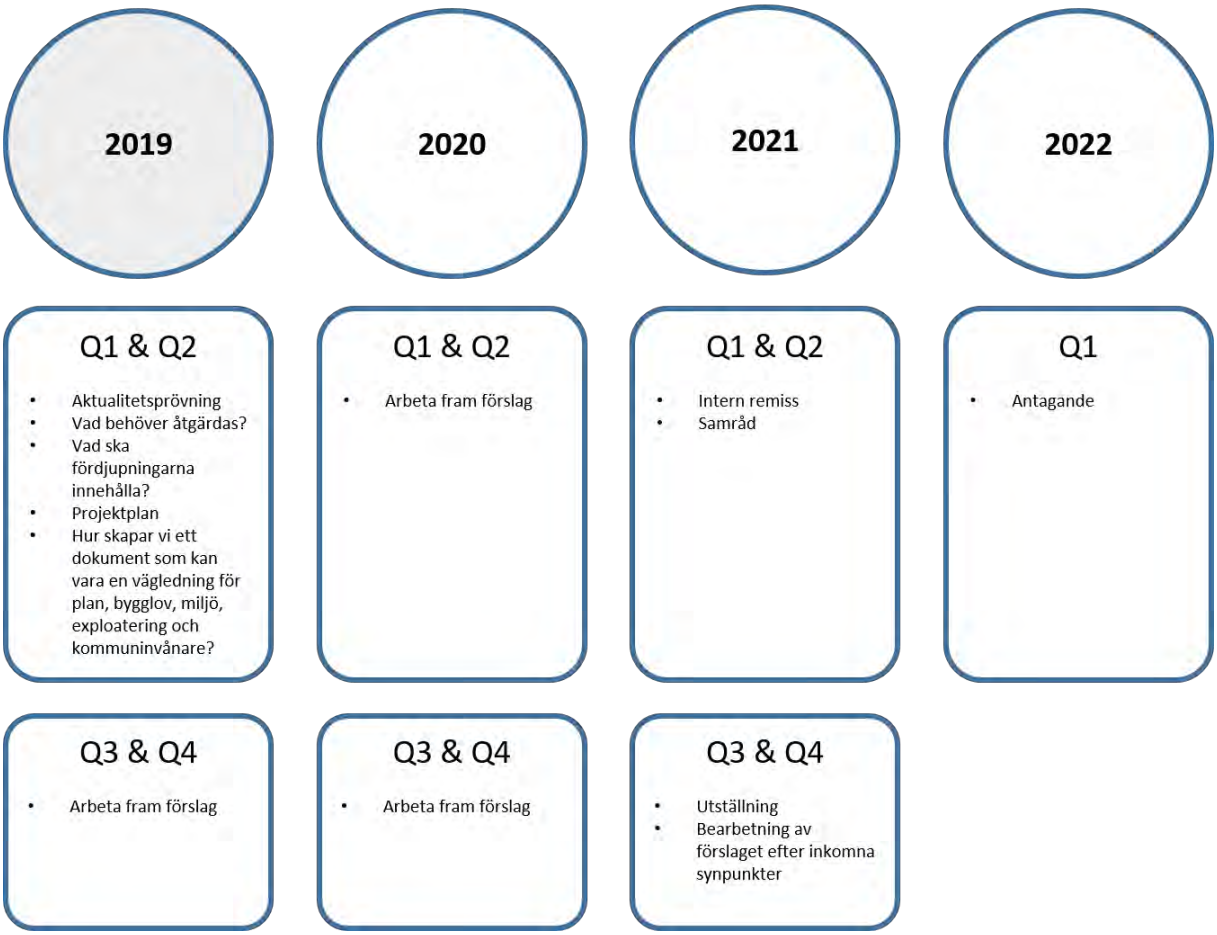

När revideringen är avslutad kommer först den nya översiktsplanen behöva ställas inför kommunfullmäktige för antagande. När översiktsplanen är antagen hamnar projektet i uppföljandefasen. En slutrapport ska då tas fram som utvärderar projektet. Denna ska lämnas till MEX-gruppen i och med att den gruppen initierade projektet. För att projektet inte ska stanna där och "glömmas bort", är det också viktigt med diverse aktiviteter för överlämnande till allmänheten och kommunens organisation. Aktiviteter som bör genomföras efter slutrapporten är: tillgängliggöra den nya översiktsplanen på kommunens externa hemsida, uppdatera hemsidan med information om den nya översiktsplanen, marknadsföra översiktsplanen så att allmänheten vet vad som hänt (ex genom inlägg på kommunens sociala medier, annons i lokaltidningen osv) och marknadsföra internt i kommunens organisation genom informationsbrev/mail till anställda.

En mer detaljerad tidsplan över projektet: Gantt-projektplanerare

5.2 Resursplan

Arbetsgruppen består i dagsläget av 1 heltids tillsvidaretjänster och 1 heltids tidsbegränsad anställning fram till och med maj 2021. Projektets första månader har 2,5 tjänster säkrat.

5.3 Budget och finansiering

Personalkostnader täcks av planenhetens budget.

5.4 Beroenden

Projektmålen ska kunna uppnås inom projektets ramar. De effektmål som eftersträvas när den nya ÖPn vunnit laga kraft är dock beroende av att andra förvaltningar och medarbetare följer planen. Beroendet hanteras genom att marknadsföra ÖPn efter antagande, i interna mejl och eventuellt annonser i lokaltidningen.

Effektmålet som handlar om att *den nya översiktsplanen ska ha större genomförbarhet* är förutom vad som nämns ovan dessutom beroende av att kommunen succesivt ökar kapaciteten i verksamhetsområdena för vatten och avlopp - i och med att flertalet utvecklingsområden som kommer föreslås i den nya ÖPn sannolikt kommer kräva mer vatten eller avlopp än vad som idag är tillgängligt, för att kunna genomföras. Beroendet hanteras genom att projektet genomförs parallellt med VA-planen som nämns under 2.5. Däremot kommer den nya ÖPn vinna laga kraft i början av 2022 enligt tidsplanen, och fram till dess kommer inte alla verksamhetsområden ha hunnit byggas ut med mer kapacitet trots en färdigställd VA-plan. Det innebär att det kommer vara en period när den nya ÖPn gäller då inte alla utvecklingsområden går att genomföra. Genomförbarheten bedöms trots detta ändå vara större än i dagens översiktsplan 2016, på grund av att den nya ÖPn ger vägledning för vad som kan göras när kapaciteten väl är på plats, till skillnad från översiktsplan 2016 där många områden redan är bebyggda och således inte ger någon vidare vägledning alls för många platser i kommunen.

5.5 Inledande förvaltningsövergripande möte om översiktsplanens framtid

Som en del av arbetet med projektdirektivet och projektplanen hölls ett inledande möte där personer från sammanlagt fyra förvaltningar inom kommunen deltog. Syftet med mötet var att lägga en grund för inriktningen på den nya översiktsplanen och se vad som fungerar och inte fungerar med dagens översiktsplan, utefter de olika förvaltningarnas behov.

Många uttryckte åsikter om att det som är bra i nuvarande översiktsplan är: strukturen, grafiska upplägget och de nulägesbeskrivningar som finns. Detta projekt kommer därför att bibehålla samma struktur och basera den grafiska profilen på ungefär samma upplägg. Mycket av nulägesbeskrivningarna ska också sparas, i och med att mycket fortfarande är aktuellt.

Populära svar på vad som *inte* fungerar i dagens översiktsplan var: otydliga kartor (och otydlig indelning av användningsområden på kartorna), dåliga riktlinjer för hur det som

föreslås ska tillämpas och för lite resonemang kring vilka prioriteringar som gjordes. Många av projektmålen har därför utformats i syfte att åtgärda de här problemen -mycket tid ska läggas på kartor, och ett av projektmålen är att alla områden som föreslås i den framtida mark- och vattenanvändningskartan ska ha en tillhörande ruta med riktlinjer specifikt för just det området.

Sammanställning av alla inkomna synpunkter: Synpunkter från startmöte.xlsx

6 Kommande förvaltning

Se de sista kapitlen.

7 Projektorganisationen och resurser

7.1 Styrgrupp

Cecilia Willén Johansson, Planchef
Oscar Kanzler, Översiktsplanerare
Martin Lindblad, Översiktsplanerare
Johan Morén/Senny Ennerfors, Mark och exploateringssamordnare

Styrgruppen kommer bestå av planchef samt översiktsplanerare/mark och exploateringssamordnare. Cecilia Willén Johansson är planchef samt ordförande i styrgruppen. Styrgruppen ska fatta beslut om och ge direktiv om projektets mål och inriktning samt stödjer och följer upp arbetet. Styrgruppen ska se till att rätt kompetenser och resurser engageras i projektet. Styrgruppen ansvarar för att godkänna projektets plan och projektbudget. Styrgruppen ska även omvärldsbevaka för att följa upp händelser som kan påverka projektet.

7.2 Projektägare

Kommunfullmäktige, genom planchefen på samhällsbyggnadsförvaltningen

7.3 Projektledare

-Martin Lindblad, Översiktsplanerare
Projektledaren leder arbetet med den nya översiktsplanen. Projektledaren fördelar arbetsuppgifterna inom arbetsgruppen och ansvarar för att sammankalla arbetsgrupp och styrgrupp när behov finns. Projektledaren har även till uppgift att se till att involvera tjänstemän med relevanta sakkunskaper och sedan stödja dom tjänstemän som arbetar i projektet.

7.4 Arbetsgrupp

- Översiktsplanerarna
Arbetsgruppen har det huvudsakliga ansvaret för arbetet med revideringen. Den allra största

delen av projektets arbetsbörda kommer ligga på denna grupp. Gruppen ska ha avstämningsmöten åtminstone varannan vecka under hela projektet, men projektledaren kan också sammankalla gruppen oftare vid behov.

7.5 Utökad arbetsgrupp

- Översiktsplanerarna
- Kultur och fritidsförvaltningen
- Tekniska förvaltningen
- Socialförvaltningen
- Samhällsbyggnadsförvaltningen: miljö, plan och bygg
- Ev. Kommunikatör

Flera andra förvaltningar på Östhammars kommun kommer bli delaktiga i arbetet med översiktsplanen. Den utökade arbetsgruppen sammanträder regelbundet under temamötena som nämns i den utökade tidsplanen, men kan även delta i projektmöten och andra möten. Projektledaren ska i så fall se till att rätt kompetenser blir kallade. Varje deltagare bidrar med information till översiktsplanen i sitt respektive arbetsområde.

7.6 Mottagare

Kommunfullmäktige antar planen. MEX-gruppen tar emot slutrapport. Översiktsplanerarna förvaltar den färdiga översiktsplanen efter antagande.

7.7 Icke-personella resurser

Icke-personella resurser i form av tekniska lösningar kommer behövas. Kartorna framställs i QGIS. Adobe InDesign kommer att användas för layout. Adobe Photoshop för bildbehandling. Kommunen har idag tillgång till dessa program och inga nya program behöver därför köpas in till projektet. Annonser i lokaltidningar kommer köpas in, samt ett begränsat antal tryckta versioner av ÖPn.

8 Intressenter och kommunikation

8.1 Intressentanalys

1. Genomförandeintressenter: Genomförandeintressenterna kommer framförallt vara de kommunala tjänstemännen eftersom de kommer vara angelägna om att översiktsplanen blir ett dokument som kan underlätta för handläggning av kommunala ärenden.

2. Resultatintressenter: Exploatörer ska lätt kunna se var kommunen är villig att utveckla mark för privata och kommersiella fastigheter genom översiktsplanen. En tydlig översiktsplan gör att exploatörer vågar satsa på projekt i Östhammars kommun. För företagarna är det viktigt att kommunen i en översiktsplan ger en bild över hur

kommunens näringsliv ska utvecklas. Allmänheten är också en resultatintressent, som kan vara intresserad av vilken viljeinriktning kommunen har i stort och hur kommunen kan komma att utvecklas i framtiden.

8.2 Kommunikationsplan

Möten

- Interna: Interna möten kommer att kommuniceras i en inbjudan via outlook
- Externa möten med intressenter kommer kommuniceras antingen via outlook inbjudan/mail eller genom lokaltidningar, hemsidan eller facebook i de fall allmänheten är inbjuden

Ansvarig: Projektledare

Politiken

Avstämningar kommer hållas kring arbetet för politiken under KSAU. En gång varje halvår kommer en informationspunkt anmälas till agendan för KSAU där avstämningarna kommer ske.

Ansvarig: Projektledare samt styrgruppsordförande

Externt

Externt (hemsida etc): Arbetet med att aktualitetspröva översiktsplanen finns idag tillgängligt via hemsidan. Hemsidan ska uppdateras åtminstone två gånger per år under projektet med uppdateringar om vad som händer.

Samråd, utställning och antagande: Detta kommuniceras via kommunens hemsida, kommunens facebook samt i lokaltidningar. Detta kommuniceras även till alla kommunens förvaltningar via mail samt till länsstyrelsen samt andra berörda myndigheter och intressenter.

Ansvarig: Projektledare

8.3 Rapportering till Projektägare och Projektstyrgrupp

Regelbundna avstämningar på MEX-gruppens möten. Projektledaren har ansvar för att sammankalla styrgruppen vid behov.

9 Kvalitet

9.1 Kvalitetsstrategier

Under projektets gång kommer input på arbetet hämtas från alla berörda intressenter: kommunens förvaltningar, kommuninvånare, exploatörer samt företagare och andra berörda. Detta medför att olika synvinklar finns med i arbetet vilket på sitt sätt medför att avvägningarna i revideringsarbetet på så sätt har alla synvinklar till grund. Vikt kommer även att läggas på att internremittera dokumentet för att se till så alla kommunala förvaltningar får ett användbart dokument. Informationen till översiktsplanen ska behandlas varsamt om informationen innehåller sekretess.

9.2 Granskningar

Internt:
Översiktsplanen kommer gå ut på internremiss till alla kommunala förvaltningar i samband med samrådsskedet och utställningen av översiktsplanen. Projektledaren ansvarar för att granskningarna genomförs. Granskning av dokumentet genomförs löpande av styrgruppen under projektets gång samt innan samråd och utställning.

Ansvarig: Projektledare

Externt:
Under samråd och utställning kommer översiktsplanen remitteras till länsstyrelsen som är kommunens granskande myndighet, ärendet kommer även remitteras till andra myndigheter. Detta kommer resultera i ett remissvar från länsstyrelsen samt berörda myndigheter. Svaren kommer sedan att vägas i mot varandra och kommer sedan resultera i någon form av revidering av dokumentet. Allmänhet, företagare, exploatörer samt andra berörda kommer även ha möjlighet att yttra sig.

Ansvarig: Projektledare

9.3 Kvalitetssäkring av slutprodukten

Kravbilden på den nya översiktsplanen definieras i effekt- och projektmålen. Att målen uppnås (och därmed uppnår den kvalitet som eftersträvats) säkerställs genom att arbetet passerar genom flera kontroller: den politiska gången (kommunfullmäktige och arbetsutskott), avstämningar med MEX-gruppen och tillfällen för samråd och granskning. Har slutprodukten passerat alla kontroller och dessutom blivit antagen anses slutprodukten vara kvalitetssäkrad. Målens uppfyllnad utvärderas dessutom i en slutrapport. Ett antagande i kommunfullmäktige har stor tyngd vad gäller kvalitetssäkringen, i och med att det är folkvalda representanter som röstar om produkten (översiktsplanen).

9.4 Ändringar/avvikelser

Arbetssättet ska kontinuerligt stämmas av så att projektplanen följs. Eventuella ändringar eller avvikelser rapporteras från projektledare till projektägare och styrgrupp. Det sker exempelvis på styrgruppens kontinuerliga avstämningsdatum.

10 Övergripande risker och hantering av dessa

Allt material som tas fram inför samråds- och utställningsprocesserna räknas som arbetsmaterial och får inte spridas utanför samhällsbyggnadsförvaltningen förrän samrådet/utställningen.

Den antagna översiktsplanen måste vara ett dokument som ger vägledning till alla de intressenter som finns samtidigt som olika intressen måste vägas mot varandra, såväl lagstadgade intressen samt intressen som inte är lagstadgade.

Då projektet sträcker sig över lång tid, flera år, finns en risk att organisationen förändras och att tjänster flyttas, nyskapas eller avslutas. Om nya tjänster skapas inom kommunen med funktionen *översiktsplanering* ska dessa tjänster ingå i styrgrupp och arbetsgrupp för projektet. Om någon av personerna som nämns vid namn i projektplanen slutar ska ersättaren ta den förstnämnda personens plats i projektet. Om personen som slutar hade en tjänst som ska försvinna tillkommer ingen ersättare, och tjänsten försvinner därför även från detta projekt. Om någon av personerna som nämns vid namn i projektplanen flyttas till en annan tjänst i kommunen ska personen endast vara kvar i projektet om den nya tjänsten har liknande funktion/arbetsuppgifter. Vad gäller projektets projektledare ska denna roll i första hand tillsättas den person som haft tjänsten *översiktsplanerare* inom kommunen längst.

11 Leverans och överlämningsprocedur (BP3:or och BP4)

Det slutgiltiga överlämnandet sker vid antagande, då lämnas den slutgiltiga handlingen över till kommunfullmäktige. Om översiktsplanen inte överklagas så vinner dokumentet laga kraft 3 veckor efter antagandedatumet. Därefter blir den lagakraftvunna översiktsplanen tillgänglig offentligt.

12 Projektavslut (BP5)

En slutrapport för projektet kommer överlämnas till MEX-gruppen. Översiktsplanen kommer även överlämnas till kommunfullmäktige efter antagande. Projektet anses avslutat när översiktsplanen vunnit laga kraft och när slutrapporten är godkänd av MEX-gruppen.

Förändringar i projektplan för ÖP

Sid. 8

Ursprunglig formulering: Projektet ska revidera tillhörande MKB utan konsultstöd

Ny formulering: Projektet ska revidera tillhörande MKB utan konsultstöd så långt det är möjligt

Sid. 9

Ursprunglig formulering: Projektet kommer inte resultera i fler dokument än *huvuddokument ÖP2021* och *MKB*.

Ny formulering: Projektet kommer inte resultera i fler dokument än *huvuddokument ÖP2022* och *MKB*.

Sid. 12

Ursprunglig tidsplan:

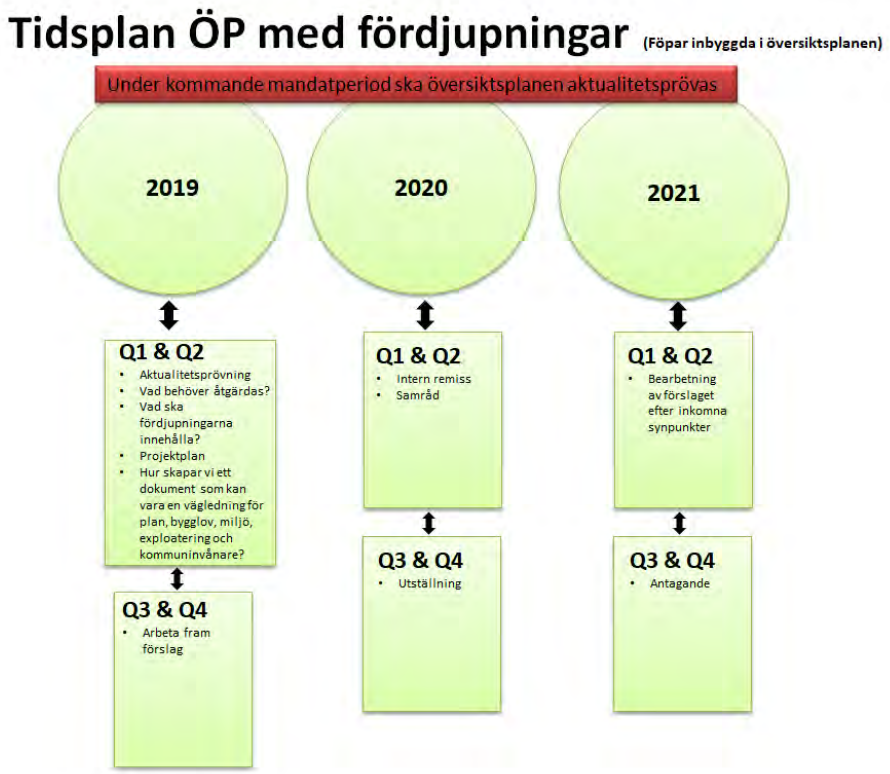

Ny tidsplan:

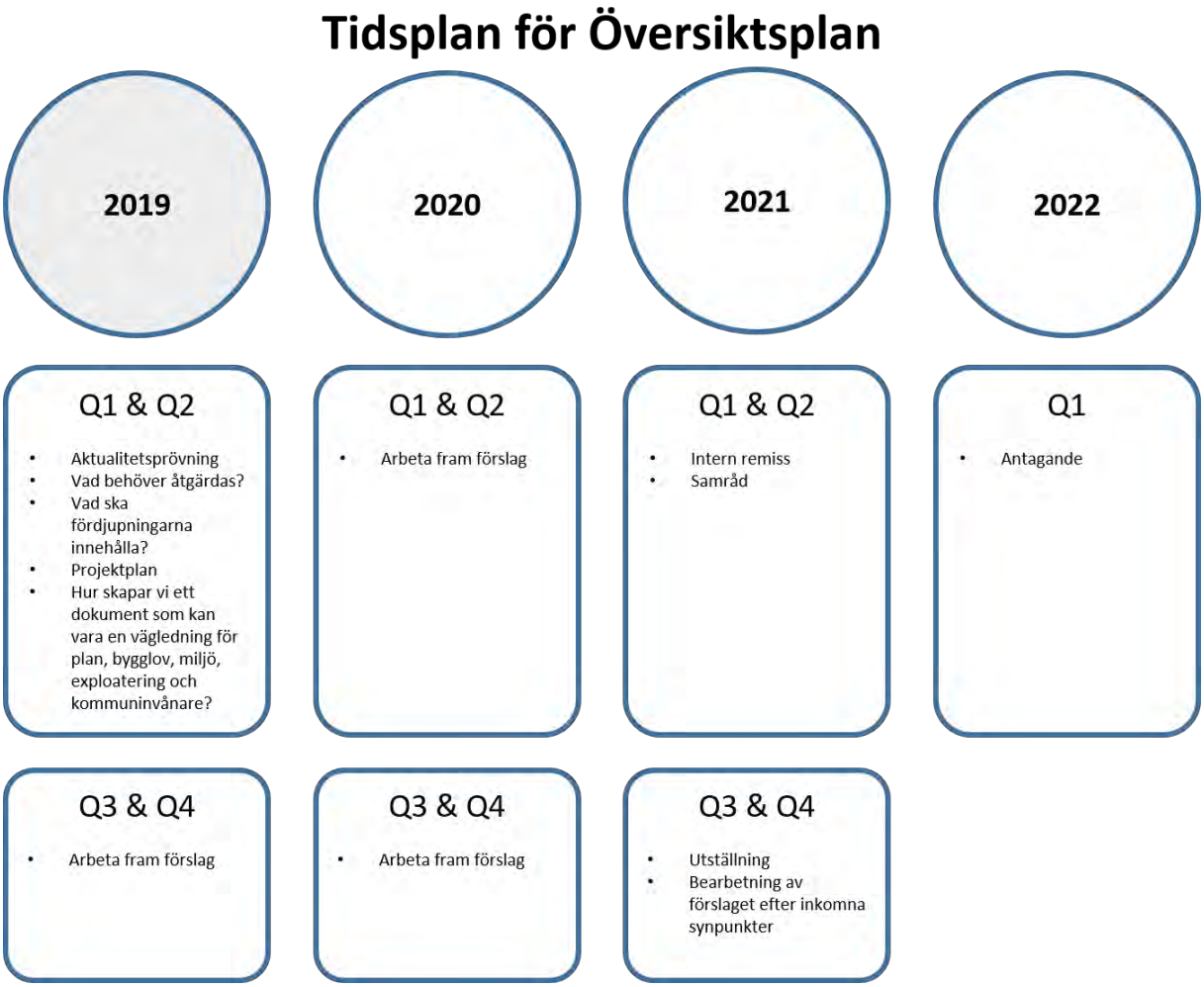

Kommentar: Rubrik för tidsplan är ändrad eftersom det inte är fördjupande översiktsplaner (FÖPar) som ska vara inbyggda. Tidsplanen gäller en översiktsplan.

Sid. 13

Ursprunglig formulering: Arbetsgruppen består i dagsläget av 1,5 heltids tillsvidaretjänster och 1 heltids tidsbegränsad anställning. 1,5 tjänster är alltså säkrade för hela projektet, medan projektets första månader har 2,5 tjänster säkrat.

Ny formulering: Arbetsgruppen består i dagsläget av 1 heltids tillsvidaretjänster och 1 heltids tidsbegränsad anställning fram till och med maj 2021. Projektets första månader har 2,5 tjänster säkrat.

Ursprunglig formulering: Däremot kommer den nya ÖPn vinna laga kraft i slutet på 2021 enligt tidsplanen, och fram till dess kommer inte alla verksamhetsområden ha hunnit byggas ut med mer kapacitet trots en färdigställd VA-plan

Ny formulering: Däremot kommer den nya ÖPn vinna laga kraft i början av 2022 enligt tidsplanen, och fram till dess kommer inte alla verksamhetsområden ha hunnit byggas ut med mer kapacitet trots en färdigställd VA-plan.

Sid. 14

Ursprunglig styrgrupp:

Cecilia Willén Johansson, Planchef

Emma Sundin, Översiktsplanerare

Martin Lindblad, Översiktsplanerare

Senny Ennerfors, Mark och exploateringssamordnare

Ny styrgrupp:

Cecilia Willén Johansson, Planchef

Oscar Kanzler, Översiktsplanerare

Martin Lindblad, Översiktsplanerare

Johan Morén/Senny Ennerfors, Mark och exploateringssamordnare

Kommentar: Emma Sundin arbetar i dagsläget som planarkitekt. Johan Morén har Senny Ennerfors roll under föräldraledighet.

Stadgar för den ideella föreningen Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling/ Upplandsbygd LLU

§ 1 **Föreningens namn**
Föreningens namn är Upplandsbygd, Lokal Ledd Utveckling /Upplandsbygd LLU

§ 2 **Ändamål**

Föreningen har det allmännyttiga ändamålet att:

- främja arbetet för utvecklingen av områdets landsbygd samt
- utgöra ett lokalt partnerskap för genomförandet av EU:s landsbygdsprogram enligt Lokalt Ledd Utveckling och (CLLD/Community Local Led Development) flerfondsfinansiering, särskilt i det utvecklingsarbete som förutsätts ske i trepartnerskap enligt Leader-metoden mellan offentliga, ideella och privata aktörer.
- verka för att uppnå målen i den lokala utvecklingsstrategin under programperioden 2014-2020.
- bevaka att styrelsen följer de villkor och åtaganden som framgår av startbeslutet från Jordbruksverket.

§3 **Säte**
Föreningen ska ha sitt säte inom det geografiska verksamhetsområdet som beskrivs i § 4. Inledningsvis innebär det Österbybruk.

§4 **Föreningens geografiska verksamhetsområde**
Föreningen verkar inom de områden i kommunerna Uppsala, Knivsta, Östhammar, och Sigtuna som framgår av utvecklingsstrategin.

Förslag till reviderade stadgar för den ideella föreningen Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling/ Upplandsbygd LLU

§ 1 **Föreningens namn**
Föreningens namn är Upplandsbygd, Lokal Ledd Utveckling /Upplandsbygd LLU

§ 2 **Ändamål**

Föreningen har det allmännyttiga ändamålet att:

- främja arbetet för hållbar utveckling av föreningens geografiska verksamhetsområde samt
- utgöra ett lokalt partnerskap för genomförandet av EU:s landsbygdsprogram enligt Lokalt Ledd Utveckling och (CLLD/Community Local Led Development) flerfondsfinansiering, särskilt i det utvecklingsarbete som förutsätts ske i trepartnerskap enligt Leader-metoden mellan offentliga, ideella och privata aktörer.
- verka för att uppnå målen i den lokala utvecklingsstrategin under aktuell programperiod.
- bevaka att styrelsen följer de villkor och åtaganden som framgår av startbeslutet från Jordbruksverket samt villkor och åtagande från andra finansiärer.

§3 **Säte**
Föreningen ska ha sitt säte inom det geografiska verksamhetsområdet som beskrivs i § 4.

§4 **Föreningens geografiska verksamhetsområde**
Föreningen verkar inom de områden i kommunerna Uppsala, Knivsta, Östhammar, och Sigtuna som framgår av utvecklingsstrategin.

§5 **Medlemskap**
De fyra kommunerna är medlemmar i föreningen. Till medlem antas även förening, företag eller organisation som är verksam i området, som förväntas följa föreningens stadgar och beslut samt bidra till förverkligandet av föreningens ändamål.
Ansökan om medlemskap ska vara skriftlig eller digital med eftersänd originalsignatur per post inom två veckor. Beslut om medlemskap tas av styrelsen {LAG}.

§6 **Medlemsavgiften**
Medlem är skyldig att årligen erlägga av föreningsstämman (årsmötet) fastställd medlemsavgift. Avgiften ska erläggas senast inom fyra (4) veckor efter avisering.

§7 **Utträde ur föreningen**
Begäran om utträde ur föreningen ska ske skriftligt och skickas till styrelsen, som beslutar i frågan. I samband med utträde ur föreningen förlorar medlem rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.
Medlemsavgifter återbetalas ej. Kommunernas åtaganden regleras i separata avtal.

§8 **Uteslutning**
Medlem som uppenbart bryter mot föreningens stadgar, inte följer fattade beslut eller som på annat sätt motarbetar föreningens intressen eller ändamål, får uteslutas av ordinarie eller extra föreningsstämma (årsmöte eller extrastämma).

Den som uteslutits förlorar omedelbart sin rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.

§ 9 Föreningens organ

- Föreningsstämma
- Styrelse/LAG

§5 **Medlemskap**
De fyra kommunerna är medlemmar i föreningen. Till medlem antas även förening, företag eller organisation som är verksam i området, som förväntas följa föreningens stadgar och beslut samt bidra till förverkligandet av föreningens ändamål.
Ansökan om medlemskap ska vara skriftlig eller digital med originalsignatur.
Beslut om medlemskap tas av styrelsen (LAG).

§6 **Medlemsavgiften**
Medlem är skyldig att årligen erlägga av föreningsstämman (årsmötet) fastställd medlemsavgift. Avgiften ska erläggas senast inom fyra (4) veckor efter avisering.

§7 **Utträde ur föreningen**
Begäran om utträde ur föreningen ska ske skriftligt och skickas till styrelsen, som beslutar i frågan. I samband med utträde ur föreningen förlorar medlem rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.
Medlemsavgifter återbetalas ej. Kommunernas åtaganden regleras i separata avtal.

§8 **Uteslutning**
Medlem som uppenbart bryter mot föreningens stadgar, inte följer fattade beslut eller som på annat sätt motarbetar föreningens intressen eller ändamål, får uteslutas av ordinarie eller extra föreningsstämma (årsmöte eller extrastämma).

Den som uteslutits förlorar omedelbart sin rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.

§ 9 Föreningens organ

- Föreningsstämma
- Styrelse/LAG

- Revisorer
- Valberedning

§10 Styrelsen/ LAG

LAG är föreningens beslutande styrelse. Mellan stämmorna arbetar styrelsen på uppdrag utifrån de riktlinjer och planer som stämmorna beslutat om. Styrelsen ansvarar ytterst för hela verksamheten med särskilt ansvar för budget, kanslilokaler, övergripande frågor samt bedömning och prioritering av projektansökningar.

Styrelseledamöter väljs för en tid av två år utom första gången då val hålls, då hälften av ledamöterna väljs på ett år och hälften på två år. Ordförande väljs för en tid av ett år. Styrelsen utser inom sig vice ordförande och sekreterare vid sitt konstituerande sammanträde.

Styrelsen är beslutför när antalet ledamöter överstiger hälften av hela antalet ledamöter. Beslut i styrelsen fattas i konsensus.

Ordföranden kallar till styrelsemöte. Styrelsemöte ska hållas minst fyra (4) gånger per år.

Ordföranden är skyldig att kalla till styrelsemöte när minst åtta (8) ledamöter begär det. Styrelsen har rätt att tillsätta arbetsgrupper i enskilda frågor.

Styrelsemöten ska protokollföras. Protokollen ska undertecknas av sekreterare, ordförande och av en justerare som styrelsen utser på mötet. I de fall Styrelsen väljer att ha arbetsutskott (AU) eller beredningsgrupper som förbereder ärenden inför styrelsemöten ska även dessa möten dokumenteras. Inför beslut om till exempel projekt ska jävsfrågan hos de enskilda styrelseledamöterna prövas.

- Revisorer
- Valberedning

§10 Styrelsen/ LAG

LAG är föreningens beslutande styrelse. Mellan stämmorna arbetar styrelsen på uppdrag utifrån de riktlinjer och planer som stämmorna beslutat om. Styrelsen ansvarar ytterst för hela verksamheten med särskilt ansvar för budget, övergripande frågor samt bedömning och prioritering av projektansökningar.

Styrelseledamöter väljs för en tid av två år utom första gången då styrelseval hålls, då hälften av ledamöterna väljs på ett år och hälften på två år. År efter att allmänt val hållits, väljs de representanter kommunerna utsett på två år. Ordförande väljs för en tid av ett år. Styrelsen utser inom sig vice ordförande och sekreterare vid sitt konstituerande sammanträde.

Styrelsen är beslutför när antalet närvarande ledamöter överstiger hälften av hela antalet ledamöter. Deltagande på distans kan ske genom ljud- och eventuell bildöverföring i realtid samt på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan höra varandra och delta på lika villkor. En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande. Beslut i styrelsen fattas i konsensus.

Ordföranden kallar till styrelsemöte. Styrelsemöte ska hållas minst fyra (4) gånger per år.

Ordföranden är skyldig att kalla till styrelsemöte när minst åtta (8) ledamöter begär det. Styrelsen har rätt att tillsätta arbetsgrupper i enskilda frågor.

Styrelsemöten ska protokollföras. Protokollen ska undertecknas av sekreterare, ordförande och av en justerare som styrelsen utser på mötet. I de fall Styrelsen väljer att ha arbetsutskott (AU) eller beredningsgrupper som förbereder ärenden inför styrelsemöten ska även dessa möten dokumenteras. Inför beslut om till exempel projekt ska jävsfrågan hos de enskilda styrelseledamöterna prövas

Styrelsen har rätt att under begränsad tid, för att klara sin likviditet, uppta krediter.

§11Styrelsens/ LAG:s sammansättning

LAG ska bestå av femton (15) ledamöter. Fem (5) ska representera den ideella sektorn, fem (5) den privata sektorn och fem (5) den offentliga sektorn. Varje kommun utser sin representant.

Ledamöterna i LAG ska ha kompetens inom de insatsområden, som beskrivs i utvecklingsstrategin och kunskap om de fonder man ska hantera.

Detta är önskvärt kring LAG:s sammansättning:

- Trepartssammansättning, max 40 % från offentlig sektor
- Jämställdhet, minst 40 % av ledamöterna ska vara kvinnor eller män
- Unga, bör representeras av två personer mellan 18-27
- Ingen ledamot får vara under 18 år
- Minst två personer i LAG bör ha utomnordisk bakgrund
- Så bred geografisk representation som möjligt, dock max 40 % från Uppsala kommun

§ 12 Styrelsens/LAG:s ansvar

- Ansvara för att verksamheten bedrivs enligt godkänd utvecklingsstrategi
- Aktivt verka för att utvecklingsstrategins mål uppfylls

Styrelsen har rätt att under begränsad tid, för att klara sin likviditet, uppta krediter.

§11Styrelsens/ LAG:s sammansättning

LAG ska bestå av femton (15) ledamöter. Fem (5) ska representera den ideella sektorn, fem (5) den privata sektorn och fem (5) den offentliga sektorn. Varje kommun utser sin representant.

Ledamöterna i LAG ska ha kompetens inom de insatsområden som beskrivs i utvecklingsstrategin och kunskap om de fonder man ska hantera.

Detta är önskvärt kring LAG:s sammansättning:

- Trepartssammansättning, max 40 % från offentlig sektor
- Jämställdhet, minst 40 % av ledamöterna ska vara kvinnor och minst 40 % av ledamöterna ska vara män
- Unga, bör representeras av två personer mellan 18-27
- Ingen ledamot får vara under 18 år
- Minst två personer i LAG bör ha utomnordisk bakgrund
- Så bred geografisk representation som möjligt,

§ 12 Styrelsens/LAG:s ansvar

- Ansvara för att verksamheten bedrivs enligt godkänd utvecklingsstrategi
- Aktivt verka för att utvecklingsstrategins mål uppfylls

- Tillhandahålla ett bemannat kansli
- Ansvara för föreningens organisation och förvaltning av föreningens verksamhet
- Bland de inkomna projektansökningarna välja ut och prioritera de som ligger inom utvecklingsstrategins insatsområden och bäst bidrar till måluppfyllelse, och fastställa stödbeloppet samt lämna förslag till Jordbruksverket som fattar beslut
- Ansvara för och aktivt verka för tilldelade budgetmedel används ändamålsenligt och effektivt
- Vid behov själva ta initiativ till och genomföra projekt för att nå målen i utvecklingsstrategin
- Ansvara för uppföljning och utvärdering av de enskilda projekten och verksamheten inom utvecklingsstrategin

§13 Firmatecknare

Föreningens firma tecknas av styrelsen eller av den eller dem, som styrelsen därtill utser.

§14 Årsredovisning

Styrelsen är skyldig att upprätta och avlämna årsredovisningshandlingar omfattande verksamhetsberättelse, resultaträkning och balansräkning.

Den underskrivna årsredovisningen ska lämnas till revisorerna senast fyra (4) veckor före ordinarie föreningsstämma (årsmöte).

§15 Räkenskapsår

Föreningens räkenskapsår är kalenderår.

- Tillhandahålla ett bemannat kansli
- Ansvara för föreningens organisation och förvaltning av föreningens verksamhet
- Bland de inkomna projektansökningarna välja ut och prioritera de som ligger inom utvecklingsstrategins insatsområden och bäst bidrar till måluppfyllelse, och fastställa stödbeloppet samt lämna förslag till Jordbruksverket som fattar beslut
- Ansvara för och aktivt verka för tilldelade budgetmedel används ändamålsenligt och effektivt
- Vid behov själva ta initiativ till och genomföra projekt för att nå målen i utvecklingsstrategin
- Ansvara för uppföljning och utvärdering av de enskilda projekten och verksamheten inom utvecklingsstrategin.

§13 Firmatecknare

Föreningens firma tecknas av styrelsen eller av den eller dem, som styrelsen därtill utser.

§14 Årsredovisning

Styrelsen är skyldig att upprätta och avlämna årsredovisningshandlingar omfattande verksamhetsberättelse, resultaträkning och balansräkning.

Den underskrivna årsredovisningen ska lämnas till revisorerna senast fyra (4) veckor före ordinarie föreningsstämma (årsmöte).

§15 Räkenskapsår

Föreningens räkenskapsår är kalenderår.

§16 Revisorer

För granskning av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper utses årligen vid ordinarie föreningsstämma (årsmöte) en (1) ideell revisor och en (1) ideell revisorsersättare. Revisorn och ersättaren får utses både inom och utom medlemskretsen.

Styrelsen har i uppdrag att upphandla en auktoriserad revisor.

§17 Revision

Revisionen ska vara verkställd och revisionsberättelsen inlämnad till styrelsen senast två (2) veckor före ordinarie föreningsstämma (årsmöte).

§18 Valberedningen

Valberedningen väljs av föreningsstämman (årsmötet) och består av fem (5) personer.

Det är önskvärt att valberedningen består av en trepartssammansättning med max 40 % från offentlig sektor.

Valberedningens ledamöter bör ha en bred kunskap om och förankring i det geografiska verksamhetsområdet. Ledamöterna bör också ha god kännedom om gällande utvecklingsstrategi.

Valberedningen föreslår årsmötespresidiet samt styrelseledamöter, ordförande, revisor och revisorsersättare samt kan lämna förslag till övriga val som ska göras på årsmötet.

Valberedningen lägger även förslag till de arvoden som under verksamhetsåret ska utgå till

styrelseledamöterna och de ideella revisorerna.

§16 Revisorer

För granskning av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper utses årligen vid ordinarie föreningsstämma (årsmöte) en (1) ideell revisor och en (1) ideell revisorsersättare. Revisorn och ersättaren får utses både inom och utom medlemskretsen.

Styrelsen har i uppdrag att upphandla en auktoriserad revisor.

§17 Revision

Revisionen ska vara verkställd och revisionsberättelsen inlämnad till styrelsen senast två (2) veckor före ordinarie föreningsstämma (årsmöte).

§18 Valberedningen

Valberedningen väljs av föreningsstämman (årsmötet) och består av fem (5) personer.

Det är önskvärt att valberedningen består av en trepartssammansättning med max 40 % från offentlig sektor.

Valberedningens ledamöter bör ha en bred kunskap om och förankring i det geografiska verksamhetsområdet. Ledamöterna bör också ha god kännedom om gällande utvecklingsstrategi.

Valberedningen föreslår årsmötespresidiet samt styrelseledamöter, ordförande, revisor och revisorsersättare samt kan lämna förslag till övriga val som ska göras på årsmötet.

Valberedningen lägger även förslag till de arvoden som under verksamhetsåret ska utgå till

styrelseledamöterna och de ideella revisorerna.

§19 Föreningsstämma

Det högsta beslutande organet är föreningsstämman (årsmötet).

Ordinarie föreningsstämma (årsmöte} ska hållas senast under maj månad.

Extra föreningsstämma ska hållas när styrelsen finner det nödvändigt eller då det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av minst en revisor eller minst en tiondel (1/10} av samtliga röstberättigade medlemmar.

Varje närvarande medlem, medlemsförening/organisation har en (1) röst.

Föreningsstämma öppnas av styrelsens ordförande och vid frånvaro av denne av den som styrelsen utsett.

Kallelse till föreningsstämma ska ske skriftligen genom brev eller med e-post. Kallelse till ordinarie stämma ska vara utsänd tidigast en (1) månad och senast två (2) veckor före stämman.

I kallelsen ska de ärenden som ska bli föremål för behandling anges.

Styrelsen ska omedelbart underrätta revisorerna att kallelse skickats till föreningsstämma (årsmöte).

§20 Ärenden på ordinarie föreningsstämma

Vid ordinarie föreningsstämma ska följande ärenden förekomma:

1. Val av ordförande för stämman
2. Val av sekreterare för stämman
3. Godkännande av dagordning
4. Upprop och fastställande av röstlängd
5. Val av två personer att jämte ordföranden justera protokollet, justeringspersonerna är tillika rösträknare

§19 Föreningsstämma

Det högsta beslutande organet är föreningsstämman (årsmötet).

Ordinarie föreningsstämma (årsmöte) ska hållas senast under maj månad. Motion till föreningsstämman kan inlämnas av medlemsförening/organisation. Motion ska vara inlämnad senast den 1 februari, till styrelsen, för att behandlas på ordinarie föreningsstämma.

Extra föreningsstämma ska hållas när styrelsen finner det nödvändigt eller då det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av minst en revisor eller minst en tiondel (1/10) av samtliga röstberättigade medlemmar.

Varje närvarande medlem, medlemsförening/organisation har en (1) röst.

Deltagande på distans kan ske genom ljud- och eventuell bildöverföring i realtid samt på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan höra varandra och delta på lika villkor. En medlem som deltar på distans ska anses vara närvarande.

Föreningsstämma öppnas av styrelsens ordförande och vid frånvaro av denne av den som styrelsen utsett.

Kallelse till föreningsstämma ska ske skriftligen genom brev eller med e-post. Kallelse till ordinarie stämma ska vara utsänd tidigast en (1) månad och senast två (2) veckor före stämman.

I kallelsen ska de ärenden som ska bli föremål för behandling anges.

Styrelsen ska omedelbart underrätta revisorerna att kallelse skickats till föreningsstämma (årsmöte).

§20 Ärenden på ordinarie föreningsstämma

Vid ordinarie föreningsstämma ska följande ärenden förekomma:

1. Val av ordförande för stämman
2. Val av sekreterare för stämman
3. Godkännande av dagordning
4. Upprop och fastställande av röstlängd
5. Val av två personer att jämte ordföranden justera protokollet, justeringspersonerna är tillika rösträknare

6. Fråga om stämman utlysts i behörig ordning
7. Styrelsens redovisningar för det senaste verksamhetsåret
8. Revisorernas berättelse
9. Beslut om fastställande av resultaträkning och balansräkning
10. Beslut om ansvarsfrihet för styrelsen
11. Fastställande av arvode till styrelseledamöter och revisorer
12. Val av styrelse/LAG
a) Val av ordförande (1 år)
b) Val av övriga ledamöter (2 år). Vid bildandestämman tillämpas § 10
13. Val av revisorer och revisorsersättare
a) Val av en (1) ordinarie ideell revisor (1 år)
b) Val av en (1) ideell revisorsersättare (1 år)
14. Val av valberedning fem (5) ledamöter, varav en sammankallande
15. Beslut om kommande verksamhet
a. Verksamhetsplan för det kommande året
b. Budget för det kommande året
16. Fastställande av medlemsavgift
17. Ärenden som av styrelsen eller medlemsförening hänskjutits till stämman (årsmötet)
18. Övriga ärenden, som (medlems) mötet i enighet beslutar ta upp till behandling
19. Avslutning

§21 Stadgeändring

Stadgeändring kan endast ske om minst ¾ av medlemmarna enas därom vid två på varandra följande föreningsstämmor varav en ska vara ordinarie föreningsstämma (årsmöte). Minst fyra (4) veckor ska förflyta mellan stämmorna.

§22 Upplösning av föreningen

Föreningen ska fullfölja utvecklingsstrategin under hela programperioden 2014-2020 samt följa det som framgår av startbeslutet från Jordbruksverket. Vid beslut om upplösning av föreningen sker processen

6. Fråga om stämman utlysts i behörig ordning
7. Styrelsens redovisningar för det senaste verksamhetsåret
8. Revisorernas berättelse
9. Beslut om fastställande av resultaträkning och balansräkning
10. Beslut om ansvarsfrihet för styrelsen
11. Förslag från styrelsen
12. Behandling av motioner
13. Fastställande av medlemsavgift nästkommande år
14. Information om kommande verksamhet
    a) Verksamhetsplan för det kommande året
    b) Budget för det kommande året
15. Fastställande av arvode till styrelseledamöter och revisorer
16. Val av styrelse/LAG
    a) Val av ordförande (1 år)
    b) Val av övriga ledamöter (2 år). Enligt vad som framgår av § 10.
17. Val av revisorer och revisorsersättare
    a) Val av en (1) ordinarie ideell revisor (1 år)
    b) Val av en (1) ideell revisorsersättare (1 år)
18. Val av valberedning fem (5) ledamöter, varav en sammankallande
19. Övriga ärenden, som (medlems) mötet i enighet beslutar ta upp till behandling
20. Avslutning

§21 Stadgeändring

Stadgeändring kan endast ske genom beslut med ¾ majoritet vid två på varandra följande föreningsstämmor varav en ska vara ordinarie föreningsstämma (årsmöte). Minst fyra (4) veckor ska förflyta mellan stämmorna.

§22 Upplösning av föreningen

Föreningen ska fullfölja utvecklingsstrategin under hela den aktuella programperioden, samt följa det som framgår av startbeslutet från Jordbruksverket och andra finansierande organisationer. Vid beslut om upplösning av föreningen sker processen

på samma sätt som vid stadgeändring. (se §21)

Den stämma som slutgiltigt upplöser föreningen beslutar även om disposition av dess tillgångar. Ur det eventuella överskjutande beloppet får den del som är kommunal medfinansiering återgå. Tillgångar får inte fördelas bland de övriga medlemmarna.

på samma sätt som vid stadgeändring. (se §21)

Den stämma som slutgiltigt upplöser föreningen beslutar även om disposition av dess tillgångar. Ur det eventuella överskjutande beloppet får den del som är kommunal medfinansiering återgå. Tillgångar får inte fördelas bland de övriga medlemmarna.

Preliminärt:
Stadgarna ändrade genom beslut av ordinarie årsmöte 2020-05-18 och extra föreningsstämma 2020-09-09.

Protokoll årsmöte för Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling

Datum: 2020-05-18
Tid: 18.00-20.00
Plats: Zoom

Ulrik Wärnsberg öppnade mötet och hälsade alla välkomna.

§1. Val av ordförande för stämman
Lovisa Neikter utsågs till ordförande för stämman.

§2. Val av sekreterare för stämman
Sofia Eklund utsågs till sekreterare.

§3. Godkännande av dagordning
Dagordningen godkändes med nedanstående korrigeringar.

- Tillägget 11 b fastställande av arvode till valberedningen.
- Punkt 17 a tidigareläggs och tas upp efter punkt 6.

§4. Upprop och fastställande av röstlängd
Röstlängden fastställdes. 22 ombud med rösträtt var närvarande. (Se bilaga 1).

§5.Val av två personer att jämte ordföranden justera protokollet, justeringspersonerna är tillika rösträknare
Till justerare valdes Anders Winberg och Stefan Edelsvärd.

§6. Fråga om stämman utlysts i behörig ordning
Utlysningen gjordes den 4 maj, två veckor innan mötet i enlighet med stadgarna. Inbjudan gick ut via mail, hemsida och sociala medier.

Mötet beslutar att stämman utlysts i behörig ordning.

§7. Styrelsens redovisningar för det senaste verksamhetsåret
Sven Uhlås inleder och berättar om verksamheten. Henrik Andersson fortsätter och berättar om projektet Skolträdgård i Hågabyn och visar bilder från skolodlingarna. Micaela Zakrisson fortsätter och berättar om projektet Attraktiva och levande orter i Östhammar kommun. Camilla Strandman tar därefter vid och berättar om Uppbyggarprojektet Hus på landsbygden. Mer information om projektet finns på Östhammars kommuns hemsida. Sven fortsätter igen och går igenom resterande delar av verksamhetsåret. Resultaträkningen för 2019 presenteras. Den stora skillnaden från föregående år är att intäkterna har varit betydligt högre medan de andra siffrorna är desamma. Detta p.g.a. kansliet i större grad har lyckats komma ikapp med rekvisitioner, ansökan om delutbetalningar, under 2019. Detta skapar ett positivt resultat. Ordföranden går igenom innehållsförteckningen och ger deltagarna möjlighet att kommentera innehållet i årsredovisningen.

Mötet beslutar att godkänna årsredovisningen och lägga den till handlingarna. (Se bilaga 2).

§8. Revisorernas berättelse
Sven berättar att revisionen gjorts av Folkessons råd och revision, tillsammans med Torolf Lönnerholm (ideell revisor). Revisionsberättelsen presenteras. Torolf berättar lite utöver det som står i revisionsberättelsen och vill ge två stora eloger till föreningen. Den ena är att det är väldigt mycket verksamhet från både kansli och styrelsen. Den andra är att det är väldigt god ordning på protokoll och bilagor vilket gör att det lätt går att följa och förstå både arbetssätt och beslut som tagits. Vidare är en synpunkt att det vore bra att hitta en mer enhetlig form för årsrapporten då det märks att fler varit författare för olika delar vilket gör det aningen spretigt.

Mötet beslutar att godkänna revisionsberättelsen och att lägga den till handlingarna. (Se bilaga 3).

§9. Beslut om fastställande av resultaträkning och balansräkning
Mötet beslutar att fastställa resultaträkningen för 2019 med ett resultat på 1 267 438 kr.
Mötet beslutar att fastställa balansräkningen för 2019 med en omslutning på 5 591 243 kr.

§10. Beslut om ansvarsfrihet för styrelsen
Mötet beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

§11. Fastställande av arvode
a) Fastställande av arvode till styrelseledamöter och revisorer
Valberedningens förslag är att all timtid ska höjas till 220 kr och att milersättningen höjs till 30 kr/mil. Ideell revisor ska få en fast ersättning om 2000 kr/år samt 220 kr/h vid närvaro vid LAG-möten. Förslaget diskuterades och en fråga som kom gällde milersättningen och om det kan bli krångligt med eventuella sociala avgifter om den höjs till 30 kr/h. Svaret var att Jordbruksverket använder sig av den nivån på milersättning och därför är det många andra som går på det. Jordbruksverkets regler säger att det i projekt ska vara 30 kr/mil och därför är det många som går på det.

Mötet beslutar i enlighet med valberedningens förslag (se bilaga 4 och 5).

b) Fastställande av arvode till valberedningen
Förslag från styrelsen om att valberedningen arvoderas med 220 kr/h samt att sammankallande får ett årsarvode om 1000 kr/år.

Mötet godkänner styrelsens förslag om arvode till valberedningen.

§12.Val av styrelse/LAG
a) Val av ordförande (1 år)
Mötet beslutar enligt valberedningens förslag att välja Ulrik Wärnsberg till ordförande i ett år.

b) Val av övriga ledamöter (2 år).
Camilla Strandman, sammankallande för valberedningen, går igenom förslaget. Sen förslaget skickades ut så har det gjorts en ändring p.g.a. sent avhopp. Carl-Fredrik Odenrick byttes ut mot Gill Brodin (fyllnadsval 1 år).

Mötet beslutar enligt valberedningens förslag.

§13. Val av revisorer och revisorsersättare
a) Val av en (1) ordinarie ideell revisor (1 år)
Mötet beslutar att välja Torolf Lönnerholm, i enlighet med valberedningens förslag.

b) Val av en (1) ideell revisorsersättare (1 år)
Mötet beslutar att välja Micael Rydstedt, i enlighet med valberedningens förslag.

§14. Val av valberedning fem (5) ledamöter, varav en sammankallande
Sven presenterar följande förslag:
Camilla Strandman, sammankallande, Östhammar
Thomas Norrby, Uppsala
Thomas Bertilsson, Knivsta
Sara Antell, Knivsta
Lasse Andersson, Sigtuna

Mötet beslutar att välja i enlighet med förslaget.

Mötet ajourneras i 5 minuter.
Mötet öppnas och fortsätter på punkt 15.

§15. Beslut om kommande verksamhet
a) Verksamhetsplan för det kommande året
Ordföranden går igenom rubrikerna i verksamhetsplanen (Se bilaga 6) och öppnar upp för kommentarer. En kommentar som kom var att beslutsvägen fortfarande är lång och inte så enkel som man hade hoppats på i Uppbyggarna och Ung i Upplandsbygd, trots förenklingarna. Ett medskick till kansli och styrelse är att det är önskvärt med mer stöd till föreningar i detta då administrationen är tung.

b) Budget för det kommande året

Sven går igenom budgeten för 2020. En fråga som kom var om det aldrig varit tal om att regionen ska in med pengar. Med tanke på att vissa i LAG sitter på regionala poster. Svaret blir att man diskuterat det lite men inte kommit längre än så.

Emma Mattila tar vid och presenterar fortsatt nätverksstöd och medlemsnytta. Hon berättar om Upplandsbygds fyra hållbarhetsnätverk. Syftet med dessa är att visa upp att Upplandsbygd är en förening som satsar på hållbar utveckling. Man ska kunna hitta andra organisationer som jobbar med liknande frågor. Hon berättar vidare om två kommande satsningar i två skräddarsydda program: Hållbart entreprenörskap och Inkluderande Upplandsbygd. Det kommer finnas 8 platser för respektive satsning för att främja nya produkter och tjänster och innovationer för en hållbar samhällsutveckling. Det kommer mer information nu inför sommaren.

En fråga var om Corona gör situationen allt svårare inte minst för kommunerna. Att det blir svårt från det offentliga att anamma det civila. Svaret blev att det i båda satsningarna är privata och ideella aktörer som ska vara drivande. Leadermetoden är det vi kan stimulera med och trepartnerskap är väldigt effektivt. Vi hjälper de drivande aktörerna att tillsammans med det offentliga växla upp idéer. En målsättning är att vi i alla 16 satsningar ska få till ett trepartnerskap som stärker det offentliga och hjälper till.

Mötet beslutar att godkänna både verksamhetsplan och budget för 2020 och lägger det till handlingarna.

16. Fastställande av medlemsavgift
Mötet beslutar att fastställa medlemsavgiften till 0 kr.

17. Ärenden som av styrelsen eller medlemsförening hänskjutits till stämman (årsmötet)
a) Förslag till reviderade stadgar
Ulrik presenterade ändringsförslaget gällande reviderade stadgar som gått ut (se bilaga 7a och 7b). Samtliga var för förslaget och ingen emot.

Mötet beslutar att årsmötet i ett första beslut antar ändringsförslaget för att fastställa stadgarna i ett andra beslut i september.

18. Övriga ärenden, som (medlems) mötet i enighet beslutar ta upp till behandling
Inga övriga ärenden.

19. Avslutning
Ordförande förklarar årsmötet avslutat.

_____
Ordförande, Lovisa Neikter

_____
Justerare, Anders Winberg

_____
Justerare, Stefan Edelsvärd

_____
Sekreterare, Sofia Eklund

Protokollet signeras digitalt med BankID via verified.

Verification

Transaction ID	B12PQ7AnI-ry6wmmR2U
Document	Protokoll Årsmöte 18 maj 2020 ULLU.pdf
Pages	4
Sent by	Kansli Upplandsbygd

Attachments

Bilaga 1 Röstlängd.pdf

Bilaga 2 Årsredovisning.pdf

Bilaga 3 Revisionsberättelse 2019.pdf

Bilaga 4 Valberedningens förslag 2020.pdf

Bilaga 5 Olika typer av ersättningar för LAG 2020-05-18.pdf

Bilaga 6 Verksamhetsplan 2020.pdf

Bilaga 7a Förslag till stadgeändring.pdf

Bilaga 7b Följebrev stadgeändring.pdf

Signing parties

Lovisa Neikter	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Stefan Edelsvärd	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Anders Winberg	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Sofia Eklund	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign

Activity log

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-06-10 11:23:36 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-06-10 11:23:36 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-06-10 11:23:36 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-06-10 11:23:37 CEST,

Clicked invitation link Sofia Eklund
Mozilla/5.0 (Windows NT 6.1; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/83.0.4103.61 Safari/537.36,2020-06-10 11:24:01 CEST,IP address: 84.217.248.80

Document viewed by Sofia Eklund
Mozilla/5.0 (Windows NT 6.1; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/83.0.4103.61 Safari/537.36,2020-06-10 11:24:02 CEST,IP address: 84.217.248.80

Attachments accepted Sofia Eklund
2020-06-10 11:24:43 CEST,IP address: 84.217.248.80

Document signed by SOFIA EKLUND
Birth date: 1988/06/06,2020-06-10 11:25:08 CEST,

Clicked invitation link Anders Winberg
Mozilla/5.0 (iPhone; CPU iPhone OS 13_4_1 like Mac OS X) AppleWebKit/605.1.15 (KHTML, like Gecko) Version/13.1 Mobile/15E148 Safari/604.1,2020-06-10 11:31:25 CEST,IP address: 155.4.221.27

Document viewed by Anders Winberg
Mozilla/5.0 (iPhone; CPU iPhone OS 13_4_1 like Mac OS X) AppleWebKit/605.1.15 (KHTML, like Gecko) Version/13.1 Mobile/15E148 Safari/604.1,2020-06-10 11:31:26 CEST,IP address: 155.4.221.27

Attachments accepted Anders Winberg
2020-06-10 11:34:37 CEST,IP address: 155.4.221.27

Clicked invitation link Stefan Edelsvärd
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/83.0.4103.97 Safari/537.36,2020-06-10 13:18:05 CEST,IP address: 95.205.95.190

Document viewed by Stefan Edelsvärd
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/83.0.4103.97 Safari/537.36,2020-06-10 13:18:06 CEST,IP address: 95.205.95.190

Attachments accepted Stefan Edelsvärd
2020-06-10 13:18:19 CEST,IP address: 95.205.95.190

Document signed by Erik Stefan Edelsvärd
Birth date: 1958/01/12,2020-06-10 13:19:35 CEST,

Document signed by ANDERS WINBERG
Birth date: 1957/06/05,2020-06-11 08:28:02 CEST,

Clicked invitation link Lovisa Neikter
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/64.0.3282.140 Safari/537.36 Edge/18.17763,2020-06-15 12:34:24 CEST,IP address: 192.176.237.1

Document viewed by Lovisa Neikter
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/64.0.3282.140 Safari/537.36 Edge/18.17763,2020-06-15 12:34:25 CEST,IP address: 192.176.237.1

Attachments accepted Lovisa Neikter
2020-06-15 12:35:06 CEST,IP address: 192.176.237.1

Document signed by Lovisa Neikter
Birth date: 1990/06/17,2020-06-15 12:35:45 CEST,

Verified ensures that the document has been signed according to the method stated above.
Copies of signed documents are securely stored by Verified.

RÖSTLÄNGD

Bilaga nr: 1

	Namn anmäld	Närvarande	Medlem	Organisation	Rösträtt
1	Anna Sverredahl	x	JA	Årby Rusthåll (LAG)	JA
2	Anna Olsson	x	JA	Coompanion (LAG)	JA
3	Elisabeth Secher	x	JA	Bondens mat i Uppland (LAG)	JA
4	Leif Eriksson	x	JA	Enodo (LAG)	JA
5	Birgitta Söderberg	x	JA	Gräsö Skärgårdsråd (LAG)	JA
6	Per Edstam	x	JA	Knivsta kommun (LAG)	JA
7	Ulrik Wärnsberg	x	JA	Uppsala kommun (LAG)	JA
8	Anders Winberg	x	JA	Upplands fortbollsförbund	JA
9	Cecilia Waldenström	x	JA	SLU (LAG)	JA
10	Emma Eriksson	x	JA	Rotängens lantbruk (LAG)	JA
11	Caroline Ullman	x	JA	Studieförbundet vuxenskolan Uppsala län (L	JA
12	Mats Olsson	x	JA	Omställning Sigtuna (LAG)	JA
13	Lars Lagerdahl	x	JA	Sigtuna kommun	JA
14	Stefan Edelsvärd	x	JA	Östhammar kommun	JA
15	Ann Gidlund	x	JA	Hagha hembygdsförening	JA
16	Micaela Zackrisson	x	JA	Företag i Samverkan	JA
17	Owe Löfqvist	x	JA	Olandsbygdens GK	JA
18	Olle Olsson	x	JA	Films SK	JA
19	Birgitta Elfving	x	JA	Hela Sverige ska leva Uppsala län	JA
20	Boo Östberg	x	JA	Husby Långhundra hembygdsförening	JA
21	Stefan Skoglund	x	JA	Naturjouren	JA
22	Lars Mattsson	x	JA	Bygdegårdarna	JA
23	Lovisa Neikter	x			
24	Camilla Strandman	x			
25	Thomas Norrby				
26	Torolf Lönnerholm	x			
27	Anna-Maria Varpenius	x			

28	Gill Brodin	x			
29	Lasse Andersson	x			
30	Sven Uhlås	x			
31	Emma Mattila	x			
32	Pontus Gunnarsson	x			
33	Sofia Eklund	x			
34	Petra Ullenius	x			
35	Victoria Wagman	x			

2019

Årsredovisning

Upplandsbygd

Lokalt ledd utveckling

LEADER

INGEN SKA LÄMNAS UTANFÖR

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska struktur- och investeringsfonderna

Innehåll

1. Föreningen och dess syfte 2
2. Kansliet 2
3. Projekt 3
   Interna projekt 3
   Externa projekt 7
4. Uppföljning och utvärderingsmetod 9
5. Resultat 9
6. Lärdomar och utmaningar 10
7. Anställda samt sammansättning av förtroendevalda och valberedning 10
8. Resultat- och balansrapport 12
9. Underskrifter 16

1. Föreningen och dess syfte

Föreningen Upplandsbygd lokalt ledd utveckling startades 2015 och tar avstamp i visionen: ”Upplandsbygd är hållbar, levande och attraktiv år 2022”. Föreningen har under verksamhetsåret bestått utav 15 ledamöter från de deltagande kommunerna Knivsta, Sigtuna, Uppsala och Östhammar. Föreningen har haft följande möten som varit en blandning mellan beslutsmöten, informationsmöten och kompetensutvecklingsmöten:

- 6 styrelsemöten.
- 1 årsmöte.
- 6 arbetsutskottsmöten.
- 3 beredningsmöten inför projektbeslut.
- 4 kommungruppsmöten med representanter från de deltagande kommunerna.

Utöver ovanstående möten har flera styrelsemedlemmar enskilt och tillsammans med kanslipersonal varit ute i verksamhetsområdet och mobiliserat, nätverkat och informerat om möjligheterna till projektstöd.

2. Kansliet

a. Personal

Under årets har Upplandsbygd haft fem personer heltidsanställda. Verksamhetsledare Sven Uhlås. Administratör och ekonom Sofia Eklund. Administratör och projektledare Emma Mattila som mestadels arbetat som projektledare för det LAG-ägda projektet LLUST. Administratör och projektledare Jenny Kangas som mestadels under första halvåret arbetat som projektledare för det LAG-ägda projektet Uppbyggarna och som mestadels varit föräldraledig andra halvan av året. Administratör och projektledare Pontus Gunnarsson som mestadels arbetat som projektledare för det LAG-ägda projektet ungdomsprojektet Ung i Upplandsbygd. För mer information om de LAG-ägda projekten se avsnitt 3.a-g nedan.

b. Aktiviteter

- Kansliets personal har deltagit på flertalet utbildningar som Jordbruksverket har erbjudit via Lync/Skype.
- Kansliets personal har förberett handlingar inför årets beredningsgruppsmöten, arbetsutskottsmöten och LAG-möten.
- Kansliets personal har rådgett ett 80-tal projektintressenter och hjälpt dem framåt i ansökningsprocessen på plats hos sökande eller på kansliet.
- Kansliets personal har handlagt ansökningar om stöd och ansökningar om utbetalning av de projekt som presenteras kort under avsnitt 3 ”Externa projekt”.

- Under 2019 har kansliet fortsatt samverkansarbetet med Länsstyrelsen i Uppsala. Ett samverkansmöte med kansliets personal och handläggare på landsbygdsutvecklingsenheten på Uppsala Länsstyrelsen har genomförts. Samverkansmötena ger en värdefull samsyn över pågående projekt och ansökningstryck. Mötena har även öppnat upp möjligheter för att samverka kring kommunikation av våra olika stöd.

- Fyra nyhetsbrev har skickats ut och flertalet informationskampanjer på Facebook och Instagram har genomförts.

- Upplandsbygd har uppmärksammats i regionala tidningar och i radio under året.

- Delar av personal och styrelse deltog på konferenser under året för kompetensutvecklingssyfte och nätverksmöjligheter. Dessa konferenser var den nationella leaderträffen och Miljömålsdagen i Uppsala.

- Representant från kansliet och/eller styrelsen har deltagit på partnerskapsmöten som Stockholms och Uppsalas länsstyrelser anordnat.

- Representant från kansliet har deltagit på de dialogkonferenser som har arrangerats av den lokala överenskommelsen mellan kommun och föreningslivet i Uppsala kommun.

- Representanter från kansliet och styrelsen deltog under verksamhetsåret på en sju-dagars utbildning ledd av Stockholm recilience center med temat resiliens i praktiken.

- Kansliet har haft en uppskattad personaldag med temat grupparbete under året.

3. Projekt

Interna projekt

a. Driften

Driften betalar för kansli- och styrelseverksamhet. Driften syftar till att genomföra strategin, skapa en kontaktbas för alla involverade parter samt underlätta för lokala aktörer att söka stöd. För information om konkreta aktiviteter se kapitel 2.b ovan.

b. LLUST – Ledande, lärande, utvecklande, stödjande med timing!

Upplandsbygd driver det LAG-ägda projektet LLUST för att arbeta med de mest aktuella ämnesområdena för en hållbar landsbygdsutveckling. Projektet tar avstamp i Upplandsbygds vision ”Upplandsbygd är hållbar, levande och attraktiv år 2022” och kommer att arbeta mot en långsiktigt hållbar landsbygdsutveckling i Upplandsbygd genom att ta sig an de 17 globala hållbarhetsmålen som är en del av Agenda 2030. (Agenda 2030 antogs av FN 2015, se www.globalamalen.se)

Projektet arbetar med att skapa fyra nätverk som vardera ansvarar för 4 till 5 av de 17 globala målen. Nätverken består av aktörer som ideellt och/eller professionellt är engagerade i utvecklingsfrågor i Upplandsbygd och som vill arbeta med att hitta sätt att arbeta lokalt med de globala målen. Nätverken arrangerar temakvällar som lyfter ett eller flera av de av FN utsett viktigaste framtidsutmaningarna och ge målen en lokal vinkel. LLUST-projektet fokuserar därigenom på hur vi i Upplandsbygd kan arbeta för att nå dessa globala mål. Nätverkens arbete syftar till att ge kunskap och inspiration till Upplandsbygds aktörer inom hållbar landsbygdsutveckling utifrån de viktigaste globala utmaningar som vi står inför. Projektet ger därmed ett glokalt perspektiv på de 17 hållbarhetsmålen. Projektet syftar till att inspirera, kompetensutveckla och skapa nätverk och plattformar för de av Upplandsbygds aktörer som kan och vill arbeta med de globala målen på lokal nivå.

Genomförda aktiviteter i LLUST 2019

- **Temakvällar**
  Under 2019 har projektet genomfört tre temakvällar:

  INKLUDERARNA: Unga för Hållbarhet 26/3-2019 på Vattholma fritidsgård.

  PLATSUTVECKLARNA: Ut i naturen in i samhället 10/4-2019 på Fjällnora Friluftsområde.

  ÅTERVINNARNA: Lösningar för ett klimatpositivt Kretsloppssystem 27/11-2019 i Håga by.

- **Hållbarhets-kickoff.**
  Den tredje av projektets Teambuildnings-konferenser hölls på Gimo Herrgård i början på september 2019. Under denna hållbarhets-kickoff fick nyckelpersoner från nätverkens organisationer träffas och bestämma planen för årets arbete. Temat på Kick-offen var ”Resiliens i praktiken” och programmet planerades och genomfördes tillsammans med Stockholm Resilience Center. Nätverken satte upp en vision för hur nätverket skulle kunna fungera 2030 samt bestämde vilka mål som de ansåg vara mest aktuella att lyfta under året för att komma ett steg närmare visioner.

- **Nätverkskoordinatorer**
  I juni 2019 rekryterades fyra nya studentkonsulter att ta över uppdragen som nätverks koordinatörer till respektive nätverk. Studentkonsulterna har tagit fram workshop-metoder, processledningsmaterial, inbjudningar och marknadsföringsmaterial inför kick-offen och temakvällarna. De har också hittat lämpliga inspirationsföreläsare och bjudit in relevanta aktörer i vårt område till temakvällarna.

- **Kommungruppsmöten.** Projektet har bjudit in till fyra stycken kommungruppsmöten med kommunala tjänstemän med ansvar för landsbygdsutvecklingsfrågorna i Upplandsbygds fyra kommuner.

- **Metodutveckling**. Att arbeta med lärande och metodutveckling är en viktig del av LLUST-projektet. I samarbete med Cecilia Waldenström, universitetslektor i landsbygdsutveckling vid institutionen för stad och land på Sveriges

Lantbruksuniversitet har projektledningen tagit fram ett förslag på hur projektets aktiviteter ska följas upp och utvecklas.

c. Ung i Upplandsbygd

Syftet med projektet är att satsa extra på unga under 26 år som vill agera lokalt. Ungdomscoachen finns med under hela processen för att vägleda gruppen i hur man driver projekt, hur man blir en lokal aktör och samverkar med andra lokala aktörer och framförallt hur man jobbar på ett hållbart sätt från start till mål. Förhoppningen är att projektet ska kunna visa en mängd exempel på konkret och lokalt hållbarhetsarbete när det avslutas i juni 2020.

Projektet ”Ung i Upplandsbygd” har löpt på som planerat under 2019. Vår ungdomscoach Pontus har varvat det administrativa kring handläggning av projektet med att uppsöka unga som vill driva egna projekt. Uppsökande möten via, främst, fritidsgårdar har bland annat hållits i Björklinge, Storvreta, Vattholma, Knivsta, Östersbybruk, Gimo, Alunda, Östhammar och Tuna. Samtliga har bidragit till goda kontakter, tre bifallna projekt och ytterligare fyra projekt på god väg. Genom marknadsföring och annan kommunikation har ytterligare tre projekt beviljats och två är på god väg. Sammanslaget med de fyra projekt som genomförts tidigare år är målsättningen, 16 genomförda projekt, inom räckhåll och ansökningsstopp råder.

Många av de bifallna projekten är under full gång. De som avslutats har spridits på Upplandsbygds sociala kanaler, främst genom hemsidan där man kan navigera till mer information och läsa en sammanfattande text. Under våren 2019 var fotbollsentusiasterna snabba på bollen och levererade resultat lika snabbt, nedan visas de första två projekten som beviljades under året med bilder och tillhörande sammanfattningar.

”I en förening där hållbarhet leder vägen är man ständigt redo att utvecklas. De unga ledarna i Films SK ville ta fotbollsskolan till nästa nivå genom satsningar för ekologi och träning inspirerad av de mest framgångsrika fotbollsnationerna. Vem vet, om några år kanske vi ser en lokal talang i Champions League bärandes skor av östersjöplast? Forza Film!”

”Föreningslokaler finns gott om på landsbygden, men många som inte används till sin fulla potential. Unga fotbollsspelare i Rasbo ville ändra på detta. Med god handlingskraft och viljestyrka har de nu sett till att föreningslokalen är rustad för träningsläger, övernattningar, filmkvällar och mycket mer. Vi gillar maxat användande av tillgångar, heja Rasbo!”

Ungdomsprojektet har under året fått synas och höras en del i media. Projektet har skrivits om i Upsala Nya Tidning (2019-06-27) och en intervju med ungdomscoachen har ägt rum i P4 Uppland.

https://pren.unt.se/artikel?redirect=https:%2F%2Fwww.unt.se%2Fnyheter%2Fknivsta%2Fde-vill-lata-ungdomarna-bestamma-5349664.aspx&meter=false&action=completerequest&callback=https:%2F%2Fwww.unt.se%2Finc%2Feprencallback.aspx

https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=114&artikel=7249916

d. Förstudie integration Upplandsbygd

Projektet är avslutat och slutredovisningen för projektet skickades in i december 2019 och väntar på handläggning av Jordbruksverket.

Projektet syftade till att ge nyanlända och nya medborgare i Upplandsbygd möjlighet att integreras genom att delta i meningsfull sysselsättning. I förstudien kartlades förutsättningarna för etablering av integrerande verksamheter på landsbygden i Upplandsbygd.

e. Uppbyggarna

Projektet startades under 2019. I detta projekt har stöd i form av småprojekt delats ut om 30 000 – 120 000 kr. Företag och föreningar i verksamhetsområdet har varit välkomna in med ansökningar. Kraven är bland annat att fokus på hållbar utveckling ska vara stort i småprojekten. Under 2019 kom det in 36 ansökningar om småprojekt varav 15 av dessa än så länge fått bifall.

f. Inkluderande Upplandsbygd 2030

Projektet prioriterades av LAG under 2019 och väntar på beslut från Jordbruksverket.

I socialfondsprojektet ”Inkluderande Upplandsbygd 2030” vill vi ge nya resurser till aktörerna i de två nätverken Inkluderarna och Platsutvecklarna. Projektet ska stimulera till nya samverkansformer mellan aktörer som vill bidra till uppfyllelsen av de globala målen på lokal nivå. De globala hållbarhetsmålen som nätverken arbetar med kommer få sin lokala prägel genom att aktörerna hittar nya lösningar de på samhällsproblem som finns i vårt område kopplat till arbetslöshet och utanförskap i olika former.

g. Hållbart entreprenörskap 2030

Projektets prioriterades av LAG och fick startbeslut från Jordbruksverket under vintern 2019. I regionalfondsprojektet ”Hållbart entreprenörskap 2030” vill vi ge nya resurser till aktörerna i de två nätverken Innovatörerna och Återvinnarna. Projektet ska stimulera till nya samverkansformer mellan aktörer som vill bidra till uppfyllelsen av de globala målen på lokal nivå samtidigt som de startar upp eller vidareutvecklar hållbara företag. Projektet ska göra det möjligt för nätverkens medlemmar att besöka platser, organisationer och entreprenörer i andra länder som ligger i framkant med arbete inom nätverkens hjärtefrågor och hållbarhetsmål.

Externa projekt

Under 2019 har det kommit in ett 10-tal idéskisser för större projekt. LAG, styrelsen för Upplandsbygd lokalt ledd utveckling, har under året 2019 prioriterat 5 projektansökningar. Sedan föreningens bildande har totalt 19 projekt prioriterats inklusive de LAG-ägda projekten.

Nedan följer en lista över prioriterade projekt. Vi har även tagit fram en projektrapport med beskrivningar av samtliga projekt som styrelsen beviljat till och med 2019-12-31. På hemsidan finns rapporten att ta del av: https://www.upplandsbygd.se/om-upplandsbygd-lokalt-ledd-utveckling/projektrapporter/

Projektnamn	Stödbelopp	Kommun
INTERNA PROJEKT (LAG-ägda)		
Förstudie integration Upplandsbygd	630 432	Alla
LLUST	3 541 185	Alla
Blixten - Ung i Upplandsbygd	2 948 186	Alla
Uppbyggarna	3 562 740	Alla
Hållbart Entreprenörskap 2030	3 034 467	Alla

Inkluderande Upplandsbygd 2030	1 666 691	Alla

EXTERNA PROJEKT

Landsbygdens säkerhets- & miljövärden...	125 083	Uppsala
Attraktiva och levande orter	3 250 599	Östhammar
Oland visar i Alunda 2017	423 954	Östhammar
Gården som pedagogiska arena	1 743 000	Sigtuna
Upplands fotbollsföreningar som landsbygdsutvecklare	2 484 845	Alla
Längdskidsspår på konstsnö i Sigtuna	301 252	Sigtuna
Ullförmedlingen	1 162 833	Alla
Stöd till initial etablering och integration...	968 177	Östhammar
Alternativa livsmedelsnätverk i Uppland	318 072	Knivsta, Uppsala, Östhammar
Mobilt projektkontor – Uppsökarna	3 668 873	Uppsala
Skolträdgård Hågabyn	2 390 059	Knivsta, Sigtuna, Uppsala
Odlingskunskap för ett hållbart samhälle	787 545	Uppsala
Mer lokal mat för dig och mig	793 935	Alla
Totalt	**33 801 928**	

Fördelningen kommunvis

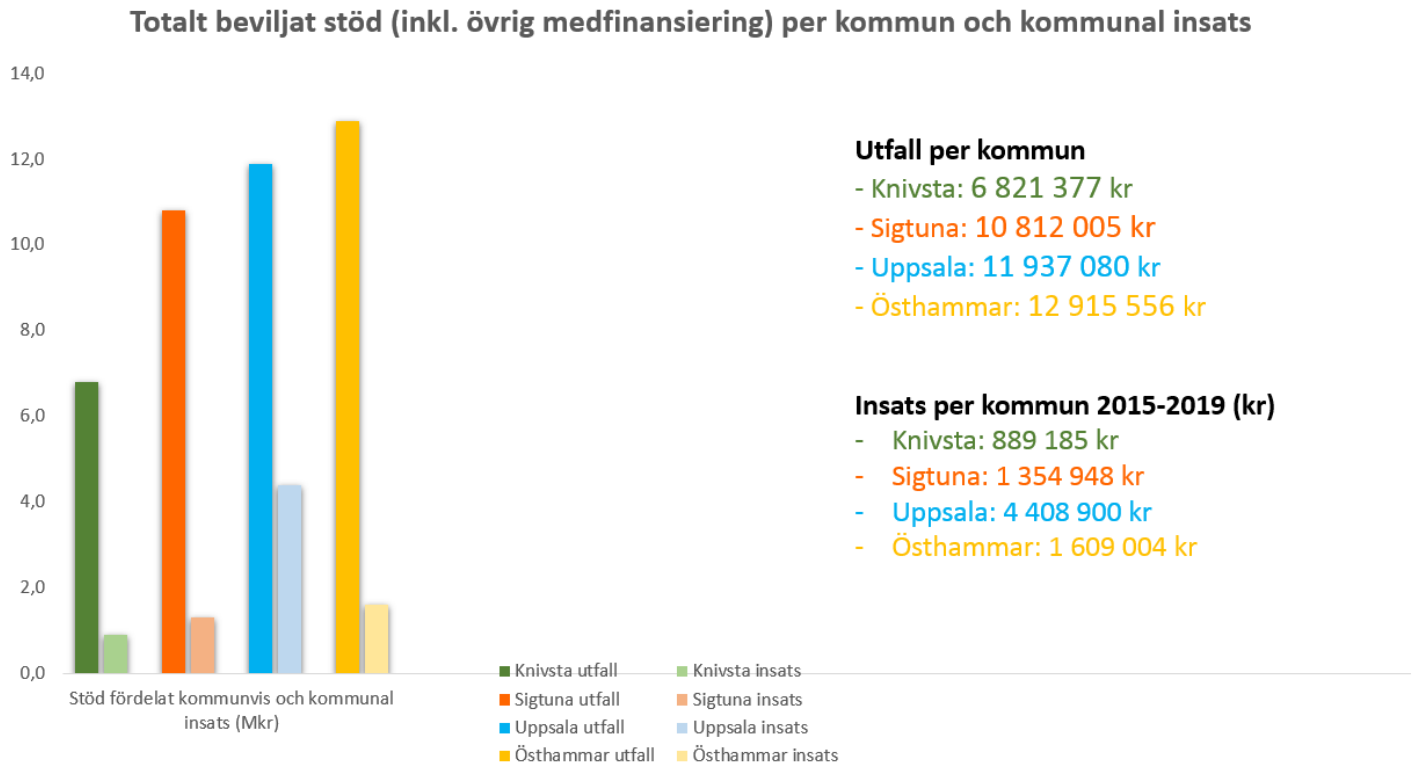

4. Uppföljning och utvärderingsmetod

Under 2019 har arbetet med uppföljning och utvärderingsmetod sett ut som följer.

- **Revidering av utvecklingsstrategin**
  En andra revidering av strategin genomfördes under året av LAG.

- **Slutintervju för uppföljning av Upplandsbygds egna målkriterier och indikatorer.**
  Under året har intervjuer gjorts med projektägare som avslutat sina projekt. Detta som en metod att följa upp och utvärdera utvecklingsstrategins urvalskriterier och indikatorer.

5. Resultat

Vid verksamhetsårets slut ligger Upplandsbygd bra till vad det gäller andelen prioriterade beslut och nyttjandegrad av medel i relation till samtliga tre fonder som vi fått finansiering från. De tre fonderna är landsbygdsfonden, regionalfonden och socialfonden.

De av styrelsen prioriterade projekten matchar i stora drag väl strategins mål och indikatorer och prognosen för vår måluppfyllelse bedöms som positiv gällande samtliga tre fonder.

Den tidigare utmaningen för föreningen att förena dess ambitiösa hållbarhetsmål med praktiskt genomförande har tack vare tidigare och pågående utbildningsinsatser samt nya stödverktyg skapat bättre kvalité på prioriterade projekt. Insatser som skapat goda förutsättningar att ytterligare bidra till effektiva investeringar för lokalt hållbar utveckling.

6. Lärdomar och utmaningar

Det har visat sig kräva mer tid än beräknat för att starta upp ett transnationellt projekt. Under nästa år planerar vi frigöra tid i de LAG-ägda projekten för detta.

7. Anställda samt sammansättning av förtroendevalda och valberedning

Heltidsarbetande

- **Sven Uhlås,** verksamhetsledare
- **Sofia Eklund**, projektadministratör
- **Emma Mattila**, administratör, projektledare
- **Jenny Kangas,** administratör, projektledare (föräldraledig från sommaren 2019)
- **Pontus Gunnarsson**, ungdomscoach

Deltidsarbetande/inköpta tjänster

- **Emma Klippmark,** (konsult) ekonomi
- **Sustainergees** (konsult) jobbar med internt projekt

Styrelsen 2019

Ordförande:	**Ulrik Wärnsberg,** Offentlig - Uppsala kommun
Vice Ordförande:	**Birgitta Söderberg,** Offentlig - Östhammar kommun
2:a vice ordförande:	**Anna Olsson**, Privat regional - Coompanion Uppsala
Arbetsutskott:	(Ordförande, Vice. Ordf. samt 2:a vice ordf. och 2 ledamöter) **Elisabeth Secher,** Regional ideell - Bondens mat I Uppland **Leif Eriksson,** Privat Knivsta - Enodo AB
Övriga ledamöter:	**Anna Sverredal,** Privat Uppsala - Egen företagare
	Cecilia Waldenström, Offentlig regional - SLU
	Caroline Ullman, Ideell Östhammar - Vi unga
	Carl-Fredrik Odenrick, Offentlig – Sigtuna kommun
	Daniel Klang, Ideell Sigtuna
	Emma Eriksson, Privat Östhammar – Rotängens lantbruk

Lars-Ove Ivarsson, Uppsala ideell – Upplands fotbollsförbund

Lotta Karén, Knivsta privat, RA Copy

Mats Olsson, Sigtuna ideell – Omställning Sigtuna

Per Edstam, Offentlig Knivsta – Knivsta kommun

Valberedning

Sammankallande	Camilla Strandman
	Thomas Norrby
	Sara Antell
	Lars Andersson
	Birgitta Ljungberg-Jansson

8. Resultat- och balansrapport

Flerårsöversikt	2019-01-01- 2019-12-31	2018-01-01 2018-12-31	2017-01-01 2017-12-31	2016-01-01 2016-12-31
Rörelsens intäkter	6 415 811	3 526 636	2 117 108	2 117 108
Årets resultat	1 267 438	-5 486	203 533	700 735
Soliditet (%)	87,7	84	84	70,1

Resultatdisposition
Förslag till disposition beträffande föreningens vinst:

Till årsstämmans förfogande står	
Balanserat resultat	3 635 203
Årets resultat	1 267 438
I ny räkning överföres:	**4 902 641**

Vad beträffar företagets resultat och ställning i övrigt, hänvisas till efterföljande resultat och balansräkningar med tillhörande tilläggsupplysningar.

Resultaträkning

	Not	2019-01-01 2019-12-31	2018-01-01 2018-12-31
Rörelsens intäkter			
Övriga rörelseintäkter	1	6 415 811	3 526 636
Summa rörelsens intäkter		6 415 811	3 526 636
Rörelsens kostnader			
Övriga externa kostnader		-2 997 750	-1 481 061
Personalkostnader		-2 151 515	-2 052 460
Summa rörelsens kostnader		-5 149 265	-3 533 521
RÖRELSERESULTAT		**1 266 546**	**-6 885**
Resultat från finansiella poster			
Ränteintäkter och liknande resultatposter		1 141	1 658
Räntekostnader och liknande resultatposter		-249	-259
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER		**1 267 438**	**-5 486**
RESULTAT FÖRE SKATT		**1 267 438**	**-5 486**
Skatt på årets resultat		-	-
ÅRETS RESULTAT		**1 267 438**	**-5 486**

Balansräkning

	Not	2019-12-31	2018-12-31
TILLGÅNGAR			
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Övriga fordringar		1 713 037	1 380 949
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		4 567	4 179
		1 717 604	**1 385 128**
Summa omsättningstillgångar		**1 717 604**	**1 385 128**
Kassa och bank		3 873 639	2 942 450
SUMMA TILLGÅNGAR		**5 591 243**	**4 327 578**

Balansräkning

	Not	2019-12-31	2018-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	2		
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst eller förlust		3 635 203	3 640 689
Årets resultat		1 267 438	-5 486
Summa eget kapital		**4 902 641**	**3 635 203**
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		47 443	81 295
Övriga skulder		69 057	63 059
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		572 102	548 021
Summa skulder		**688 602**	**692 375**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**5 591 243**	**4 327 578**

Tilläggsupplysningar

Allmänna upplysningar

Belopp i kr om inget annat anges

Redovisningsprinciper
Årsredovisningen har upprättats i enlighet årsredovisningslagen och BFNAR 2016:10, årsredovisning i mindre företag.

Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående räkenskapsår.

Värderingsprinciper m.m
Tillgångar och skulder har värderats till anskaffningsvärdet där inget annat anges nedan. Periodisering av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.

Fordringar
Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Soliditet
Justerat eget kapital i procent av balansomslutningen

Upplysningar till enskilda poster

Not 1 Rörelsens intäkter	2019-01-01 2019-12-31	2018-01-01 2018-12-31
Offentlig medfinansiering		
Sigtuna kommun	338 737	338 737
Uppsala kommun	1 079 725	1 079 725
Östhammars kommun	402 251	402 251
Knivsta kommun	296 395	296 395
Projektstöd	4 290 672	1 409 528
Försäkringsersättning	8 031	-
Summa	6 415 811	3 526 636

Not 2 Eget kapital

Belopp vid årets ingång	3 635 203
Årets resultat	1 267 438
Belopp vid årets utgång	4 902 641

9. Underskrifter

Uppsala

_____	_____
Ulrik Wärnsberg, Styrelseordförande	Cecilia Waldenström
_____	_____
Birgitta Söderberg Vice styrelseordförande	Caroline Ullman
_____	_____
Anna Olsson Vice styrelseordförande	Carl-Fredrik Odenrick
_____	_____
Elisabeth Secher	Lars-Ove Ivarsson
_____	_____
Leif Eriksson	Lotta Karén
_____	_____
Anna Sverredal	Mats Olsson
_____	_____
Emma Eriksson	Daniel Klang
_____	_____
Per Edstam	Sven Uhlås Verksamhetsledare

Vår revisionsberättelse har lämnats

_____	_____
Patrik Lager Auktoriserad revisor	Torolf Lönnerholm Föreningsrevisor

Verification

Transaction ID	ryY1gvSuU-H19yxPru8
Document	Årsredovisning 2019 ULLU 20200415 Slutlig version.pdf
Pages	17
Sent by	Linda Sandler

Signing parties

Ulrik Wärnsberg	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Birgitta Söderberg	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Cecilia Waldenström	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Mats Olsson	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Lars-Ove Ivarsson	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Emma Eriksson	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Anna Olsson	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Leif Eriksson	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Elisabeth Secher	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Lotta Karén	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Per Edstam	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Caroline Ullman	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Anna Sverredal	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Carl Fredrik Odenrick	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Daniel Klang	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Sven Uhlås	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Torolf Lönnerholm	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Patrik Lager	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign

Activity log

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:26 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 06:47:27 CEST,

Clicked invitation link Leif Eriksson
Mozilla/5.0 (Macintosh; Intel Mac OS X 10_15_3) AppleWebKit/605.1.15 (KHTML, like Gecko) Version/13.0.5 Safari/605.1.15,2020-04-16 07:36:40 CEST,IP address: 83.188.194.10

Document viewed by Leif Eriksson
Mozilla/5.0 (Macintosh; Intel Mac OS X 10_15_3) AppleWebKit/605.1.15 (KHTML, like Gecko) Version/13.0.5 Safari/605.1.15,2020-04-16 07:36:41 CEST,IP address: 83.188.194.10

Document signed by LEIF ERIKSSON
Birth date: 1953/08/06,2020-04-16 07:39:08 CEST,

Clicked invitation link Birgitta Söderberg
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; WOW64; Trident/7.0; rv:11.0) like Gecko,2020-04-16 08:34:07 CEST,IP address: 192.165.44.50

Document viewed by Birgitta Söderberg
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; WOW64; Trident/7.0; rv:11.0) like Gecko,2020-04-16 08:34:08 CEST,IP address: 192.165.44.50

Clicked invitation link Carl Fredrik Odenrick
Mozilla/5.0 (Macintosh; Intel Mac OS X 10_15_3) AppleWebKit/605.1.15 (KHTML, like Gecko) Version/13.0.5 Safari/605.1.15,2020-04-16 08:34:48 CEST,IP address: 81.228.56.34

Document viewed by Carl Fredrik Odenrick
Mozilla/5.0 (Macintosh; Intel Mac OS X 10_15_3) AppleWebKit/605.1.15 (KHTML, like Gecko) Version/13.0.5 Safari/605.1.15,2020-04-16 08:34:49 CEST,IP address: 81.228.56.34

Clicked invitation link Sven Uhlås
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.163 Safari/537.36,2020-04-16 08:35:16 CEST,IP address: 83.252.95.210

Document viewed by Sven Uhlås
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.163 Safari/537.36,2020-04-16 08:35:17 CEST,IP address: 83.252.95.210

Document signed by SVEN UHLÅS
Birth date: 1969/07/21,2020-04-16 08:36:45 CEST,

Clicked invitation link Anna Sverredal
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.163 Safari/537.36,2020-04-16 08:39:25 CEST,IP address: 94.245.49.156

Document viewed by Anna Sverredal
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.163 Safari/537.36,2020-04-16 08:39:26 CEST,IP address: 94.245.49.156

Document signed by BIRGITTA SÖDERBERG ERIKSSON
Birth date: 1953/09/01,2020-04-16 08:40:01 CEST,

Clicked invitation link Lotta Karén
Mozilla/5.0 (Windows NT 6.1; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.163 Safari/537.36,2020-04-16 08:49:47 CEST,IP address: 62.101.58.50

Document viewed by Lotta Karén
Mozilla/5.0 (Windows NT 6.1; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.163 Safari/537.36,2020-04-16 08:49:48 CEST,IP address: 62.101.58.50

Document signed by ANN-CHARLOTTE KARÉN
Birth date: 1966/05/20,2020-04-16 08:58:43 CEST,

Clicked invitation link Elisabeth Secher
Mozilla/5.0 (Macintosh; Intel Mac OS X 10.13; rv:73.0) Gecko/20100101 Firefox/73.0,2020-04-16 11:10:47 CEST,IP address: 185.183.146.226

Document viewed by Elisabeth Secher
Mozilla/5.0 (Macintosh; Intel Mac OS X 10.13; rv:73.0) Gecko/20100101 Firefox/73.0,2020-04-16 11:10:48 CEST,IP address: 185.183.146.226

Document signed by ELISABETH SECHER
Birth date: 1955/01/29,2020-04-16 11:17:50 CEST,

Clicked invitation link Ulrik Wärnsberg
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.149 Safari/537.36 Edg/80.0.361.69,2020-04-16 11:35:32 CEST,IP address: 83.251.103.100

Document viewed by Ulrik Wärnsberg
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.149 Safari/537.36 Edg/80.0.361.69,2020-04-16 11:35:33 CEST,IP address: 83.251.103.100

Document signed by ULRIK WÄRNSBERG
Birth date: 1958/10/30,2020-04-16 11:42:31 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-16 15:57:47 CEST,

Clicked invitation link Lars-Ove Ivarsson
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.163 Safari/537.36,2020-04-16 21:26:59 CEST,IP address: 212.181.127.98

Document viewed by Lars-Ove Ivarsson
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.163 Safari/537.36,2020-04-16 21:27:00 CEST,IP address: 212.181.127.98

Document signed by LARS-OVE IVARSSON
Birth date: 1961/07/26,2020-04-16 21:40:32 CEST,

Document signed by CARL-FREDRIK ODENRICK
Birth date: 1968/04/23,2020-04-17 09:02:15 CEST,

Document signed by ANNA SVERREDAL
Birth date: 1966/11/18,2020-04-18 13:52:22 CEST,

Clicked invitation link Caroline Ullman
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.132 Safari/537.36,2020-04-19 21:53:17 CEST,IP address: 92.34.145.179

Document viewed by Caroline Ullman
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.132 Safari/537.36,2020-04-19 21:53:18 CEST,IP address: 92.34.145.179

Document signed by CAROLINE ULLMAN
Birth date: 1989/02/06,2020-04-19 22:20:19 CEST,

Clicked invitation link Mats Olsson
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.163 Safari/537.36,2020-04-20 10:33:37 CEST,IP address: 83.254.145.120

Document viewed by Mats Olsson
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/80.0.3987.163 Safari/537.36,2020-04-20 10:33:40 CEST,IP address: 83.254.145.120

Document signed by MATS OLSSON
Birth date: 1947/06/24,2020-04-20 10:42:56 CEST,

Clicked invitation link Cecilia Waldenström
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; WOW64; Trident/7.0; rv:11.0) like Gecko,2020-04-20 13:49:22 CEST,IP address: 78.78.17.97

Document viewed by Cecilia Waldenström
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; WOW64; Trident/7.0; rv:11.0) like Gecko,2020-04-20 13:49:23 CEST,IP address: 78.78.17.97

Document signed by Cecilia Waldenström
Birth date: 1950/12/01,2020-04-20 13:57:46 CEST,

Clicked invitation link Anna Olsson
Mozilla/5.0 (Macintosh; Intel Mac OS X 10.15; rv:75.0) Gecko/20100101 Firefox/75.0,2020-04-20 14:40:20 CEST,IP address: 81.225.115.158

Verified

Document viewed by Anna Olsson
Mozilla/5.0 (Macintosh; Intel Mac OS X 10.15; rv:75.0) Gecko/20100101 Firefox/75.0,2020-04-20 14:40:21 CEST,IP address: 81.225.115.158

Document signed by ANNA OHLSSON
Birth date: 1969/08/04,2020-04-20 15:44:33 CEST,

Clicked invitation link Emma Eriksson
Mozilla/5.0 (Linux; Android 9; SAMSUNG SM-G973F) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) SamsungBrowser/11.1 Chrome/75.0.3770.143 Mobile Safari/537.36,2020-04-20 18:25:26 CEST,IP address: 83.189.129.80

Document viewed by Emma Eriksson
Mozilla/5.0 (Linux; Android 9; SAMSUNG SM-G973F) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) SamsungBrowser/11.1 Chrome/75.0.3770.143 Mobile Safari/537.36,2020-04-20 18:25:28 CEST,IP address: 83.189.129.80

Document signed by EMMA ERIKSSON
Birth date: 1983/01/17,2020-04-20 18:27:43 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-22 07:52:44 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-22 07:52:58 CEST,

Clicked invitation link Per Edstam
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; WOW64; Trident/7.0; rv:11.0) like Gecko,2020-04-22 08:03:03 CEST,IP address: 195.60.183.2

Document viewed by Per Edstam
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; WOW64; Trident/7.0; rv:11.0) like Gecko,2020-04-22 08:03:04 CEST,IP address: 195.60.183.2

Document signed by PER EDSTAM
Birth date: 1961/01/14,2020-04-22 08:04:15 CEST,

Clicked invitation link Daniel Klang
Mozilla/5.0 (Linux; Android 9; LM-G710) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/81.0.4044.111 Mobile Safari/537.36,2020-04-22 09:55:35 CEST,IP address: 90.129.199.126

Document viewed by Daniel Klang
Mozilla/5.0 (Linux; Android 9; LM-G710) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/81.0.4044.111 Mobile Safari/537.36,2020-04-22 09:55:36 CEST,IP address: 90.129.199.126

Updated recipients Linda Sandler
2020-04-24 16:47:51 CEST,IP address: 2.248.189.230

Document signed by DANIEL KLANG
Birth date: 1996/02/10,2020-04-27 11:34:32 CEST,

Updated recipients Linda Sandler
2020-04-29 08:49:00 CEST,IP address: 2.248.189.230

Clicked invitation link Torolf Lönnerholm
Mozilla/5.0 (Linux; Android 7.1.1; SM-T555) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/81.0.4044.117 Safari/537.36,2020-04-29 09:08:27 CEST,IP address: 83.252.80.12

Document viewed by Torolf Lönnerholm
Mozilla/5.0 (Linux; Android 7.1.1; SM-T555) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/81.0.4044.117 Safari/537.36,2020-04-29 09:08:28 CEST,IP address: 83.252.80.12

Document signed by TOROLF K R LÖNNERHOLM
Birth date: 1944/03/19,2020-04-29 09:10:57 CEST,

Clicked invitation link Patrik Lager
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/70.0.3538.102 Safari/537.36 Edge/18.18363,2020-04-29 09:57:31 CEST,IP address: 2.248.189.230

Document viewed by Patrik Lager
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/70.0.3538.102 Safari/537.36 Edge/18.18363,2020-04-29 09:57:32 CEST,IP address: 2.248.189.230

Document signed by Jan Patrik Christoffer Lager
Birth date: 1985/02/09,2020-04-29 09:58:40 CEST,

Verified ensures that the document has been signed according to the method stated above.
Copies of signed documents are securely stored by Verified.

REVISIONSBERÄTTELSE

Till föreningsstämman i Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling
Org.nr. 802494-9276

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling för år 2019.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2019 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.
Vi tillstyrker därför att föreningsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten "Den auktoriserade revisorns ansvar" samt "Den förtroendevalde revisorns ansvar". Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.
Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att avveckla verksamheten.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

FOLKESSON

Verified

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

• identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

• skaffar jag mig en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.

• utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

• drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.

• utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Den förtroendevalde revisorns ansvar

Jag har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av föreningens resultat och ställning.

FOLKESSON

Verified

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling för år 2019 samt av förslaget till dispositioner beträffande föreningens vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att föreningsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet "Revisorns ansvar". Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.
Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande föreningens vinst eller förlust, och det är styrelsen som ansvarar för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen.
Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av föreningens vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med stadgarna.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen, eller att ett förslag till dispositioner av föreningens vinst eller förlust inte är förenligt med stadgarna.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av föreningens vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande föreningens vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med stadgarna.

Uppsala den

Patrik Lager
Auktoriserad revisor

Torolf Lönnerholm
Förtroendevald revisor

FOLKESSON

Verified

Verification

Transaction ID	HJhatwVtU-HJ6aKPEFI
Document	Revisionsberättelse Upplandsbygd lokalt ledd utveckling 2019.pdf
Pages	3
Sent by	Linda Sandler

Signing parties

Torolf Lönnerholm	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign
Patrik Lager	[redacted]	Method: BankID SE	Action: Sign

Activity log

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-27 16:21:12 CEST,

E-mail invitation sent to [redacted]
2020-04-27 16:21:12 CEST,

Clicked invitation link Torolf Lönnerholm
Mozilla/5.0 (Linux; Android 7.1.1; SM-T555) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/81.0.4044.117 Safari/537.36,2020-04-29 08:50:14 CEST,IP address: 83.252.80.12

Document viewed by Torolf Lönnerholm
Mozilla/5.0 (Linux; Android 7.1.1; SM-T555) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/81.0.4044.117 Safari/537.36,2020-04-29 08:50:16 CEST,IP address: 83.252.80.12

Document signed by TOROLF K R LÖNNERHOLM
Birth date: 1944/03/19,2020-04-29 09:02:58 CEST,

Clicked invitation link Patrik Lager
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/70.0.3538.102 Safari/537.36 Edge/18.18363,2020-04-29 09:56:26 CEST,IP address: 2.248.189.230

Document viewed by Patrik Lager
Mozilla/5.0 (Windows NT 10.0; Win64; x64) AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/70.0.3538.102 Safari/537.36 Edge/18.18363,2020-04-29 09:56:26 CEST,IP address: 2.248.189.230

Document signed by Jan Patrik Christoffer Lager
Birth date: 1985/02/09,2020-04-29 09:57:17 CEST,

Verified ensures that the document has been signed according to the method stated above.
Copies of signed documents are securely stored by Verified.

LAG och övriga förtroendevalda Upplandsbygd LLU valberedningens förslag till årsmöte 2020

LAG- styrelse			
Namn	**Representerar**	**Mandattid**	**Förslag**
Ulrik Wärnsberg Ordförande	Offentlig Uppsala	2020-2021	Omval 2 år ledamot Omval 1 år ordförande
Birgitta Söderberg	Offentlig Östhammar	2019-2020	1 år kvar
Per Edstam	Offentlig Knivsta	2020-2021	Omval 2 år
Gill Brodin	Offentlig Sigtuna	2020	Fyllnadsval 1 år
Cecilia Waldenström	Offentlig regional	2020-2021	Omval 2 år
Lars-Ove Ivarsson	Ideell Uppsala	2020-2021	Omval 2 år
Caroline Ullman	Ideell Östhammar	2020-2021	Omval 2 år
Mats Olsson	Ideell Sigtuna	2019-2020	1 år kvar
Ann Gidlund	Ideell Sigtuna	2020-2021	Nyval 2 år
Elisabeth Secher	Ideell regional	2019-2020	1 år kvar
Anna Sverredal	Privat Uppsala	2020-2021	Omval 2 år
Emma Eriksson	Privat Östhammar	2019-2020	1 år kvar
Leif Eriksson	Privat Knivsta	2020-2021	Omval 2 år
Victoria Wagman	Privat Knivsta	2020	Fyllnadsval 1 år
Anna Olsson	Privat regional	2020-2021	Omval 2 år
Revisorer			
Torolf Lönnerholm	Ord föreningsrevisor	2020	Omval 1 år
Micael Rydstedt	Revisor ersättare	2020	Omval 1 år
Proffsrevisor upphandlas			Klart
Valberedning			
Camilla Strandman, s k	Östhammar	2019	
Thomas Norrby	Uppsala	2019	
Birgitta Ljungberg-Jansson	Knivsta	2019, ej omval	Förslag: Thomas Bertilsson
Sara Antell	Knivsta	2019	
Lasse Andersson	Sigtuna	2019	

Förslag ersättningar

All timtid: 220 kr (Som många andra LAG)
Reseersättning: Bil enligt SJV:s norm 30 kr/mil (varav skattefri del f n 18,50) kollektivtrafik biljett och kvitto

Ideell revisor: Fast ersättning 2 000 kr/år samt 220 kr/tim vid närvaro LAG-möten Gäller den revisor som faktiskt utför arbetet, om ersättaren träder in går givetvis ersättningen till denne.

Kommentar om LAG-ledamöter och politiska mandatperioder
Vi beaktar problematiken kring de politiskt utsedda ledamöterna, men i år fungerar det förhoppningsvis utan problem. Valberedningen uppmanar de offentligt nominerade ledamöterna att uppmärksamma ev komplikationer vid nya politiska mandatperioder.

De som i år väljs för 2020-2021 avslutar sin LAG-mandattid efter valet 2021, vi får beakta problemet speciellt vid valberederiet nästa år.

Årsmötet hålls måndag 18 maj, digitalt, kl 18.00-20.00

Olika typer av ersättningar för LAG-medlemmar

Uppdrag	Sammanträdesarvode	Uppdragsarvode (ange i 15 min)	Restid (t&r, ange i 15 min) Utgå från hemmet	Reseersättning
LAG-möte	220 kr per timme		220 kr per timme (Utgå från hemmet)	Bil: 30 kr/mil Kollektiva färdemedel: biljett och kvitto
AU-möte	220 kr per timme		220 kr per timme (Utgå från hemmet)	Bil: 30 kr/mil Kollektiva färdemedel: biljett och kvitto
Styrgrupp	220 kr per timme		220 kr per timme (Utgå från hemmet)	Bil: 30 kr/mil Kollektiva färdemedel: biljett och kvitto
Beredningsgruppen	220 kr per timme		220 kr per timme (Utgå från hemmet)	Bil: 30 kr/mil Kollektiva färdemedel: biljett och kvitto
Ideella revisorer	2000 kr/år fast arvode. 220 kr/h vid deltagande på LAG-möten Gäller den revisor som faktiskt utför arbetet, om ersättaren träder in går givetvis ersättningen till denne.		220 kr per timme (Utgå från hemmet)	Bil: 30 kr/mil Kollektiva färdemedel: biljett och kvitto
Projektfika (VL beslutar)	220 kr per timme (max 8h per dag)		220 kr per timme (Utgå från hemmet)	Bil: 30 kr/mil Kollektiva färdemedel: biljett och kvitto
Studieresa	220 kr per timme (max 8h per dag)		Ingen restid utgår	Upplandsbygd betalar och beställer resan.
Delta på konferens	220 kr per timme (max 8h per dag)		Ingen restid utgår	Bil: 30 kr/mil Kollektiva färdemedel: biljett och kvitto
Övriga uppdrag från verksamhetsledaren	220 kr per timme (max 8h per dag)		Beslutas av verksamhetsledare (Utgå från hemmet)	Beslutas av verksamhetsledare

2020

Verksamhetsplan

Upplandsbygd

Lokalt ledd utveckling

Verksamhetsplan 2020 Upplandsbygd lokalt ledd utveckling

Innehåll

Föreningen och dess syfte 2
Kansliet 2
Personal 2
Aktiviteter 2
Projekt 3
Leader-projekt 3
LLUST – Ledande, lärande, utvecklande, stödjande med timing 3
Förstudie integration Upplandsbygd 4
Ung i Upplandsbygd 4
Uppbyggarna 5
Hållbart Entreprenörskap 2030 5
Inkluderande Upplandsbygd 2030 6
Budget 7
..... 7

Föreningen och dess syfte

Föreningen Upplandsbygd lokalt ledd utveckling startades 2015 och tar avstamp i visionen: ”Upplandsbygd är hållbar, levande och attraktiv år 2022”. Föreningen består av 15 ledamöter från de deltagande kommunerna Knivsta, Sigtuna, Uppsala och Östhammar samt en adjungerad ledamot från Länsstyrelsen i Uppsala. En utmaning för föreningen har sedan den startade varit att förena dess ambitiösa hållbarhetsmål med praktiskt genomförande. Förra årets utbildningsinsatser och nya stödverktyg både för sökande och beslutare som togs fram ska detta år skapa flera högkvalitativa externa projekt och andra insatser som gör att vi uppnår våra ambitiösa hållbarhetsmål. Detta arbete går hand i hand med de sex interna projekt som ägs av styrelsen som ni kan läsa mer om nedan. Föreningen planerar att under 2020 genomföra följande möten som blir en blandning mellan beslutsmöten, informationsmöten och kompetensutvecklingsmöten:

- 5 styrelsemöten.
- 5 arbetsutskottsmöten.
- 1-3 beredningsmöten inför projektbeslut.

Utöver ovanstående möten kommer flera styrelsemedlemmar enskilt och tillsammans med kanslipersonal vara ute i verksamhetsområdet och mobilisera, nätverka och informera om möjligheterna till projektstöd.

Under året kommer tre arbetsgrupper påbörja 1. en revidering av föreningens stadgar, 2. utveckla uppföljnings- och utvärderingsverksamheten samt 3. starta upp strategiarbetet inför nästa programperiod.

Vi skall arbeta aktivt för att föreningens medlemsantal under verksamhetsåret ska öka samt tydliggöra medlemsnyttan med att ingå i vårt partnerskap.

Kansliet

Personal

Föreningen har i början av året fem personer heltidsanställda. Verksamhetsledare Sven Uhlås. Administratör och ekonom Sofia Eklund. Administratörer och projektledare Emma Mattila, Jenny Kangas och Pontus Gunnarsson. Jenny är föräldraledig sen hösten 2019 men börjar jobba 20 % i mars 2020. Emma är anställd genom det LAG-ägda projektet LLUST och Jenny är anställd genom det LAG-ägda projektet Uppbyggarna. Pontus är anställd som ungdomscoach. Se mer om LAG-ägda projekt nedan.

Aktiviteter

- Kansliets personal förbereder handlingar inför årets beredningsgruppsmöten, arbetsutskottsmöten och LAG-möten.

- Kansliet personal planerar och koordinerar en kick-off med föreningens fyra nätverk samt en ”grupp-stärkande” aktivitet med styrelsen. Detta görs tillsammans med Stockholm resilience center som en del av den process som vi tillsammans med dom inledde våren 2019.

- Kansliets personal ger råd åt ett 40-tal projektintressenter och hjälper dem framåt i ansökningsprocessen på plats hos sökande eller på kansliet.

- Kansliets personal deltar i drygt 10-tal möten med ansvariga tjänstemän för de fyra deltagande kommunerna samt träffar med tjänstemän från länsstyrelserna i Stockholm- och Uppsala län och Regionförbundet Uppsala län.

- Kansliets personal skall delta i två möten med övriga Leader-områden runt Mälardalen.

- Kansliets personal delta i olika utbildningar som Jordbruksverket organiserar.

- Kansliets personal genomför ett tio-tal Facebook och Instagram kampanjer för informationsspridning.

- Kansliets personal skall utge fyra nyhetsbrev.

- Kansliets personal skall förbättra tillgängligheten på hemsidan.

- Kansliets personal ska på hemsidan lägga upp information om samtliga beviljade projekt samt bygga in en kartfunktion.

- Upplandsbygd har uppmärksammats i media ett tio-tal gånger för goda projektinsatser och kommer att arbeta vidare med att synas i media.

- Uppföljning och utvärdering. Kansliets personal registrerar projektens förväntade resultat gällande mål och indikatorer utifrån ansökningshandlingar. När projekt är avslutade eller i sin slutfas kommer personal från kansliet att följa upp målen och på sätt skapa ett underlag för uppföljning och utvärdering av utvecklingsstrategin.

Projekt

Leader-projekt

Föreningens personal kommer under året fortsätta arbetet med att nå ut till nya potentiella projektintressenter samt effektivisera rådgivningsarbetet och handläggningen av inkomna externa projektansökningar via Jordbruksverkets digitala handläggningssystem. Under året kommer mycket fokus vara på att hjälpa befintliga projektägare att delredovisa projekten till Jordbruksverket. Vissa kommer också att slutredovisa sina projekt under 2020. Personalen kommer också att göra fler ansökningar om delutbetalning under året för driften och övriga LAG-ägda projekt. Två LAG-ägda projekt kommer även att slutredovisas under 2020.

LLUST – Ledande, lärande, utvecklande, stödjande med timing

Upplandsbygd driver det LAG-ägda projektet LLUST för att arbeta med de mest aktuella ämnesområdena för en hållbar landsbygdsutveckling. Projektet tar avstamp i Upplandsbygds vision ”Upplandsbygd är hållbar, levande och attraktiv år 2022” och kommer att arbeta mot

en långsiktigt hållbar landsbygdsutveckling i Upplandsbygd genom att ta sig an de 17 globala hållbarhetsmålen som är en del av Agenda 2030. (Agenda 2030 antogs av FN 2015, se www.globalamalen.se)

Projektets mål är att bygga fyra hållbarhetsnätverk som vardera ansvarar för 4 till 5 av de 17 globala målen. Nätverken ska bestå av aktörer som ideellt och/eller professionellt är engagerade i utvecklingsfrågor i Upplandsbygd och som vill arbeta med att hitta sätt att arbeta lokalt med de globala målen. Nätverken kommer att arrangera temakvällar som lyfter ett eller flera av de av FN utsett viktigaste framtidsutmaningarna och ge målen en lokal vinkel. LLUST-projektet fokuserar därigenom på hur vi i Upplandsbygd kan arbeta för att nå dessa globala mål. Teamens arbete syftar till att ge kunskap och inspiration till Upplandsbygds aktörer inom hållbar landsbygdsutveckling utifrån de viktigaste globala utmaningar som vi står inför. Projektet kommer därigenom att ge ett glokalt perspektiv på de hållbarhetsmålen. Projektet syftar till att inspirera, kompetensutveckla och skapa nätverk och plattformar för de av Upplandsbygds aktörer som kan och vill arbeta med de globala målen på lokal nivå.

För att arbeta på ett innovativt sätt med detta samarbetar projektet med Upplandsbygds båda universitet (Sveriges Lantbruksuniversitet och Uppsala Universitet). Universitetens närvaro i projektet kommer genom att studenter med kompetens och intresse för hållbarhetsfrågor hjälper teamen att organisera temakvällar och bidrar med viktig kunskap inom ämnesområdet men också genom kunskap om processledning.

Landsbygdsutvecklingsavdelningen vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) följer projektet och bidrar till metodutveckling kring hur teamen utformar sina temakvällar och stärker nätverken inom respektive område. Med hjälp av resurser från den akademiska sfären undersöker projektet också hur leader-metoden kan bidra till ett innovativt arbete med de globala hållbarhetsmålen lokalt i Upplandsbygd.

Projektet kommer att genomföra följande aktiviteter under 2020:

- 3 temakvällar.
- 1 Hållbarhetsgala.
- Ta fram ett digitalt material som samlar erfarenheterna som vunnits i projektet och som kan användas i det fortsatta arbetet med hållbar utveckling, Agenda 2030 och att skapa förutsättningar för resilienta lokalsamhällen i Upplandsbygd.
- 2 kommungruppsmöten.
- Projektet att slutredovisas och avslutas i december 2020.

Förstudie integration Upplandsbygd

Projektet syftade till att ge nyanlända och nya medborgare i Upplandsbygds verksamhetsområde en möjlighet att integreras i det svenska samhället och att ge dem en meningsfull sysselsättning. Etableringsanalyser har genomförts och även ett antal workshops. Vissa kommuner kom längre i arbetet än andra. Projektets alla aktiviteter är genomförda och under 2019 slutredovisades projektet till jordbruksverket. Ansökan ligger i kö och under 2020 kommer jordbruksverket att handlägga den sista delutbetalningen och betala ut det sista stödet.

Ung i Upplandsbygd

Ungdomsprojektet ”Ung i Upplandsbygd” initierades hösten 2017. Sedan projektet påbörjades fram till våren 2019 sköttes projektet av f.d. Ungdomscoach Jenny som då skickade stafettpinnen vidare till Pontus. I dagsläget är 7 projekt avklarade, ytterligare 3 påbörjade och 6 är på god väg på planerings- eller kompletteringsstadiet. Målet är att totalt 16 projekt skall

genomföras av lokalt agerande ungdomar upp till 26 år innan första juni 2020. Eftersom inkomna ansökningar och intresseanmälningar uppnår målet på 16 projekt har ungdomscoachen dragit i handbromsen för ansökningar för att inte riskera att medlen överbokas. Ungdomscoachens målsättning är att vägleda projektägarna fram till projektavslutning och aktivt jobba för att bygga kunskap kring hur man blir en lokal aktör, hur man samverkar med andra lokala aktörer, men framförallt hur hållbarhet tillåts vara en fokuspunkt som genomsyrar samtliga projektetapper.

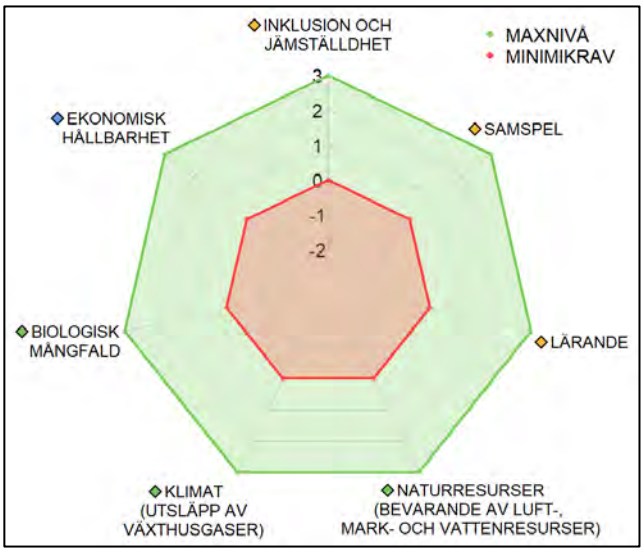

Att förena ambitiösa hållbarhetsmål med praktiskt genomförande är speciellt svårt inom ungdomsprojekt med målsättning att vara lättillgängliga. Detta är en förenklad version av ”Hållbarhetsspindeln”, framtagen delvis för att låta projektägarna reflektera över, och motivera, projektets olika hållbarhetaspekter i ett lärandesyfte. Vidare tillämpas ”Ungdomsspindeln” av ungdomscoachen för att poängsätta projektet och bilda en helhetsuppfattning om dess översiktliga hållbarhet och genomförbarhet. Även i arbetet med poängsättning av ”ungdomsspindeln” kommer ungdomscoachen lotsa projektägarna för att bidra till ett socialt-, ekologiskt- och ekonomiskt optimerat utfall baserat på projektets resurser och möjligheter.

Uppbyggarna

Projektets har två huvudsyften dels att genom flexibla villkor inkludera en större mångfald av aktörer i Upplandsbygd att genomföra mindre projekt lokalt. Dels att stimulera aktörer i Upplandsbygd att jobba med hållbarhet lokalt.

I praktiken innebär detta att 36 aktörer i området har sökt medel från 30 000 kr till 120 000 kr direkt från Upplandsbygd för att genomföra ”småprojekt”. Ett flertal av dessa är redan av styrelsen prioriterade medan några fortfarande väntar på beslut. De flesta av dessa småprojekt kommer att genomföras och avslutas under året.

Under hösten påbörjar kansliet tillsammans med styrelsens utvärderingsgrupp en analys av detta projekt där vi speciellt studerar arbetet med de globala hållbarhetsmålen och den av styrelsen framtagna hållbarhetsspindeln samt beslutsprocessen.

Hållbart Entreprenörskap 2030

I regionalfondsprojektet ”Hållbart entreprenörskap 2030” vill vi ge nya resurser till aktörerna i de två nätverken Innovatörerna och Återvinnarna. Projektet ska stimulera till nya samverkansformer mellan aktörer som vill bidra till uppfyllelsen av de globala målen på lokal nivå samtidigt som de startar upp eller vidareutvecklar hållbara företag. Projektet ska göra det möjligt för nätverkens medlemmar att besöka platser, organisationer och entreprenörer i andra länder som ligger i framkant med arbete inom nätverkens hjärtefrågor och hållbarhetsmål. Projektet kommer att undersöka frågorna:

- Vad är ett hållbart företagande i vårt område?
- Vilka affärsmöjligheter öppnas upp i arbetet med Agenda 2030?
- Hur ställer vi om till ett fossilfritt Upplandsbygd?
- Vilket behov upplever företagen i Upplandsbygd att de har för att arbeta med verksamhet kopplad till lokal uppfyllelse av de globala målen?

Planerade aktiviteter i Hållbart Entreprenörskap under 2020:

- Utveckla samarbeten med rådgivningskonsulter, universitet.
- Informationsmaterial: Tydligt informationsmaterial om programmets innehåll. Bindande samarbetsavtal för de organisationer som anmäler sig till programmet.
- Informationsmaterial ut till målgrupp.
- Ta emot intresseanmälningar.
- Bekräfta platser till deltagande organisationer.
- Introduktionshelg med utbildning i resilient och hållbart företagande för samtliga medverkande organisationer.
- Organisationerna tar fram nya hållbara och resilienta affärsplaner enskilt och i samråd med konsult.

Inkluderande Upplandsbygd 2030

I socialfondsprojektet ”Inkluderande Upplandsbygd 2030” vill vi ge nya resurser till aktörerna i de två nätverken Inkluderarna och Platsutvecklarna. Projektet ska stimulera till nya samverkansformer mellan aktörer som vill bidra till uppfyllelsen av de globala målen på lokal nivå. De globala hållbarhetsmålen som nätverken arbetar med kommer få sin lokala prägel genom att aktörerna hittar nya lösningar de på samhällsproblem som finns i vårt område kopplat till arbetslöshet och utanförskap i olika former.

Projektet ska göra det möjligt för nätverkens medlemmar att få de resurser och den kompetensutveckling som behövs för att arbeta med de målsättningar som beskrivs här nedanför. Vi ser också möjlighet att nätverkens medlemmar och deltagarna i projektet ska få besöka platser och organisationer i andra länder som ligger i framkant med arbete inom nätverkens hjärtefrågor och hållbarhetsmål. Projektet kommer att undersöka frågorna:

- Vilka nya möjligheter till inkluderingsarbete öppnas upp i arbetet med Agenda 2030?
- Hur skapas hållbarasociala företag?
- Vilka nya typer av sociala företag behövs skaps för att arbeta med de globala
- hållbarhetsmålen på lokal nivå.
- Vilka nya kompetenser behöver vi för att arbeta med Agenda 2030 på lokal nivå?

Planerade aktiviteter i Inkluderande Upplandsbygd under 2020:

- Informationsmaterial samt formulär för ansökningsförfarande riktat till nätverkens organisationer tas fram.
- Informationskampanj/utlysning om möjligheterna i projektet.
- Mottagning av intresseanmälningar.
- Bekräfta platser till deltagande organisationer
- Gemensam utbildning för de åtta antagna organisationerna.

Budget

Budget 2020 Upplandsbygd lokalt ledd utveckling								
								Total
Intäkter								
Kommuner								2 117 108
Stat och EU								4 234 216
Privata investeringar								100 000
Offentliga resurser*								200 000
Total summa intäkter								**6 651 324**
Kostnader	**Drift**	**LLUST**	**Ungdom**	**Uppbyggarna**	**Entreprenör**	**Inkluderarna**	**Externa**	
Utgifter för personal	1 107 695	278 226	254 446	485 112	93 141	79 444	1 500 000	3 798 064
Indirekta kostnader	166 154	41 734	38 167	72 767	13 971	11 916	225 000	569 709
Investeringar	-	-	-	176 667		8 000	200 000	384 667
Övriga utgifter	364 796	239 568	131 968	315 467	196 334	67 308	400 000	1 715 441
Offentliga resurser*	-	30 670	-	-			200 000	230 670
Total summa utgifter	**1 638 645**	**590 198**	**424 581**	**1 050 013**	**303 446**	**166 668**	**2 525 000**	**6 698 551**
* I leadersamanhnag tas offentliga resurser upp som en utgift								
Resultat								**- 47 227**

Stadgar för den ideella föreningen Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling/ Upplandsbygd LLU

§ 1 **Föreningens namn**
Föreningens namn är Upplandsbygd, Lokalt Ledd Utveckling /Upplandsbygd LLU

§ 2 **Ändamål**

Föreningen har det allmännyttiga ändamålet att:

- främja arbetet för utvecklingen av områdets landsbygd samt
- utgöra ett lokalt partnerskap för genomförandet av EU:s landsbygdsprogram enligt Lokalt Ledd Utveckling och (CLLD/Community Local Led Development) flerfondsfinansiering, särskilt i det utvecklingsarbete som förutsätts ske i trepartnerskap enligt Leader-metoden mellan offentliga, ideella och privata aktörer.
- verka för att uppnå målen i den lokala utvecklingsstrategin under programperioden 2014-2020.
- bevaka att styrelsen följer de villkor och åtaganden som framgår av startbeslutet från Jordbruksverket.

§3 **Säte**
Föreningen ska ha sitt säte inom det geografiska verksamhetsområdet som beskrivs i § 4. Inledningsvis innebär det Österbybruk.

§4 **Föreningens geografiska verksamhetsområde**
Föreningen verkar inom de områden i kommunerna Uppsala, Knivsta, Östhammar, och Sigtuna som framgår av utvecklingsstrategin.

Förslag till reviderade stadgar för den ideella föreningen Upplandsbygd Lokalt Ledd Utveckling/ Upplandsbygd LLU

§ 1 **Föreningens namn**
Föreningens namn är Upplandsbygd, Lokalt Ledd Utveckling /Upplandsbygd LLU

§ 2 **Ändamål**

Föreningen har det allmännyttiga ändamålet att:

- främja arbetet för hållbar utveckling av föreningens geografiska verksamhetsområde samt
- utgöra ett lokalt partnerskap för genomförandet av EU:s landsbygdsprogram enligt Lokalt Ledd Utveckling och (CLLD/Community Local Led Development) flerfondsfinansiering, särskilt i det utvecklingsarbete som förutsätts ske i trepartnerskap enligt Leader-metoden mellan offentliga, ideella och privata aktörer.
- verka för att uppnå målen i den lokala utvecklingsstrategin under aktuell programperiod.
- bevaka att styrelsen följer de villkor och åtaganden som framgår av startbeslutet från Jordbruksverket samt villkor och åtagande från andra finansiärer.

§3 **Säte**
Föreningen ska ha sitt säte inom det geografiska verksamhetsområdet som beskrivs i § 4.

§4 **Föreningens geografiska verksamhetsområde**
Föreningen verkar inom de områden i kommunerna Uppsala, Knivsta, Östhammar, och Sigtuna som framgår av utvecklingsstrategin.

§5 **Medlemskap**
De fyra kommunerna är medlemmar i föreningen. Till medlem antas även förening, företag eller organisation som är verksam i området, som förväntas följa föreningens stadgar och beslut samt bidra till förverkligandet av föreningens ändamål.
Ansökan om medlemskap ska vara skriftlig eller digital med eftersänd originalsignatur per post inom två veckor. Beslut om medlemskap tas av styrelsen {LAG}.

§6 **Medlemsavgiften**
Medlem är skyldig att årligen erlägga av föreningsstämman (årsmötet) fastställd medlemsavgift. Avgiften ska erläggas senast inom fyra (4) veckor efter avisering.

§7 **Utträde ur föreningen**
Begäran om utträde ur föreningen ska ske skriftligt och skickas till styrelsen, som beslutar i frågan. I samband med utträde ur föreningen förlorar medlem rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.
Medlemsavgifter återbetalas ej. Kommunernas åtaganden regleras i separata avtal.

§8 **Uteslutning**
Medlem som uppenbart bryter mot föreningens stadgar, inte följer fattade beslut eller som på annat sätt motarbetar föreningens intressen eller ändamål, får uteslutas av ordinarie eller extra föreningsstämma (årsmöte eller extrastämma).

Den som uteslutits förlorar omedelbart sin rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.

§ 9 Föreningens organ

- Föreningsstämma
- Styrelse/LAG

§5 **Medlemskap**
De fyra kommunerna är medlemmar i föreningen. Till medlem antas även förening, företag eller organisation som är verksam i området, som förväntas följa föreningens stadgar och beslut samt bidra till förverkligandet av föreningens ändamål.
Ansökan om medlemskap ska vara skriftlig eller digital med originalsignatur.
Beslut om medlemskap tas av styrelsen (LAG).

§6 **Medlemsavgiften**
Medlem är skyldig att årligen erlägga av föreningsstämman (årsmötet) fastställd medlemsavgift. Avgiften ska erläggas senast inom fyra (4) veckor efter avisering.

§7 **Utträde ur föreningen**
Begäran om utträde ur föreningen ska ske skriftligt och skickas till styrelsen, som beslutar i frågan. I samband med utträde ur föreningen förlorar medlem rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.
Medlemsavgifter återbetalas ej. Kommunernas åtaganden regleras i separata avtal.

§8 **Uteslutning**
Medlem som uppenbart bryter mot föreningens stadgar, inte följer fattade beslut eller som på annat sätt motarbetar föreningens intressen eller ändamål, får uteslutas av ordinarie eller extra föreningsstämma (årsmöte eller extrastämma).

Den som uteslutits förlorar omedelbart sin rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.

§ 9 Föreningens organ

- Föreningsstämma
- Styrelse/LAG

- Revisorer
- Valberedning

§10 Styrelsen/ LAG

LAG är föreningens beslutande styrelse. Mellan stämmorna arbetar styrelsen på uppdrag utifrån de riktlinjer och planer som stämmorna beslutat om. Styrelsen ansvarar ytterst för hela verksamheten med särskilt ansvar för budget, kanslilokaler, övergripande frågor samt bedömning och prioritering av projektansökningar.

Styrelseledamöter väljs för en tid av två år utom första gången då val hålls, då hälften av ledamöterna väljs på ett år och hälften på två år. Ordförande väljs för en tid av ett år. Styrelsen utser inom sig vice ordförande och sekreterare vid sitt konstituerande sammanträde.

Styrelsen är beslutför när antalet ledamöter överstiger hälften av hela antalet ledamöter. Beslut i styrelsen fattas i konsensus.

Ordföranden kallar till styrelsemöte. Styrelsemöte ska hållas minst fyra (4) gånger per år.

Ordföranden är skyldig att kalla till styrelsemöte när minst åtta (8) ledamöter begär det. Styrelsen har rätt att tillsätta arbetsgrupper i enskilda frågor.

Styrelsemöten ska protokollföras. Protokollen ska undertecknas av sekreterare, ordförande och av en justerare som styrelsen utser på mötet. I de fall Styrelsen väljer att ha arbetsutskott (AU) eller beredningsgrupper som förbereder ärenden inför styrelsemöten ska även dessa möten dokumenteras. Inför beslut om till exempel projekt ska jävsfrågan hos de enskilda styrelseledamöterna prövas.

- Revisorer
- Valberedning

§10 Styrelsen/ LAG

LAG är föreningens beslutande styrelse. Mellan stämmorna arbetar styrelsen på uppdrag utifrån de riktlinjer och planer som stämmorna beslutat om. Styrelsen ansvarar ytterst för hela verksamheten med särskilt ansvar för budget, övergripande frågor samt bedömning och prioritering av projektansökningar.

Styrelseledamöter väljs för en tid av två år utom första gången då styrelseval hålls, då hälften av ledamöterna väljs på ett år och hälften på två år. År efter att allmänt val hållits, väljs de representanter kommunerna utsett på två år. Ordförande väljs för en tid av ett år. Styrelsen utser inom sig vice ordförande och sekreterare vid sitt konstituerande sammanträde.

Styrelsen är beslutför när antalet närvarande ledamöter överstiger hälften av hela antalet ledamöter. Deltagande på distans kan ske genom ljud- och eventuell bildöverföring i realtid samt på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan höra varandra och delta på lika villkor. En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande. Beslut i styrelsen fattas i konsensus.

Ordföranden kallar till styrelsemöte. Styrelsemöte ska hållas minst fyra (4) gånger per år.

Ordföranden är skyldig att kalla till styrelsemöte när minst åtta (8) ledamöter begär det. Styrelsen har rätt att tillsätta arbetsgrupper i enskilda frågor.

Styrelsemöten ska protokollföras. Protokollen ska undertecknas av sekreterare, ordförande och av en justerare som styrelsen utser på mötet. I de fall Styrelsen väljer att ha arbetsutskott (AU) eller beredningsgrupper som förbereder ärenden inför styrelsemöten ska även dessa möten dokumenteras. Inför beslut om till exempel projekt ska jävsfrågan hos de enskilda styrelseledamöterna prövas

Styrelsen har rätt att under begränsad tid, för att klara sin likviditet, uppta krediter.

§11Styrelsens/ LAG:s sammansättning

LAG ska bestå av femton (15) ledamöter. Fem (5) ska representera den ideella sektorn, fem (5) den privata sektorn och fem (5) den offentliga sektorn. Varje kommun utser sin representant.

Ledamöterna i LAG ska ha kompetens inom de insatsområden, som beskrivs i utvecklingsstrategin och kunskap om de fonder man ska hantera.

Detta är önskvärt kring LAG:s sammansättning:

- Trepartssammansättning, max 40 % från offentlig sektor
- Jämställdhet, minst 40 % av ledamöterna ska vara kvinnor eller män
- Unga, bör representeras av två personer mellan 18-27
- Ingen ledamot får vara under 18 år
- Minst två personer i LAG bör ha utomnordisk bakgrund
- Så bred geografisk representation som möjligt, dock max 40 % från Uppsala kommun

§ 12 Styrelsens/LAG:s ansvar

- Ansvara för att verksamheten bedrivs enligt godkänd utvecklingsstrategi
- Aktivt verka för att utvecklingsstrategins mål uppfylls

Styrelsen har rätt att under begränsad tid, för att klara sin likviditet, uppta krediter.

§11Styrelsens/ LAG:s sammansättning

LAG ska bestå av femton (15) ledamöter. Fem (5) ska representera den ideella sektorn, fem (5) den privata sektorn och fem (5) den offentliga sektorn. Varje kommun utser sin representant.

Ledamöterna i LAG ska ha kompetens inom de insatsområden som beskrivs i utvecklingsstrategin och kunskap om de fonder man ska hantera.

Detta är önskvärt kring LAG:s sammansättning:

- Trepartssammansättning, max 40 % från offentlig sektor
- Jämställdhet, minst 40 % av ledamöterna ska vara kvinnor och minst 40 % av ledamöterna ska vara män
- Unga, bör representeras av två personer mellan 18-27
- Ingen ledamot får vara under 18 år
- Minst två personer i LAG bör ha utomnordisk bakgrund
- Så bred geografisk representation som möjligt,

§ 12 Styrelsens/LAG:s ansvar

- Ansvara för att verksamheten bedrivs enligt godkänd utvecklingsstrategi
- Aktivt verka för att utvecklingsstrategins mål uppfylls

- Tillhandahålla ett bemannat kansli
- Ansvara för föreningens organisation och förvaltning av föreningens verksamhet
- Bland de inkomna projektansökningarna välja ut och prioritera de som ligger inom utvecklingsstrategins insatsområden och bäst bidrar till måluppfyllelse, och fastställa stödbeloppet samt lämna förslag till Jordbruksverket som fattar beslut
- Ansvara för och aktivt verka för tilldelade budgetmedel används ändamålsenligt och effektivt
- Vid behov själva ta initiativ till och genomföra projekt för att nå målen i utvecklingsstrategin
- Ansvara för uppföljning och utvärdering av de enskilda projekten och verksamheten inom utvecklingsstrategin

§13 Firmatecknare

Föreningens firma tecknas av styrelsen eller av den eller dem, som styrelsen därtill utser.

§14 Årsredovisning

Styrelsen är skyldig att upprätta och avlämna årsredovisningshandlingar omfattande verksamhetsberättelse, resultaträkning och balansräkning.

Den underskrivna årsredovisningen ska lämnas till revisorerna senast fyra (4) veckor före ordinarie föreningsstämma (årsmöte).

§15 Räkenskapsår

Föreningens räkenskapsår är kalenderår.

- Tillhandahålla ett bemannat kansli
- Ansvara för föreningens organisation och förvaltning av föreningens verksamhet
- Bland de inkomna projektansökningarna välja ut och prioritera de som ligger inom utvecklingsstrategins insatsområden och bäst bidrar till måluppfyllelse, och fastställa stödbeloppet samt lämna förslag till Jordbruksverket som fattar beslut
- Ansvara för och aktivt verka för tilldelade budgetmedel används ändamålsenligt och effektivt
- Vid behov själva ta initiativ till och genomföra projekt för att nå målen i utvecklingsstrategin
- Ansvara för uppföljning och utvärdering av de enskilda projekten och verksamheten inom utvecklingsstrategin.

§13 Firmatecknare

Föreningens firma tecknas av styrelsen eller av den eller dem, som styrelsen därtill utser.

§14 Årsredovisning

Styrelsen är skyldig att upprätta och avlämna årsredovisningshandlingar omfattande verksamhetsberättelse, resultaträkning och balansräkning.

Den underskrivna årsredovisningen ska lämnas till revisorerna senast fyra (4) veckor före ordinarie föreningsstämma (årsmöte).

§15 Räkenskapsår

Föreningens räkenskapsår är kalenderår.

§16 Revisorer

För granskning av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper utses årligen vid ordinarie föreningsstämma (årsmöte) en (1) ideell revisor och en (1) ideell revisorsersättare. Revisorn och ersättaren får utses både inom och utom medlemskretsen.

Styrelsen har i uppdrag att upphandla en auktoriserad revisor.

§17 Revision

Revisionen ska vara verkställd och revisionsberättelsen inlämnad till styrelsen senast två (2) veckor före ordinarie föreningsstämma (årsmöte).

§18 Valberedningen

Valberedningen väljs av föreningsstämman (årsmötet) och består av fem (5) personer.

Det är önskvärt att valberedningen består av en trepartssammansättning med max 40 % från offentlig sektor.

Valberedningens ledamöter bör ha en bred kunskap om och förankring i det geografiska verksamhetsområdet. Ledamöterna bör också ha god kännedom om gällande utvecklingsstrategi.

Valberedningen föreslår årsmötespresidiet samt styrelseledamöter, ordförande, revisor och revisorsersättare samt kan lämna förslag till övriga val som ska göras på årsmötet.

Valberedningen lägger även förslag till de arvoden som under verksamhetsåret ska utgå till

styrelseledamöterna och de ideella revisorerna.

§16 Revisorer

För granskning av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper utses årligen vid ordinarie föreningsstämma (årsmöte) en (1) ideell revisor och en (1) ideell revisorsersättare. Revisorn och ersättaren får utses både inom och utom medlemskretsen.

Styrelsen har i uppdrag att upphandla en auktoriserad revisor.

§17 Revision

Revisionen ska vara verkställd och revisionsberättelsen inlämnad till styrelsen senast två (2) veckor före ordinarie föreningsstämma (årsmöte).

§18 Valberedningen

Valberedningen väljs av föreningsstämman (årsmötet) och består av fem (5) personer.

Det är önskvärt att valberedningen består av en trepartssammansättning med max 40 % från offentlig sektor.

Valberedningens ledamöter bör ha en bred kunskap om och förankring i det geografiska verksamhetsområdet. Ledamöterna bör också ha god kännedom om gällande utvecklingsstrategi.

Valberedningen föreslår årsmötespresidiet samt styrelseledamöter, ordförande, revisor och revisorsersättare samt kan lämna förslag till övriga val som ska göras på årsmötet.

Valberedningen lägger även förslag till de arvoden som under verksamhetsåret ska utgå till

styrelseledamöterna och de ideella revisorerna.

§19 Föreningsstämma

Det högsta beslutande organet är föreningsstämman (årsmötet).

Ordinarie föreningsstämma (årsmöte} ska hållas senast under maj månad.

Extra föreningsstämma ska hållas när styrelsen finner det nödvändigt eller då det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av minst en revisor eller minst en tiondel (1/10} av samtliga röstberättigade medlemmar.

Varje närvarande medlem, medlemsförening/organisation har en (1) röst.

Föreningsstämma öppnas av styrelsens ordförande och vid frånvaro av denne av den som styrelsen utsett.

Kallelse till föreningsstämma ska ske skriftligen genom brev eller med e-post. Kallelse till ordinarie stämma ska vara utsänd tidigast en (1) månad och senast två (2) veckor före stämman.

I kallelsen ska de ärenden som ska bli föremål för behandling anges.

Styrelsen ska omedelbart underrätta revisorerna att kallelse skickats till föreningsstämma (årsmöte).

§20 Ärenden på ordinarie föreningsstämma

Vid ordinarie föreningsstämma ska följande ärenden förekomma:

1. Val av ordförande för stämman
2. Val av sekreterare för stämman
3. Godkännande av dagordning
4. Upprop och fastställande av röstlängd
5. Val av två personer att jämte ordföranden justera protokollet, justeringspersonerna är tillika rösträknare

§19 Föreningsstämma

Det högsta beslutande organet är föreningsstämman (årsmötet).

Ordinarie föreningsstämma (årsmöte) ska hållas senast under maj månad. Motion till föreningsstämman kan inlämnas av medlemsförening/organisation. Motion ska vara inlämnad senast den 1 februari, till styrelsen, för att behandlas på ordinarie föreningsstämma.

Extra föreningsstämma ska hållas när styrelsen finner det nödvändigt eller då det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av minst en revisor eller minst en tiondel (1/10) av samtliga röstberättigade medlemmar.

Varje närvarande medlem, medlemsförening/organisation har en (1) röst.

Deltagande på distans kan ske genom ljud- och eventuell bildöverföring i realtid samt på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan höra varandra och delta på lika villkor. En medlem som deltar på distans ska anses vara närvarande.

Föreningsstämma öppnas av styrelsens ordförande och vid frånvaro av denne av den som styrelsen utsett.

Kallelse till föreningsstämma ska ske skriftligen genom brev eller med e-post. Kallelse till ordinarie stämma ska vara utsänd tidigast en (1) månad och senast två (2) veckor före stämman.

I kallelsen ska de ärenden som ska bli föremål för behandling anges.

Styrelsen ska omedelbart underrätta revisorerna att kallelse skickats till föreningsstämma (årsmöte).

§20 Ärenden på ordinarie föreningsstämma

Vid ordinarie föreningsstämma ska följande ärenden förekomma:

1. Val av ordförande för stämman
2. Val av sekreterare för stämman
3. Godkännande av dagordning
4. Upprop och fastställande av röstlängd
5. Val av två personer att jämte ordföranden justera protokollet, justeringspersonerna är tillika rösträknare

6. Fråga om stämman utlysts i behörig ordning
7. Styrelsens redovisningar för det senaste verksamhetsåret
8. Revisorernas berättelse
9. Beslut om fastställande av resultaträkning och balansräkning
10. Beslut om ansvarsfrihet för styrelsen
11. Fastställande av arvode till styrelseledamöter och revisorer
12. Val av styrelse/LAG
a) Val av ordförande (1 år)
b) Val av övriga ledamöter (2 år). Vid bildandestämman tillämpas § 10
13. Val av revisorer och revisorsersättare
a) Val av en (1) ordinarie ideell revisor (1 år)
b) Val av en (1) ideell revisorsersättare (1 år)
14. Val av valberedning fem (5) ledamöter, varav en sammankallande
15. Beslut om kommande verksamhet
a. Verksamhetsplan för det kommande året
b. Budget för det kommande året
16. Fastställande av medlemsavgift
17. Ärenden som av styrelsen eller medlemsförening hänskjutits till stämman (årsmötet)
18. Övriga ärenden, som (medlems) mötet i enighet beslutar ta upp till behandling
19. Avslutning

§21 Stadgeändring

Stadgeändring kan endast ske om minst ¾ av medlemmarna enas därom vid två på varandra följande föreningsstämmor varav en ska vara ordinarie föreningsstämma (årsmöte). Minst fyra (4) veckor ska förflyta mellan stämmorna.

§22 Upplösning av föreningen

Föreningen ska fullfölja utvecklingsstrategin under hela programperioden 2014-2020 samt följa det som framgår av startbeslutet från Jordbruksverket. Vid beslut om upplösning av föreningen sker processen

6. Fråga om stämman utlysts i behörig ordning
7. Styrelsens redovisningar för det senaste verksamhetsåret
8. Revisorernas berättelse
9. Beslut om fastställande av resultaträkning och balansräkning
10. Beslut om ansvarsfrihet för styrelsen
11. Förslag från styrelsen
12. Behandling av motioner
13. Fastställande av medlemsavgift nästkommande år
14. Information om kommande verksamhet
    a) Verksamhetsplan för det kommande året
    b) Budget för det kommande året
15. Fastställande av arvode till styrelseledamöter och revisorer
16. Val av styrelse/LAG
    a) Val av ordförande (1 år)
    b) Val av övriga ledamöter (2 år). Enligt vad som framgår av § 10.
17. Val av revisorer och revisorsersättare
    a) Val av en (1) ordinarie ideell revisor (1 år)
    b) Val av en (1) ideell revisorsersättare (1 år)
18. Val av valberedning fem (5) ledamöter, varav en sammankallande
19. Övriga ärenden, som (medlems) mötet i enighet beslutar ta upp till behandling
20. Avslutning

§21 Stadgeändring

Stadgeändring kan endast ske genom beslut med ¾ majoritet vid två på varandra följande föreningsstämmor varav en ska vara ordinarie föreningsstämma (årsmöte). Minst fyra (4) veckor ska förflyta mellan stämmorna.

§22 Upplösning av föreningen

Föreningen ska fullfölja utvecklingsstrategin under hela den aktuella programperioden, samt följa det som framgår av startbeslutet från Jordbruksverket och andra finansierande organisationer. Vid beslut om upplösning av föreningen sker processen

på samma sätt som vid stadgeändring. (se §21)

Den stämma som slutgiltigt upplöser föreningen beslutar även om disposition av dess tillgångar. Ur det eventuella överskjutande beloppet får den del som är kommunal medfinansiering återgå. Tillgångar får inte fördelas bland de övriga medlemmarna.

på samma sätt som vid stadgeändring. (se §21)

Den stämma som slutgiltigt upplöser föreningen beslutar även om disposition av dess tillgångar. Ur det eventuella överskjutande beloppet får den del som är kommunal medfinansiering återgå. Tillgångar får inte fördelas bland de övriga medlemmarna.

Preliminärt:
Stadgarna ändrade genom beslut av ordinarie årsmöte 2020-05-18 och extra föreningsstämma 2020-09-09.

2020-04-07

Revidering av Upplandsbygds stadgar

LAG beslutade på sitt möte 2019-12-17 att revidera stadgarna för Upplandsbygd, och utsåg en arbetsgrupp för detta.

Revideringen har haft som fokus både att rätta till en del saker som under hand upptäckts behövas ändras i stadgarna, men också att öppna stadgarna till att kunna fungera in i nästa programperiod. Dels är de nuvarande stadgarna tidsbundna till att föreningen upphör 2020, dels öppna för att kunna söka finansiering från andra håll än bara EU:s programmedel via Jordbruksverket.

Arbetet med revideringen har gjorts av Ulrik Wärnsberg, Lars-Ove Ivarsson från LAG och Sven Uhlås, verksamhetsledaren.

Förslaget har diskuterats och justerats på LAG 2020-02-25 och 2020-04-07.

Bifogat finns ett dokument med de nuvarande stadgarna i den vänstra kolumnen, med förslag till revideringar i den högra kolumnen.

Tillägg/ändringar är med gult.

Följande ändringar föreslås:

- **§ 2 Ändamål:**
  - - främja arbetet för hållbar utvecklingav föreningens geografiska verksamhetsområde
  - - verka för att uppnå målen i den lokala utvecklingsstrategin under aktuell programperiod
  - - bevaka att styrelsen följer de villkor och åtaganden som framgår av startbeslutet från Jordbruksverket samt villkor och åtagande från andra finansiärer

- **§ 3 Säte**
  - ~~Inledningsvis innebär det Österbybruk.~~
- **§ 5 Medlemskap**
  - Ansökan om medlemskap ska vara skriftlig eller digital med originalsignatur.
- **§ 10 Styrelsen/LAG**
  - Styrelsen ansvarar ytterst för hela verksamheten med särskilt ansvar för budget, ~~kanslilokaler~~, övergripande frågor samt bedömning och prioritering av projektansökningar.
  - Styrelseledamöter väljs för en tid av två år utom första gången då styrelseval hålls, då hälften av ledamöterna väljs på ett år och hälften på två år. ”År efter att allmänt val hållits, väljs de representanter kommunerna utsett på två år.”
  - Styrelsen är beslutför när antalet närvarande ledamöter överstiger hälften av hela antalet ledamöter. ”Deltagande på distans kan ske genom ljud- och eventuell bildöverföring i realtid samt på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan höra

varandra och delta på lika villkor. En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande.” Beslut i styrelsen fattas i konsensus.

- **§ 11 Styrelsens/ LAG:s sammansättning**
  - Jämställdhet, minst 40 % av ledamöterna ska vara kvinnor och minst 40 % av ledamöterna ska vara män
  - Så bred geografisk representation som möjligt, ~~dock max 40 % från Uppsala kommun~~
- **§ 19 Föreningsstämma**
  - Motion till föreningsstämman kan inlämnas av medlemsförening/organisation.
  - Motion ska vara inlämnad senast den 1 februari, till styrelsen, för att behandlas på ordinarie föreningsstämma
  - Deltagande på distans kan ske genom ljud- och eventuell bildöverföring i realtid samt på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan höra varandra och delta på lika villkor. En medlem som deltar på distans ska anses vara närvarande.
- **§ 20 Ärenden på ordinarie föreningsstämma**
  - Tidigare punkt 17 delad i två nya punkter om:
    - förslag från styrelsen
    - behandling av motioner.
  - Ny ordning på övriga punkter på dagordningen till föreningsstämman
- **§ 21 Stadgeändring**
  - Stadgeändring kan endast ske genom beslut med ¾ majoritet ~~om minst ¾ av medlemmarna enas därom~~ vid två på varandra följande föreningsstämmor varav en ska vara ordinarie föreningsstämma (årsmöte). Minst fyra (4) veckor ska förflyta mellan stämmorna.
- **§ 22 Upplösning av föreningen**
  - Föreningen ska fullfölja utvecklingsstrategin under hela den aktuella programperioden. ~~2014-2020~~ samt följa det som framgår av startbeslutet från Jordbruksverket och andra finansierande organisationer.

Kommentarer till förändringarna

- **§ 2 Ändamål**
  - Smärre justering för att anpassa till vad föreningen redan gör.
  - Tar bort tidsbegränsningen.
  - Öppnar för att kunna söka finansiering från andra håll än Jordbruksverket.
- **§ 3 Säte**
  - Sitter inte längre i Österbybruk. Behöver inte bindas till plats.
- **§ 5 Medlemskap**
  - Förenkling.
- **§ 10 Styrelsen/LAG**
  - Kanslilokaler är primärt inte en styrelsefråga. Hanteras av verksamhetsledaren.
  - Skrivning som ordnar till hur föreningen ska hantera de av kommunerna utsedda representanterna. Genom att tvåårsvälja dem på årsmötet året efter att allmänt val hållits, går det att fasa in dem i den saxning med tvåårsval som styrelsen utses på.
  - Tillägg av hur styrelsen redan nu arbetar med distansnärvaro.
- **§ 19 Föreningsstämma**
  - Tydliggör att vi öppnar för motioner till årsmötet.
  - Öppnar för att även kunna ha närvaro på distans på årsmötet.
- **§ 20 Ärenden på ordinarie föreningsstämma**
  - Preciserar punkterna till föreningsstämman som konsekvens av att öppna för motioner.
  - Ändrar ordningen på dagordningens punkter till en mer logisk ordning.
- **§ 21 Stadgeändring**
  - Tydligare skrivning om beslutsvillkor för stadgeändring.
- **§ 22 Upplösning av föreningen**
  - Tar bort tidsgräns och konsekvensändring av att öppna för andra finansiärer.

Tidsplan

Styrelsen lägger nu förslag om revidering av stadgarna till det ordinarie årsmötet 2020-05-18 för ett första beslut.

Vid bifall av årsmötet avser styrelsen kalla till ett extra föreningsmöte 2020-09-09 för att konfirmera och fatta ett andra beslut.

LAG har ordinarie möte 2020-09-09.

Ulrik Wärnsberg
Ordförande Upplandsbygd

Dnr KS-2020-195

§ 84. Gemensam strategi för besöksnäringen i Roslagen, etablering av Destinationsråd, avyttring av aktieinnehav i Visit Roslagen AB m.m.

Beslut

Kommunstyrelsen utser samhällsbyggnadschef Ulf Andersson till kommunens ombud vid bolagsstämman i Visit Roslagen AB 2020-04-21 på grund av att ordinarie ombud Jacob Spangenberg (C) har fått förhinder.

Ärendebeskrivning

I ett nära samarbete med samarbetskommunerna Norrtälje och Österåker har Östhammars kommun sedan lång tid tillbaka utvecklat destinationen Roslagen.
Visit Roslagen AB är den upphandlade aktören som på kommunens uppdrag levererat destinationsutveckling, turistservice och marknadsföring.

En rapport (”Tendensorsrapporten”) som utvärderat insatser och resultat kopplat till både ”Roslagssamarbetet” och de upphandlade tjänsterna visar på en potential som de tre kommunerna gemensamt vill tillvarata. Utvecklingen av Roslagen som destination ska (1) stärkas med en tydligare gemensam strategi för destinationen. Att också bredda ansatsen i utvecklingen av destinationen – både från det offentligas sida och med andra delar av både näringsliv och föreningsliv – genom att (2) bilda ett destinationsråd.

Kopplat till dessa båda insatser som de tre kommunerna avser att genomföra tillsammans genomförs även ytterligare åtgärder för att renodla roller mellan kommunerna och Visit Roslagen AB. En viktig del i detta är att kommunerna nu – under en tidsperiod som aktörerna enas om – erbjuder sitt aktieinnehav till privata aktörer.
Kommunernas upphandlingar ses över i detta arbete, så att de dels går i linje med den gemensamma strategin, dels har en mer ändamålsenlig timing.

Innebörden i den gemensamma ansatsen tillkännages i samband med Visit Roslagen AB:s bolagsstämma den 21 april 2020.

Beslutsunderlag

- Den analys som genomfördes 2018 (”Tendensortsrapporten”)
- Avtal om aktieinnehav mellan Roslagskommunerna
- Avtal om tjänstekoncession som tecknats mellan Visit Roslagen AB och Östhammars kommun
- Bolagsordningen i Visit Roslagen AB

Ärendets behandling

Arbetsutskottet beslutade 2020-03-24, § 107:

Kommunstyrelsens arbetsutskott uppdrar åt samhällsbyggnadsförvaltningen att – i samarbeta med Norrtälje och Österåkers kommun – arbeta fram en strategi för besöksnäringen inom Roslagen (definierat i detta sammanhang som de tre kommunernas geografiska område). I samband med detta ska även ett Destinationsråd – med såväl offentlig som privat representation – etableras.

Den tjänstekoncession Östhammars kommun handlat upp förlängs - i och med detta beslut – även till 31/12 2021. Detta görs i enlighet med det optionsår, som finns i gällande avtal.

Det aktieinnehav som Östhammars kommun har i Visit Roslagen AB kommer – i överenskommelse med Norrtälje kommun och Österåkers kommun – successivt erbjudas på den privata marknaden under en tidsperiod som de tre kommunerna tillsammans med bolaget enas om.

Beslutet skickas till

- Visit Roslagen AB
- Kultur- och fritidsförvaltningen
- Samhällsbyggnadsförvaltningen
- Norrtälje kommun
- Österåkers kommun

TENDENSOR®

Utvärdering av Visit Roslagen 2018

Per Ekman
Laila Gibson

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte och mål	4
Metod och informationsinsamling	4
Sammanfattning	5
Utvärderingskriterier	6
A. Att leda och organisera destinationen	7
B. Att utveckla destinationens utbud över tiden	11
C. Att marknadsföra destinationen	16
Uppnådda effekter	19
Råd inför fortsatt destinationsutveckling	20

Inledning

I februari 2018 har en utvärdering gjorts av Visit Roslagen och resultatet av den framgår av det här dokumentet. Utvärderingen har initierats av kommunerna Östhammar, Norrtälje och Österåker i samverkan och den har koordinerats av näringslivscheferna i respektive kommun.

Uppdraget har genomförts av konsultföretaget Tendensor med Per Ekman och Laila Gibson i projektteamet. Intervjuer med intressenter i såväl besöksnäringen som kommunerna har genomförts. Styrdokument och marknadsföring har analyserats och Visit Roslagens företrädare har bistått med inblick och information.

Vi som utvärderare hoppas att projektet ger ny riktning och energi i utvecklingen av Roslagen till en än mer attraktiv och välbesökt besöksdestination.

Kalmar / Karlstad den 19 februari 2018

Per Ekman
Tendensor AB

Laila Gibson
Gibson Consulting AB

Syfte och mål med projektet

Kommunerna i Österåker, Norrtälje och Östhammar samarbetar sedan flera år inom besöksnäringen. Senaste åren har detta samarbete i första hand genomförts genom delägarskap och upphandlade uppdrag till Visit Roslagen AB. Nu vill kommunerna utvärdera vad samarbetet givit och ta höjd för framtiden. Tre nyckelfrågor ligger till grund för utvärderingen:

1) Står vårt resultat i proportion till våra insatser.

2) Trender inom besöksnäringen - dvs är vår uppdragsbeskrivning liktydigt med vad som driver tillväxt.

3) Vilka strategiska vägval har kommunerna att ta ställning till (som ägare och uppdragsgivare) närmaste 5 - 7 åren.

Metod och informationsinsamling

Som utvärderare har vi fått ta del av styrdokument för destinationen såsom avtal mellan Visit Roslagen och kommunerna samt aktuella affärsplaner i bolaget. Den statistik som finns tillgänglig över besöksnäringens utveckling i Roslagen har analyserats. Intervjuer har genomförts med ett 20-tal personer som företräder olika delar besöksnäringen men också ledande politiker och tjänstemän i de tre kommunerna.

Destinationens samlade marknadsföring i form av aktiviteter, tryckta alster, webbplats och närvaro i sociala medier har granskats. Sist men inte minst har en workshop arrangerats med näringslivscheferna i de tre kommunerna och Gisela Norén, VD på Visit Roslagen.

Konsulterna Per Ekman och Laila Gibson har spenderat två dagar på plats för workshop, intervjuer och möten. Resterande arbete har kunnat göras på distans. Resultatet av utvärderingen har presenterats vid ett särskilt onlinemöte med beställaren och med Visit Roslagen samt i den här rapporten.

Sammanfattning

Visit Roslagen och den samlade destinationens har utvärderats utifrån tre kriterier; *förmågan att leda och organisera destinationen; förmågan att utveckla destinationens utbud över tiden* samt *förmågan att marknadsföra destinationen*. Många av utvärderingens viktigaste slutsatser återfinns inom det förstnämnda området.

Utvärderingen visar att Visit Roslagen är och har varit en god investering för besöksnäringen och för kommunerna. Visit Roslagen har bidragit till professionalism och en stärkt produktutveckling i besöksnäringen. Bolaget marknadsför destinationen väl och fungerar som mötesplats för besöksnäringen.

Men utvärderingen visar samtidigt att den nuvarande lösningen för destinationssamverkan inte är tillfredsställande utifrån den höga ambitionsnivån. Visit Roslagen föreslås kompletteras med en bredare ansats för destinationsutveckling.

Destinationen Roslagen saknar en ledning som underbygger ett effektivt och förtroendefullt samarbete mellan aktörerna på destinationen; offentligt, privat och civilsamhälle. I utvärderingen rekommenderas att ett sektorsövergripande *destinationsråd* tillsätts.

Vidare saknas det en övergripande *besöksnäringsstrategi* för Roslagen med tillhörande vision, målsättningar och handlingsplaner. Det försvårar utvecklingen av ett långsiktigt och förtroendefullt samarbete mellan destinationens aktörer.

Utvärderingen visar att kommunerna bör söka en förnyad, mer proaktiv roll i den samlade destinationsutvecklingen. Det är flera av kommunens förvaltningar som direkt eller indirekt påverkar besöksdestinationens utveckling.

I utvärderingen finns också en rad observationer och slutsatser som rör Visit Roslagens verksamhet. Samtliga av dem är av den karaktären att de kan åtgärdas/tillvaratas av ledning och styrelse i dialog med kommunerna som beställare.

Utvärderingskriterier

De tre frågeställningarna som beställaren uttrycker i uppdragsbeskrivningen (se ovan) har varit vägledande för utvärderingen. Men för att kunna besvara dem har vi valt att värdera Visit Roslagens och den samlade destinationens resultat och förmågor utifrån tre utvärderingskriterier:

A. Förmågan att leda och organisera destinationen.
B. Förmågan att utveckla destinationens utbud över tiden.
C. Förmågan att marknadsföra destinationen.

I det resterande dokumentet redogör vi för observationer och slutsatser utifrån de tre kriterierna. Det görs på två nivåer; *destinationen som helhet* och för *Visit Roslagen*.

Efter det återfinns en kort analys av *uppnådda effekter* med utgångspunkt i statistiken för besöksnäringens utveckling i Roslagen. Vi avslutar med att redogöra för ett antal summerande råd till de tre kommunerna mot bakgrund av resultatet från utvärderingen.

A. Att leda och organisera destinationen

Destinationen som helhet

A1. Finns viljan att utveckla Roslagen till en stark samlad besöksdestination?

Utgångspunkt: *Besöksnäringen bidrar till en rad positiva effekter för lokalsamhällen och för regional utveckling; en mer upplevelserik miljö, möjligheter till entreprenörskap och en hållbar landsbygdsutveckling. I Roslagen har besöksnäringen goda förutsättningar inför framtiden genom sina stora attraktionsvärden och sitt upparbetade kunnande i besöksnäringen. Finns viljan att investera i Roslagen för att utveckla en än starkare besöksdestination?*

- Genom att titta på tillväxtstrategier och andra styrdokument i respektive kommun och genom samtalen med ledande politiker och tjänstemän får vi intrycket att ambitionsnivån för att stärka besöksnäringen är hög.

- Sedan 2009 finns ett strategiskt samarbetsavtal mellan kommunerna för att utveckla besöksnäringen. Avtalet lyfter fram behovet av gemensam marknadsföring samt destinationsutveckling i samverkan mellan kommunerna och var för sig.

- Vi som utvärderare ser inte den nuvarande lösningen för destinationssamverkan som tillfredsställande utifrån den höga ambitionsnivån. Visit Roslagen måste kompletteras med en bredare ansats för destinationsutveckling.

- Det ska understrykas att Visit Roslagen är och har varit en god investering för besöksnäringen och för kommunerna. Visit Roslagen har bidragit till professionalism och en stärkt produktutveckling i besöksnäringen. Bolaget marknadsför destinationen som helhet och fungerar som mötesplats för besöksnäringen.

- Det är angeläget att kommunerna inte backar från delaktigheten i destinationsutvecklingen (medvetet eller omedvetet) – i tron att Visit Roslagen kan ta hand den på egen hand. För att Roslagen ska kunna växa och utvecklas som besöksdestination finns flera av kommunernas verksamheter som behöver engageras tydligare.

- De vägval som kommunerna efterlyser i utvärderingen handlar till viss del om huruvida viljan finns; det vill säga om man är beredd att investera tid, resurser och fokus på att utveckla Roslagen som en än starkare besöksdestination. Vi som utvärderare menar att Roslagen har sådana stora attraktionsvärden och andra styrkor som talar för att rätt investeringar kan få goda effekter för en hållbar utveckling som besöksdestination.

A2. Avsaknad av vision, målbilder och strategi, gemensamma handlingsplaner.

Utgångspunkt: *En hållbar destinationsutveckling förutsätter samhandling mellan destinationens aktörer och en gemensam riktning. För att lyckas med det krävs att det finns gemensamma styrverktyg och att de används aktivt.*

- Det saknas en övergripande besöksnäringsstrategi för Roslagen med tillhörande vision, målsättningar och handlingsplaner. Det försvårar utvecklingen av ett långsiktigt och förtroendefullt samarbete mellan destinationens aktörer.

- Avsaknaden av gemensamma mål och strategier kan föra med sig ett antal problem:

    - Destinationens aktörer vet inte var de är på väg och hur resan framåt ser ut. Det är svårt att se sin egen del i destinationsutvecklingen.
    - Bristande kunskaper/insikter hur man tillsammans kan utveckla destinationens värden och resurser till besöksupplevelser.
    - Bristande kunskaper om målgrupper och deras behov hos destinationens aktörer.
    - Bristande kunskaper om valda teman och vilken produktutveckling som är nödvändig för att vidareutveckla dem.

A3. Avsaknad av sektorsövergripande destinationsledning

Utgångspunkt: *Erfarenheten från andra framgångsrika destinationer visar att en väl fungerande destinationsledning behövs. Det behövs ett forum som involverar ledarskap från både besöksnäring och offentliga aktörer.*

- Destinationen Roslagen saknar en ledning som underbygger ett förtroendefullt samarbete mellan aktörerna på destinationen; offentligt, privat och civilsamhälle. Ett forum där aktörerna kan mötas, dra slutsatser av gjorda insatser och hitta ny energi och riktning.

- Visit Roslagen har av naturliga skäl ett fokus på att skapa värde för medlemmar och partners samt att uppfylla de leveranser som upphandlats av kommunerna. I skymundan kommer då rollen som sammanhållande kraft på destinationen med gemensamma (inkluderande) mål och strategier.

A4. Besökarens och besöksnäringens perspektiv samhälls- och näringslivsutveckling riskeras att åsidosättas.

Utgångspunkt: *För att utveckla en hållbar och attraktiv besöksdestination behöver besökarens perspektiv tillvaratas redan i översiktsplanering (och i annan samhällsutveckling). Även besöksnäringens särskilda utmaningar måste tas med som*

perspektiv.

- Kanske har vi inte under utvärderingen kunnat klargöra om besökar- och besöksnäringsperspektiv finns med berörda kommuners (och andra myndigheters) samhällsplanering.

- Men de förhållanden som vi beskrivit ovan; avsaknad av övergripande mål och strategier, avsaknad av sektorsövergripande forum för destinationsledning, kan med stor sannolikhet leda till perspektiven hamnar i skymundan.

- Det som talar för att perspektiven kanske ändå finns med, är den starka tradition av en stark besöksnäring som finns i de tre kommunerna.

Visit Roslagen

A5. Destinationen som helhet *vs* bolagsfokus

Utgångspunkt: *Att aktörerna på en besöksdestination bildar ett bolag för att utveckla och marknadsföra destinationen kan innebära flera fördelar; en tydlig relation till besöksnäringen, en affärsmässighet och en möjlighet att arbeta med en resultatorienterad marknadsföring. Men det följer med ett antal risker. En sådan är att bolaget inte blir den samlande kraften för destinationens samlade aktörer, från alla sektorer.*

- Genom utvärderingen kan vi konstatera att Visit Roslagen värdesätts av medlemmar och andra intervjuade, för sin marknadsföring av destinationen och för att de tillgängliggör besöksnäringens erbjudanden och bidrar till en stärkt paketering. De värdesätts också för sin lokala närvaro och för kvalitet i turistbyråfunktionen. Likaså framkommer att ledare och personal är omtyckta och för att man lyckats skapa goda personliga relationer med besöksnäringen. Det är goda vitsord ska verkligen bör lyftas fram.

- Bolaget har ett naturligt fokus på affärsmässighet och marknadsföring, i linje med vad som upphandlats och vad som kan förväntas. De fullgör väl sina åtaganden utifrån från vad som upphandlats av de tre kommunerna, enligt vår utvärdering, när det gäller marknadsföring av destinationen och av turistbyråtjänster.

- Utvärderingen indikerar att Visit Roslagen har en svag kontaktyta mot flera intressentgrupper i den samlade destinationen Roslagen. Det handlar till exempel om kommunala förvaltningar som i allra högsta grad är involverade i destinationsutveckling: samhällsbyggnad, kultur- och fritid samt kommunikation. Ansvaret för den svaga kontaktytan kan ses som delat mellan parterna.

- Problemet med den svaga kontaktytan förstärks av att det inte bolaget eftersträvat att skapa gemensamma mål och strategier för destinationen som helhet. Inte heller medlemmar i Visit Roslagen har varit med i skapandet av den nya affärsplanen för

bolaget. Det har skett inom styrelsen.

- De finns många aktörer, allt från nyföretagare till stora anläggningar, som inte är medlemmar i Visit Roslagen. Det är finns risk för att de aktörerna inte blir involverade i den samlade destinationsutvecklingen. Kommunerna kan behöva söka möjligheter till att skapa andra forum för att föra dialog med dem.

A6. Kort tidshorisont

Utgångspunkt: *Destinationsutveckling är en långsiktig process och kräver därmed såväl ett lång- som kortsiktigt fokus och planeringshorisont.*

- Visit Roslagen har svårt att visa upp destinationsövergripande mål och strategier och det knyter an till det som vi tidigare redogjort för. Avsaknaden av styrmedel försvårar deras möjlighet att axla ett destinationsledarskap.

- En utmaning som Visit Roslagen har är att kommunernas upphandlingar har relativt korta kontraktsperioder och att de inte är fullt samordnade. Det kan inte uteslutas att det har bidragit till bristen på långsiktig planering i bolaget. Det för också med sig en svårighet att erbjuda trygga anställningar i samband med rekrytering.

A7. Behov av mål, uppföljning & lärande

Utgångspunkt: *För att destinationer och destinationsbolag ska För att kunna utvecklas över tiden behöver destinationer, organisationer, grupper och individer lära av det som sker. Kvantitativa och kvalitativa mål behöver vara vägledande och man bör följa upp avvikelser, dra slutsatser och söka förändringar inför framtiden.*

- Visit Roslagen klargör mål och strategier i Affärsplan 2018 - 2020 som vi som utvärderare tagit del av. De är konfidentiella och vi kommer som utvärderare inte att redogöra för dem. Genom intervjuer framkommer att destinationens intressenter inte tagit del av mål och strategier i tillräckligt tydlig form.

- Inte heller uppföljningar av resultat och effekter efter givna tidsperioder verkar finnas tillgängligt för destinationens aktörer. Därmed inte sagt att bolaget gjort uppföljningar och sökt förändrad riktning. Men det verkar inte ha dokumenterats och tillgängliggjorts. Kommunerna som delägare och som kravställande kund kan behöva vara mer aktiva i uppföljningsarbetet.

- Besöksnäringsstatistik och mätningar spelar en viktig roll för att följa destinationens utveckling. Vi ger rådet att Visit Roslagen verkar för att tillförlitligheten i statistiken är så god som möjligt och att aktivt använda mätningarna för uppföljning – i dialog med destinationens intressenter.

- En vanlig roll för destinationsbolag är att kanalisera behov och utmaningar som besöksnäringen möter. Visit Roslagen skulle i ökad utsträckning kunna verka för att

vara språkrör för besöksnäringen i förhållande till kommuner och andra myndigheter.

- Det finns likaså ett behov av att kontinuerligt undersöka besöksnäringens upplevelse av att vara medlem/partner i Visit Roslagen. Vad upplever de för värde av att vara med i Visit Roslagen? Har förväntningarna infriats? Finns det idéer om hur destinationen kan utvecklas i rätt riktning? En årlig enkätundersökning kan vara ett praktiskt verktyg.

B. Att utveckla destinationens utbud över tiden.

Destinationen som helhet

B1. Säkerställa hållbarheten i satsningar kring utvecklat utbud för besöksnäring och friluftsliv

Utgångspunkt: *Destinationer och dess utbud byggs upp under lång tid. Därför är det viktigt att satsningar på utvecklingen av alla destinationens beståndsdelar, så som bo, äta, göra, transport och service, har ett långsiktigt perspektiv. Samarbetet i Roslagen som destination har utvecklats under många år, vilket gör att det finns goda möjligheter för ännu större samverkan kring ett samlat utbud.*

- Vi noterar att kommunerna har genomfört och planerar flertalet satsningar för att utveckla friluftsliv och besöksnäring så som vandringsleder, kulturarv med arkeologisk inriktning. Det finns dock brister i kommunikationen mellan Visit Roslagen och kommunerna när det gäller gemensamma satsningar. Det kan göra att synergieffekter uteblir. Ett exempel är utveckling av ställplatser för husbilar i hela Roslagen, utveckling av gästhamnar, investeringar i campingfaciliteter.

- En rad utvecklingsprojekt har som sagt genomförts men dialogen kring hur resultaten av projekten förvaltas, så som skötselplaner, ansvarsfördelning, resurser osv är inte tydliga.

- Eftersom en besöksnäringsstrategi med gemensam vision, mål och handlingsplaner saknas, är det svårt att se den röda tråden i de projekt som genomförs, hos såväl kommunerna som hos Visit Roslagen och andra aktörer.

B2. Använda aktörsinvolvering som medvetet arbetssätt

Utgångspunkt: *En god infrastruktur är förutsättningarna för en väl fungerande destination. Detta kan inte de enskilda företagen eller ett destinationsbolag ta ansvar för, utan kräver ett ansvarstagande från offentliga aktörer.*

- Besökarperspektiv i infrastrukturutveckling behöver införas systematiskt och medvetet, inte bara av kommunerna som ingår i Visit Roslagen utan även när det gäller båttrafik från bland annat Vaxholm. Det handlar även om att se besökarna som

en målgrupp av service, tillgänglighet och transporter och berör många delar av kommunernas och andra aktörers verksamhet, t ex vid planering av tidtabeller och linjer i kollektivtrafik, planering av cykelstråk, skyltning, utökade parkeringar, servicelösningar, utbyggnad av fiber/bredband/wifi, utsmyckning av offentliga miljöer osv.

- Detta är särskilt viktigt med tanke på Visit Roslagens och kommunernas ambition att förlänga turistsäsongen, dvs ökad satsning på vinter, vår och höst i Roslagens besöksnäring. Detta blir svårt att uppnå utan medveten satsning på att även säkerställa en nivå av service och infrastruktur även under andra tider på året än sommaren. Här behövs ett tydligt besökarperspektiv.

- Vi har noterat exempel på åtgärder med medborgardialoger när det gäller t ex skärgårds- och landsbygdsutveckling. I den typen av arbete finns fler möjligheter för kommunerna att använda Visit Roslagen som kontaktyta för besöksnäringen. Liksom i många delar av Sverige består besöksnäringen i Roslagen av många micro- och småföretag, vars röster lättare kan fångas upp av destinationsorganisationer. Dessa företag står närmast besökarna och deras kunskap är ovärderlig i utvecklingsprocesser.

B3. Samordnad utveckling av upplevelser och evenemang

Utgångspunkt: *Roslagens utbud i form av besöksmål, aktiviteter och evenemang är rikt och varierat. Det kan också kallas komplicerat och mångfacetterat. Med en mer samordnad utveckling och en rollfördelning bland olika intressenter kan utbudet bli ännu tydligare kopplat till Roslagens unika styrkor, enklare att kommunicera och lättare för besökare att uppfatta.*

- Då utveckling av utbud och förutsättningar för besöksnäring sker av olika aktörer i Roslagen, ser vi ett tydligt behov av samordning, för att undvika dubbelarbete och åstadkomma mesta möjliga effekt. Ansvaret att ha ett helhetsperspektiv över utvecklingsinsatser som görs och planeras måste vara tydligt för alla involverade. Här har det offentliga en roll att fylla. I detta arbete är det viktigt att ta till vara Visit Roslagens kunskap, idéer och förslag och få näringens samlade röst.

- Vi menar att en besöksnäringsstrategi är nödvändig för Roslagen och att den även bör omfatta evenemang, inte enbart utbud i form av aktiviteter och sevärdheter. Evenemang skapar attraktiva, levande samhällen, till glädje för både lokalbefolkning och besökare.

- Utvecklingen av evenemang måste också fungera i det operativa, dagliga arbetet. Vi noterar att samordning av evenemang och arrangörer skiljer sig åt markant mellan kommunerna. Fungerande arbetssätt i en kommun skulle kunna överföras till de övriga. Vid ett mer transparent och öppet sätt att dela med sig av tillvägagångssätt skapas också ett lärande och synergieffekter uppstår.

- Med den uppdelning som finns idag, där Visit Roslagen har kontakt med företagen inom besöksnäringen främst, även vid evenemang, ser vi en risk i att vissa föreningars kultur- och idrottsevenemang ”faller mellan stolarna” och varken blir marknadsförda eller utvecklas.

Visit Roslagen

B4. Hållbar destination

Utgångspunkt: *Visit Roslagens vision är att: ”Roslagen ska vara en hållbar destination i världsklass – året runt”. Att verka för en hållbar destination ligger i linje med internationellt och nationellt arbete och möter även en ökad efterfrågan från besökare på platser som förvaltar sina lokala resurser väl.*

- Sammantaget ser vi att Visit Roslagen arbetar med att utveckla en hållbar besöksnäring ur ekonomiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Arbeten med affärsutveckling och hjälp till produktutveckling stärker företagen ekonomiskt, satsning på hållbara transporter och aktiviteter som cykel och vandring är positivt ur miljösynpunkt och värdskaps- och ambassadörsutbildningarna bidrar till den sociala hållbarheten i och med ökad kunskap och stolthet över sin bygd. Detta finns dock inte beskrivet på ett sammanfattande sätt i de dokument vi har tagit del av.

  Hållbarhetsstrategin finns onämnd, men skulle med fördel kunna utökas mycket mer. Visit Roslagen, tillsammans med övriga aktörer skulle tjäna på att tydligare visa upp en medvetenhet i konkreta åtgärder för en hållbar destination.

- I arbetet med en hållbar destination ingår även att göra medvetna, strategiska satsningar på utveckling av destinationens utbud. Det finns många exempel på projekt som genomförts men det saknas en tydlig förklaring kring långsiktigheten i projekt, hur man säkerställer att de lever vidare efter projekttid. Hur avser Visit Roslagen att samverka med offentliga aktörer i mer hållbara satsningar. Det finns en tydlig risk i att bli beroende av att mycket av utvecklingen sker i projektform.

- Vi saknar också tydliga utvärderingar av de projekt som genomförts och satsningar som gjorts. Att regelbundna utvärderingar görs och kommuniceras är viktigt för det gemensamma lärandet och för Visit Roslagen att visa både näringen och det offentliga att satsningarna ger önskat resultat.

- Delaktighet blir alltmer viktigt i allt tillväxtarbete. Det är en del av den sociala hållbarheten. Detta gäller även för Visit Roslagen att förhålla sig till. Det saknas dock idag en plan för aktörsinvolvering (för både medborgare och besökare) i utveckling av utbudet. Vi noterar också att inte heller företagen i besöksnäringen har varit särskilt involverade i visionen eller satsningarna som föreslås de kommande tre åren.

B5. Att skapa ”världsklass”

Utgångspunkt: *En annan del av Visit Roslagens vision är en destination i "världsklass". En utökad satsning på internationella besökare är ett led i detta och ställer högre krav på företagens förmåga att ta emot utländska gäster och utveckla upplevelser utifrån dessa målgruppers behov.*

- Visit Roslagens genomförande av affärsutvecklingskurser med sikte mot just utlandsmarknader (s k turismexport) ser vi som en styrka och bra stöd till företagen.

- Vi noterar också att Visit Roslagen erbjuder hjälp vid paketering och support i produktutveckling, vilket är till särskild nytta för de mindre företagen men begränsade resurser att avsätta tid till utvecklingsarbete.

- Visit Roslagen har också satsat på att kvalitetssäkra företagen och samordna dessa insatser med nationella system. Man har också varit aktiv och se till att företagen i Roslagen får vara en del av nationella satsningar på att utveckla utbudet inom t ex hållbara natur- och kulturupplevelser. Den proaktiva rollen ser vi en möjlighet för Visit Roslagen att ta i fler sammanhang.

- För att Roslagen ska kunna stå sig i konkurrensen nationellt och internationellt på utvalda målgrupper, är det viktigt att göra en långsiktig satsning på digitala lösningar. Detta gör Visit Roslagen i marknadsföring och försäljning och man gör under året även en satsning på en digital kommunikatör som också kan fungera som individuellt företagsstöd i det digitala utvecklingsarbetet. I delar av Roslagen kommer även tester av digitala innovationer för besöksnäringen att göras. Vi ser här behovet av dels en långsiktig satsning på önskvärd digitalisering av besöksnäringen och en genomtänkt och strukturerad satsning på digitalisering av besöksmål och aktiviteter som kan förhöja upplevelser och locka nya målgrupper.

B6. Upplevelser året runt

Utgångspunkt: *Den sista delen av Visit Roslagens vision är att locka besökare till Roslagen alla tider på året. Detta kräver både nya upplevelser, utökad service och infrastruktur samt satsning på tydliga och kanske nya målgrupper.*

- Visit Roslagen har gjort en klok och medveten satsning på värdskaps- och ambassadörsutbildningar. Förutom att det bidrar till den sociala hållbarheten är det också en viktig förutsättning för s k säsongsförlängning. Ju mer lokalbefolkning vet och kan om sin bygd, desto större chans att de bjuder in till släkt- och vänbesök. Denna typ av besökare kan komma av många anledningar och på olika tider på året.

- Även Visit Roslagens satsning på konferens- och mötesindustrin är ett viktigt led i att locka konferens- och affärsresenärer till Roslagen på andra tiden än sommaren. Det skapar också ett underlag för fler företag att ha verksamhet året runt. Här kan dock en tydligare gemensam satsning, med tydligare fördelar för företagen göras. Kan man hitta samarbeten med det övriga näringslivet i Roslagen för att öka antalet besökare?

- Även om Sverige är den absolut övervägande marknaden för Roslagen som destination, finns potential att locka fler internationella besökare, dels genom samarbeten som med Stockholm Archipelago, Visit Stockholm och Visit Uppland och dels genom egna, nischade satsningar från Visit Roslagen. Det finns uttalat i de dokument vi fått tillgång till, men det behövs mer konkretisering av vilka grupper man vill satsa på, hur och vilka mål som ska nås och inom vilken tidsram. Det kan bidra till en säsongsförlängning då t ex besökare från andra delar av Europa tenderar att semestra senare än svenskar. En kraftsamling kring detta behövs dock.

- Som nämnts ovan är evenemang en viktig pusselbit i att utveckla destinationers attraktionskraft. En medveten satsning på evenemang för olika målgrupper med olika inriktning bidrar också till att destinationen blir levande året runt. Här ser vi att Visit Roslagen kan ta ett större ansvar i att samordna evenemangen och arrangörerna bakom dem.

- Vi noterar en viss otydlighet i pedagogiken och kommunikationen kring vilka prioriterade satsningar som görs och behövs inom varje temaområde för att åstadkomma säsongsförlängning. Visit Roslagen är idag ett samlande organ för besöksnäringen, som ger näringen vissa plattformar för nätverkande där gemensamma satsningar kan planeras och genomföras. Vi menar att Visit Roslagen kan ta en än mer proaktiv roll i att kraftsamla privat, offentlig och ideell sektor i produktutvecklingen kring tematiska områden och tänkta målgrupper under olika delar av året.

C. Att marknadsföra destinationen

Destinationen som helhet

C1. Varumärket Roslagen som sammanhållande kraft för destinationen.

Utgångspunkt: *Ett strategiskt varumärkesbyggande är idag en central del av en hållbar destinationsutveckling. Varumärket spelar roll för destinationens synlighet och attraktivitet i omvärlden. Men det spelar också roll som sammanhållande kraft för destinationens aktörer.*

- Intervjuerna i utvärderingen visar att Roslagen som begrepp och varumärke spelar en viktig roll som för att över kommungränserna. I varje fall när det gäller *besökare* som målmarknad.

- Visit Roslagen tydligt bidragit till att etablera varumärket Roslagen som destination – framför allt utåt marknaden. Vi ser gärna fler avsändare av varumärket Roslagen (Co-branding) både av besöksnäringen och av andra aktörer.

- Det finns en tveksamhet hos flera intervjuade om varumärkets styrka i omvärlden. Varumärket Roslagen uppfattas markant mindre intressant för att attrahera *inflyttare* och *investeringar.* Det kan vara värt att göra en varumärkesmätning för att klargöra varumärket Roslagens styrka i omvärlden.

- Dialogen mellan Visit Roslagen och kommunernas informationsansvariga kan vidareutvecklas för att stärka det samlade kommunikationsarbetet.

C2. Besöksnäringen behöver synliggöras

Utgångspunkt: För att attrahera nyföretagare och investeringar till besöksnäringen behöver platsens aktörer synliggöra turism, besöksnäring och de möjligheter till företagar- och tillväxtmöjligheter som finns där.

- Kommunerna kan behöva söka möjligheter att i ökad utsträckning lyfta fram besöksnäringen som affärsmöjlighet för nyföretagare och investerare. Den här punkten knyter an till frågan om hur besöksnäringen och besökare kan bli en integrerad del av samhällsutvecklingen.

- Destinationsmarknadsföringen har ett relativt lågt inslag av PR, det vill säga verka för att nationella och internationella media ska intressera sig för Roslagen. En sådan skulle bidra till en starkare varumärkesexponering för destinationen och en ökad synlighet för besöksnäringen.

Visit Roslagen

C3. Att sälja destinationen Roslagen och dess utbud till omvärlden

Utgångspunkt: *Destinationsbolag ska kunna hantera två viktiga marknadsföringsuppgifter. Dels att synliggöra destinationen som helhet på en konkurrensutsatt marknad. Dels att driva försäljning och agera försäljningskanal åt besöksnäringens aktörer.*

- Visit Roslagen spelar en tydlig roll som marknads- och försäljningskanal för Roslagens besöksnäring. Då åsyftas de aktörer som är *medlemmar och partners* i bolaget. Om mönstret liknar andra destinationers är det troligen de mindre företagen som upplever störst värde.

- Visit Roslagen har visat kreativitet i sin förmåga att initiera nyskapande marknadsföringsinitiativ. Bolaget inspirerar besöksnäringen att få upp ögonen för nya marknadsföringsformer.

- I vilken utsträckning synliggör då Visit Roslagen destinationen som varumärke i omvärlden? Det gör bolaget såväl i Sverige som utomlands - då genom Stockholm Archipelago. Men vi tolkar det som att det externa varumärkesbyggandet står lite tillbaka för produktförsäljning. Kanske kan det förändras i och med Visit Roslagens planerade varumärkesprocess 2018.

C4. Att klara omställningen till en digital värld

Utgångspunkt: *Digitaliseringen förändrar spelreglerna i reseindustrin i grunden. Därför vill vi i utvärderingen särskilt titta på förmågan att tackla omställningen till en digital värld. Hur har destinationen och Visit Roslagen tillvaratagit de nya möjligheterna?*

- Visit Roslagen driver roslagen.se som presenterar destinationen, aktiviteter, boenden, sevärdheter och restauranger. Siten attraherar 400 000 besökare per år. Den fyller sin roll väl som samlande portal för destinationen Roslagen.

- Visit Roslagen har tagit initiativ för ökad närvaro i sociala medier. Under 2018 görs en rekrytering av en digital kommunikatör.

- Enligt utvärderingen skulle vi gärna se fler initiativ för att utveckla förmågan att marknadsföra destinationen i sociala medier. Inte minst för att nå yngre målgrupper. Kan influencers (påverkare) användas i större utsträckning?

- Annonsförsäljningen tappar och besöksnäringens aktörer får alltfler möjligheter att själv sköta bokning och marknadsföring. Visit Roslagen kan behöva söka fler möjligheter att ständigt förnya marknadsföring för att klara förändringstakten.

C5. Service och dialog med besökaren före, under och efter resan

Utgångspunkt: *Destinationer och besöksnäringsföretag måste klara att bygga kundrelationer igenom hela reseprocessen; före, under och efter resan. Även här spelar digitaliseringen en viktig roll och i synnerhet förändras den traditionella synen på hur turistinformation bör organiseras och tillhandahållas.*

- Roslagen är en geografiskt relativt stor destination med en skärgård som innebär extra utmaningar när det gäller att tillhandahålla turistinformation och annan service. I utvärderingen ser vi positivt på Visit Roslagens pågående satsning på att vidareutveckla och stärka infopoints spritt över Roslagen liksom satsningen i Österåker på mobila turistvärdar. En pågående ökad satsning på tryckta magasin stärker möjligheten till att synliggöra destinationens samlade utbud till besökaren väl på plats.

- Frågan om hur Roslagen över tiden ska kunna tillhandahålla en konkurrenskraftig turistinformation bör adresseras av både Visit Roslagen och av kommunerna. Vilka möjligheter till digitala tjänster finns? Hur kan synergier med medborgarkontor och liknande uppnås?

- Under utvärderingen har vi inte kunnat hitta undersökningsresultat om hur besökare upplever sin vistelse i Roslagen och om vem som faktiskt söker sig hit. Det kan finnas ett stort värde i att hitta rutiner för besökarundersökningar och för att tillgängliggöra och lära av resultaten av dem.

Uppnådda effekter

Inför utvärderingen har vi tagit del av turismekonomisk statistik för Roslagen för 2014 - 2016. Statistiken har tolkats av uppdragsgivarna som en indikation på att Roslagen som destination halkar efter andra jämförbara regioner.

Det finns flera skäl till varför vi som utvärderare inte vågar dra för stora växlar på siffrorna. För det första är det en kort tidsperiod som redovisas vilket innebär att fluktuationer ett år kan övertolkas. Det är mer rättvist att följa utvecklingen över en längre tidsperiod (5 - 10 år) vilket underlaget tyvärr inte medger. Flera intervjuade har pekat på en positiv utveckling, sett över en längre tid.

Ett annat gott skäl till en försiktighet i tolkning är osäkerheten i statistiken. Boendeformer såsom husbilar, övernattningar i gästhamnar, naturhamnar, Airbnb, privat stuguthyrning och släkt- och vänbesök ingår inte i statistiken. När det gäller just Roslagen som besöksdestination finns anledning att misstänka att denna osynliga del av statistiken är relativt stor.

Som vi tidigare nämnt finns anledning att aktörerna på destinationen verkar för att rapporteringen från boendeanläggningar och andra aktörer är så tillförlitlig som möjligt. Det gäller också att kombinera gästnattstatistiken med andra rön för att kunna göra bra uppföljningar och dra rätt slutsatser. Vad har utvecklats bra? Vad har varit mindre önskvärt? Vilka är de bakomliggande orsakerna?

Det bör också poängteras att det är riskfyllt att värdera Visit Roslagen som enskild aktör utifrån den samlade statistiken. Snarare är visar statistiken på effekterna av den samlade destinationens agerande över tiden och även på skeenden som står utanför destinationens kontroll.

Utvärderingsresultatet pekar på att satsningen på Visit Roslagen framför allt bidragit till en professionalisering av destinationsutvecklingen, inte minst med avseende på marknadsföring och försäljning. Det har också lett till en medfinansiering och ett engagemang hos besöksnäringen, i linje med vad som eftersträvats. Men för att Roslagen ska ta nästa kliv som besöksdestination krävs en bredare ansats där aktörer från alla sektorer arbetar mot gemensamma mål och strategier.

Råd inför fortsatt destinationsutveckling

Utifrån resultatet av utvärderingen kan vi för uppdragsgivarna, de tre kommunerna Östhammar, Norrtälje och Österåker, lyfta fram ett antal summerande råd.

- Visit Roslagen spelar enligt utvärderingen en viktig roll för destinationens utveckling, inte minst för marknadsföring, försäljning och som mötesarena för besöksnäringen. Även om vi i utvärderingen efterlyser en bredare ansats, är det viktigt att understryka att Visit Roslagen (eller annan upphandlad likvärdig leverantör) bör spela en central roll i Roslagens fortsatta utveckling som en attraktiv och välbesökt besöksdestination.

- Utvärderingens viktigaste slutsats är att destinationen saknar det strategiska samarbetet som är nödvändigt. Kommunerna måste aktivt hitta en förnyad, mer proaktiv roll i den samlade destinationsutvecklingen. Det är flera av kommunens förvaltningar som direkt eller indirekt påverkar besöksdestinationens utveckling.

- Roslagen saknar gemensam vision, målbilder, strategier och handlingsplaner som kopplar samman destinationens aktörer. Det räcker inte med att Visit Roslagen använder sig av interna affärsplaner. En lågt hängande frukt är att utveckla en gemensam besöksnäringsstrategi för Roslagen. Likaså bör ett förnyat arbete med uppföljning, lärande och re-orientering utvecklas som involverar flera aktörer.

- Genom att tillsätta ett *Destinationsråd* som kan leda Roslagen som samlad besöksdestination kan Visit Roslagen kompletteras på ett bra sätt. Rådet kan säkerställa att mål och nyckelstrategier för destinationen utvecklas och fullföljs. Det kopplar samman aktörer från flera sektorer, däribland förstås de tre kommunerna samt besöksnäringen. Rådet bör vara fristående från Visit Roslagen men ha tät dialog.

- Kommunernas näringslivsutvecklande arbete har enligt utvärderingen en möjlighet att tydligare inbegripa destinationsutveckling. En konkret lösning vore att rekrytera en destinationsutvecklare vid respektive kommuns näringslivsavdelning. En sådan person kan arbeta med berörda förvaltningar, utåt mot näringen och i samarbete med Visit Roslagen.

- I utvärderingen finns en rad observationer och slutsatser som rör Visit Roslagens verksamhet. Samtliga av dem är av den karaktären att de kan åtgärdas/tillvaratas av ledning och styrelse i dialog med kommunerna som beställare. Vi rekommenderar att detta görs under våren 2018.

InstanceName

§4 Dnr KS 2020-344

Uppdrag om destinationsråd och besöksnäringsstrategi

Beslut

Kommunstyrelsens näringslivsutskott beslutar:

1. Uppdra åt kommunstyrelsekontoret att tillsammans med Österåkers kommun och Östhammars kommun bilda ett gemensamt destinationsråd för Roslagen, under förutsättning att likalydande beslut tas i Österåkers kommun och Östhammars kommun.
2. Uppdra åt kommunstyrelsekontoret att tillsammans med Österåkers kommun och Östhammars kommun ta fram en gemensam besöksnäringsstrategi för Roslagen, under förutsättning att likalydande beslut tas i Österåkers kommun och Östhammars kommun.

Sammanfattning av ärendet

En utvärdering har gjorts av Visit Roslagen AB på uppdrag av de tre Roslagskommunerna. Utvärderingen pekar på att besöksnäringen i Roslagen skulle gynnas av en sektorsövergripande destinationsledning där ett destinationsråd och en gemensam besöksnäringsstrategi är viktiga för att uppnå styrning och god måluppfyllelse.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande avseende Uppdrag om destinationsråd och besöksnäringsstrategi

Beslutande sammanträde

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsens näringslivsutskott kan besluta i enlighet med kommunstyrelsekontorets tjänsteutlåtandes förslag, och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar i enlighet med förslaget.

Beslutet ska skickas till

Österåkers kommun
Östhammars kommun
Visit Roslagen AB

NORRTÄLJE KOMMUN

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: 2020-03-09
Diarienummer: KS 2020-344

Tillväxt- och utveckling

Handläggare: Linda Börjesson
Titel: Tillväxt- och utvecklingschef
E-post: [redacted]

Till:
Kommunstyrelsens näringslivsutskott

Uppdrag om destinationsråd och besöksnäringsstrategi

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens näringslivsutskott föreslår:

1. Uppdra åt kommunstyrelsekontoret att tillsammans med Österåkers kommun och Östhammars kommun bilda ett gemensamt destinationsråd för Roslagen, under förutsättning att likalydande beslut tas i Österåkers kommun och Östhammars kommun.
2. Uppdra åt kommunstyrelsekontoret att tillsammans med Österåkers kommun och Östhammars kommun ta fram en gemensam besöksnäringsstrategi för Roslagen, under förutsättning att likalydande beslut tas i Österåkers kommun och Östhammars kommun.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

En utvärdering har gjorts av Visit Roslagen AB på uppdrag av de tre Roslagskommunerna. Utvärderingen pekar på att besöksnäringen i Roslagen skulle gynnas av en sektorsövergripande destinationsledning där ett destinationsråd och en gemensam besöksnäringsstrategi är viktiga för att uppnå styrning och god måluppfyllelse.

Ärendet

Beskrivning

Visit Roslagen AB grundades 2011 och ägs av kommunerna Norrtälje, Österåker och Östhammar samt cirka 160 företag verksamma i Roslagen. Kommunerna äger 11,7 procent vardera i bolaget. Bolagets syfte är att bidra till att stärka det lokala näringslivet inom besöksnäringen och stödja de lokala aktörernas affärer genom utveckling, marknadsföring och försäljning. Kommunerna har valt att upphandla turismverksamheten och i samtliga är det Visit Roslagen AB som utför arbetet. Upphandlingarna har idag olika löptid och kravspecifikationerna skiljer sig delvis åt.

Roslagskommunerna har sedan 2009 haft ett strategiskt samarbete inom turism, s.k. Roslagssamarbetet. Syftet har varit att skapa en positiv utveckling inom besöksnäringen. De tre kommunerna finansierar Roslagssamarbetet utifrån en procentuell fördelning baserad på turismomsättningen. För Norrtälje kommun uppgår summan till 777 tkr per år. Även om Visit Roslagen AB inte har ersatt Roslagssamarbetet så har kommunerna valt att låta Visit Roslagen AB driva samarbetet.

Under 2018 genomförde analysföretaget Tendensor AB en utvärdering av Visit Roslagen AB på uppdrag av de tre Roslagskommunerna. Utvärderingen visade att Visit Roslagen AB har varit en god investering för kommunerna. Vi har fått en ökat professionalism, produktutveckling och en mötesplats. Utredningen visade dock att Roslagen som destination saknar vision, målbilder, strategier och handlingsplaner som kopplar samman aktörerna. Den viktigaste slutsatsen var avsaknaden av

sektorsövergripande destinationsledning. Två konkreta förslag fördes fram i utvärderingen för att ytterligare stärka Roslagen som destination: 1) Inrätta ett destinationsråd som leder Roslagen som besöksdestination och kompletterar Visit Roslagen AB. 2) En gemensam besöksnäringsstrategi för de tre kommunerna under varumärket Roslagen.

Lagkrav

Är inte tillämplig.

Koppling till gällande styrdokument

Norrtälje kommun antog ett landsbygds- och skärgårdsutvecklingsprogram juni 2018 och juni 2019 antogs även en handlingsplan med konkreta åtgärder för att stärka utvecklingen i kommunens landsbygds- och skärgårdsområden. I handlingsplanen framgår under *2.3 Upplevelse och turism* att Norrtälje kommun ska upprätta en besöksnäringsstrategi som ska samberedas externt med näringslivets representanter, Visit Roslagen AB, Österåkers kommun och Östhammars kommun med särskild kommentar om gemensam besöksnäringsstrategi med Österåker och Östhammar. Vidare tar handlingsplanen upp att arbetet ska startas i samband med beslut om bildande av ett destinationsråd.

Ekonomiska konsekvenser och riskanalys

Norrtälje kommun betalar årligen 777 tkr till Roslagsamarbetet och bedömningen är att en del av dessa medel istället ska användas för de kostnader som ett framtida destinationsråd kan medföra. Framtagande av en gemensam besöksnäringsstrategi ligger inom ramen för det arbete som redan pågår för att implementera landsbygds- och skärgårdsutvecklingsprogrammets handlingsplan.

Förvaltningens analys och slutsatser

Utvärderingen innehåller viktiga inspel inför framtida utveckling av Roslagen som besöksdestination. Förutsättningarna för Visit Roslagen AB har förändrats under de knappa tio år som företaget har existerat. Besökare beter sig idag på ett annat sätt där digital närvaro blivit allt viktigare. Skärgårdskommunerna samarbetar mot en internationell målgrupp inom ramen för samarbetet *Stockholm Archipelago.* Inte minst har Visit Roslagen AB utvecklats och verksamheten står på flera ben. Att tillskapa ett gemensamt destinationsråd med deltagande från de tre kommunerna och näringen bedöms kunna stärka Roslagen som destination. Genom en gemensam besöksnäringsstrategi skapas möjligheter för hela destinationen att arbeta mot en gemensam vision och målsättningar. En förutsättning i det arbetet är att strategin tas fram i nära samarbetet med det lokala näringslivet i de tre kommunerna.

Uppdraget förutsätter att likalydande beslut tas i Österåkers kommun och Östhammars kommun.

Tidplaner

Beslut bör tas i de tre kommunerna våren 2020 för att kunna genomföra ett första destinationsråd under 2020 och påbörja arbetet med en gemensam besöksnäringsstrategi under samma år.

Charlotta Tillbom
Kommundirektör
Kommunstyrelsekontoret

Linda Börjesson
Tillväxt- och utvecklingschef
Kommunstyrelsekontoret

Beslut skickas till

Österåkers kommun
Östhammars kommun
Visit Roslagen AB

Tjänsteutlåtande

Näringslivs- och utvecklingsavdelningen

Till Kommunstyrelsen

Datum 2020-03-03
Dnr KS 2020/00076

Uppdrag om destinationsråd och besöksnäringsstrategi

Sammanfattning

En utvärdering har gjorts av Visit Roslagen AB på uppdrag av de tre Roslagskommunerna. Utredningen pekar på att det behövs en gemensam besöksnäringsstrategi för Roslagen och att ett gemensamt destinationsråd kan tydliggöra och effektivisera arbetet.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen besluta

1. Uppdra åt Kommunstyrelsens förvaltning att tillsammans med Norrtälje och Östhammars kommun ta fram en gemensam besöksnäringsstrategi för Roslagen.
2. Uppdra åt Kommunstyrelsens förvaltning att tillsammans med Norrtälje och Östhammars kommun bilda ett gemensamt destinationsråd för Roslagen.

   Uppdragen ska återredovisas till Kommunstyrelsen.

Bakgrund

Visit Roslagen AB grundades 2011 och ägs av kommunerna Österåker, Norrtälje och Östhammar samt cirka 160 företag verksamma i Roslagen. Kommunerna äger 11,7 procent vardera av bolaget. Bolagets syfte är att bidra till att utveckla det lokala näringslivet inom besöksnäringen och stödja de lokala aktörernas affärer genom utveckling, marknadsföring och försäljning. Kommunerna har valt att upphandla turismverksamheten och i samtliga är det Visit Roslagen som utför arbetet. Upphandlingarna har idag olika löptid och kravspecifikationerna skiljer sig delvis åt.

Roslagskommunerna har sedan 2009 haft ett strategiskt arbete inom turism. Syftet är att skapa en positiv utveckling av besöksnäringen. De tre kommunerna finansierar samarbetet gemensamt utifrån en procentuell fördelning baserad på turismomsättningen. För Österåker uppgår summan till 330 000 kr/år. Även om Visit Roslagen inte har ersatt Roslagssamarbetet har de tre kommunerna under senare år valt att låta Visit Roslagen driva samarbetet.

Ärendet

Under 2018 genomfördes en utvärdering av företaget Tendensor av Visit Roslagen på uppdrag av de tre kommunerna.

Tjänsteutlåtande

Utredningen visade att Visit Roslagen har varit en god investering för kommunerna. Vi har fått en ökad professionalism, produktutveckling och en mötesplats. Utredningen konstaterade dock att Visit Roslagen saknar vision, målbilder, strategier och handlingsplaner som kopplar samman aktörerna. Den viktigaste slutsatsen var avsaknaden av sektorsövergripande destinationsledning. Två konkreta förslag fördes fram i utvärderingen för att ytterligare stärka Roslagen som destination:

- Ett destinationsråd som leder Roslagen som besöksdestination och som kompletterar Visit Roslagen AB
- En gemensam besöksnäringsstrategi för de tre kommunerna under varumärket Roslagen.

Förvaltningens slutsatser

Utvärderingen innehåller viktiga och relevanta inspel för den fortsatta utvecklingen av Roslagen som destination. Förutsättningarna för Visit Roslagen har förändrats under de knappa tio år som företaget har existerat. Besökare beter sig idag på ett annat sätt där digital närvaro blivit allt viktigare. Skärgårdskommunerna samarbetar mot en internationell målgrupp inom ramen för ”Stockholm Archipelago”. Inte minst har företaget utvecklats och verksamheten står på flera ben.

Att tillskapa ett gemensamt destinationsråd med deltagande från de tre kommunerna och näringen bedöms kunna stärka Roslagen som destination. Genom en gemensam besöksnäringsstrategi skapas möjlighet att hela destinationen kan arbeta mot en gemensam vision och målsättningar. En förutsättning i det arbetet är att strategin tas fram i nära samarbetet med det lokala näringslivet i de tre kommunerna.

Uppdraget förutsätter att likalydande beslut fattas i Norrtälje och Östhammar.

Staffan Erlandsson	Kristina Eineborg
Kommundirektör	Näringslivs- och utvecklingsdirektör

Kultur- och fritidsförvaltningen

Lena Öberg

Redovisning Evenemangssponsring 2019

Aktiviteter

Ett förvaltningsövergripande evenemangsråd har under 2019 bland annat arbetat med externa evenemangsarrangörer. Rådet har varit kommunens samtalspart för arrangörerna, varit med och utvecklat vissa evenemang, initierat samarbeten med andra lokala aktörer och gjort kommunen synlig under evenemangen. Östhammars kommun vill utvecklas som evenemangskommun och har genom sponsoravtal kunnat vara en medfinansiär och samarbetspart till arrangörer. Dels för att få till ett fortsatt samarbete och dels för att utveckla befintliga evenemang i kommunen. Evenemangsrådet har varit i kontakt med runt 20 evenemangsarrangörer och sju har beviljats evenemangssponsring.

Resultat

Av de sju evenemang som beviljades medel under 2019 har sex hittills genomförts. Genom dessa sex evenemang har Östhammars kommun exponerats för 8200 besökare på plats samt många fler genom tryckt material och digital exponering. Vid exempelvis NIAR Ragnarök Adventure racing, exponerades Östhammars kommuns logotyp och vackra vyer från kommunens omgivningar för tiotusentals personer genom livesändningar och inlägg i sociala medier. Samarbetet med arrangörerna och utvecklandet av evenemangsplatser runt om i kommunen utvecklar Östhammars kommun som evenemangskommun.

Resursförbrukning

Nedan redovisas organisationerna och evenemangen som beviljats ekonomisk sponsring. Sammanlagt har evenemangssponsringen uppgått till 137 500 kronor under 2019.

Kultur- och fritidsförvaltningen

Lena Öberg

Organisation	Evenemang	Beviljad sponsring
Stiftelsen Leufsta	Vallonbruksveckan	7500
Konstnärsgruppen Trinus	Crossroad	40000
Feel Alive Svandinavia AB	NIAR Ragnarök	30000
Skärgårdsturnén Ideell Förening	Skärgårdsturnén	20000
Öregrunds Tennissällskap	Tennisveckan	20000
Rockföreningen Riff	Trästocksfestivalen	10000
Alunda IBF	Innebandysäsongen 19-20	10000
SUMMA		137500

Övrigt

Under 2019-års arbete insåg evenemangsrådet vikten av fysik närvaro på fler större evenemang i kommunen. Under 2020 har Kultur- och fritidsförvaltningen avsatt personella resurser för detta, något som ytterligare kommer ge möjlighet att synliggöra kommunens varumärke och utveckla Östhammars kommun som evenemangplats.

§ 20 Dpl 2012SBN0460 Dpl 313

Detaljplan för fastigheterna Öregrund 4:121 och 7:147

Arbetsutskotts beslut

- **Detaljplanearbete påbörjas**
- **Planen genomförs med normalt planförfarande utan programsamråd**
- **Planen medför inte betydande miljöpåverkan.**
- **Planen ska bekostas av samhällsbyggnadsnämnden**

Ärendet
Ägaren till en av de fastigheter som angränsar mot planområdet har i skrivelse begärt att kommunen genomför gällande detaljplan. Detta skulle kunna innebära inlösen av mark eller annan åtgärd som innebär att fastigheterna Öregrund 4:121 och 7:147 blir allmänt tillgängliga.

Samhällsbyggnadsnämnden (dåvarande byggnadsnämnden) har besvarat begäran genom att kommunen inte avser att genomföra någon åtgärd.

Länsstyrelsen har i beslut förelagt Samhällsbyggnadsnämnden att handlägga om ärendet då kommunen har ett ansvar för genomförande av allmän plats. Ärendet har också resulterat i kritik från JO.

Samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer, likt tidigare, att kommunen inte har något intresse av att lösa in den mark inom fastigheterna Öregrund 4:121 och 7:147 så att den blir allmänt tillgänglig. Fastigheterna ägs idag privat.

Mot bakgrund av det ovanstående föreslås att gällande detaljplan upphävs eller ändras så att ägarförhållandena kan bevaras.

Planen bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan då planändringen inte kommer att resultera i några faktiska förändringar på platsen.

Samhällsbyggnadsnämnden
2014 -06- 24
Dnr | Dpl

Bergstrand, Jennie

Från: [redacted]
Skickat: den 24 juni 2014 13:25
Till: Samhällsbyggnadsnämnden
Kopia: uppsala@lansstyrelsen.se
Ämne: Dnr 2012SBN0460, Granskningsyttrande gällande detaljplan för fastigheterna Öregrund 4:121, 7:147, 8:1, 103:2 och 103:3

Trafikverkets ärendenummer: TRV 2014/44368
Ert ärendenummer: Dnr 2012SBN0460

Granskning gällande detaljplan för fastigheterna Öregrund 4:121, 7:147, 8:1, 103:2 och 103:3 i Östhammars kommun, Uppsala län

Trafikverket har mottagit rubricerad detaljplan för granskning och önskar lämna nedanstående synpunkter.

Trafikverket lämnade i samrådsskedet synpunkter på anslutning från planområdet till allmän väg 1100, dessa synpunkter kvarstår och anses inte vara tillgodosedda. Läge för anslutning till allmän väg bör preciseras i detaljplanen för att kunna avgöra om anslutningens läge och utformning är lämpliga ur ett trafiksäkerhetsperspektiv. Om anslutningen inte preciseras i detaljplan måste en anslutningsansökan göras till Trafikverket innan ny anslutning kan göras eller befintliga ändras. Denna ansökan görs via Trafikverkets hemsida, direktlänk → http://www.trafikverket.se/Foretag/System-och-e-tjanster/Ansok-om-tillstand/Ansok-om-utfart/

Även riktvärden för buller bör regleras i detaljplan för att säkerställa att riktvärdena uppnås. Trafikverket anser att eventuella framtida behov av bullerdämpande åtgärder bör finansieras av kommunen eller exploatör, placering och utformning av bullerskydd ska dock samrådas med Trafikverket. Om Trafikverket drabbas av kostnader till följd av kommunens planering eller bristande uppföljning av planering kommer Trafikverket överväga ställa skadeståndsanspråk på kommunen.

I planbeskrivning uppges att kommunen anser att hastigheten på väg 1100 som passerar planområdet bör sänkas från 70km/h till 50km/h. Trafikverket är inte beslutande myndighet vad gäller hastighetsregleringar på väg 1100 och kan därför inte svara upp mot kommunens önskemål.

Trafikverket avstyrker ett antagande av detaljplanen då det anses föreligga stora osäkerheter i placering och utformning av ny anslutning, det går därför inte att bedöma om trafiksäker anslutning kan ordnas.

Med vänlig hälsning

Karin Wallin
Samhällsplanerare
Samhällsbehov Region Öst

[redacted]

Trafikverket
Box 1140
631 80 Eskilstuna
Telefon: 0771-921 921
www.trafikverket.se

SAVE PAPER - THINK BEFORE YOU PRINT

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Emma Sundin

Bilaga: Uppskattad tidsbudget för återstoden av arbetet med detaljplan för Öregrund 4:121 m.fl.

Planarkitekt

Arbetsmoment	Tidsbudget
Uppstart	0 h

Samråd	0 h

Granskning	55 h
Ändring av plankarta	10 h
Ändring av övriga planhandlingar	10 h
Ändring av samrådsredogörelse	5 h
Dialoger med berörda myndigheter och fastighetsägare, speciellt Länsstyrelsen angående stenmuren och Trafikverket angående utfarter	20 h
Administration inför granskning (utskick, delegationsbeslut, tillgängliggöra handlingar m.m.)	10 h

Antagande	40 h
Framtagande av granskningsutlåtande	10 h
Eventuellt omarbeta förslaget inför antagandet	10 h

UTKAST

Administration inför antagande (tjut, granskningsutlåtande till Länsstyrelsen, m.m.)	5 h
Administration efter antagande (framtagande och utskick av meddelande om antagande, redigering av hemsida, utskick av planhandlingar till myndigheter m.m.)	10 h
Arkivering	5 h

Summa planarkitekt	**95 h**
Timpris: 1000 kr/h	
Budgeterad kostnad: 95 000 kr	

Övriga som deltar i arbetet

Planchef	**10 h**
Timpris: 1200 kr/h	
Budgeterad kostnad: 12 000 kr	
Registrator	**10 h**
Timpris: 800 kr/h	
Budgeterad kostnad: 8 000 kr	
Miljösakkunniga	**10 h**
Timpris: 1000 kr/h	
Budgeterad kostnad: 10 000	
Metria/Fastighetsförteckning	**-**
Ca 5 000 kr	
Stibo/Utskrift av plankarta	**-**
Ca 1 000 kr	
Summa övriga	**30 h**
Budgeterad kostnad 36 000 kr	

Totalkostnad	**131 000 kr**

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

RÄTTSENHETEN
Länsassessor
Mikaela Öster
Tel: 018-19 53 23

ÖSTHAMMARS KOMMUN
BYGGNADSNÄMNDEN
2010 -03- 26
Dnr: Dpl.

BESLUT

2010-03-23

Dnr: 403-19359-08

[redacted]

Överklagande av Byggnadsnämndens i Östhammars kommun beslut

BESLUT

Länsstyrelsen upphäver byggnadsnämndens beslut den 19 november 2008 och återförvisar ärendet till nämnden för fortsatt handläggning.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Bakgrund

[redacted] begärde hos Kommunstyrelsen i Östhammars kommun att fastigheterna Öregrund 4:121 och 7:147 inlöses av kommunen och att marken som enligt detaljplanen utgör allmän platsmark därmed görs allmänt tillgänglig.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 4 oktober 2005, § 383, att inte vidta några åtgärder för att genomföra detaljplanen 1978-12-14 så länge ägarna till fastigheterna Öregrund 4:121 och 7:147 inte begär att kommunen skall lösa in dem.

Sedan [redacted] överklagat kommunstyrelsens beslut avvisade Länsstyrelsen överklagandet i beslut den 14 september 2006, d.nr. 403-11402-05. Som motivering anförde Länsstyrelsen följande. Frågor om inlösen av mark avgörs av fastighetsdomstolen. Kommunen har inte rätt att pröva frågor om inlösen och Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut kan därmed inte anses vara ett sådant beslut som enligt 13 kap. 2 § plan- och bygglagen (1987:10), PBL, går att överklaga till Länsstyrelsen genom s.k. förvaltningsbesvär.

Sedan [redacted] överklagat Länsstyrelsens beslut avslog Länsrätten överklagandet i dom den 23 oktober 2006, mål nr. 2100-06 E.

[redacted] begärde därefter hos fastighetsdomstolen att fastighetsdomstolen skall ålägga Östhammars kommun att lösa in fastigheterna Öregrund 4:121 och 7:147 och göra dem allmänt tillgängliga.

Fastighetsdomstolen beslutade den 12 juli 2007, mål nr F 2761-07, att avvisa Hakon Södergrens talan. Som domskäl anfördes följande. [redacted] är inte ägare till de aktuella fastigheterna och rätt till inlösen av marken tillkommer där-

för inte honom enligt 14 kap. 1 § PBL. [redacted]gör gällande att han stödjer sin talan främst på 6 kap. 26 § PBL. Av denna paragraf följer att kommunen har en skyldighet att iordningsställa och upplåta allmän platsmark så att den kan användas för avsett ändamål. När kommunen, som i detta fall, har huvudmannaskapet för gator och andra allmänna platser enligt en detaljplan ligger således ansvaret för plangenomförandet i sådana områden på kommunen. Emellertid är inte fastighetsdomstolen tillsynsmyndighet över plan- och byggväsendet i länet och, såvitt nu är av intresse, inte rätt instans att vända sig till. Kommunens byggnadsnämnd har däremot en skyldighet att övervaka efterlevnaden av PBL. Det innebär att nämnden har en skyldighet att vaka över att kommunen fullgör den skyldighet som enligt PBL kan åligga kommunen att genomföra en detaljplan och, om byggnadsnämnden finner att kommunen brister i detta avseende, verka för att kommunen snarast avhjälper bristen. Byggnadsnämndens beslut kan överklagas i den ordning som föreskrivs i 13 kap. PBL.

[redacted]vände sig därefter på nytt till byggnadsnämnden och begärde att nämnden tillser att kommunen löser in fastigheterna.

Byggnadsnämnden beslutade den 12 juni 2008, genom stadsarkitekten, att anföra att den aktuella marken är tillgänglig för det rörliga friluftslivet och att i avvaktan på en fördjupad utredning om markens framtida användning har kommunen inget intresse av att lösa in den.

Sedan [redacted]överklagat byggnadsnämndens beslut, beslutade Länsstyrelsen den 7 oktober 2008, d.nr. 403-10943-08, att undanröja det överklagade beslutet på formell grund och att återförvisa ärendet till nämnden för ny handläggning. Som motivering angav Länsstyrelsen att den inte, utifrån delegationsordningen, kunde finna stöd för att stadsarkitekten får företräda byggnadsnämnden i sådan fråga som är aktuell i ärendet.

Överklagat beslut

Efter återförvisningen beslutade byggnadsnämnden den 19 november 2008, § 214, att inte vidta någon åtgärd med stöd av 10 kap. 1 § och 6 kap. 17 § PBL. I beslutet anges följande. I översiktsplanen för Östhammars kommun finns område 9 Hummelfjärden beskrivet som utredningsområde. "Området ligger i direkt anslutning till skjutbanan och det har även etablerats annan mindre verksamhet här. Så länge skjutbanan finns kvar lämpar sig området inte för bostäder. Därför bör det närmare utredas om ytterligare verksamheter är en lämplig markanvändning". Av handlingar i kommunens arkiv framgår att en lantmäteriförrättning utförts där mark överförts från Öregrund 4:121 till Öregrund 103:2 i beslut den 7 april 2004. Beslutet överklagades till fastighetsdomstolen som lämnade överklagandet utan bifall. Enligt 6 kap. 17 § PBL får kommunen lösa mark som enligt planen skall användas för annat än enskilt byggande, om markens användning för avsett ändamål inte ändå kan anses säkerställd. Kommunens fastighet Öregrund 8:1 är mycket stor och omfattar naturmark utmed kusten. Fastigheterna Öregrund 4:121 och 7:147 utgör i sammanhanget en mycket liten del av den naturmark som är tillgänglig för allmänheten. Marken är inte hävdad som tomt utan en utvidgning av den omgivande skogsmarken. Marken är och upplevs som privat då den är omgärdad av mycket väl byggda stenmurar. Dessa stenmurar är av stort kulturhisto-

riskt värde och skall bevaras för framtiden. Det är stenmurarna och inte nyttjandet av marken som utgör problemet. Marken är tillgänglig för det rörliga friluftslivet. Nuvarande ägaren till fastigheterna har inte begärt att kommunen skall lösa in fastigheterna. I avvaktan på en fördjupad utredning om markens framtida användning har kommunen inget intresse av att lösa in fastigheterna.

Överklagandet

[redacted] har överklagat beslutet och anfört följande. Detaljplanen är bindande och ovillkorlig. Översiktsplanen som inte är bindande anger område 9 Hummelfjärden som utredningsområde. Detta påverkar inte gällande detaljplan för den mark som hans hemställan berör. Dessutom ligger inte aktuell mark inom utredningsområdets avgränsning. Han undrar vilket syfte byggnadsnämnden har med att i detta sammanhang ta upp den helt ovidkommande lantmäteriförättningen där mark överfördes från fastigheten Öregrund 4:121 till fastigheten Öregrund 103:2. Är syftet att misskreditera honom som en som krånglar och klagar? Det var dessutom hans motpart som fick sitt besvär lämnat utan bifall vilket nämnden valt att inte ange. I bakgrundsbeskrivningen saknas beskrivning om detta ärendes tidigare hantering hos nämnden, nämligen att stadsarkitekten yttrade sig på byggnadsnämnden vägnar. Beslutet var olagligt och undanröjdes av länsstyrelsen. Länsstyrelsen har i sitt beslut redovisat vad lagen säger om den aktuella frågeställningen. Om byggnadsnämnden vid sin förnyade handläggning den 19 november 2008 beaktat länsstyrelsens redovisning borde beslutet ha blivit ett annat. Nämndens beslut får honom att ifrågasätta dess vilja att följa lagen. Nämnden skriver att den mark som han önskar skall bli allmänt tillgänglig inte är hävdad som tomt. Fastigheterna är bebyggda med ett fritidshus och en lada. Fastigheterna är samtaxerade med ett byggnadsvärde som uppgår till 251 111 kr. Dessa fakta måste vara kända för byggnadsnämnden. Han kan därför inte finna annat än att nämnden medvetet ljuger när den hävdar att marken inte är hävdad som tomt. För övrigt är inte marken omgärdad av stenmurar. Fastigheten Öregrund 4:121 är på delar av ena sidan avgränsad av en stenmur. Även här tar nämnden lätt på sanningen. Nämnden hänvisar till en kommande fördjupad översiktsplan. Detta är inte möjligt att göra i ärendet då det finns en gällande detaljplan. Med stöd av det anförda och vad som framgår av Länsstyrelsens beslut den 7 oktober 2008 hemställer han att Länsstyrelsen undanröjer byggnadsnämndens beslut den 19 november 2008 och skickar tillbaka ärendet till byggnadsnämnden för ny behandling. Han hemställer vidare om att Länsstyrelsen såsom tillsynsmyndighet redovisar om det förekommit felaktigheter eller brister i ärendets hantering.

Länsstyrelsens beredning av ärendet

Länsstyrelsen har i ärendet ombett byggnadsnämnden att redogöra, dels för hur nämnden har resonerat kring den allemansrättsliga tillängligheten när det gäller den sommarstuga som ligger på fastigheten Öregrund 4:121, dels för hur nämnden ser på möjligheterna för kommunen att, genom en samförståndslösning med fastighetsägaren, vidta andra åtgärder än inlösen för att öka tillgängligheten till det aktuella området.

Nämnden har med anledning av detta anfört följande. Bestämmelserna i 6 kap. PBL handlar om plangenomförande, d.v.s. hur planen skall förverkligas inom den

tid som den skall genomföras (genomförandetiden). Kapitlet innehåller bl.a. regler om avstående av mark just för att underlätta genomförandet. Under genomförandetiden ges fastighetsägare en trygghet på det sättet att han under denna tid kan utgå från att planen genomförs och att eventuella byggrätter är garanterade. Enligt 6 kap. 17 § PBL är det upp till kommunen att avgöra om man vill lösa in mark. Bestämmelsen om inlösen i 6 kap. 24 § är inte tillämplig för planer vars genomförandetid anses utgången enligt 17 kap. 4 § PBL. I 6 kap. 26 § andra stycket sista meningen PBL anges att inom områden som efter genomförandetidens utgång bebyggs i enlighet med planen skall allmänna platser upplåtas till allmänt begagnande efter hand som bebyggelsen färdigställs. Paragrafen handlar om att kommunen måste iordningsställa den allmänna platsmarken (för sitt syfte) när det byggs i anslutning till den allmänna platsmarken. Paragrafen handlar överhuvudtaget inte om kommunens inlösenrätt/eller – skyldighet. I detta fall är det inte fråga om någon bebyggelse som aktualiserar kravet på iordningsställande. Enligt kommunens uppfattning om hur marken kan eller bör användas, vilket framgår av lydelsen i översiktsplanen från 2004, är bebyggelse inte heller aktuell inom en nära framtid. Det är av den anledningen som kommunen hänvisar till översiktsplanen. Det finns därför inget legalt krav för kommunen att vare sig iordningsställa marken eller att lösa in den. Så länge ägaren till fastigheterna Öregrund 4:121 och 7:147 har sin sommarstuga och lada på fastigheterna så har han en hemfridszon som allemansrätten inte får gå för när. Att en fastighet eller ett markområde planeras för allmän platsmark innebär inte med automatik att den är alle mans egendom. Det är ju bland annat därför bestämmelsen om genomförande i 6 kap. 26 § PBL finns. Planläggningen innebär en möjlighet för kommunen att i framtiden ta mark i anspråk för visst ändamål. Det är i dagsläget inte aktuellt. Kommunen kommer i dagsläget inte att vidta några åtgärder för att iordningsställa fastigheterna som allmän platsmark. Kommunen kan komma att överväga en ändring av planen så att markens klassificering som allmän platsmark upphävs. När det gäller en samförståndslösning så har kommunen inga möjligheter att idka medling i privaträttsliga tvister. Grannerättsliga aspekter regleras i jordabalken.

MOTIVERING

I 11 kap. 1 § första stycket femte punkten PBL anges att byggnadsnämnden skall övervaka efterlevnaden av PBL.

I 6 kap. 26 § första stycket PBL anges att inom områden med detaljplan skall kommunen vara huvudman för allmänna platser, om det inte finns särskilda skäl till annat. I paragrafens andra stycke anges att kommunen efter hand som bebyggelsen färdigställs i enlighet med planen skall ställa i ordning gator och andra allmänna platser för vilka kommunen är huvudman så, att platserna kan användas för avsett ändamål. Före genomförandetidens utgång skall platserna upplåtas till allmänt begagnande inom områden som har bebyggts i enlighet med planen. Inom områden som efter genomförandetidens utgång bebyggs i enlighet med planen skall allmänna platser upplåtas till allmänt begagnande efter hand som bebyggelsen färdigställts.

I 6 kap. 27 § PBL anges att när gator och andra allmänna platser för vilka kommunen är huvudman upplåts till allmänt begagnande, skall de till bredd, höjdläge och utformning i övrigt stämma överrens med detaljplanen. De skall vara utförda

på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med ortens sed. Mindre avvikelser från planen får göras, om syftet med planen inte motverkas.

I 6 kap. 17 § första stycket PBL anges att kommunen får lösa mark eller annat utrymme som enligt en detaljplan skall användas för allmänna platser för vilka kommunen är huvudman.

Det i ärendet aktuella området, öster om Hummelfjärdarna i Öregrunds tätort, omfattas av en stadsplan som är fastställd av Länsstyrelsen den 14 december 1978. I 17 kap. 4 § första stycket PBL anges att stadsplaner skall gälla som detaljplaner. Fastigheterna Öregrund 4:121 och 7:147, som begäran om inlösen avser, ligger inom ett område som enligt planen utgör *Allmän plats - park eller plantering*. Planen saknar bestämmelser om genomförandetid vilket innebär att genomförandetiden är 15 år från den dag då beslutet att anta planen vann laga kraft (se 5 kap. 5 § PBL). Genomförandetiden för planen har således gått ut. Kommunen är huvudman för de allmänna platserna inom planen.

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att bestämmelserna i 6 kap. 17 § PBL i och för sig inte föreskriver någon skyldighet för kommunen att lösa in mark. Vidare konstaterar Länsstyrelsen att PBL inte innehåller några sanktionsregler gentemot kommunen när det gäller bestämmelserna om plangenomförande i 6 kap. Lagstiftaren har utgått från att kommunen i egenskap av huvudman självmant ser till att planbeslut genomförs. Oaktat det anförda har dock kommunen ett ansvar för att genomförandet sker (se även JO 2005/06 s. 411). Kommunen har således en skyldighet att iordningställa mark så att den kan användas för avsett ändamål (6 kap. 26 § andra stycket PBL). Slutresultatet av iordningsställandet skall vara att platsen till sin utformning överrensstämmer med detaljplanen (6 kap. 27 § PBL).

Enligt Länsstyrelsens uppfattning behöver i och för sig det förhållandet att s.k. allmän platsmark har lagts ut på privatägda fastigheter inte med nödvändighet innebära att kommunen måste lösa in fastigheterna för att uppfylla ovannämnda bestämmelser. Även privatägd mark kan vara allmänt tillgänglig. Vidare kan det, om marken inte är allmänt tillgänglig, räcka med att andra åtgärder vidtas i samförstånd med fastighetsägaren, t.ex. en överenskommelse om nyttjande av fastigheten eller om fysiska åtgärder för att manifestera allemansrättslig tillgänglighet. Om marken inte är allemansrättsligt tillgänglig och några sådana andra åtgärder inte är möjliga bör dock, enligt Länsstyrelsens uppfattning, inlösen vara den enda åtgärd som står kommunen till buds. Länsstyrelsen anser således att kommunen i sådana fall får anses vara skyldig att inlösa mark. Att någon direkt inlösenskyldighet inte föreligger enligt lagtexten utgör inget hinder för angivna ställningstagande.

Bestämmelserna i 6 kap. 26 § PBL anger att kommunen före genomförandetidens utgång skall upplåta gator och allmänna platser till allmänt begagnande inom områden *som har bebyggts i enlighet med planen*. Inom områden som efter genomförandetidens utgång bebyggs i enlighet med planen skall gator och allmänna platser upplåtas till allmänt begagnande *efter hand som bebyggelsen färdigställts*. Tanken bakom de angivna formuleringarna är givetvis att det först i och med bebyggelsen uppkommer ett behov av gator och allmänna platser. Med anledning av vad byggnadsnämnden anfört i ärendet förtjänar det att påpekas att det aktuella området har

bebyggts i enlighet med planen. Eventuellt har ingen byggnation skett på de fastigheter som ligger i omedelbar anslutning till fastigheterna Öregrund 4:121 och 7:147 eftersom dessa redan var bebyggda vid antagandet av planen. Detta förhållande medför dock givetvis inte något avsteg från skyldigheten att iordningsställa marken för avsett ändamål.

Ovan angivna bestämmelse i 11 kap. 1 § femte punkten PBL innebär att byggnadsnämnden har att övervaka att Östhammars kommun fullgör sin skyldighet att genomföra den aktuella detaljplanen. Byggnadsnämnden har i det överklagade beslutet - i stället för att fullgöra denna övervakningsuppgift – beslutat att över huvud taget inte vidta några övervakningsåtgärder. Beslutet har huvudsakligen motiverats med dels byggnadsnämndens uppfattning att det saknas lagligt stöd för byggnadsnämnden att kräva att kommunen genomför planen och dels att det inte ligger i kommunens intresse att genomföra planen i den berörda delen. Länsstyrelsen anser – som framgått ovan – att ovan relaterade regler ger stöd för byggnadsnämnden att kräva att kommunen verkställer planen. Att PBL inte ställer några sanktioner till byggnadsnämndens förfogande för att genomdriva sina krav är en annan sak, som inte påverkar denna bedömning. Dessutom finner Länsstyrelsen att skälet att markanvändningen kan komma att ändras inte utgör skäl att underlåta att fullgöra övervakningsuppgiften eftersom ändrad planläggning inte är aktuell.

Det överklagade beslutet ska till följd härav upphävas och ärendet återförvisas till byggnadsnämnden för fortsatt handläggning.

Detta beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Uppsala, se bilaga.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även länsarkitekt Eva Bergdahl deltagit.

[redacted]

Christer Segerström

[redacted]

Mikaela Öster

Bilaga
Hur man överklagar

Kopia till
Byggnadsnämnden i Östhammars kommun
[redacted]
Akten
MÖ

Bygg- och miljönämnden

Kommunfullmäktige

BMN-2018-315

§ 80. Marma 3:14, antagande av detaljplan ”Centrumvägen”

Beslut

Bygg- och miljönämnden föreslår Kommunfullmäktige att:

- **godkänna granskningsutlåtandet**
- **besluta att detaljplanen inte bedöms medföra betydande miljöpåverkan**
- **anta detaljplanen för Marma 3:14, Centrumvägen**

Upplysningar

Planen hanterades med standardförfarande, enligt Plan- och bygglagen, PBL (2010:900).

Ärendebeskrivning

Bygg- och miljönämndens arbetsutskott beslutade, den 13 september 2017 att lämna positivt planbesked för det aktuella området.

Beslut om samråd fattades av bygg- och miljönämndens arbetsutskott den 7 november 2018. Planen var på samråd under perioden den 26 november till och med den 17 december 2018. Totalt inkom 12 yttranden under samrådstiden.

Beslut om granskning fattades av planchef den 23 april 2020. Planen var på granskning under perioden den 8 maj till och med den 11 juni 2020. Totalt inkom 9 yttranden.

Planområdet och planförslaget
Planområdet är beläget i Alunda centrum.
Det gränsar till Centrumvägen i väster och Trädgårdsvägen i norr. Planområdet upptar en yta om cirka 1500 kvm ha.

Detaljplanens syfte är att möjliggöra för flerbostadshus i 4 våningar där en suterrängvåning får anordnas. Detaljplanen skall även möjliggöra att flerbostadshuset inrymmer centrumverksamhet alternativt vård i form av en vårdcentral. Vårdcentral kommer att möjliggöras i alla våningar inkl. bottenvåning medan vårdcentral kommer att möjliggöras i våning 1-4. Centrumverksamhet kommer vara möjlig i bottenvåningen.

Bygg- och miljönämnden

Forts. § 80

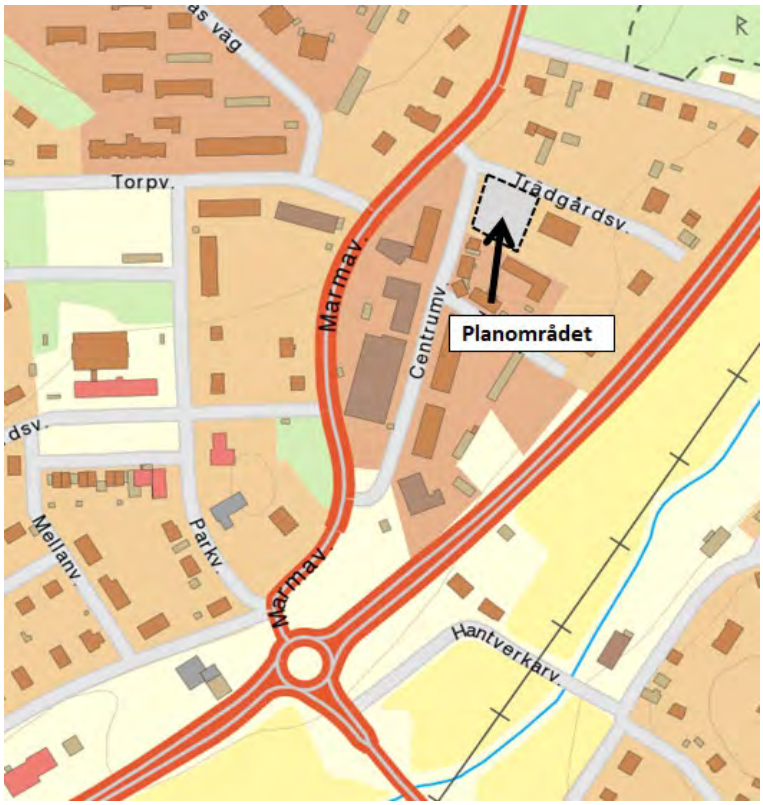

Planområdet.

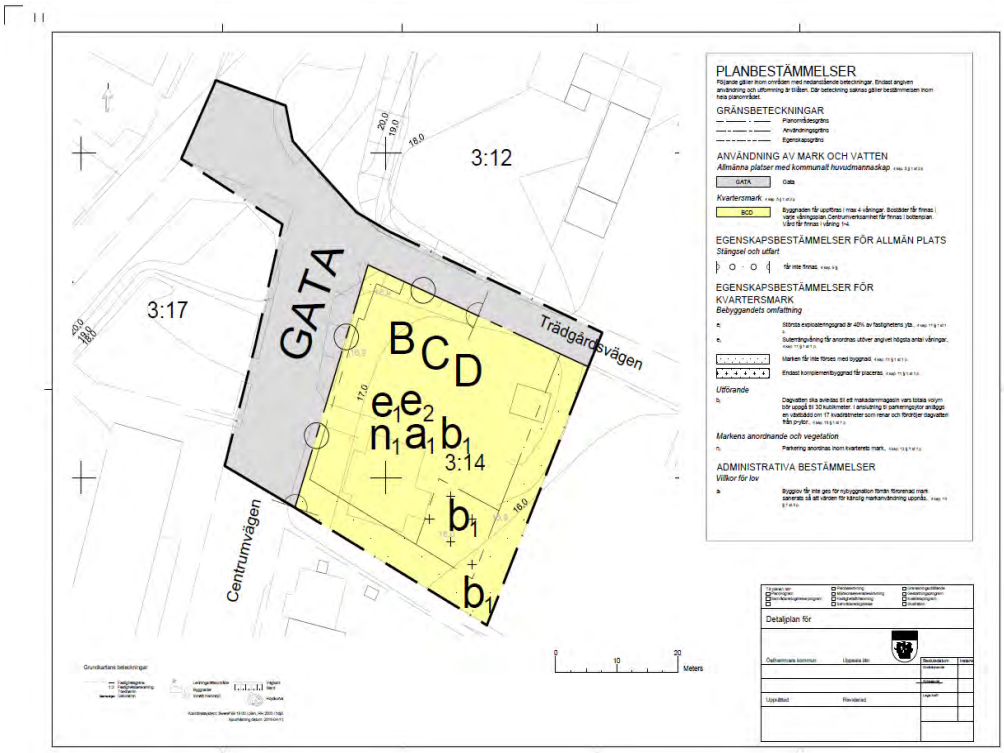

Plankartan

Forts. § 80

Revideringar som gjorts efter granskningen

- Redaktionella förändringar

Handlingar

Antagandehandlingarna består av

- Plankarta
- Planbeskrivning
- Granskningsutlåtande
- Behovsbedömning
- Dagvattenutredning
- Markteknisk utredning
- fastighetsförteckning

_____

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen

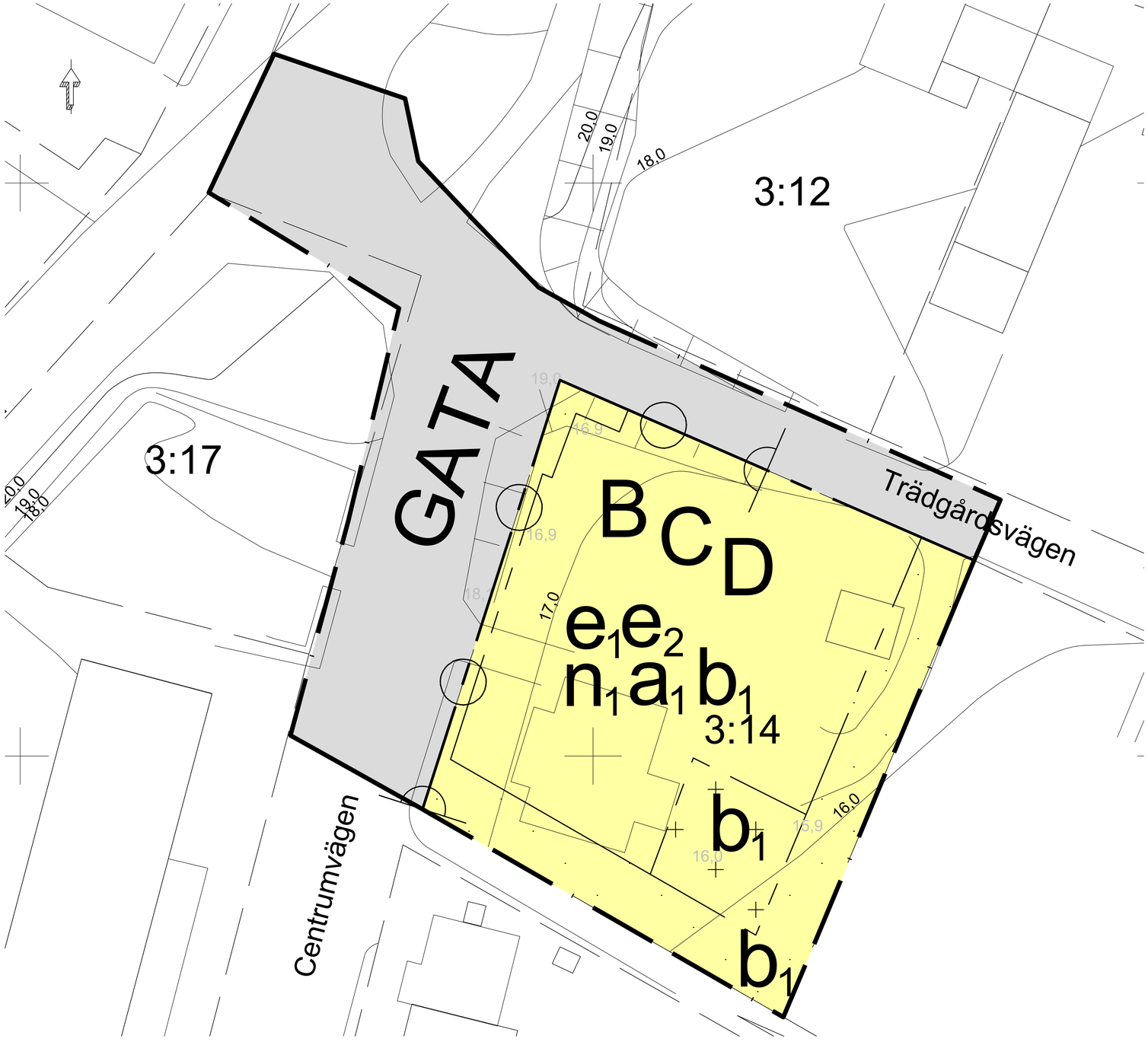

Grundkartans beteckningar

- Fastighetsgräns
- 1:2 Fastighetsbeteckning
- Traktnamn
- Marmavägen Gatunamn
- Lr Ledningsrättsområde
- Byggnader
- 16,0 Inmätt markhöjd
- Vägkant
- Slänt
- Höjdkurva

Koordinatsystem: Sweref 99 18 00 i plan, RH 2000 i höjd.
Ajourhållning datum: 2018-04-11.

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmänna platser med kommunalt huvudmannaskap, *4 kap. 5 § 1 st 2 p.*

GATA	Gata

Kvartersmark, *4 kap. 5 § 1 st 3 p.*

BCD	Byggnaden får uppföras i max 4 våningar. Bostäder får finnas i varje våningsplan. Centrumverksamhet får finnas i bottenplan. Vård får finnas i våning 1-4.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Stängsel och utfart

- får inte finnas, 4 kap. 9 §

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Bebyggandets omfattning

e_1	Största exploateringsgrad är 40% av fastighetens yta., 4 kap. 11 § 1 st 1 p.
e_2	Suterrängvåning får anordnas utöver angivet högsta antal våningar., 4 kap. 11 § 1 st 1 p.
	Marken får inte förses med byggnad, 4 kap. 11 § 1 st 1 p.
	Endast komplementbyggnad får placeras, 4 kap. 11 § 1 st 1 p.

Utförande

b_1	Dagvatten ska avledas till ett makadammagasin vars totala volym bör uppgå till 30 kubikmeter. I anslutning tll parkeringsytor anläggs en växtbädd om 17 kvadratmeter som renar och fördröjer dagvatten från p-ytor., 4 kap. 16 § 1 st 1 p.

Markens anordnande och vegetation

n_1	Parkering anordnas inom kvarterets mark., 4 kap. 13 § 1 st 1 p.

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Genomförandetid

Genomförandetiden är 10 år, 4 kap. 21 §

Villkor för lov

a_1	Bygglov får inte ges för nybyggnation förrän förorenad mark sanerats så att värden för känslig markanvändning uppnås., 4 kap. 14 § 1 st 4 p.

Till planen hör:
- ☐ Planprogram
- ☐ Samrådsredogörelse program
- ☐
- ☒ Planbeskrivning
- ☐ Miljökonsekvensbeskrivning
- ☒ Fastighetsförteckning
- ☒ Samrådsredogörelse
- ☒ Granskningsutlåtande
- ☐ Gestaltningsprogram
- ☐ Kvalitetsprogram
- ☐ Illustration

Detaljplan för Marma 3:14, "Centrumvägen"

Östhammars kommun Uppsala län

Beslutsdatum	Instans
Godkännande	
Antagande	
Laga kraft	
DNR BMN 2018-315	

Upprättad 2020-07-21

Cecilia Willén Johansson
Planchef

Emil Lindblom
Planarkitekt

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Emil Lindblom

Dnr BMN-2018-315 1(5)
ANTAGANDEHANDLING

Granskningsutlåtande

Förslag till detaljplan för Centrumvägen, del av fastigheten Marma 3:14
Östhammars kommun, Uppsala län

Upprättad den 12 juli 2020

POSTADRESS
Box 66
Fakturaadress
Box 106
742 21 Östham-
mar

BESÖKSADRESS
Stångörsgatan 10
742 21 Östhammar

TELEFON
+46 (0) 173 860 00
MAIL
byggochmiljo@osthammar.se
www.osthammar.se

ORG.NUMMER
212000–0290
V.A.T. NO
SE212000029001

BANKGIRO
233–1361

Planförfarandet

Förslag till detaljplan för Centrumvägen, del av fastigheten Marma 3:14 utgjorde underlag för granskning under perioden 8 maj – 11 juni 2020. Detaljplanen hanteras med standardförfarande enligt PBL 2010:900.

Berörda förvaltningar inom kommunen, statliga verk, länsstyrelsen samt berörda sakägare och andra med väsentligt intresse av planen har underrättats och beretts tillfälle att yttra sig under denna tid. Planhandlingarna har under granskningstiden varit tillgängliga på kommunkontoret i Östhammar samt på kommunens hemsida.

I detta granskningsutlåtande redovisas de yttranden som inkommit under granskningstiden, samtliga yttranden sammanfattas och kommenteras. Här sammanfattas även vilka synpunkter som inte blivit tillgodosedda under planprocessen och vilka eventuella revideringar som sker i planhandlingarna innan detaljplanen antas.

Sammanfattning

Sammanfattning av inkomna synpunkter.

Inkomna yttranden med kommentarer

Totalt inkom 9 yttranden under granskningen.

Remissinstans	**Ankomst-stämplat**	**Ytt-rande utan erinran**	**Yttrande med syn-punkter på plan-förslaget**	**Sakägare enligt fastighetsför-teckning**	**Synpunkter som ej till-godosetts**
Myndigheter och grannkommuner					
1. Lantmäteriet Uppsala län	2020-05-12	X			
2. Barn- och utbildningsnämnden	2020-05-14	X			
3. Vattenfall Eldistribution AB	2020-05-19	X			
4. Polismyndigheten	2020-05-17	X			
5. Uppsala brandförsvar	2020-06-02	X			
6. Svenska kraftnät	2020-06-01	X			
7. Länsstyrelsen Uppsala län	2020-06-08	X			
8. Tekniska förvaltningen	2020-06-08		X		
Föreningar och organisationer					
9. Östhammar Vatten	2020-06-09	X			
Privatpersoner					

I detta dokument sammanfattas och kommenteras inkomna yttranden. Samtliga originalyttranden hålls tillgängliga på Samhällsbyggnadsförvaltningen i Östhammars kommun.

Myndigheter och kommuner

1. Lantmäteriet i Uppsala län
Lantmäteriet noterar att kommunen har tagit till sig av de synpunkter som lämnades vid samrådet. Lantmäteriet har inga ytterligare synpunkter på planförslaget.

Kommentar: Yttrande noteras

2. Barn- och utbildningsnämnden Östhammars kommun
Barn- och utbildningsnämnden har inga synpunkter på detaljplanen gällande fastighet Marma 3:14 Centrumvägen.

Kommentar: Yttrande noteras

3. Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution AB har ingen elnätanläggning inom område för rubricerat ärende ”Granskning Östhammars kommun förslag detaljplan Marma 3:14 ”Centrumvägen” BMN-2018-315” eller inom dess närområde.
Vattenfall Eldistribution AB har inget att erinra i rubricerat ärende.

Kommentar: Yttrande noteras

4. Polismyndigheten
Polisen har inget att erinra mot förslaget till detaljplan för Marma 3:14.

Kommentar: Yttrande noteras.

5. Uppsala brandförsvar
Uppsala brandförsvar har tagit del av granskningshandlingarna (samrådsredogörelse, planbeskrivning och plankarta) och har inga nya synpunkter sedan samrådet.

Brandförsvaret vill dock tydliggöra att tillgången till vatten för brandsläckning är en förutsättning för att planen ska kunna genomföras.

Kommentar: Yttrande noteras.

6. Svenska kraftnät
Svenska kraftnät har i samrådsyttrande daterat 2018-12-11 svarat på berörd remiss. Utöver tidigare lämnat remissvar har Svenska kraftnät ingenting att erinra mot upprättat förslag.

Eftersom vi inte har några synpunkter och Svenska kraftnät inte har några anläggningar i anslutning till aktuellt område anser vi att detta ärende är avslutat från Svenska kraftnäts sida. Därmed önskar vi inte medverka i det fortsatta remiss förfarandet för aktuellt ärende, förutsatt att planområdet inte förändras. Vid eventuella frågor är ni välkomna att höra av er till oss.

Kommentar: Yttrande noteras.

7. Länsstyrelsen Uppsala län
Länsstyrelsen har inga synpunkter utifrån de frågor som bevakas enligt 11 kap 10 § PBL. Länsstyrelsens synpunkter i samrådsskedet framgår av yttrande dnr 402-8156-2018 daterat den 30 november 2018.

Kommunen uppger att inga nya bostäder får uppföras innan vatten- och avloppsituationen är löst. Enligt besked från kommunen kommer det inte att ske. Det är det kommunala bostadsföretaget Östhammarshem som är exploatör, Länsstyrelsens bedömning är att det ligger inom kommunens rådighet att styra över tidpunkt för exploatering.

Kommentar: Yttrande noteras.

8. Tekniska förvaltningen
Gatuutformning
Om huvudentré ska vara mot Centrumvägen ser vi en risk i att det blir svårt att få denna tillgänglig. Detta eftersom det är infartsförbud i detaljplanen och en tillgänglig parkeringsplats ska finnas i anslutning till huvudentrén (max 25 m).

Idag finns allmänna parkeringsplatser längs Centrumvägen. Vi förutsätter att dessa inte räknas in i antalet parkeringsplatser som avses för den nya byggnationen.

Sophätmning
Kommunen ansvarar för att insamling av hushållsavfall inklusive grovavfall för att säkerställa att det tas omhand på ett miljö- och hälsomässigt godtagbart sätt. För att insamlingen ska kunna utföras från ovan nämnda fastighet ställs följande krav;
- Hushållsavfall som uppkommer vid fastigheten ska sorteras enligt kommunens föreskrifter.
- Avfallsutrymmet/kärlens uppställningsplats ska ge plats för sortering av restavfall och matavfall och även förpackningar från bostäderna samt från övriga verksamheter inom fastigheten.
- Hämtning av hushållsavfall ska i normalfallet ske vid fastighetsgräns. Angöring med sopbil ska möjliggöras max 5 meter från avfallsutrymmet/uppställningsplatsen av kärlen.
- Kärlens dragväg, dvs. sträckan mellan sopbilen och avfallsutrymmet/kärlens uppställningsplats ska vara jämn och hårdgjord med en lutning på max 1:12.
- Hämtning av avfall ska ske från farbar genomfartsväg alternativt från väg med erforderlig vändmöjligheter.

Kommentar: Parkeringsplats i anslutning till huvudentré inom 25 meter kommer att kunna uppföras inom kvartersmark för det planlagda området och detta tydliggörs med egenskapsbestämmelse ”n_1”i plankartan. In- och utfart kan ske mot Trädgårdsvägen med föreslagna planbestämmelser.

Avfallshanteringen för planområdet finns beskrivet i sektionen ”Avfall” i planbeskrivningen.

Föreningar och organisationer

9. Östhammar Vatten

Östhammar Vatten har tagit del av granskningshandlingarna och har inga ytterligare synpunkter.

Kommentar: Yttrande noteras.

Privatpersoner

Inga privatpersoner har yttrat sig i granskningen

Revidering av planförslaget

Granskningen och de synpunkter som inkommit har inte medfört några förändringar i planförslaget.

Cecilia Willén Johansson
Plan- och byggchef

Emil Lindblom
Planarkitekt

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Dnr BMN 2018-315 1(16)

Bygg- och miljöförvaltningen
Petter Telning

GRANSKNINGSHANDLING

PLANBESKRIVNING

Detaljplan för Centrumvägen, Alunda, fastigheten Marma 3:14

Östhammars kommun, Uppsala län

Upprättad: oktober 2018
Reviderad: mars 2020

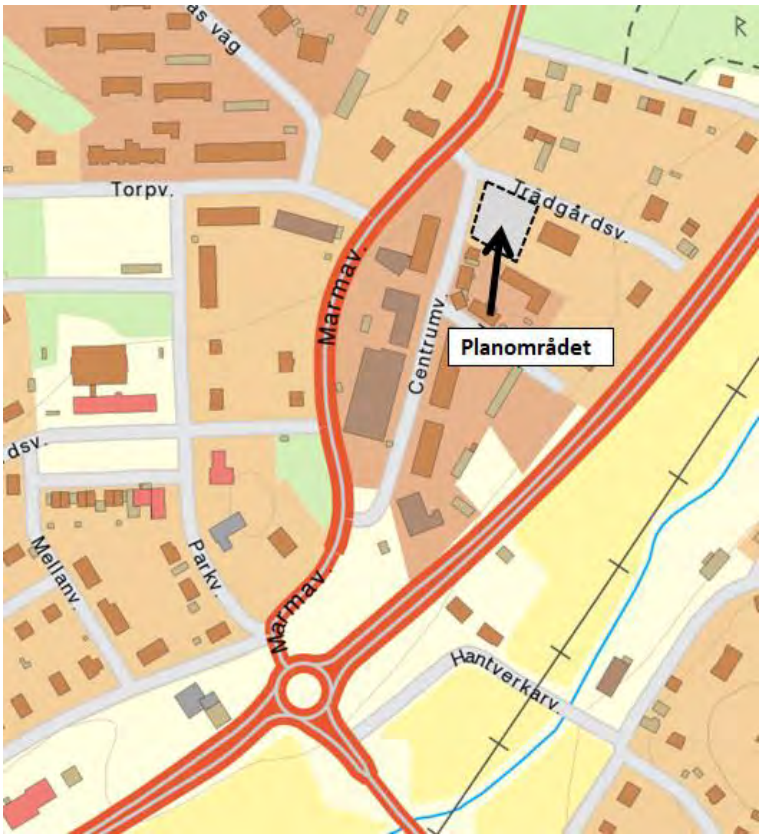

Planområdet

Postadress
Box 66
Fakturaadress
Box 106
742 21 Östhammar

Besöksadress/Reg.office
Stångörsgatan 10
742 21 Östhammar
www.osthammar.se

Telefon
Nat 0173-860 00
Int +46 173 860 00
Epost
byggochmiljo@osthammar.se

Telefax
Nat 0173-125 47
Int +46 173 125 47

Organisationsnummer
212000-0290
V.A.T. No
SE212000029001

Bankgiro
233-1361

INLEDNING

Vad är en detaljplan?

En detaljplan ska ge en samlad bild av markanvändningen och hur den fysiska miljön är tänkt att förändras och bevaras. I detaljplanen ska allmänna platser, kvartersmark och vattenområden redovisas samt gränserna för dessa. Detaljplanen reglerar rättigheter och skyldigheter, inte bara mellan fastighetsägarna och samhället utan också fastighetsägarna emellan. Den är juridisk bindande och bestämmer bland annat vilken typ av bygglov som ges i olika områden eller vilken hänsyn som måste tas till strandskydd, riksintressen eller kulturhistoriska värden.

Arbetet med att ta fram en detaljplan regleras i plan- och bygglagen, PBL.

Processen

Detaljplanen hanteras med ett standardförfarande enligt Plan- och bygglagen 2010:900.

GRANSKNINGSHANDLING
Samrådsförslaget och de synpunkter som inkom under samrådet används som underlag när ett förslag till detaljplan arbetas fram. Detaljplanen har varit ute på samråd mellan 26 november 2018 till 17 januari 2018 där berörda myndigheter, organisationer, allmänheten och sakägare har fått tillfälle att yttra sig. Yttranden som inkommit redovisas i samrådsredogörelsen. Detaljplanens nästa skede är granskning, där är vi nu, där finns det möjlighet att yttra sig igen. Därefter kommer arbetet med att ta fram antagandehandlingar påbörjas. Det är sedan kommunfullmäktige som antar detaljplanen.

PLANHANDLINGAR

Till planförslaget hör:

- Plankarta
- Planbeskrivning
- Undersökning
- Fastighetsförteckning*
- Samrådsredogörelsen

*Granskningshandlingarna finns tillgängliga på kommunkontoret i Östhammar, Stångörsgatan 10. Samtliga handlingar finns att ta del av på Östhammars kommuns webbplats www.osthammar.se/detaljplaner. Handlingar markerade med * finns inte på webbplatsen på grund av dataskyddsförordningen(GDPR).”*

UTREDNINGAR

- Markteknisk undersökningsrapport, miljö- och geoteknik (Bjerking, 2018) 2018-05-28
- Dagvattenutredning (Bjerking, 2018) 2018-09-13

PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Planens syfte är att möjliggöra för ett flerbostadshus i 4 våningar, utöver det får även en suterrängvåning anordnas. Planen skall även möjliggöra att flerbostadshuset inrymmer centrumverksamhet alternativt vård i form av en vårdcentral. Bostäder kommer att möjliggöras på alla våningsplan inklusive bottenvåning. Vårdcentral kommer att möjliggöras i våning 1-4. Centrumverksamhet kommer vara möjlig i bottenvåningen. Öster om flerbostadshuset kommer en bilparkering samt cykelparkering/cykelförråd att anordnas, och därtill även förråd för avfallshantering. Planen har en flexibel inriktning för att möta de behov som i framtiden kan efterfrågas i Alunda centrum.

PLANDATA

Planområdets storlek, läge och avgränsning

Planområdet är beläget i Alunda centrum och omfattar ca 1500 kvm mark. Det gränsar till Trädgårdsvägen i norr samt Centrumvägen i väster. Området är beläget på ett av de mest centrala lägena i Alunda centrum med närhet till kollektivtrafik, skola, livsmedelaffär samt diverse kommunal och offentlig service.

Figur 1: Planområdets översiktliga läge markerat i gul färg

Nuvarande markanvändning och markägoförhållanden

Planområdet är idag bebyggt med ett hus som tidigare varit ett bostadshus med caféverksamhet. Huset är uppfört under första delen av 1900-talet och syftet med detaljplaneändringen är att huset

ska rivas och ersättas med ett nytt flerbostadshus som både kan inrymma bostäder, vårdcentral samt centrumverksamhet. Fastigheten ägs av Östhammarshem.

Figur 2: Nuvarande markanvändning i planområdet

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

Översiktliga planer

I översiktsplanen, antagen 2016, beskrivs området som ett befintligt planlagt område. Vidare beskrivs att Alunda har stora möjligheter att utvecklas, framförallt genom att befintliga bostadsområden förtätas och knyts samman. Detaljplaneförslaget bedöms överensstämma med översiktsplanens intentioner eftersom planförslaget innebär en förtätning av Alunda centrum. Detaljplanen kommer bidra till att Alunda med dess centrum utvecklas och det innebär även att området förtätas.

Detaljplaner

Planområdet omfattas idag av detaljplan 4.03 Alunda från 1950 som är reviderad 1958. Bestämmelserna för det aktuella området medger bostäder och handelsverksamhet i uppemot två våningar samt prickmark som innebär att mark inte får bebyggas. Planområdet omfattar även delar av detaljplan 4.33 Trädgårdsbäcken. Området som berörs ligger i nord till nord-västlig riktning och utgörs av allmänt gaturum. Marken föreslås inte byta användning utan kommer fortsättningsvis vara gata.

Riksintressen

Området berörs av riksintresse för totalförsvaret gällande influensområde luftrum. Riksintresset reglerar höga objekt som kan påverka luftrummet, vilket gäller objekt högre än 20 meter utanför tätorter samt högre än 45 meter inom tätorter. Planen bedöms inte påverka riksintresset då den tilltänkta byggnaden inte kommer uppgå till den höjd inom tätorter som riksintresset pekar ut.

Program (bostadsförsörjningsprogram, näringslivsprogram etc.)

I Östhammars kommuns kulturhistoriska utredning jord och järn beskrivs att Alunda har en välbevarad egnahemsbebyggelse från 1900-talets början. Alunda beskrivs även ha en representativ bostads- och centrumbebyggelse från 1940-, 50 och 60-talet.

I Östhammars kommuns bostadsförsörjningsprogram beskrivs att fokus på snabbare utbyggnad ska ske i Alunda. Alunda ligger i ett attraktivt pendlingsläge där närhet finns till både Östhammar och Uppsala. Målet är att skapa minst 150 nya bostäder per år för att möta den efterfrågan som finns.

Kommunala beslut

Bygg- och miljönämndens arbetsutskott fattade 2017-09-13 beslut (Dnr BMN-2017-1855) om att påbörja planarbete för området. Det beslutades att planen skulle hanteras med ett standardförfarande.

UNDERSÖKNING

Förenlighet med 6 kap. Miljöbalken

Sedan 1 januari 2018 är ett nytt sjätte kapitel gällande i miljöbalken. Det nya kapitlet ska tillämpas för planärenden som beslutats efter 1 januari 2018. Kommunen ska genom en undersökning undersöka om genomförandet av planen, planprogrammet eller planändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Kommunen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen, planprogrammet eller planändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Kommunens ställningstagande samråds sedan med Länsstyrelsen.

Undersökning och ställningstagande:
Det berörda planområdet bedöms inte medföra en betydande miljöpåverkan och därmed bedöms det att en strategisk miljöbedömning inte behöver göras enligt Miljöbalken 6 kap 9 §.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR

Natur och kultur

Mark, vegetation, djurliv

Planområdet är idag exploaterat. Marken består till största del av lera samt en mindre del morän. Eftersom planområdet redan är exploaterat bedöms ingen avsevärd påverkan ske på vegetation och djurliv. Gården intill det planerade flerbostadshuset kommer innehålla en grönyta som kan fungera som rekreation för boende.

Landskapsbild/Stadsbild

Planområdet är beläget i Alunda centrum. Karaktären av bebyggelsen är en centrum- och bostadsbebyggelse som växt fram sedan 40-talet. Planen kommer bidra till att förtäta Alunda och möjliggöra för fler bostäder i ett centralt läge med möjlighet till en ny vårdcentral och ytterligare centrumverksamhet i Alunda.

Kulturmiljö och fornlämningar

Det finns inga kända fornlämningar inom planområdet. Det finns ingen kulturmiljö i området som förväntas påverkas av planen.

Miljöförhållanden

Miljökvalitetsnormer

Närmaste recipient för dagvatten är Olandsån (Bjerking, 2018). Vattendraget har måttlig ekologisk status men uppnår ej god kemisk ytvattenstatus. Olandsån har ett förbättringsbehov gällande tillförsel av totalfosfor. Det finns även ett behov av att förbättra förändringar avseende konnektivitet[1] och morfologi[2]. Efter exploatering när dagvattenflödet ökar så ökar även föroreningsbelastningen vilket kommer kräva renings- och fördröjningsåtgärder.

Förorenad mark

På trädgårdsvägen norr om planområdet har det funnits en plantskola och marken där är förorenad. Under 70-80 talet användes bekämpningsmedel på denna fastighet vilket orsakat föroreningen.

I samband med den geotekniska utredningen på planområdet så har markprover tagits.
I markproverna påträffades en metallförorening bestående av arsenik, barium, krom, kobolt och zink (Bjerking, 2018). Metallföroreningen påträffades i ett fyllnadsmaterial på fastigheten. Metallföroreningen har påvisats i halter över riktvärdet för känslig markanvändning, (KM) där barium, krom, zink och arsenik överstiger riktvärdet för mindre känslig markanvändning (MKM).

---

[1] beskriver möjligheten till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material i uppströms och nedströms riktning, samt från vattenförekomsten till omgivande landområden.
[2] Morfologi beskriver utformningen av ett vattendrag. Förändringar i vattenförekomstens morfologi kan uppstå på grund av att olika sorters bebyggelse och anläggningar.

Halten av arsenik överstiger även haltgränsen för farligt avfall. Eftersom området ska bebyggas med bostäder så ska riktvärden för känslig markanvändning tillämpas.

KM - Känslig markanvändning, där markkvaliteten inte begränsar val av markanvändning. Alla grupper av människor (barn, vuxna, äldre) kan vistas permanent inom området under en livstid. Grundvatten inom och intill området skyddas.

MKM - Mindre känslig markanvändning, där markkvaliteten begränsar val av markanvändning till exempelvis kontor, industrier eller vägar. De exponerade grupperna antas vara personer som vistas i området under sin yrkesverksamma tid samt barn och äldre som vistas i området tillfälligt. Grundvatten 200 m nedströms området skyddas.

En grävsanering rekommenderas inför/i samband med planerade markarbeten där förorenade massor schaktas ur och transporteras till godkänd mottagningsanläggning. En planbestämmelse har lagts in i plankartan om att bygglov inte får ges förrän förorenad mark sanerats så att värden för känslig markanvändning uppnås.

Radon

Enligt kommunal praxis ska radonmätning ske i bygglovsskedet. Tidigare översiktlig kartläggning av radon inom kommunen har visat sig vara opålitlig när det handlar om att ge indikation på radonhalt i färdig byggnad. Det är upp till respektive fastighetsägare att vidta tillräckliga åtgärder för att rikt- och gränsvärden inte ska överskridas. I den markteknikska undersökningen visade de utförda mätningarna att marken inom området innehåller höga radonhalter. Eftersom marken klassificeras som hög radonmark så ska planerad byggnation utföras radonsäkert.

Störningar

Buller

Planområdet ligger intill Centrumvägen som är genomfartsgata genom Alunda centrum. På Centrumvägen passerar bilar dagligen. Mellan kl. 22-04 är det körförbud på en viss del av Centrumvägen, den delen som löper söder om planområdet. Körbudet kan underlätta för de boende nattetid då de slipper bli störda av genomfartstrafik.

Risk och säkerhet

Skred

Det finns inga uppgifter om skred i området.

Höga vattenstånd/översvämning

Olandsån som ligger på andra sidan om väg 288 har tendens att svämmas över under våren. Olandsån ligger dock på tillräckligt stort avstånd och bedöms därmed inte påverkas i någon större utsträckning.

Transport av farligt gods (m.m.)

Närmast belägna vägen för transport för farligt gods är väg 288, cirka 116 meter från planområdet. Planområdet avskärmas också mot väg 288 av ett antal närliggande flerbostadshus samt ett bullerplank.

Bebyggelseområden

Bostäder (befintliga och föreslagna)

Runt omkring planområdet finns framförallt flerbostadshus representerande. Planarbetet kommer möjliggöra för ett till flerbostadshus med möjlighet till centrumverksamhet och vård. Flerbostadshuset är tänkt att bebyggas med suterräng där byggnaden kommer vara 4 våningar mot Centrumvägen samt 5 våningar mot gården (riktning väg 288). Planarbetet kommer även bidra till förtätning av bebyggelsen i Alunda centrum.

Figur 3: Illustrationer på tänkt bebyggelse

Arbetsplatser, övrig bebyggelse (befintliga och ev. föreslagna)

Kopplat till centrumverksamheter i Alunda centrum finns en hel del arbetsplatser.
Detaljplanen kommer att möjliggöra för centrumverksamhet och vård i och detta i sig kan skapa nya arbetsplatser.

Offentlig service

Ca 200 meter norr om planområdet finns grundskolan Olandsskolan F-9 samt bibliotek som också inryms i Olandsskolans lokaler. Ca 270 meter sydväst om planområdet finns förskola samt vårdcentral. Ca 200 meter söder om planområdet finns även Alundas bussterminal med bussar till Östhammar och Uppsala.

Kommersiell service

Kommersiell service såsom livsmedelsaffär samt kafé finns i Alunda centrum som ligger i direkt anslutning till planområdet.

Friytor

Lek och rekreation

Några ytor för lek och rekreation kommer inte inrymmas i planen.
Inom kvartersmark kommer det finnas ytor för spontanlek.

Park och naturmiljö

Parkmark eller naturmiljö kommer inte inrymmas i detta planförslag. Grönområde finns nordväst om planområdet.

Gator och trafik

Gatunät, gång-, cykel- och mopedtrafik

Planområdet kommer utnyttja det befintliga gatunätet. Inga nya lokalgator föreslås i samband med detaljplanen.

Kollektivtrafik

Alunda bussterminal ligger cirka 200 meter söder om planområdet. Där går bussar till både Östhammar och Uppsala. Det nära avståndet till kollektivtrafik är positivt i den synpunkten att användandet av bil förhoppningsvis kan minska bland de som kommer bo i det planerade flerbostadshuset samt besöka eventuell centrumverksamhet och vårdcentral.

Parkering, varumottag, utfarter

Infart i planerad detaljplan är tänkt att lösas från trädgårdsvägen. Parkering för boende skall lösas inom kvartersmark. Offentlig parkering kommer fortsatt finnas längst med Centrumvägen och trädgårdsvägen. Det är viktigt att parkeringarna på allmänna ytor fortsättningsvis kommer allmänheten till gagn. Ytterst gäller detta utifall en vårdcentral inrättas.

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Den tillkommande bebyggelsen ska anslutas till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Hur anslutningarna skall utformas kommer att utredas närmare i det fortsatta planarbetet. Idag finns ingen ytterligare möjlighet till anslutning till det kommunala vatten- och avloppsnätet i Alunda. Utredning och projektering pågår att etablera en överföringsledning från Tierps kommun till Alunda. Inga nya bostäder får uppföras innan vatten- och avloppsituationen är löst.

Dagvatten

En dagvattenutredning har utförts i området av Bjerking. Fastigheten är idag ansluten till det kommunala dagvatten- och spillvattensystemet. I den mån dagvatten inte kan hanteras i det kommunala dagvatten- och spillvattensystemet så kommer dagvatten att hanteras genom lokalt omhändertagande för att minska belastningen på det kommunala dagvattennätet. Dagvatten från tak leds till ett makadammagasin vars volym bör uppgå till 30 kubikmeter. Magasinet förläggs vid grönytan söder om cykelparkeringen. Från magasinet ansluts en dagvattenledning där vatten avleds till trädgårdsbäcken. Dagvatten från parkeringsytor leds till en växtbädd som avvattnas till samma bäck. Regnvatten som faller på grönytor infiltreras lokalt. Bedömningen är att recipientens beslutade miljökvalitetsnormer inte kommer påverkas negativt av exploateringen.

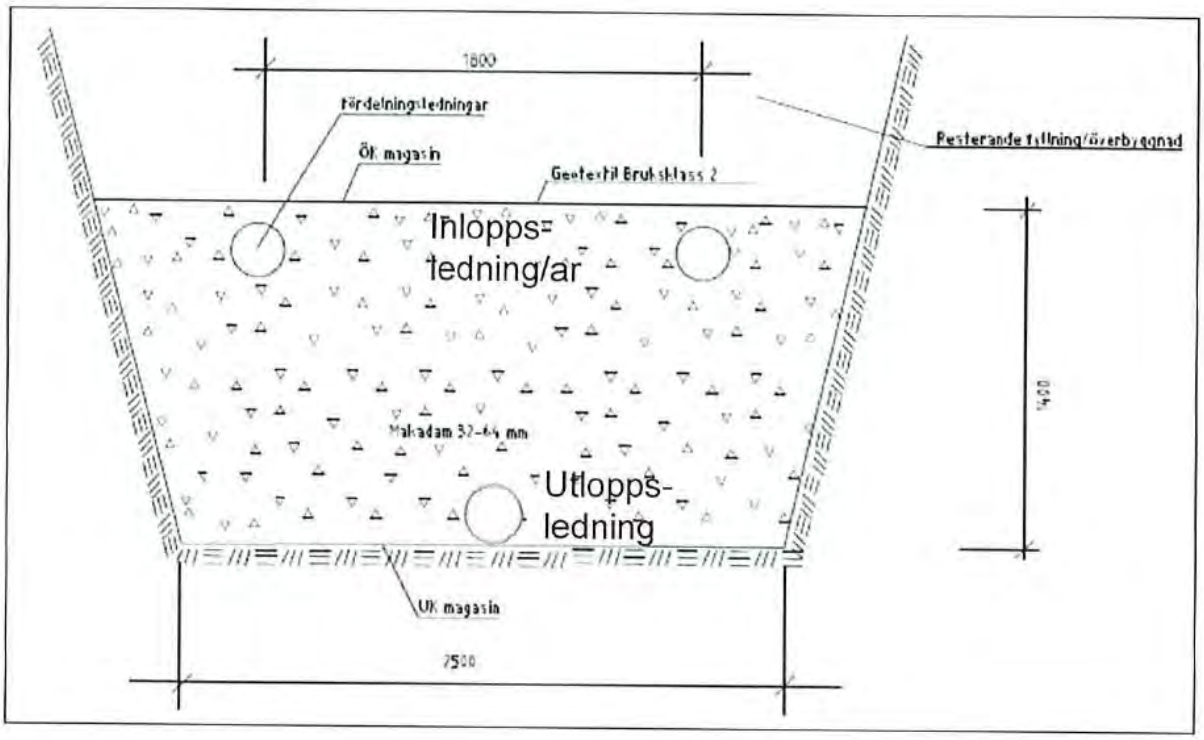

Figur 4: Illustration av makadammagasinet

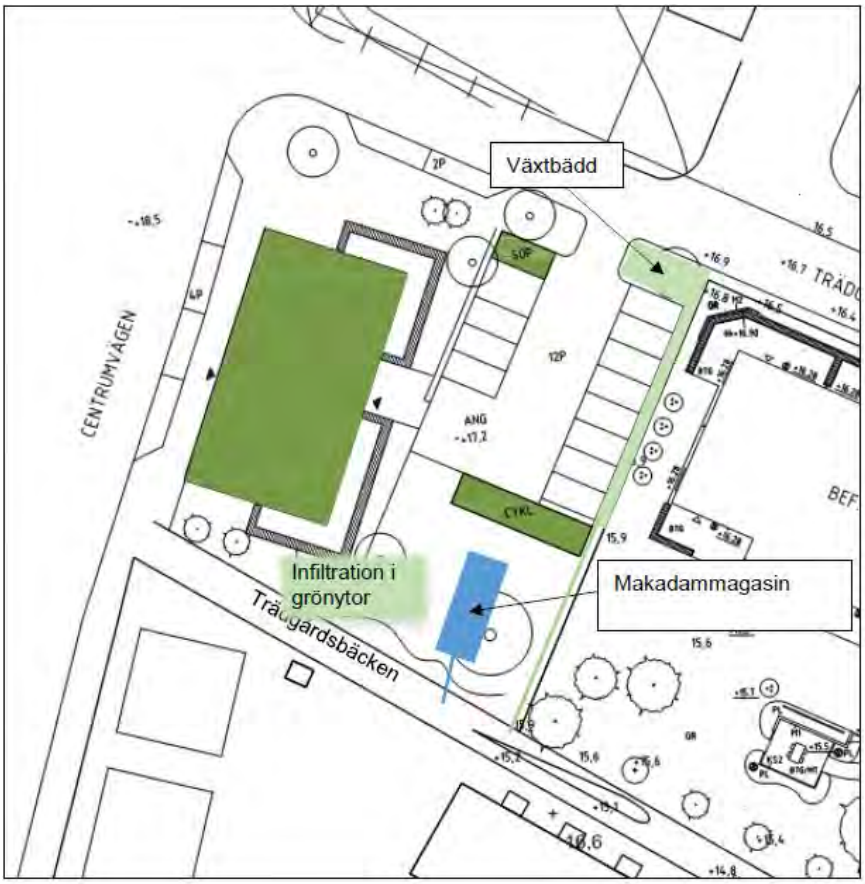

Figur 5: Skiss över dagvattenlösning

El, tele och bredband

Området bedöms kunna anslutas till el- och telenätet samt bredband.

Uppvärmning

Uppvärmning hanteras av fastighetsägare/exploatör.

Avfall

Avfall ska hanteras enligt de föreskrifter om avfallshantering som finns sammanställda i ”Renhållningsordning för Östhammars kommun”. Avstånd mellan hämtningsställe och avfallsutrymme ska vara högst 10 meter och renhållningsfordon ska kunna angöra från gatan utan backningsrörelser. Utrymme för avfall får anordnas på kvartersmark inom den egna fastigheten.

Sociala frågor

Tillgänglighet och trygghet

Angöringsplats för bilar och parkeringsplatser för rörelsehindrade ska kunna ordnas efter behov inom 25 meters gångavstånd från en tillgänglig entré till publika lokaler, arbetslokaler och bostadshus. Markbeläggningen ska vara fast, jämn och halkfri. Antalet parkeringsplatser bör dimensioneras med hänsyn till avsedd användning eller antal bostäder och långsiktigt behov.

Barnperspektivet

Gården intill det planerade flerbostadshuset kommer ge möjlighet till lek- och utomhusaktivitet för barn.

Administrativa frågor

Tidplan

Här nedan följer en preliminär tidplan för planarbetet. Tidplanen kan komma att ändras allt eftersom att frågor uppstår och utredningar som behöver göras.

Planuppdrag	Mars 2018
Beslut om samråd	November 2018
Samråd	December 2018
Beslut om granskning	Mars 2020
Granskning	April 2020
Godkännande inför antagande	Augusti 2020
Beslut om antagande	September 2020
Laga kraft	Oktober 2020

GENOMFÖRANDE

Organisatoriska frågor

Genomförandetid

Planens genomförandetid föreslås vara 10 år från den dag den vinner laga kraft. Detta för att kommunen önskar en relativt snabb utbyggnad men också för att det ska finnas möjlighet att revidera planförslaget om det uppstår nya behov.

Huvudmannaskap

Planen omfattas endast av kvartersmark och inte av allmän plats. Huvudmannaskap är därmed inte aktuellt.

Ansvarsfördelning

Östhammars kommun ansvarar för

- Upprättande av planhandlingar

Exploatören ansvarar för

- Utbyggnad av kvartersmark enligt detaljplanen.
- Ta fram erforderliga utredningar.
- Planområdet ligger inom område för kommunalt vatten och spillvatten samt kommunalt-dagvatten och spillvatten. Befintlig fastighet är ansluten till den allmänna VA-anläggningen. Vid förändringar på en fastighet såsom ombyggnation, nybyggnation, ägarbyte, ändrade fastighetsytor eller anslutning av nya byggnader så ska fastighetsägaren göra en VA-anmälan till Gästrike Vatten (GVAB) i god tid innan planerad anslutning. GVAB företräder Östhammar Vatten som VA-huvudman.

Fastighetsrättsliga frågor och konsekvenser

Fastighetsbildning, gemensamhetsanläggning m.m.

Exploatören står för eventuella kostnader för fastighetsbildning och gemensamhetsanläggning.

Rättigheter

Ett officialservitut finns inom planområdet.

Fastighetskonsekvenser

Planområdet dvs. fastigheten Marma 3:14 kan komma att bli föremål för en fastighetsreglering där dessa fastigheter regleras till grannfastigheten Marma 3:18 som ägs av exploatören Östhammarshem.

Ekonomiska frågor

Planläggningen sker på Östhammarshems fastighet. Kommunen ansvarar för planarbetet och Östhammarshem bekostar planarbetet och erforderliga utredningar.

Ekonomi

Detaljplanen bedöms vara ekonomisk genomförbar.

Anslutningsavgifter

Exploatören ska bekosta de avslutningsavgifter för teknisk infrastruktur som är kopplade till detaljplanens genomförande, exempelvis VA.

Fastighetsbildning/Lantmäteriförrättning

Exploatören bekostar samt initierar de fastighetsrättsliga åtgärder som krävs för att kunna genomföra detaljplanen, det vill säga, fastighetsbildning genom lantmäteriförrättning.

Tekniska frågor

Tekniska utredningar

Exploatören inom området ansvarar för att det som utretts gällande dagvatten och mark och miljöteknik följs vid planens genomförande.

KONSEKVENSER AV PLANENS GENOMFÖRANDE

Miljökonsekvenser

Stadsbild

Detaljplanen kommer möjliggöra för ett nytt flerbostadshus i Alunda centrum. Detta kommer ske genom en naturlig förtätning av centrummiljön. Ett flerbostadshus med vård eller centrumverksamhet i bottenvåningen kan även bidra till att höja centrumkänslan i Alunda centrum samt tydliggör entrén till Alunda centrum.

Kulturmiljö

Det finns ingen kulturmiljö i området som förväntas få en negativ påverkan av planförslaget.

Planförslaget ses som ett naturligt komplement till den existerande centrumbebyggelsen som växt fram från 40-talet och framåt.

Naturmiljö
Ingen naturmiljö finns belägen inom planområdet som kommer påverkas negativt av planförslaget.

Friluftsliv och rekreation
Planområdet förväntas inte negativt påverka friluftsliv eller möjligheten till rekreation. Eftersom planområdet är beläget i Alunda centrum så kommer inte friluftsliv påverkas. Möjlighet till rekreation finns i närliggande grönområden. Möjlighet till rekreation kommer även finnas inom planområdet beläget på gården intill flerbostadshuset.

Mark och vatten
Andelen hårdgjord yta kommer till viss del att öka inom planområdet. Mängden dagvatten att hantera kommer att öka i och med planerad exploatering. Detaljplanen bedöms inte medföra någon negativ påverkan på miljön förutsatt att dagvatten hanteras på ett tillfredställande sätt.

Resurshushållning
Planområdet är beläget i Alunda centrum i befintlig bebyggelse med närhet till befintlig infrastruktur. Befintligt VA-nät finns i närområdet och det är möjligt att ansluta till detta när det finns möjlighet för nya anslutningar.

Hälsa och säkerhet
I byggnationsskedet så kan buller och vibrationer öka i området. Det kan också bli ökade trafikrörelser. Detta kommer dock vara under en kortare period när området byggs ut.

Sociala konsekvenser
Trygghet och säkerhet
Eftersom planområdet ligger mitt i Alunda centrum som är upplyst under dygnets mörka timmar så bör detta bidra till en ökad känsla av trygghet och säkerhet i området. Folklivet i Alunda centrum bör även bidra till en känsla av trygghet och säkerhet.

Tillgänglighet
Det centrala läget i Alunda centrum gör att planområdet är lättillgängligt för boende eller besökande av vårdcentral eller centrumverksamhet.

Barnperspektiv
Innegården kommer inrymma en grönyta där möjligheter för lek- och utomhusaktiviteter finns för barn.

Bostädernas upplåtelseformer
Detaljplanen kommer medge ett flerbostadshus med möjlighet till vårdcentral och centrumverksamhet. Bostäderna är tänkt att bestå av hyresrätter, detta är dock inte tänkt att regleras i planen.

Stadsliv och mötesplatser
Planförslaget kommer inrymma bostäder samt möjliggöra för vårdcentral och centrumverksamhet. Detta kommer bidra till att förstärka mötesplatsen Alunda centrum. Förtätningen bidrar även till

ett mer påtagligt stadsliv i Alunda centrum. Centrumverksamhet kan bidra till att centrum uppfat--tas mer levande och ytterligare öka mötesplatserna i centrum.

MEDVERKANDE TJÄNSTEMÄN

Planhandlingarna har upprättats av:
Petter Telning, Planarkitekt
med stöd av:
Östhammarshem
Gästrike vatten
Senny Ennerfors, mark- och exploatering

18U0997

Projekterings PM
Miljö- och Geoteknik

Marma 3:14, Alunda
Ny bostadsbebyggelse
Östhammars kommun

Projekterings PM, Miljö- och Geoteknik

Uppdragsnamn
Marma 3:14
Östhammars Kommun
Nytt bostadshus

Östhammarshem
Box 26
747 02 Gimo

Uppdragsgivare
Östhammarshem

Vår handläggare
Esra Bayoglu Flener - Geoteknik
Danielle Nevelius - Handläggare Miljö

Datum
2018-05-28

Innehåll

1 Uppdrag 3
2 Objektbeskrivning - översiktlig 3
3 Historik 4
4 Utförda undersökningar 5
5 Markförhållanden 5
6 Grundvatten, ytvatten 6
7 Sättningar - allmänt 6
8 Miljöteknik 6
8.1 Provtagning 6
8.2 Fältiakttagelser 6
8.2.1 Fältiakttagelser, jord 6
8.2.2 Fältiakttagelser, asfalt 7
8.1 Provurval och laboratorieundersökningar 7
8.1.1 Utförda undersökningar 7
8.2 Bedömningsgrunder 8
8.2.1 Bedömningsgrunder, jord 8
8.2.2 Bedömningsgrunder, asfalt 9
8.3 Analysresultat 9
8.3.1 Analysresultat jord 9
8.3.2 Analysresultat asfalt 13
8.4 Översiktlig riskbedömning 13
8.5 Omhändertagande av förorenade massor 15
8.6 Omhändertagande av massor underskridande föreslaget åtgärdsmål 15
8.7 Anmälan om förorening 15
9 Radon 16
10 Grundläggning 16
10.1.1 Omräkningsfaktor 17

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

10.1.2 artialkoefficienter 18
10.1.3 Valda materialegenskaper 18
11 Schakt, stabilitet 19
12 Övrigt 19

Bilagor

Benämning	Beskrivning	Antal sidor	Daterad
N-10.1-01	Planritning med föroreningshalter	1	2018-05-28

1 Uppdrag

Bjerking AB har på uppdrag av Östhammarshem utfört en miljö- och geoteknisk undersökning på fastigheten Marma 3:14 som underlag för projektering av nya bostäder. Det undersökta området ligger i centrala Alunda. Se Figur 1 för ungefärligt undersökningsområde.

Figur 1 Ungefärligt undersökningsområde markerat med röd begränsningslinje. Bild från Bjerkings kartportal

2 Objektbeskrivning - översiktlig

Östhammarshem planerar att uppföra en ny byggnad inom fastigheten Marma 3:14 i Alunda. Byggnaden kommer inrymma drygt 15 lägenheter och uppföras i 4 - 5 våningar med källare i suterräng. Den totala byggnadsytan omfattar ca 300 m^2. Se Figur 2 för planerade byggnation.

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

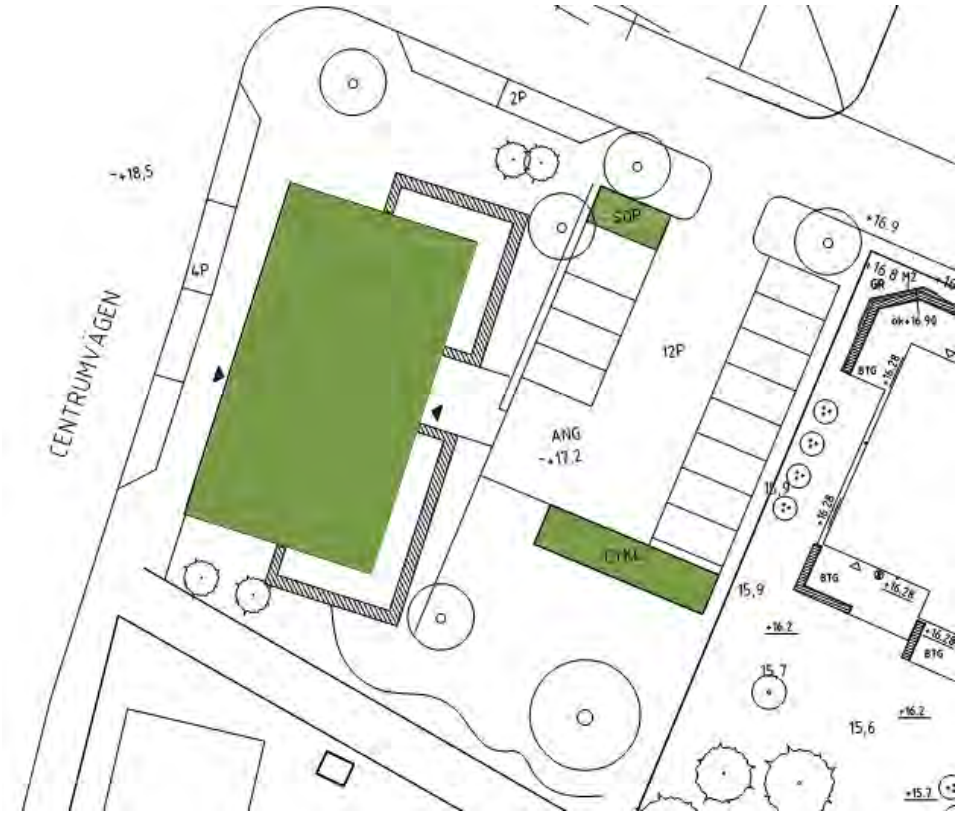

Figur 2 Situationsplan

3 Historik

På den undersökta fastigheten Marma 3:14 finns det ingen historik av miljöfarlig verksamhet som kommit Bjerking AB till kännedom. Genom länsstyrelsens efterbehandlingsstöd finns vetskap om fem stycken verksamheter på närliggande fastigheter som kan ha gett upphov till föroreningar, se Figur 3[i]. Grå markering anger ”ej riskklassad”.

[i] http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/uppsala/underlag/ (2018-04-19).

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

1. MIFO nr. 45913 Bilvårdsanläggning, bilverkstad samt åkerier
2. MIFO nr. 45885 Verkstadsindustri, utan halogenerade lösningsmedel
3. MIFO nr. 45943 Gummiproduktion
4. MIFO nr. 45906 Bilvårdsanläggning, bilverkstad samt åkerier
5. MIFO nr. 71295 Plantskola

Figur 3 Potentiellt miljöfarliga verksamheter i närområdet kring fastighet Marma 3:14 vars ungefärliga läge markeras i rött (2018-04-19).

Endast en av dessa verksamheter, nr 5 ”Plantskola” markerad i orange i Figur 3, har riskklassats av länsstyrelsen. Verksamheten är Alundas handelsträdgård (MIFO nr. 71295[ii]), belägen på fastigheterna Marma 3:12, 3:13 och 3:30 norr om fastigheten Marma 3:14, som då (2011) tilldelades klass 2 – stor risk (MIFO, fas 1). Plantskolan var verksam från 1933 till 1988. Vid bedömningen lades stor vikt på de potentiella föreningarnas mycket höga farlighet (bekämpningsmedel) och den långa verksamhetstiden.

Den byggnad som idag ligger på den aktuella fastigheten har varit ett bostadshus, där även bageriverksamhet tidigare bedrivits. Idag finns också en trädgård, med bland annat fruktträd och blomrabatter på fastigheten. Strax väster om byggnaden finns ett mindre asfaltsbelagt område.

4 Utförda undersökningar

Resultatet av utförda undersökningar framgår av tillhörande Markteknisk undersökningsrapport med uppdragsnummer 18U0997, daterad 2018-05-28, upprättad av Bjerking AB.

5 Markförhållanden

Jordlagerföljden består i allmänhet överst av ett lager **fyllning** överlagrandes **kohesionsjord** ovan **friktionsjord** vilandes på **berg**. Bergets överyta har påträffats mellan 0,5 m och 3,7 m under befintlig markyta.

Fyllningens mäktighet varierar i undersökta punkter mellan ca 0,3 m och ca 1,2 m. Innehållet utgörs av mulljord, sand, grus och lera. Ställvis har även tegel noterats.

[ii] MIFO-blankett (fas 1), Alunda handelsträdgård, upprättad av Marie Låås. Tillhandahållen av Stefan Nyström, Länsstyrelsen i Uppsala län (e-post 2018-04-19).

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

Kohesionsjorden förekommer i flertal punkter och utgörs där av torrskorpelera ner till ca 0,8-1,6 m djup. Ställvis förekommer tunna skikt av silt under eller i torrskorpelera. I två borrpunkter har även skikt av sand påträffats.

Friktionsjordens mäktighet varierar i undersökta punkter mellan ca 0 m och 2,7 m. Friktionsjorden benämns som sandig siltig Morän.

Berget har inte undersökts närmare, men bedöms homogent utifrån de jordbergsonderingar som utförts ner i berg.

6 Grundvatten, ytvatten

Mot bakgrund av registrerade grundvattenobservation, se Tabell 1, bedöms grundvattenytans trycknivå ligga på ca 0,8 m djup.

Tabell 1 Registrerade grundvattenobservation.

Grundvattenrör	Markytan	Datum	Nivå GVY	Anmärkning
GW18006	+16,3	2018-05-02	15,5	

Ytvatten sjunker normalt ner i fyllning och mulljordslager eller avbördas via befintligt dagvattensystem. Vid riklig nederbörd eller tjälade förhållanden kan även ytavrinning ske i terrängens lutningsriktning.

7 Sättningar - allmänt

Förekommande lera är av torrskorpekaraktär och betraktas som måttligt sättningsbenägen.

Underliggande morän och berg bedöms inte vara sättningskänslig för planerad byggnation.

Besvärande sättningar bedöms däremot kunna utbildas i förekommande fyllning som sannolikt lagts ut utan krav på innehåll och komprimering.

8 Miljöteknik

8.1 Provtagning

I samband med den geotekniska undersökningen sparades jordprover från skruvprovtagning inför kontroll av eventuellt föroreningsinnehåll. Jordproverna togs som samlingsprov per avvikande skikt eller jordart. Mellan varje provtagningspunkt har borrutrustningen rengjorts alternativt skruvborren byts ut mot en ny för att undvika korskontaminering. Generellt för provtagningen har SGF Rapport 2:2013 samt NV:s rapport 4310 och 4311 följts.

Jordproverna förvarades i diffusionstäta påsar och märktes upp med provtagningspunkt och nivåer samt förslöts direkt efter provtagning. Samtliga prover har förvarats mörkt och svalt genom hela kedjan i väntan på urvalsprocessen och därefter analys.

8.2 Fältiakttagelser

8.2.1 Fältiakttagelser, jord

Fastigheten täcks till stor del av en fyllning innehållande mulljord, sand, grus och lera. Mäktigheten på denna fyllning varierar mellan 0,2 m till 0,5 m vid de undersökta punkterna, med undantag för borrpunkt BG18008. Vid denna punkt, som ligger i anslutning till husets oljepåfyllningssystem, var djupet på fyllningen 1,2 m och innehöll

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

mer grus än de övriga punkterna. Fyllningen överlagrar en bedömt orörd torrskorpelera innehållande silt.

Ingen lukt eller okulära intryck gav indikationer på att föroreningar förekommer på fastigheten.

Bedömda jordarter för de uttagna jordproverna och övriga fältanteckningar finns sammanställda i tillhörande MUR, se Bilaga 1.

8.2.2 Fältiakttagelser, asfalt

Asfalten som påträffades inom fastigheten avgav ingen lukt som indikerade innehåll av tjära.

8.1 Provurval och laboratorieundersökningar

Med hjälp av fältanteckningar och historik utvaldes 19 stycken delprover, både för enstaka skikt (11 st) och samlingsprov (3 st. av 11 st. delprover) ut för vidare analys. De 3 prover som ingår i samlingsprov 1 Ytprov 0-0,2 m u my har även efter första analyssvar analyserats separat. Laboratorieundersökningar har utförts på Eurofins Environment Testing AB. Laboratoriet är ackrediterat för dessa typer av analyser. Analysrapporter redovisas i tillhörande MUR, se Bilaga 2.

8.1.1 Utförda undersökningar

Totalt 14 stycken jordprover, 3 samlingsprover och 11 enskilda prover, från de 9 stycken borrpunkterna BG18001 till BG18009 analyserats, se nedan. Siffror inom parentes anger nivå i meter under markytan. De 3 prover som ingår i samlingsprov 1 Ytprov 0-0,2 m u my har efter första analyssvar även analyserats separat.

- Samlingsprov 01/02/09 Ytprov (0-0,2)
  gjordes av mulljord från BG18001 (0-0,2), BG18002 (0-0,2) och BG18009 (0-0,2).
- Samlingsprov 03/04/05/06 Fyllning (ca 0-0,4)
  gjordes av fyllning från BG18003 (0-0,3), BG18004 (0-0,3), BG18005 (0-0,4) och BG18006 (0-0,4).
- Samlingsprov 03/04/05/06 Fyllning (ca 0,3-1,1)
  gjordes av fyllning från BG18003 (0,3-1,0), BG18004 (0,3-1,0), BG18005 (0,4-1,1) och BG18006 (0,4-1,0)*.
- Enskilda prover: BG18001 (0-0,2), BG18001 (0-0,3), BG18002 (0-0,2), BG18002 (0,2-0,4), BG18002 (0,4-1,0)*, BG18009 (0-0,2), BG18007 (0-0,5), BG18007 (0,5-1,0), BG18008 (0-1,0), BG18008 (1,0-1,2), BG18008 (1,2-1,4).

* BG18002 (0,4-1,0) och BG18006 (0,4-1,0)* kan ha förväxlats. Analys av det samlingsprov som BG18006 (0,4-1,0) ingår i och den analys som gjordes på BG18002 (0,4-1,0) visar att totalhalterna av de analyserade parametrarna är i samma storleksordning, och därför görs bedömningen att lerproverna är likvärdiga och inga fler analyser behöver göras för att undersöka leran närmare.

Analys med avseende på fyllnadsmaterialets respektive underliggande bedömd orörd leras lakbarhet gjordes på samlingsprov 2 *Fyllning* och samlingsprov 3 *Lera*.

Omfattning framgår nedan.

- 4 stycken analyser med avseende på BTEX, alifater och aromater.
- 5 stycken analyser med avseende på polycykliska aromatiska föreningar (PAH).
- 4 stycken analyser med avseende på metaller inkl. kvicksilver.
- 7 stycken analyser med avseende på metaller exkl. kvicksilver.
- 8 stycken analyser med avseende på analyserad TOC (totalt organiskt kol).

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

- 1 styck bredspektrumanalys ”Enviscreen” där flyktiga organiska kolväten (VOC_EPA), PAH, PCB, pesticider, klorfenoler, ftalater, klorbensener, kväve och klorinnehållande SVOC, alifater och aromater ingår.
- 1 styck analys med avseende på PCB.
- 2 stycken analyser med avseende på lakbarhet.

1 styck asfaltsprov från borrpunkten BG18003 har analyserats för undersökning av förekomst av stenkolstjära i asfalten.

Omfattning framgår nedan.

- 1 analys med avseende på PAH-16

8.2 Bedömningsgrunder

8.2.1 Bedömningsgrunder, jord

Uppmätta halter i jord jämförs med Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenad mark[iii], med reviderade riktvärden[iv] vilka är gällande från 1 juli 2016. Riktvärdena bygger på ett antal exponeringsvägar för människor såsom intag av jord, hudkontakt, inandning av ångor och inandning av damm. Vidare har hänsyn även tagits till miljöeffekter inom området och för närliggande ytvatten. Det finns riktvärden för två typer av markanvändning.

- KM - Känslig markanvändning, där markkvaliteten inte begränsar val av markanvändning. Alla grupper av människor (barn, vuxna, äldre) kan vistas permanent inom området under en livstid. Grundvatten inom och intill området skyddas.
- MKM - Mindre känslig markanvändning, där markkvaliteten begränsar val av markanvändning till exempelvis kontor, industrier eller vägar. De exponerade grupperna antas vara personer som vistas i området under sin yrkesverksamma tid samt barn och äldre som vistas i området tillfälligt. Grundvatten 200 m nedströms området skyddas.

Jämförelse görs även mot:

- FA – haltgränser för farligt avfall enligt Avfall Sveriges rapport 2007:1.

Inför en eventuell återanvändning av massor på annan fastighet alternativt borttransport av massor beroende på ett massöverskott och/eller att massorna överskrider framtagna åtgärdsmål görs även jämförelse mot:

- MRR – nivå för mindre än ringa risk, Naturvårdsverkets handbok 2010:1.
- Inert avfall – gränsvärden enligt § 23 och 24, NFS 2004:10.

Det undersökta området planeras att bebyggas med bostäder och därför föreslås att riktvärden för känslig markanvändning (KM) bör tillämpas. Notera att det är Bygg- och Miljöförvaltningen i Östhammar kommun som beslutar om vilka åtgärdsmål och därmed haltkriterier/riktvärden som ska vara gällande för en eventuell efterbehandling.

[iii] Naturvårdsverket rapport 5976. 2009.
[iv] http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/fororenade-omraden/berakning-riktvarden/generella-riktvarden-20160707.pdf.

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

8.2.2 Bedömningsgrunder, asfalt

Naturvårdsverket har inte tagit fram några generella riktvärden för summa PAH-16 i asfalt. För att kunna bedöma hur asfalt ska hanteras har miljöförvaltningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö tagit fram gemensamma riktlinjer för hantering av asfalt innehållande PAH[v].

Tabell 2 Riktlinjer av hantering av asfalt enligt gemensamma riktlinjer från miljöförvaltningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt VV publ. 2004:90[vi].

Klass	Summa PAH 16	Hantering
Klass 1	< 70 ppm	Fri användning som bär- och slitlager inom vägkonstruktioner.
Klass 2	≥ 70 < 300 ppm	Obegränsad användning i vägkonstruktion som bundet eller obundet bärlager/förstärkningslager under ny asfalt.
Klass 3	≥ 300 < 1000 ppm	Begränsad användning i vägkonstruktion som bundet eller obundet bärlager/förstärkningslager under ny asfaltsbeläggning. Ej inom vattenskyddsområde och alltid i samråd med miljömyndigheten.
Klass 4	≥ 1000 ppm alt. ≥ 0,1% konc. stenkolstjära	Farligt avfall (Miljöförvaltningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö). En särskild bedömning krävs (Vägverket)

8.3 Analysresultat

8.3.1 Analysresultat jord

Analysresultaten från borrpunkterna BG18001, till och med 09 har sammanställts i Tabell a, 3b och 3c. För polycykliska aromatiska kolväten (PAH) redovisas endast summaparametrar. Resultat av enskilda analysparametrar återfinns i Bilaga 2 i tillhörande MUR.

Sammanfattningsvis är det ämnesgruppen metaller som påvisats i halter över föreslaget åtgärdsmål d.v.s. över riktvärdet för känslig markanvändning, KM. Inga halter av PCB eller oljekolvätena BTEX och aromater har påvisats över laboratoriets rapporteringsgräns. En enstaka låg halt av alifater (>C16-C35) har påträffats i BG18002 nivå 0,4-1,0 m u my. PAH:er har detekterats i flertalet prover av fyllnadsmaterial men i halter som underskrider föreslaget åtgärdsmål. Inga halter av pesticider eller andra ämnen specifika för bredspektrumanalysen har påträffats över laboratoriets rapporteringsgräns. Metallföroreningen består i att arsenik, barium, krom, kobolt och zink har påvisats i halter över riktvärdet för KM där barium, krom och zink även arsenik överstiger riktvärdet för mindre känslig markanvändning (MKM) och arsenik överstiger haltgränsen för farligt avfall. Metallhalter över riktvärdet för KM har påvisats i 7 av 14 analyserade prov.

Efter Tabell 3 a, b och c beskrivs resultaten per analyserat prov.

[v] Tjära i asfaltsbeläggningar – gemensamma rutiner för Stockholm, Göteborg och Malmö, 2003-09-01
[vi] Hantering av tjärhaltiga beläggningar, publikation 2004:90, Vägverket, 2004-06

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

Tabell 3a Sammanställning laboratorieanalyser för jordprov, enheter är mg/kg TS om inget annat anges.

Provpunkt BG180	01/02 /09*	01	01	02	02**	02	MRR	KM	MKM	FA
Djup (m u my)	Saml. ca 0-0,2	0-0,2	0-0,3	0-0,2	0,2-0,4	0,4-1,0				
Jordart	Fyllning (mull)	Fyllning (mull)	Fyllning (mull och lera)	Fyllning (mull)	Lera	Lera				
Organiska ämnen										
TOC (%)	-	-	1,3	-	3,0	2,1	i.r	**i.r**	**i.r**	
BTEX	u.r.	-	-	-	-	u.r.	i.r	**i.r**	**i.r**	**1000**
Alifater										
>C_5-C_8	-	-	-	-	-	-	i.r	**12**	**80**	**C_6-C_{10}**
>C_8-C_{10}	<3,0	-	-	-	-	<3,0	i.r	**20**	**120**	**1000**
>C_{10}-C_{12}	<0,5	-	-	-	-	<0,5	i.r	**100**	**500**	**C_6-C_{10}**
>C_{12}-C_{16}	<0,5	-	-	-	-	<0,5	i.r	**100**	**500**	**10000**
>C_{16}-C_{35}	<10	-	-	-	-	12	i.r	**100**	**1000**	**10000**
Aromater										
>C_8-C_{10}	<10	-	-	-	-	<4,0	i.r	**10**	**50**	**1000**
>C_{10}-C_{16}	<0,9	-	-	-	-	<0,90	i.r	**3**	**15**	**C_{10}-C_{35}**
>C_{16}-C_{35}	<1,0	-	-	-	-	<0,50	i.r	**10**	**30**	**1000**
Polycykliska aromatiska kolväten										
PAH L	<0,045	-	-	-	-	<0,045	0,6	**3**	**15**	
PAH M	0,33	-	-	-	-	<0,075	2	**3**	**20**	
PAH H	0,26	-	-	-	-	0,11	0,5	**1**	**10**	
PCB		-								
Summa PCB (7st)	u.r.	-	-	-	-	-	i.r	**0,008**	**0,2**	
Metaller										
Arsenik	**410**	**2800**	-	**69**	6,9	4,4	10	**10**	**25**	**1000**
Barium	140	140	-	100	120	130	i.r	**200**	**300**	**10000**
Bly	26	41	-	15	13	11	20	**50**	**400**	**2500**
Kadmium	0,44	0,89	-	0,35	0,2	<0,20	0,2	**0,5**	**15**	**100-1000**
Kobolt	8,9	8,7	-	9,9	13	14	i.r	**15**	**35**	**100-2500**
Koppar	38	36	-	33	29	29	40	**80**	**180**	**2500**
Krom	**100**	**770**	-	45	38	45	40	**80**	**150**	**10000**
Kvicksilver	0.028	-	-	-	-	<0,012	0,1	**0,25**	**2,5**	**500**
Nickel	22	17	-	21	24	29	35	**40**	**120**	**100-1000**
Vanadin	39	34	-	33	42	49	i.r	**100**	**200**	**1000**
Zink	240	**900**	-	150	110	100	120	**250**	**500**	**2500**
Övriga ämnen i bredspektrumanalys										
	u.r	-	-	-	-	-				

** = samlingsprover. ** BG18002 (0,4-1,0) och BG18004 (0,4-1,0)* kan ha förväxlats. PAH = polycykliska aromatiska kolväten. TOC = totalt organiskt kol. PCB = polyklorerade bifenoler. < eller u.r. markerar halter under laboratoriets rapporteringsgräns. – markerar ej analyserat. i.r = inget riktvärde. Halter som överskrider Naturvårdsverkets nivå för MRR (Mindre än Ringa Risk, NV Handbok 2010:1) markeras i grönt. Halter som överskrider Naturvårdsverkets generella riktvärden (NV rapport 5976, 2009, reviderade i juni 2016) för KM (känslig markanvändning) markeras i gult/fetstil och för MKM (mindre känslig markanvändning) markeras i rosa/understruken fetstil. Halter som överskrider Avfall Sveriges haltgräns för FA (farligt avfall, Avfall Sveriges rapport 2007:1) markeras i rött/understruken fetstil.*

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

Tabell 3b Sammanställning laboratorieanalyser för jordprov, enheter är mg/kg TS om inget annat anges.

Provpunkt BG180	**03/04** /05/06***	**03/04/ 05/06***	**07**	**07**	**MRR**	**KM**	**MKM**
Djup (m u my)	Saml. ca 0-0,4	Saml. ca 0,3-1,1	0-0,5	0,5-1,0			
Jordart	Fyllning	Lera	Fyllning	Lera			
Organiska ämnen							
TOC (%)	1,1	<0,2	0,057	-	i.r	**i.r**	**i.r**
BTEX	u.r.	u.r	-	-	i.r	**i.r**	**i.r**
Alifater							
>C_5-C_8	<5,0	<5,0	-	-	i.r	**12**	**80**
>C_8-C_{10}	<3,0	<3,0	-	-	i.r	**20**	**120**
>C_{10}-C_{12}	<5,0	<5,0	-	-	i.r	**100**	**500**
>C_{12}-C_{16}	<5,0	<5,0	-	-	i.r	**100**	**500**
>C_{16}-C_{35}	<10	<10	-	-	i.r	**100**	**1000**
Aromater							
>C_8-C_{10}	<4,0	<4,0	-	-	i.r	**10**	**50**
>C_{10}-C_{16}	<0,90	<0,90	-	-	i.r	**3**	**15**
>C_{16}-C_{35}	<0,50	<0,50	-	-	i.r	**10**	**30**
Polycykliska aromatiska kolväten							
PAH L	<0,045	< 0,045	<0,045	-	0,6	**3**	**15**
PAH M	<0,075	< 0,075	<0,075	-	2	**3**	**20**
PAH H	0,12	< 0,11	<0,11	-	0,5	**1**	**10**
PCB							
Summa PCB (7st)	<0,0070	-	-	-	i.r	**0,008**	**0,2**
Metaller							
Arsenik	5,8	4,5	**15**	3	10	**10**	**25**
Barium	160	92	**210**	130	i.r	**200**	**300**
Bly	19	13	35	11	20	**50**	**400**
Kadmium	<0,20	<0,2	0,21	< 0,20	0,2	**0,5**	**15**
Kobolt	11	9,2	7,1	**15**	i.r	**15**	**35**
Koppar	29	24	31	33	40	**80**	**180**
Krom	41	38	23	46	40	**80**	**150**
Kvicksilver	0,016	<0,012	0,019	-	0,1	**0,25**	**2,5**
Nickel	26	23	13	29	35	**40**	**120**
Vanadin	48	43	28	51	i.r	**100**	**200**
Zink	97	73	100	100	120	**250**	**500**
Övriga ämnen i bredspektrumanalys							
	-	-	-	-			

** = samlingsprover. ** BG18002 (0,4-1,0) och BG18004 (0,4-1,0)* kan ha förväxlats. PAH = polycykliska aromatiska kolväten. TOC = totalt organiskt kol. PCB = polyklorerade bifenoler. < eller u.r. markerar halter under laboratoriets rapporteringsgräns. – markerar ej analyserat. i.r = inget riktvärde. Halter som överskrider Naturvårdsverkets nivå för MRR (Mindre än Ringa Risk, NV Handbok 2010:1) markeras i grönt. Halter som överskrider Naturvårdsverkets generella riktvärden (NV rapport 5976, 2009, reviderade i juni 2016) för KM (känslig markanvändning) markeras i gult/fetstil och för MKM (mindre känslig markanvändning) markeras i rosa/understruken fetstil. Halter som överskrider Avfall Sveriges haltgräns för FA (farligt avfall, Avfall Sveriges rapport 2007:1) markeras i rött/understruken fetstil.*

Tabell 3c Sammanställning laboratorieanalyser för jordprov, enheter är mg/kg TS om inget annat anges.

Provpunkt BG180	**08**	**08**	**08**	**09**	**MRR**	**KM**	**MKM**
Djup (m u my)	0-1,0	1,0-1,2	1,2-1,4	0-0,2			
Jordart	Fyllning	Fyllning	Lera	Fyllning			
Organiska ämnen							
TOC (%)	0,5	0,4	-	-	i.r	**i.r**	**i.r**
BTEX	u.r.	-	-	-	i.r	**i.r**	**i.r**
Alifater							
>C_5-C_8	<5,0	-	-	-	i.r	**12**	**80**
>C_8-C_{10}	<3,0	-	-	-	i.r	**20**	**120**
>C_{10}-C_{12}	<5,0	-	-	-	i.r	**100**	**500**
>C_{12}-C_{16}	<5,0	-	-	-	i.r	**100**	**500**
>C_{16}-C_{35}	<10	-	-	-	i.r	**100**	**1000**
Aromater							
>C_8-C_{10}	<4,0	-	-	-	i.r	**10**	**50**
>C_{10}-C_{16}	<0,90	-	-	-	i.r	**3**	**15**
>C_{16}-C_{35}	<0,50	-	-	-	i.r	**10**	**30**
Polycykliska aromatiska kolväten							
PAH L	<0,045	-	-	-	0,6	**3**	**15**
PAH M	0,31	-	-	-	2	**3**	**20**
PAH H	0,29	-	-	-	0,5	**1**	**10**
PCB							
Summa PCB (7st)	-	-	-	-	i.r	**0,008**	**0,2**
Metaller							
Arsenik	5,3	2,3	3	3,1	10	**10**	**25**
Barium	**440**	**930**	100	140	i.r	**200**	**300**
Bly	28	6,3	8,5	19	20	**50**	**400**
Kadmium	<0,20	<0,2	< 0,20	< 0,20	0,2	**0,5**	**15**
Kobolt	10	3,6	12	12	i.r	**15**	**35**
Koppar	29	17	27	38	40	**80**	**180**
Krom	35	6,3	36	34	40	**80**	**150**
Kvicksilver	0,027	-	-	-	0,1	**0,25**	**2,5**
Nickel	22	2,9	22	22	35	**40**	**120**
Vanadin	41	6,8	43	40	i.r	**100**	**200**
Zink	120	55	81	190	120	**250**	**500**
Övriga ämnen i bredspektrumanalys							
	-	-	-	-			

** = samlingsprover. ** BG18002 (0,4-1,0) och BG18004 (0,4-1,0)* kan ha förväxlats. PAH = polycykliska aromatiska kolväten. TOC = totalt organiskt kol. PCB = polyklorerade bifenoler. < eller u.r. markerar halter under laboratoriets rapporteringsgräns. – markerar ej analyserat. i.r = inget riktvärde. Halter som överskrider Naturvårdsverkets nivå för MRR (Mindre än Ringa Risk, NV Handbok 2010:1) markeras i grönt. Halter som överskrider Naturvårdsverkets generella riktvärden (NV rapport 5976, 2009, reviderade i juni 2016) för KM (känslig markanvändning) markeras i gult/fetstil och för MKM (mindre känslig markanvändning) markeras i rosa/understruken fetstil. Halter som överskrider Avfall Sveriges haltgräns för FA (farligt avfall, Avfall Sveriges rapport 2007:1) markeras i rött/understruken fetstil.*

Analysresultaten från samlingsprovet gjort av mulljord från BG18001, 02 och 09, från områdets norra del mot den f.d. handelsträdgården, påvisar en halt av arsenik som överstiger riktvärdet för MKM (ggr 16) och krom i en halt mellan riktvärdet för KM och MKM. Inga detekterbara halter av pesticider eller andra ämnen som VOC-EPA, klorfenoler, ftalater, klorbensener eller kväve och klorinnehållande SVOC som ingår i bredspektrumanalysen har påvisats i detta samlingsprov. I syfte att vidare undersöka och avgränsa främst de höga arsenikhalterna analyserades de tre delproverna till

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

samlingsprovet separat. Dessa analyser visade att halten arsenik överstiger gränsen för FA (ggr 2,8) i punkt BG18001 nivå 0-0,2 och över riktvärdet för MKM i punkt BG18002. I punkt BG18001 överstiger även halterna av krom och zink riktvärdet för MKM. Den kompletterande analysen påvisade inga förhöjda halter av metaller i BG18009. Inga förhöjda halter har heller påvisas i den lera som underlagrar fyllningen i punkt BG18002. Ingen avgränsning av föroreningen i djupled kunde utföras för materialet i punkt BG18001 då borrning endast kunde utföras till ett djup av 0,3 meter, troligen på grund av ett större block.

I samlingsproverna av fyllnadsmaterial respektive underliggande lera från borrpunkterna BG18003, 04, 05 och 06 har inga halter över riktvärdet för KM rapporterats. Notera att halterna av krom överstiger nivå för MRR i samlingsprovet av fyllnadsmaterial.

I borrpunkt BG18007, fyllnadsmaterial från nivå 0-0,5 m u my, påvisas halter av arsenik och barium mellan riktvärdena för KM och MKM. För att avgränsa metallföroreningen i djupled gjordes en kompletterande analys på den underliggande leran, nivå 0,5-1,0 m u my. Denna analys påvisade inga förhöjda halter av arsenik eller barium, men hade en halt av kobolt precis i nivå för riktvärdet för KM vilket bedöms ha naturligt ursprung och är vanligt i lera runt Uppsala.

I borrpunkt BG18008, fyllnadsmaterial från nivå 0-1,0 m u my, överstiger halten av barium riktvärdet för MKM. För att avgränsa den förhöjda halten av barium gjordes en kompletterande analys av den underliggande fyllningen nivå 1,0-1,2 m u my, och denna visade än högre halter av barium över 3 ggr högre än MKM. Analysen gjord på den underliggande leran, nivå 1,2-1,4 m u my, påvisade dock inga förhöjda halter.

Provtagningspunkternas lägen framgår av planritning G-10.1-01 i tillhörande MUR samt föroreningshalterna och nivåerna i planritning N-10.1-01.

8.3.2 Analysresultat asfalt

Analysresultaten har sammanställts i Tabell 4 nedan. Resultat av enskilda analysparametrar återfinns i Bilaga 2 i tillhörande MUR.

Tabell 4 Utförd laboratorieanalys på asfalt, enheter är mg/kg TS.

Prov punkt Djup (m u my)	PAH cancerogena	PAH övriga	Summa PAH 16	Klass enligt Tabell 3
BG18003 (0-0,05)	1,1	1,2	2,3	Klass 1

PAH = polycykliska klorerade kolväten

Det laboratorieanalyser som genomförts visar att halten av PAH-16 motsvarar klass 1, d.v.s. mindre än 70 ppm stenkolstjära.

Provtagningspunktens läge framgår av planritning G-10.1-01 i tillhörande MUR.

8.4 Översiktlig riskbedömning

Eftersom alla punkterna endast är att betrakta som stickprov kan någon omfattande riskbedömning inte utföras. Nedan följer en översiktlig riskbedömning.

Det undersökta området planeras att bebyggas med bostäder och riktvärden för känslig markanvändning (KM) har föreslagits som åtgärdsmål.

Noteras bör att byggmaterialrester från en rivning av befintlig byggnad inte får användas som återfyllnad eller kvarbli på fastigheten utan föregående provtagning, analys, och utvärdering av massornas lämplighet.

Påträffade metallföroreningar bedöms vara spridda i främst i de norra och östliga delarna av fastigheten. De kraftigt förhöjda halterna av arsenik, där fyllnadsmaterialet klassas

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

som farligt avfall, bedöms främst finnas i den nordvästliga delen kring i borrpunkt BG18001. Lägre men fortfarande förhöjda halter som påträffats i ytlagret även i BG18002 och BG18007 påvisar dock att arsenikföroreningen inte kan avgränsas till enbart BG18001. I BG18001 har förhöjda halter av andra metaller, krom och zink över riktvärdet för MKM, påvisats vilka inte påträffats i något annat prov.

Metallen barium har påträffats i förhöjda halter i det djupare och grövre fyllnadsmaterialet kring byggnaden, då i halter över riktvärdet för MKM. Denna förorening bedöms initialt inte vara sammanhängande med övrig metallförorenad fyllning. Noteras bör dock bariumhalter strax över riktvärdet för KM även påvisats i BG18007 tillsammans med ovan nämnda förhöjda arsenikhalter.

Metallföroreningarnas ursprung är inte kända.

I Naturvårdsverkets rapport 5976 finns nedanstående konceptuella figur som visar exponeringsvägar för människor som vistas inom det förorenade området. Utöver dessa måste man även ta hänsyn till transport och spridning av föroreningar i miljön, skydd av yt- och grundvatten samt skydd av markmiljön.

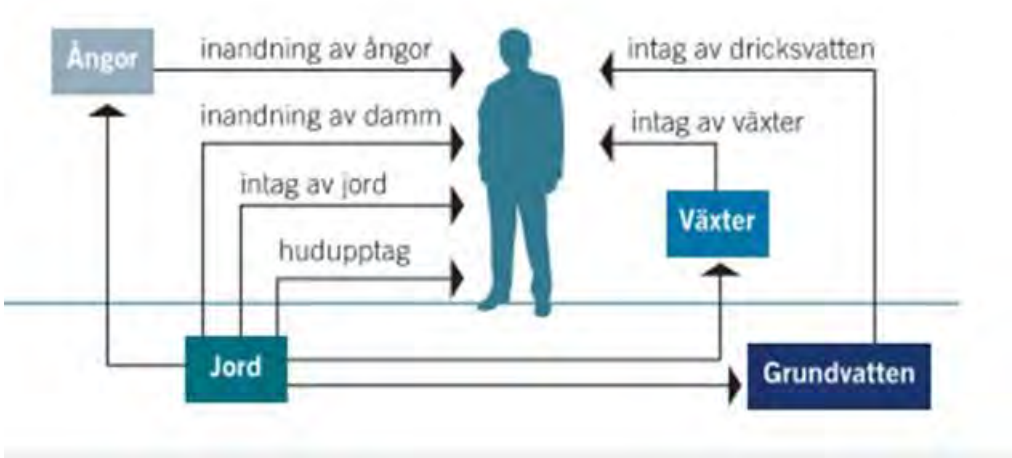

Figur 4 Konceptuell modell för exponeringsrisker, NV rapport 5976.

Den översiktliga riskbedömningen är att det föreligger en *stor risk* för människor och miljö beroende på förorenad mark på fastigheten. Detta på grund av de mycket höga halter av arsenik som påvisats i ytjorden på nordvästra delen av fastigheten. Arsenik bedöms utifrån Naturvårdsverkets metodik för inventering av förorenade områden[vii] ha en mycket *hög farlighet* och då halterna mer än 10 gånger överskrider föreslaget riktvärde (KM) bedöms föroreningsnivån vara *mycket allvarlig*. Spridningsrisken till andra medier som vatten och luft bedöms som små men viss risk för utlakning till underliggande jordlager finns. Främsta risken för exponering av arsenikförorenad jord generellt är att framförallt barn kan få i sig arsenik genom att de stoppar jord och damm i munnen[viii]. Enligt Östhammarshem vistas i dagsläget inte människor på fastigheten även om det är möjligt för förbipasserande då området inte är inhägnat eller liknande.

Nedanstående information kommer från Naturvårdsverkets datablad för arsenik[ix]. Arsenik är ett grundämne som förekommer naturligt i berggrunden. Halterna kan vara naturligt

[vii] Rapport 4918. Metodik för inventering av förorenade områden. Naturvårdsverket. 2002.
[viii] Datablad för arsenik. Kemaktakonsult AB, Institutet för Miljömedicin. Naturvårdsverket 20011, reviderad 2016.
[ix] Datablad för arsenik. Kemaktakonsult AB, Institutet för Miljömedicin. Naturvårdsverket 20011, reviderad 2016.

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

höga vilket kan ge upphov till förhöjda halter av arsenik i grundvattnet som följd av urlakning. Arsenik är gentoxiskt och studier visar att ämnet är cancerframkallande. Kronisk exponering kan ge en mängd olika hälsoeffekter med förändringar av huden på handflator och fotsulor som första symptomkärlskador. Även leverskador, diabetes, kronisk hosta och högt blodtryck m.m. har rapporterats ha samband med arsenikexponering. Arsenik är akuttoxiskt och övergående akuta symptom kan uppkomma vid ett engångsintag på 0,05 mg/kg kroppsvikt vilket kan uppkomma om ett mindre barn (10 kg) äter 5 gram jord med arsenikhalter överstigande 100 mg/kg TS. Aktuella påvisade halter på Marma 3:14 på 2800 mg/kg TS motsvarar intag av mindre än 0,2 gram jord TS (torrsubstans) för barn (10 kg) och 1,25 gram TS för vuxna (70 kg).

Generell påvisad metallförorening (arsenik, barium, krom och zink) i fyllnadsmaterialet har en mäktighet på ca 0,2-0,5 m med undantag för den djupare fyllningen ned till ca 1,2 m u my kring byggnaden De avgränsningar som gjorts i djupled indikerar att föroreningarna är begränsade till fyllningsmaterialet som avgränsas i och med övergång till underliggande bedömd orörd lera. Utbredningen i ytled bedöms i dagsläget vara ca 50 % av fastigheten som utgörs av de norra och östra delarna.

8.5 Omhändertagande av förorenade massor

Massor där föreslaget åtgärdsmål överskrids kan inte kvarbli på fastigheten vid planerad markanvändning där åtgärdsmålen fastställs av Miljöförvaltningen. Genomförandet av en grävsanering rekommenderas inför/i samband med planerade markarbeten där förorenade massor schaktas ur och transporteras till godkänd mottagningsanläggning.

Utifrån föroreningsgrad och egenskaper hos de förorenade massorna behandlas de på olika sätt hos mottagningsanläggningarna. I NFS 2004:10 finns olika kriterier beskrivna hur en klassindelning av förorenade massor kan utföras. Det är tre klasser - inert avfall, icke-farligt avfall och farligt avfall.

För att ytterligare undersöka utbredningen av det metallförorenade fyllnadsmaterialet rekommenderas en uppföljande miljöteknisk markundersökning. Dessutom rekommenderas laktester och analys av ANC (buffertförmåga) på de massorna bedömts som FA då krav ställs av mottagande deponi.

8.6 Omhändertagande av massor underskridande föreslaget åtgärdsmål

På fastigheten finns områden där halter av de valda analysparametrarna överskrider föreslagna åtgärdsmålen. Inga okulära intryck eller annan information om platsen tyder på att områdena skulle vara förorenad. Dessa områden är de generella fyllnadsmaterialet och underliggande lera i de sydvästra delarna av fastigheten med undantag för den djupare fyllningen kring byggnaden där metallförorening påvisats.

Om överskottsmassor uppstår inom detta område bedöms massorna kunna hanteras som inert avfall i enlighet med NFS 2004:10 (§ 23 och 24) och transporteras till godkänd mottagningsanläggning. De två samlingsprover som gjort på fyllnadsmaterial respektive underliggande lera från BG18003, BG18004, BG18005 och BG18006 underskrider kraven för inert avfall gällande totalhalter och metallers lakbarhet. Det är dock aktuell mottagningsanläggning som slutligen gör bedömning om klassning och vilka massor och de kan omhänderta utifrån respektive tillstånd.

8.7 Anmälan om förorening

Alla påvisade föroreningar ska omgående anmälas till Bygg- och Miljöförvaltningen, Östhammars kommun, i enlighet med Miljöbalken 10 kap. 11 §. Bjerking AB har via mail 2018-05-16 underrättat Bygg- och Miljöförvaltningen om dittills påvisade förhöjda metallhalter. Därefter har högre föroreningshalter påvisats och komplettering av anmälan genom inskickande av denna rapport rekommenderas.

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

Likaså ska Bygg- och Miljöförvaltningen informeras minst sex veckor innan eventuella markarbeten påbörjas inom förorenat område. Detta genom en anmälan om markarbeten inom förorenat område i enlighet 28 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Utifrån anmälan kan Miljöförvaltningen besluta om vilka åtgärdsmål och försiktighetsåtgärder som gäller för aktuell fastighet.

För att ytterligare undersöka utbredningen av det metallförorenade fyllnadsmaterialet rekommenderas en uppföljande miljöteknisk markundersökning innan övriga planerade markarbeten påbörjas.

Om nya föroreningar upptäcks vid schaktning ska Bygg- och Miljöförvaltningen informeras omgående.

9 Radon

För undersökningen har radonhalten i porluften mätts 3 punkter vars lägen framgår av plan G-10.1-01, se Markteknisk undersökningsrapport – geoteknik med uppdragsnummer 18U0997.

De utförda mätningarna visar att marken inom undersökningsområdet innehåller höga radonhalter.

Marken klassificeras som högradonmark vilket medför att planerad byggnation skall utföras radonsäkert.

10 Grundläggning

Byggnaden planeras att grundläggas med källare. Grundläggningsnivån är inte slutgiltigt bestämd. Enligt skissförslag från Östhammarshem dat. 2018-03-08 ligger gårdsnivån på ca +17,2. Det innebär en grundläggningsnivå på ca +16,7. Grundläggning bedöms kunna ske direkt i mark på friktionsjord och ev. packad sprängstensbotten med hjälp av hel platta av betong eller utbredda sulor.

Det rekommenderas att utföra plattan extra styv för en god lastspridning med hänsyn till undergrunden samt med åtanke på radonsäkert utförande.

Grundkonstruktioner förses med sedvanligt fuktskydd i form av kapillärbrytande och dränerande skikt samt runtomliggande dräneringsledning. För att erhålla avsedd effekt placeras dräneringen som högst i det kapillärbrytande skiktets underkant.

Före grundläggning skall eventuell förekommande fyllning, lera och grundrester från tidigare byggnad schaktas bort. Fyllning med grus eller krossmaterial för grundläggning av byggnad skall utföras enligt CEB.212, Anläggnings AMA 13. Fyllning för byggnad skall utföras enligt figur CEB.2/1, Anläggnings AMA 13, se nedan.

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

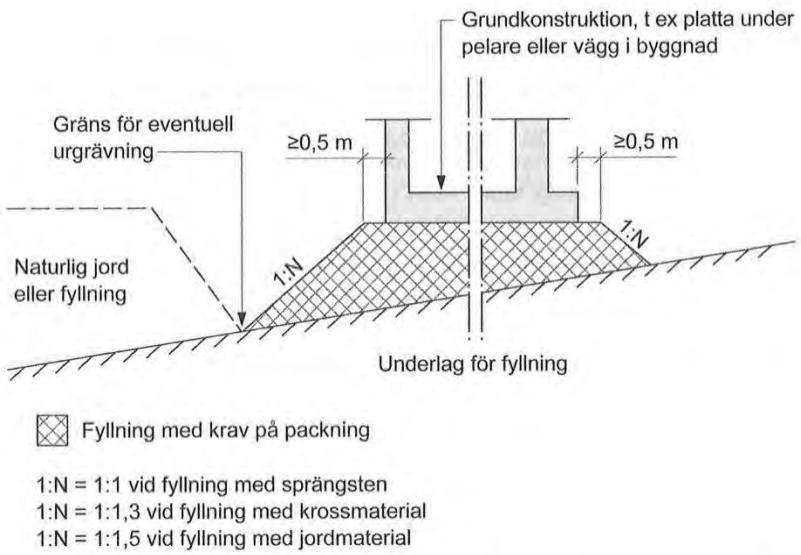

Figur AMA CEB.2/1. Omfattning av packad fyllning för grundläggning av byggnad, golv o d

Figur 5 Urklipp ur AMA Anläggning 13.

10.1.1 Omräkningsfaktor

Bestämning av omräkningsfaktor, Tabell 5, har utförts i enlighet med kapitel 3.2.3 IEG rapport 7:2008 för plattgrundläggning. För fyllning av grus och krossmaterial ansätts omräkningsfaktorn lika med 1,0 då vald materialegenskap ej är bestämd mot bakgrund av sondering eller provtagning.

Tabell 5 Beräkning av omräkningsfaktor för plattgrundläggning.

Delfaktor	Förklaring	Intervall	Utvärdering
$\eta_{1,2,3,4}$	Hänsyn till fältundersökningens omfattning och kvalitet.	0,8 - 1,1	1,0
$\eta_{5,6}$	Hänsyn till geometri och utformning. Kantförstyvad platta kan ses som långsträckt platta/stor involverad jordvolym/förmår överföra last från svaghetszon till fasta delar av marken.	0,9 – 1,0	1,0
$\eta_{7,8}$	Hänsyn till typ av brott. Segt brott då det förekommer sättningar innan jorden går till brott. I detta fall gäller dränerade förhållanden.	1,1	1,0
$\boldsymbol{\eta_{total}}$	**Sammanvägning**		**1,0**

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

10.1.2 Partialkoefficienter

Plattgrundläggning utförs enligt dimensioneringssätt 3, DA3, i enlighet med Eurokod SS EN 1997. Fasta partialkoefficienter ansluter till nationell bilaga BFS 2013:10 (EKS 9) tabell I-6 och framgår i denna rapport av Tabell 6.

Tabell 6 Fasta partialkoefficienter.

Jordparameter	Beteckning	Uppsättning ”M2”
Friktionsvinkel, tan(ϕ)	γ_ϕ	1,3
Tunghet	γ_γ	1,0
E-modul	-	-

Vid dimensionering i STR/GEO av bärighet ska konstruktionslast räknas enligt BFS 2013:10 tabell B-3 och geotekniska laster enligt tabell B-4

10.1.3 Valda materialegenskaper

Valda materialegenskaper har ansatts med avseende på härledda värden i kapitel 13 ur den markteknisk undersökningsrapporten eller valda enligt tabellvärden ur kapitel 5 TK GEO 13.

Tabell 7 Valda materialegenskaper vid dimensionering av plattgrundläggning.

Jord	Ansatta materialegenskaper	
Lera (av torrskorpekaraktär)	Tunghet	18 kN/m^3 (8 kN/m^3)*
	Skjuvhållfasthet	50 kPa
	Kohesionsintercept	0,115*od.skjuvh.
	Drän. friktionsvinkel	30 grader
Sandig siltig morän	Tunghet	20 kN/m^3 (12 kN/m^3)*
	Friktionsvinkel	37 grader
	E-modul	30 MPa
Krossmaterial (packad enligt AMA 13)	Tunghet	18 kN/m^3 (11 kN/m^3)*
	Friktionsvinkel	42 grader
	E-modul	45 MPa
Packad sprängstensbotten	Tunghet	18 kN/m^3 (11 kN/m^3)*
	Friktionsvinkel	42 grader
	E-modul	45 MPa

*Effektiv tunghet under grundvattenytan.

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

11 Schakt, stabilitet

Temporära ledningsschakt och schakt för källare ner till ca 2 meter från befintlig markyta sker i släntlutning 1:1,5 utan särskilda förstärkningsåtgärder[x]. Under förutsättning att släntkrön hålls fritt minst 1 m och att last på släntkrön inte överstiger 2 t/m^2.

Vid våt väderlek eller vattenmättade förhållanden kan den siltiga jorden erhålla flytjordsegenskaper vilket kan komma att kräva flackare slänter. Eventuella sand/siltskikt kan ge inströmmande markvatten i schakt.

12 Övrigt

I god tid före arbetenas start bör en riskanalys upprättas. Där utförs en inventering av angränsande byggnader och anläggningar. Vidare anges erforderlig omfattning av exempelvis syneförrättning, kontrollavvägning och vibrationsövervakning. Vid vibrationsövervakning anges även max tillåtna vibrationsnivåer för resp. kontrollobjekt.

I aktuellt fall gäller detta för planerade schaktnings- och ev. sprängnings arbeten.

Inför rivning av en byggnad bör en materialinventering göras för att undersöka förekomst av farligt avfall och miljöstörande ämnen. Materialinventeringsrapporten beskriver vilket farligt avfall som finns i byggnaden och hur detta ska hanteras och utgör underlag till den kontrollplan för rivning som krävs för alla lov- och anmälningspliktiga byggåtgärder. Även icke lovpliktiga byggåtgärder kan föranleda en materialinventering, t.ex. invändig rivning i byggnader som uppförts eller renoverats under tidsspann då asbest och PCB använts.

Bjerking AB

Geoteknik

Esra Bayoglu Flener
[redacted]

Miljöteknik

Danielle Nevelius
[redacted]

Granskad av

Henrik Håkansson
[redacted]

Annika Uggla
[redacted]

[x] Typschakt 9 ur Schakta säkert 2015.

Verktyg: Version: 2.0 Godkännandedatum: 2018-03-05 Status: Godkänd
Dokument: J:\2018\18U0997\G\Dokument\PM\18U0997 Projekterings PMMiljö- och geoteknik.docx Sparat: 2018-05-30

© BJERKING AB

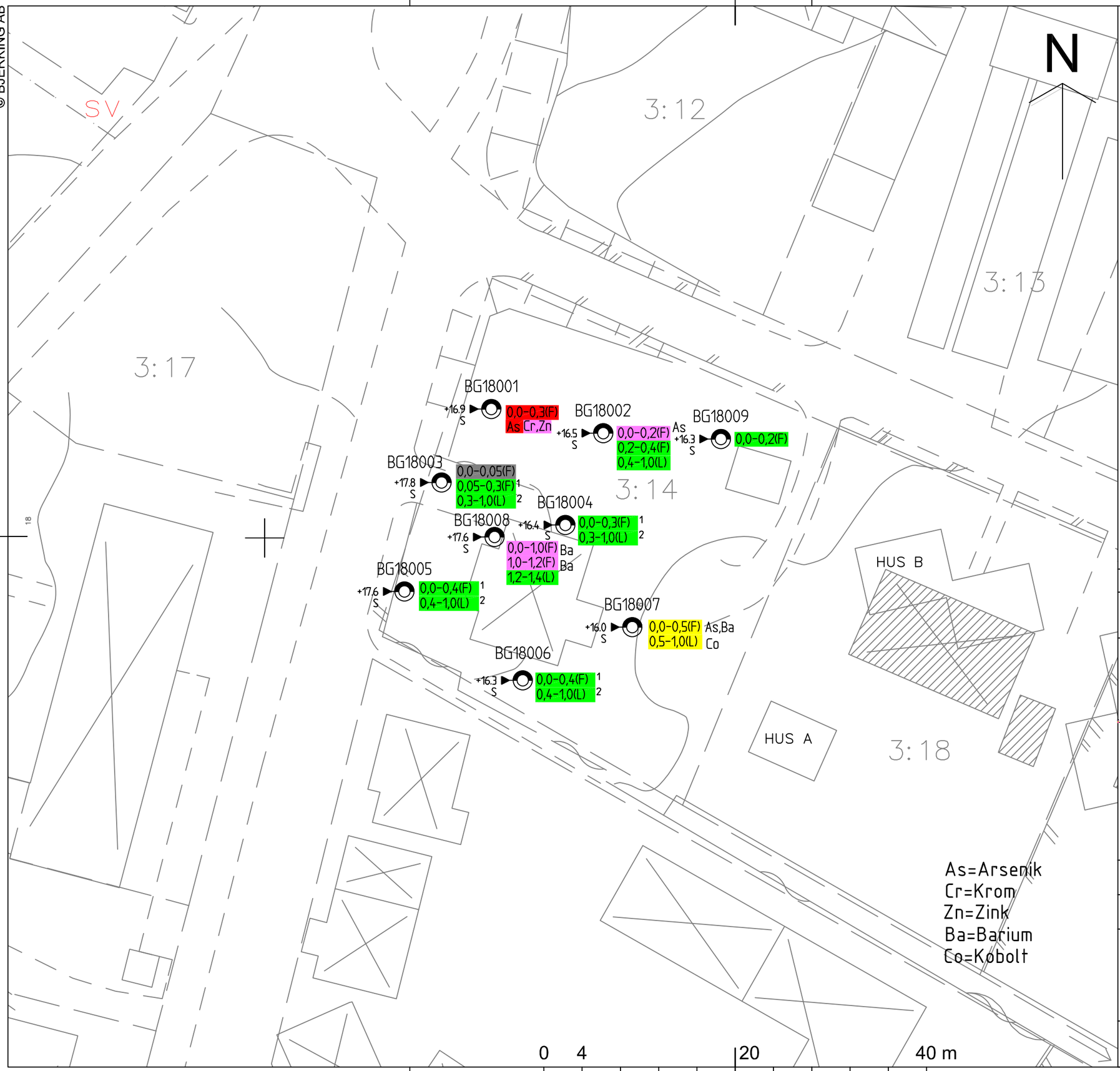

FÖRKLARINGAR

KARTA — DIGITAL GRUNDKARTA

KOORDINAT-SYSTEM — SWEREF99 1800

HÖJDSYSTEM — FIX NR 128*11*2516
RH2000

BETECKNINGAR

ALLM. — ENLIGT SGF/BGS BETECKNINGSSYSTEM VERSION 2001:2 (www.sgf.net)

PROVTAGNINGSPUNKT

G,L,S — MILJÖPROVTAGNING - LABANALYS

ASFALT

<KM*

>KM, <MKM*

>MKM,>FA**

>FA

* = ENLIGT NATURVÅRDSVERKETS RAPPORT 5976
** = ENLIGT AVFALL SVERIGES RAPPORT 2007:01

1-2 — SAMLINGSPROV

0,0-1,0 — PROVTAGNING UTFÖRD
ANTAL METER UNDER MARKYTAN

(F) — FYLLNADSMATERIAL

(L) — BEDÖMT ORÖRD LERA

RITNINGEN AVSER ENDAST MILJÖTEKNISK INFORMATION

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

PROJEKTERINGSUNDERLAG

ALUNDA - MARMA 3:14
ÖSTHAMMAR KOMMUN

BJERKING AB
Box 1351
751 43 Uppsala
Telefon: 010-211 80 00
Telefax: 010-211 80 01
www.bjerking.se

UPPDRAG NR	RITAD/KONSTR AV	HANDLÄGGARE
18U0997	KAG	DNS
DATUM 2018-05-28	ANSVARIG HENRIK HÅKANSSON	

MILJÖTEKNISK UNDERSÖKNING
PLANRITNING MED FÖRORENINGSHALTER OCH NIVÅER

SKALA	NUMMER	BET
A1 - A3 1:400	N-10.1-01	-

XREFS:
J:\2018\18U0997\N\Model1\N10_P02.dwg
J:\2018\18U0997\N\Model1\N10_P01.dwg
J:\2018\18U0997\G\Model1\Trädgårdsbäcken-grundkarta_120215_sweref99_1800.dwg

A3

PLO: 2018-05-25, 15:05, J:\2018\18U0997\N\RITDEF\N-10.1-01.DWG, KAG

18U0997

Markteknisk undersökningsrapport Miljö- och Geoteknik

Marma 3:14, Alunda
Ny bostadsbebyggelse
Östhammars kommun

Markteknisk undersökningsrapport, Geo- och miljöteknik

Uppdragsnamn
Marma 3:14
Östhammars kommun
Nytt bostadshus

Östhammarshem
Box 26
747 02 Gimo

Uppdragsgivare
Östhammarshem

Vår handläggare
Esra Bayoglu Flener - Geoteknik
Danielle Nevelius - Handläggare Miljö

Datum
2018-05-28

Innehåll

1 Uppdrag 2
2 Objektbeskrivning - översiktlig 2
3 Underlag för undersökningen 3
4 Tidigare undersökningar ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
5 Styrande dokument 3
6 Geoteknisk kategori 4
7 Befintliga förhållanden 4
8 Positionering 4
9 Fältundersökningar 4
9.1 Utförda sonderingar 5
9.2 Utförda provtagningar 5
9.3 Hydrogeologiska undersökningar 5
9.4 Undersökningsperiod 5
9.5 Fälttekniker 5
9.6 Provhantering geoteknik 5
9.7 Provhantering miljöteknik 5
10 Radon 5
11 Laboratoriearbeten-Miljöteknik 6
12 Hydrogeologiska undersökningar 6
13 Härledda värden 7
14 Värdering av undersökning 7
15 Redovisning 7
15.1 Bilagor 7
15.2 Ritningar 7

Mall: VS-13525-Uppdrag Version: 2.0 Status: [Publicering - state]
Dokument: 18U0997 Markteknisk undersökningsrapport, Geo- och miljöteknik.docx Sparat: 2018-05-30 15:15

1 Uppdrag

Bjerking AB har på uppdrag av Östhammarshem utfört en miljö- och geoteknisk undersökning på fastigheten Marma 3:14 som underlag för projektering av nya bostäder. Det undersökta området ligger i centrala Alunda. Se Figur 1 för ungefärligt undersökningsområde.

Figur 1 Ungefärligt undersökningsområde markerat med röd begränsningslinje. Bild från Bjerkings kartportal

2 Objektbeskrivning - översiktlig

Östhammarshem planerar att uppföra en ny byggnad inom fastigheten Marma 3:14 i Alunda. Byggnaden kommer inrymma drygt 15 lägenheter och uppföras i 4 - 5 våningar med källare i suterräng. Den totala byggnadsytan omfattar ca 300 m^2. Se Figur 2 för planerade byggnation.

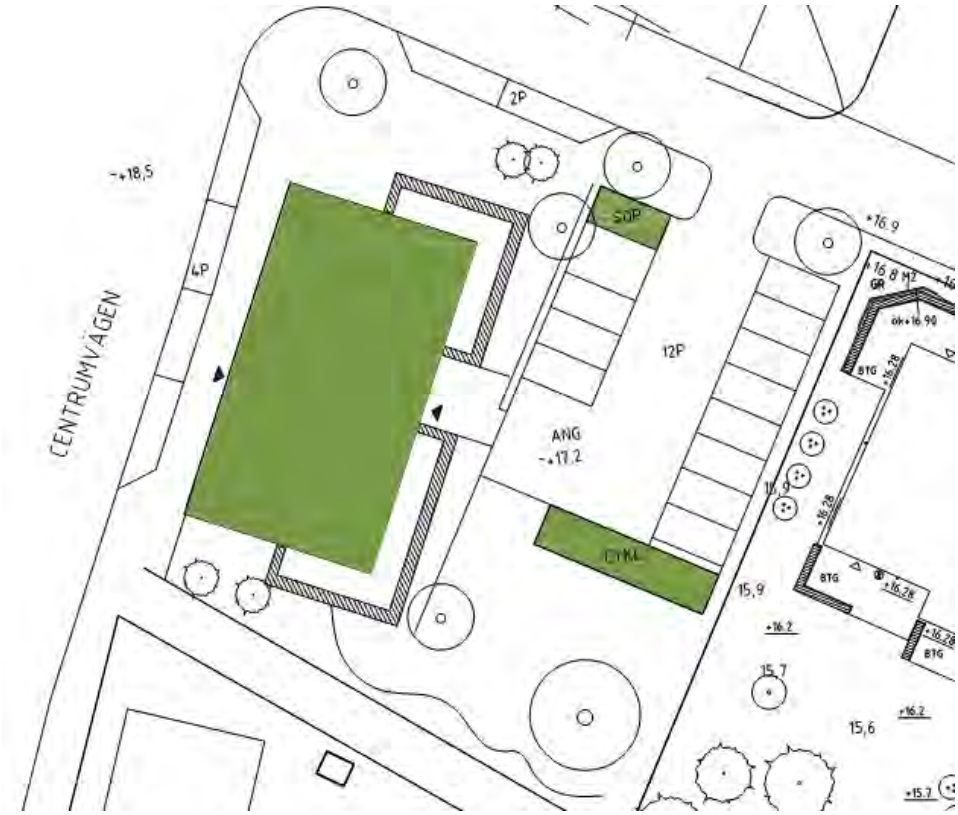

Figur 2 Situationsplan

3 Underlag för undersökningen

Följande handlingar har utgjort underlag för undersökningen:

- Digitalt kartunderlag.
- Ledningsunderlag från ledningskollen.se.
- Situationsplan.
- Registerutdrag från länsstyrelsens och miljökontorets databaser över förorenade områden.

4 Styrande dokument

Denna rapport ansluter till SS-EN 1997 med tillhörande nationell bilaga enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (Eurokoder), BFS 2011:10 (EKS 8) samt ändringsförfattning BFS 2015:6 (EKS 10). Se Tabell 1 och Tabell 2 för gällande standarder eller andra styrande dokument.

Tabell 1 Standard eller annat styrande dokument för fältundersökningar.

Undersökningsmetod	**Standard eller annat styrande dokument**
Geoteknisk undersökning och provning - Provtagning genom borrnings- och utgrävningsmetoder och grundvattenmätningar; Del 1: Tekniskt utförande	SS-EN-ISO 22475-1
Geoteknisk fälthandbok. Allmänna råd och metodbeskrivningar	SGF Rapport 1:2013
Övriga, ej Europastandarder	
Jord-bergsondering	SGF Rapport 4:2012

Tabell 2 Standard eller annat styrande dokument för planering och redovisning.

Undersökningsmetod	**Standard eller annat styrande dokument**
Eurokod 7: Dimensionering av geokonstruktioner; Del 2: Marktekniska undersökningar	SS-EN 1997-2
Geoteknisk fälthandbok. Allmänna råd och metodbeskrivningar	SGF Rapport 1:2013
Beteckningssystem	SGF och BGS ”Beteckningssystem för geotekniska utredningar” 2001:2

5 Geoteknisk kategori

Undersökningar är utförda i enlighet med Geoteknisk kategori 2.

6 Befintliga förhållanden

Marknivån i de sonderade punkterna varierar mellan + 16,0 och + 17,8.

Området utgörs idag av en fastighet med en befintlig byggnad som avses rivas samt kringliggande gräs- och grusytor.

7 Positionering

Utsättning av sonderingspunkter och inmätning av området har utförts med GPS – instrument och totalstation. Mätningarna har utförts i mätklass B enligt Geoteknisk Fälthandbok - SGF Rapport 1:2013. Höjdbestämning har utförts utifrån fix 128*11*2516.

Höjdsystem: RH 2000
Koordinatsystem: SWEREF 99 18 00

8 Fältundersökningar

Sondering och provtagning har utförts med borrvagn utrustad med fältdator för insamling av undersökningsdata i digitalt format.

8.1 Utförda sonderingar

- 6 stycken jord-bergsonderingar för kontroll av jordlager samt bergets överyta.

8.2 Utförda provtagningar

Störd provtagning utfördes enligt följande:

- 9 stycken punkter för provtagning med skruvborr samt okulär jordartsbedömning.

8.3 Hydrogeologiska undersökningar

- 1 stycken installerat öppet grundvattenrör för kontroll av grundvattnets trycknivå.

8.4 Undersökningsperiod

Geoteknisk sondering och provtagning utfördes under april månad 2018.

8.5 Fälttekniker

Fältarbetet utfördes av fältgeotekniker Mats Jansson och Magnus Björkbäck.

Miljöprovtagning utfördes av Danielle Nevelius den 23 april 2018.

8.6 Provhantering geoteknik

Jordprover har hanterats i enlighet med SGF Rapport 1:2013.

8.7 Provhantering miljöteknik

I samband med den geotekniska undersökningen sparades jordprover från skruvprovtagning inför kontroll av eventuellt föroreningsinnehåll. Jordproverna togs som samlingsprov per avvikande skikt eller jordart. Mellan varje provtagningspunkt har borrutrustningen rengjorts alternativt skruvborren byts ut mot en ny för att undvika korskontaminering. Generellt för provtagningen har SGF Rapport 2:2013 samt NV:s rapport 4310 och 4311 följts.

Jordproverna förvarades i diffusionstäta påsar och märktes upp med provtagningspunkt och nivåer samt förslöts direkt efter provtagning. Samtliga prover har förvarats mörkt och svalt genom hela kedjan i väntan på urvalsprocessen och därefter analys.

9 Radon

För bestämning av radonhalten i porluften utfördes mätning med direktregistrerande radongasmätare typ Marcus 10. Mätdjup valdes enligt metod-standard till ca 0,7 m. Detta för att minska de variationer i jordluftens radonhalt som orsakas av nederbörd, temperatur etc. Radonhalten i en och samma jordart kan variera kraftigt bland annat på grund av skillnader i uranhalt (radiumhalt), fuktighet och radontransport från andra jord- och bergarter i närheten.

För undersökningen har radonhalten i porluften mätts i nedan redovisade punkter vars lägen framgår av planritning G-10.1-01 och resultatet av Tabell 3.

Tabell 3 Radonhalt i provpunkter (kBq/m^3 = kiloBecquerel per kubikmeter).

Provtagningspunkt	Radonhalt [kBq/m^3]	Djup [m]	Jordart
BG18002	10	0,7	Siltig torrskorpelera
BG18003	17	0,7	Siltig torrskorpelera
BG18006	60	0,7	Siltig torrskorpelera

10 Laboratoriearbeten-Miljöteknik

Totalt 14 stycken jordprover, 3 samlingsprover och 11 enskilda prover, från de 9 stycken borrpunkterna BG18001 till BG18009 analyserats, se nedan. Siffror inom parentes anger nivå i meter under markytan. De 3 prover som ingår i samlingsprov 1 Ytprov 0-0,2 m u my har efter första analyssvar även analyserats separat.

- Samlingsprov 01/02/09 Ytprov (0-0,2)
  gjordes av mulljord från BG18001 (0-0,2), BG18002 (0-0,2) och BG18009 (0-0,2).
- Samlingsprov 03/04/05/06 Fyllning (ca 0-0,4)
  gjordes av fyllning från BG18003 (0-0,3), BG18004 (0-0,3), BG18005 (0-0,4) och BG18006 (0-0,4).
- Samlingsprov 03/04/05/06 Fyllning (ca 0,3-1,1)
  gjordes av fyllning från BG18003 (0,3-1,0), BG18004 (0,3-1,0), BG18005 (0,4-1,1) och BG18006 (0,4-1,0)*.
- Enskilda prover: BG18001 (0-0,2), BG18001 (0-0,3), BG18002 (0-0,2), BG18002 (0,2-0,4), BG18002 (0,4-1,0)*, BG18009 (0-0,2), BG18007 (0-0,5), BG18007 (0,5-1,0), BG18008 (0-1,0), BG18008 (1,0-1,2), BG18008 (1,2-1,4).

* BG18002 (0,4-1,0) och BG18006 (0,4-1,0)* kan ha förväxlats. Analys av det samlingsprov som BG18006 (0,4-1,0) ingår i och den analys som gjordes på BG18002 (0,4-1,0) visar att totalhalterna av de analyserade parametrarna är i samma storleksordning, och därför görs bedömningen att lerproverna är likvärdiga och inga fler analyser behöver göras för att undersöka leran närmare.

Analys med avseende på fyllnadsmaterialets respektive underliggande bedömd orörd leras lakbarhet gjordes på samlingsprov 2 *Fyllning* och samlingsprov 3 *Lera*.

Omfattning framgår nedan.

- 4 stycken analyser med avseende på BTEX, alifater och aromater.
- 5 stycken analyser med avseende på polycykliska aromatiska föreningar (PAH).
- 4 stycken analyser med avseende på metaller inkl. kvicksilver.
- 7 stycken analyser med avseende på metaller exkl. kvicksilver.
- 8 stycken analyser med avseende på analyserad TOC (totalt organiskt kol).
- 1 styck bredspektrumanalys ”Enviscreen” där flyktiga organiska kolväten (VOC_EPA), PAH, PCB, pesticider, klorfenoler, ftalater, klorbensener, kväve och klorinnehållande SVOC, alifater och aromater ingår.
- 1 styck analys med avseende på PCB.
- 2 stycken analyser med avseende på lakbarhet.

1 styck asfaltsprov från borrpunkten BG18003 har analyserats för undersökning av förekomst av stenkolstjära i asfalten.

Omfattning framgår nedan.

- 1 analys med avseende på PAH-16.

11 Hydrogeologiska undersökningar

Grundvattenobservationer har utförts i ett nyinstallerat öppet grundvattenrör, GW18006. Funktionskontroll är utförd. Information om grundvattenrören och mätresultat redovisas i Tabell 4 och Tabell 5.

Tabell 4 Avlästa grundvattenrör.

Grundvattenrör	Rörtopp	Rörlängd inkl filter (m)	Spetsnivå	Marknivå
GW18006	+17,6	5	+12,6	+16,3

Tabell 5 Registrerade grundvattenobservationer.

Grundvattenrör	Markytan	Datum	Nivå GVY	Anmärkning
GW18006	+16,3	2018-05-02	15,5	

12 Härledda värden

Redovisning av härledda värden utifrån skruvborrprovtagning redovisas i Bilaga 1.

Information från övriga utförda undersökningar återfinns enbart i bifogade ritningar.

13 Värdering av undersökning

Den geotekniska undersökningen utfördes utan några större problem.

14 Redovisning

Utförda undersökningar redovisas på bilagor och ritningar enligt nedan i enligt med SGF/BGS beteckningssystem version 2001:2 (se www.sgf.net) och SGF Beteckningsblad (2013-04-24) enligt SS-EN ISO 14688-1.

14.1 Bilagor

Bilaga 1 Jordprovstabell (2 sidor)
Bilaga 2 Analyser från miljölaboratorium (36 sidor)

14.2 Ritningar

Ritning	Innehåll	Skala	Daterad
G-10.1 – 01	Planritning	1:400	2018-05-28
G-10.2 – 01	Sektion A	1:100	2018-05-28
G-10.2 – 02	Sektion B	1:100	2018-05-28
G-10.2 – 03	Sektion C	1:100	2018-05-28

Bjerking AB

Geoteknik

Esra Bayoglu Flener
[redacted]

Miljöteknik

Danielle Nevelius
[redacted]

Granskad av

Henrik Håkansson
[redacted]

Granskad av

Annika Uggla
[redacted]

Bilaga 1 - Jordprovstabell

Uppdragsnamn
Marma 3:14
Östhammars kommun
Nytt bostadshus

Provtagningsdatum
2018-04-23

Borrpunkt	Djup	Metod	Jordart	Anm
BG18001	0,0-0,4	Skr	Fyllning/ mulljord sand lera	Stopp vid 0,4
BG18002	0,0-0,2		Fylling/ mulljord	
	0,2-0,4		Fyllning/ lera	
	0,4-1,0		siltig Torrskorpelera	
	1,0-1,2		siltig Sand	
	1,2-1,3		siltig sandig Morän	Stopp vid 1,3
BG18003	0,0-0,05		Asfalt	
	0,05-0,3		Fyllning/ grus sand	
	0,3-0,8		siltig Torrskorpelera	
	0,8-1,5		sandig siltig Morän	
BG18004	0,0-0,2		Fyllning/ sand mulljord	
	0,2-0,3		Fyllning/ lera	
	0,3-1,0		Siltig Torrskorpelera	
	1,0-1,2		sandig Silt	
	1,2-1,5		sandig siltig Morän	Stopp vid 1,5
BG18005	0,0-0,4		Fyllning/ mulljord grus sand lera	
	0,4-0,5		siltig Sand	
	0,5-0,8		Torrskorpelera med siltskikt	
	0,8-1,1		grusig sandig Silt	
	1,1-1,6		Torrskorpelera med siltskikt	
	1,6-1,7		sandig siltig Morän	

Bjerking AB Box 1351 751 43 Uppsala Telefon 010-211 80 00 Fax 010-211 80 01 www.bjerking.se
Org.nr 556375-5478 F-skattebevis

BG18006	0,0-0,2	Fyllning/ sand mulljord	Tegel
	0,2-0,4	Fyllning/ lera	
	0,4-1,0	siltig Torrskorpelera	
	1,0-1,5	sandig siltig Morän	Stopp vid 1,5
BG18007	0,0-0,3	Fyllning/ mulljord grus sand	
	0,3-0,5	Fyllning/ lera	
	0,5-1,0	siltig Torrskorpelera	
BG18008	0,0-0,2	Fyllning/ mulljord lera	
	0,2-1,2	Fyllning/ grus	Tegel vid 1,1
	1,2-1,8	Torrskorpelera med siltskikt	
	1,8-1,9	sandig siltig Morän	
BG18009	0,0-0,2	Fyllning/ mulljord	

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-076001-02

EUSELI2-00523477

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-04250795**	Djup (m)	0-0,2
Provbeskrivning:		Provtagningsdatum	2018-04-23
Matris:	Jord	Provtagare	Danielle Nevelius
Provet ankom:	2018-04-25		
Utskriftsdatum:	2018-05-18		
Provmärkning:	Ytprov (BG18001 0-0,2)+(BG18002 0-0,2)+BG18009 0-0,2)		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**73.1**	%	5%	SS-EN 12880:2000	b)
Alifater >C8-C10	**< 5.0**	mg/kg Ts	35%	SPI 2011	b)*
Alifater >C10-C12	**< 5.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	b)*
Alifater >C12-C16	**< 5.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	b)*
Alifater >C16-C35	**< 10**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	b)*
Aromater >C8-C10	**< 10**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	b)*
Aromater >C10-C16	**< 0.90**	mg/kg Ts	20%	SPI 2011	b)*
Aromater >C16-C35	**< 1.0**	mg/kg Ts	25%	SPI 2011	b)*
Metylpyren/fluorantener	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SPI 2011	b)*
Metylkrysener/benzo(a)antracener	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SPI 2011	b)*
Bens(a)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Krysen	**0.054**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Benso(b,k)fluoranten	**0.13**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Benso(a)pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Indeno(1,2,3-cd)pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Dibens(a,h)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	b)
Naftalen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Acenaftylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	40%	ISO 18287:2008 mod	b)
Acenaften	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Fluoren	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	b)
Fenantren	**0.084**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Fluoranten	**0.13**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Pyren	**0.084**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Benso(g,h,i)perylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	b)
Summa PAH med låg molekylvikt	**< 0.045**	mg/kg Ts			b)
Summa PAH med medelhög molekylvikt	**0.33**	mg/kg Ts			b)

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Summa PAH med hög molekylvikt	**0.26**	mg/kg Ts			b)
Summa cancerogena PAH	**0.24**	mg/kg Ts			b)
Summa övriga PAH	**0.39**	mg/kg Ts			b)
Summa totala PAH16	**0.63**	mg/kg Ts			b)
1,1,1,2-Tetrakloretan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	20%	EPA 5021	b)
1,1,1-Trikloretan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
1,1,2-Trikloretan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
1,1,2-Trikloreten	**< 0.0050**	mg/kg Ts	20%	EPA 5021	b)
1,1-Dikloretan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
1,1-Dikloreten	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
1,1-Diklorpropen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
1,2,3-Triklorbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
1,2,3-Triklorpropan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
1,2,4-Triklorbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	20%	EPA 5021	b)
1,2,4-Trimetylbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
1,2-Dibrometan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
1,2-Diklorbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	15%	EPA 5021	b)
1,2-Dikloretan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
1,2-Diklorpropan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	20%	EPA 5021	b)
1,3,5-Trimetylbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
1,3-Diklorbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	15%	EPA 5021	b)
1,3-Diklorpropan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
1,3-Diklorpropen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
1,4-Diklorbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	15%	EPA 5021	b)
2,2-Diklorpropan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
2-Klortoluen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
4-Klortoluen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
Bensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
Brombensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	20%	EPA 5021	b)
Bromdiklormetan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
Bromklormetan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
cis-1,2-Dikloreten	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
Dibromklormetan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
Dibrommetan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
Diklormetan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
Etylbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	20%	EPA 5021	b)
Hexaklorbutadien (HCBD)	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
iso-Propylbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
Klorbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
m/p-Xylen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
n-Butylbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
o-Xylen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
p-Isopropyltoluen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
Propylbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
sec-Butylbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)

tert-Butylbensen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
Tetrakloreten	**< 0.0050**	mg/kg Ts	20%	EPA 5021	b)
Tetraklormetan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
Toluen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	20%	EPA 5021	b)
trans-1,2-Dikloreten	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
trans-1,3-Diklorpropen	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
Tribrommetan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
Triklorflourmetan (CFC-11)	**< 0.0050**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	b)
Triklormetan	**< 0.0050**	mg/kg Ts	25%	EPA 5021	b)
Aluminum Al	**17000**	mg/kg Ts	15%	SS028311 / ICP-AES	b)
Arsenik As	**410**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	b)
Barium Ba	**140**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	b)
Bly Pb	**26**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	b)
Kadmium Cd	**0.44**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	b)
Kobolt Co	**8.9**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	b)
Koppar Cu	**38**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	b)
Krom Cr	**100**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	b)
Kvicksilver Hg	**0.028**	mg/kg Ts	20%	SS028311mod/SS-EN ISO17852mod	b)
Nickel Ni	**22**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	b)
Silver Ag	**< 1.3**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 17294-2:2016 / SS 028311, utg 1	b)*
Tenn Sn	**0.91**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 17294-2:2016 / SS 028311, utg 1	b)*
Vanadin V	**39**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	b)
Zink Zn	**240**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	b)
Summa Diklorfenoler	**< 1.4**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Summa Triklorfenol	**< 1.4**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Summa Tetraklorfenol	**< 1.4**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Pentaklorfenol	**< 1.4**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
DDT-o,p	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
DDT,p,p'-	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
DDE,o,p-	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
DDE-p,p	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
HCH-alfa	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
HCH-beta	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method	b)*

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

				LidMiljö.0A.01.17	
HCH-delta	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
HCH,gamma- (Lindane)	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Hexaklorbensen	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Endosulfan-alpha	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Endosulfan-beta	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Endosulfan-sulfate	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Dieldrin	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Endrin	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
PCB 28	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
PCB 52	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
PCB 101	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
PCB 118	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
PCB 153	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
PCB 138	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
PCB 180	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
S:a PCB (7st)	**< 0.40**	mg/kg Ts		Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
N-nitroso-di-n-propylamin	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Nitrobensen	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Azobensen	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
N-nitrosodifenylamin	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
2,6-Dinitrotoluen	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
2,4-Dinitrotoluen	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Bis(2-kloretyl)eter	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Bis(2-kloroisopropyl)eter	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Hexakloretan	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Isophorone	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Bis(2-kloretoxy)metan	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
2-Klornaftalen	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
4-Klorfenyl fenyleter	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method	b)*

				LidMiljö.0A.01.17	
4-Bromofenyl fenyleter	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Pentaklorbensen	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Dimetylftalat (DMP)	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Dietylftalat	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Di-n-butylftalat	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Bensylbutylftalat	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Di-(2-etylhexyl)ftalat	**< 1.4**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
Di-n-oktylftalat	**< 0.14**	mg/kg Ts	20%	Internal Method LidMiljö.0A.01.17	b)*
1-(3,4-Diklorfenyl)-3-metylurea	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
1-(3,4-Diklorfenyl)urea	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
2,4,5-T	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
2,6-Diklorbenzamid	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Atrazine	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Atrazine-desethyl	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Atrazine-desisopropyl	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Bentazone	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Cyanazine	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
D -2,4	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Diclorprop	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Diuron	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Imazapyr	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Linuron	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
MCPA	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Simazine	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
Terbuthylazine	**<0.14**	mg/kg Ts	35%	Beräknad från analyserad halt	b)*
1-(3,4-Diklorfenyl)-3-metylurea	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
1-(3,4-Diklorfenyl)urea	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
2,4,5-T	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
2,6-Diklorbenzamid	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science &	a)*

				Technology vol. 31, no 2	
Atrazine	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Atrazine-desethyl	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Atrazine-desisopropyl	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Bentazone	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Cyanazine	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
D -2,4	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Diclorprop	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Diuron	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Imazapyr	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Linuron	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
MCPA	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Mekoprop-P (MCPP)	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Simazine	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*
Terbuthylazine	**<0.10**	mg/kg	35%	Enviromental Science & Technology vol. 31, no 2	a)*

Kemisk kommentar
Denna rapport ersätter tidigare utsänd rapport med samma provnummer p g a omanalys av Arsenik (As). Omanalyserna visar olika resultat, vilket tyder på ett inhomogent prov. Vi redovisar ett medelvärde från de tre enskilda analyserna .

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Food & Feed Testing Sweden (Lidköping), SWEDEN
b) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Gustav Stenhammar, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-088056-01

EUSELI2-00530143

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-05180795**	Djup (m)	0-0,2
Provbeskrivning:			
Matris:	Jord		
Provet ankom:	2018-05-17		
Utskriftsdatum:	2018-05-24		
Provmärkning:	BG1001 0-0,2		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**70.9**	%	5%	SS-EN 12880:2000	a)
Arsenik As	**2800**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**140**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**41**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kadmium Cd	**0.89**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**8.7**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**36**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**770**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Nickel Ni	**17**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**34**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**900**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:
a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:
(danielle.nevelius@bjerking.se)

Paola Nilson, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-086055-01

EUSELI2-00530143

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-05180796**	Djup (m)	0-0,3
Provbeskrivning:			
Matris:	Jord		
Provet ankom:	2018-05-17		
Utskriftsdatum:	2018-05-22		
Provmärkning:	BG18001 0-0,3		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**84.6**	%	10%	SS-EN 12880:2000	a)
Glödförlust	**2.2**	% Ts	10%	SS-EN 12879:2000	a)
TOC beräknat	**1.3**	% Ts			a)

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Caroline Österberg, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-088057-01

EUSELI2-00530143

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-05180797**	Djup (m)	0-0,2
Provbeskrivning:			
Matris:	Jord		
Provet ankom:	2018-05-17		
Utskriftsdatum:	2018-05-24		
Provmärkning:	BG18002 0-0,2		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**70.8**	%	5%	SS-EN 12880:2000	a)
Arsenik As	**69**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**100**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**15**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kadmium Cd	**0.35**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**9.9**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**33**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**45**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Nickel Ni	**21**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**33**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**150**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:
a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:
(danielle.nevelius@bjerking.se)

Paola Nilson, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-087183-01

EUSELI2-00530143

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-05180798**	Djup (m)	0,2-0,4
Provbeskrivning:			
Matris:	Jord		
Provet ankom:	2018-05-17		
Utskriftsdatum:	2018-05-23		
Provmärkning:	BG18002 0,2-0,4		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**79.2**	%	10%	SS-EN 12880:2000	a)
Glödförlust	**5.3**	% Ts	10%	SS-EN 12879:2000	a)
TOC beräknat	**3.0**	% Ts			a)
Arsenik As	**6.9**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**120**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**13**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kadmium Cd	**0.20**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**13**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**29**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**38**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Nickel Ni	**24**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**42**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**110**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Caroline Österberg, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

SWEDAC ACKREDITERING
Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-088402-01

EUSELI2-00530143

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-05180799**	Djup (m)	0,4-1,0
Provbeskrivning:			
Matris:	Jord		
Provet ankom:	2018-05-17		
Utskriftsdatum:	2018-05-24		
Provmärkning:	BG18002 0,4-1,0		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**76.8**	%	10%	SS-EN 12880:2000	a)
Glödförlust	**3.6**	% Ts	10%	SS-EN 12879:2000	a)
TOC beräknat	**2.1**	% Ts			a)
Bensen	**< 0.0035**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Toluen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Etylbensen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
M/P/O-Xylen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Summa TEX	**< 0.20**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Alifater >C5-C8	**< 5.0**	mg/kg Ts	35%	SPI 2011	a)
Alifater >C8-C10	**< 3.0**	mg/kg Ts	35%	SPI 2011	a)
Alifater >C10-C12	**< 5.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Alifater >C12-C16	**< 5.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Summa Alifater >C5-C16	**< 9.0**	mg/kg Ts			a)
Alifater >C16-C35	**12**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Aromater >C8-C10	**< 4.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Aromater >C10-C16	**< 0.90**	mg/kg Ts	20%	SPI 2011	a)
Metylkrysener/benzo(a)antracener	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Metylpyren/fluorantener	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Aromater >C16-C35	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Oljetyp < C10	**Utgår**				a)*
Oljetyp > C10	**Motorolja. ospec**				a)*
Bens(a)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Krysen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benso(b,k)fluoranten	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(a)pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Indeno(1,2,3-cd)pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Dibens(a,h)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Naftalen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaftylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	40%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaften	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoren	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fenantren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoranten	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(g,h,i)perylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Summa PAH med låg molekylvikt	**< 0.045**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med medelhög molekylvikt	**< 0.075**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med hög molekylvikt	**< 0.11**	mg/kg Ts			a)
Summa cancerogena PAH	**< 0.090**	mg/kg Ts			a)
Summa övriga PAH	**< 0.14**	mg/kg Ts			a)
Summa totala PAH16	**< 0.23**	mg/kg Ts			a)
Arsenik As	**4.4**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**130**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**11**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kadmium Cd	**< 0.20**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**14**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**29**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**45**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kvicksilver Hg	**< 0.012**	mg/kg Ts	20%	SS028311mod/SS-EN ISO17852mod	a)
Nickel Ni	**29**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**49**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**100**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Paola Nilson, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-076002-01

EUSELI2-00523477

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-04250796**	Djup (m)	0-0,05
Provbeskrivning:		Provtagningsdatum	2018-04-23
Matris:	Asfalt	Provtagare	Danielle Nevelius
Provet ankom:	2018-04-25		
Utskriftsdatum:	2018-05-09		
Provmärkning:	BG18003 (Asfalt)		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Provberedning krossning, malning	**1.0**			EN 14780:2011/EN 15443:2011/SS 187114:1992/SS 1871	a)
Torrsubstans	**99.6**	%	5%	SS-EN 12880:2000	a)
Bens(a)antracen	**0.078**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Krysen	**0.30**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benso(b,k)fluoranten	**0.42**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(a)pyren	**0.080**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Indeno(1,2,3-cd)pyren	**0.12**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Dibens(a,h)antracen	**0.14**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)
Naftalen	**< 0.055**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaftylen	**< 0.055**	mg/kg Ts	40%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaften	**< 0.055**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoren	**< 0.055**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fenantren	**0.14**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Antracen	**< 0.055**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoranten	**0.11**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Pyren	**0.57**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(g,h,i)perylen	**0.24**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Summa PAH med låg molekylvikt	**< 0.083**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med medelhög molekylvikt	**0.88**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med hög molekylvikt	**1.4**	mg/kg Ts			a)
Summa cancerogena PAH	**1.1**	mg/kg Ts			a)
Summa övriga PAH	**1.2**	mg/kg Ts			a)
Summa totala PAH16	**2.3**	mg/kg Ts			a)

Kemisk kommentar
Höjd rapporteringsgräns för PAH pga svår provmatris.

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Caroline Filipsson, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

SWEDAC ACKREDITERING
Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-076004-01

EUSELI2-00523477

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-04250799**	Djup (m)	0-0,4
Provbeskrivning:		Provtagningsdatum	2018-04-23
Matris:	Jord	Provtagare	Danielle Nevelius
Provet ankom:	2018-04-25		
Utskriftsdatum:	2018-05-09		
Provmärkning:	Fyllning (BG18003 0,3-1,0)+(BG18004 0-0,3)+BG18005 0-0,4)+(BG18006 0-0,4)		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Provberedning krossning, malning	**1.0**			EN 14780:2011/EN 15443:2011/SS 187114:1992/SS 1871	a)
Torrsubstans	**85.9**	%	5%	SS-EN 12880:2000	a)
Bensen	**< 0.0035**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Toluen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Etylbensen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
M/P/O-Xylen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Summa TEX	**< 0.20**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Alifater >C5-C8	**< 5.0**	mg/kg Ts	35%	SPI 2011	a)
Alifater >C8-C10	**< 3.0**	mg/kg Ts	35%	SPI 2011	a)
Alifater >C10-C12	**< 5.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Alifater >C12-C16	**< 5.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Summa Alifater >C5-C16	**< 9.0**	mg/kg Ts			a)
Alifater >C16-C35	**< 10**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Aromater >C8-C10	**< 4.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Aromater >C10-C16	**< 0.90**	mg/kg Ts	20%	SPI 2011	a)
Metylkrysener/benzo(a)antracener	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Metylpyren/fluorantener	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Aromater >C16-C35	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Oljetyp < C10	**Utgår**				a)*
Oljetyp > C10	**Utgår**				a)*
Bens(a)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Krysen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benso(b,k)fluoranten	**0.033**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(a)pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Indeno(1,2,3-cd)pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Dibens(a,h)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Naftalen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaftylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	40%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaften	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoren	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fenantren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoranten	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(g,h,i)perylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Summa PAH med låg molekylvikt	**< 0.045**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med medelhög molekylvikt	**< 0.075**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med hög molekylvikt	**0.12**	mg/kg Ts			a)
Summa cancerogena PAH	**0.11**	mg/kg Ts			a)
Summa övriga PAH	**< 0.14**	mg/kg Ts			a)
Summa totala PAH16	**0.24**	mg/kg Ts			a)
PCB 28	**< 0.0020**	mg/kg Ts	30%	EN 16167:2012 mod	a)
PCB 52	**< 0.0020**	mg/kg Ts	25%	EN 16167:2012 mod	a)
PCB 101	**< 0.0020**	mg/kg Ts	25%	EN 16167:2012 mod	a)
PCB 118	**< 0.0020**	mg/kg Ts	25%	EN 16167:2012 mod	a)
PCB 153	**< 0.0020**	mg/kg Ts	25%	EN 16167:2012 mod	a)
PCB 138	**< 0.0020**	mg/kg Ts	25%	EN 16167:2012 mod	a)
PCB 180	**< 0.0020**	mg/kg Ts	25%	EN 16167:2012 mod	a)
S:a PCB (7st)	**< 0.0070**	mg/kg Ts		EN 16167:2012 mod	a)
Arsenik As	**5.8**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**160**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**19**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kadmium Cd	**< 0.20**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**11**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**29**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**41**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kvicksilver Hg	**0.016**	mg/kg Ts	20%	SS028311mod/SS-EN ISO17852mod	a)
Nickel Ni	**26**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**48**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**97**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kol C	**1.8**	% Ts	10%	EN 13137:2001	a)
TIC, totalt oorganiskt kol	**0.70**	% Ts	5%	SS-EN 13137:2001 metodappl. A	a)
TOC	**1.1**	% Ts	10%	SS-EN 13137:2001 metodappl. A	a)

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Caroline Filipsson, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-076005-01

EUSELI2-00523477

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-04250800**	Djup (m)	0,3-1,1
Provbeskrivning:		Provtagningsdatum	2018-04-23
Matris:	Jord	Provtagare	Danielle Nevelius
Provet ankom:	2018-04-25		
Utskriftsdatum:	2018-05-09		
Provmärkning:	Lera (BG18003 0,3-1,0)+(BG18004 0,3-1,0)+(BG18005 0,4-1,1)+(BG18006 0,4-1,0)		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Provberedning krossning, malning	**1.0**			EN 14780:2011/EN 15443:2011/SS 187114:1992/SS 1871	a)
Torrsubstans	**78.7**	%	5%	SS-EN 12880:2000	a)
Bensen	**< 0.0035**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Toluen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Etylbensen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
M/P/O-Xylen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Summa TEX	**< 0.20**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Alifater >C5-C8	**< 5.0**	mg/kg Ts	35%	SPI 2011	a)
Alifater >C8-C10	**< 3.0**	mg/kg Ts	35%	SPI 2011	a)
Alifater >C10-C12	**< 5.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Alifater >C12-C16	**< 5.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Summa Alifater >C5-C16	**< 9.0**	mg/kg Ts			a)
Alifater >C16-C35	**< 10**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Aromater >C8-C10	**< 4.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Aromater >C10-C16	**< 0.90**	mg/kg Ts	20%	SPI 2011	a)
Metylkrysener/benzo(a)antracener	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Metylpyren/fluorantener	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Aromater >C16-C35	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Oljetyp < C10	**Utgår**				a)*
Oljetyp > C10	**Utgår**				a)*
Bens(a)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Krysen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benso(b,k)fluoranten	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(a)pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Indeno(1,2,3-cd)pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Dibens(a,h)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Naftalen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaftylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	40%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaften	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoren	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fenantren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoranten	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(g,h,i)perylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Summa PAH med låg molekylvikt	**< 0.045**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med medelhög molekylvikt	**< 0.075**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med hög molekylvikt	**< 0.11**	mg/kg Ts			a)
Summa cancerogena PAH	**< 0.090**	mg/kg Ts			a)
Summa övriga PAH	**< 0.14**	mg/kg Ts			a)
Summa totala PAH16	**< 0.23**	mg/kg Ts			a)
Arsenik As	**4.5**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**92**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**13**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kadmium Cd	**< 0.20**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**9.2**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**24**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**38**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kvicksilver Hg	**< 0.012**	mg/kg Ts	20%	SS028311mod/SS-EN ISO17852mod	a)
Nickel Ni	**23**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**43**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**73**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kol C	**2.0**	% Ts	10%	EN 13137:2001	a)
TIC, totalt oorganiskt kol	**1.84**	% Ts	5%	SS-EN 13137:2001 metodappl. A	a)
TOC	**< 0.2**	% Ts	10%	SS-EN 13137:2001 metodappl. A	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Caroline Filipsson, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-074851-01

EUSELI2-00523477

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-04250797**	Djup (m)	0-0,5
Provbeskrivning:		Provtagningsdatum	2018-04-23
Matris:	Jord	Provtagare	Danielle Nevelius
Provet ankom:	2018-04-25		
Utskriftsdatum:	2018-05-08		
Provmärkning:	BG18007		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**87.2**	%	5%	SS-EN 12880:2000	a)
Bens(a)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Krysen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benso(b,k)fluoranten	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(a)pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Indeno(1,2,3-cd)pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Dibens(a,h)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)
Naftalen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaftylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	40%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaften	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoren	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fenantren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoranten	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Pyren	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(g,h,i)perylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Summa PAH med låg molekylvikt	**< 0.045**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med medelhög molekylvikt	**< 0.075**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med hög molekylvikt	**< 0.11**	mg/kg Ts			a)
Summa cancerogena PAH	**< 0.090**	mg/kg Ts			a)
Summa övriga PAH	**< 0.14**	mg/kg Ts			a)
Summa totala PAH16	**< 0.23**	mg/kg Ts			a)
Arsenik As	**15**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**210**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**35**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Kadmium Cd	**0.21**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**7.1**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**31**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**23**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kvicksilver Hg	**0.019**	mg/kg Ts	20%	SS028311mod/SS-EN ISO17852mod	a)
Nickel Ni	**13**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**28**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**100**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Paola Nilson, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt validerad och signerad.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-086054-01

EUSELI2-00530143

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-05180801**	Djup (m)	0,5-1,0
Provbeskrivning:			
Matris:	Jord		
Provet ankom:	2018-05-17		
Utskriftsdatum:	2018-05-22		
Provmärkning:	BG18007 0-0,5 8 (Fd 177-2018-04250797)		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**95.0**	%	10%	SS-EN 12880:2000	a)
Glödförlust	**0.1**	% Ts	10%	SS-EN 12879:2000	a)
TOC beräknat	**0.057**	% Ts			a)

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Paola Nilson, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt validerad och signerad.

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-087185-01

EUSELI2-00530143

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-05180802**	Djup (m)	0,5-1,0
Provbeskrivning:			
Matris:	Jord		
Provet ankom:	2018-05-17		
Utskriftsdatum:	2018-05-23		
Provmärkning:	BG18007 0,5-1,0		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**78.6**	%	5%	SS-EN 12880:2000	a)
Arsenik As	**3.0**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**130**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**11**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kadmium Cd	**< 0.20**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**15**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**33**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**46**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Nickel Ni	**29**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**51**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**100**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:
a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:
(danielle.nevelius@bjerking.se)

Caroline Österberg, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

SWEDAC ACKREDITERING
Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-076003-01

EUSELI2-00523477

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-04250798**	Djup (m)	0-1,0
Provbeskrivning:		Provtagningsdatum	2018-04-23
Matris:	Jord	Provtagare	Danielle Nevelius
Provet ankom:	2018-04-25		
Utskriftsdatum:	2018-05-09		
Provmärkning:	BG18008		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Provberedning krossning, malning	**1.0**			EN 14780:2011/EN 15443:2011/SS 187114:1992/SS 1871	a)
Torrsubstans	**82.0**	%	5%	SS-EN 12880:2000	a)
Bensen	**< 0.0035**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Toluen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Etylbensen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
M/P/O-Xylen	**< 0.10**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Summa TEX	**< 0.20**	mg/kg Ts	30%	EPA 5021	a)
Alifater >C5-C8	**< 5.0**	mg/kg Ts	35%	SPI 2011	a)
Alifater >C8-C10	**< 3.0**	mg/kg Ts	35%	SPI 2011	a)
Alifater >C10-C12	**< 5.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Alifater >C12-C16	**< 5.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Summa Alifater >C5-C16	**< 9.0**	mg/kg Ts			a)
Alifater >C16-C35	**< 10**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Aromater >C8-C10	**< 4.0**	mg/kg Ts	30%	SPI 2011	a)
Aromater >C10-C16	**< 0.90**	mg/kg Ts	20%	SPI 2011	a)
Metylkrysener/benzo(a)antracener	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Metylpyren/fluorantener	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Aromater >C16-C35	**< 0.50**	mg/kg Ts	25%	SIS: TK 535 N 012	a)
Oljetyp < C10	**Utgår**				a)*
Oljetyp > C10	**Utgår**				a)*
Bens(a)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Krysen	**0.039**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benso(b,k)fluoranten	**0.10**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(a)pyren	**0.038**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Indeno(1,2,3-cd)pyren	**0.045**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Dibens(a,h)antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Naftalen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaftylen	**< 0.030**	mg/kg Ts	40%	ISO 18287:2008 mod	a)
Acenaften	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoren	**< 0.030**	mg/kg Ts	30%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fenantren	**0.082**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Antracen	**< 0.030**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Fluoranten	**0.11**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Pyren	**0.083**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Benzo(g,h,i)perylen	**0.040**	mg/kg Ts	25%	ISO 18287:2008 mod	a)
Summa PAH med låg molekylvikt	**< 0.045**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med medelhög molekylvikt	**0.31**	mg/kg Ts			a)
Summa PAH med hög molekylvikt	**0.29**	mg/kg Ts			a)
Summa cancerogena PAH	**0.25**	mg/kg Ts			a)
Summa övriga PAH	**0.39**	mg/kg Ts			a)
Summa totala PAH16	**0.64**	mg/kg Ts			a)
Arsenik As	**5.3**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**440**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**28**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kadmium Cd	**< 0.20**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**10**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**29**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**35**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kvicksilver Hg	**0.027**	mg/kg Ts	20%	SS028311mod/SS-EN ISO17852mod	a)
Nickel Ni	**22**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**41**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**120**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kol C	**4.4**	% Ts	10%	EN 13137:2001	a)
TIC, totalt oorganiskt kol	**3.91**	% Ts	5%	SS-EN 13137:2001 metodappl. A	a)
TOC	**0.5**	% Ts	10%	SS-EN 13137:2001 metodappl. A	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Caroline Filipsson, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-088403-01

EUSELI2-00530143

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-05180803**	Djup (m)	1,0-1,2
Provbeskrivning:			
Matris:	Jord		
Provet ankom:	2018-05-17		
Utskriftsdatum:	2018-05-24		
Provmärkning:	BG18008 1,0-1,2		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**94.2**	%	10%	SS-EN 12880:2000	a)
Glödförlust	**0.7**	% Ts	10%	SS-EN 12879:2000	a)
TOC beräknat	**0.40**	% Ts			a)
Arsenik As	**2.3**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**930**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**6.3**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kadmium Cd	**< 0.20**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**3.6**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**17**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**6.3**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Nickel Ni	**2.9**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**6.8**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**55**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Paola Nilson, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-087186-01

EUSELI2-00530143

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:14

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-05180804**	Djup (m)	1,2-1,4
Provbeskrivning:			
Matris:	Jord		
Provet ankom:	2018-05-17		
Utskriftsdatum:	2018-05-23		
Provmärkning:	BG18008 1,2-1,4		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Torrsubstans	**76.9**	%	5%	SS-EN 12880:2000	a)
Arsenik As	**3.0**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Barium Ba	**100**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Bly Pb	**8.5**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kadmium Cd	**< 0.20**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Kobolt Co	**12**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Koppar Cu	**27**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Krom Cr	**36**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Nickel Ni	**22**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Vanadin V	**43**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)
Zink Zn	**81**	mg/kg Ts	25%	EN ISO 11885:2009 / SS 028311 utg 1	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:
a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN

Kopia till:
(danielle.nevelius@bjerking.se)

Caroline Österberg, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-077584-01

EUSELI2-00523488

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:4

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-04250813**	Provtagningsdatum	2018-04-23
Provbeskrivning:		Provtagare	Danielle Nevelius
Matris:	Jord	Typ av lakning	Tvåstegs skaktest L/S=2 + L/S=10
Provet ankom:	2018-04-25		
Utskriftsdatum:	2018-05-11		
Provmärkning:	Fyllning (BG18003 0-0,3)+BG18004 0-0,3)+(BG18005 0-0,4)+(BG18006 0-0,4)		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Provberedning krossning, malning	**1.0**			EN 14780:2011/EN 15443:2011/SS 187114:1992/SS 1871	a)
pH (L/S=2)	**8.4**		0.2	SS-EN ISO 10523:2012	a)
pH (L/S=8)	**8.4**		0.2	SS-EN ISO 10523:2012	a)
Temperatur (L/S=2)	**22.5**	°C		EN 12457-3	a)*
Temperatur (L/S=8)	**21.1**	°C		EN 12457-3	a)*
Konduktivitet (L/S=2)	**34**	mS/m	10%	SS-EN 27888:1994	a)
Konduktivitet (L/S=8)	**12**	mS/m	10%	SS-EN 27888:1994	a)
Antimon Sb L/S=2	**<0.0020**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Antimon Sb L/S=10	**<0.0060**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Arsenik As L/S=2	**<0.010**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Arsenik As L/S=10	**<0.050**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Barium Ba L/S=2	**<0.70**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Barium Ba L/S=10	**<2.0**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Bly Pb L/S=2	**<0.020**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Bly Pb L/S=10	**<0.050**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Kadmium Cd L/S=2	**<0.0030**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Kadmium Cd L/S=10	**<0.0040**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Koppar Cu L/S=2	**<0.090**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Koppar Cu L/S=10	**<0.20**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Krom Cr L/S=2	**<0.020**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Krom Cr L/S=10	**<0.050**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Kvicksilver Hg L/S=2	**<0.00026**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 17852:2008 mod	a)
Kvicksilver Hg L/S=10	**<0.0013**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 17852:2008 mod	a)
Molybden Mo L/S=2	**<0.030**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Molybden Mo L/S=10	**0.073**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

EUSELI2-00523488

Nickel Ni L/S=2	**<0.020**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Nickel Ni L/S=10	**<0.040**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Selen Se L/S=2	**<0.0060**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Selen Se L/S=10	**<0.010**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Zink Zn L/S=2	**<0.20**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Zink Zn L/S=10	**<0.40**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Klorid L/S=2	**6.1**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Klorid L/S=10	**<10**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Fluorid L/S=2	**1.4**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Fluorid L/S=10	**6.0**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Sulfat L/S=2	**42**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Sulfat L/S=10	**43**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Fenolindex L/S=2	**<0.050**	mg/kg Ts	10%	SS-EN ISO 14402	b)
Fenolindex L/S=10	**<0.10**	mg/kg Ts	10%	SS-EN ISO 14402	b)
DOC L/S=2	**70**	mg/kg Ts	30%	SS EN 1484:1997	b)
DOC L/S=10	**130**	mg/kg Ts	30%	SS EN 1484:1997	b)
Ts för lösta ämnen L/S=2	**950**	mg/kg Ts	30%	SS 028113:1981	a)
Ts för lösta ämnen L/S=10	**2300**	mg/kg Ts	30%	SS 028113:1981	a)

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN
b) Eurofins Water Testing Sweden, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Gustav Stenhammar, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Eurofins Environment Testing Sweden AB
Box 737
531 17 Lidköping

Tlf: +46 10 490 8110
Fax: +46 10 490 8051

Ackred. nr 1125
Provning
ISO/IEC 17025

Bjerking AB
[redacted]

AR-18-SL-077585-01

EUSELI2-00523488

Kundnummer: SL8430407

Uppdragsmärkn.
18U0997 Marma 3:4

Analysrapport

Provnummer:	**177-2018-04250814**	Provtagningsdatum	2018-04-23
Provbeskrivning:		Provtagare	Danielle Nevelius
Matris:	Jord	Typ av lakning	Tvåstegs skaktest L/S=2 + L/S=10
Provet ankom:	2018-04-25		
Utskriftsdatum:	2018-05-11		
Provmärkning:	Lera (BG18003-1,0)+(BG18004 0,3-1,0)+BG18005 0,4-1,1)+(BG18006 0,4-1,0)		
Provtagningsplats:	18U0997 Marma 3:14		

Analys	Resultat	Enhet	Mäto.	Metod/ref	
Provberedning krossning, malning	**1.0**			EN 14780:2011/EN 15443:2011/SS 187114:1992/SS 1871	a)
pH (L/S=2)	**9.0**		0.2	SS-EN ISO 10523:2012	a)
pH (L/S=8)	**8.2**		0.2	SS-EN ISO 10523:2012	a)
Temperatur (L/S=2)	**22.3**	°C		EN 12457-3	a)*
Temperatur (L/S=8)	**21.6**	°C		EN 12457-3	a)*
Konduktivitet (L/S=2)	**19**	mS/m	10%	SS-EN 27888:1994	a)
Konduktivitet (L/S=8)	**8.5**	mS/m	10%	SS-EN 27888:1994	a)
Antimon Sb L/S=2	**<0.0020**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Antimon Sb L/S=10	**<0.0060**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Arsenik As L/S=2	**<0.010**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Arsenik As L/S=10	**<0.050**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Barium Ba L/S=2	**<0.70**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Barium Ba L/S=10	**<2.0**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Bly Pb L/S=2	**<0.020**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Bly Pb L/S=10	**<0.050**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Kadmium Cd L/S=2	**<0.0030**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Kadmium Cd L/S=10	**<0.0040**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Koppar Cu L/S=2	**<0.090**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Koppar Cu L/S=10	**<0.20**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Krom Cr L/S=2	**<0.020**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Krom Cr L/S=10	**<0.050**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Kvicksilver Hg L/S=2	**<0.00026**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 17852:2008 mod	a)
Kvicksilver Hg L/S=10	**<0.0013**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 17852:2008 mod	a)
Molybden Mo L/S=2	**<0.030**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Molybden Mo L/S=10	**0.051**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)

Förklaringar

AR-003v47

Laboratoriet/laboratorierna är ackrediterade av respektive lands ackrediteringsorgan. Ej ackrediterade analyser är markerade med *

Mätosäkerheten, om inget annat anges, redovisas som utvidgad mätosäkerhet med täckningsfaktor 2. Undantag relaterat till analyser utförda utanför Sverige kan förekomma. Ytterligare upplysningar samt mätosäkerhet och detektionsnivåer för mikrobiologiska analyser lämnas på begäran.

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utförande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultaten relaterar endast till det insända provet.

Nickel Ni L/S=2	**<0.020**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Nickel Ni L/S=10	**<0.040**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Selen Se L/S=2	**<0.0060**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Selen Se L/S=10	**<0.010**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Zink Zn L/S=2	**<0.20**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Zink Zn L/S=10	**<0.40**	mg/kg Ts	30%	EN ISO 17294-2:2016	a)
Klorid L/S=2	**3.0**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Klorid L/S=10	**<10**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Fluorid L/S=2	**1.3**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Fluorid L/S=10	**5.7**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Sulfat L/S=2	**17**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Sulfat L/S=10	**18**	mg/kg Ts	30%	SS-EN ISO 10304-1:2009	b)
Fenolindex L/S=2	**<1.0**	mg/kg Ts	10%	SS-EN ISO 14402	b)
Fenolindex L/S=10	**<1.6**	mg/kg Ts	10%	SS-EN ISO 14402	b)
DOC L/S=2	**32**	mg/kg Ts	30%	SS EN 1484:1997	b)
DOC L/S=10	**75**	mg/kg Ts	30%	SS EN 1484:1997	b)
Ts för lösta ämnen L/S=2	**990**	mg/kg Ts	30%	SS 028113:1981	a)
Ts för lösta ämnen L/S=10	**<1400**	mg/kg Ts	30%	SS 028113:1981	a)
Kemisk kommentar Höjd rapporteringsgräns på fenolindex pga komplex provmatris					

Utförande laboratorium/underleverantör:

a) Eurofins Environment Testing Sweden AB, SWEDEN
b) Eurofins Water Testing Sweden, SWEDEN

Kopia till:

(danielle.nevelius@bjerking.se)

Gustav Stenhammar, Rapportansvarig

Denna rapport är elektroniskt signerad.

© BJERKING AB

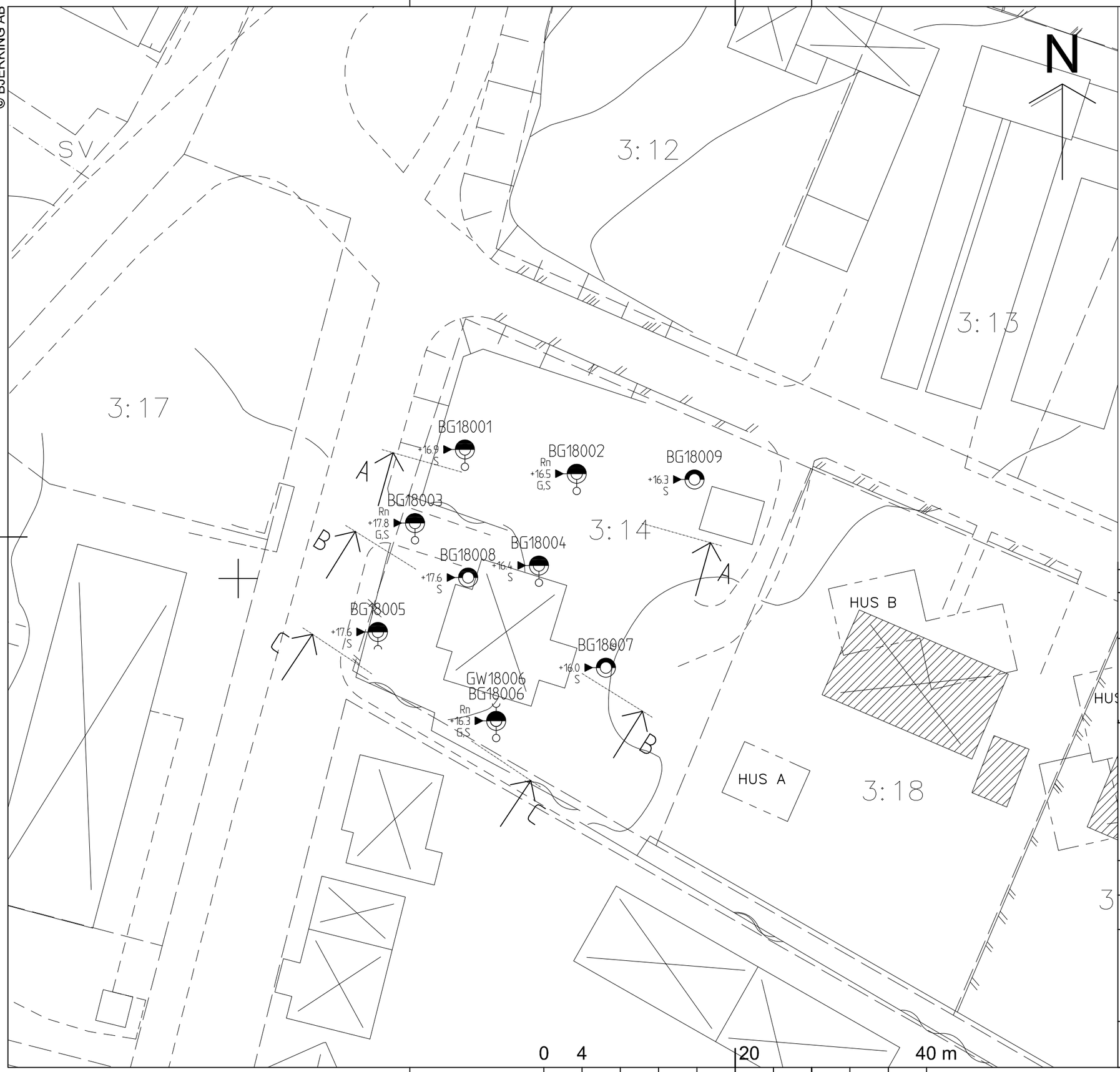

FÖRKLARINGAR

KARTA — DIGITAL GRUNDKARTA

KOORDINAT-SYSTEM — SWEREF99 1800

HÖJDSYSTEM — FIX NR 128*11*2516
RH2000

BETECKNINGAR

ALLM. — ENLIGT SGF/BGS BETECKNINGSSYSTEM VERSION 2001:2 (www.sgf.net)

PROVTAGNINGSPUNKT

SONDERINGSPUNKT

G,S — MILJÖPROVTAGNING - LABANALYS

GRUNDVATTENRÖR

RITNINGEN AVSER MILJÖ- OCH GEOTEKNISK INFORMATION

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

PROJEKTERINGSUNDERLAG

ALUNDA - MARMA 3:14
ÖSTHAMMAR KOMMUN

BJERKING AB
Box 1351
751 43 Uppsala
Telefon: 010-211 80 00
Telefax: 010-211 80 01
www.bjerking.se

UPPDRAG NR	RITAD/KONSTR AV	HANDLÄGGARE
18U0997	KAG	EBF
DATUM 2018-05-28	ANSVARIG HENRIK HÅKANSSON	

GEO- & MILJÖTEKNISK UNDERSÖKNING
NYTT BOSTADSHUS
PLAN

SKALA	NUMMER	BET
A1 - A3 1:400	G-10.1-01	-

A3

XREFS: J:\2018\18U0997\G\Model1\Trädgårdsbäcken-grundkarta_120215_sweref99_1800.dwg
J:\2018\18U0997\G\Model1\G10_P02.dwg

PLO: 2018-05-28, 10:54, J:\2018\18U0997\G\RITDEF\G-10.1-01.DWG, KAG

© BJERKING AB

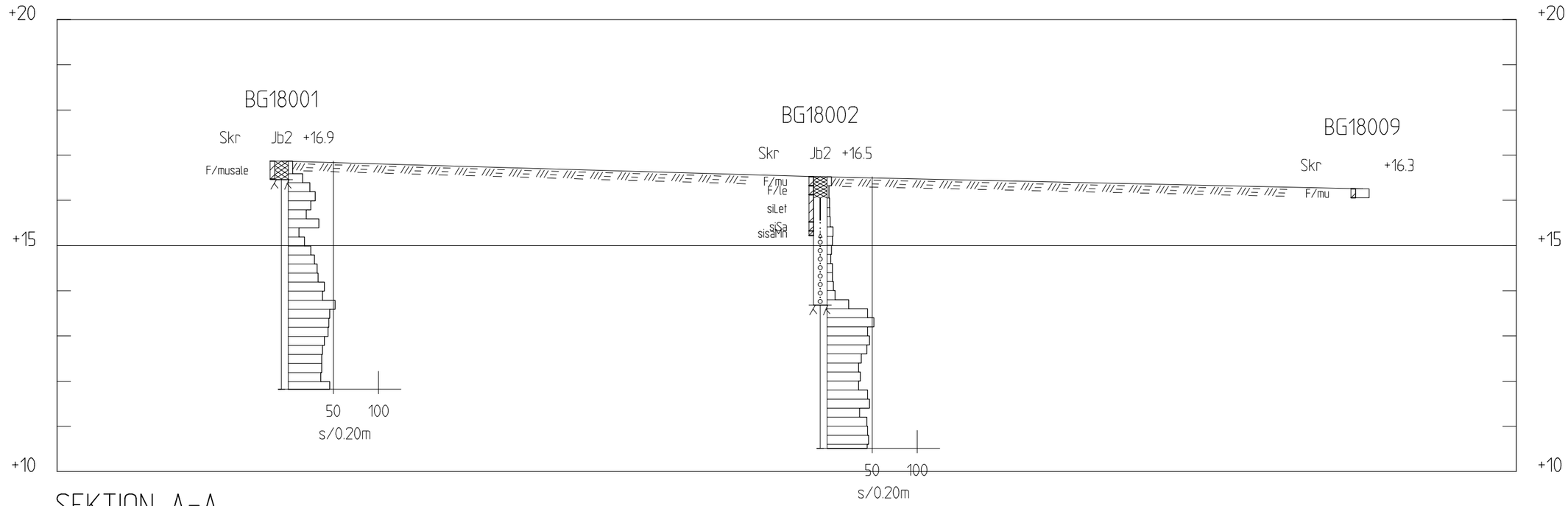

SEKTION A-A

1: 100

BETECKNINGAR

ALLM. — ENLIGT SGF/BGS BETECKNINGSSYSTEM VERSION 2001:2 (www.sgf.net)

Bef. mark, ej avvägd

RITNINGEN AVSER ENDAST GEOTEKNISK INFORMATION

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

PROJEKTERINGSUNDERLAG

ALUNDA-MARMA 3:14
ÖSTHAMMAR KOMMUN

BJERKING AB
Box 1351
751 43 Uppsala
Telefon: 010-211 80 00
Telefax: 010-211 80 01
www.bjerking.se

UPPDRAG NR	RITAD/KONSTR AV	HANDLÄGGARE
18U0997	KAG	EBF
DATUM 2018-05-28	ANSVARIG HENRIK HÅKANSSON	

GEOTEKNISK UNDERSÖKNING
NYTT BOSTADSHUS
SEKTION A-A

SKALA	NUMMER	BET
A1 - A3 1:100	G-10.2-01	-

A3

XREFS: J:\2018\18U0997\G\Model1\G10_S01.dwg

PLO: 2018-05-30, 15:09, J:\2018\18U0997\G\RITDEF\G-10.2-01.DWG, KAG

© BJERKING AB

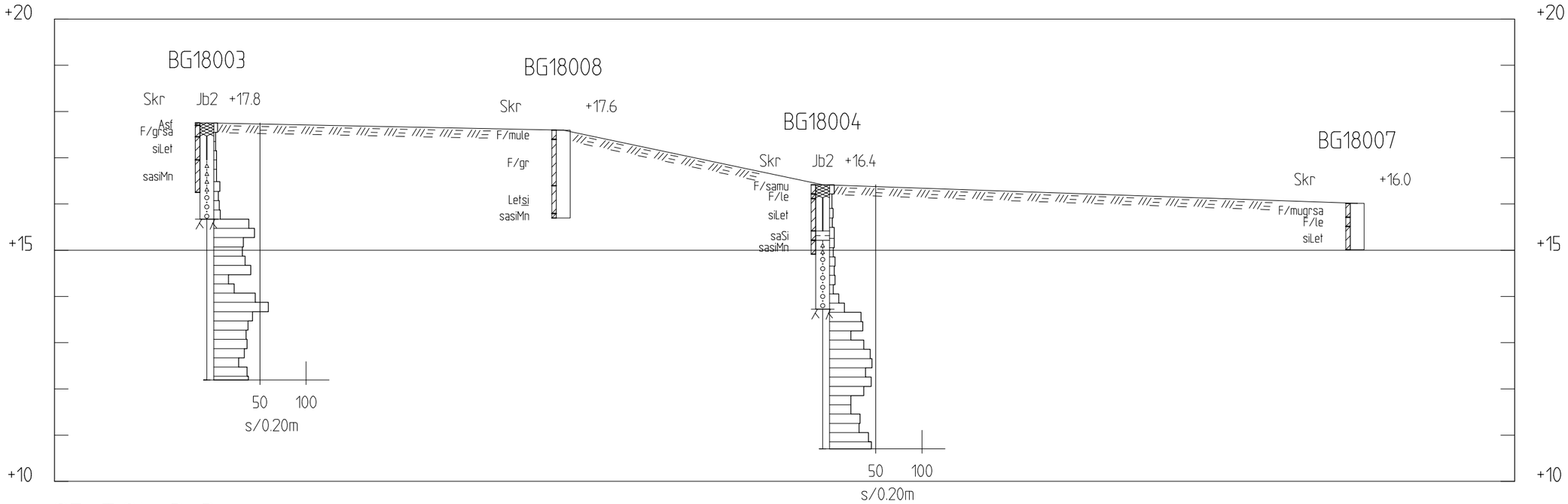

SEKTION B-B

1: 100

BETECKNINGAR

ALLM. ——— ENLIGT SGF/BGS BETECKNINGSSYSTEM VERSION 2001:2 (www.sgf.net)

Bef. mark, ej avvägd

RITNINGEN AVSER ENDAST GEOTEKNISK INFORMATION

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

PROJEKTERINGSUNDERLAG

ALUNDA-MARMA 3:14
ÖSTHAMMAR KOMMUN

BJERKING AB
Box 1351
751 43 Uppsala
Telefon: 010-211 80 00
Telefax: 010-211 80 01
www.bjerking.se

UPPDRAG NR	RITAD/KONSTR AV	HANDLÄGGARE
18U0997	KAG	EBF
DATUM 2018-05-28	ANSVARIG HENRIK HÅKANSSON	

GEOTEKNISK UNDERSÖKNING
NYTT BOSTADSHUS
SEKTION B-B

SKALA	NUMMER	BET
A1 - A3 1:100	G-10.2-02	-

XREFS: J:\2018\18U0997\G\Model1\G10_S01.dwg

PLO: 2018-05-28, 11:02, J:\2018\18U0997\G\RITDEF\G-10.2-02.DWG, KAG

A3

© BJERKING AB

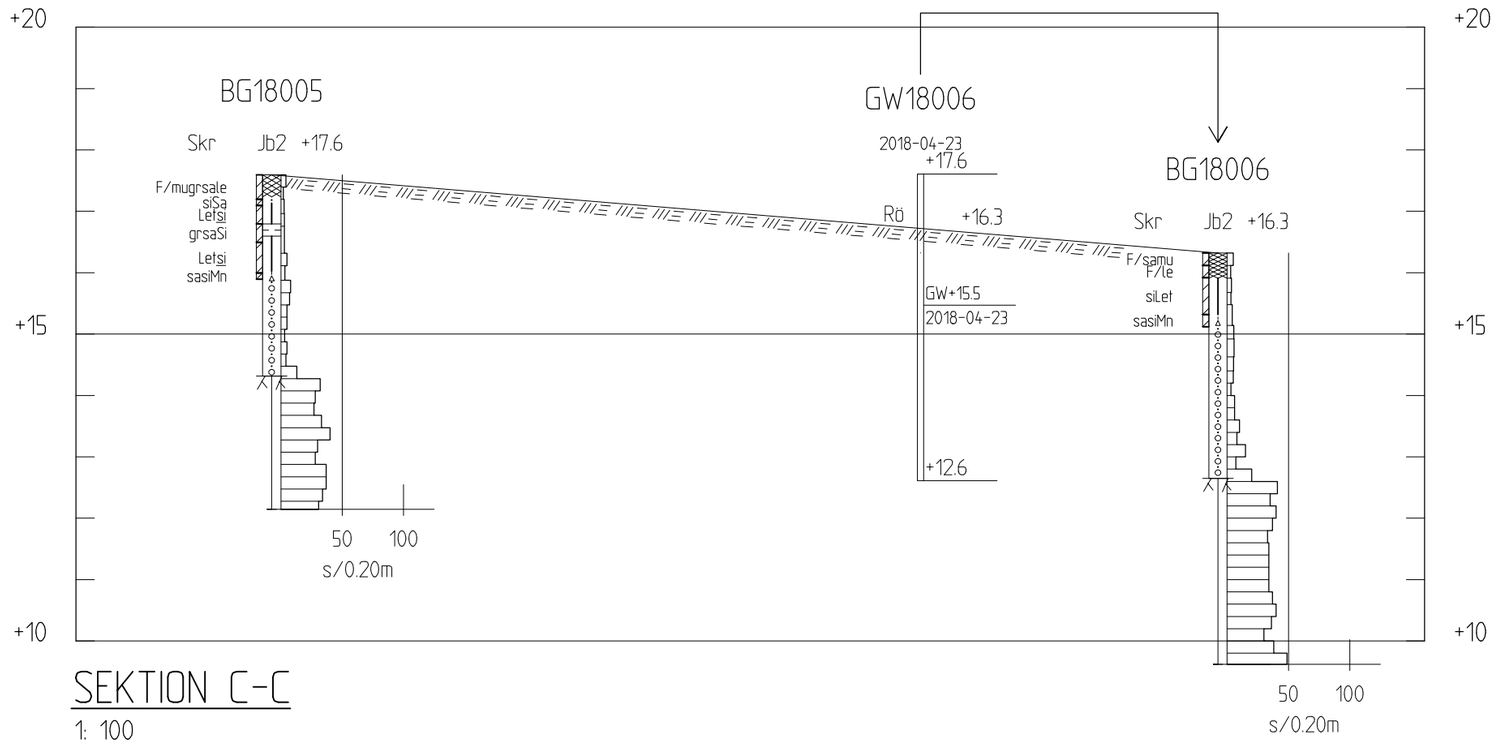

SEKTION C-C

1: 100

BETECKNINGAR

ALLM. — ENLIGT SGF/BGS BETECKNINGSSYSTEM VERSION 2001:2 (www.sgf.net)

Bef. mark, ej avvägd

RITNINGEN AVSER ENDAST GEOTEKNISK INFORMATION

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

PROJEKTERINGSUNDERLAG

ALUNDA-MARMA 3:14
ÖSTHAMMAR KOMMUN

BJERKING AB
Box 1351
751 43 Uppsala
Telefon: 010-211 80 00
Telefax: 010-211 80 01
www.bjerking.se

UPPDRAG NR	RITAD/KONSTR AV	HANDLÄGGARE
18U0997	KAG	EBF
DATUM 2018-05-28	ANSVARIG HENRIK HÅKANSSON	

GEOTEKNISK UNDERSÖKNING
NYTT BOSTADSHUS
SEKTION C-C

SKALA	NUMMER	BET
A1 - A3 1:100	G-10.2-03	-

XREFS: J:\2018\18U0997\G\Model1\G10_S01.dwg
PLO: 2018-05-28, 11:04, J:\2018\18U0997\G\RITDEF\G-10.2-03.DWG, KAG
A3

18U0997

Dagvattenutredning

Marma 3:14, Alunda
Ny bostadsbebyggelse
Östhammarshem

2018-09-13

Bjerking AB, Strandbodgatan 1, Uppsala. Hornsgatan 174, Stockholm. Växel 010-211 80 00. bjerking.se

Uppdragsnamn
Dagvattenutredning
Alunda vårdcentral

Anders Erixon
Östhammarshem
Vattentornet 1
Box 26
747 02 Gimo

Våra handläggare
Jan-Henrik Eriksson
010-211 82 66
jan-henrik.erikssson@bjerking.se

Innehållsförteckning

1 SAMMANFATTNING 4
2 BAKGRUND OCH SYFTE 5
2.1 Underlag 5
2.2 Dagvatten 5
3 PLANOMRÅDET OCH DESS FÖRUTSÄTTNINGAR 6
3.1 Förorenad mark 7
3.2 Geologiska förutsättningar 8
3.3 Avrinnings- och tillrinningsområden 9
3.4 Översiktlig beskrivning av dagens markanvändning 10
3.5 Översiktlig beskrivning av planerad markanvändning 10
4 FLÖDESBERÄKNINGAR 12
4.1 Beräkningsförutsättningar 12
4.1.1 Flöden före exploatering 13
4.1.2 Flöden efter exploatering 13
5 RECIPIENTEN (OLANDSÅN) OCH DESS STATUS 14
5.1 Miljökvalitetsnormer och aktuell miljöstatus 15
5.1.1 Ekologisk status 15
5.1.2 Miljökvalitetsnorm 15
5.1.3 Kemisk status 15
5.1.4 Miljökvalitetsnorm 15
5.1.5 Förbättringsbehov 15
5.2 Vattenskyddsområde 15
6 DAGVATTENFÖRORENINGAR 16
6.1 Föroreningsberäkning 16
7 FÖRUTSÄTTNINGAR/PRINCIPER FÖR RENING OCH FÖRDRÖJNING 17
7.1 Beräkning av reningseffekt 17
7.2 Förslag på placering makadammagasin, översilningsyta och växtbädd 18
8 FÖRSLAG TILL PLANBESTÄMMELSER 20

1 Sammanfattning

Bjerking AB har på uppdrag av Östhammarshem tagit fram en dagvattenutredning för exploatering av fastigheten Marma 3:14. På fastigheten planeras för uppförande av byggnad avsedd för bostäder med möjlighet för centrumverksamhet och vård.

Syftet med utredningen är att beskriva dagvattensituationen inom planområdet före och efter exploatering. Utredningen redovisar erforderliga renings-, och fördröjningsåtgärder för omhändertagande av dagvatten inom planområdet.

Efter exploatering av området beräknas dagvattenflödet från fastigheten, vid ett 10-årsregn, uppgå till 21 l/s och vid ett 20-årsregn 27 l/s (inklusive klimatfaktor 1,25) mot dagens ca 6 l/s. Vidare konstateras en ökning av den årliga föroreningstranporten.

Förslag på dagvattenåtgärder

Dagvatten från tak leds till ett makadammagasin vars volym bör uppgå till totalt 30 m^3. Magasinet förläggs vid grönytan, söder om cykelparkeringen. Från magasinet ansluts en dagvattenledning där vatten avleds till Trädgårdsbäcken. Dagvatten från parkeringsytor leds till växtbädd om 17 m^2 (9m^3) som avvattnas till samma bäck. Regnvatten som faller på grönytor infiltreras lokalt.

Efter det att dagvattnet renats och fördröjs i grönytor, makadammagasin och växtbädd minskar den årliga föroreningstransporten till recipienten. Efter fördröjning minskar flödet till 5 l/s.

I VISS anges att tillförseln av fosfor till Olandsån skall minska med totalt 900 kg (förbättringsbehov för hela tillrinningsområdet). Denna exploatering innebär enskilt att den årliga transporten av fosfor till recipienten minskar med 87 % jämfört med kvävetransporten före exploatering.

Bedömningen är att recipientens möjlighet att nå beslutade miljökvalitetsnormer förbättras efter denna exploatering.

2 Bakgrund och syfte

Östhammarshem planerar att uppföra en byggnad avsedd för bostäder med möjlighet för centrumverksamhet och vård. Den aktuella, fastigheten Marma 3:14, är belägen i centrala Alunda, Östhammars kommun. I samband med exploatering förändras dagvattenflöden och föroreningstransport. Syftet med dagvattenutredningen är att beskriva dagens situation samt de förändringar som den planerade exploateringen innebär på dagvattenflöde och föroreningstransport från området.

2.1 Underlag

- Situationsplan och ritningar, Fidjeland Partners, 2018-03-08.
- Strategi för vatten och avlopp, Östhammars kommun, 2012-05-30.
- Svenskt vattens publikation P110 ”Dimensionering av allmänna avloppsledningar” (2016).
- Svenskt Vattens Publikation P104 ”Nederbördsdata vid dimensionering och analys av avloppssystem” (2011).
- Svenskt Vattens Publikation P105 ”Hållbar dag- och dränvattenhantering – råd vid planering och utförande” (2011).
- VISS (Vatten Informations System Sverige).

2.2 Dagvatten

Östhammars kommun anger i sin strategi för vatten och avlopp att ett lokalt omhändertagande av dagvatten skall eftersträvas. Syftet med detta är att återföra regnvatten till grundvattenmagasinet i syfte att förhindra vattenbrist. En dagvattenpolicy med inriktning mot lokal infiltration skall upprättas.

3 Planområdet och dess förutsättningar

Fastigheten är belägen i centrala Alunda, Östhammars kommun. Inom utredningsområdet finns idag byggnader som avses rivas. Inom området finns gräs- och grusytor. I anslutning till utredningsområdet pågår uppförande av byggnad i etapp 1.

Figur 1. Översiktskarta.

Nedan visas en satellitbild av den aktuella fastigheten och dess närområde.

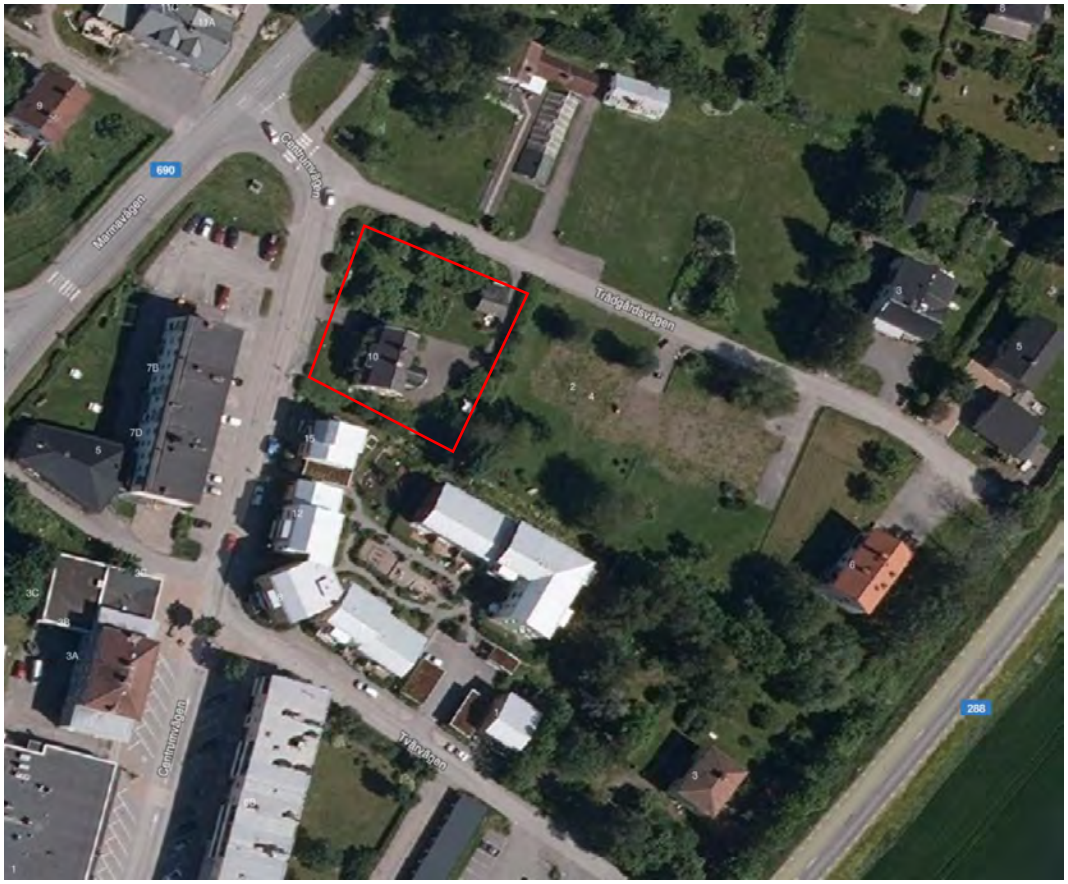

Figur 2. Satellitbild med markerat utredningsområde.

3.1 Förorenad mark

Inom utredningsområdet har markprover påvisat förhöjda metallhalter och ställvis höga halter av arsenik. (Miljöteknisk markundersökning, Bjerking, 2018-05-25). Det är av stor vikt att dessa markföroreningar beaktas i samband med exploateringen.

3.2 Geologiska förutsättningar

I kartunderlag tillhandahållet av SGU framgår att planområdet i huvudsak underlagras av lera.

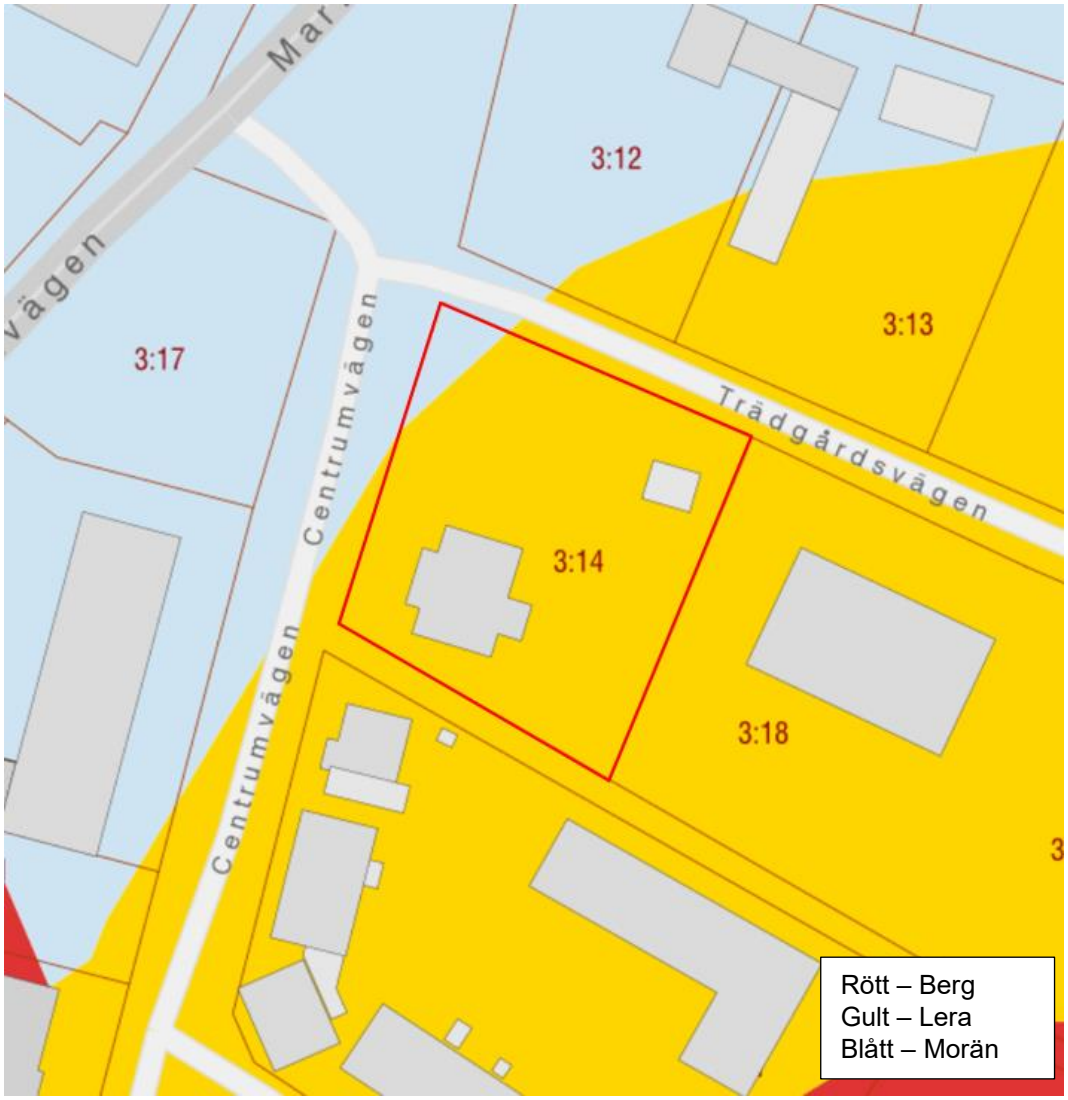

Figur 3. Geologisk karta, SGU, 2018-05-28.

3.3 Avrinnings- och tillrinningsområden

Marknivån i de sonderade punkterna varierar mellan + 16,0 och + 17,8. Inom fastigheten finns idag en befintlig byggnad som avses rivas. Utöver denna utgörs området av gräs- och grusytor (MUR, 2018-05-02). Markytan lutar från väst till öst och åtgärder bör vidtas så att tillrinnande vatten inte påverkar den tillkommande byggnaden eller befintlig bebyggelse.

Figur 4. Av-, och tillrinningsområden. Blå pilar anger vattnets rinnriktning (friluftkarta).

3.4 Översiktlig beskrivning av dagens markanvändning

Inom utredningsområdet finns idag byggnader som avses rivas. Byggnaden omges av grönytor och till viss del grusade ytor. I tabell nedan framgår avrinningsområdenas ytor före exploatering.

Tabell 1. Delavrinningsområden före exploatering.

Delavrinningsområden	Area (ha)
Grönyta	0,1
Gata	0,015
Takyta	0,035
Totalt	**0,15**

3.5 Översiktlig beskrivning av planerad markanvändning

Östhammarshem planerar uppförande av byggnad på fastigheten Marma 3:14. Byggnaden är avsedd för bostäder med möjlighet till centrumverksamhet och vård. Den totala byggnadsytan uppgår till ca 450 m^2.

Tabell 2. Delavrinningsområden efter exploatering.

Delavrinningsområden	Area *(ha)*
Grönyta	0,065
Hårdgjorda ytor (parkering och infart)	0,04
Takyta	0,045
Totalt	**0,15**

I figur nedan framgår hur fastigheten avses att exploateras.

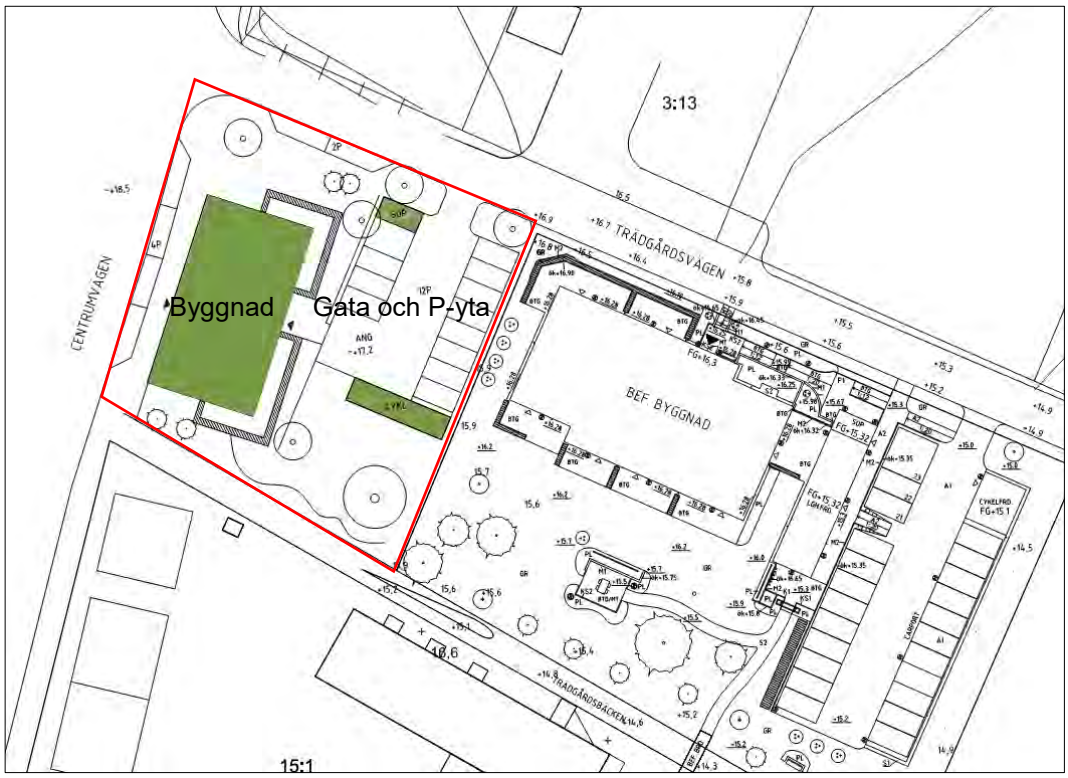

Figur 5. Illustration med tillkommande byggnad (Fidjeland Partners).

4 Flödesberäkningar

4.1 Beräkningsförutsättningar

Beräkningar har gjorts utifrån följande förutsättningar:

- Planområdets yta uppgår till 0,15 ha.
- Illustrationer, planerad bebyggelse.
- Kartunderlag befintlig bebyggelse.
- Dimensionerande flöden har beräknats med Dahlströms modifierade ekvation (2010) enligt Svenskt Vatten P104.
- Beräkningar är gjorda med regn som har en återkomsttid på 10 och 20 år med en varaktighet på 10 minuter.
- Klimatfaktor 1,25 har använts i flödesberäkningar efter exploatering.

4.1.1 Flöden före exploatering

Dagvattenflödet är beräknat utifrån dagens delavrinningsområden. De flöden som genereras vid ett regn med återkomsttiden 10 år med en varaktighet på 10 minuter redovisas i tabell nedan.

Tabell 3. Dagvattenflöden vid ett 10-årsregn med 10 minuters varaktighet före exploatering.

Ytor	Area	Avrinnings-koefficient	A red	Varaktighet 10-årsregn 10 min	Flöde
	ha			*l/s, ha*	*l/s*
Grönyta	0,12	0,05	0,006	228	1,4
Grusyta	0,015	0,3	0,0045	228	1
Takyta	0,018	0,9	0,016	228	3,7
Totalt	**0,15**		**0,026**		**~6**

4.1.2 Flöden efter exploatering

De flöden som genereras vid ett regn med återkomsttiden 10 och 20-årsregn år med en varaktighet på 10 minuter inklusive klimatfaktor 1,25 efter exploatering utan fördröjningsåtgärder redovisas i tabell nedan.

Tabell 4. Dagvattenflöde vid ett 10 och 20-årsregn med 10 minuters varaktighet efter exploatering.

Ytor	Area	Avrinning-koefficient	A red	10-årsregn, 10 min	20-årsregn 10 min	Klimat -faktor	Flöde 10 år	Flöde 20 år
	ha			*l/s, ha*	*l/s/ha*		*l/s*	*l/s*
** Grönyta (infiltreras lokalt)*	0,065	0,05	0,0032	228	287	1,25	0,92	1,15
Hårdgjord yta	0,04	0,8	0,032	228	287	1,25	9	11,5
Takyta	0,045	0,9	0,040	228	287	1,25	11,5	14
Totalt	**0,15**		**0,075**				**~21**	**~27**

*Regnvatten som faller på grön, - och planteringsytor infiltreras lokalt.

Efter exploatering av området beräknas dagvattenflödet från utredningsområdet, vid ett 10 års-regn, öka från dagens 6 l/s till 21 l/s. Vid ett 20-årsregn

Mot bakgrund av flödesökningen erfordras fördröjningsåtgärder. Flödet från området efter exploatering skall inte överstiga nuvarande flöde från området.

5 Recipienten (Olandsån) och dess status

Olandsån är det största vattendraget i norra Uppland. Olandsån avvattnar ett flackt skogs- och jordbrukslandskap, som fördelar sig på skogsmark, våtmark, åker- och ängsmark samt sjöar. Avrinningsområdets area uppgår till 886 km² och medelflödet vid mynningen är cirka 6 m³/s. Ån är grundligt dikad och kanaliserad. Den största orten i närheten av ån är Gimo (Wikipedia).

Figur 6. Översiktskarta över närområdet med recipienten Olandsån och Stamsjön.

5.1 Miljökvalitetsnormer och aktuell miljöstatus

5.1.1 Ekologisk status

Vattendraget har måttlig ekologisk status. Den utslagsgivande kvalitetsfaktorn är hydromorfologisk påverkan.

Bedömningen är en expertbedömning som grundas på att förekomsten ligger inom ett markavvattningsföretag och är utsatt för omfattande grävningar. Förändringar i morfologin påverkar djur och växters livsbetingelser negativt genom att skapa homogena habitat. Förekomsten har även en stor andel artificiell mark i närområdet. Därmed finns heller inte förutsättningar för god ekologisk status.

5.1.2 Miljökvalitetsnorm

Vattenförekomsten skall uppnå god ekologisk status 2027.

5.1.3 Kemisk status

Vattendraget uppnår ej god kemisk ytvattenstatus med avseende på prioriterade ämnen, bromerad difenyleter, tungmetaller och kvicksilverföreningar.

5.1.4 Miljökvalitetsnorm

Vattenförekomsten skall uppnå God kemisk ytvattenstatus år 2027.

5.1.5 Förbättringsbehov

För vattenförekomsten Olandsån finns förbättringsbehov gällande tillförsel av totalfosfor (minskning med 900 kg). Utöver detta finns förbättringsbehov avseende konnektivitet och morfologi.

5.2 Vattenskyddsområde

Det aktuella området är inte beläget inom skyddsområde för vattentäkt.

6 Dagvattenföroreningar

6.1 Föroreningsberäkning

Föroreningsmängder-, och halter i dagvattnet har beräknats utifrån schablonhalter i modellverktyget StormTac (Larm Web-2018). Modellverktyget StormTac simulerar, dimensionerar och analyserar bl.a. flöden, fördröjning samt rening av dagvatten. De beräkningsförutsättningar som programmet kräver är områdets areal samt typ av delavrinningsområden.

Nedan redovisas halter och mängder före och efter exploatering utan rening. Föroreningshalter jämförs med riktvärde 2M[1]. Vid beräkningar av föroreningsbelastning före exploatering har delavrinningsområden av typen gräsyta, tak och grusyta använts och vid beräkningar efter exploatering har delavrinningsområde flerfamiljshusområde använts.

Tabell 5. Föroreningshalter och mängder före och efter exploatering. Röda siffror anger värden som ökar efter exploatering.

			Halter		Mängder	
		Riktvärde 2M	Halter före expl.	Halter efter expl.	Mängder före expl.	Mängder efter expl.
Ämne	*Enhet*	*(halter)*	*(halter)*	(halter)	(kg/år)	(kg/år)
Fosfor	*µg/l*	*175*	100	96	0,23	0,058
Kväve	*mg/l*	*2,5*	1,2	1,2	2,7	0,73
Bly	*µg/l*	*10*	2,6	12	0,0059	0,0075
Koppar	*µg/l*	*30*	9,3	19	0,021	0,012
Zink	*µg/l*	*90*	23	66	0,052	0,040
Kadmium	*µg/l*	*0,5*	0,33	0,52	0,00074	0,00032
Krom	*µg/l*	*15*	2,2	7,4	0,0050	0,0045
Nickel	*µg/l*	*30*	2,1	7,5	0,0047	0,0046
Kvick-silver	*µg/l*	*0,07*	0,0078	0,021	0,000017	0,000013
Susp. ämnen	*mg/l*	*60*	21	65	48	40
Olja	*mg/l*	*0,7*	0,085	0,31	0,19	0,19

Vid beräkningar av ämnenas föroreningshalter konstateras att koncentrationen föroreningar ökar i dagvattnet efter exploatering. Vidare konstateras att även den årliga föroreningstransporten avseende bly (kg/år) ökar efter exploatering. Mot bakgrund av ovanstående erfordras reningsåtgärder i syfte att minska belastningen på recipienten.

[1] Förslag till riktvärden för dagvattenutsläpp, riktvärdesgruppen, regionala dagvattennätverket i Stockholms län, 2009.

7 Förutsättningar/principer för rening och fördröjning

Efter exploatering av fastigheten ökar flödet från fastigheten från 6 l/s till 21 l/s Mot bakgrund av ökad föroreningsbelastning och ökat flöde krävs renings-, och fördröjningsåtgärder. För rening och fördröjning av dagvattnet föreslås att det anläggs ett makadammagasin med en totalvolym om 30 m^3. Efter fördröjning uppgår dagvattenflödet till 5 l/s.

Till magasinet leds vatten från tak och parkeringsytor. Det regnvatten som faller på grönytor och planteringar infiltreras lokalt.

7.1 Beräkning av reningseffekt

Vid beräkning av reningseffekten har värden hämtats från Storm Tac (Larm Web-2018). Nedan framgår halt och mängd av redovisade ämnen före, - och efter exploatering samt efter reduktion i översilningsyta, växtbädd och makadammagasin. Röda siffror anger värden som ökar efter exploatering.

Tabell 6. Föroreningsberäkning efter exploatering och efter reduktion.

				Halter				**Mängder**
		Rikt-värde 2M	Halter före expl.	Halter efter expl.	Halter efter reduktion	Mängder före expl.	Mängder efter expl.	Mängder efter reduktion
Ämne	*Enhet*	*(halter)*	*(halter)*	*(halter)*	(halter)	(kg/år)	(kg/år)	(kg/år)
Fosfor	*µg/l*	175	100	96	59	0,23	0,058	0,031
Kväve	*mg/l*	2,5	1,2	1,2	0,6	2,7	0,73	0,32
Bly	*µg/l*	10	2,6	12	0,62	0,0059	0,0075	0,00033
Koppar	*µg/l*	30	9,3	19	3,0	0,021	0,012	0,0016
Zink	*µg/l*	90	23	66	5,0	0,052	0,040	0,0027
Kadmium	*µg/l*	0,5	0,33	0,52	0,029	0,00074	0,00032	0,000015
Krom	*µg/l*	15	2,2	7,4	0,50	0,0050	0,0045	0,00027
Nickel	*µg/l*	30	2,1	7,5	1,0	0,0047	0,0046	0,00053
Kvick-silver	*µg/l*	0,07	0,0078	0,021	0,0054	0,000017	0,000013	0,0000029
Susp. ämnen	*mg/l*	60	21	65	3,0	48	40	1,6
Olja	*mg/l*	0,7	0,085	0,31	0,1	0,19	0,19	0,053

Efter det att dagvattnet renats i översilningsytor, växtbädd och makadammagasin underskrider koncentrationen och mängden föroreningar jämfört med värden före exploatering.

7.2 Förslag på placering makadammagasin, översilningsyta och växtbädd

Makadammagasinet förläggs i område söder om parkeringsytan. Från magasinet avleds renat dagvatten i ledning till Trädgårdsbäcken. Makadammagasinets totala volym uppgår till 30 m^3. Regnvatten som faller på grönytor infiltreras på plats. I anslutning till parkeringsytor anläggs en växtbädd om 17 m^2 (9 m^3) som renar och fördröjer dagvatten från p-ytor.

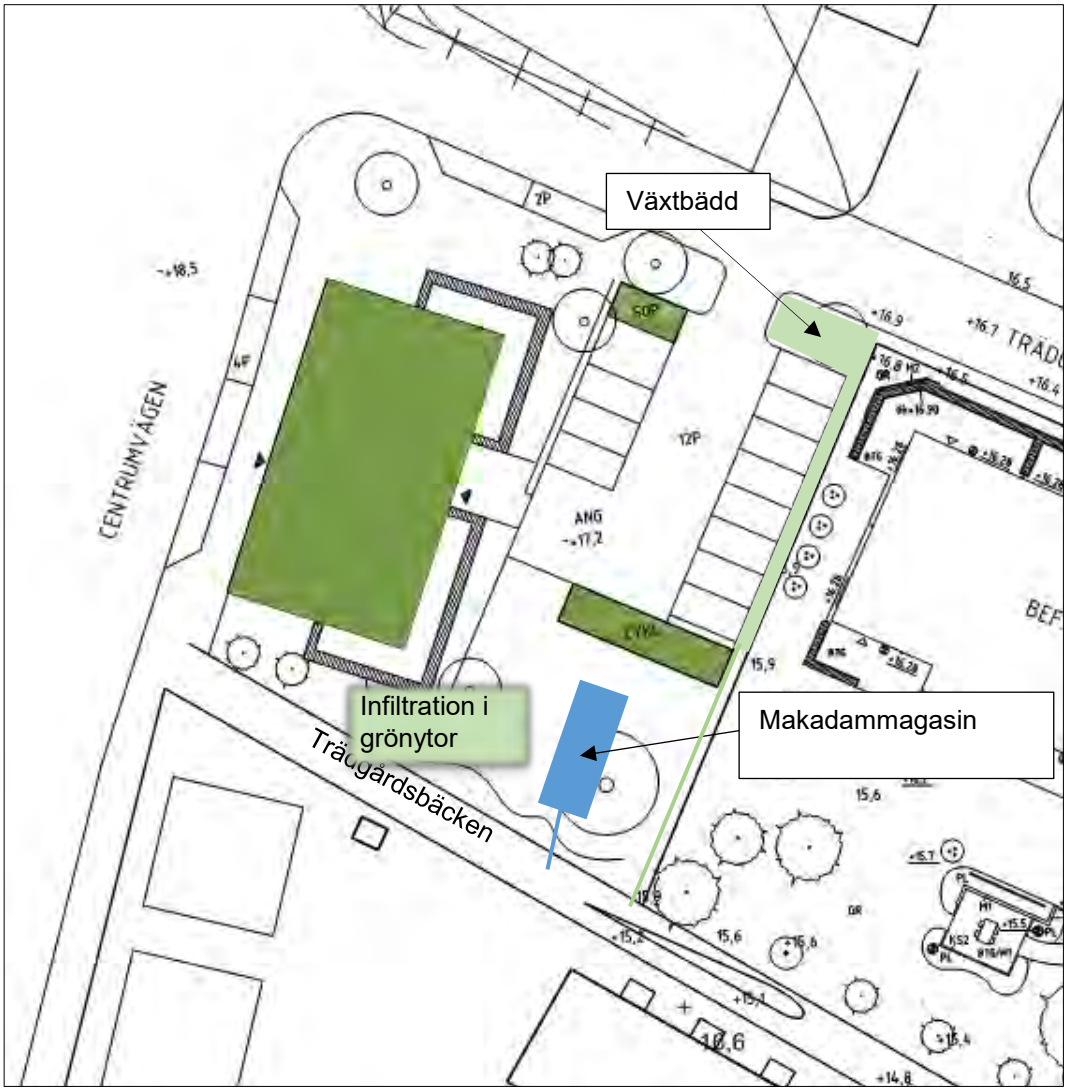

Figur 7. Föreslagen placering av makadammagasin, översilningsyta och växtbädd.

I figur nedan framgår var en växtbädd vid parkering kan anläggas.

Figur 8. Växtbädd i anslutning till parkeringsyta.

I figur nedan framgår hur makadammagasinet föreslås att konstrueras.

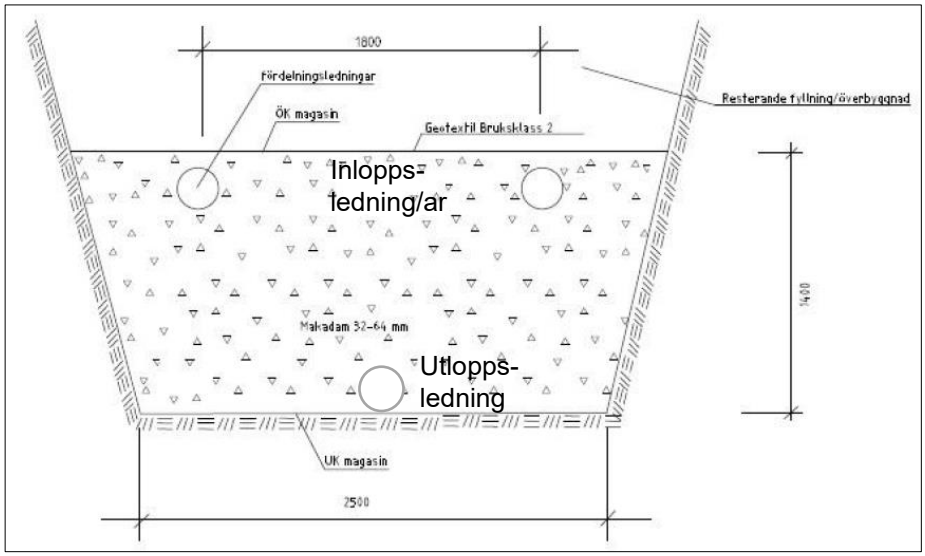

Figur 9. Illustration makadammagasin (Novamark)

Tabell 7. Dimensionering makadammagasin

Inflöde	Utflöde	Porvolym makadam (%)	Fördröjningsvolym (m^3)	Total volym
21	5	30	8	30 m^3

8 Förslag till planbestämmelser

Höjdsättning av mark och byggnader
Höjdsättningen av ett planområde skall projekteras så att bebyggelsen säkras mot översvämning. Vid höjdsättning av gator och byggnader är det viktigt att gatorna läggs lägre än fastighetsmarken så att dagvattnet kan rinna ytledes vid extrema regn. Dagvatten får inte ledas från en fastighet över till en annan.

För att förhindra att tillrinnande vatten, från högpunkter väster om planerad byggnad, är det av stor vikt att ett avskärande dike anläggs så att vatten kan ledas mot Trädgårdsbäcken.

Bjerking AB

[redacted]

Jan-Henrik Eriksson
[redacted]

Karin Lundvall
[redacted]

Livsmedelspolicy

Antagen i kommunfullmäktige åååå-mm-dd, § xx

Ersätter tidigare antagen livsmedelspolicy, KF § 3/2015

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Vision

Grunden för en bra måltid är god kvalitet på råvaror så att välsmakande, säker och näringsriktig mat kan erbjudas våra gäster. Med höga krav på råvaror och en positiv attityd till den lokala och regionala livsmedelsproduktionen förstärkts drivkraften för lokal utveckling och tillväxt.

Syfte och mål

Syftet med livsmedelspolicyn är att styra inköpen mot större andel svenskproducerade livsmedel samt främja inköp av livsmedel som bidrar till en hållbar utveckling. Livsmedelspolicyn ska säkerställa kraven på livsmedelsleverantörer till kommunen avseende svensk djurskyddsstandard, miljöhänsyn samt livsmedelskvalitet.

Kvalitet och utförande

Inköp av livsmedel ska, i så hög grad som möjligt, anpassas efter den svenska säsongens råvaror och andelen närproducerade livsmedels ska öka. Krav på djurskydd motsvarande svensk djurskyddslagstiftning ställs vid upphandling och inköp av kött, kyckling, ägg och mjölk. I övrigt ska Livsmedelsprodukter minst uppfylla de kvalitetskrav som följer varje tid gällande EU-direktiv och EU-förordningar, livsmedelslagstiftningar samt livsmedelsförordningar. Livsmedelsverket och Jordbruksverkets föreskrifter samt de livsmedelsbranschen vedertagna regler om livsmedel ska följas.

För att minska kommunens klimatavtryck ska andelen vegetabilier öka och ett kontinuerligt arbete med att minska matsvinnet ska utföras. Ekologiska livsmedel ska utgöra minst 20 % av de totala kommunala livsmedelsinköpen.

I syfte att uppnå angivna kvalitetsmål och möjliggöra god ekonomisk hushållning ska ekonomiska resurser årligen säkerställas vid budgetberedningen.

Överenskommelse mellan Östhammars kommun och Östhammarshem avseende bostadstilldelning för nyanlända anvisade genom bosättningslagen

Östhammarshem

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Gimo 2019-10-

- Östhammars kommun och Östhammarshem är överens om att ambitionen är att tilldela ca 5-7% av uppsagda lägenheter under året till förmån för nyanländas räkning. Utifrån 2017 och 2018 års omflyttningsfrekvens skulle det innebära ca 12-22 lägenheter under kommande år. Antalet lägenheter beror således av hur många lägenheter i beståndet som sägs upp under året. Östhammarshem åtar sig att fördela erbjudandena relativt jämt under året. För att främja integration och långsiktigt hållbara bostadsområden är avsikten att de tilldelade lägenheterna sprids över hela beståndet.

- Denna överenskommelse sträcker sig löpande under tid som kommunens nyanlända har behov av bostad, dock till och med 2020-10-31, då vi uppdaterar denna överenskommelse utifrån eventuella nya behov för kommande år.
  Östhammarshem upprättar överenskommelsen tillsammans med Östhammars kommun och uppdaterar denna vid behov. Båda parter ser till att den implementeras i sina respektive verksamheter.

- När Östhammarshem får in en uppsägning av en lämplig lägenhet erbjuds Östhammars kommun denna via mail-förfrågan till Anna-Karin Bexelius, vari en veckas svarstid anges. Östhammars kommun/Anna-Karin Bexelius stämmer av hyra för erbjuden lägenhet inför beslut om tilldelning och återkommer till Östhammarshem inom svarstiden.

- Vid nej-svar eller om svar ej inkommit i tid erbjuds lägenheten Östhammarshems kö enligt verksamhetens uthyrningsrutin.

- Om Östhammars kommun beslutar att tilldela lägenheten kommer kontrakt att tecknas med Östhammars kommun på angiven lägenhet. Östhammars kommun upplåter i sin tur lägenheten i andra hand till den nyanlända. I de fall kommunen beslutar upplåta lägenheten till annan nyanländ ska lägenheten besiktigas av Östhammarshems besiktningsman innan ny andrahandshyresgäst tillträder. Har skador uppstått i lägenheten som är att anse som onormalt slitage har Östhammarshem rätt att debitera Östhammars kommun dessa kostnader. Kontaktuppgifter till ny andrahandshyresgäst ska snarast meddelas Östhammarshem. Hyran aviseras till Östhammars kommun. Östhammarshem lämnar information till Östhammars kommun, för kännedom, om problematik uppstår som härrör till den tilldelade bostaden.

- Östhammars kommun kan efter 12 månaders kontraktstid ansöka om att andrahandshyresgästen ska ta över förstahandskontraktet. Ansökan beviljas under förutsättning att andrahandshyresgästen godkänns i sedvanlig kreditupplysning, d.v.s. att inga betalningsanmärkningar eller skuldsaldo finns registrerade hos Kronofogdemyndigheten och att det fungerat med hyror och att inga störningar förekommit. Om inkomst består av etableringsstöd ska minst 150 dagar finnas kvar på etableringsersättningen för att andrahandshyresgästen ska kunna gå över på eget kontrakt, dessutom måste inkomsten vara relevant i förhållande till hyran.

- Besiktning: Lägenheten ska innan övertagande av kontraktet besiktigas av Östhammarshems besiktningsman. Har skador uppstått i lägenheten som är att anse som onormalt slitage har Östhammarshem rätt att debitera Östhammars kommun dessa kostnader innan kontraktet skrivs över. Vid grav vanvård av lägenheten äger Östhammarshem rätt att neka att kontraktet övergår till andrahandshyresgästen, enligt Östhammarshems uthyrningspolicy.

- Från det att kontrakt skrivits över på den nyanlände löper en hyresgaranti under 12 månader från Östhammars kommun till Östhammarshem.

- Överenskommelsen gäller t.o.m. 2020-10-31 och kan komma att förlängas efter ny överenskommelse.

Stiftelsen Östhammarshem

Gimo 2019-10-21

Ort, Datum

[redacted]

Anders Ihre
Verksamhetsutvecklare

[redacted]

Jessica Eliardsson
VD

Östhammars kommun

Gimo 2019-10-22

Ort, Datum

[redacted]

Anna-Karin Bexelius
Enhetschef
Arbetsmarknadsenheten

[redacted]

Lisbeth Bodén
tf Socialchef

BOSÄTTNINGSLAGEN I PRAKTIKEN

EN STUDIE AV KOMMUNERNAS ANSVAR OCH ALLMÄNNYTTANS ROLL

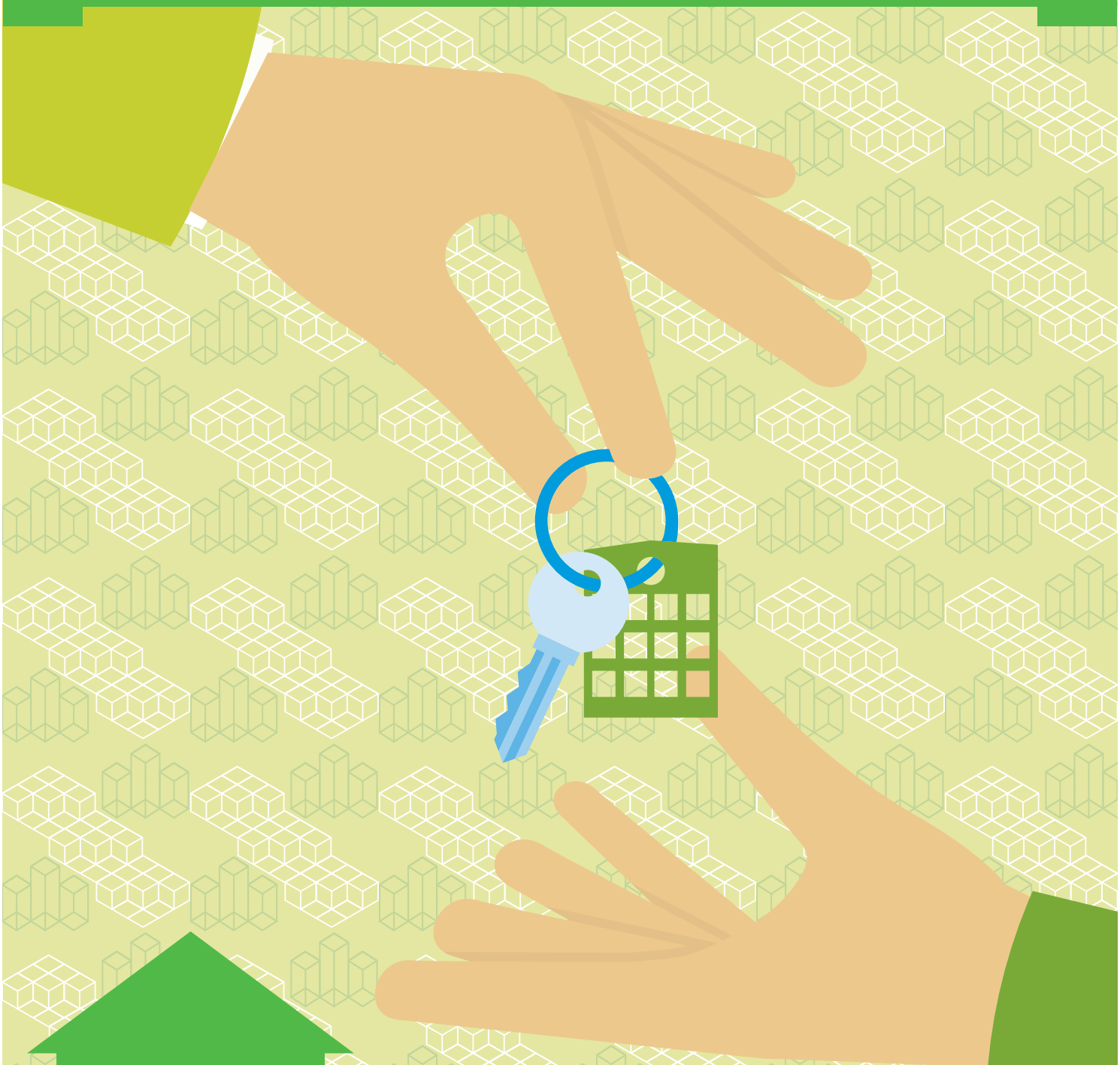

Mars 2018

SABO SVERIGES ALLMÄNNYTTIGA BOSTADSFÖRETAG

Innehåll

Förord	**3**
Sammanfattning	**4**
Bakgrund	**5**
Metod	**6**
Bosättningslagen	**7**
Boendelösningar hos allmännyttan	**11**
Lösningar hos kommuner som saknar allmännytta	**17**
Nyproduktion för att ordna boende för nyanlända	**19**
Investeringsstöd vid nyproduktion	**23**
Allmännyttans roll för etablering och integration	**25**
Ordlista	**30**
Källhänvisningar	**31**

Förord

Åren 2014 och 2015 förändrades flyktingströmmarna till Sverige. Under dessa två år dubblerades antalet asylsökande först en gång och sedan en gång till. I januari 2016 fanns ungefär 100 000 asylsökande personer i Sverige.

Huvuddelen av dessa fick bifall på sin asylansökan och behovet av att snabbt få fram bostäder ökade dramatiskt. Politiken klev in och i mars 2016 trädde en ny lag i kraft, bosättningslagen. Den gav alla kommuner ett ansvar för att ta emot nyanlända och ganska snart publicerades listor som visade hur många personer varje kommun skulle ta emot.

Under 2016 och 2017 var det sammantaget drygt 40 000 personer som skulle bosättas enligt den nya lagen. Personer som fått tillfälliga bostäder i en kommun skulle nu förflyttas till en annan. Behovet av kortsiktiga bostadslösningar minskade snabbt, i stället ökade kraftigt behovet av permanenta bostäder runt om i landets kommuner. Den nya lagen gav omedelbara resultat.

Men hur gick det då? Hanterade kommunerna sitt bostadsförsörjningsansvar och i så fall på vilket sätt? Och hade allmännyttan någon roll i detta arbete?

Hösten 2017 fick konsultföretaget Tyréns i uppdrag av SABO att undersöka hur den nya bosättningslagen fungerat i praktiken. Uppdraget handlade också om att studera vilken roll de allmännyttiga kommunala bostadsföretagen haft i mottagandet av de nyanlända. Resultatet håller du i din hand, intressant läsning som vi kan lära oss mycket av.

ANDERS NORDSTRAND, VD, SABO

Sammanfattning

Denna rapport är framtagen för att belysa hur kommunerna hanterat sitt bostadsförsörjningsansvar i samband med den nya bosättningslagen som infördes 2016. Samtidigt har de allmännyttiga bostadsföretagens särskilda roll i detta studerats. Rapporten bygger på statistik, enkäter och intervjuer och ger en sammanfattande bild över hur kommuner och allmännyttiga bostadsföretag löst uppgiften med att få fram bostäder. Den tar också upp hur nyproduktion i vissa fall kan utnyttjas för att lösa bristsituationer. Rapporten innehåller även konkreta exempel på hur olika allmännyttiga bostadsföretag gått till väga och vad som kan vara viktigt att tänka på.

Rapporten konstaterar att allmännyttan har en framträdande roll i bosättningen av kommunanvisade nyanlända. Hela 223 av 260 kommuner med anvisningsavtal enligt bosättningslagen, samarbetar med sin allmännytta för bosättning av nyanlända.

I rapporten konstateras också att de nyanlända som kommer till en kommun tack vare den nya bosättningslagen bör ses som vilken befolkningstillväxt som helst. Därför är inte tillfälliga boenden en meningsfull lösning i längden även om det på en del håll var nödvändigt att ta till i en akut situation 2016–2017.

En jämförelse mellan kommuner som har och de som inte har ett allmännyttigt bostadsbolag visar att kommuner med en allmännytta har en tydligare samarbetspartner i bosättningsfrågan. Dessa kommuner får lättare tillgång till fler lägenheter och det finns även en kunskap och organisation som hanterar bostäder och uthyrning.

Rapporten visar att när det finns ett allmännyttigt bostadsbolag som har ett bra samarbete med kommunen ökar möjligheterna till ett långsiktigt och hållbart mottagande. En ökning av befolkningen kan innebära nya möjligheter att nyproducera bostäder som i sin tur skapar och stimulerar flyttkedjor. Ett långsiktigt mottagande innebär också ett större fokus på hur människor från andra delar av världen kan integreras i samhället på ett bra sätt. Den här rapporten visar tydligt på allmännyttans viktiga roll i detta arbete.

Bakgrund

I och med den internationella flyktingkatastrofen, främst orsakad av kriget i Syrien, fick Sverige ett kraftigt ökat antal asylsökande åren 2014 och 2015. Under loppet av två år dubblerades antalet asylsökande först en gång, sedan en gång till. I januari 2016 fanns cirka 100 000 asylsökande personer bosatta i Sverige. Majoriteten av dessa bodde i asylboenden av tillfällig karaktär.

I samband med denna stora tillströmning av människor till Sverige fanns naturligtvis först ett stort fokus på att få fram asylboende. Men efterhand aktualiserades även frågan om hur kommunerna skulle klara av att ta emot alla nyanlända som fick uppehållstillstånd på ett bra sätt. Historiskt hade vissa kommuner tagit ett stort ansvar. En del för att de hade ett överskott på bostäder, andra för att trycket från egenbosättning, EBO, varit högt då både asylsökande och nyanlända ofta flyttar in hos släktingar och vänner. Samtidigt fanns det kommuner på flera håll i landet som inte ansåg sig ha möjligheter eller utrymme att ta emot nyanlända. När nu en så stor mängd människor hade beviljats uppehållstillstånd som flyktingar eller av andra skyddsskäl, så blev frågan om mottagande mer akut. I mars 2016 trädde den nya bosättningslagen i kraft och den gav alla kommuner ett ansvar för att ta emot nyanlända. I dag är i stort sett samtliga kommuner i Sverige engagerade i frågor kring hur man ska kunna ta emot och integrera nyanlända människor i samhället på bästa sätt.

Att det kommer många asylsökande under kort tid är kanske tillfälligt, men eftersom många av dem får uppehållstillstånd i Sverige, är behovet av bostäder långsiktigt. De nyanlända som kommer till en kommun tack vare bosättningslagen ska därför betraktas som vilken befolkningstillväxt som helst. De är nya kommuninvånare som behöver bostadsförsörjning.

Under 2016 och 2017 anvisades drygt 20 000 personer per år för bosättning enligt den nya lagen. Enligt Migrationsverkets prognoser kommer antalet personer som anvisas att successivt sjunka de kommande åren. Samtidigt ska vi komma ihåg att det totala antalet nyanlända med uppehållstillstånd är mycket större än så eftersom de flesta ordnar boende på egen hand och inte med hjälp av bosättningslagen. Bara under 2016 fick ungefär 70 000 personer besked om bifall på sin asylansökan i Sverige och under 2017 var motsvarande siffra 27 000. Behovet av bostäder är därmed mycket stort. De senaste åren har det förmodligen varit både nödvändigt och rimligt med kortsiktiga lösningar för att få fram bostäder, men på sikt behövs det långsiktigt hållbara åtgärder för att få fram bostäder för nyanlända.

Metod

SABO har givit Tyréns i uppdrag att undersöka vilken roll de allmännyttiga bolagen har i mottagandet av nyanlända enligt bosättningslagen. Kunskap har inhämtats främst genom intervjuer med relevanta aktörer och en enkätstudie bland allmännyttiga bostadsbolag samt till viss del kvantitativ bearbetning av offentlig och specialbeställd data. Som grund ligger även Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2017, som går ut till samtliga kommuner i Sverige.

En primär informationskälla har varit den fördjupande intervjustudien där 18 relevanta nyckelpersoner hos allmännyttiga bostadsbolag, myndigheter och kommuner har medverkat. Vidare har en enkätstudie om kommuners mottagande samt allmännyttans roll i mottagandet gått ut till samtliga av SABOs medlemsföretag. Enkäten hade fältperiod under juli och augusti 2017 och hade en svarsfrekvens på 71 procent. Tyréns har använt data från SCB, specialbeställd data från Valueguard samt information från SABO.

LAG (2016:38) OM MOTTAGANDE AV VISSA NYANLÄNDA INVANDRARE FÖR BOSÄTTNING

Svensk författningssamling 2016:38
SFS nr: 2016:38
Departement/myndighet: Arbetsmarknadsdepartementet
Utfärdad: 2016-02-04
Övrig text: Rättelseblad 2016:38 har iakttagits.
Ändringsregister: SFSR (Lagrummet)
Källa: Regeringskansliet / Lagrummet.se

Lagens innehåll och tillämpningsområde
1 § Denna lag innehåller bestämmelser om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning genom anvisning till en kommun.

2 § Lagen gäller en nyanländ som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har beviljats enligt
1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),
2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, eller
3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen.

3 § Lagen gäller även en nyanländ som har
1. beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring på grund av anknytning till en person som har beviljats uppehållstillstånd med stöd av någon av bestämmelserna i 2 §, och
2. ansökt om uppehållstillstånd inom sex år från det att den person som den nyanlände har anknytning till först togs emot i en kommun.
Första stycket gäller inte om den person som den nyanlände har anknytning till var svensk medborgare vid tidpunkten för den nyanländes ansökan om uppehållstillstånd.

4 § Lagen gäller dock inte barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige var skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare (ensamkommande barn), om inte barnet har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716).

Anvisning till en kommun
5 § En kommun är skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen.

6 § Den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall besluta om anvisning enligt 5 §.

7 § Anvisningar till kommuner ska i första hand omfatta nyanlända som är registrerade och vistas vid Migrationsverkets anläggningsboenden och nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716).

Vid fördelningen av anvisningar mellan kommuner ska hänsyn tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen.

Bemyndigande
8 § Regeringen får meddela föreskrifter om
- fastställande av antalet nyanlända som ska anvisas under ett visst år,
- den närmare prioriteringen av vilka nyanlända som ska omfattas av anvisningar under året,
- förfarandet för fördelningen av anvisningar mellan kommuner,
- vilka kriterier, utöver de som anges i 7 § andra stycket, som får beaktas vid fördelningen av anvisningar, och
- inom vilken tidsfrist mottagande i kommunen ska ske.

Överklagandeförbud
9 § Beslut enligt denna lag får inte överklagas.

2016:38

Bosättningslagen

Lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, även kallad bosättningslagen, trädde i kraft i mars 2016. Lagen omfattar samtliga personer som vistas i Migrationsverkets anläggningsboende och som beviljats uppehållstillstånd som flykting eller av andra skyddsskäl. De asylsökande som bor i eget boende (EBO) omfattas inte av lagen och asylsökande som bor på Migrationsverkets anläggningsboende och tackar nej till kommunanvisning, omfattas inte heller av lagen.

Då lagen trädde i kraft 2016 förekom protester från en del kommuner som ansåg att man fått för stora anvisningstal och att det innebar en för stor påfrestning för kommunen. Några kommuner varnade till och med för att de inte tänkte följa lagen. I dagsläget, knappt två år efter att lagen börjat gälla, konstaterar både länsstyrelserna och Sveriges kommuner och landsting, SKL, att detta inte är något problem. Samtliga kommuner tar på ett eller annat sätt sitt ansvar, men vissa har kommit längre än andra i sitt ansvarstagande.

Avsikten med den nya lagen är att samtliga kommuner ska medverka till att ta emot nyanlända. Avsikten har också varit att kommuner eller regioner med en stor befolkning, relativt god arbetsmarknad, men som haft ett lågt mottagande, ska ta ett större ansvar.

LÄNSTAL OCH KOMMUNTAL

Antalet nyanlända som en kommun ska ta emot enligt bosättningslagen, regleras av ett anvisningstal för den enskilda kommunen (kommuntalet). Detta tal baseras på anvisningstalet för respektive län (länstalet). Länstal och kommuntal fastställs årligen av

regeringen respektive länsstyrelserna och är reglerade enligt lag. De tas fram med hjälp av en ganska komplicerad beräkningsmodell. Enligt paragraf 7 i lagtexten så ska vissa hänsyn tas vid fördelningen av anvisningar mellan kommunerna. Dessa hänsyn rör kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Med hjälp av modellen tar Migrationsverket fram förslag på länstal, vilka beslutas av regeringen och länsstyrelserna fastställer därefter ett tal för respektive kommun inom länet.

Beräkningsmodellen för länstal och kommuntal är utarbetad så att den matchar främst mot länets och kommunernas arbetsmarknadsutbud. Det innebär att anvisningstalen blir högre i och runt storstäderna. Under 2017 fick de tre storstadsregionerna ta emot 57 procent av de nyanlända som får en kommunanvisning, där Stockholms län tar 29 procent, Västra Götaland regionen 16 procent och Skåne regionen 12 procent. Ett problem som följer av detta är att anvisningstalen blir högre i de delar där bostadsbristen är som störst. Generellt kan man säga att nyanlända placeras i län och kommuner där det finns större jobbmöjligheter, men ont om bostäder. Eftersom beräkningsmodellen bland annat är baserad på samlat mottagande, så har kommuner med ett stort mottagande av EBO fått ett minskat åtagande i förhållande till kommuner med litet eller inget EBO.

TYP AV BOSTÄDER

Till skillnad från kraven på asylboendena finns det inga specifika krav när det gäller bostäder för nyanlända. Vilken typ av bostad som kommunen ska erbjuda de nyanlända med anvisningsrätt är alltså inte reglerat. De bostäder som kommunen erbjuder ska uppfylla vanliga generella krav på bostäder fastlagda av Boverket. Kommunerna får själva välja vilken upplåtelseform eller vilken typ av avtal man vill ha. Det finns inte heller något direktiv huruvida boendet får begränsas till en viss tid eller ej. Det är således upp till kommunen att avgöra hur skyldigheten att ta emot en nyanländ för bosättning ska fullgöras i varje enskilt fall. Enligt uppgifter från länsstyrelsen är det dock regeringens intentioner att kommunerna ska erbjuda permanent boende i möjligaste mån, då lagen syftar till att hjälpa människor till en snabbare etablering i samhället.

PROGNOSER FRAMÅT

Åren 2015–2016 tog Sverige emot ett stort antal flyktingar och just nu har kommunerna i Sverige den stora utmaningen att skaffa fram bostäder till dessa. Enligt Migrationsverkets prognos kommer anvisningstalen att minska de kommande åren. Till 2019 antas anvisningstalen vara nere på en nivå under 5 000 personer och plana ut där. Det kan jämföras med nivån 2017 som låg på över 20 000 personer.

Det är svårt att veta hur tillförlitlig Migrationsverkets prognos är. Flyktingströmmarna i världen kommer troligen vara fortsatt stora och prognosen bygger på att EU och Sverige vidhåller den rådande politiken. Om Sverige återigen skulle öppna sina gränser eller göra förändringar i flyktingpolitiken, gäller inte prognosen. För de närmaste åren är dock mottagandet relativt förutsägbart. Den prognosen baseras på antalet asylsökande i Migrationsverkets system och anvisningstalens fördelning mellan de olika länen.

UTMANINGEN INTE TILLFÄLLIG

Även om Migrationsverkets prognos skulle infrias är utmaningen med bosättning för nyanlända inte tillfällig. Nu när Sverige tar emot färre asylsökande är behovet av asylbostäder som Migrationsverket ansvarar för, mindre. Så är inte fallet med alla nyanlända som fått uppehållstillstånd, behovet av bostäder till dem är långsiktigt.

Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2017 visar att boendesituationen för nyanlända är fortsatt mycket ansträngd ute i landets kommuner. 88 procent av kommunerna bedömer enligt Boverket att de har ett underskott på bostäder för nyanlända. Endast 30 kommuner anser sig ha tillräckligt med bostäder för nyanlända och ingen kommun uppger i denna enkät att de har ett överskott på bostäder. Den vanligaste orsaken till bostadsunderskott som anges är att det finns en generell brist på hyreslägenheter i kommunen. Flera menar också att kösystem med långa väntetider gör det svårt för nyanlända att få tag på en hyresrätt. Vissa kommuner påpekar att det finns för få lägenheter med rimlig hyresnivå eller att hyresvärdarna ställer för höga krav på inkomst och försörjning. Utöver detta hävdar flera kommuner att det är svårt att hitta bostäder i lämpliga lägen, exempelvis på rimliga avstånd till allmänna kommunikationer. Det här blir speciellt tydligt i vissa glesbygdskommuner som kan ha ett överskott på bostäder i lägen som har dåliga allmänna kommunikationsmedel och som saknar lokal arbetsmarknad, samtidigt som man har en bostadsbrist på sin huvudort. Det här är något som även bekräftas i de intervjuer som gjorts inför denna rapport.

Bosättningslagen, som i praktiken innebär en utplacering av människor, får nog betraktas som en ganska unik modell som har både sina för- och nackdelar. Fördelarna är att kommunerna vet exakt antal nyanlända som ska placeras, utöver de som kommer via eget boende, EBO. Det kan också vara en fördel för vissa kommuner att få en ökad skattekraft och en ung arbetsför befolkning. Många kommuner ser det som en viktig vändpunkt i den hittills rådande trenden med befolkningsutflyttning och en åldrande befolkning. Nackdelarna kan vara att en del kommuner inte vill ha nyanlända och på olika sätt styr de nyanlända till att lämna kommunen. En del erbjuder enbart tidsbegränsade hyreskontrakt utan besittningsskydd till de nyanlända och hänvisar till ”sist i kön” för att få en permanent bostad. För vissa kommuner kan det också finnas en risk att de nyanlända med tillfälliga uppehållstillstånd inte får förlängt utan tvingas flytta från Sverige, vilket försvårar kommunernas planering. Ytterligare en risk kan vara att flera av de nyanlända väljer att flytta ifrån kommunen, till andra mer intressanta regioner, vilket påverkar skattekraften och de investeringar som gjorts.

KOMMUNERNAS HANTERING AV BOSÄTTNING

Det pågår ett stort arbete ute i kommunerna för att lösa bostadsfrågan för kommunanvisade nyanlända. Det vanligaste tillvägagångssättet är att samarbeta med det allmännyttiga bostadsföretaget och med privata fastighetsägare. Enligt Boverket uppgav 223 kommuner att de har ett regelbundet samarbete med det allmännyttiga bostadsföretaget under 2017 och 110 kommuner uppgav att de har ett regelbundet samarbete med privata fastighetsägare. Av dessa uppgav 94 kommuner både det allmännyttiga bostadsföretaget och privata fastighetsägare som samarbetspartners.

ENLIGT UPPGIFTER FRÅN SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING, SKL, ANVÄNDER KOMMUNERNA NEDANSTÅENDE BOENDELÖSNINGAR FÖR ATT KLARA SITT MOTTAGANDE:

- **Förstahandskontrakt via kommunala bostadsbolaget.**
- **Förstahandskontrakt via privata hyresvärdar.**
- **Kommunen förhyr lägenheter både från allmännyttan och privata hyresvärdar och upplåter i andra hand till nyanlända.**
- **Kommunen köper bostadsrätter eller hus och upplåter i andrahand till nyanlända.**
- **Nyproduktion av tillfälliga modulbostäder.**
- **Uthyrning av privatpersoner. Kommuner förmedlar bostäder i andrahand till nyanlända från privatpersoner.**
- **Flera kommuner använder sig även av kommunala kontrakt. Dessa kontrakt är egentligen inte avsedda för nyanlända, men flera kommuner är tvungna att använda sig av dessa vid bosättning av nyanlända.**

22 procent av kommunerna uppger enligt Boverket att de under 2017 blockhyr bostäder för att hyra ut i andra hand som ett komplement till andra samarbeten eller insatser. Ytterligare en möjlighet är att kommunerna äger egna bostadsrätter eller småhus som de hyr ut till nyanlända personer. 18 procent av samtliga kommuner svarade att de gör på detta vis.

Ytterligare en åtgärd som kommuner gör för att lösa bostadsproblematiken, är att samarbeta med olika aktörer på bostadsmarknaden för att få igång bostadsbyggandet. Exempelvis genom att bygga modulbostäder främst med tidsbegränsat bygglov, eller att bygga om lokaler till bostäder.

Boendelösningar hos allmännyttan

223 av 260 kommuner med anvisningsavtal enligt bosättningslagen, samarbetar med sin allmännytta för bosättning av nyanlända. Boverkets bostadsmarknadsenkät visar att allmännyttan tar ett stort ansvar och i SABOs enkät som besvarats av 194 bolag framgår det att 92 procent är involverade i bostadsförsörjningen av nyanlända. 83 procent svarade att de fått uppdraget genom ägardirektiv.

ALLMÄNNYTTIGA BOLAGS STÖD TILL KOMMUNER MED ANVISNINGSTAL

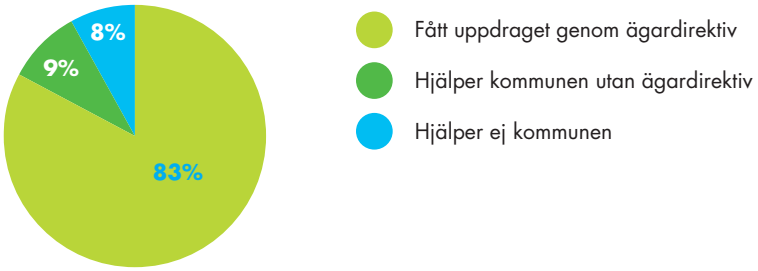

Det vanligaste sättet att hjälpa kommunen är att använda sig av det befintliga beståndet. 89 procent av bolagen anger detta som det huvudsakliga tillvägagångssättet, men även andra lösningar finns.

ALLMÄNNYTTIGA BOLAGS HUVUDSAKLIGA METOD FÖR ATT GE NYANLÄNDA BOSTAD

Tolv procent av de bostadsföretag som ordnat anvisningen med sitt eget bestånd uppger att de även kompletterat med tillfälliga lösningar. De har exempelvis byggt modulhus, hyrt eller förvärvat lokaler och bostäder, eller använt befintliga lokaler för ändamålet. Tyréns analys visar att kommuner med höga anvisningstal i högre grad varit tvungna att använda tillfälliga lösningar. I kommuner med många anvisningar har bostadslösningarna i 40 procent av fallen varit tillfälliga, vilket är nästan dubbelt så ofta som i de kommuner där anvisningstalen varit lägre.

Samtidigt framkommer det i intervjuer att tillfälliga lösningar ofta är en resurskrävande åtgärd. Det krävs exempelvis många resurstimmar för planering och lokalisering av lämplig plats. Därefter försenas ofta projekten i en överklagandeprocess. En viktig slutsats blir därför att tillfälliga lösningar kanske inte alltid blir den snabba eller resurseffektiva lösning som bostadsbolagen har hoppats på.

TILLFÄLLIGA BOSTÄDER I MODULHUS

Allmännyttiga bostadsbolag som har använt sig av tillfälliga modulhuslösningar har upphandlat modulhusen enligt lagen om offentliga upphandlingar, där pris blir en avgörande faktor.

Ett av de större problemen som nämns i samband med nyttjande av tillfälliga modulhus är överklagan av bygglov, vilket försenar projekten. Ett annat problem som har nämnts är förseningar i leveranser av de upphandlade modulhusen, vilket gör att inflyttningen måste flyttas fram.

Modulhusen uppförs på tillfälliga bygglov som ofta är tidsbegränsade till tio år, med möjlighet till förlängning med fem år. Avtalen med kommunen kan se lite olika ut, men ett vanligt sätt som uthyrningen hanteras på är att det allmännyttiga bostadsbolaget äger och förvaltar modulhusen och blockuthyr dem till kommunen. Kommunen hyr i sin tur ut lägenheterna till de nyanlända i andrahand, ofta tidsbegränsat utan besittningsskydd. När det gäller planerna för modulhusen då byggloven upphör, ser det också lite olika ut. Många bostadsbolag har inte kommit så långt i sin planering än, medan andra bostadsbolag har planer på att flytta modulhusen till annan plats och anpassa dem efter det behov som finns då.

Erfarenheterna visar att det inledande och förberedande arbetet och dialogen med de boende i närområdet där de tillfälliga modulhusen ska byggas är av yttersta vikt. Förs en dialog med allmänheten i ett tidigt skede minskar risken för överklagan av modulhuslösningarna.

Då det många gånger är barnfamiljer som flyttar in i tillfälliga modulhuslösningar är det viktigt att se till helheten och inte stanna vid ”tak över huvudet” utan även skapa stimulerande och trygga utomhusmiljöer för barnen som bor i modulhusen likväl som för grannbarnen. Att stärka barnens välmående genom att skapa trygga, stimulerande och inkluderande miljöer kan vara ett sätt att minimera utanförskap senare i livet, vilket bland annat Rädda Barnens arbete pekar på. Således är det, om möjligt, viktigt med ett nära samarbete med kommunen kring uppförandet av modulhus och hur de kan länkas samman till omkringliggande bostadskvarter.

TIPS INFÖR UPPFÖRANDET AV TILLFÄLLIGA MODULBOSTÄDER FÖR NYANLÄNDA

- **Ha en tidig dialog med de boende i närområdet.**
- **Låt kommunen hålla i informationsmöten tillsammans med det allmännyttiga bostadsbolaget. På så vis tar kommunen officiellt ansvar för bosättningen.**
- **Informera om kommande projekt både på kommunens och bostadsbolagets webbplatser.**
- **Tillför ytterligare värden till området, till exempel genom att anlägga en ny lekplats som kan bli en mötesplats för både befintliga och nya boende.**
- **Bjud in alla boende, både de som bott länge och de nya, till en kreativ dialogprocess där de tillsammans får ta fram förslag på hur de vill utveckla sin boendemiljö.**
- **Ställ sociala krav vid upphandlingen, som exempelvis att företaget som utför en viss åtgärd ska ta emot praktikanter eller anställa boende från området.**
- **Ha tillsammans med kommunen en långsiktig plan för hur människor ska kunna flytta från dessa tillfälliga boenden med tillfälliga kontrakt till permanenta boenden med vanliga förstahandskontrakt. Ett sätt att arbeta långsiktigt för att underlätta detta är att nyproducera hyresrätter.**

ETT HÅLLBART LIVSKONCEPT I LUND OCH MALMÖ

Det allmännyttiga bostadsföretaget LKF i Lund medverkar i projektet Ett hållbart livskoncept. Livskonceptet är en ny helhetsmodell för social hållbarhet vid etablering av nyanlända barnfamiljer i tillfälliga modulboenden. Projektet inriktar sig på hur man kan hitta sätt att snabbare integrera barn och unga och därmed minska utanförskapet och genom att sätta in tidiga insatser minska framtida resursbehov. I projektet medverkar Rädda Barnen, Lunds kommun, Malmö stad, IKEA, designbyrån Archifunture och de kommunala bostadsbolagen MKB och LKF.

Projektet handlar både om att skapa en bra inomhusmiljö, utemiljö och att stärka den sociala delaktigheten. Rädda barnen och IKEA har till exempel samarbetat kring att ta fram ett inredningspaket som utgår från nyanlända familjers situation. I utomhusmiljön ser man till att barn får tillgång till fritid, lek och rekreation. Miljön ska vara inkluderande, stimulerande, barnsäker och estetiskt tilltalande. Tanken är även att de boende involveras i processen så att utemiljön även anpassas efter deras önskemål. Utomhusmiljön ska också utformas så att den skapar mötesplatser där nyanlända och de som redan bor i området kan träffas.

För att stärka den sociala delaktigheten och fånga upp eventuella behov kommer trygghetssamordnare från Rädda Barnen att engageras. Samordnarna knyter exempelvis kontakter med myndigheter och arrangerar aktiviteter med föreningsliv, idrottsklubbar och skola. Malmö universitet är med och ska följa samt utvärdera projektet under de två år som projektet ska fortlöpa. Länsstyrelsen har beviljat utvecklingsmedel till projektet enligt § 37 i ersättningsförordningen 2010:1122.

FÖRTURER OCH OLIKA TYPER AV KONTRAKT

Kommunala kontrakt

Hälften av de allmännyttiga bolagen har enligt vår enkät löst anvisningen enligt bosättningslagen med kommunala kontrakt, ibland även kallade sociala kontrakt. Det innebär att kommunen hyr bostaden av allmännyttan som i sin tur hyr ut bostaden till den nyanlända. På så sätt behöver inte bolaget ge kommunanvisade nyanlända förtur inom det vanliga kösystemet, något som annars kan skapa irritation bland övriga köande. Bolaget lyfter i stället ut lägenheterna ur sitt kösystem och låter det vara upp till kommunen hur dessa bostäder ska användas. Även med detta tillvägagångssätt blir konsekvensen förvisso att andelen lediga lägenheter till den vanliga bostadskön minskar.

TYP AV KONTRAKT VID ANVISNING HOS ALLMÄNNYTTAN

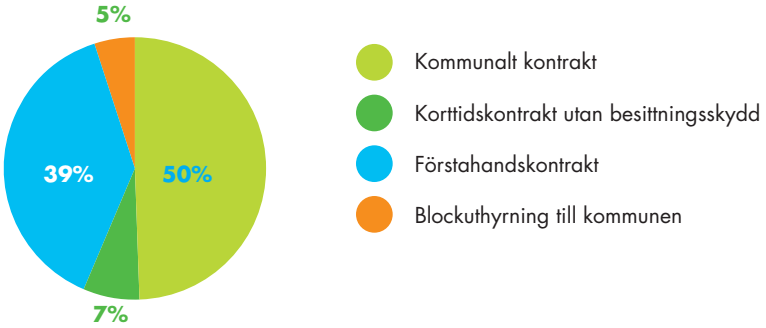

Många allmännyttiga bostadsbolag har utnyttjat befintliga former för kommunala kontrakt och i vissa fall utökat andelen i samband med att bosättningslagen infördes.

I enkäten uppger 66 procent av bolagen att den nyanlända får ta över det kommunala kontraktet om allt har gått bra efter en viss tid. Tillvägagångssättet att använda sig av kommunala kontrakt för denna typ av bosättning har inneburit att antalet kommunala kontrakt har ökat hos 76 procent av bolagen som använder denna modell. Hos de flesta av dessa bolag har kontrakten ökat med 10–20 lägenheter, men i vissa fall med upp emot 200 lägenheter.

SKÖVDEBOSTÄDERS TYDLIGA AVTAL MED KOMMUNEN

Frågan om hur många lägenheter som kommunen skulle få del av i Skövde blev mer aktuell efter införandet av bosättningslagen. Ett bosocialt samarbetsavtal upprättades därför mellan kommunen och Skövdebostäder. Avtalet avser alla Skövdebostäders hyreslägenheter bortsett från kategoriboenden. Avtalet slår fast att ambitionen är att 5–10 procent av lägenheter i omflyttning och nyproduktion ska gå till kommunens särskilda behov. Antalet lägenheter är således beroende av hur många lägenheter som är tillgängliga. Avtalet slår även fast att en framgångsfaktor är att lägenheterna sprids över hela beståndet, detta ska därför prioriteras före mängden skrivna kontrakt. Att spridningen av lägenheter prioriteras likväl som lägenhetens lämplighet motiveras av att kommunen och Skövdebostäder eftersträvar social hållbarhet samt långsiktigt hållbara bostadsområden.

Tidsbegränsade kontrakt

Sju procent svarar i enkäten att de gett nyanlända tidsbegränsade kontrakt, även kallat korttidskontrakt, (se diagram sid 14). Vid sådana kontrakt är oftast besittningsskyddet bortförhandlat. Det finns de kommuner och bolag som erbjuder korttidskontrakt en viss period innan de nyanlända kan bosätta sig i det vanliga beståndet med förstahandskontrakt. Det vanligaste vid korttidskontrakt är dock att kommunen eller bolaget inte har någon direkt plan för den boende efter att kontraktet upphört, vilket oftast är inom 2–4 år. Den boende får i dessa fall ofta hjälp att ställa sig i ordinarie bostadskö och tanken är sedan att den ska kunna lösa sitt boende själv efter det att kontraktet löper ut. Risken är dock att det kommer att bli mycket svårt att få en bostad under denna tidsperiod eftersom bostadsköerna, framför allt i storstadsområdena, är mycket långa.

Att kommuner och allmännyttiga bostadsbolag erbjuder tidsbegränsade kontrakt till nyanlända har olika orsaker. Det kan röra sig om att man vill undvika diskussioner kring att nyanlända går före i den ordinarie kön, eller att man har tillfälliga lösningar som kräver tillfälliga kontrakt. Vår studie visar dock att på en del ställen där tidsbegränsade kontrakt använts så har varken kommunen eller det allmännyttiga bostadsbolaget kommit undan de problem som de försöker undvika. Enligt studien får de lika många klagomål från invånare och köande ändå samtidigt som kommunen har kvar problematiken kring vad som ska hända med de boende då korttidskontrakten löper ut. Detta är speciellt svårt då det gäller barnfamiljer som kommunen har ett särskilt ansvar för.

Förstahandskontrakt

Det näst vanligaste (39 procent) är att bolaget ger den nyanlände ett vanligt förstahandskontrakt. Av de som har gjort så har 50 procent gett nyanlända personer förtur i sin vanliga hyreskö, 21 procent har haft lediga lägenheter medan 20 procent har använt sig av kontrakt som egentligen varit reserverade till att användas som kommunala kontrakt.

OM FÖRSTAHAND, HUR?

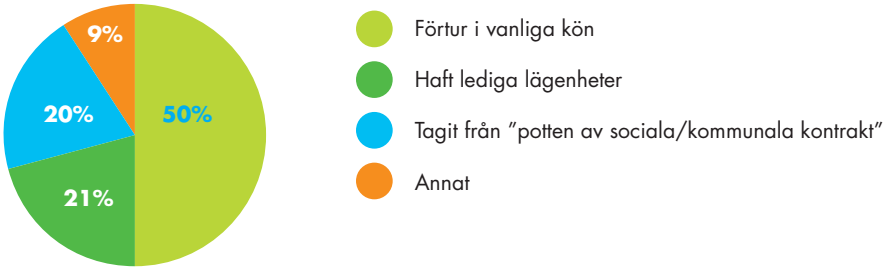

Att erbjuda de kommunanvisade förstahandskontrakt ses som en framgångsfaktor av flera allmännyttiga bostadsbolag. Det ses som positivt ur aspekterna trygghet och integration för individerna som flyttar in. Det lyfts även fram som något som är bra för hela bostadsområdet, eftersom det ger en stabilitet och trygghet när grannar kan bygga relationer med varandra.

Vissa bolag låter kommunen vara förstahandshyresgäst den första tiden, så att den nyanlände kan få extra stöd i hur systemen fungerar. Först därefter får den nyanlände ta över kontraktet.

Ungefär 40 procent av bolagen uppger att de fått klagomål av andra i kön för hur de hanterar bosättningen av nyanlända. De som klarat sig bäst från klagomål är de som har haft lediga lägenheter och därför inte behövt låta nyanlända gå före någon i kön. Andra som har fått få klagomål är de som har gett kommunen kontrakt och låtit dem hyra ut till de nyanlända. Mycket klagomål har inkommit till de bostadsbolag som har använt sig av förtur, oavsett om det varit förstahands- eller korttidskontrakt. Endast 27 procent av bolagen har haft en kommunikationsstrategi kring bosättning av nyanlända.

FÖRTUR BYTES MOT BYGGRÄTT I LUND

Lunds kommunala bostadsbolag, LKF, har en uppgörelse med kommunen om att få byggrätter för varje ”extra” lägenhet de ger till kommunen. Före den nya bosättningslagen lämnade LKF cirka 25 lägenheter per år via förtur till kommunen för nyanlända.

Efter bosättningslagen arbetar LKF och Lunds kommun med det de kallar ”Bytesmodellen”. Den innebär att LKF får extra tilldelning av byggrätter utöver ordinarie markanvisning.

Till och med augusti 2017 har LKF fått nya byggrätter för sammanlagt 100 nya lägenheter och har då lämnat lika många lägenheter till kommunen. Lägenheterna som LKF lämnar till kommunen är fördelade över samtliga av LKFs bostadsområden och lägenheterna upplåts med förstahandskontrakt. Genom bytesmodellen får LKF således tillgång till mer byggklar mark och kan tillföra lägenheter relativt snabbt.

Lösningar hos kommuner som saknar allmännytta

De flesta kommuner i Sverige har ett allmännyttigt bostadsbolag. Endast tretton kommuner saknar ett allmännyttigt bolag. Vi har gjort en översiktlig kartläggning över hur kommuner utan allmännytta hanterar bosättning av nyanlända.

Typ av bostadslösningar

Kommuner utan allmännyttigt bostadsbolag använder olika lösningar för att klara bosättning av kommunanvisade nyanlända. Det kan handla om kontrakt hos privata fastighetsägare, kontrakt hos privatpersoner som ibland rör del av lägenhet eller ett rum, ombyggnad av lokaler, inventering av mark för tillfälliga modulhus eller köp av bostadsrätter.

I vår studie framkommer att den bostadslösning som ses som mest resurskrävande är byggande av tillfälliga modulhus. På grund av alla överklaganden ser sig kommuner ibland tvungna att driva flera projekt parallellt för att säkerställa att åtminstone ett av dem kan sätta igång inom överskådlig framtid.

En utmaning för kommuner utan allmännyttigt bostadsbolag är att de behöver bygga upp en organisation för mottagande, bosättning och förvaltning av ett bostadsbestånd, något som ett allmännyttigt bostadsbolag redan har på plats.

Typ av kontrakt

I en del av de kommuner som saknar allmännytta erbjuds de nyanlända förstahandskontrakt via privata fastighetsägare, men det mest förekommande sättet verkar vara att kommuner erbjuder ett tidsbegränsat andrahandskontrakt utan besittningsskydd. I en av kommunerna erbjuds alla nyanlända att hyra en genomgångsbostad. Detta betyder att ett tidsbegränsat kontrakt utan besittningsskydd skrivs på för högst två år, det vill säga lika lång tid som etableringsperioden. Kommunen skriver på sin hemsida att efter två år ”är det upp till var och en att själv ordna sitt boende, precis som för andra invånare”. Kommunen erbjuder även delat boende för vuxna, det vill säga att ensamkommande vuxna nyanlända får dela lägenhet med andra vuxna nyanlända.

Skillnader mellan kommuner med och utan allmännytta

Den vanligaste boendeformen bland nyanlända är hyresrätt oavsett om kommunen har en allmännytta eller inte. Även kommuner med ett allmännyttigt bostadsbolag använder fler bostadslösningar såsom inhyrning hos privata fastighetsägare och byggande av tillfälliga modulhus.

Den stora skillnaden mellan kommuner med och utan allmännytta är att kommuner med allmännytta har en tydligare samarbetspartner i bosättningsfrågan. Dessa kommuner får lättare tillgång till fler lägenheter och det finns även en kunskap och organisation inom kommunen som hanterar bostäder och uthyrning, något som beskrivs som ett problem för kommuner utan allmännytta. En annan skillnad är att kommuner med allmännyttiga bostadsbolag även

kan ta en mer aktiv roll i planering och tillförsel av bostäder till kommunen. I dag har majoriteten av alla kommuner en bostadsbrist och de flesta allmännyttiga bostadsbolag nyproducerar eller planerar att nyproducera bostäder. Kommuner utan allmännytta har inte samma möjlighet att styra byggandet av antal samt typ av bostäder. Det finns därför en risk att dessa kommuner inte får till ett byggande av billigare hyresrätter, vilket är den form av bostad som nyanlända har enklast att efterfråga.

När kommuner utan allmännytta köper bostadsrätter och villor kan detta till viss del ses som ett bidrag till att öka på bostadsbristen inom kommunen, då färre bostäder blir tillgängliga på den öppna marknaden. Detta kan så klart ses som en nödlösning, men för att lösa bostadssituationen och bostadsbristen i det långa loppet krävs att fler bostäder tillförs marknaden. Nyanlända är vanliga invånare, därför behövs det ett generellt bostadsbyggande.

NACKA KOMMUN KÖPTE BOSTADSRÄTTER

Liksom andra kommuner utan allmännytta så har Nacka kommun gjort flera åtgärder för att få fram bostäder till nyanlända enligt bosättningslagen. I en intervju berättar de att kommunen föredrar att hyra av privata fastighetsägare, men framhåller även att köp av bostadsrätter har varit nyckeln till att de har klarat av att lösa bosättningen.

Nacka kommun har köpt ett hundratal bostadsrätter och har investerat cirka trehundra miljoner kronor. Detta är pengar som kommunen hoppas kunna få tillbaka vid avveckling. En uppföljning av försäljningar och prisutveckling visar att kommunen endast varit involverad i två procent av alla bostadsaffärer och att detta enbart haft en ringa påverkan på prisutvecklingen. En fråga de arbetar aktivt med nu är hur de som kommun kan vara en aktiv ägare av sina bostadsrätter på bästa sätt.

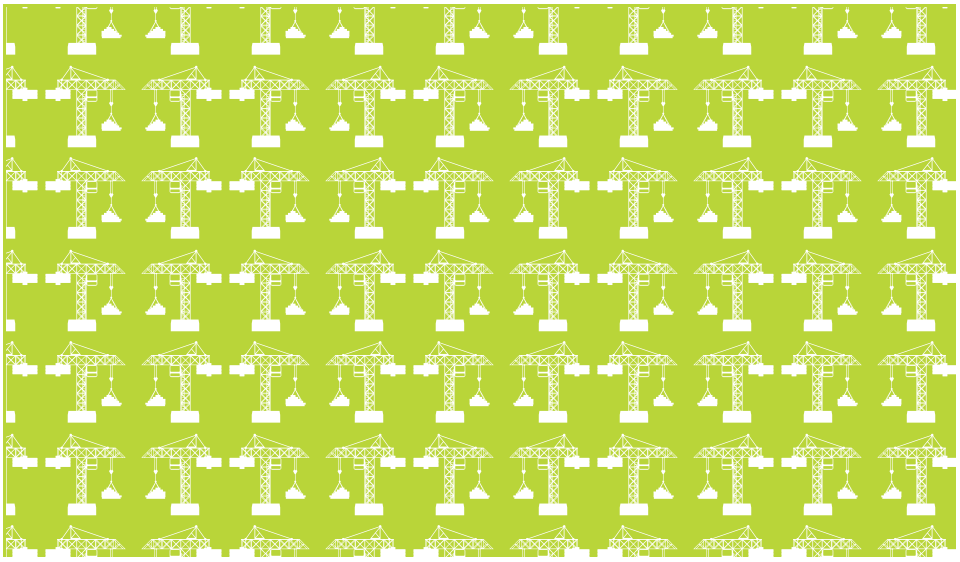

Nyproduktion för att ordna boende för nyanlända

Enligt vår enkätstudie har nio procent av de allmännyttiga bolagen huvudsakligen använt sig av tillfälliga lösningar för att tillgodose bostadsbehovet för de nyanlända. Av de som har tillgodosett behovet med sitt befintliga bestånd har ändå tolv procent kompletterat med tillfälliga lösningar. Dessa tillfälliga lösningar har förmodligen varit rationella utifrån bolagens uppdrag att skaffa fram många bostäder på kort tid, men utifrån ett längre perspektiv löser dessa bostäder inte bostadsförsörjningen för de nyanlända.

När befolkningen ökar behöver bostadsbeståndet öka, varför anvisningen bör ses som en anledning till att nyproducera om det befintliga beståndet inte räcker till. Så har en del allmännyttiga bolag och kommuner redan gjort. Av de allmännyttiga bolagen i enkäten svarar fem procent att de nyproducerat för ändamålet.

När det gäller nyproduktion behöver vissa överväganden göras. För det första, nyproduktionen behöver både säkerställa att kommunen kan erbjuda en bostad till nyanlända under etableringstiden, men samtidigt vara anpassad för bostadsbehovet efter etableringstiden. Här spelar det roll om de nyanlända väntas stanna i kommunen eller inte, samt hur stora framtida anvisningstal förväntas vara. För det andra, en nyproducerad bostad är ofta dyr och lämpar sig därmed dåligt att användas direkt till de nyanlända, vilka ofta endast försörjer sig via etableringsersättning under etableringstiden. Ur den aspekten kan det vara att föredra att bygga för andra grupper och låta flyttkedjor se till att nyanlända blir bosatta i det äldre beståndet.

SABOS KOMBOHUS

Kombohus är ett koncept som SABO tagit fram för att genom upprepning och stora beställningar kunna erbjuda medlemsföretagen nyckelfärdiga hyreshus till en låg byggkostnad (från 20 000 kr/kvm för ett nyckelfärdigt hus). Kombohus utvecklades under 2010 då medlemsföretagen tillsammans ville bygga minst 300–500 nya lägenheter runt om i Sverige. Då väcktes idén om att gå samman både för att förenkla upphandlingen och för att göra en gemensam prispress. SABOs övergripande mål med Kombohus-konceptet är att pressa den generella prisbilden för att uppföra hyresbostäder, och få fler aktörer att arbeta med ett industriellt byggande och göra det enklare för de bostadsföretag som inte byggt på länge att börja bygga igen.

KOMBOHUS FINNS I DAG I FLERA UTFÖRANDEN

Kombohus Mini
Ett nyckelfärdigt hus med yteffektiva ettor och tvåor. Ettorna är på max 35 kvm och tvåorna är på max 45 kvm.

Kombohus Bas
Ett nyckelfärdigt kompletteringshus i två, tre eller fyra våningar.

Kombohus Plus
Ett större punkthus med fem till åtta våningar, där det även finns möjlighet till lokaler i bottenvåningen.

Kombohus Trygg
Ett bostadskoncept som passar som bostäder för äldre. Det är ett hus med tre våningar eller ett hus med fyra till sex våningar, i båda varianterna finns en gemensamhetslokal i bottenplan.

Kombohus City
Ett nyckelfärdigt hus som kan byggas i kollektivtrafiknära lägen, uppfört som klassiskt lamellhus.

Kombohus Kvarter
Nyckelfärdiga hus som kan byggas i kollektivtrafiknära lägen, uppförda som hela eller delade kvarter.

Kombohus Mini är ett ramavtal och Kombohus Bas, Plus, Trygg, City och Kvarter upphandlas genom SABOs standardiserade upphandlingsmodell Flex.

Tips: Utnyttja investeringsstöd och grönt lån för Kombohus
Kombohuset är öppet för så kallade Gröna lån hos Kommuninvest. Genom att bygga Kombohus med hjälp av investeringsstöd och grönt lån kan således kostnaden hållas nere än mer samtidigt som man tillför energieffektiva och hållbara bostäder. Läs mer om investeringsstöd i nästa kapitel.

MÅLGRUPP OCH FLYTTKEDJOR

Bostadsbristen är ofta ett stort hinder för ett bra mottagande av nyanlända. Ett sätt att på sikt åtgärda detta är att nyproducera bostäder. Men nyanlända som grupp har generellt inte mycket kapital att röra sig med den första tiden. Det finns inte heller några garantier för att de hinner få ett jobb under den tvåårigа etableringstiden. Därför är det viktigt att få till ett byggande av billiga bostäder, alternativt skapa flyttkedjor som utmynnar i en billigare bostad.

En flyttkedja äger (nästan) alltid rum när en ny lägenhet oavsett upplåtelseform, tillförs beståndet.

Vilken typ av bostäder som faller ut i slutet av flyttkedjan beror till viss del på slump och till viss del på hur beståndet matchar befolkningens efterfråga och behov, men till viss del går flyttkedjan även att styra. Bostadsbolag som arbetar proaktivt med flyttkedjor i samband med nyproduktion kan få loss äldre billigare lägenheter i beståndet. Intern förtur till nyproduktion kan erbjudas samtliga boende. Ett sätt är att använda så kallad riktad förtur till de hyresgäster som har en lägenhetshyra som motsvarar exempelvis högst 80 procent av nyproduktionshyran, på så vis går det att säkerställa att en billigare lägenhet blir ledig för den ordinarie kön. En tydlig och aktiv kommunikation mot befintliga hyresgäster för att göra dem uppmärksamma på erbjudandet om förtur till nyproduktion kan göra stor skillnad. Detta har exempelvis Helsingborgshem provat med goda resultat.

TILLFÄLLIGA ÅTGÄRDER DÅLIG LÖSNING LÅNGSIKTIGT

Den stora skillnaden mellan Migrationsverkets tillfälliga boenden för asylsökande och kommunernas tillfälliga boenden för nyanlända, är att de asylsökande faktiskt var tillfälliga gäster hos Migrationsverket. Att Migrationsverket handlade upp tillfälliga boenden var på sätt och vis helt logiskt. De flesta nyanlända är dock inte tillfälliga gäster i sin anvisningskommun, utan bör snarare betraktas som vilka invånare som helst. I anvisningskommunen kommer de nyanlända etablera kontakter, de kanske har ett förstahandskontrakt på en bostad och möjligen ett arbete. Det är troligt att många väljer att stanna i stället för att starta om på nytt.

Hur många som väljer att stanna respektive flytta är något som kommunerna själva kan påverka till viss del. Genom att ha en långsiktig plan för de nyanlända kan kommunen maximera den långsiktiga nyttan med inflyttningen, som är avkastning exempelvis i form av skatteintäkter. De tillfälliga lösningarna skapar sålunda två problem för kommunen. Dels minskar incitamenten för de nyanlända att stanna kvar eftersom en av de viktigaste ”attraktorerna”, en bostad, saknas. Dels har kommunen investerat i något tillfälligt, men behöver något permanent om de nyanlända trots allt väljer att stanna kvar. Det är även troligt att tillfälliga lösningar är mindre integrationsbefrämjande än permanenta, både utifrån lokalisering, men även utifrån att den trygghet som de nyanlända behöver för att kunna fokusera på arbete och etablering saknas.

Det finns således mycket att vinna på att ersätta de tillfälliga boendelösningarna för nyanlända med permanenta sådana. Ur ett samhällsperspektiv borde det därför vara bättre att ersätta de tillfälliga bostäderna för nyanlända med nyproduktion.

ÖKAD NYPRODUKTION FÖR ATT MINSKA BEHOVET AV TILLFÄLLIGA BOSTÄDER

Att många kommuner och allmännyttiga bolag valt tillfälliga lösningar för att bosätta nyanlända enligt bosättningslagen beror till stor del på att lagen kom som en överraskning 2016. Därför behövde bolag och kommuner, vilka inte kunde tillgodose anvisningstalen i det befintliga beståndet, få till bostäder för ändamålet på mindre än ett år.

Att nyproducera vanliga bostäder hade varit bättre ur ett långsiktigt perspektiv, men hade i det korta perspektivet inneburit att kommunerna troligen inte kunde följa lagen – och upplevdes förmodligen därmed inte som ett alternativ. Nu när bosättningslagen är etablerad är den i stället mycket förutsägbar. Anvisningstalen är till stor del kända då Migrationsverket gör tillförlitliga prognoser om antal uppehållstillstånd som kommer utfärdas samtidigt som de olika länens (och kommunernas) andelar av det totala anvisningstalet inte förändras nämnvärt mellan åren.

Att bygga tillfälliga lösningar för bosättning av 2018 års anvisningstal framstår därför inte lika rationellt som det var år 2016. Av olika anledningar kan kommunerna ändå se tillfälliga lösningar som enda möjlighet. En anledning kan vara att kommunen kan bygga tillfälliga bostäder som är direkt riktade till de nyanlända och på så sätt garantera sig om att de kommer följa lagen. Vid nyproduktion av permanenta bostäder gör också många bolag den korrekta bedömningen att den hyresnivå som krävs för att kalkylen ska gå ihop rimmar illa med den hyra som nyanlända, med etableringsersättning som inkomstkälla, har råd med.

För att nyproduktionen ska lösa kommunens åtagande enligt bosättningslagen behöver den således ha en annan primär målgrupp och, som vi redan nämnt, via flyttkedjor generera en billig bostad i det äldre beståndet.

Investeringsstöd vid nyproduktion

Då bostadsbolag bestämmer sig för att nyproducera finns det i dagsläget goda möjligheter att bygga med hjälp av statligt investeringsstöd. Det är länsstyrelsen i det län där fastigheten är belägen som tar emot och beviljar ansökningar om investeringsstöd för nyproduktion. På nästkommande sidor ges kort information om investeringsstöden. Mer utförlig information finns exempelvis att få via Boverkets eller länsstyrelsens hemsidor.

INVESTERINGSSTÖD FÖR HYRESBOSTÄDER OCH STUDENTBOSTÄDER

Sedan årsskiftet 2016/2017 finns ett långsiktigt investeringsstöd för hyresrätter och studentbostäder. Investeringsstödet ersatte det tillfälliga stödet som togs ur bruk den 28 februari 2017. Totalt omfattar stödet 11,3 miljarder kronor mellan år 2015 och 2019. Nivån på stödet bestäms av en rad villkor.

FÖR ATT ERHÅLLA STÖDET MÅSTE FÖLJANDE KRAV VARA UPPFYLLDA:

- **Normhyran får inte överstiga en viss nivå: (1 450 kr i Stockholmsregionen, 1 350 kr i mellanregionen respektive 1 300 kr i övriga landet).**
- **Lägenheterna ska förmedlas på ett öppet och transparant sätt, exempelvis genom kommunens hyreskö.**
- **Hyresvärden får endast ställa rimliga krav på bostadssökandens ekonomi.**
- **Byggnaden måste ha bättre energiprestanda än minimikravet i Boverkets byggregler, BBR.**

STÖDBELOPPET VARIERAR MELLAN OLIKA REGIONER OCH LIGGER PÅ 3 800-6 600 KR/KVM. HUR STOR DEL AV STÖDBELOPPET SOM BETALAS UT BEROR PÅ FÖLJANDE FAKTORER:

- **Lägenheternas storlek. Fullt stöd betalas ut för de första 35 kvm i varje lägenhet, halvt stöd för kvm i spannet 36 till 70 kvm. För ytor över 70 kvm utgår inget stöd. Det innebär att stödet är högre ju fler små bostäder som byggs i ett hus.**
- **Energiprestanda. Om byggnaden har en energianvändning motsvarande högst 56 procent av kravet i BBR får stödbeloppen höjas med 75 procent.**

Detta stöd passar sålunda väl vid nyproduktion för en viss målgrupp, såsom mindre lägenheter riktade till äldre. Det finns även ett särskilt stöd för bostäder för äldre, vilket beskrivs nedan. Investeringsstödet för hyresrätter passar sämre vid byggnation av större bostäder efter-

som endast de första 35 kvm är fullt stödberättigade och ytor över 70 kvm inte är berättigade till något stöd alls. Stödet passar dock bra vid byggnation av Kombohus eftersom dessa har en god energinivå och möjliggör en högre stödnivå enligt kriteriet om energiprestanda.

Kravet att de nyproducerade lägenheterna ska hyras ut på ett öppet och transparant sätt verkar inte förhindra styrda flyttkedjor. Att uthyrningen sker via intern kö eller med förtur behöver således inte vara ett hinder för investeringsstöd.

Gröna lån

Vid bygget av Kombohus finns även möjlighet att ansöka om Kommuninvests Gröna lån. Skallkravet för att byggnader ska kunna finansieras med Gröna lån är att energiförbrukningen ligger 25 procent lägre än standard i BBR. Ett grönt lån ger även två räntepunkter lägre ränta än ett vanligt lån då det också binds på tre till fem år. En stimulans för att välja en finansiering som är lite mer långsiktig.

Tips: KomboHus Mini för att maxa investeringsstödet

Genom att nyproducera Kombohus Mini som består av yteffektiva ettor på 35 kvm och tvåor på 45 kvm går det att maximera investeringsstödet för större delen av produktionen. Om bostadsbolaget samtidigt satsar på energieffektivisering kan stödbeloppen höjas med 75 procent om bostaden har en energianvändning motsvarande högst 56 procent av Boverkets byggregler, BBR.

INVESTERINGSSTÖD FÖR BOSTÄDER FÖR ÄLDRE

Det finns även stöd för nyproduktion av bostäder för äldre. Stödet betalas ut både för vanliga bostäder riktade till äldre och för särskilda boendeformer för äldre. Stödet ges både vid produktion och vid ombyggnation, där befintliga bostäder anpassas för äldre. Även en satsning på nyproduktion för äldre kan innebära att lägenheter i det befintliga beståndet frigörs, vilket kan utnyttjas för att erbjuda bostäder till nyanlända. Nyproduktionsstödet mot ordinarie bostäder riktade till äldre förklaras inte närmare här men finns att läsa om på SABOs hemsida.

INVESTERINGSSTÖD PASSAR INTE ALLTID

Investeringsstödet är framtaget för att särskilt gynna små och klimatssmarta lägenheter. Därför är det viktigt att kommun och bostadsbolag gör en behovsanalys av vilken typ av bostäder som behövs inom beståndet och för vilken målgrupp man vill bygga. I vissa fall kanske inte investeringsstödet lönar sig, exempelvis vid byggnation av stora bostäder. I dessa fall kan det vara bättre för bostadsbolaget att bygga utan investeringsstöd men bostadsbolaget kan fortfarande arbeta proaktivt med flyttkedjor för att få fram äldre billigare bostäder till exempelvis nyanlända.

Allmännyttans roll för etablering och integration

Om kommunen satsar på integration och etableringsinsatser ökar chansen att de nyanlända stannar kvar på orten. Kommunen kan på så vis ta del av fördelar som ökad arbetskraft och ökade skatteintäkter. Det skiljer sig i hur mycket ansvar allmännyttan kan eller förväntas ta gällande frågor kopplat till integration. Skillnader mellan olika bostadsbolag ligger ofta i hur den kommunala styrningen ser ut, ägardirektivens utformning, storlek på allmännyttan och vilken tradition det allmännyttiga bostadsbolaget har av att arbeta med bostadssociala frågor.

BOSTADEN SOM TRYGGHET

Allmännyttan har en viktig roll i att erbjuda en bastrygghet i form av en bostad. Har människor en grundtrygghet i bostaden är det lättare att koncentrera sig på studier eller på att söka arbete. På så vis kan ett förstahandskontrakt ses som en av flera viktiga nycklar för att främja integration och nyanländas etablering i samhällslivet. Flera bostadsbolag menar att man i möjligaste mån bör erbjuda nyanlända personer vanliga förstahandskontrakt. Det kan även vara bra för stabiliteten i bostadsområdena, där människor kan bygga relationer med grannar. En del menar dock att det kan vara en fördel både för bostadsbolaget och för den nyanlända, att kommunen står på förstahandskontrakten under den första tiden. På så vis kan kommunen erbjuda den nyanlända extra stöttning i systemen den första tiden, för att därefter överlåta förstahandskontraktet till den nyanlände inom en förutbestämd tidsram vilken skulle kunna vara 6–12 månader, förutsatt att allt fungerar bra.

BRISTEN PÅ BOSTÄDER – DET STÖRSTA PROBLEMET

Bostadsbristen lyfts, av i stort samtliga bostadsbolag, som den största utmaningen kopplat till bosättning av kommunanvisade nyanlända. I vissa glesbygdskommuner, där det totalt sett ofta råder balans på bostadsmarknaden som helhet, kan det vara svårt att få tag på bostäder i mer centrala delar, vilket är av vikt för nyanländas möjlighet till etablering och arbete. En annan, kanske mer akut, svårighet är bristen på billigare bostäder. Nyproducerade och därmed dyra bostäder, kan vara svåra för nyanlända att efterfråga. I de flesta genomförda intervjuer med allmännyttiga bostadsbolag diskuterades även problematiken med låg rörlighet inom bostadsbeståndet. Vidare nämner många allmännyttiga bolag att behovet av större bostäder för stora familjer har varit extra svårt att tillgodose, då utbudet av bostäder ofta omfattar främst mindre bostäder. Ett annat vanligt problem som både allmännyttiga bostadsbolag och kommuner lyfter är att det är svårt med matchning av bostäder. Kommunen får väldigt sent information om vilka personer som kommer och vilka behov de har. Det är skillnad på vilken typ lägenhet som behövs för en familj med två vuxna och tre barn i jämförelse med fem ensamsamstående vuxna.

ATT UNDERLÄTTA FÖR UTSATTA GRUPPER ATT KOMMA IN PÅ BOSTADSMARKNADEN

Då ett bostadsbolag enbart använder kösystem vid fördelning av bostäder kan det vara svårt för vissa grupper att ta sig in på bostadsmarknaden, exempelvis nyanlända med få köpoäng. Generellt sett är det inte de personer som har längst kötid som är i mest akut behov av bostad. De flesta bostadsbolag använder sig av köpoängssystem för att fördela bostäder, utöver det har kommunerna sociala förturer och de kan även ha näringslivsförturer till bostäder. Utöver köpoäng- och förtur går det exempelvis att i viss mån använda sig av lottning vid tilldelning av kontrakt, något en del allmännyttiga bostadsföretag gör.

Andra sätt att underlätta för människor att etablera sig på bostadsmarknaden är att sänka inkomstkrav vid uthyrning. Allt fler bostadsbolag har förändrat sina regelverk på senare år och infört lägre inkomstkrav för sina hyresgäster. De ser att människor vill betala hyran och det är upp till de enskilda att bestämma vilken hyresnivå de har råd med. De här förändringarna har medfört att bostadsmarknaden har öppnats upp för fler grupper i samhället.

Ett annat sätt att öppna upp marknaden för flera är att minska kraven på fasta inkomster. Många ungdomar och nyanlända får i dag tidsbegränsade vikariat där bostadsbolagens regelverk ofta innebär att de är utestängda från att söka bostad. Om hyresvärden godkänner tillfälliga anställningar genom arbetsgivarintyg eller liknande, kan fler grupper erhålla ett förstahandskontrakt.

HFAB HAR SÄNKT INKOMSTKRAVEN FÖR ATT FÅ EN BOSTAD

Ett exempel på en allmännytta som sänkt sina inkomstkrav vid uthyrning är Halmstads Fastighets AB (HFAB). Hos dem krävs det endast att hyresgästen ska ha en inkomst som täcker hyran.

Det finns dock några undantag. Hyresgästen får inte ha haft någon betalningsanmärkning på 12 månader och har hyresgästen skulder hos kronofogden måste den ha en inkomst som motsvarar dubbla hyran. Får hyresgästen enbart försörjningsstöd eller etableringsstöd får personen inte hyra en dyrare lägenhet än vad kommunen har som högsta godtagbara boendekostnad. Men försörjningsstöd och etableringsstöd är godkända inkomster hos HFAB.

Bostadsbolaget ändrade inkomstkraven för några år sedan och ändringarna har medfört att bostadsmarknaden har öppnats upp för fler, då en större grupp nu kan efterfråga lägenheter.

EXEMPEL: KROKOMBOSTÄDER ARBETAR MED MODELL KRING ARBETSGIVARINTYG

Ett annat bostadsbolag som lättat på sina inkomstkrav är Krokomsbostäder i Jämtland. Grundnormen är att hyresgästen ska ha råd att betala hyran och ha en inkomst som sträcker sig sex månader framåt. Krokomsbostäder ser nu att det ibland kan räcka med ett arbetsgivarintyg. Ett exempel där detta är relevant är då en person har beslut om lönebidragsanställning endast fem månader framåt, modellen går då ut på att om arbetsförmedling och kommunen hävdar att sannolikheten till förlängning är stor, ska det vara tillräckligt för att kunna få en bostad. De har således arbetat fram en ny modell där det räcker med en hög sannolikhet till förlängning av arbete och inkomst. De menar att det kan finnas många förstagångssökande ungdomar som inte har eller kan få fast anställning och som då ska kunna få bostad genom intyg, till exempel från en arbetsgivare.

BOINTRODUKTION

För att minimera risk för missuppfattningar gällande boendet, finns mycket som talar för att bostadsbolag, enskilt eller i samarbete med kommunen bör ha en specifik strategi för boendeintroduktion av nyanlända. Det kan handla om utökat stöd i form av möten och hembesök och att bostadsbolaget eller kommunen anställer särskilda introduktionsvärdar som kan arbeta med detta och som även har kunskaper i flera språk. Flera allmännyttiga bostadsbolag ordnar också särskilda boskolor för nya hyresgäster, ibland i egen regi och ibland i samarbete med hyresgästföreningen eller ett studieförbund. De brukar vara upplagda som lektioner där man varvar teori med praktik och till exempel lär sig om vilka regler som gäller för den som bor i hyresrätt kombinerat med besök i soprum och tvättstuga. Ibland utses särskilda ambassadörer bland befintliga hyresgäster med ett särskilt ansvarsområde som kan hjälpa till vid dessa tillfällen. Det är också relativt vanligt att allmännyttiga bostadsföretag går in och håller lektioner om att bo i hyresrätt i svenskundervisningen för invandrare på orten. Många av dem kommer ju någon gång att bli hyresgäster hos allmännyttan. Att förstärka bointroduktionen finner många bostadsbolag som en god investering och på flera håll har man kunnat uppmäta resultat i exempelvis färre felanmälningar och färre missförstånd.

ATT UNDVIKA SEGREGERING OCH UTANFÖRSKAP

För att underlätta människors etablering i bostadsområden och i samhället är det viktigt att ha en jämn spridning av kommunanvisade nyanlända inom hela det befintliga beståndet. Vissa bostadsbolag undviker även att erbjuda nyanlända personer lägenheter i bostadsområden som betraktas som socialt utsatta.

Som allmännyttigt bostadsföretag med ett fastighetsbestånd i olika delar av en stad kan det finnas goda möjlighet att agera såhär och detta är ett exempel på hur allmännyttan kan vara ett mycket viktigt verktyg för en bättre integration.

ROLLEN SOM MÖJLIGGÖRARE

Det är även vanligt att allmännyttan har rollen som möjliggörare till hyresgästers initiativ, till exempel genom att bistå med lokal, ekonomiska medel eller personalresurser. Exempel

som har kommit upp under intervjuerna är bolag som stödjer ”föräldrar på stan”, ordnar grillkvällar och ordnar med trygghetsvärdar. Vikten av att nyttja de goda initiativ och krafter som finns på plats poängteras av flera bostadsbolag.

ALLMÄNNYTTANS ROLL FÖR NYANLÄNDAS ETABLERING I ARBETSLIVET

Utöver allmännyttans roll att erbjuda bostad ser många bostadsbolag att de kan spela en större roll i människors etablering i arbetslivet. Flera allmännyttiga bostadsbolag ställer sociala krav vid upphandling av tjänster. Ett skallkrav vid en sådan upphandling kan exempelvis vara att entreprenören ska ha minst två nyanlända praktikanter. Vissa tar det ytterligare några steg längre och samarbetar med arbetsförmedlingen eller kommunens utbildningsenhet för att på så sätt få ut människor i sysselsättning eller utbildning.

DET VIKTIGA SAMARBETET MED KOMMUNEN

Samarbete mellan kommun och allmännytta är en framgångsfaktor som lyfts av flera bostadsbolag. En del allmännyttiga bolag har haft en bra dialog med kommunen och tillsammans löst olika uppgifter. Andra bolag upplever att kommunen på ett ensidigt sätt lagt över sitt bostadsförsörjningsansvar på sitt kommunala bostadsbolag. Utifrån intervjuerna är det tydligt att en av de största framgångsfaktorerna för ett lyckat mottagande är en bra dialog och ett bra samarbete mellan kommun och bostadsbolag. Här är det även viktigt att som bostadsbolag internt utse tydliga roller i arbetet med frågan och att avsätta resurser för mottagning. Att skriva tydliga avtal med kommunen gällande ansvarsområden och förväntningar kan vara en hjälp för att skapa ett bra och tydligt samarbete mellan kommun och allmännyttigt bostadsbolag.

RAK OCH TYDLIG KOMMUNIKATION

För att undvika missförstånd gällande bosättningslagen och kommunmottagande kan det vara viktigt med en öppen och tydlig kommunikation mot befintliga hyresgäster, de nyanlända och personer i bostadskön. Det kan handla om allt ifrån att företaget funderar igenom hur kommunikationen till olika grupper ska fungera, till att företaget upprättar en tydlig kommunikationsstrategi. 40 procent av bolagen nämner att de har fått klagomål av sökanden i ordinarie kön om hur de hanterar bosättningen av nyanlända. De som fått minst klagomål är de som har haft lediga lägenheter och sålunda inte behövt låta nyanlända gå före någon i kön. Andra som har fått få klagomål är de som har använt sig av kommunala kontrakt. Många klagomål har rört de som använt sig av direkta förturer oavsett om det varit förstahands- eller korttidskontrakt. En åtgärd för att hantera utmaningen med förtur är att se till att ha en rak och tydlig kommunikation till befintliga boende och personer i bostadskön. En annan möjlig åtgärd är att först erbjuda samtliga lägenheter till den externa kön, innan lägenheterna erbjuds till kommunens förtur. Detta sätt används bland annat av Skövdebostäder. Ett annat sätt att på längre sikt motverka effekterna av förtur är att tillföra mer lägenheter till beståndet genom nyproduktion. Vid nyproduktion kan det finnas ett behov av att producera så billiga lägenheter som möjligt och/eller arbeta för att stimulera interna flyttkedjor och på så sätt tillgängliggöra billigare lägenheter som fler grupper kan efterfråga.

SAMMANFATTANDE TIPS FÖR ETT BRA MOTTAGANDE

- **Erbjud förstahandskontrakt om möjligt.**
- **Se eventuellt över bostadsbolagets uthyrningspolicy och fundera på om något behöver ändras för att underlätta för nyanlända eller andra grupper att få en bostad.**
- **Satsa på utökad bointroduktion.**
- **Eftersträva en bra spridning inom bostadsbeståndet för att motverka segregering och utanförskap.**
- **Ta vara på lokala initiativ och möjliggör för exempelvis föreningar att skapa trygghet i ett område.**
- **Ställ sociala krav vid upphandling av tjänster.**
- **Säkerställ ett bra och nära samarbete med kommunen.**
- **Avsätt resurser och gör en tydlig ansvarsfördelning.**
- **Arbeta för god kommunikation med befintliga boende, de nyanlända och personer i bostadskön.**
- **Vid nyproduktion, fundera på hur ni bäst får till flyttkedjor som frigör lägenheter från det befintliga beståndet med lägre hyra.**

Ordlista

Asylsökande Person som har ansökt om asyl i Sverige och befinner sig i en prövningstid, asyltiden.

Asylboende Boende som asylsökande personer bor i under asyltiden.

EBO Den asylsökande eller nyanlände ordnar sitt boende på egen hand.

Nyanländ Person som har fått beviljad asyl och erhållit uppehållstillstånd.

Etableringstid En 2-årsperiod där nyanlända personer har rätt till etableringsplan samt erhåller statlig ersättning.

Anvisningstal Det antal nyanlända som en region är skyldig att ordna bostäder för, vilket regleras i bosättningslagen. Dessa finns för kommun- och länsnivå.

Länstal Det antal nyanlända som ett län är skyldig att ordna bostäder för, vilket regleras i bosättningslagen. Regeringen beslutar om länstal. Vid fördelningen av anvisningarna ska hänsyn tas till arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantaget mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunerna.

Kommuntal Det antal nyanlända som en kommun är skyldig att ordna bostäder för, vilket regleras i bosättningslagen. Kommuntalen är respektive läns anvisningstal fördelade bland de ingående kommunerna.

Intern kö Separat bostadskö för bostadsbolagets befintliga hyresgäster.

Källhänvisningar

”Långsiktigt hållbara bostäder för nyanlända”, slutrapport till Energimyndigheten (2017) Beställare: SABO, Petter Jurdell. Författare: Tyréns, Robin Svensén, Sandra Jonsson och Martin Menke, opublicerad.

Enkätundersökning om kommuners mottagande samt allmännyttans roll i mottagandet som gick ut till samtliga av SABOs medlemsföretag. Enkäten hade fältperiod under juli och augusti 2017 och hade en svarsfrekvens på 71 procent. SABO och Tyréns.

Intervjustudie av Tyréns med 18 relevanta nyckelpersoner hos allmännyttiga bostadsbolag, myndigheter och kommuner.

Boverkets Bostadsmarknadsenkät 2017

SKL:s webbplats

Flyttkedjor, En studie från Helsingborg, Helsingborgshem 2017

LAGAR OCH FÖRORDNINGAR

Bosättningslagen
Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning,
Svensk författningssamling 2016:38

Boverkets byggregler (föreskrifter och allmänna råd), BBR
BFS 2011:6 med ändringar till och med BFS 2017:5

Förordning om fördelning länstal och kommuntal
Förordning (2016:40) om fördelning av anvisningar till kommuner,
Svensk författningssamling 2016:40

Ersättningsförordningen
Förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar,
Svensk författningssamling 2010:1122

Plan- och bygglagen
Plan- och bygglag (2010:900)
Svensk författningssamling 2010:900

STATISTIKKÄLLOR

Bosättningslagen
Boverket
Migrationsverket
Sveriges kommuner och landsting
Statistiska centralbyrån
Valueguard
SABO

BOSÄTTNINGSLAGEN I PRAKTIKEN

Att ordna bostäder för asylsökande och nyanlända är en fråga som blev högst aktuell i samband med den stora flyktingströmmen till Sverige 2015 och 2016. Under våren 2016 infördes också en ny lag, bosättningslagen, som gjorde frågan än mer kännbar för en del kommuner.

Denna rapport är framtagen för att belysa hur kommunerna hanterat sitt bostadsförsörjningsansvar i samband med den nya lagen. Samtidigt har de allmännyttiga bostadsföretagens särskilda roll i detta studerats. Rapporten bygger på statistik, enkäter och intervjuer och ger en sammanfattande bild över hur kommuner och allmännyttiga bostadsföretag löst uppgiften med att få fram bostäder. Den tar också upp hur nyproduktion i vissa fall kan utnyttjas för att lösa bristsituationer. Rapporten innehåller även konkreta exempel på hur olika allmännyttiga bostadsföretag gått till väga och vad som kan vara viktigt att tänka på.

Trycksaksnummer 13817/2018-03-print-on-demand Grafisk produktion: SABO Kommunikation Tryck och repro: Åtta.45 Tryckeri AB, Järfälla

SABO SVERIGES ALLMÄNNYTTIGA BOSTADSFÖRETAG
Besöksadress Drottninggatan 29, Box 474, 101 29 Stockholm
Tel 08-406 55 00, hemsida www.sabo.se, e-post info@sabo.se

2020-03-17

Uthyrningspolicy

Stiftelsen Östhammarshem, i det följande kallat Östhammarshem har en policy för uthyrning av våra lägenheter. Till denna policy finns riktlinjer som berättar hur vi arbetar. Policyn beslutas av Östhammarshems styrelse.

Östhammarshems uthyrning och våra grundkrav:

- lediga lägenheter annonseras på vår hemsida
- när du tecknat avtal för en lägenhet nollställs din kötid
- du kan ställa dig i bostadskön från den dag du fyllt 16 år
- för att teckna hyresavtal ska du
  - ha fyllt 18 år
  - uppfylla kravet på godtagbar inkomst i förhållande till hyran
  - kunna visa goda referenser från det senaste egna boendet
  - avse att bo stadigvarande och folkbokföra dig på adressen
  - ha hemförsäkring
- du får inte ha:
  - hyresskulder
  - betalningsanmärkningar
  - skuldsaldo hos Kronofogdemyndigheten

Östhammarshem genomsyras av vår värdegrund där kunden är i fokus. Vi erbjuder ett tryggt boende med god kvalité, vi ska vid varje tillfälle ge god service och ett gott bemötande. Östhammarshems uthyrningsverksamhet ska vara öppen, tydlig och transparent. På Östhammarshems kontor ges personlig service och information kring allt som rör uthyrningen, våra bostäder och områden.

Denna uthyrningspolicy syftar till att tydliggöra Östhammarshems principer för uthyrning och grundar sig på tillämpliga lagar, Sveriges Allmännyttas skrift: Ansvarfull uthyrning av bostäder och Östhammarshems övergripande affärsstrategier.

Alla kunder ska ges möjlighet till samma information, ha samma möjligheter att söka en bostad och skall behandlas lika i bedömningen av om man uppfyller de villkor som ställs för att hyra lägenhet. Bostadsbehov för hushåll med särskilda stödbehov tillgodoses genom blockuthyrning och särskilda överenskommelser med Östhammars kommun.

Registrera sig som sökande och Tilldelning

För att kunna hyra en lägenhet av Östhammarshem behöver du registrera dig som bostadssökande i vår bostadskö. Östhammarshem har en rak kö. Det innebär att alla lägenheter tilldelas efter kötid. Så snart du registrerat dig kan du anmäla intresse för de lägenheter som är publicerade på hemsidan.

2020-03-17

Tilldelning av lägenhet sker enligt de grundkrav som Östhammarshem tillämpar och som ytterligare finns preciserade i ”Riktlinjer för uthyrning”.

Denna uthyrningspolicy och ”Riktlinjer för uthyrning” är levande dokument som används av de medarbetare som arbetar med uthyrningsfrågor. Policy och riktlinjer gås igenom regelbundet och revideras vid behov.

2020-03-17

Riktlinjer för uthyrning

Köregler

För att kunna hyra en lägenhet av Östhammarshem behöver du registrera dig som bostadssökande i vår bostadskö. Östhammarshem har en rak kö, detta innebär att alla lägenheter tilldelas efter kötid. Den bostadssökande som har stått längst tid i kö av de som sökt lägenheten, och uppfyller våra krav, tilldelas ett bostadskontrakt. Om två eller fler bostadssökande har samma kötid kommer den som först sökte lägenheten att ha företräde.

En ledig lägenhet annonseras på vår hemsida, oftast mellan sju till tio dagar.

Så snart du registrerat dig kan du anmäla intresse för de lägenheter som är publicerade på hemsidan.

Registrering i bostadskön

När du ställer dig i bostadskön behöver du uppge telefonnummer, e-post och personnummer eller samordningsnummer. Din registrering är personlig. Du kan ställa dig i bostadskön från den dag du fyllt 16 år.

Kötid

Din kötid räknas från den tidpunkten du registrerar dig. För varje dag du står i kö samlar du ett poäng. För att behålla dina köpoäng måste du logga in på din sida minst en gång om året. Har du inte gjort det faller du ur kösystemet och måste börja om från början vad gäller att samla poäng. Du kan inte överta någon annans kötid eller låta någon annan överta din kötid, förutom vid dödsfall enligt vad som anges i avsnittet ”Ärva kötid”.

Kötid efter tecknat avtal

När du har skrivit på hyreskontraktet nollställs din kötid. Du kan inte få tillbaka den kötid du hade innan du skrev på hyreskontraktet.

Ärva kötid

Om den bostadssökande avlider, eller flyttar till permanent vårdboende, kan efterlevande make/maka eller sambo (enligt sambolagen) ärva kötiden. Den efterlevande ska ha varit folkbokförd på samma adress som den bostadssökande under de senaste sex månaderna. För att kötiden ska kunna överföras måste den efterlevande kontakta Östhammarshem senast sex månader efter dödsfallet eller inflyttningen på vårdboendet. Detta är det enda fallet som en kötid kan övertas av någon annan.

Dina uppgifter

När du registrerar dig godkänner du att Östhammarshem lagrar, sparar och bearbetar dina personuppgifter som finns i vår databas enligt dataskyddsförordningen (GDPR) och att kreditkontroll och kontroll med tidigare hyresvärdar får genomföras.

2020-03-17

Du ansvarar själv för att uppgifterna om dig stämmer och är aktuella. Logga in på ”Min sida” om något behöver uppdateras eller ändras.

Om Östhammarshem inte kan komma i kontakt med dig, om du inte svarar eller hör av dig inom de tidsgränser vi sätter upp, kommer du inte att bli aktuell som hyresgäst för bostaden i fråga även om du har den längsta kötiden.

Tilldelningsregler

Följande grundkrav tillämpas för att erhålla ett hyreskontrakt hos Östhammarshem

- Inga hyresskulder
- Du ska visa goda referenser från det senaste egna boendet.
- Du ska avse att bo stadigvarande och folkbokföra dig på adressen.
- Inga betalningsanmärkningar
- Inget skuldsaldo hos Kronofogdemyndigheten
- Vid bedömda risker i betalningsförmågan (till exempel visstidsanställning eller låg lön) kan borgensåtagande från person med ekonomiska förutsättningar accepteras.

Inkomst

Som inkomst räknar vi exempelvis:

- inkomst av tjänst (lön)
- inkomst av näringsverksamhet
- pension
- studielån
- aktivitetsersättning
- sjukersättning
- föräldrapenning

Tidsbegränsade ersättningar så som t.ex. arbetslöshetskassa och etableringsersättning godkänns under förutsättning att det finns ett minimum av 150 dagar kvar av ersättningen samt att det finns ett borgensåtagande från person med ekonomiska förutsättningar, alternativt kommunal säkerhet.

Vissa bidragsformer kan medräknas som komplement till ovan inkomsttyper, dock godkänns inte försörjningsstöd.

Borgensman och kapital

Vid bedömda risker i betalningsförmågan (t ex låg lön) kan borgensåtagande från person med ekonomiska förutsättningar accepteras.

Vi kontrollerar att borgensmannen inte har betalningsanmärkningar eller skulder och har tillräcklig inkomst för att kunna klara både sina egna och dina boendekostnader.

Har du låg inkomst, till exempel pension men kan visa att du har sparat kapital väger vi in detta i bedömningen. Vi kräver dock ingen deposition av månadshyror.

2020-03-17

Omflyttning

För de som bor i någon av våra hyreslägenheter i dag är det samma regler som gäller om man önskar byta lägenhet. Man registrerar sig som bostadssökande för att börja samla köpoäng. När man anmäler sitt intresse för en lägenhet konkurrerar man på lika villkor som övriga sökanden. Byte av lägenhet inom Östhammarshem får normalt ske efter 1 års boendetid innan ny bostad kan erbjudas. Visar det sig att inflyttning ligger nära i tid och man tackar ja till erbjudandet får man räkna med att betala hyra för såväl den nuvarande lägenheten som den nya i en månad.

- Byte får inte ske om det finns en skuld i boendet. Även återkommande sena hyresinbetalningar inom det senaste året tas i beaktande.
- Vid eventuellt överslitage som upptäcks vid förbesiktning av lägenheten ska reglering av kostnaden ske före bytet.
- Vid grav vanvård av lägenheten får byte ej ske
- Byte mellan samma storlek av lägenhet inom samma område får ej ske om inte bytet är motiverat av hälsoskäl. I dessa fall ska läkarintyg uppvisas.

Ålder

För att teckna hyresavtal ska du ha fyllt 18 år.

Varje prövning av våra grundkrav görs individuellt.

Avsteg från riktlinjerna

Avsteg från riktlinjerna kan göras i följande fall:

- i enlighet med de överenskommelser som tecknats med Östhammars kommun angående bostadstilldelning för nyanlända anvisade genom bosättningslagen och för ensamkommande barn och ungdomar samt servicelägenheter.
- vid blockuthyrning till kommunen till olika typer av sociala boenden.
- i fall där verksamhet (t.ex. LSS) är beroende av utökade ytor för att fortsatt kunna bedriva verksamhet i befintliga lokaler.
- Uthyrningen kan också ske via andra annonseringskanaler om Östhammarshems kö inte kan leverera kvalificerade sökande vid ett annonseringstillfälle.

För avsteg i andra fall än ovan nämnda beslutar Östhammarshems styrelses arbetsutskott.

Inga diskriminerande krav får ställas

Östhammarshems krav följer diskrimineringslagen. Det innebär att personer inte ska behandlas olika på grund av kön, könsöverskridande identitet, etnicitet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Ålderskrav får förekomma i kategoriboende som ungdoms-, senior- eller trygghetsbostäder.

Krav på att bo stadigvarande

För att få en lägenhet genom Östhammarshem ska du folkbokföra dig och bo stadigvarande i den sökta lägenheten. Undantag gäller om lägenheten är en komplementbostad, d.v.s. en bostad vars syfte är att fungera som kompletterande bostad till det ordinarie boendet i samband med arbete eller studier.

2020-03-17

Hemförsäkring

Du ska ha en gällande hemförsäkring under hela den tid som du bor hos Östhammarshem. Du ansvarar själv för att teckna en hemförsäkring.

Dina uppgifter och våra kontroller

Innan erbjudanden om visning skickas ut gör vi en anmärkningskontroll för att se om du uppfyller våra kriterier för att kunna bli godkänd som hyresgäst. Erbjudanden skickas till de 6-8 sökande som har flest köpoäng för den sökta lägenheten.
Inför kontraktsskrivning gör vi följande kontroller:

- Granskar de handlingar du skickat in för att visa vilka inkomster du har
  - Vid arbete: de tre senaste månadernas lönespecifikationer. Östhammarshem godkänner inte kontant löneutbetalning.
  - Vid studier: antagningsbesked vid studier som berättigar CSN-lån samt utbetalningsplan.
  - Om du är egen företagare ska du kunna styrka detta och uppvisa inkomst. Det kan till exempel vara genom senast inlämnad deklaration till Skatteverket, registerutdrag från Skatteverket, aktuell resultat- och balansrapport eller intyg från revisor.
- Tar en kreditupplysning på dig
- Tar referenser från ditt nuvarande boende, (gäller ej vid ägt boende, exempelvis villa)

För det fall sökande har åberopat oriktiga arbetsgivarintyg, löneutbetalningar eller andra typer av falska intyg, så förlorar den sökande sina köpoäng och spärras i två år från Östhammarshems bostadskö. Vidare kan lämnande av oriktiga uppgifter och intyg komma att leda till en polisanmälan.

Erbjudanden och visningar

Tackar du nej eller inte svarar alls till tre erbjudanden under sex månader så utestängs du från möjligheten att skicka intresseanmälan kommande sex månader. Tänk därför noga igenom vilken/vilka lägenhet/-er du verkligen är intresserad av. Du förlorar inte dina köpoäng under sexmånadersperioden.

När du får ett visningserbjudande är det viktigt att du bokar tid för visning med den som står som kontaktperson. Oftast är det den nuvarande hyresgästen som visar men det kan även vara någon av våra Bovärdar. Efter att du varit och tittat på lägenheten tackar du ja eller nej till erbjudandet. Står du först i tur av dem som tackat ja tittar vi närmare om du uppfyller kriterierna för att beviljas ett hyreskontrakt. Svarar du inte alls ser vi det som ett nej och går vidare med nästa person på tur.

Ibland går det inte att visa lägenheten. Det gäller till exempel nybyggda lägenheter eller lägenheter som håller på att byggas om. Det blir då visning ”på ritning”. Det innebär att du får tacka Ja eller Nej till lägenheten efter att du tittat på en planritning över lägenheten.

Dessa riktlinjer är ett levande dokument som används av de medarbetare som arbetar med uthyrningsfrågor. Policy och riktlinjer gås igenom regelbundet och revideras vid behov.

ANSVARSFULL UTHYRNING AV BOSTÄDER

”Jag vet precis vad jag och min familj är beredda att betala i hyra, och jag vet att vi klarar av det. Men bostadsföretaget påstår att vi måste ha en högre inkomst för att få hyra den lägenhet vi vill bo i.”

”Det finns en man som alltid kan fixa fram lägenheter. Man får betala rejält mer än grannarna som har förstahandskontrakt, man får inga nycklar till porten och till tvättstugan och man kan inte sätta upp sitt namn på dörren. Men vad ska vi göra? Vi måste ju ha någonstans att bo.”

”Jag jobbar så mycket jag kan och när mina olika arbetsgivare ringer in mig. Det är viktigt för mig att visa att jag kan försörja mig och min familj. Men någon lägenhet får vi inte. Det verkar som om socialtjänsten är de enda som kan fixa lägenheter åt folk. Men vi är ju inga socialfall?”

En vägledning från allmännyttan

SABO SVERIGES ALLMÄNNYTTIGA BOSTADSFÖRETAG

Innehåll

Förord	3
Utgångspunkter för ansvarsfull uthyrning av bostäder	4
Den ordinarie bostadsmarknaden	6
Kommunala kontrakt	18
Den svarta bostadsmarknaden	20
Organisatoriska frågor i uthyrningen	28
Folkbokföring	30
Referenser	34

Förord

De allmännyttiga bostadsföretagen har ett samhällsansvar och i detta ligger att bedriva en ansvarsfull uthyrning av bostäder. Bostadsföretagen äger omkring 800 000 lägenheter och varje år flyttar mellan 15 och 20 procent av hyresgästerna, vilket innebär att ett stort antal nya hyresavtal tecknas.

Varje bostadsföretag har någon form av uthyrningspolicy. Den beskriver hur lediga lägenheter ska fördelas och vilka krav som är nödvändiga och rimliga att ställa på en hyresgäst när ett nytt hyresavtal tecknas. Policyn kan behöva ses över med jämna mellanrum och denna vägledning är ett stöd vid en sådan översyn.

Vägledningen fokuserar på den ordinarie uthyrningsverksamheten, samarbetet med kommunen och motarbetandet av den svarta bostadsmarknaden.

Ett särskilt tack riktas till den referensgrupp som har varit knuten till arbetet med att ta fram denna vägledning. Gruppen har bestått av: Maria Söderström, AB Bostaden i Umeå, Katarina Lindh och Malin Lindquist, Falkenbergs Bostads AB, Ulrika Stenson, Förvaltnings AB Framtiden, Anna-Carin Lundblad, Gårdstensbostäder AB, Anki Kvist, Jeanette Berggren och Peter Vogler, Karlskogahem AB, Björn Johansson, Katrineholms Fastighets AB, Elke Herbst och Marie Sundberg, Kopparstaden AB, EvaLena Cronhamn och Thomas Persson, AB Landskronahem, Eva Wiberg-Sunzel, MKB Fastighets AB, Nicklas Öhman, AB PiteBo, Ida Södersten, Telge Bostäder AB, Ulf Lidström, Uppsalahem AB och Henrik Täck, Växjöbostäder AB. Helena Holmberg, konsult med lång erfarenhet av lokalt utvecklingsarbete, har skrivit underlaget till vägledningen och SABOs projektledare har varit Lena Johansson. Charlotta Lundström, Jörgen Mark-Nielsen, Lars Matton och Susanna Wahlberg, SABO, har bidragit med värdefull kunskap.

Stockholm i december 2015

Kurt Eliasson
VD, SABO

Utgångspunkter för ansvarsfull uthyrning av bostäder

Bostadsföretagens verksamhetsidé är att bedriva en ansvarsfull uthyrning av bostäder. Det innebär att bostadsföretag fattar beslut om vem som får och vem som inte får en egen bostad.

Att använda sig av väl fungerande arbetsrutiner och en genomarbetad uthyrningspolicy räddar inte världen och är inte svaret på en hopplös situation på bostadsmarknaden för många desperata människor. Men just på grund av svårighetsgraden i arbetet är det viktigt för bostadsföretag att arbeta efter hållbara, tydliga och transparenta kriterier vid uthyrning av bostäder. Med den överhettning som präglar stora delar av bostadsmarknaden är det nödvändigt att bostadsföretag kan fungera på ett sätt så att både individer och myndigheter kan känna förtroende för arbetsformerna och för att regler inte tillämpas på ett godtyckligt sätt.

Allmännyttiga bostadsföretag arbetar med upplåtelse av bostäder med hyresrätt i egna fastigheter. En hållbar modell för uthyrning och förvaltning av bostadslägenheter är en modell där det finns tydliga och strukturerade vägar in på den ordinarie bostadsmarknaden utan omotiverat höga krav på nya hyresgäster, samtidigt som olovlig uthyrning av lägenheter och kriminell verksamhet motverkas på ett systematiskt sätt.

Köbaserad uthyrning är förhållandevis rättssäkert och transparent. Uthyrningsbeslut baserade på kötid går att motivera och accepteras oftast av de bostadssökande. De ekonomiska kraven bör vara rimliga för att accepteras som hyresgäst.

Bostadsföretag bör arbeta på ett strukturerat sätt med kommunala hyreskontrakt för de personer och hushåll som inte blir godkända som hyresgäster på den ordinarie bostadsmarknaden. Detta kan ske genom att bostadsföretagen tecknar tydliga samarbetsavtal med den egna kommunen där samarbetsformer, omfattning, stöd för de boende med mera, specificeras. De kommunala kontrakten bör, om boendet sköts och fungerar, efter en viss tid leda till ett eget förstahandskontrakt.

Bostadsföretagen bör minimera utrymmet för den svarta bostadsmarknaden dels genom att inrätta system och rutiner för uthyrning, dels genom ett systematiskt samarbete med olika myndigheter.

Bostadsföretagens arbete med uthyrning – arbetsrutiner och uthyrningskriterier – ska vara en funktionell del av företagets verksamhet och bedrivas på ett sätt som bidrar till ett förtroende för bostadsföretaget och för hyresmarknaden i stort bland allmänheten och bland boende och bostadssökande.

En allt tuffare situation på bostadsmarknaden, liksom diskrimineringslagens krav på ett icke-diskriminerande arbetssätt, skärper kraven på bostadsföretagen att sköta uthyrningsverksamheten på ett förtroendeingivande sätt, med transparens och motiverade beslut som nyckelord.

Människor som lever på samhällets marginal har upplevt bortsortering och utanförskap på

bostadsmarknaden såväl som i andra sammanhang. Allmännyttiga bostadsföretag har ett samhällsansvar att genom tydlighet och transparens visa människor som tillhör marginaliserade grupper att deras chanser till ett eget hyreskontrakt är lika goda – eller dåliga – som för alla andra, under förutsättning att man kan visa att hyran kan betalas och att man klarar ett eget boende i största allmänhet.

Den bostadssökande ska kunna förstå vad som krävs av honom eller henne för att kunna få ett eget hyreskontrakt. Handlar det om kötid, och i så fall ungefär hur lång tid? Handlar det om att söka bostad i andra områden? Handlar det om ökad egen aktivitet?

Ur bostadsföretagets perspektiv handlar det om att etablera rutiner som minimerar risken att någon blir diskriminerad. Det är även viktigt att motverka att människor upplever sig diskriminerade för att därmed förebygga anklagelser om diskriminering.

Det är viktigt för förtroende och transparens att bostadsföretagen tillämpar den arbetsordning och den uthyrningspolicy som man har lagt fast och kommunicerar.

Den ordinarie bostadsmarknaden

Den första, och största, delen av den allmännyttiga hyresmarknaden är den ordinarie marknaden, där en eller ett par hyresgäster på ett ordnat sätt tecknar ett hyreskontrakt med ett bostadsföretag och sedan bor i lägenheten tillsammans med eventuell familj. Hyresgästen/hyresgästerna är också folkbokförda i lägenheten.

UTHYRNINGSPOLICY

Hur uthyrningen av bostäder kan och bör organiseras och vilken dynamik som uppstår beror mycket på lokala omständigheter – vilket söktryck som finns på den lokala bostadsmarknaden, hur fastighetsägarstrukturen ser ut, pendlingsmöjligheter till närliggande kommuner, situationen på den lokala arbetsmarknaden med mera. Utifrån de lokala förutsättningarna behöver varje enskilt bostadsföretag arbeta igenom och tydliggöra sin egen uthyrningsverksamhet och formulera en uthyrningspolicy.

Den bostadssökande ska lätt och enkelt kunna förstå hur hela processen går till och vilka kriterier som ligger till grund för beslut. Den som vill ha en lättfattlig information om hur bostäder hyrs ut, samt efter vilka principer och värderingar, ska på ett enkelt sätt få tillgång till detta. Det kan ske vid ansökningstillfället, via bostadsföretagets hemsida eller muntligt. För den som vill ta del av den fullständiga och mer detaljerade uthyrningspolicyn ska det vara möjligt och enkelt att göra det.

Policyn ska vara ett levande dokument som ständigt används av de medarbetare som arbetar med uthyrningsfrågor. Den bör gås igenom och eventuellt revideras regelbundet, exempelvis en gång om året.

Texten nedan ska uppfattas som ett stöd och arbetsmaterial utifrån vilken bostadsföretaget kan arbeta fram sin egen uthyrningspolicy.

Lagar och regler specificerar inte hur fördelning av hyreslägenheter ska gå till i Sverige, utan enskilda bostadsföretag har ett stort ansvar för att utforma den egna verksamheten på ett så bra sätt som möjligt utifrån ägarens krav, ett aktivt samhällsansvar och lokala förutsättningar. Diskrimineringslagen är direkt tillämpbar på hur bostadsföretag arbetar med uthyrning av lägenheter. Den stipulerar att de arbetsformer, regler och kriterier bostadsföretag använder sig av inte får vara direkt eller indirekt diskriminerande mot någon på grund av:

- **Kön**
- **Könsöverskridande identitet eller uttryck**
- **Etnisk tillhörighet**
- **Religion eller annan trosuppfattning**
- **Funktionsnedsättning**
- **Sexuell läggning**
- **Ålder**

VÄGEN TILL ETT HYRESKONTRAKT

1. Det första steget är att den som söker lägenhet ska registrera sig som bostadssökande hos bostadsföretaget, hos bostadsförmedlingen eller på den gemensamma marknadsplatsen.

2. Det andra steget är att den bostadssökande gör en intresseanmälan gällande en specifik lägenhet som utannonseras som ledig. Det är intresseanmälan som aktualiserar den specifika sökanden i processen som rör en specifik lägenhet. Processen bygger alltså på den sökandes önskemål. Eventuell profil på den lediga lägenheten specificeras självklart i annonsen.

3. Det tredje steget är att bostadsföretaget prioriterar mellan dem som har anmält intresse enligt givna och i uthyrningspolicyn uttalade kriterier. Ett lämpligt antal bjuds in till visning och den som är överst i prioriteringsordning av de som är intresserade genomgår nästa steg.

4. Det fjärde steget är en kontroll av att den sökande lever upp till bostadsföretagets krav på hyresgäster i allmänhet och de krav som rör den specifika lägenheten i synnerhet. Kraven ska vara tydliga i uthyrningspolicyn.

5. Det femte steget är ett erbjudande om lägenhet och kontraktsskrivning.

VEM FÅR REGISTRERA SIG SOM BOSTADSSÖKANDE?

Om hyresbostadsmarknaden ska fungera och främja social och geografisk rörlighet bör vem som helst kunna registrera sig som bostadssökande, utan krav på att han eller hon till exempel redan bor i kommunen. Det är rimligt att ha ett ålderskrav, till exempel 16 år, för att få registrera sig som bostadssökande. Det är inte rimligt att redan vid registreringen ställa krav på den bostadssökande. Den som inte lever upp till kraven idag kan göra det vid kontraktsskrivandet.

Det är rimligt att ha ett påvisbart krav på någon form av aktivitet för att stå kvar som sökande genom till exempel en årlig bekräftelse. Tydliga påminnelser bör skickas ut till den enskilde med möjlighet att på olika sätt bekräfta sin registrering.

Det är enligt lag inte tillåtet för bostadsföretag att ta ut en avgift för kö eller förmedling av egna lägenheter. En yrkesmässigt driven bostadsförmedling – privat eller offentlig – har däremot rätt att ta ut köavgift.

Det kan också finnas skäl att i det här skedet påpeka att bostadssökande ska vara en fysisk person och inte en juridisk person.

Läs mer om registrering av uppgifter i samband med uthyrningsprocessen i *Behandling av personuppgifter, inklusive kameraövervakning, vid uthyrning av bostäder. Branschöverenskommelse.* SABO, Fastighetsägarna, 2010.

PRIORITERINGSKRITERIER

Kötid

Det finns inte någon invändningsfri metod för att prioritera mellan bostadssökande. Kriteriet tid som registrerad bostadssökande kan kritiseras för att göra vägen till en bostad lång för ungdomar, nyanlända och människor med svag etablering i samhället. Det kan också gälla människor som kanske inte prioriterar, tänker på eller vet om att de bör registrera sig som bostadssökande, regelbundet förnya sin plats i kön och betala eventuella avgifter. Ett system som bygger på kö löser inte bostadsbehovet snabbt för den som behöver flytta för ett jobb eller utbildning, och kan upplevas som tungrott för lokalt näringsliv som rekryterar nya medarbetare med behov av bostad snabbt.

Köbaserad uthyrning är förhållandevis rättssäkert och transparent. Bostadsföretag måste etablera arbetssätt som bygger på likabehandling och som minimerar risken för diskriminering. Uthyrningsbeslut baserade på tid går att motivera och accepteras oftast av de bostadssökande. Allt detta gör att en fördelning av lägenheter som bygger på tid som registrerad bostadssökande har störst möjlighet att väcka förtroende hos bostadssökande och hos allmänheten.

En väl fungerande digital miljö gör det möjligt för den bostadssökande att snabbt och enkelt se vilken möjlighet han eller hon har att bli aktuell för visning och kontrakt för en specifik lägenhet. Den sökande kan också modifiera sina förväntningar utifrån hur situationen ser ut i olika stadsdelar och bostadsområden och förändra sitt sökmönster för att snabbare bli aktuell för ett hyreskontrakt.

Det är viktigt att kommunicera till bostadssökande, beslutsfattare och allmänhet att systemet inte bygger på en samlad bostadskö. Det handlar inte om en kö med ett visst antal sökande som alla behöver bostad nu, och med en viss given kötid för att få tag på en lägenhet, vilken som helst. Den konkreta bostadskön uppstår inte förrän sökande anmäler intresse till

en specifik utannonserad lägenhet. Vilken tid som krävs för att vara aktuell för ett kontrakt varierar mycket med läge och andra parametrar. Alla registrerade bostadssökande är inte nödvändigtvis personer som står utan bostad eller ens personer som på kort sikt behöver eller vill flytta till en ny bostad.

Poängsystem – en variant på kötid

Enskilda bostadsföretag väljer att använda sig av varianter på en köbaserad fördelningsprincip, till exempel någon form av poängsystem där tid räknas om till poäng. Ett poängsystem kan ta hänsyn till flera parametrar. Det kan till exempel låta interna och externa sökande finnas med i samma system genom att ge tid som registrerad extern bostadssökande och tid som boende olika poängvärden. Hur kösystemet än byggs upp bör lättbegriplighet och transparens vara överordnade värden.

Egna hyresgäster som vill flytta inom beståndet

Det enskilda bostadsföretaget behöver ta ställning till vilken prioritet man vill ge interna sökande gentemot externa sökande. Det kan vara rimligt att underlätta för befintliga hyresgäster att flytta inom beståndet, eftersom intern omflyttning kan leda till att enskilda hyresgäster kan flytta till ett boende som passar dem bättre och i slutändan blir en lägenhet tillgänglig för externa sökande. Situationen på den lokala marknaden kan dock vara sådan att eventuella förturer för interna sökande blockerar hela systemet för externa sökande. Ett alternativ kan vara att införa någon form av begränsning i hur långa flyttkedjor som tillåts i varje enskilt fall.

Om egna hyresgäster ska ges någon förtur alls behöver uthyrningspolicyn svara på om interna sökande behöver anmäla sig som bostadssökande eller om de prioriteras enbart utifrån boendetid i företaget. Uthyrningspolicyn behöver också svara på om interna sökande alltid går före externa sökande när en specifik ledig lägenhet ska förmedlas, eller om man arbetar med kvoter eller någon annan fördelningsprincip.

Annans rätt att överta hyresrätten

Oavsett vilka uthyrningskriterier ett bostadsföretag väljer att tillämpa innehåller hyreslagen tvingande regler om familjemedlemmars och andras rätt att få överta en bostadshyresrätt i vissa situationer.

I samband med bodelning kan en make eller sambo få överta en lägenhet som varit avsedd att vara makarnas/sambornas gemensamma hem. Även utan att det är fråga om en bodelning kan en sambo – under vissa förutsättningar som närmare framgår av sambolagen – få överta en lägenhet. En efterlevande make kan också få ta över en lägenhet utan att bodelning har skett. I dessa beskrivna fall måste hyresvärden acceptera förändringen och kan inte ifrågasätta ekonomin eller andra omständigheter hänförliga till den person som ska överta lägenheten.

Hyreslagen ger även en hyresgäst rätt att överlåta sin hyresrätt till en närstående person. En närstående person kan förutom make eller sambo vara en släkting, det vill säga en något vidare kategori människor än de som på familjerättslig grund kan få överta en lägenhet. En förutsättning för att överlåtelse ska få ske till en närstående person är att denne varaktigt har sammanbott med hyresgästen under cirka tre år. Vidare ska hyresvärden skäligen kunna nöja sig med den nya hyresgästen, det vill säga kunna ställa krav på att den nya hyresgästen har tillräcklig inkomst och i övrigt är skötsam. Denna rätt till överlåtelse kan även åberopas av ett dödsbo. Hyreslagen inne-

håller också en regel som ger en hyresgäst rätt att under vissa förutsättningar byta sin lägenhet för att få en annan bostad. Slutligen finns också en rätt för en medhyresgäst och en make eller sambo som, utan att vara hyresgäst, har sin bostad i en lägenhet, att få överta hyreskontraktet för egen del om medhyresgästernas gemensamma rätt alternativt hyresgästens rätt till hyresrätten upphör. Även i sistnämnda fall ska hyresvärden skäligen kunna nöja sig med den nya hyresgästen.

Förturer

Varje bostadsmarknad behöver finna lösningar för att hantera bostadsbehoven för människor som inte har förutsättningar att få ett eget boende på den ordinarie marknaden. I Sverige hanteras oftast detta genom kommunala eller sociala kontrakt, något som ibland kallas den sekundära bostadsmarknaden. Genom samarbetsavtal mellan bostadsföretag och kommuner avskiljs ett antal lägenheter från den ordinarie uthyrningsprocessen och ställs istället till kommunernas förfogande. Kommunala kontrakt diskuteras mer i nästa kapitel.

Ett antal andra typer av förturer kan också bli aktuella. Olika former av särlösningar framförs ibland i den bostadspolitiska debatten som ett sätt att lösa problemen för grupper som har det extra svårt att få tag på en bostad. Bostadsföretag kan få i uppdrag av ägaren att vid sidan av de kommunala kontrakten tillhandahålla lägenheter till ungdomar, nyanlända, låginkomsttagare eller andra grupper som bedöms som svaga på bostadsmarknaden genom särskilda förturslösningar. Bostadsföretag kan också få i uppdrag, eller sättas under mer eller mindre uttalat tryck, att genom förturer med kort varsel tillhandahålla lägenheter till personer som rekryterats till näringsliv, förvaltning eller till ett idrottslag och som önskar flytta till kommunen.

I det interna arbetet och i dialogen med beslutsfattare, media och allmänhet behöver bostadsföretaget vara tydligt med vilka konsekvenser olika förturslösningar kan få. Förturer minskar utbudet av lägenheter på den ordinarie bostadsmarknaden. Förturer som riktar sig till en viss grupp riskerar att göra vägen till den ordinarie bostadsmarknaden längre för andra. De människor som har svårigheter att etablera sig på bostadsmarknaden är också de som har mest att vinna på att den ordinarie uthyrningen fungerar på ett så transparent och förutsebart sätt som möjligt. Förturer baserade på grupptillhörighet kommer att väcka misstro hos vissa. Eventuella förturer till så kallade nyckelpersoner kan öppna för godtycklighet.

Bostadsföretagets sätt att arbeta med förturer behöver formuleras i den skriftliga uthyrningspolicyn, hur beslut fattas och av vem. Transparens och tydlighet bör vara ledord även här.

GRUNDKRAV FÖR ATT FÅ EN LÄGENHET

De ekonomiska krav ett bostadsföretag ställer på nya hyresgäster behöver utgöra en balans mellan det självklara och legitima kravet på nya hyresgäster att de kommer att betala sin hyra och öppenheten och möjligheten för människor att etablera sig på bostadsmarknaden.

Bostadsföretag bör ställa rimliga ekonomiska krav på nya hyresgäster. Flera företag har släppt på kravet att den bostadssökande ska visa att han eller hon har inkomster på flera gånger hyran. Det handlar om sänkta trösklar in på den ordinarie bostadsmarknaden men är också ett tecken på ett perspektivskifte i synen på hyresgästen.

Likafullt måste varje bostadsföretag arbeta fram svar på frågor om krav på inkomstnivå och inkomstslag. Ska man över huvud taget kräva av bostadssökande att redovisa sina inkomster och i så fall hur, eller om en kreditupplysning ger en fullgod indikation på en blivande hyresgästs betalningsförmåga och betalningsdisciplin.

VAD SÄGER FORSKNINGEN?

Vid den studie som Martin Grander (2015) gjorde inom ramen för forskningsprojektet Nyttan med allmännyttan framkom att så gott som alla allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag ställer någon form av krav på hyresgäster vid tecknande av nytt hyreskontrakt. De flesta, nästan nio av tio, ställer inkomstkrav – ofta formulerat som att bruttoinkomsten ska vara tre till fyra gånger högre än månadshyran.

Kravet på en specifik inkomst är ofta baserat på branschpraxis. Det finns inte något stöd i forskning för att en viss inkomst är en legitim indikator för att visa på hushållens betalningsförmåga. Tvärtom visar studier av Stone (2010) att inkomstkraven ger en missvisande bild av hur hushållen själva upplever förhållandet mellan inkomst och boendekostnad. I en annan studie pekar Hulchanski (1995), som har studerat inkomstkrav i Kanada från 1880 och framåt, på att svårigheten i att definiera inkomst skapar legitimitetsproblem för inkomstkravet. Vems inkomst och vilken typ av inkomst ska räknas? Granders studie av den svenska allmännyttan visar också att det finns stora olikheter i vad som räknas som inkomst. Fyra av tio bolag godkänner exempelvis inte försörjningsstöd eller bostadsbidrag som inkomst för att komma upp till nivån i inkomstkravet. Flera bostadsbolag godkänner inte temporära inkomster från anställning utan kräver fast och tillsvidare förvärvsanställning. Grander pekar på att bostadsbidraget är en del av den svenska universella bostadspolitiken som skapar möjligheter för även individer med begränsad ekonomi att få tillträde till den generella marknaden, varför underkännande av bostadsbidrag som inkomst underminerar den svenska bostadspolitiska modellen. Vidare menar han att policys som begränsar typer av anställning inte ligger i linje med den samtida arbetsmarknaden, som i högre utsträckning präglas av korta kontrakt, egenföretagande samt anställning via bemanningstjänster och därmed mer oregelbunden inkomst.

Hulchanski pekar vidare på att en viss inkomst från förvärvsarbete, eller andra typer av inkomst, inte nödvändigtvis hänger samman med varken betalningsförmåga eller betalningsvilja. Han visar att hushållen står för fler typer av resurser som påverkar betalningsmöjligheten än de traditionella inkomsterna från förvärvsarbete. Exempelvis kan ett inkomstfattigt hushåll som är skickligt på att laga mat och har ett stort nätverk av familj och vänner som hjälper till med hushållsuppgifter uppvisa betydligt större betalningsförmåga än ett hushåll med högre inkomst och sämre resurser inom hushållet. Dessutom pekar han på att den informella ekonomin ofta är avgörande för betalningsförmågan. Hulchanski menar därmed att inkomstkrav är missledande som indikator och att det enda som de faktiskt lyckas göra är att peka ut inkomstfattiga hushåll.

Pågående forskning av Martin Grander visar också på att flera allmännyttiga bostadsbolag i Sverige idag har släppt kravet på en specifik inkomst just av anledningen att man inte säkert kan säga hur en viss inkomst verkligen påverkar betalningsförmågan och betalningsviljan.

Inkomstslag

För många är vägen in på arbetsmarknaden olika former av tillfälliga anställningar, som därför är särskilt vanliga för ungdomar och utrikes födda. Många har flera arbetsgivare och det har blivit vanligare med timanställningar. Ett krav på tillsvidareanställning utestänger därför stora delar av befolkningen. En tillsvidareanställning ger inte heller någon livslång inkomstgaranti, uppsägningar förekommer i många branscher. Det kan också vara nödvändigt att se över ansökningsformulär och liknande, för att ge plats åt flera arbetsgivare och inkomstkällor.

Många bostadsföretag gör komplicerade uppräkningar av olika inkomstslag i uthyrningspolicyn. Ett alternativt förhållningssätt är att hålla denna uppräkning kort och istället i huvudsak låta den bostadssökande visa och styrka sina inkomster.

Ett sätt att formulera sig är att godkänd inkomst är inkomst av tjänst (lön), av eget företagande, av kapital, pension, av myndighet beviljat stöd eller bidrag, som till exempel bostadsbidrag, eller på annat sätt styrkt inkomst.

Inkomstnivå

En fast inkomst är ingen garanti för punktliga hyresinbetalningar. Bostadsefterfrågan bestäms dels av betalningsviljan, dels av betalningsförmågan eller köpkraften. Det finns de som väljer att låta en stor del av inkomsten gå till hyran och istället drar in på andra levnadsomkostnader för att kunna prioritera ett visst boende. Samtidigt finns det de som trots en hög inkomst och låg hyra ändå inte prioriterar att betala sin hyra. Att ensidigt förlita sig på schablonberäkningar löser inte allt. Ur hyresvärdens perspektiv är det viktiga att hushållet kan betala hyran och varje bostadssökande förtjänar att få en individuell bedömning.

Borgen

Om den bostadssökande inte når upp till kraven att få teckna kontrakt kan avtal få tecknas med kommunal eller privat borgen.

Att styrka sin inkomst

Om bostadsföretag kräver av bostadssökande att styrka sin inkomst kommer företaget att begära och få ta del av olika intyg och underlag. Det är då nödvändigt att etablera rutiner för granskning och kontroll. Det förekommer förfalskningar och ändrade sakuppgifter. Det förekommer arbetsgivarintyg där den angivna arbetsgivaren är ett företag som inte finns eller som inte är registrerat som arbetsgivare. Det förekommer skenanställningar. Denna hantering behöver kvalitetssäkras. Gör det därför till rutin att begära att få se original, kontrollera uppgifter mot offentliga register eller begära att få se andra underlag än de formella intygen.

För tillfälliga anställningar och för egna företagare, särskilt för enskild firma, kan det vara nödvändigt att basera en bedömning av betalningsförmåga på de senaste månadernas eller det senaste halvårets påvisbara inkomster.

Att inte kräva att inkomst styrks

Det finns företag som helt låter den bostadssökande bedöma sin möjlighet att betala hyran genom att inte kräva att han eller hon ska styrka sin inkomst. Den uppenbara fördelen är minskat arbete med granskning och kontroll och att incitamentet att manipulera eller förfalska dokument för att påvisa en viss inkomstnivå försvinner. Förhållningssättet är inte utan risker, vare sig för hyresvärd eller för den hyresgäst som eventuellt överskattar sin betalningsförmåga. Erfarenheterna av detta förhållningssätt är än så länge begränsade.

Försörjningsstöd

Den enskildes rätt till bistånd regleras i socialtjänstlagen. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Målet för socialtjänsten är att hjälpa den enskilde så att han eller hon kan klara sig utan försörjningsstöd. I väntan på att detta blir möjligt har den enskilde – under vissa förutsättningar – rätt till ekonomiskt bistånd. En individuell behovsprövning görs alltid. För att ha rätt till bistånd ska den enskilde göra vad han eller hon kan för att bidra till sin egen försörjning, bland annat genom att försöka få ett arbete.

Rätten till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen bygger alltså inte på inkomstbortfallsprincipen utan på en individuell behovsbedömning som omprövas. Ekonomiskt bistånd är således helt relaterat till det enskilda hushållets behov.

Försörjningsstödet är uppdelat i två delar: dels en norm som gäller för hela landet (riksnormen), dels en del som gäller rätt till ersättning för skäliga kostnader för ett antal andra behovsposter, bland annat boende och hushållsel.

Enligt Socialstyrelsen har den genomsnittliga biståndstiden per hushåll ökat från 4,3 månader till 6,6 månader under åren 1990–2013. De senaste två åren har dock biståndstiden minskat något från 6,6 till 6,5 månader.

De flesta får alltså försörjningsstöd under ett begränsat antal månader. Stödet är inte heller avsett att vara en långsiktig inkomstkälla. Försörjningsstödet upphör så fort en person får en inkomst som överstiger normen. Det kan vara arbete och därmed lön eller ersättning från till exempel socialförsäkringssystemet eller från en arbetslöshetsförsäkring. Försörjningsstöd är således en tillfällig inkomstkälla, som sådan i någon mån jämförbar med de i arbetslivet allt vanligare timanställningarna och tidsbegränsade anställningarna.

Bostadsföretagen har idag varierande förhållningssätt när det gäller om försörjningsstöd ska accepteras eller inte som inkomstkälla vid tecknande av ett nytt hyresavtal. Mot ett accepterande talar att inkomstkällan inte är långsiktig och därmed osäker. För ett accepterande talar att det är hyresgästens betalningsförmåga som är det viktiga, inte varifrån pengarna kommer.

Om försörjningsstöd och andra tillfälliga inkomstkällor inte räknas som adekvat inkomst leder det till att en stor grupp människor blir utestängda från den ordinarie bostadsmarknaden under en kortare eller längre tid. Kommunen tvingas då hitta andra lösningar och nyttan med det allmännyttiga bostadsföretaget kan ifrågasättas.

I det allmännyttiga syfte som ett kommunalt bostadsföretag har ingår ett samhällsansvar. Det övergripande syftet är att främja bostadsförsörjningen och i det ingår att vända sig till alla och att tillgodose olika bostadsbehov. Det är svårt att uppnå detta syfte om bostadssökande nekas att teckna hyresavtal enbart av den anledningen att han eller hon har försörjningsstöd som inkomstkälla.

Det är lättare att uppnå syftet genom att avstå från standardiserade villkor avseende inkomstkälla vid nytecknande av hyreskontrakt och istället göra en individuell bedömning av den bostadssökandes möjligheter att betala hyran. Ur hyresvärdens perspektiv är det viktiga att hushållet kan betala hyran. Varje bostadssökande förtjänar att få en individuell bedömning av betalningsförmågan.

Det finns indikationer på att det förekommer att kommuner försöker få personer som lever på försörjningsstöd att flytta till andra kommuner av rent kommunalekonomiska skäl (Annadotter, Blomé 2014). Bostadsföretag kan därför behöva ta särskild ställning till om man ska göra skillnad på bostadssökande med försörjningsstöd beviljat från den egna kommunen, respektive inflyttande med försörjningsstöd från andra kommuner. Det är inte minst viktigt för allmännyttiga bostadsföretag som är nyckelaktörer i sina respektive kommuner.

Etableringsersättning

Etableringsersättning är det bidrag personer som har fått uppehållstillstånd får under de två år som följer på uppehållstillståndet. Etableringsersättning godkänns av Arbetsförmedlingen men betalas ut av Försäkringskassan, och etableringsersättning är därmed ett av svensk myndighet godkänt stöd eller bidrag enligt ovan. Om en nyanländ inte har egen försörjning efter två år övergår personen till kommunens försörjningsstöd. Etableringsersättningen ingår i ett större system av insatser för nyanlända, och frågor som rör nyanlända med etableringsersättning behöver hanteras i samråd med den egna kommunen och andra kommuner.

Utvecklingsområden med särskilda uthyrningskrav

En del bostadsföretag ställer särskilda krav på nya hyresgäster i vissa, särskilt utsatta, bostadsområden under en viss tid. Det kan vara att kräva förvärvsinkomst eller att inte acceptera försörjningsstöd som inkomst. Det finns ett behov att följa upp och utvärdera vilka effekter sådana särskilda uthyrningsregler har på den lokala utvecklingen och på andra stadsdelar och bostadsområden.

Kreditupplysning, skulder och betalningsanmärkningar

En kreditupplysning ger uppgift om eventuella skulder och betalningsanmärkningar hos en bostadssökande. Hyresskulder från tidigare boende och många betalningsanmärkningar som ligger nära i tiden kan vara skäl att neka en ny hyresgäst kontrakt. Men det är inte rimligt med en nolltolerans mot alla typer av skulder eller betalningsanmärkningar.

En avgränsning kan vara att kräva att skuldsaldot hos Kronofogden ska vara reglerat och att sätta en gräns på antal betalningsanmärkningar. Det är också rimligt att göra skillnad på och visa större restriktivitet mot hyresrelaterade skulder och betalningsanmärkningar jämfört med andra skulder och betalningsanmärkningar. Utrymmet för subjektiva bedömningar bör minimeras.

SKÖTSAMHET OCH REFERENSER

En historia av allvarliga och/eller upprepade boendestörningar i närtid är en indikation på att en hyresgäst inte klarar ett eget boende. Det kan vara rimligt att inhämta referenser från tidigare hyresvärdar, eller från andra referenter för den som inte har haft en egen bostad i Sverige tidigare. Referenser får endast inhämtas från den eller dem som den bostadssökande uppger. Den som i egenskap av referensperson får en förfrågan om en bostadssökande bör före ett utlämnande av uppgifter ha förvissat sig om att han eller hon har angetts som referensperson i ansökan/intresseanmälan. Dokumentation av referenser bör vara kortfattad men funktionell, stå i överensstämmelse med personuppgiftslagen samt gallras när uppgifterna inte längre behövs.

Läs mer om registrering av uppgifter i samband med uthyrningsprocessen i *Behandling av personuppgifter, inklusive kameraövervakning, vid uthyrning av bostäder. Branschöverenskommelse.* SABO, Fastighetsägarna, 2010.

FAMILJESTORLEK

En del bostadsföretag sätter upp begränsningar i antal personer för varje lägenhetsstorlek. Syftet är att förebygga trångboddhet och att begränsa antalet boende till det antal en byggnad eller lägenhet är avsedd och dimensionerad för, men också att ge hyresgäster kraft att stå emot trycket från släktingar och vänner, som kan insistera på att få hjälp med tak över huvudet.

Det är rimligt att begränsa antalet personer i hushållet vid uthyrningstillfället, men med vetskap om att det över tid inte är möjligt att hålla fast vid en sådan begränsning. En familj kan få fler barn och det är inte heller möjligt att begränsa hyresgästers rätt att ta in inneboende, så länge hyresvärden inte lider men eller hyresgästen kan upprätthålla sin vårdnadsplikt över lägenheten. Detta gäller så länge hyresgästen själv bor kvar i lägenheten och är folkbokförd där.

FOLKBOKFÖRINGSADRESS OCH STADIGVARANDE BOENDE

Det är rimligt och viktigt att göra tydligt i uthyrningspolicyn och i kontraktet att en förutsättning för hyreskontrakt är att hyresgästen stadigvarande bor i och är skriven i lägenheten, och att detta kommer att följas upp av bostadsföretaget. Av detta följer att en person bara kan teckna ett hyreskontrakt med företaget.

KATEGORIBOENDEN

De bostadsföretag som har olika former av kategoriboenden – seniorboende, studentboende, ungdomsboende, kollektivboende – ska tydligt ange de särskilda krav som är knutna till den specifika lägenheten när den annonseras ut.

HEMFÖRSÄKRING

Att samtliga hyresgäster har tecknat hemförsäkring är viktigt för att kriser ska kunna hanteras på bästa möjliga sätt. Ett sätt att stimulera hyresgäster att teckna hemförsäkring i samband med kontraktsskrivning är att bostadsföretaget ger prisvärda erbjudanden i samarbete med försäkringsbolag. Företaget kan uppmana eller ställa som krav på blivande hyresgäster att teckna hemförsäkring. Man ska dock vara medveten om att det under pågående hyrestid kan vara svårt att säga upp en hyresgäst på grund av utebliven betalning av försäkringspremie. Frågan om hemförsäkring bör finnas med i uthyrningspolicyn.

TVÅ PÅ KONTRAKTET

Om två personer skaffar en lägenhet för att tillsammans bo där kan det finnas ett värde i att båda står på hyreskontraktet. Det bidrar till en tydlighet gentemot myndigheter och utbetalare av olika bidrag om vilka som faktiskt bor i lägenheten. Fördelen med detta är att de blir solidariskt ansvariga för hyresbetalningarna medan nackdelen är en ökad administration. I de fall det blir aktuellt med delgivning av olika handlingar krävs delgivning av var och en av hyresgästerna vilket kan medföra svårigheter för bostadsföretaget.

Om ett bostadsföretag tillåter att flera personer står på hyreskontraktet bör det finnas en beredskap att, innan kontraktet skrivs på, kontrollera att det inte rör sig om en skenrelation eller att parterna inte avser att bo tillsammans.

ANDRAHANDSUTHYRNING

Bostadsföretag bör tydligt ange vilka skäl och vilka tidsramar företaget accepterar för att godkänna andrahandsuthyrning. Hyresgästen måste visa att han eller hon har beaktansvärda skäl för andrahandsuthyrningen. Exempel på beaktansvärda skäl kan vara ålder eller sjukdom, tillfälligt arbete eller studier på annan ort, längre utlandsvistelse eller särskilda familjeförhållanden. Det kan också finnas andra särskilda skäl än de som har nämnts ovan.

Ett bostadsföretag kan välja att anamma en något mer generös hållning gentemot andrahandsuthyrning än vedertagen praxis. En riktig och godkänd andrahandsuthyrning ger trygghet för så väl förstahands- som andrahandshyresgästerna, liksom för bostadsföretaget som vet vem som bor i lägenheten och under vilka villkor. Bostadsföretaget bör alltid aktivt upplysa andrahandshyresgästen om vilken hyra förstahandshyresgästen betalar för den aktuella lägenheten, för att minska förekomsten av överhyror. Bostadsföretag måste också kontrollera och följa upp de tidsramar som andrahandskontraktet är tecknat under.

SNABB OCH SYSTEMATISK REAKTION PÅ UTEBLIVEN HYRA

Det finns ingen forskning eller systematisk kunskap som visar att bostadsföretagens hyresinbetalningar sköts sämre när bostadsföretagen sänker trösklarna till den ordinarie bostadsmarknaden. Dåliga betalare kommer alltid att finnas. Det är en självklarhet att bostadsföretag ställer krav på full betalning i rätt tid. Men inte heller den boende som slarvar med sin hyresinbetalning har något att vinna på att tiden rinner iväg och hyresskulden växer. En viktig del i ett socialt ansvar för bostadsföretag är snabba och systematiska reaktioner på utebliven hyra, så att hyresgästen får incitament till snabb rättelse och att normen om betalningsdisciplin hålls uppe.

BEAKTANSVÄRDA SKÄL FÖR ANDRAHANDSUTHYRNING

1. Ålder eller sjukdom

En hyresgäst kan ha beaktansvärda skäl för uthyrning om hon eller han läggs in på sjukhus eller annat tillfälligt boende på grund av ålder eller sjukdom. Hyresvärden bör inte ta ställning till om det är sannolikt att hyresgästen kommer att återvända till lägenheten. Däremot försvagas skälen för uthyrningen ju längre tid hyresgästen vistas borta från lägenheten. Samtycke till uthyrning bör i regel ges för högst ett år i taget. Den sammanlagda tiden bör normalt inte överstiga tre år.

2. Tillfälligt arbete på annan ort

För att tillfälligt arbete på annan ort ska utgöra beaktansvärda skäl för uthyrning bör orten ligga längre bort än vad som kan anses utgöra normalt pendlingsavstånd, det vill säga mer än cirka åtta till tio mil och en restid som överstiger en och en halv timme per dag, enkel väg. Samtycke till uthyrning bör i regel ges för högst ett år i taget. Den sammanlagda tiden bör normalt inte överstiga tre år.

3. Studier på annan ort

För att studier på annan ort ska utgöra beaktansvärda skäl för uthyrning bör orten ligga längre bort än vad som kan anses utgöra normalt pendlingsavstånd, det vill säga mer än cirka åtta till tio mil och en restid som överstiger en och en halv timme per dag, enkel väg. Samtycke bör ges för ett år i taget och sammanlagt tre år.

4. Särskilda familjeförhållanden

Särskilda familjeförhållanden kan vara när en hyresgäst vill provbo i ett parförhållande. Det blivande samboparet ska inte tidigare ha bott tillsammans. Provboende kan ske i den enes eller andres bostad eller i en gemensamt anskaffad bostad. Samtycke till uthyrning bör inte ges för längre tid än ett år.

5. Andra skäl

Hyresgästen kan ha beaktansvärda skäl även i andra fall än de som har nämnts ovan. Det ska vara fråga om särskilda situationer där hyresgästen har såväl påtagliga skäl att inte använda lägenheten som skäl att behålla anknytningen till den. Som exempel kan nämnas vård av nära anhörig i dennes hem eller om hyresgästen är frihetsberövad. Samtycke till uthyrning bör i regel ges för högst ett år i taget. Den sammanlagda tiden bör normalt inte överstiga tre år.

Riktlinjer för andrahandsuthyrning, SABO och Fastighetsägarna 2015

Kommunala kontrakt

De flesta kommuner har några former av kommunala – även kallade sociala – hyreskontrakt. Det kan innebära att kommunen tecknar ett förstahandskontrakt med hyresvärden för att hyra ut lägenheten i andra hand till personer och familjer som inte blir godkända som hyresgäster på den ordinarie bostadsmarknaden.

Kommunala kontrakt är ett viktigt verktyg för kommunerna att hjälpa personer och familjer som står långt från den ordinarie bostadsmarknaden. Rätt hanterade fungerar de kommunala kontrakten också väl för bostadsföretagen. Ett väl utvecklat samarbete med respektive kommun för att utveckla kvaliteten i arbetet med de kommunala kontrakten är fundamentalt. Kommunerna måste ge arbetet en adekvat organisation och tillräckliga resurser. Hanteringen av kommunala kontrakt måste möta höga professionella krav. Ofta är boendet kopplat till krav på tillsyn och andra särskilda villkor. De boende har inget besittningsskydd gentemot bostadsföretaget så länge de hyr i andra hand av kommunen.

Av Sveriges knappt 4,7 miljoner bostäder år 2014 var 1,7 miljoner hyreslägenheter. Drygt 16 000 av dessa hyrdes ut med kommunala kontrakt. Antalet beräknas öka med cirka 800 lägenheter per år enligt Boverket. Kommunala hyreskontrakt finns i 90 procent av de svenska kommunerna, och i nästan alla dessa bygger det på ett samarbete mellan kommunen, oftast via socialtjänsten, och det allmännyttiga bostadsföretaget. Endast en tredjedel av kommunerna har liknande samarbete med privata hyresvärdar.

En del kommuner har tecknat avtal med bostadsföretag och andra hyresvärdar om ett antal lägenheter som ställs till socialtjänstens förfogande varje år. I andra kommuner söker socialtjänsten en lägenhet åt gången, allteftersom behovet uppstår. En del samarbetsavtal mellan kommun och bostadsföretag förutsätter tillsyn från socialtjänsten, andra inte. Denna verksamhet är mer etablerad i större kommuner och i storstadsregionerna, och mindre i småkommuner och i glesbygd.

En utvecklingstendens är att de kommunala kontrakten, som tidigare ofta var samlade i trappuppgångar och hela hus, numera sprids i beståndet. På det sättet är det inte känt bland grannar vilka lägenheter som omfattas av kommunala kontrakt och boendet är inte lika stigmatiserande. Nästan alla kommuner har ett uttalat mål att kommunala kontrakt ska leda till ett ordinarie boende.

NEDANSTÅENDE PUNKTER KAN TJÄNA SOM UNDERLAG FÖR ARBETET MED KOMMUNALA KONTRAKT PÅ LOKAL NIVÅ:

- **Ett väl fungerande arbete förutsätter ett tydligt samarbetsavtal mellan bostadsföretag och kommun. En modell som fungerar väl på många håll är ett avtal som tydligt anger det antal lägenheter bostadsföretaget förbinder sig att ställa till förfogande per år. Detta avtal förnyas årsvis.**

- **I avtalet behöver en ansvarsfördelning tydligt specificeras. Det måste vara kommunens/socialtjänstens uppgift att prioritera mellan klienternas behov. Hyresgäster måste få ett garanterat stöd, så att de klarar sitt boende. Den som uppenbart missköter sig bör inte bo kvar med kommunalt kontrakt i ordinarie bostadsbestånd.**

- **Den som hyr bostad med kommunalt kontrakt och som sköter sitt boende och betalar hyran i tid garanteras ett ordinarie hyreskontrakt efter en bestämd tidsgräns, till exempel högst 18 månader. De kommunala kontrakten bör inte löpa på slentrianmässigt.**

- **Kommunernas markanvisningar till byggande av bostäder bör innehålla krav på att fastighetsägaren tecknar avtal med kommunen om att upplåta ett visst antal lägenheter med kommunala kontrakt.**

- **De privata fastighetsägarna måste också vara med och ta ansvar. Den delen av branschen kan stimuleras genom markanvisningsinstrumentet. För fastighetsägare som inte har vana vid den här typen av socialt ansvarstagande är också tydlighet i ansvarsfördelning och stödet från kommun och socialtjänst viktigt för förtroendet.**

- **Sprid de kommunala kontrakten över beståndet. Målsättningen är att enskilda områden inte ska bli överrepresenterade avseende förekomst av kommunala kontrakt. Idealet är att övriga boende aldrig ska märka av att det finns kommunala kontrakt i det egna området.**

Boverket 2014, Socialstyrelsen 2015, SKL 2015, Eliasson 2015

Den svarta bostadsmarknaden

Det finns också en svart hyresbostadsmarknad. Den svarta bostadsmarknaden är den som existerar utanför lagen. Den där personen som bostadsföretaget har tecknat hyresavtal med inte bor i lägenheten, utan istället hyr ut i andra, tredje eller fjärde hand utan hyresvärdens godkännande eller vetskap. Den där människor betalar pengar varje månad för att få ett falskt hyreskontrakt och en folkbokföringsadress men inte någonstans att bo. Den där ettor och tvåor fylls med madrasser och våningssängar. Den där 10, 20, 30 personer kan vara folkbokförda i samma lägenhet. Delar av den svarta bostadsmarknaden har en intim koppling till olika former av bidragsbedrägerier och kriminalitet.

Den svarta bostadsmarknaden ger många människor tak över huvudet och existerar för att de legala vägarna till ett kontrakt är stängda, eller upplevs som stängda. Den existerar för att människor vill hjälpa sina släktingar och vänner till en bostad, men också för att kriminella krafter ser möjligheter att tjäna pengar på andra människors desperation och utsatthet. På den svarta bostadsmarknaden vet inte bostadsföretaget vilka som bor i lägenheterna. Vem det än är, och hur många de än är som bor i en specifik lägenhet, så bor hur som helst inte kontraktsinnehavaren där.

DEN SVARTA BOSTADSMARKNADEN BESTÅR AV OLIKA FÖRETEELSER SOM ÄR MER ELLER MINDRE ALLVARLIGA.

- **När kontraktsinnehavaren hyr ut lägenheten till andra utan att själv bo där och utan tillstånd från bostadsföretaget. Detta kan vara skäl för uppsägning av hyreskontraktet.**
- **När folkbokföringsregistret inte stämmer överens med verkliga förhållanden. Här finns en gråskala, från mindre allvarliga fel till stora och systematiska felaktigheter med omfattande konsekvenser.**
- **När olika former av bidragsfusk och bidragsbedrägerier grundar sig på oriktiga uppgifter om människors boende.**
- **När handel med lägenhetskontrakt och bokföringsadresser är en del av kriminell – ibland grov, storskalig och organiserad – verksamhet.**

Boverket har definierat den svarta bostadsmarknaden som otillåten andrahandsuthyrning, handel med hyreskontrakt och bedrägeri.

Hur stor den svarta bostadsmarknaden är vet ingen eftersom fenomenet inte är systematiskt undersökt. Flera bostadsföretag gör bedömningen att det kan röra sig om fem till tio procent av det egna beståndet. Andra bostadsföretag anser sig ha belägg för att problemet inte existerar hos dem. Boverket har i rapporter beskrivit problematiken med den svarta bostadsmarknaden, men inte heller de har vågat dra bestämda slutsatser om omfattningen.

Den svarta bostadsmarknaden är som störst i de delar av landet som har störst bostadsbrist. Marknaden drivs av enskildas desperata behov av tak över huvudet, men också av behovet av en folkbokföringsadress med allt vad det för med sig.

Den svarta bostadsmarknaden korrumperar den ordinarie bostadsmarknaden, undergräver kösystemen, ligger till grund för bidragsbedrägerier och fungerar som en bas för organiserad brottslighet. Den svarta bostadsmarknaden, och många av dess mekanismer, är den första bostadsmarknad som många nyanlända och nyetablerade i vårt land möter.

HANDEL MED FÖRSTAHANDSKONTRAKT ELLER OLOVLIG ANDRAHANDSUTHYRNING

Den svarta bostadsmarknaden består huvudsakligen av två skilda företeelser. Dels en svart, brottslig handel med förstahandskontrakt, dels en olovlig andrahandsuthyrning, som innebär att den person som bostadsföretaget har tecknat hyresavtal med inte själv bor i lägenheten.

Den svarta handeln med hyreskontrakt är ofta välorganiserad. En metod är falska byten med manipulerade intyg och olika former av transaktioner i samband med tecknande av hyreskontrakt. En annan metod är att mindre seriösa fastighetsägare, fastighetsförvaltare eller enskilda medarbetare vid bostadsföretag, eventuellt med hjälp av någon form av förmedlare, säljer förstahandskontrakt svart. Detta kan bland annat ske genom manipulationer av bostadskön.

Polisen är tydlig med att denna olagliga hantering ingår i organiserade kriminella nätverks väletablerade affärsverksamhet. En enkät som Fastighetsägarna genomförde 2006 indikerade att svarthandeln i Stockholm, Solna och Sundbyberg då omsatte minst 1,2 miljarder årligen – och inget talar för att denna omsättning har minskat sedan dess.

Att denna verksamhet bedrivs och är så omfattande beror på att det fungerar. Brottsaktiva etablerar ett brottsmanus som de kan använda sig av gång på gång när vinsterna är stora, kontrollerna otillräckliga och riskerna för att åka fast är små. Verksamheten är likafullt farlig och flera mord på senare år har en koppling till personer som ägnar sig åt svarthandel med hyreskontrakt i Stockholmsområdet.

Intervju Kristian Halldin, Polisen, Stockholm

Den olovliga andrahandsuthyrningen kan se annorlunda ut. Här följer några exempel på olika tillvägagångssätt.

- **En kontraktsinnehavare lämnar sin lägenhet och flyttar till en annan bostad, men låter släktingar, vänner eller någon okänd i behov av en bostad nyttja bostaden utan hyresvärdens kännedom som en väntjänst och utan att själv tjäna något på det.**
- **Det kan också förekomma att man tar ut en överhyra från sina olovliga andrahandshyresgäster och därmed gör en ekonomisk förtjänst.**
- **Kontraktsinnehavaren gör egen vinning genom olika former av bidragsbedrägerier.**
- **Kontraktsinnehavaren bor någon annanstans men är fortsatt folkbokförd i lägenheten och uppbär de bostadsrelaterade bidragen. Detta samtidigt som någon annan bor i lägenheten och betalar hyran som bidragen var avsedda att täcka, eventuellt också med hjälp av bostadsrelaterade bidrag.**
- **Ett par med barn anmäler skilsmässa eller separation, och den ena parten skriver sig på en annan folkbokföringsadress. I verkligheten bor paret fortsatt tillsammans men uppbär de bidrag som är relaterade till barnfamiljer med separerade föräldrar. Dessutom uppbär man eventuellt bostadsrelaterade bidrag för två lägenheter. Den andra lägenheten kanske ingår i hanteringen som beskrivs under nästa kategori.**

Olovlig andrahandsuthyrning kan vara en del av en organiserad och kanske också storskalig kriminell verksamhet. Det kan röra sig om små- eller storskalig förmedling av lägenheter eller folkbokföringsadresser.

- **Enskilda kan betala hyra till en kontraktsinnehavare eller en svart förmedlare för att tillsammans med flera – ibland många – andra få en sängplats eller en madrass i en lägenhet.**
- **Enskilda kan också betala en summa varje månad till en svart förmedlare av folkbokföringsadresser, och få en adress där personen kan skriva sig och ta emot sin post men utan att få tillgång till en bostad.**

Det förtjänar att understrykas igen att omfattningen av det ovanstående inte är känd. Det förekommer givetvis också varianter. Förekomsten av den svarta bostadsmarknaden, och de fenomen och den kriminalitet som härrör till den, har varit välkänd under många år av personer i och nära bostadsbranschen. Men för att arbeta vidare med frågor om omfattning av, företeelser inom och effekter av den svarta bostadsmarknaden krävs systematisk kunskapsuppbyggnad.

DE MEST UTSATTAS BOSTADSMARKNAD

De olovliga andrahandshyresgästerna är ofta de mest utsatta människorna på svensk bostadsmarknad. Den svarta bostadsmarknaden är förkastlig, men den ger också tak över huvudet för några av de människor som står längst från den ordinarie bostadsmarknaden.

Den svarta bostadsmarknaden innefattar mekanismer som riskerar att skärpa människors utanförskap ytterligare. Kontakter med svarta kontrakts- och bostadsförmedlare kan leda till skuldsättning. Det kan röra sig om skulder som måste betalas – kanske under direkt hot om skada till liv och lem – före varje annan räkning eller faktura. Detta kan leda till ytterligare

skuldsättning, vilket gör steget in på den ordinarie bostadsmarknaden ännu längre.

Skulder, en otrygg boendesituation och frekventa flyttar kan i sin tur leda till ohälsa och svårigheter att skapa struktur i vardagen, och därmed minskade möjligheter och förmåga att försörja sig själv.

Det är lätt att känna empati gentemot de människor som är hänvisade till den svarta bostadsmarknaden för att lösa sina grundläggande behov av en bostad. Det kan vara frestande för bostadsföretag att låta allt vara, att låta olovliga andrahandshyresgäster bo där de bor och leva sina liv så gott de kan istället för att gräva fram kedjor av svårlösta situationer.

Samtidigt är det de som står längst från den ordinarie bostadsmarknaden som har mest att vinna på att så många lägenheter som möjligt hanteras inom det ordinarie systemet så att kön kan betas av, respektive kan ställas till förfogande för kommunala kontrakt. Det är dock ett argument som knappast gläder den enskilde som kan ha hyrt en lägenhet olovligt och som riskerar att ställas på gatan. Det är troligen inte heller ett argument som bär om massmedia väljer att lyfta fram en enskild familj som riskerar att förlora sitt boende. Därför måste bostadsföretag vara proaktiva i sin kommunikation mot hyresgäster, beslutsfattare, media och allmänhet när man väljer att ta tag i dessa frågor.

SAMHÄLLET OCH DEN SVARTA BOSTADSMARKNADEN

Den svarta bostadsmarknaden innebär också samhällsrisker.

- **Välfärden kan bara fungera om människor känner tillit till systemet. Flera av företeelserna som beskrivs ovan innebär brott mot välfärdssystemet. Det innebär att skattepengar missbrukas, vilket tar resurser från verksamheter och individer med stora behov. Men forskning visar att den ekonomiska skada som välfärdsbedrägerier leder till är mindre jämfört med den tillitsskada som uppstår. I Sverige är tilliten till myndigheter och medmänniskor generellt hög jämfört med övriga världen, och allt tyder på att detta sociala kapital är en av vårt samhälles viktigaste tillgångar – en tillgång som måste vårdas.**

- **Rent konkret kan därför den svarta bostadsmarknaden, och de bidragsbedrägerier och den kriminalitet som är kopplad till den, bidra till en korruption av bostadsmarknadens sätt att fungera men också av välfärdssystemen. Enskilda medarbetare och tjänstemän, både inom bostadsföretag och inom välfärdsmyndigheterna, riskerar att bli cyniska när olovligheter och olagligheter tillåts rulla på under lång tid utan systematiska motåtgärder.**

- **Den svarta bostadsmarknaden för också med sig direkta risker på samhällsnivå. Räddningsinsatser kan försvåras när ett stort och okänt antal människor bor i lägenheterna, alternativt när många fler är folkbokförda i en brinnande lägenhet än de som faktiskt bor där. Sjukvårdens smittspårningar vid utbrott av smittsamma sjukdomar kan också försvåras, vilket kan få allvarliga konsekvenser.**

- **Kommuner, regioner, landsting och andra myndigheter är också beroende av att folkbokföringen stämmer överens med verkligheten, eftersom den ligger till grund för planering, finansiering och utveckling av offentliga verksamheter som förskola, skola, sjukvård och äldreomsorg. Dimensionering av andra samhällstjänster som sophämtning och kollektivtrafik är också beroende av data från folkbokföringen.**

BOSTADSFÖRETAG OCH DEN SVARTA BOSTADSMARKNADEN

För bostadsföretag är det viktigt att veta vem som bor i de egna lägenheterna och ha ordning och reda i det egna beståndet.

- **Fungerande bostadsområden bygger på fungerande normsystem. Bostadsområden där "alla" vet att regler och policys säger en sak, men verkligheten fungerar på ett helt annat sätt, förfaller snart, både fysiskt och moraliskt. Vi människor tenderar att anpassa vårt agerande till vad som fungerar och inte fungerar i verkligheten i en specifik kontext, snarare än till policytexter och formulerade värdegrunder.**

- **Om olovlig och olaglig verksamhet tillåts fungera ostört i bostadsområdena riskerar bostadsföretagens medarbetare att drabbas av hot och våld när deras ordinarie arbete krockar med de alternativa maktstrukturer som tillåtits breda ut sig.**

- **Förfallna hyresbetalningar, störningar och andra problem är svårare att hantera när det inte är den person som bostadsföretaget har tecknat hyresavtal med som bor i lägenheten.**

- **Hus som bebos av många som är okända för bostadsföretaget utsätts för extra slitage i lägenheter, trapphus och gårdar. Portar och tvättstugedörrar kan ställas upp genom olika ingrepp, vilket kan skada dörrar och lås samt omintetgöra skalskyddet.**

- **Kringboende riskerar att utsättas för störningar, när enskilda lägenheter bebos av många personer, och när de som bor i lägenheterna inte har en direkt relation till bostadsföretaget.**

- **Olovliga andrahandshyresgäster tenderar att inte anmäla fel när det behövs av rädsla att bli avslöjade. En liten vattenläcka som inte skadeanmäls i ett tidigt skede kan bli till en översvämning och en omfattande och dyr vattenskada.**

HUR MOTVERKA DEN SVARTA BOSTADSMARKNADEN?

Bostadsföretag kan vidta åtgärder i flera steg för att minska utrymmet för den svarta bostadsmarknaden.

1. Reagera på alla signaler om avvikelser

Snabba och tydliga reaktioner mot normavvikelser är den bästa metoden för att motverka större och mer allvarliga normförflyttningar i bostadsområdena. Det kan handla om sena hyresinbetalningar, folkbokföringsadresser som inte stämmer, störningar, klotter, vandalism, vapen- eller människohandel eller signaler om narkotikahantering. Oavsett vilken form av avvikelse bör bostadsföretagen reagera och agera, i nära samverkan med olika myndigheter.

En viktig signal om olovlig andrahandsuthyrning eller hantering eller handel med folkbokföringsadresser kan vara att onormalt många är folkbokförda i samma lägenhet. Bostadsföretag kan behöva utveckla ett samarbete med Skatteverket för att få en systematik i hur, och med vilken regelbundenhet, varningssignaler förs över mellan Skatteverket och bostadsföretagen.

2. Agera vid kontraktsskrivning med nya hyresgäster

- **Var tydliga med kravet att kontraktsinnehavaren ska bo i lägenheten.**
- **Kontrollera alltid efter en viss tid med Skatteverkets folkbokföringsregister att kontraktsinnehavaren har folkbokfört sig på adressen.**
- **Vidta någon åtgärd – ring upp eller gå och knacka på – för att se att personen ifråga faktiskt bor i lägenheten.**
- **Kontrollera byten särskilt noga. Kontrollera folkbokföringsadress och andra indikationer på att den sökande verkligen har bott i bytesobjektet. Kontrollera att byteslägenheten verkligen finns genom lägenhetsregistret.**
- **Kontrollera om nya hyresgäster äger ett annat boende.**
- **Var tydlig med att det är otillåtet att upplåta utrymmen som inte är avsedda att bo i, såsom källarförråd eller vindsutrymmen, för övernattning.**

3. Kartlägg den svarta bostadsmarknadens omfattning inom det egna beståndet

Ett effektivt arbete mot den olovliga och olagliga hanteringen av lägenheter och folkbokföringsadresser förutsätter kunskap om den svarta bostadsmarknadens omfattning i det egna beståndet.

En kartläggning kan genomföras med flera olika metoder:

- **Ta tillvara på signaler om avvikelser. Signaler kan komma från Skatteverket utifrån folkbokföringsregistret eller från andra myndigheter som genomför tillsyn av olika slag i bostadsområdena, såsom brand- eller miljötillsyn eller Försäkringskassan. Signaler kan komma från egna medarbetare, via störningsanmälningar eller från entreprenörer.**
- **Genomför egna systematiska kontroller av de egna hyreskontrakten mot folkbokföringsregistret, hus för hus, gata för gata.**
- **Om eller när fastighetsbolaget med egen personal besöker hyresgäster i relevanta fastighetstekniska frågor; badrum, fönster, kök, är det en bra metod att samtidigt vara vaken på tecken på olovligt, olagligt och kanske hälsovådligt boende i lägenheterna.**

En kartläggning av den svarta bostadsmarknaden lokalt ligger till grund för varje ytterligare åtgärd.

4. Systematisera hanteringen av olovlig andrahandsuthyrning

Kartläggning och lyhördhet kommer att leda till ett antal konkreta ärenden där kontraktsinnehavaren inte är folkbokförd på adressen, eller ett orimligt antal personer är folkbokförda i samma lägenhet.

Om företaget inte redan har en arbetsgång måste en sådan formuleras för hur dessa ärenden hanteras. En erfarenhet som flera bostadsföretag har gjort är att många kontraktsinnehavare självmant säger upp sina kontrakt enbart efter en första kontakt. Andra kontraktsinnehavare väljer att flytta tillbaka sin folkbokföringsadress till lägenheten, vilket kan vara i sin ordning så länge personen i fråga verkligen bor i lägenheten.

Vad händer med de olovliga andrahandshyresgästerna? Det kan handla om barnfamiljer

som har bott i flera år i en lägenhet i ett område där nätverk, barnens kamrater, förskola och skola finns. Frågan är inte enkel, kunskap och erfarenheter från olika håll behöver samlas ihop och olika handlingsalternativ behöver formuleras.

Några bostadsföretag har använt sig av tidsbegränsade amnestier som en del i ett systematiskt arbete mot olovliga andrahandsuthyrningar. Det är dock inte självklart att frångå bostadskön och tillåta personer som har bott utan lov att teckna ett åtråvärt förstahandskontrakt.

Vilka strategier man än väljer så måste detta arbete med nödvändighet drivas i nära samarbete med kommunens socialtjänst och de kommunala kontrakten är ett av verktygen.

5. Bygg upp kontakten med myndigheter

Ytterst är den svarta bostadsmarknaden, och de oegentligheter och den kriminalitet som kan kopplas till den, ett samhällsproblem. Den svarta bostadsmarknaden, inklusive felaktigheter i folkbokföringen och bidragsbedrägerier, kan bara motverkas effektivt om arbetet drivs av de olika myndigheter som äger de olika systemen. Bostadsföretagen behöver därför ingå i fungerande nätverk med olika myndigheter. Ett bostadsföretag som bestämmer sig för att arbeta långtgående och systematiskt med att motverka den svarta bostadsmarknaden kan behöva inleda det arbetet med strategiska möten med nyckelpersoner inom de myndigheter som är direkt berörda. Men drivkraften i arbetet måste finnas hos de olika myndigheterna, annars blir arbetet omöjligt.

Skatteverket är ansvarigt för folkbokföringen, och bör vara intresserat av att medverka aktivt i detta arbete. De hjälper till med utdrag ur folkbokföringsregistret och kan dessutom slå larm när de själva upptäcker att ett orimligt antal personer är folkbokförda i samma lägenhet.

Försäkringskassan är den största bidragsutbetalande myndigheten och den myndighet som har arbetat mest med kontroll och uppföljning av bidragsutbetalningar. Flera av de bidrag Försäkringskassan har ansvar för är beroende av att bidragssökande visar upp korrekta intyg från bostadsföretag. Försäkringskassan lokalt bör välkomna, eller kanske själva ta initiativ till, ett systematiskt samarbete med bostadsföretag. Försäkringskassan har också möjlighet att göra hembesök hos misstänkta bidragsbedragare.

Kommunens socialtjänst är en nyckelpartner i det här sammanhanget som i så många andra. Socialtjänsten lyder under socialtjänstlagen, och ska alltid ha de egna klienternas bästa för ögonen. Hur inriktad den enskilda kommunen är på kontroll för att försäkra sig om korrekta uppgifter och korrekta utbetalningar, och därmed vilka resurser som finns för uppföljning och kontroll, är ytterst en kommunalpolitisk fråga.

Kommunens miljö- och brandtillsyn är primärt riktad mot fastighetsägare och bostadsföretag. Men den kan också fungera som ett stöd för bostadsföretagen i arbetet för fungerande bostadsområden.

Polisen är en viktig aktör i sammanhanget. Varje bostadsföretag bör ha en eller flera egna kontakter med den lokala polisen, för att hantera sådana här ärenden och för en mängd andra frågeställningar och problem som finns lokalt i bostadsområdena.

MYNDIGHETSSAMARBETE FÖR ATT BEKÄMPA ORGANISERAD BROTTSLIGHET

Svenska myndigheter samarbetar sedan några år på ett systematiskt sätt för att förebygga och bekämpa organiserad brottslighet, systemhotande brottslighet och brott mot välfärdssystemen. Arbetet försvåras av att det finns skarpa gränser mellan olika myndigheter vilket försvårar upptäckt av felaktiga utbetalningar från olika välfärdssystem till en och samma individ.

Sekretessbestämmelser omöjliggör fritt uppgiftsbyte mellan myndigheter eller att myndigheter bygger upp gemensamma register. Möjligheterna till utbyte av information mellan myndigheter vid misstankar om oegentligheter har dock ökats i och med inrättandet av lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet.

Även om denna lag nu finns, så kan kommunernas socialtjänster endast ta emot, men aldrig lämna ifrån sig, uppgifter om enskilda fall till andra myndigheter.

Ett myndighetssamarbete kan vara olika uppbyggt och bedrivas med olika grad av engagemang i olika delar av landet, dels beroende av att problembilden ser olika ut på olika håll, dels beroende av att samarbete och nätverkande av nödvändighet alltid är personberoende.

Hur som helst bör kännedomen om bostadsföretagens nyckelroll i välfärdssystemet vara väl utbredd bland lokala myndighetsföreträdare. När ett bostadsföretag tar kontakt med olika myndigheter för att upprätta samarbete om dessa frågor bör bostadsföretaget kunna förvänta sig en välkomnande och positiv attityd.

Läs mer: ***Intyget som dörröppnare till välfärdssystemet. En rapport om välfärdsbrott med felaktiga intyg.*** **Rapport 2015:8, Brå.**

Källor till kapitlet om den svarta bostadsmarknaden är intervjuer och möten med företrädare för ett antal bostadsföretag, med företrädare för olika myndigheter, samtal med SABOs referensgrupp samt massmediarapportering som alla finns redovisade i referensförteckningen.

Organisatoriska frågor i uthyrningen

BOSTADSFÖRMEDLING ELLER INTE?

De flesta allmännyttiga bostadsföretag hanterar hela processen kring uthyrning själva, allt från utannonsering av lediga lägenheter till köer och intresseanmälningar. I storstadsregionerna finns dock offentliga bostadsförmedlingar eller marknadsplatser, normalt ägda antingen av en kommun eller gemensamt av kommun, privata och allmännyttiga bostadsföretag, som hjälper fastighetsägarna med utannonsering av lägenheter och administration och teknik för delar av uthyrningsprocessen.

Vilken modell som tillämpas beror huvudsakligen på lokala förutsättningar. En kommunal bostadsförmedling inrättas om det fattas ett politiskt beslut om saken, och i många delar av landet är frågan inte aktuell. Men allt fler allmännyttiga och privata fastighetsägare väljer att ta hjälp av de befintliga offentliga bostadsförmedlingarna eller bostadsmarknadsplatserna.

Fastighetsägare och bostadsföretag behöver inte använda sig av samma urvalskriterier bara för att de är anslutna till samma bostadsförmedling eller bostadsmarknadsplats.

EXEMPEL PÅ BOSTADSFÖRMEDLINGAR ELLER MARKNADSPLATSER:

Bostadsförmedlingen i Stockholm: www.bostad.stockholm.se
BoPlats Göteborg: www.nya.boplats.se
BoPlats Syd: www.boplatssyd.se
Bostadsförmedlingen i Kungsbacka: bostadsformedling.kungsbacka.se
Boplats Växjö: www.boplats.vaxjo.se

SYSTEM OCH RUTINER SOM MINIMERAR RISKEN FÖR MISSBRUK

Vare sig delar av uthyrningsprocessen hanteras i en offentlig förmedling eller om bostadsföretaget har hand om hela processen inom den egna organisationen måste de administrativa och tekniska system som hanterar köer och sökprocess vara säkra. Om någon exempelvis manipulerar köerna ska detta gå att upptäcka i efterhand. Rutiner måste inkludera att flera har inblick i processerna, att dilemman diskuteras och att beslut fattas av fler än en person när så behövs samt dokumenteras väl. Genom digitalisering finns alla förutsättningar att möta höga krav på tydlighet, transparens, flexibilitet och möjligheter att genomföra efterkontroller.

Hanteringen av personuppgifter, lagring, rensningsrutiner, behandlingen av olika uppgiftsslag, med mera, måste dessutom vara i överensstämmelse med personuppgiftslagen, PuL, och också i övrigt möta högt ställda etiska krav.

Hur bostadsförmedlingen än hanteras behöver personlig hjälp finnas till hands för människor som på grund av funktionshinder, språksvårigheter eller kanske ålder inte har möjlighet att hantera bostadssökandet på egen hand från en dator.

Det är självklart att som arbetsgivare ha förtroende för de egna medarbetarna. Samtidigt är uthyrningsprocessen en förtroendekänslig verksamhet och de som arbetar med den kan sättas under starkt tryck att påverka processen på illegitima sätt. Det har förekommit att anställda i allmännyttiga bostadsföretag manipulerat bostadskön. Det har förekommit att medarbetare har blivit erbjudna och accepterat betalning för att utnyttja sin position till att påverka vem som får en lägenhet.

Säkra system och administrativa rutiner är ett skydd för enskilda medarbetare som sätts under tryck, frestelse eller kanske till och med hot om att påverka uthyrningsprocessen. Det ska vara svårt att manipulera processen, och risken för upptäckt ska vara uppenbar. Frågor om påtryckningar och hot behöver tas upp på internutbildningar och arbetsplatsträffar. På så sätt ges den enskilde medarbetaren stöd för att avvisa påtryckningar.

Folkbokföring

Den mest grundläggande registreringen av befolkningen i Sverige är folkbokföringen. Folkbokföringen registrerar alla som bor i Sverige, och på vilken plats var och en bor. Man anses bo där man regelmässigt har sin dygnsvila eller där man har sitt hemvist. Folkbokföringen registrerar inte bara i vilken kommun och i vilken fastighet var och en bor, utan också i vilken lägenhet.

Många rättigheter och skyldigheter är beroende av:

- **att vi är folkbokförda, och**
- **var vi är folkbokförda.**

Var en person ska betala sin skatt är beroende av var han eller hon är folkbokförd. Var en person ska rösta beror på var han eller hon är folkbokförd. En persons rätt till olika former av bidrag, stöd och hjälp, är kopplat till folkbokföringen. Myndigheter skickar normalt sett post till den adress där personen är folkbokförd.

Uppgifterna i folkbokföringsregistret, inklusive ändringar av uppgifter, förs automatiskt vidare från Skatteverket till flera andra myndigheter såsom Försäkringskassan, Migrationsverket, Lantmäteriet, Centrala Studiestödsnämnden, Pensionsmyndigheten, Transportstyrelsen (som bland annat har hand om bil- och körkortsregister), kommunerna liksom landstingens och regionernas sjukvårdsförvaltningar. Myndigheter kontaktar normalt sett invånarna via post till folkbokföringsadressen.

HYRESKONTRAKTET, FOLKBOKFÖRINGEN OCH BOSTADSRELATERADE BIDRAG

Hyreskontraktet är en viktig handling. Bostadsföretag är ingen myndighet men måste arbeta utifrån vetskapen att hyreskontraktet kan spela en viktig roll i myndigheters arbete med stöd och bidrag, liksom kontroll av var människor bor och till vilken boendekostnad.

Hyreskontraktet bör vara svårt eller omöjligt att förfalska. Det bör vara svårt eller omöjligt att ändra uppgifter på avtalet utan att det syns. Det bör synas tydlig skillnad mellan original och kopia. Rent praktiskt kan det handla om papperskvalitet, stämplar, färger. Alternativt väljer en del bostadsföretag att helt digitalisera denna hantering, och enbart arbeta med elektroniska avtal. Ett komplement till ett styrkt hyresavtal är att visa upp hyresavier för exempelvis socialtjänsten.

Man behöver dock i normalfallet inte visa upp ett hyreskontrakt för att anmäla bostadsadress till Skatteverket.

Hyreskontrakt, eller hyresavier och andra hyresspecifikationer, fungerar också som intyg i kontakten med flera bidragssystem. Boendekostnaderna, liksom vilka personer som bor i bostaden, ligger till grund för storleken på olika bostadsbaserade bidrag. Oftast gör bidragsutbetalande myndigheter en bedömning av att bostadens och hyrans storlek är rimliga i förhållande till hushållets storlek och behov. En väg till ökad transparens och ett stöd till bidragsbetalande myndigheters arbete kan vara att samdebitera alla kostnader (lägenhet, eventuell bilplats, eventuellt övrigt) på samma hyresavi.

DE BIDRAG ELLER EKONOMISKA STÖD SOM GRUNDAS PÅ BOENDEKOSTNADER ÄR FÖR NÄRVARANDE:

Försörjningsstöd, som hanteras av kommunernas socialnämnder.

Kommunalt bostadstillägg, som en del personer med fysiskt eller psykiskt funktionshinder är berättigade till.

Bostadsbidrag, som utges av Försäkringskassan, och som en del barnfamiljer, studenter eller unga under 29 år är berättigade till. Bostadsbidrag kan fås för högst 60 kvm av bostaden. Det finns också bostadsbidrag till rekryter eller till personer som genomgår militär utbildning.

Bostadstillägg, som utges av Försäkringskassan, för personer med aktivitetsersättning eller sjukersättning.

Boendetillägg, som utges av Försäkringskassan, för personer som tidigare har fått tidsbegränsad sjukersättning.

Bostadsersättning, som utges av Försäkringskassan till en del av de personer som uppbär etableringsersättning som är ensamboende i egen bostad där han eller hon är folkbokförd.

Bostadstillägg för pensionärer med låg pension, som utges av Pensionsmyndigheten.

Förutom boendekostnaderna påverkar alltså hushållets sammansättning rätten till och storleken på olika bidrag och stöd. Det handlar om en ensam eller två vuxna har ansvar för hushållet, och det handlar om antalet hemmaboende barn. Dessa omständigheter ligger till grund för storleken på försörjningsstödet, avgör rätten till etableringstillägg för den som uppbär etableringsersättning, men påverkar också de flesta ersättningar och bidrag ovan. En separerad förälder med barnen boende hos sig kan få underhållsstöd från Försäkringskassan, om den andre föräldern inte kan eller vägrar betala underhållsbidrag för sitt barn. En korrekt hantering av dessa stöd och bidrag förutsätter att de bygger på sanningsenliga uppgifter om relationer och separationer.

Icke korrekta uppgifter om människors boendekostnader och andra boendeförhållanden leder till felaktiga utbetalningar av ersättningar, stöd och bidrag. Ett problem i sammanhanget är mångfalden av bidrag och att de olika utbetalande myndigheterna inte regelmässigt kommunicerar och kontrollerar uppgifter med varandra.

Ett annat problem är rena förfalskningar och manipulationer av dokument som rör boendet. Att vara medveten om det och, om nödvändigt, kvalitetssäkra hanteringen av hyreskontrakt, hyresavier och andra specifikationer, är en del av bostadsföretagens samhällsansvar för att minimera risken för att dokumenten fungerar som underlag för felaktiga bidragsutbetalningar.

Läs mer: ***Intyget som dörröppnare till välfärdssystemet,*** **Rapport 2015:8, Brå.**

FAKTA OM FOLKBOKFÖRINGEN

Dessa personuppgifter registreras i folkbokföringssystemet:

- **Namn**
- **Personnummer**
- **Adress**
- **Fastighet, lägenhet, församling och kommun**
- **Maka, make, barn, föräldrar, vårdnadshavare och adoption**
- **Födelsehemort och födelseort**
- **Medborgarskap**
- **Civilstånd**
- **Flyttning till Sverige**
- **Avregistrering från folkbokföringen på grund av flyttning utomlands, dödsfall eller annat skäl**

Folkbokföringsregistret hanteras av Skatteverket. Uppgifterna i folkbokföringsregistret är offentliga, förutom för de individer som har skyddad identitet på grund av att de lever under hot. En del uppgifter som betraktas som känsliga (bland annat om könsbyte eller om adoption) är inte heller offentliga. Bostadsföretag, liksom andra, kan begära att få ta del av uppgifter ur folkbokföringen. Enstaka uppgifter kan man få via e-post. Större utdrag ur registret kan man få via brev eller fax på grund av bestämmelserna i personuppgiftslagen om elektronisk hantering av personuppgifter.

Läs mer om folkbokföringsregistret på www.skatteverket.se.

Läs mer om försörjningsstöd på www.socialstyrelsen.se/hittarattmyndighet/ekonomisktbistand/forsorjningsstod

Läs mer om Försäkringskassans olika stöd och bidrag på www.forsakringskassan.se samt om Pensionsmyndigheten på pensionsmyndigheten.se.

”Det är så skönt med tydliga regler och transparens i uthyrningen. Förr kunde det bli så mycket tjafs. Eller jo, det kan bli tjafs idag med, för folk är ju desperata. Men om man bara förklarar hur det fungerar så brukar det ordna sig.”
Nurcan Aslan, uthyrare,
Bostads AB Poseidon, Hjällbo

”Jag tycker verkligen att vi måste arbeta fram nya uthyrningskriterier i vårt företag. Vi lägger alltför mycket i uthyrarnas knä som det är idag och det är inte riktigt rättvist mot dem.”
Björn Johansson, marknadschef,
Katrineholms Fastighets AB

Referenser

Intervjuer och samtal
Nurcan Aslan, Bostads AB Poseidon, distrikt Hjällbo, Göteborg
Andera Kassar, Bostads AB Poseidon, distrikt Hjällbo, Göteborg
Svante Lahti, Bostads AB Poseidon, distrikt Hjällbo, Göteborg
Charles Ntege, Bostads AB Poseidon, distrikt Hjällbo, Göteborg
Robert Englund, Fastighets AB Balder
Per-Henrik Hartmann, Familjebostäder i Göteborg AB
Siv Undén, Familjebostäder i Göteborg AB, distrikt Bergsjön
Björn Johansson, Katrineholms Fastighets AB, Katrineholm
Eva Nygren, Telge Bostäder AB, Södertälje
Lisbeth Orre, Telge Bostäder AB, Södertälje
Ida Södersten, Telge Bostäder AB, Södertälje
Thomas Steiner, Social resursförvaltning, Göteborg
Mattias Tegefjord, Mitt Alby
Micael Nilsson, Boverket
Peter Fausö, Försäkringskassan
Stefan Fristedt, Skatteverket
Kristian Halldin, Regionala underrättelsesektionen, Polisen, Stockholm

SABOs referensgrupp
Maria Söderström, AB Bostaden i Umeå
Katarina Lindh och Malin Lindquist, Falkenbergs Bostads AB
Ulrika Stenson, Förvaltnings AB Framtiden
Anna-Carin Lundblad, Gårdstensbostäder AB
Anki Kvist, Jeanette Berggren och Peter Vogler, Karlskogahem AB
Björn Johansson, Katrineholms Fastighets AB
Elke Herbst och Marie Sundberg, Kopparstaden AB
EvaLena Cronhamn och Thomas Persson, AB Landskronahem
Eva Wiberg-Sunzel, MKB Fastighets AB
Nicklas Öhman, AB PiteBo
Ida Södersten, Telge Bostäder AB
Ulf Lidström, Uppsalahem AB
Henrik Täck, Växjöbostäder AB

Artiklar
Dagens Nyheter *"Albybor som hyr svart får ta över kontrakt."* 2014-12-01
Dagens Samhälle *"Hyreskontrakt tynger socialtjänsten."* #23 2015
Dagens Samhälle *"Felaktig bild av bostadsbristen i Stockholm."* #43 2014
Dagens Samhälle *"Därför bör kommuner satsa på kommunala kontrakt."*. Eliasson, Kurt 2015-02-12
FastighetsNytt *"Amnesti för andrahandshyresgäster på Albyberget."* 2014-11-24
Hem & Hyra *"Organiserad brottslighet bakom svarta lägenhetsaffärer."* 2015-04-28
Helsingborgs Dagblad *"Olaglig uthyrning skapar orättvisor."* 2015-01-18
Lokaltidningen Mitt i *"Anställd begärde muta för hyreskontrakt."* 2015-08-26

Litteratur och rapporter

Annadotter, Kerstin och Blomé, Gunnar. *Uthyrningspolicy – jämförelse och diskussion av uthyrningsregler i nio bostadsföretag med fördjupning för Landskrona stad.* KTH Bygg- och fastighetsekonomi. Rapport 2014:4

Polismyndigheten m.fl statliga myndigheter. Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2014. Redovisningen av resultatet av den särskilda satsningen mot den grova organiserade brottsligheten. 2014

Boverket. *Boendesituationen för nyanlända.* Rapport 2015:40

Boverket. *Boverkets nulägesbeskrivning – en del av romsk inkludering 2012-2032.* Rapport 2014:27

Boverket. *Dåligt fungerande bostadsmarknader.* Rapport 2011:30

Boverket. *Hur fördelar fastighetsägare lägenheter?* 2009

Boverket. *Nyanländas boendesituation – delrapport.* Rapport 2015:10

Boverket. *Uppföljning av den sekundära bostadsmarknaden* 2013. De sociala hyreskontraktens kvantitativa utveckling åren 2008–2013. Rapport 2014:36

Brå. *Intyget som dörröppnare till välfärdssystemet.* En rapport om välfärdsbrott med felaktiga intyg. Rapport 2015:8

Fastighetskontoret Göteborg. Bostadsenhetens årsrapport 2014. Rollen som hyresvärd och anskaffare av bostäder. 2014

Fastighetsägarna. *Missbruket av bytesrätten – en rapport om svarthandeln med hyreslägenheter i Stockholm.* 2006

Grander, M. (2015). *Allmännyttans samhällsansvar.* In T. Salonen (Ed.), *Nyttan med allmännyttan.* Stockholm: Liber

HSB, Västsvenska Handelskammaren. *Bostadsbristens pris.* En konsekvensanalys för Stor-Göteborg. Rapport 2014:1

Hulchanski, J. David. (1995). The concept of housing affordability: Six contemporary uses of the housing expenditure-to-income ratio. *Housing studies,* 10(4), 471-491

Regionala underrättelsesektionen, polisregion Stockholm. *Illegal handel med lägenhetskontrakt inom den organiserade brottsligheten i Stockholm.* 2015

Regeringskansliet. *Bostad sökes.* Slutrapport från den nationella hemlöshetssamordnaren. 2014

Regeringskansliet. *Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.* Näringsdepartementet. Ds 2015:35

SABO, Fastighetsägarna. *Behandling av personuppgifter, inklusive kameraövervakning, vid uthyrning av bostäder.* Branschöverenskommelse. 2010

SABO, Fastighetsägarna. *Riktlinjer för andrahandsuthyrning.* 2015

SKL. *Sociala kontrakt – ekonomiska förutsättningar.* PM 2015-06-01

Socialstyrelsen. *Den sekundära bostadsmarknaden.* 2015

Stockholms handelskammare. *Stockholmsregionens utmaningar. Nu brådskar nya lösningar.* Rapport 2014:7

Stone, Michael E. (2010). *What is housing affordability? The case for the residual income approach. Housing Policy Debate*, Vol 17(1), 151-184

ANSVARSFULL UTHYRNING AV BOSTÄDER

De allmännyttiga bostadsföretagen har ett samhällsansvar och i detta ligger att bedriva en ansvarsfull uthyrning av bostäder. Bostadsföretagen äger omkring 800 000 lägenheter och varje år flyttar mellan 15 och 20 procent av hyresgästerna, vilket innebär att ett stort antal nya hyresavtal tecknas.

Varje bostadsföretag har någon form av uthyrningspolicy. Den beskriver hur lediga lägenheter ska fördelas och vilka krav som är nödvändiga och rimliga att ställa på en hyresgäst när ett nytt hyresavtal tecknas. Policyn kan behöva ses över med jämna mellanrum och denna vägledning är ett stöd vid en sådan översyn.

Vägledningen fokuserar på den ordinarie uthyrningsverksamheten, samarbetet med kommunen och motarbetandet av den svarta bostadsmarknaden.

SABO SVERIGES ALLMÄNNYTTIGA BOSTADSFÖRETAG
Besöksadress Drottninggatan 29, Box 474, 101 29 Stockholm
Tel 08-406 55 00, hemsida www.sabo.se, e-post info@sabo.se

Trycksaksnummer 13738/2015-12 500 ex Grafisk produktion: SABO Kommunikation Tryck och repro: Åtta.45 Tryckeri AB, Solna

Reglemente för kommunrevisionen

Antagen i kommunfullmäktige åååå-mm-dd, § xx

Ersätter reglemente antaget i fullmäktige § 7/2012

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Innehåll

Begreppet revisor som brukas i kommunal revision ... 4
Verksamhet ... 4
§ 1 Kommunrevisionens roll ... 4
§ 2 Revisionens formella reglering ... 5
Arbetsformer ... 5
§ 3 Sammansättning ... 5
§ 4 Lekmannarevisorer och suppleanter ... 6
§ 5 Uppdragstid ... 6
§ 6 Sammankallande ... 6
§ Möjligt tillägg om önskvärt: Revisorernas sammankomster och sammanträden ... 6
§ 7 Minnesanteckningar ... 7
§ 8 Protokoll ... 7
§ 9 Underteckning ... 7
Revisorernas uppgifter ... 7
§ 10 Lagens krav ... 7
§ 11 Yttranden ... 8
§ 12 Tillsättande av revisorer i kommunala företag och stiftelser ... 8
Revisorernas ekonomi och förvaltning ... 8
§ 13 Budgetberedning ... 8
§ 14 Budget för kommunala företag och stiftelser ... 8
§ 15 Förvaltningsärenden och jäv ... 8
§ 16 Räkenskaper och förvaltning ... 8
Revisorernas sakkunniga biträden ... 9
§ 17 Upphandling av sakkunnigt biträde ... 9
§ 18 Rätt till upplysningar ... 9
Revisorernas rapportering ... 9
§ 19 Revisionsberättelse och granskningsrapport ... 9
§ 20 Delårsrapport ... 9
§ 21 Granskningsrapporter till fullmäktige ... 10
Revisorerna och fullmäktige ... 10
§ 22 Möte med fullmäktiges presidium ... 10
§ Möjligt tillägg om önskvärt: Revisorerna och fullmäktige ... 10

§ 23 Initiativrätt 10
Revisorernas arkiv 11
§ 24 Arkivering 11
Personuppgiftsansvar 11
§ 25 Dataskyddsombud 11
Reglementets giltighetstid 11
§ 25 Reglementets giltighet 11

Begreppet revisor som brukas i kommunal revision

Revisor	förtroendevald revisor i kommuner
Lekmannarevisor	av fullmäktige utsedd revisor i kommunalt aktiebolag
Revisor i företag	av fullmäktige utsedd revisor i stiftelse, ekonomisk förening, ideell förening och andelsbolag där kommunen har ett engagemang
Sakkunnig revisor	yrkesrevisorer och specialister som revisorerna och lekmannarevisorerna anlitar/anställer som biträde i sin granskning

Inom ramen för det som föreskrivs om nämnder i kommunallagen ska följande gälla.

Verksamhet

§ 1 Kommunrevisionens roll

Revisorerna och lekmannarevisorerna (revisionen) är fullmäktiges och ytterst medborgarnas demokratiska instrument för granskning och kontroll av den verksamhet som bedrivs i styrelser, nämnder, fullmäktigeberedningar och kommunala företag och stiftelser. Revisionen har en central roll när det gäller att säkerställa insynen i och kontrollen av all verksamhet som kommunen ansvarar för. Den har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen. Revisionen kan skänka legitimitet och förtroende åt verksamheten, men också vara förmedlare av väsentlig och nödvändig kritik. Med sina insatser kan revisionen också generera bidrag till förbättring och utveckling.

Den övergripande revisionsuppgiften i kommuner och ~~landsting~~ regioner är att granska om verksamheten följer fullmäktiges beslut och om verksamheten uppnår de politiska målen inom givna ekonomiska ramar. En väsentlig uppgift är att främja arbetet med styrning och kontroll av verksamheten.

Kommenterad [MR1]: Vi har numera regioner istället för landsting

Att vara revisor och lekmannarevisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten.

Revisorerna värnar om sin integritet i revisionsarbetet och utövar sitt uppdrag fristående från styrelsers, nämnders och företags beslut och verksamhet. Revisorerna är formellt självständiga i förhållande till varandra, men samarbetar i det löpande revisionsarbetet och vid olika ställningstaganden.

Revisorerna lämnar varje år en revisionsberättelse till fullmäktige. I revisionsberättelsen redogör revisorerna för resultatet av sin granskning och lämnar ett särskilt utlåtande om de tillstyrker att ansvarsfrihet ska beviljas eller nekas. Revisorerna kan också rikta anmärkningar i sin revisionsberättelse. På motsvarande sätt rapporterar lekmannarevisorer och revisorer i företag och stiftelse – med granskningsrapporter och revisionsberättelser.

Kommenterad [MR2]: Revisonens ordförandes förslag på tillägg, baserat på SKR:s förslag

§ 2 Revisionens formella reglering

För revisionsverksamheten gäller bestämmelser i lag, god revisionssed, detta reglemente samt utfärdade ägardirektiv för kommunala företag.

Den kommunala revisionen regleras i kommunallagen, främst kapitel ~~9~~12. Lekmannarevisionen regleras i aktiebolagslagen, kapitel 10. Regler för revision finns också i lagstiftning för andra företagsformer t ex stiftelselagen.

Förbundsordningen i kommunalförbund och regionförbund ger de grundläggande förutsättningarna i det aktuella förbundet.

God revisionssed i kommunal verksamhet är de föredömliga och goda principer och tillvägagångssätt som är allmänt vedertagna när kommunal revision utförs. Den goda seden uttrycker grundläggande värden, förhållningssätt och förutsättningar liksom processer, principer och tillvägagångssätt i granskning och bedömning i kommunen och dess kommunala företag. God revisionssed i kommunal verksamhet utgår från den kommunala sektorns förhållanden. Revisionsarbetet i kommunen ska bedrivas minst med utgångspunkt från den goda sed som senast är uttolkad och uttryckt i skriften "God revisionssed i kommunal verksamhet" (Sveriges Kommuner och ~~Landsting~~ Regioner).

När revisorerna beslutar om sin förvaltning och om jäv gäller~~,~~ i tillämpliga delar också regelverket för beslutsfattande mm, i kommunallagen och kommunens reglemente för styrelse och nämnder.

Revisorerna verkar i övrigt under den lagstiftning som allmänt gäller i offentlig verksamhet – tryckfrihetsförordning, ~~och~~ offentlighets- och sekretesslag, förvaltningslag, ~~personuppgiftslag~~dataskyddsförordningen, lagen om offentlig upphandling m fl. Likaså har de att följa kommunövergripande riktlinjer från fullmäktige.

Revisorerna granskar verksamhet som i sin tur är reglerad av speciallagstiftning som de behöver vara orienterade om för insikt om hur dessa lagar styr och påverkar de organ revisorerna granskar.

Arbetsformer

§ 3 Sammansättning

~~9:2, 9:3 KL~~ 12 kap. 4-6 §§ KL

Kommunen har fem (5) revisorer, inga ersättare, som efter allmänna val utses av fullmäktige.

Om en revisor avgår eller uppdraget på något sätt upphör under mandatperioden förrättar fullmäktige fyllnadsval så snart som möjligt.

Revisorerna arbetar samfällt med hela granskningsuppdraget.

Kommenterad [MR3]: Nya kommunallagen.

Kommenterad [MR4]: Bytt namn

Kommenterad [MR5]: Förslag på tillägg från revisionens ordförande. Valt titeln som vi har på reglementet.

Kommenterad [MR6]: Ändrad lagstiftning. Förslag från revisionens ordförande.

Kommenterad [MR7]: Nya kommunallagen

§ 4 Lekmannarevisorer och suppleanter

Bland kommunens revisorer utser fullmäktige lekmannarevisorer och suppleanter till kommunens aktiebolag och revisorer med suppleanter i kommunala stiftelser i det antal som fastställs för varje enskilt fall.

§ 5 Uppdragstid

~~9:1 KL~~ 12 kap. 4 § KL

Kommenterad [MR8]: Nya kommunallagen

Fullmäktige väljer revisorerna för en mandatperiod. Uppdraget är slutfört när revisorerna under det femte året efter valet har avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat revisionsberättelse. Det första året i mandatperioden inleds därför med dubbla grupper revisorer.

§ 6 Sammankallande

Fullmäktige väljer för den tid som fullmäktige bestämmer en sammankallande (ordförande). Rollen är att vara sammankallande och leda gemensamma sammankomster och sammanträden. Sammankallande hämtas ur minoriteten i fullmäktige.

Sammankallande kallar revisorerna till sammankomster i granskningsarbetet och till sammanträden i ärenden om sin förvaltning och om jäv. Sammankallande får kalla även sakkunniga och andra experter samt förtroendevalda i fullmäktigeberedningar och nämnder till dessa sammankomster.

Ersättare för sammankallande (ordföranden)

Om sammankallande~~n~~ (ordförande) ej kan delta i helt sammanträde eller i del av ett sammanträde utser revisionen en annan revisor att vara ordföranden tillfälligt.

§ Möjligt tillägg om önskvärt: Revisorernas sammankomster och sammanträden

Sammankallande kallar revisorerna till sammankomster i granskningsarbetet och till sammanträden i ärenden om sin förvaltning och om jäv. Kallelsen anger tid och plats för mötet, den kan ske skriftligt eller elektroniskt.

Sammankallande får kalla även sakkunniga och andra experter samt förtroendevalda i fullmäktigeberedningar och nämnder till dessa sammankomster.

Revisor får om särskilda skäl föreligger delta i sammankomst eller sammanträde på distans. Revisor som önskar delta på distans anmäler detta till sammankallande som avgör om så är möjligt.

Kommenterad [MR9]: SKR har med denna formulering. Jag tog med den framförallt utifrån de diskussioner som förts i andra sammanhang kring deltagande på distans. Den har korrigerats utifrån revisionens önskemål.

§ 7 Minnesanteckningar

Minnesanteckningar ska föras vid revisorernas sammankomster i granskningsarbetet. Sammankallande ansvarar för att anteckningar upprättas.

§ 8 Protokoll

De beslut som revisorerna fattar om sin förvaltning och om jäv ska tas upp i protokoll. Sammankallande ansvarar för att protokoll upprättas.

Protokollet justeras av sammankallande och en annan revisor. Revisorerna kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt innan revisorerna justerar den.

§ 9 Underteckning

En skrivelse (eller motsvarande) i revisorernas namn i granskningsarbetet fordrar att alla revisorer är eniga om innehållet. Skrivelsen ska undertecknas av sammankallande eller i särskilda ärenden utsedd revisor. Den enskilde revisorn har vid oenighet rätt att agera och uttrycka sin egen uppfattning.

Revisorernas uppgifter

~~9:9, 9:9a KL~~12 kap. 1, 2 och 12 §§ KL

Kommenterad [MR10]: Nya kommunallagen. Motsvarar tidigare 9 kap. 9, 9a och 16 §§.

§ 10 Lagens krav

Revisorerna ska ~~(KL 9 kap)~~ årligen granska all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden, i den omfattning som följer av god revisionssed.

Kommenterad [MR11]: Ersätts med hänvisning direkt före § 10

Revisorerna prövar ~~(§ 9)~~

Kommenterad [MR12]: Ersätts med hänvisning direkt före § 10

- om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och
- om den interna kontrollen inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorerna ska ~~(§ 9a)~~ särskilt bedöma om resultatet i delårsrapporten och årsbokslutet är förenligt med av fullmäktige beslutade mål.

Kommenterad [MR13]: Ersätts med hänvisning direkt före § 10

Revisorerna avger ~~(16 §)~~ varje år till fullmäktige en revisionsberättelse med redogörelse för resultatet av den utförda revisionen.

Kommenterad [MR14]: Ersätts med hänvisning direkt före § 10

§ 11 Yttranden

I ärenden från kommunfullmäktige som avser och berör revision har revisorerna rätt att yttra sig.

§ 12 Tillsättande av revisorer i kommunala företag och stiftelser

Kommunens revisorer bevakar att kommunens företag och stiftelser upphandlar auktoriserade och godkända revisorer. Kommunens revisorer ansvarar för en helhetssyn av kommunens samlade verksamheter. Detta innebär att revisorerna inom sig ansvarar för samordning av informationsutbyte och granskningsarbete i kommunen förvaltning, företag och förbund mellan lekmannarevisorer, revisorer och yrkesrevisorer.

Revisorernas ekonomi och förvaltning

§ 13 Budgetberedning

Fullmäktiges presidium upprättar förslag till budget för revisorernas verksamhet ~~bereder den av revisorerna föreslagna budgeten~~. Revisorerna gör framställning om budget till presidiet i den ordning som presidiet lägger fast.

Kommenterad [MR15]: Från möte: SKRs upplägg föreslås införas.

Kommenterad [MR16]: Revisionens ordförandes förslag.

§ 14 Budget för kommunala företag och stiftelser

Fullmäktige beslutar om budget för lekmannarevisorerna och av fullmäktige utsedda revisorer i stiftelser. Respektive företag betalar ut arvoden och vederlag för lekmannarevisionen.

§ 15 Förvaltningsärenden och jäv

För att besluta i ärenden om sin förvaltning och om jäv sammanträder revisorerna enligt de regler som gäller för en kommunal nämnd.

§ 16 Räkenskaper och förvaltning

Revisorerna arbetar inom ramen av fullmäktige beslutad budget.

Revisorernas räkenskaper och förvaltning granskas av fullmäktiges presidium. Revisorerna lämnar de upplysningar och material som begärs för denna granskning.

Revisorernas sakkunniga biträden

§ 17 Upphandling av sakkunnigt biträde

12 kap. 8 § KL

Revisorerna och lekmannarevisorerna anlitar ~~enligt 9:8 KL~~ själva sakkunniga till sin granskning i den omfattning som behövs för att fullgöra granskningen enligt god revisionssed.

Vid upphandling tillämpas Lagen om offentlig upphandling (LOU) och kommunens styrdokument för upphandlingar. Revisorerna och lekmannarevisorerna beslutar själva om upphandling.

§ 18 Rätt till upplysningar

~~9:12 KL~~ 12 kap. 9 § KL

Bestämmelserna i kommunallagen, aktiebolagslagen och stiftelselagen om revisorernas rätt till upplysningar gäller också de sakkunniga som biträder revisorerna och lekmannarevisorerna.

Revisorernas rapportering

§ 19 Revisionsberättelse och granskningsrapport

~~9:16 KL~~ 12 kap. 12 § KL

Revisionsberättelsen lämnas till fullmäktige vid den tidpunkt som fullmäktige bestämmer. Därvid ska iakttas att revisorerna ges tid för erforderliga granskningsinsatser.

Till revisionsberättelsen fogas en sammanfattande redogörelse för resultatet av revisorernas granskning.

Lekmannarevisorernas granskningsrapporter ska lämnas till fullmäktige vid den tidpunkt som fullmäktige bestämmer.

§ 20 Delårsrapport

Revisorernas utlåtande om delårsrapport ska lämnas till fullmäktige vid den tidpunkt som fullmäktige bestämmer. Därvid ska iakttas att revisorerna ges tid för erforderliga granskningsinsatser.

Kommenterad [MR17]: Nya kommunallagen

Kommenterad [MR18]: Flyttat till under rubriken för att vara konsekvent, samt ändrat till nytt lagrum.

Kommenterad [MR19]: Förslag till tillägg. SKR har med en liknande formulering. Det som åsyftas är politiskt antagna styrdokument, för närvarande *inköpspolicy* antagen av fullmäktige och *Riktlinjer för upphandling i Östhammars kommun inklusive direktupphandling* antagna av kommunstyrelsen. Dokumenten är under översyn, så jag skriver inte ut titlarna eftersom de kan komma att ändras i närtid.

Kommenterad [MR20]: Nya kommunallagen

Kommenterad [MR21]: Nya kommunallagen

§ 21 Granskningsrapporter till fullmäktige

Revisorerna redovisar resultatet av sina granskningar till fullmäktige. De sakkunnigas rapporter samt rapporter och bedömningar från revisorerna tillställs fullmäktiges presidium så snart en granskning är avslutad. Fullmäktiges presidium svarar för vidare spridning till fullmäktiges alla ledamöter. Revisionens granskningar tillställs ledamöterna i fullmäktige löpande under året.

Detta uppfyller kravet i kommunallagen på att de sakkunnigas rapporter ska bifogas revisionsberättelsen. I revisionsberättelsen förtecknas de rapporter som förmedlats till fullmäktige och som formellt hör till revisionsberättelsen.

Kommenterad [MR22]: Revisionens ordförandes förslag. Diskuterat på presidiemöte och redan infört. Rapporterna läggs upp i fullmäktiges arbetsrum när de kommer till presidiet. Från septembersammanträdet har revisionen möjlighet att lämna information under punkten information, i och med ändring i fullmäktiges arbetsordning som infördes på junisammanträdet. Se även förslag på tillägg mellan §§ 22 och 23.

Revisorerna och fullmäktige

§ 22 Möte med fullmäktiges presidium

Fullmäktiges presidium kallar revisorerna för överläggning två gånger varje år.

§ Möjligt tillägg om önskvärt: Revisorerna och fullmäktige

Kommunens revisorer får delta i överläggningen när kommunfullmäktige behandlar revisionsberättelsen och årsredovisningen. Revisorerna får också delta i överläggningen, när kommunfullmäktige behandlar ett ärende som berör revisorernas granskning eller revisorernas egen förvaltning.

Revisorerna bör vid varje sammanträde ges möjlighet att lämna information om sin pågående verksamhet. Det sker under punkten information, som behandlas vid inledningen av varje fullmäktigesammanträde.

Kommenterad [MR23]: Från SKR:s förslag och vår arbetsordning för fullmäktige, där yttranderätten under punkten information nu är fastställd. Det är framförallt det andra stycket som uppfyller diskussionerna vi har haft om hur fullmäktige bäst får information om revisionens granskningar.

§ 23 Initiativrätt

~~5:23 KL~~ 5 kap. 22 § KL

Kommenterad [MR24]: Nya kommunallagen

Revisorerna kan initiera ärende i fullmäktige i anledning av sin granskning och om sin förvaltning, när de bedömer att så behövs. Fullmäktiges ordförande svarar för att sådana ärenden tas upp till behandling, så snart som möjligt efter att beredning skett.

Revisorerna kan initiera ärende i nämnder och styrelser i anledning av sin granskning, när de bedömer att så behövs. Nämndens ordförande svarar för att sådana ärenden tas upp till behandling så snart som möjligt.

Revisorerna rapporterar till ansvarig nämnd om de i sin granskning funnit att misstanke om att brott av förmögenhetsrättslig karaktär förövats eller om allmän förvaltningsdomstols avgörande åsidosatts. Om berörd nämnd ej vidtagit tillfredsställande åtgärder med anledning

därav skall revisorerna rapportera till fullmäktige. Fullmäktiges ordförande svarar för att sådana ärenden tas upp till behandling, så snart som möjligt efter att beredning har skett.

Revisorernas arkiv

§ 24 Arkivering

För vården av revisorernas arkiv gäller bestämmelserna i arkivlagen och i kommunens arkivreglemente.

Kommenterad [MR25]: Utifrån SKR:s förslag.

Personuppgiftsansvar

§ 25 Dataskyddsombud

Revisorerna är personuppgiftsansvariga. De har samma dataskyddsombud som kommunen.

Kommenterad [MR26]: Revisionens ordförandes förslag. Observera att revisionen ändå behöver utse sitt ombud, jmf nämnderna.

Reglementets giltighetstid

§ 25 Reglementets giltighet

Kommenterad [MR27]: Nytt nummer pga ny § ovan

Reglementet gäller från ~~2012-03-01~~ 2020-mm-dd till dess fullmäktige fattar annat beslut.

Kommenterad [MR28]: Justeringsdatum för KF:s protokoll när reglementet antas

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Slutförvarsenheten
Marie Berggren

Riksgälden
103 74 STOCKHOLM

karnavfallsfinansiering@regeringskansliet.se

Ansökan om medel ur Kärnavfallsfonden för 2021

Sökande:	Östhammars kommun
Org. nr:	212000-0290
Adress:	Box 66, 742 21 Östhammar
E-post:	kommunstyrelsen@osthammar.se
Tel. nr:	0173-86000 (vxl)
Ansökt belopp:	5 600 000 SEK
Konto vid utbetalning:	XXXXXX

Bakgrund

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) meddelade i juni 2009 att de anser att den bästa undersökta platsen för ett slutförvar för använt kärnbränsle i Sverige är Forsmark i Östhammars kommun.

SKB lämnade in tillståndsansökan till Mark- och miljödomstolen (MMD) och Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) 16 mars 2011.

Hösten 2017 höll MMD huvudförhandling gällande tillåtlighet i fem veckor i målet. 23 januari 2018 lämnade MMD yttrande till regeringen enligt miljöbalken utifrån huvudförhandlingen och SSM lämnade sitt yttrande till regeringen enligt Kärntekniklagen samma dag.

Under våren 2020 kungjorde miljödepartementet SKB´s kompletteringar gällande tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken och departementets frågor för att ge allmänheten möjlighet att yttra sig över desamma. Remisstiden sattes till 17 juni 20120 och när SKB bemött allmänhetens synpunkter under sommaren 2020 ansåg de att det nu är lämpligt att som nästa steg efterfråga kommunens inställning i veto-frågan.

Under våren gick även ett nytt lagförslag gällande statens sistahands-ansvar igenom och börjar gälla 1 november 2020. Båda dessa dokument, och SSM´s ytt-

rande över kompletteringarna är viktiga underlag för utfallet av kommunens prövning och eventuella vetobeslut i tillårlighetsprövningen.

En ansökan från SKB till såväl SSM som MMD om att få utöka och förändra befintligt slutförvar för låg- och medelaktivt driftavfall (SFR) har inlämnats 2014. Målet gällande tillåtlighet var i huvudförhandling hösten 2019 och yttrande har lämnats till regeringen för vidare prövning. Även i detta mål har kommunen en sk vetorätt enligt Miljöbalken.

Det är aviserat att Östhammars kommun troligen kommer fatta beslut i båda ärendena under 2020 och slutförvarsorganisationens verksamhet kommer sannolikt att till delar ändra inriktning under 2021, beroende på utfallet.

Slutförvarsorganisationen har kommunfullmäktiges uppdrag att arbeta med utbildningsinsatser, informationsinsatser och samverkan för att kunna hantera tillståndsansökningarna och i förlängningen ge kommunfullmäktige den kunskap och den information man behöver för att fatta beslut i tillstånd att uppföra och driva kärnteknisk verksamhet enligt miljöbalken.

Om beslut fattas att använda veto-rätten kommer del av verksamhetsåret användas för att förklara beslutet för en allmänhet under en övergångsperiod innan organisationen mer eller mindre avvecklas.

Om beslut fattas att acceptera ett slutförvar för såväl använt kärnbränsle som SFR går prövningarna in i en ny fas, där arbete med samråd och utformning av tillståndsvillkor samt ny huvudförhandling väntar i båda målen. Slutförvarsorganisationen kan inte förutse hur lång tid det tar för regeringen att fatta beslut i tillåtlighetsfrågan, men det är angeläget att organisationen fortsatt håller kunskapsnivån uppe i den egna organisationen och bibehåller informationsflödet ut till allmänheten.

Ansökan utgår från ett läge där slutförvarsorganisationen bibehåller en kunskapsuppbyggnad och informationsflöde under 2021. Skulle vi hamna i ett annat läge ianspråktas inte de medel som sökts och Östhammars kommun kommer att revidera denna ansökan.

Verksamhet
Med utgångspunkt i att corona-pandemin sannolikt fortsätter att ge avtryck även under 2021, kommer organisationen att hålla föredrag och seminarier med teman som berör miljöbalksprövningen, men också eller enbart hålla web-sändningar. Detta i samarbete med enheten för marknad och kommunikation samt extern konsulttjänst.

Olika seminarier kan genomföras med olika målgrupper för att möta olika behov där allmänheten och referensgruppen är i fokus.

Rundturerna med nyinflyttade har, pga corona, ställts in under 2020 men är ett viktigt inslag i kunskapsuppbygganden gällande kommunens arbete med slutför-

varsfrågorna hos våra kommunmedborgare, därför kommer vi försöka genomföra detta under 2021.

Det internationella intresset är påtagligt och kommunen själv har ett intresse av att utbyta närmare erfarenheter med kommuner eller regioner i EU som har kommit olika långt i slutförvarsfrågan, exempelvis Finland som har samma koncept för slutförvar för använt kärnbränsle som föreslås i Sverige.
Det gäller såväl slutförvar för använt kärnbränsle som erfarenheter från slutförvar för låg- och medelaktivt avfall. Östhammars kommun kommer vara fortsatt aktiva med sin omvärldsbevakning.

Slutförvarsenheten har tagit fram ett förslag till Stratsys verksamhetsplan för 2021 (bilaga 1), med tillhörande preliminär budget 2021 (bilaga 2) som bifogas. Enheten kommer att vara engagerad även fortsättningsvis i uppbyggnaden av kommunikationsarbetet i kommunen, ffa intranätet som en viktig kanal för info och också i arbetet med lednings- och styrsystem som påverkar slutförvarsorganisationen.

Ansökan om medel från kärnavfallsfonden för 2021 ska vara Riksgälden tillhanda senast den 1 oktober 2020.

Förslag till beslut

- Planerad verksamhet för 2021 för kommunens arbete med slutförvar godkänns.

- Östhammars kommun ansöker om totalt 5 600 000 SEK ur kärnavfallsfonden för 2021 års verksamhet avseende granskning och information om slutförvar för radioaktivt avfall i Östhammars kommun**.**

För Östhammars kommun

Jacob Spangenberg
Kommunstyrelsens ordförande och firmatecknare

Verksamhetsplan - 2021 (Slutförvar för radioaktivt avfall)

Strategiskt inriktning...	Nämndmål	Mål	Styrtal	Uppdrag	Aktivitet
En attraktiv och växande kommun	Östhammars kommun ska vara en bra plats att leva och bo.				
	Östhammars kommun ska ha ett starkt företagsklimat med goda relationer till det lokala näringslivet och leverantörer				
				Bevaka intressen och arbetet med ÅVS för Lv 76:an	
				Ge medarbetarna rätt förutsättningar för att göra ett gott jobb	Medarbetarsamtal 4 ggr/år Status —
					Medverka i Östhammars kommuns arbete gällande arbetsmiljö- STAMINA Status
En hållbar kommun	Östhammars kommun skall vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare				
	Kommunstyrelsen skall vara ett föredöme och redovisa ett gott ekonomiskt resultat				
	Kommunstyrelsens verksamheter skall minska sin negativa miljöpåverkan	Antalet körda km ska minska med 50 % jmfrt med 2019 års nivå.			Öka andelen distansmöten Status —
		Att bereda kommunens arbete med prövningar gällande slutförvar för använt kärnbränsle, SFR och övriga frågor som kan kopplas till det svenska systemet för hantering av radioaktivt avfall.			Genomgång av material som producerats av SKB samt myndigheter i respektive verksamhet. Status —
En lärande kommun	Samtliga medarbetare skall erbjudas kompetensutveckling i sitt arbete				

Verksamhetsplan - 2021 (Slutförvar för radioaktivt avfall)

Strategiskt inriktning...	Nämndmål	Mål	Styrtal	Uppdrag	Aktivitet
		Större kunskapsbas när det gäller slutförvarsfrågan bland skolelever			Delta i samhällsveckan för årskurs 8, eller motsvarande aktivitet Status
		Större kunskapsbas bland våra kommunmedborgare			Ett antal seminarier öppna för allmänheten kommer att anordnas Status
					En aktiv web-plats för information upprätthålls, www.slutforvarforsmark.se Status
					Återkommande information i olika kanaler i enlighet med kommunikationsplan Status
					Göra en film om kommunens arbete över tid Status
					Utgivning av nyhetsbrev Status
		•Att förbereda kommunfullmäktige inför regeringens fråga om eventuellt nyttjande av veto-rätten.			Utbildningstillfällen för referensgruppen och den nya granskningsgruppen Status
					Delta i eventuella huvudförhandlingar och arbeta med förslag till villkor Status

Verksamhetsplan - 2021 (Slutförvar för radioaktivt avfall)

Strategiskt inriktning...	Nämndmål	Mål	Styrtal	Uppdrag	Aktivitet
		Att arbeta fram bra villkor för kommunens invånare och omgivning i tillståndsprövningen			Utbildningar och information till granskningsgrupp Status –
					Delta i eventuella huvudförhandlingar Status –
					Se över förutsättningarna till ett eget projekt gällande informationsbevarande Status –
En öppen kommun	I Östhammars kommun ska det vara lätt, för medborgare, besökare och företagare, att kontakta, hämta information från, samt lämna synpunkter till kommunen.				
	Medborgare, besökare och företagare skall alltid få ett gott bemötande och en god service.				
		•Att informera förtroendevalda och allmänhet om kommunens arbete.	Öppna aktiviteter för allmänheten E Måltal		
					Följa och rapportera om processen i kärnbränsleförvaret samt utbyggnad SFR Status –
					Besöka grannkommunerna som ingår i referensgruppen för information om kommunens arbete Status

Verksamhetsplan - 2021 (Slutförvar för radioaktivt avfall)

Strategiskt inriktning...	Nämndmål	Mål	Styrtal	Uppdrag	Aktivitet
		Att ha en god omvärldsbevakning gällande processer runt slutförvar.			Följa det fortsatta arbetet med ENWD Status —
					Följa nyhetsflödena via vår omvärldsbevakning Meltwater Status —
					Genomföra en nulägesanalys över hur andra länder arbetar med slutförvarsfrågorna Status —
					Kort engelskautbildning i begrepp och uttryck kärntekniska anläggningar Status —
					Fördjupa samverkan med Eurajoki i Finland om möjligt Status —

Bilaga 2. KS2020-555. Ansökan om medel ur Kärnavfallsfonden för verksamhet 2021, Östhammars kommun

	Beskrivning	Budget 2020 Riksgälden	**Budget 2021 Riksgälden**
45	Bidrag (stöd till små ideella org. som vill engagera sig samt ordna ex seminarier)	500 000	350 000
5	Löner, arvoden (administrativa stödfunktioner, fasta och rörliga arvoden till politikerorganisationen)	3 500 000	3 400 000
6	Övriga verksamhetskostnader (Hyror, förbrukningsmtrl, porto, tele- och datakom mm)	350 000	350 000
7	Övriga verksamhetskostnader som inte är specade nedan	90 000	50 000
70	Transporter (studiebesök, resor till och från seminarier och konferenser för kompetensuppbyggn)	400 000	200 000
71	Representation (inkl fika)	90 000	50 000
72	Annonser och info (info till allmänhet, tryck och publiceringskostnader)	600 000	200 000
74	Konsulttjänster mm (miljöjurist, konstruktion, säkerhetsanalys mm under granskning av ansökan, opinionsundersökning)	1 000 000	1 000 000
Summa		**6 530 000**	**5 600 000**

Miljödepartementet
Miljöminister Isabella Lövin

Fråga om tidplan för regeringens beslut avseende inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle

OK Dnr xxxxx, ÖK Dnr KS 2020-556

Oskarshamns kommun och Östhammars kommun har sedan början av 1990-talet varit engagerad i arbetet med att nå en lösning för slutförvar av det använda kärnbränslet. Den viktigaste orsaken till Oskarshamns kommuns engagemang har varit det faktum att mellanlagret för det använda kärnbränslet, Clab, är beläget i Oskarshamn. Kommunen har under hela processen, från det att Clab byggdes fram till nu varit tydliga med att mellanlagret bara är just ett mellanlager och att frågan om en slutlig lösning måste komma till stånd.

Slutförvarsprojektet har kantats av ett antal reviderade tidplaner med förseningar som följd. Nu ser vi dock att ärendet närmar sig den tidpunkt då regeringen ska ta ställning till om man ska tillåta att SKB får bygga en inkapslingsanläggning i Oskarshamn och ett slutförvar i Östhammar. Mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten har lämnat sina yttranden till regeringen. Kommunfullmäktige i Oskarshamns kommun har tidigare tagit ställning i vetofrågan och Östhammars kommun kommer sannolikt göra detsamma 2020. Riksdagen har dessutom under våren tagit beslut om ett tydliggörande i lagstiftningen som reglerar statens ansvar efter förslutning av slutförvaret. Snart finns således alla förutsättningar på plats för att regeringen ska kunna ta ställning om att man ger verksamheten tillåtlighet.

Utifrån ovanstående förutsättningar önskar Oskarshamn och Östhammars kommuner ta del av departementets tidplan fram till kommande regeringsbeslut. Kommunernas utgångspunkt är att hela SKB:s ansökan ska prövas av regeringen vid ett och samma tillfälle. När kommunfullmäktige i Oskarshamn i juni 2018 tog ställning i vetofrågan och sade ja till byggandet av en inkapslingsanläggning var detta en viktig förutsättning. Oskarshamns kommun kan inte acceptera att den delen av ansökan som innebär en utökning av lagringskapaciteten från 8 000 ton till 11 000 ton i Clab bryts ut och behandlas i särskild ordning eftersom allting hänger ihop. Kommunerna ser en allvarlig risk med att prövningen av resterande del av ansökan i så fall kan dra ut på tiden och att det använda kärnbränslet kan bli kvar i mellanlagret Clab under en betydligt längre tid än vad som från

början var avsett. Prövningen av ett sammanhållet system för hantering av använt kärnbränsle har pågått sedan 2011. Med ytterligare förlängningar av prövningen riskerar dessutom mycket av det grundmaterial och undersökningar som legat till grund för ansökan att bli föråldrat.

En utökning av lagringskapaciteten i Clab med närmare 30 procent är en väsentlig förändring och om frågan bryts ut ur sitt sammanhang ska Oskarshamns kommun återigen ta ställning i vetofrågan. Om inte en långsiktig lösning med ett slutförvar kan presenteras-är det betydligt svårare att kunna motivera ett sådant beslut.

Med önskemål om ett skyndsamt besked om den planerade tidplanen fram till regeringsbeslutet.

10 september 2020

Andreas Erlandsson
Kommunstyrelsens ordförande
Oskarshamns kommun

Jacob Spangenberg
Kommunstyrelsens ordförande
Östhammars kommun

Motion angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

En av huvudpunkterna i Liberalernas valplan 2018 handlade om inrättande av en från socialförvaltningen fristående tjänst som äldre/brukarombud i kommunen. Vi har genom åren efter samtal med brukarorganisationer och enskilda individer sett ett stort behov av en sådan tjänst. I dessa tider med smittspridning inom äldreomsorg i stort sett hela landet finner vi behovet akut. Det ska vara en tjänst som bevakar de äldres respektive personers med funktionsvarianter intressen i ett generellt mer allmänt perspektiv, en tjänst som genom kontakter med förvaltning, enskilda personer, brukarorganisationer och frivilligorganisationer ser över utvecklingspotential för att skapa bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna. Tjänsten ska ligga under kommunstyrelsen. Innehavaren ska ha tystnadsplikt men inte handlägga enskilda individärenden utan ska genom sitt arbete skaffa sig en allmän bild av förutsättningarna för att leva ett gott liv hela livet i Östhammars kommun.

Yrkande

Liberalerna yrkar att man i Östhammars kommun snarast inrättar en tjänst som äldre/brukarombud enligt ovan beskrivna inriktning.

Medel till tjänsten ska skapas inom kommunstyrelsens budget.

Österbybruk den 3 juni 2020

För Liberalerna i Östhammar

Irmeli Bellanderhitt

SVAR TILL IRMELI BELLANDER (L) GÄLLANDE INRÄTTANDE AV TJÄNST SOM ÄDRE- OCH BRUKAROMBUD.

Socialnämnden har i yttrande DNR 2020-82 yttrat sig i frågan om inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud.

Undertecknad föreslår att kommunfullmäktige antar yttrandet som sitt eget och även avslår motionen från Irmeli Bellander.

Östhammar 20200908

Jacob Spangenberg (C)

Ordförande i kommunstyrelsen

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Yttrande

Datum	Dnr	Sid
2020-07-10	SN-2020-82	1 (2)

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Kommunstyrelsen

Yttrande över inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Irmeli Bellander (L) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som ska bevaka intresseområdena för äldre och personer med funktionsvariationer.

Uppgiften att tillvarata den enskildes intressen hanteras genom möjligheten för den enskilde att i enlighet med myndigheternas serviceskyldighet få hjälp att tillvarata sina rättigheter. Som myndighet ska socialförvaltningen garantera att kontakterna blir smidiga och enkla. Denna hjälp ges idag främst av Östhammar Direkt, dit enskilda alltid kan vända sig för att få svar på frågor eller vägledning i vart de ska vända sig.

Den dialog som efterfrågas med brukarorganisationer och intresseföreningar förekommer redan idag inom förvaltningens verksamhet och representanter för ledningen träffar återkommande representanter för dessa organisationer.

Uppdraget att skapa bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna åligger ytterst socialnämnden och hur detta kan åstadkommas är subjektivt. Det som anses vara bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna får därför bestämmas politiskt och här har politiken en viktig uppgift i att väga dessa intressen mot andra intressen som också faller inom nämndens ansvarsområden. Att driva på hur frågor prioriteras bör därför främst åligga politiken. Uppdraget att se över utvecklingspotentialen åligger socialchefen. Att som externt ombud driva utvecklingsfrågor kan vara svårt om frågan ska hanteras ur ett helhetsperspektiv som beaktar politisk inriktning, budget och regelverk. Det är också ur ett ansvarsutkrävande perspektiv problematiskt att ge formell befogenhet till ombudet och avsaknad av detta riskerar det att göra ombudets möjligheter att driva förändring begränsade.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Yttrande/Rapport

Datum	Dnr	Sid
2020-07-10	SN-2020-82	2 (2)

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Den föreslagna uppgiften att skapa sig en bild av förutsättningarna att leva i Östhammars kommun görs årligen i form av data som verksamheten och brukare rapporterar till Socialstyrelsen. Dessa data sammanställs i form av Öppna jämförelser och presenteras på hemsidan Kolada.se. Allmänheten kan där ta del av resultaten och jämföra dessa med andra kommuner. Resultaten av jämförelserna ger därutöver Östhammars kommun möjlighet att följa upp, analysera och utveckla förutsättningarna för äldre och personer med funktionsvariationer att leva i Östhammars kommun

Socialnämnden bedömer att målgruppernas behov redan är tillgodosedda genom nuvarande organisation och föreslår kommunstyrelsen att avslå motionen.

Slutförvaring av använt kärnbränsle i Forsmark

BESLUTSUNDERLAG

ÖSTHAMMARS KOMMUN

Det svenska kärnavfallet

I Sverige har vi sedan 1960-talet producerat el i kärnkraftverk, vilket innebär att vi under lika lång tid har producerat radioaktivt avfall. Av de radioaktiva avfallstyper som uppkommer vid kärnkraftverken är det använda kärnbränslet det mest radioaktiva. Använt kärnbränsle är ett så kallat högaktivt avfall och behöver hållas avskilt från människa och miljö i minst 100 000 år.

Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) har i uppdrag att ta hand om det radioaktiva avfall som uppkommer vid de svenska kärnkraftverken. För att ta hand om avfallet har SKB tagit fram ett avfallshanteringssystem med bland annat tre olika slutförvarsanläggningar; en för använt kärnbränsle, en för kortlivat låg- och medelaktivt avfall och en för långlivat låg- och medelaktivt avfall. Andra viktiga delar i avfallshanteringssystemet är ett centralt mellanlager för det använda kärnbränslet (Clab) och en inkapslingsanläggning (Clink).

De delar av avfallshanteringssystemet som finns redan idag är ett slutförvar för kortlivat låg- och medelaktivt avfall (SFR) i Forsmark i Östhammars kommun och Clab i Simpevarp i Oskarshamns kommun. Avfallet transporteras mellan Oskarshamn och Forsmark med ett specialbyggt fartyg, m/s Sigrid.

SKB har sökt tillstånd för att bygga ut SFR i Forsmark för att bland annat få plats med rivningsavfallet från de svenska kärnkraftverken. Slutförvaret för långlivat låg- och medelaktivt avfall (SFL) är än så länge bara ett koncept och enligt nuvarande planering kommer SKB att lämna in ansökningar för det slutförvaret runt 2030. Forsmark och Simpevarp nämns båda av SKB som platser som bör ingå i urvalsunderlaget vid lokaliseringen av SFL.

Slutförvar för använt kärnbränsle

År 2011 lämnade SKB in en ansökan om att få bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark. Ansökan omfattar även en utökning av lagringskapaciteten i Clab och en inkapslingsanläggningen Clink i Simpevarp i Oskarshamn.

Metoden

SKB har sedan 1970-talet arbetat med att ta fram en metod för att ta hand om det använda kärnbränslet. Metoden som SKB söker tillstånd för kallas för KBS-3-metoden och bygger på tre skyddsbarriärer; kopparkapsel, bentonitlera och urberg. Det använda kärnbränslet placeras i en tät kopparkapsel som omsluts av bentonitlera i ett deponeringshål cirka 500 m ner i berget.

Kopparkapslarna är den innersta barriären och utgör den huvudsakliga säkerhetsfunktionen genom inneslutning av det använda kärnbränslet. Kopparkapseln har en tjocklek på fem centimeter, är fem meter hög och har en diameter på en meter. Det använda kärnbränslet placeras i en segjärnsinsats inuti kopparkapseln. Kapseln är utformad för att stå emot korrosion och mekanisk påverkan till följd av rörelser i berget. Varje kapsel innehåller cirka två ton använt kärnbränsle och totalt planeras cirka 6000 kapslar att placeras i slutförvaret.

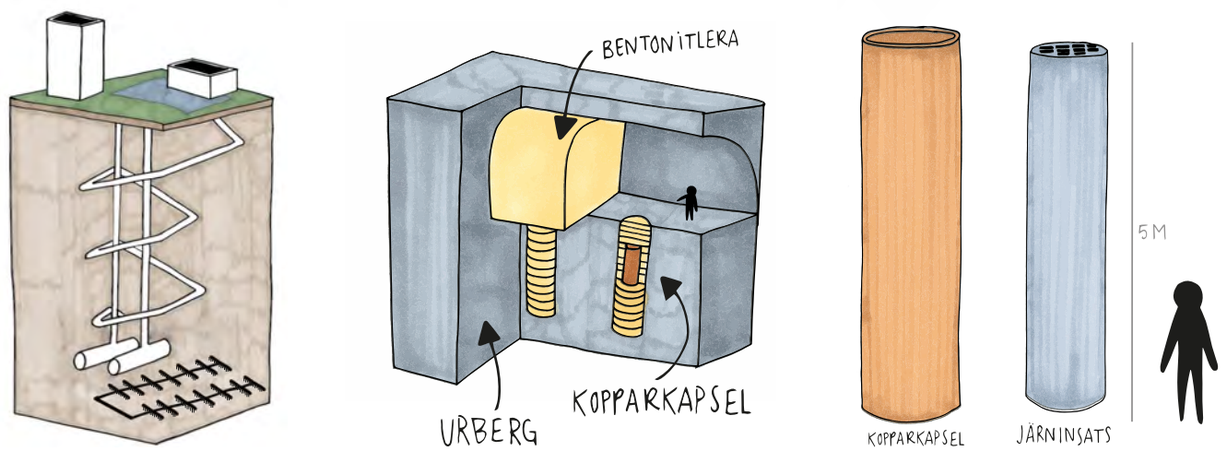

Schematisk bild av det planerade slutförvaret och KBS-3 metodens tre barriärer; kopparkapsel, bentonitlera och urberg. Illustration: Tove Wendelin.

Bentonitleran är nästa barriär i KBS-3-metoden och ska skydda kapseln mot mindre bergsrörelser och korrosionsangrepp. Bentonitleran ska även förhindra och fördröja ett eventuellt utsläpp av radioaktiva ämnen. Genom att minska grundvattenflödet runt kapseln ska bentoniten bidra till att minska transporten av ämnen till och från kapseln. Om en kapsel skulle läcka ska bentoniten även absorbera radioaktiva ämnen.

Berget är den sista barriären och ska skydda både kapseln och bentoniten. Placeringen på cirka 500 meters djup ska skydda mot sådant som händer på ytan men även ge en stabil kemisk miljö. Avståndet till markytan innebär även en fördröjd uttransport av radioaktiva ämnen om en kapsel skulle läcka.

Under uppförande och drift kommer slutförvarsanläggningen även att ha en ovanmarksdel. Ovanmarksdelen planeras att rivas i samband med att slutförvarets underjordsdelar försluts och SKB avvecklar sin verksamhet på platsen. Tunnlarna som under uppförande och drift förbinder ovanmarksdelen med slutförvaret kommer vid förslutningen att fyllas med bentonitlera och bergmassor. SKB räknar med att det tar cirka 70 år från det att uppförandet av anläggningen påbörjas till den försluts.

Platsen

SKB valde 2009 Forsmark som plats i sin ansökan. Valet stod i slutändan mellan Forsmark i Östhammars kommun och Laxemar i Oskarshamns kommun. Efter omfattande undersökningar och analyser på båda platserna bedömde SKB att förutsättningarna för ett långsiktigt säkert förvar var bättre i Forsmark än i Laxemar. På förvarsdjup har berget i Forsmark få sprickor och låga grundvattenflöden, vilket bedöms vara gynnsamt för säkerheten på lång sikt. Sökandet efter en lämplig plats påbörjades redan på 1970-talet när man gjorde typområdesundersökningar över hela landet.

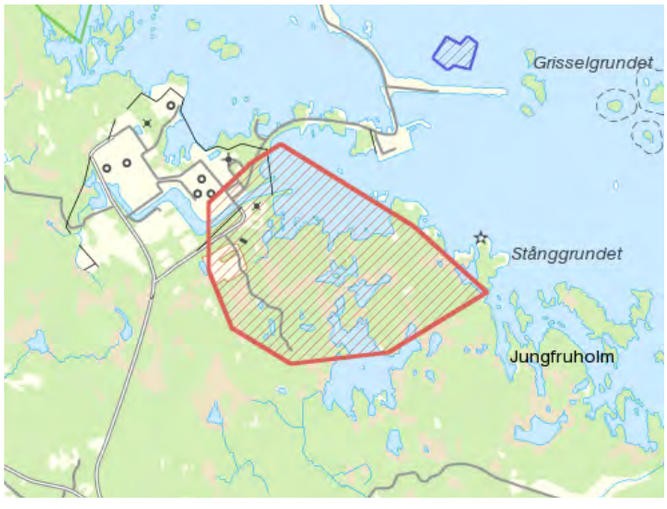

Rödmarkerat område visar ungefär hur underjordsdelarna av slutförvaret planeras ligga i förhållande till kärnkraftverket i Forsmark. Området markerat i blått visar storlek och placering av det befintliga SFR.

Undersökningarna visade att det inte går att peka ut en speciell geologisk miljö som är bättre än någon annan utan att det är de lokala förutsättningarna som är avgörande för platsens lämplighet.

I samband med SKB:s undersökningar utbröt det protester på flera platser i landet. Det medförde att när SKB på 1990-talet skulle gå vidare i sitt arbete med att hitta en lämplig plats var kommunal frivillighet en viktig faktor. Under denna period gjorde Statens geologiska undersökning (SGU) landsomfattande översiktsstudier som visade att det finns lämpliga platser i de flesta av landets kommuner.

Alla landets kommuner fick en förfrågan från SKB om att vara med i denna del av lokaliseringsprocessen. Åtta kommuner svarade ja, men till slut stod alltså valet mellan Forsmark i Östhammars kommun eller Laxemar i Oskarshamns kommun.

Svensk kärnbränslehantering AB (SKB)

De svenska kärnkraftsbolagen har gemensamt startat SKB för att ta hand om det kärnavfall som produceras i våra svenska kärnkraftverk. SKB:s uppdrag är att hitta en lösning för radioaktivt avfall som inte kräver övervakning och kontroll och som även är säker under en mycket lång tid. Enligt lag är kärnkraftsbolagen skyldiga att både hitta en långsiktigt säker lösning för det svenska kärnavfallet och ansvara för finansieringen.

En omfattande rättslig prövning

Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte 2011 om tillstånd för att bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark i Östhammars kommun. Prövning av ansökan sker enligt två lagstiftningar, miljöbalken och kärntekniklagen. Avgörande beslut fattas av regeringen.

Prövningen enligt de båda lagstiftningarna sker i två parallella processer. Innan regeringen fattar beslut bereds ansökan enligt miljöbalken av Mark- och miljödomstolen i Nacka tingsrätt och enligt kärntekniklagen av Strålsäkerhetsmyndigheten. För att regeringen ska få ge tillåtlighet till verksamheten krävs enligt den så kallade vetorätten att kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrker ansökan.

Även Oskarshamns kommun har vetorätt i prövningen eftersom ansökan omfattar en ny inkapslingsanläggning för kärnbränsle i Oskarshamns kommun. Kommunfullmäktige i Oskarshamns kommun tillstyrkte den 11 juni 2018 etableringen av en inkapslingsanläggning i Simpevarp.

Skillnader mellan lagstiftningarna

En grundläggande skillnad mellan de två prövningarna är vilka frågor som hanteras. Prövningen enligt kärntekniklagen är framförallt inriktad på säkerhetsfrågor medan miljöbalksprövningen gäller mer övergripande frågor som verksamhetens effekter på människors hälsa och miljön.

Det finns även viktiga processuella skillnader mellan prövningarna. Ett tillstånd enligt miljöbalken har så kallad *rättskraft*. Det innebär i princip att om en verksamhet har fått tillstånd enligt miljöbalken så gäller det tillståndet för all framtid. Inom kärntekniklagen tillämpas så kallad *stegvis prövning* vilket innebär att det även efter att tillstånd givits finns flera tillfällen där myndigheten, i detta fall Strålsäkerhetsmyndigheten, kan ställa ytterligare krav eller till och med stoppa verksamheten.

”En grundläggande skillnad mellan de två prövningarna är vilka frågor som hanteras”

Mark- och miljödomstolen

Mark- och miljödomstolen har berett ansökan enligt miljöbalken och lämnade den 23 januari 2018 över ärendet med ett eget yttrande till regeringen. Om regeringen beslutar att verksamheten ska tillåtas lämnas ärendet tillbaka till domstolen som då prövar frågor om tillstånd och villkor för verksamheten.

Samråds- och remissförfarande är en omfattande del av miljöbalksprövningen. Mark- och miljödomstolen har under sin handläggning skickat ansökan på remiss både med förfrågan om kompletteringsbehov och för synpunkter på ansökan i sak. Domstolen har fått in synpunkter från bland annat kommuner, myndigheter, organisationer och enskilda. SKB har i flera omgångar kompletterat ansökan och bemött inkomna synpunkter.

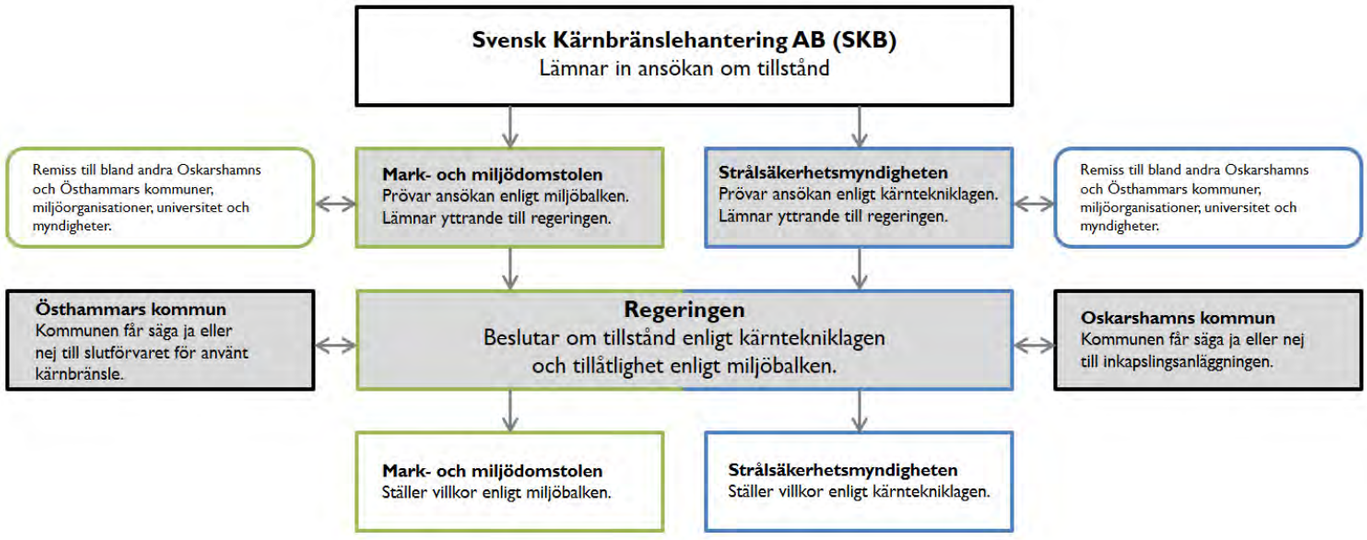

Under hösten 2017 genomfördes en fem veckor lång huvudförhandling i Mark- och miljödomstolen. Förhandlingen hölls i Nacka, Oskarshamns och Östhammars kommun med syn i Oskarshamn och i Forsmark. Under förhandlingarna gavs såväl SKB som övriga parter möjlighet att hålla presentationer och framställa sina ställningstagande. Förhandlingen var öppen för alla.

Östhammars kommun deltog under hösten 2017 i huvudförhandling i Mark- och miljödomstolen. Från vänster: Malin Wikström, juridiskt ombud, Marie Berggren, chef på Strategienheten, Jacob Spangenberg, kommunalråd, och Margareta Widén-Berggren, kommunalråd. Foto: Pär-Olof Olsson.

Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålsäkerhetsmyndigheten har berett ansökan enligt kärntekniklagen och lämnade den 23 januari 2018 över ärendet med ett eget yttrande till regeringen. Om regeringen beslutar att ge tillstånd till verksamheten lämnas ärendet tillbaka till myndigheten som då prövar frågor om villkor för verksamheten.

Strålsäkerhetsmyndigheten har under ärendets handläggning hämtat in synpunkter på ansökan från bland annat universitet, myndigheter, kommuner och organisationer. Rätten till delaktighet och insyn är inte på samma sätt given i prövningen enligt kärntekniklagen som i miljöbalksprövningen. Precis som i prövningen enligt miljöbalken har SKB i denna prövning gjort ett flertal kompletteringar av ansökan, vilket är det vanliga i denna typ av komplexa prövningar.

Om SKB beviljas tillstånd för verksamheten har Strålsäkerhetmyndigheten en viktig roll i den fortsatta stegvisa prövningen. Innan SKB får påbörja uppförandet av anläggningen ska myndigheten pröva och godkänna en preliminär säkerhetsredovisning. Även inför provdrift och inför rutinmässig drift ska säkerhetsredovisningar godkännas av Strålsäkerhetsmyndigheten.

Den stegvisa prövningen är ett sätt att hantera komplexa prövningar med lång genomförandetid och tillämpas för större kärntekniska anläggningar.

Strålsäkerhetsmyndigheten är *tillsynsmyndighet* enligt kärntekniklagen vilket innebär att de, om tillstånd ges, kommer att kontrollera att verksamheten bedrivs enligt tillståndet och i övrigt följer lagstiftningen inom området. Myndigheten är även normerande inom sitt område och tar fram regler för verksamheter som hanterar strålning. I egenskap av regeringens *expertmyndighet på frågor om strålsäkerhet* har Strålsäkerhetsmyndigheten även en roll som remissinstans i miljöbalksprövningen.

Kommunerna

Regeringen prövar, som nämnts ovan, om verksamheten är tillåtlig enligt miljöbalken. Men för att regeringen ska få tillåta verksamheten krävs enligt den så kallade *vetorätten* att kommunfullmäktige tillstyrker etableringen av verksamheten. Eftersom prövningen gäller verksamhet i såväl Östhammars som Oskarshamns kommun har båda kommunerna vetorätt. Men även om kommunfullmäktige säger nej kan regeringen tillåta verksamheten genom att använda den så kallade *vetoventilen*. Vetoventilen innebär att regeringen, trots att kommunen nyttjat sin vetorätt, kan tillåta verksamheten om den är synnerligen angelägen ur nationell synpunkt och inga lämpliga alternativ finns.

Östhammars kommun har genom sin vetorätt en viktig roll i prövningen. För att kommunfullmäktige ska kunna fatta ett välgrundat beslut behövs information och kunskap i frågan. Det är även viktigt att de frågor som är av stor vikt för kommunen är utredda och besvarade inför vetobeslutet. Kommunen har under åren deltagit aktivt i prövningsprocessen, bland annat genom skriftliga yttranden och deltagande i samråd och huvudförhandling.

Kärnavfallsfonden

Kärnavfallsfonden är en statlig myndighet som har till uppgift att ta emot och förvalta avgiftsmedel från kärnkraftbolagen och andra innehavare av kärntekniska anläggningar. Avgifterna ska bland annat finansiera framtida utgifter för att ta hand om använt kärnbränsle och andra restprodukter från kärntekniska anläggningar och kostnader som bland annat kommunerna har för prövning och information till allmänheten. Det är Riksgälden som prövar och beslutar om hur fondens medel får användas.

I Östhammars kommun bildades i samband med platsundersökningarna en slutförvarsorganisation med uppgift att följa utvecklingen av slutförvaret och bevaka kommunens intressen. Organisationen har förändrats under åren beroende på var i processen man befunnit sig. I samband med att Forsmark valdes som plats för slutförvaret 2009, bildades en slutförvarsorganisation bestående av olika arbetsgrupper. *MKB-gruppen* (miljökonsekvensbeskrivning) granskade ansökan enligt miljöbalken och *Säkerhetsgruppen* granskade ansökan enligt kärntekniklagen.

Dessa två grupper ersattes under 2019 av en grupp, *Granskningsgruppen*. Politikerna i dessa grupper har utsetts av sina partier att följa processen extra noga och representerar samtliga partier i kommunfullmäktige. *Referensgruppen* består av alla politiker i kommunfullmäktige och representanter från bland annat grannkommuner och lokala miljöorganisationer. Referensgruppen ansvarar för information och kommunikation till allmänheten. Det finns även ett antal tjänstepersoner anställda på kommunen som arbetar med slutförvarsfrågan. Kommunens arbete med slutförvarsfrågan finansieras i huvudsak med medel ur Kärnavfallsfonden.

Länsstyrelsen
Länsstyrelserna i Uppsala och Kalmar län har en viktig roll i prövningen av slutförvaret, både som remissinstans och som *tillsynsmyndighet* enligt miljöbalken. Om tillstånd ges kommer länsstyrelsen att kontrollera att verksamheten bedrivs enligt miljöbalkstillståndet och i övrigt följer miljöbalkens regler gällande skydd för människors hälsa och miljön. Länsstyrelsen är även första instans för prövning av artskyddsdispens och Natura 2000-tillstånd som SKB behöver söka till följd av den påverkan slutförvaret förväntas ha på omgivningen.

Program för forskning, utveckling och demonstration (FUD)

Kärnkraftsbolagen ska enligt kärntekniklagen bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet och vart tredje år upprätta och lämna in ett program för denna verksamhet. Programmet granskas och utvärderas av Strålsäkerhetsmyndigheten som sedan lämnar sina synpunkter till regeringen. Även Kärnavfallsrådet lämnar synpunkter på FUD-programmet till regeringen. Regeringen beslutar sedan om programmet uppfyller lagkraven och kan även ställa villkor på fortsatt forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Miljöorganisationer
Flera miljöorganisationer har under åren deltagit aktivt i prövningsprocessen både som remissinstanser och genom deltagande i huvudförhandlingen. Ideella organisationer har en viktig roll i prövningen eftersom de bidrar med andra perspektiv jämfört med till exempel myndigheter och kommuner. Organisationernas deltagande har bland annat möjliggjorts genom medel från Kärnavfallsfonden. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG), Miljörörelsens kärnavfallssekretariat (Milkas) och Sveriges energiföreningars riksorganisation (SERO) är tre av de nationella miljöorganisationer som deltagit i processen. Två lokala miljöorganisationer som deltagit i processen är Opinionsgruppen för säker slutförvaring (Oss) och Naturskyddsföreningen i Uppsala län.

Frågor och kritik
Flera frågor kopplade till slutförvaret har under lång tid varit debatterade och kritiserade. Frågeställningar som har lyfts och diskuterats under flera år, och mer intensivt under huvudförhandlingen hösten 2017, gäller bland annat platsval, metodval och påverkan på miljön.

Platsvalet. Platsens geografiska lämplighet har diskuterats bland annat utifrån lämpligheten i att placera ett slutförvar intill ett kärnkraftverk och det kustnära läget. Även lämpligheten med tanke på platsens specifika egenskaper som höga naturvärden och bergets kvalitet och stabilitet har diskuterats intensivt.

Metodvalet. Metoden som helhet har ifrågasatts men även de valda materialen har diskuterats och ifrågasatts ur olika aspekter. Några av miljöorganisationerna förespråkar metoden djupa borrhål som alternativ metod eller anser att metoden åtminstone borde utredas mer utförligt.

Påverkan på miljön. Den planerade slutförvarsanläggningen i Forsmark förväntas påverka miljön bland annat genom grundvattensänkningar, utsläpp av näringsämnen och buller. Omfattningen av denna påverkan och vilka effekter det kommer att få på till exempel skyddade arter och känsliga naturmiljöer har diskuterats.

Både miljöorganisationer och enskilda forskare har ifrågasatt SKB:s forskning och presenterat motstridiga forskningsresultat gällande bland annat bergets egenskaper och kopparkapslarnas motståndskraft. Under hösten 2019 tog SKB upp en del av ett långtidsförsök, det så kallade LOT-försöket. Miljöorganisationen MKG bedömer att dessa försök kommer att ge avgörande information om koppar är ett lämpligt kapselmaterial och har betonat vikten av att regeringen får ta del av resultatet innan de fattar beslut i ärendet. Strålsäkerhetsmyndigheten delar inte MKG:s uppfattning när det gäller försökens avgörande betydelse för koppar som kapselmaterial.

Strålsäkerhetsmyndighetens oberoende har ifrågasatts av några miljöorganisationer under huvudförhandlingen men även efteråt. Mark- och miljödomstolen skriver dock i sitt yttrande att det inte framkommit några omständigheter som rubbar förtroendet för Strålsäkerhetsmyndighetens opartiskhet i målet.

”Ansvar efter förslutning är en fråga av avgörande betydelse för Östhammars kommun”

Östhammars kommuns synpunkter
Östhammars kommuns huvudfokus vid granskningen av ansökan har varit den långsiktiga säkerheten men även lokala frågor som direkt påverkar kommunens medborgare. När det gäller bedömningen av den långsiktiga säkerheten har Östhammars kommun valt att förlita sig på Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning eftersom de har expertkunskap i strålsäkerhetsfrågor.

En lokal fråga som kommunen återkommande lyft är bullerstörningar längs befintliga vägar till följd av ökad mängd transporter till och från Forsmark. Vilka tider på dygnet som tunga transporter får ske, antal transporter per dygn och möjlighet till alternativa transportmedel är några av de frågor som kommunen haft synpunkter på. I samband med huvudförhandlingen 2017 föreslog SKB ett villkor

På Äspölaboratoriet norr om Oskarshamn forskar SKB på bland annat kopparkapslar. Foto: Magnus Degerman.

som innebär att de tar på sig att erbjuda och bekosta bullerdämpande åtgärder för bullerutsatta permanentbostäder längs med väg 76 och 292 mellan Forsmark och Hargshamn.

Två andra viktiga frågor för kommunen gäller kommunens fortsatta deltagande i processen och det långsiktiga ansvaret för slutförvarsanläggningen. Ansvar efter förslutning har varit och är en fråga av avgörande betydelse för Östhammars kommun eftersom kommunen inte kan riskera att sistahandsansvaret för anläggningen hamnar på kommunen. I juni 2020 fattade riksdagen beslut om lagändringar som bland annat tydliggör att staten har det slutliga ansvaret för ett geologiskt slutförvar och det avfall som finns i anläggningen. Lagändringarna börjar gälla den 1 november 2020.

Strålsäkerhetsmyndighetens och Mark- och miljödomstolens yttranden
Den 23 januari 2018 lämnade, som nämnts tidigare, både Mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten över sina respektive yttrande till regeringen. Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrkte ansökan men mark- och miljödomstolen bedömde att det behövdes ytterligare underlag för att slutförvaret skulle kunna tillåtas.

Strålsäkerhetsmyndigheten skrev i sitt yttrande att de anser att SKB visat att den slutförvarsmetod de söker tillstånd för har förutsättningar att uppfylla myndighetens föreskriftskrav när det gäller långsiktig strålsäkerhet. De bedömde även att SKB visat att de har möjlighet och förmåga att ta fram de uppdaterade säkerhetsredovisningar som ska granskas och godkännas av myndigheten i den kommande stegvisa prövningen, om regeringen beviljar tillstånd.

Strålsäkerhetsmyndighetens tillstyrkande förutsätter att SKB även fortsatt beaktar frågor av betydelse för strålsäkerheten och tar hänsyn till de utvecklingsbehov som myndigheten identifierat i sin granskning.

Mark- och miljödomstolen skrev i sitt yttrande att de anser att SKB:s utredning uppfyller miljöbalkens högt ställda krav utom i ett avseende – kopparkapselns säkerhet. Det finns osäkerheter gällande hur mycket vissa korrosionsformer och andra processer kan försämra kapselns förmåga att innesluta avfallet på lång sikt. Domstolen skrev att det nuvarande underlaget, vid en samlad bedömning enligt miljöbalken, inte ger tillräckligt stöd för att slutförvaret är långsiktigt säkert. De anser därför att verksamheten är tillåtlig endast om SKB redovisar underlag som klargör att slutförvaret är långsiktigt säkert även med avseende på kapselns skyddsförmåga.

Kopparkapslarna är en viktig del av det planerade slutförvaret och utgör den primära säkerhetsfunktionen i KBS-3-metoden. Strålsäkerhetsmyndighetens och Mark- och miljödomstolens olika syn på om underlaget för att bedöma kopparkapslarna är tillräckligt grundar sig delvis på att de bedömer enligt olika lagstiftning med olika mandat att hantera osäkerheter senare i projektet som beskrivits tidigare men de gör även delvis olika bedömningar.

Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer, baserat på befintlig kunskap, att det finns förutsättningar att åstadkomma en godtagbar korrosionsbarriär med en fem centimeter tjock kopparkapsel. De skriver även att det fortfarande finns frågor kopplade till korrosionsprocesser som behöver belysas ytterligare men att de frågorna inte bedöms vara avgörande i detta steg.

Parters ställningstagande

I samband med huvudförhandlingen i miljöbalksprövningen gavs samtliga parter möjlighet att redogöra för sin inställning till ansökan.

Länsstyrelsen i Kalmar län tillstyrkte ansökan och *länsstyrelsen i Uppsala län* tillstyrkte ansökan under förutsättning att vissa villkor föreskrivs. *Naturvårdsverket* motsatte sig inte tillåtlighet men med vissa förbehåll. *Havs- och vattenmyndigheten* tillstyrkte ansökan men med vissa villkor. *Trafikverket* anförde att dialog måste föras med verket om åtgärder som påverkar statlig infrastruktur. S*veriges geologiska undersökning (SGU)* hade inget att erinra mot den sökta verksamheten. *Kärnavfallsrådet* tar inte ställning eftersom de är ett vetenskapligt råd till regeringen.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG) avstyrkte i första hand ansökan och i andra hand yrkade de på att ansökan skulle avvisas. *Miljörörelsens kärnavfallssekretariat (Milkas)* yrkade att ansökan skulle avvisas. *Sveriges energiföreningars riksorganisationer (SERO)* motsatte sig att tillåtlighet ges. *Opinionsgruppen för säker slutförvaring (Oss)* och *Naturskyddsföreningen i Uppsala län* avstyrkte tillåtlighet. Ytterligare ett antal organisationer och enskilda personer har avstyrkt ansökan.

Underlag i prövningen

Det har inför och under prövningen tagits fram ett väldigt omfattande underlag och enbart ansökan omfattar tusentals sidor. Nedan ges en kort sammanställning av några av de viktigaste dokumenten och var de finns att läsa.

Ansökningshandlingarna i både miljöbalks- och kärntekniklagsprövningen finns att läsa på SKB:s hemsida. Under fliken ”Publikationer” finns även en stor del av SKB:s vetenskapliga rapporter publicerade. På hemsidan finns även kortare beskrivningar av bland annat metoden och platsvalet.

Mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen finns att läsa på regeringens hemsida för slutförvaret för använt kärnbränsle. På regeringens hemsida finns även information om den komplettering, remiss och kungörelse som gjorts under miljödepartementets handläggning av ärendet samt de remissvar som kommit in med anledning av kompletteringen, till exempel från länsstyrelsen Uppsala län och Kärnavfallsrådet.

Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande till regeringen finns att läsa på myndighetens hemsida. Där finns även ***Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande till miljödepartementet över SKB:s komplettering i miljöbalksprövningen.***

Östhammars kommuns yttrande i prövningarna och även en del andra viktiga dokument finns att läsa i dokumentbanken på kommunens slutförvarshemsida.

På Miljöorganisationernas kärnavfallsgransknings hemsida finns en stor del av handlingarna från Mark- och miljödomstolens, Strålsäkerhetsmyndighetens och regeringens prövning att läsa. Bland dessa handlingar finns bland annat ***yttranden från myndigheter och olika motparter*** från de olika stegen av prövningen.

Propositionen ”Ett förtydligat statligt ansvar för vissa kärntekniska verksamheter”, med lagändringar gällande bland annat statens ansvar för slutförvar, finns att läsa på riksdagens hemsida.

Oskarshamns kommuns vetobeslut finns att läsa på deras hemsida.

Vad har hänt under 2019/2020?

Regeringens prövning
I samband med att Mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten lämnade över sina yttranden till regeringen tog miljödepartementet över handläggningen av ärendet. Departementet gav SKB möjlighet att komplettera ansökan, bland annat gällande de kvarstående osäkerheter om kopparkapseln som domstolen lyfte i sitt yttrande.

SKB lämnade i april 2019 in en komplettering till miljödepartementet. Kompletteringen har skickats på remiss och även kungjorts för att ge allmänheten möjlighet att lämna synpunkter. Flertalet remissinstanser har yttrat sig över kompletteringen. Strålsäkerhetsmyndigheten skrev i sitt yttrande att SKB i kompletteringen utrett och svarat på mark- och miljödomstolens frågor och visat att de utredda processerna har liten påverkan på slutförvarets sammantagna skyddsförmåga.

Andra remissinstanser, bland annat regeringens tvärvetenskapliga råd Kärnavfallsrådet, anser dock att det finns återstående frågor kopplade till kopparkapseln.

I juli 2020 hemställde SKB i yttranden till departement om att regeringen ska inhämta yttrande från kommunfullmäktige i Östhammar och därefter fatta beslut i tillåtlighetsfrågan.

Östhammars kommuns vetobeslut
I juni 2020 beslutade kommunfullmäktige i Östhammars kommun att inte hålla en rådgivande folkomröstning inför kommunens vetobeslut. Kommunfullmäktige bedömde att när det säkerställts att en lagstiftning är beslutad gällande ansvar efter förslutning kan kommunfullmäktige fatta beslut i vetofrågan.

Denna folder är en del i beslutsunderlaget för ledamöterna i kommunfullmäktige inför kommunens beslut i vetofrågan.

Mer information hittar du på
www.slutforvarforsmark.se

ÖSTHAMMARS KOMMUN

Östhammars Kommun
Stångörsgatan 10, Box 66 • 74221 Östhammar
Tel: 0173-860 00 • E-post: osthammardirekt@osthammar.se
Hemsida: www.osthammar.se • Orgnr: 212000-0290

Framsida Foto: Magnus Degerman

Strålsäkerhetsmyndigheten
Swedish Radiation Safety Authority

Yttrande

Datum: 2018-01-23
Diarienr: SSM2011-1135 och SSM2015-279
Dokumentnr: SSM2011-1135-23

Föredragande: Michael Egan
Fastställd: Johan Anderberg

Yttrande över ansökningar om tillstånd till anläggningar för slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle

Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) tillstyrker att Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB), organisationsnummer 556175-2014, ges tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) att

- i Forsmark i Östhammars kommun uppföra, inneha och driva en anläggning för slutförvaring av kärnämne, i huvudsak bestående av använt kärnbränsle, och därutöver kärnavfall[1] från det svenska kärnkraftsprogrammet[2], och
- i anläggningen inneha, hantera, transportera, slutförvara och på annat sätt ta befattning med använt kärnbränsle och därutöver kärnavfall från det svenska kärnkraftsprogrammet.

Vidare tillstyrker SSM att SKB ges tillstånd enligt kärntekniklagen att

- fortsatt inneha och driva befintligt mellanlager för använt kärnbränsle i Oskarshamns kommun, Clab, och där fortsatt inneha, lagra, hantera och bearbeta kärnämne (huvudsakligen bestående av använt kärnbränsle) och kärnavfall (exempelvis konstruktionsmaterial i bränsleelementen och förbrukade härdkomponenter), varvid den lagrade mängden använt kärnbränsle[3] vid ett och samma tillfälle får uppgå till högst 11 000 ton,
- i anslutning till Clab uppföra en anläggningsdel för inkapsling av kärnämne samt kärnavfall[4],
- vidta de ändringar i Clab som krävs för att integrera denna anläggning med inkapslingsdelen,
- inneha och driva Clab och inkapslingsdelen som en integrerad anläggning (Clink) för lagring av kärnämne (huvudsakligen bestående av använt kärnbränsle) och kärnavfall (exempelvis konstruktionsmaterial i bränsleelementen och förbrukade

[1] Konstruktionsmaterial i bränsleelementen.
[2] Kärnämnet och avfallet som ska slutförvaras specificeras av SKB i ansökan, avsnitt 1.2.
[3] För använt kärnbränsle avses mängden uran, och för MOX-bränsle även plutonium, i det obestrålade bränslet.
[4] Konstruktionsmaterial i bränsleelementen.

Strålsäkerhetsmyndigheten
Swedish Radiation Safety Authority

SE-171 16 Stockholm Tel:+46 8 799 40 00 E-post: registrator@ssm.se
Solna strandväg 96 Fax:+46 8 799 40 10 Webb: stralsakerhetsmyndigheten.se

härdkomponenter) samt inkapsling av kärnämne (huvudsakligen bestående av använt kärnbränsle), varvid den lagrade mängden använt kärnbränsle vid ett och samma tillfälle uppgå till högst 11 000 ton, och
- i samband med tillstånden ovan inneha, bearbeta, transportera eller på annat sätt ta befattning med kärnbränsle (huvudsakligen bestående av använt kärnbränsle) och kärnavfall (exempelvis konstruktionsmaterial i bränsleelementen och förbrukade härdkomponenter).

SSM anser att miljökonsekvensbeskrivningen som bifogas SKB:s respektive ansökningar om tillstånd enligt kärntekniklagen kan godkännas.

Förutsättningar för tillstyrkandet

SSM tillstyrker ansökan under förutsättning att SKB säkerställer att förberedande preliminära säkerhetsredovisningar (F-PSAR) samt ledningssystem för anläggningarna utvecklas i enlighet med det etablerade förfarandet för stegvis prövning enligt kärntekniklagen som framgår av 4 kap. 2 § Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter (SSMFS 2008:1) om säkerhet i kärntekniska anläggningar. Som en ytterligare förutsättning för tillstyrkandet gäller att SKB i kommande arbete med framtagande av detaljerade konstruktionsbeskrivningar, tillhörande säkerhetsredovisningar samt säkerhetstekniska driftförutsättningar för anläggningarna, beaktar de utvecklingsbehov som SSM har identifierat i ansökningsunderlaget och påtalat i bifogade granskningsrapporter. För att säkerställa den stegvisa prövningen föreslår SSM att regeringen fastställer nedan angivna villkor (2–4) för tillståndet enligt kärntekniklagen.

SSM:s tillstyrkande av den sökta verksamheten gäller för de i SKB:s ansökningar angivna förläggningsplatserna samt de mängder och typer av använt kärnbränsle som har angetts. I fråga om teknik och teknikutveckling konstaterar SSM att bestämmelser om återkommande helhetsbedömning av säkerhet och strålskydd finns i 10 a § kärntekniklagen. Enligt den bestämmelsen är en tillståndshavare skyldig att genom en helhetsbedömning, minst vart tionde år, ta ställning till hur säkerheten och strålskyddet kan upprätthållas och förbättras och att redovisa detta för SSM. Närmare bestämmelser om förfarandet genom vilket SSM utövar sitt mandat att godkänna större ombyggnader eller större anläggningsändringar i samband med en befintlig tillståndsgiven kärnteknisk verksamhet anges i 4 kap. 5 § SSMFS 2008:1.

SSM:s tillstyrkande förutsätter vidare att SKB under uppförandet av de olika anläggningarna beaktar de frågor som är av betydelse för strålsäkerheten. För den sammanbyggda inkapslingsanläggningen och centralt mellanlager för använt kärnbränsle (benämnd i SKB:s ansökan som Clink) handlar dessa frågor främst om behovet av att säkerställa fortsatt strålsäker drift och fysiskt skydd av det centrala mellanlagret (Clab) under tiden som inkapslingsdelen uppförs. För slutförvarsanläggningen är det viktigt att klargöra arbetsuppgifter som har betydelse för strålsäkerheten under tiden som denna uppförs, med hänsyn tagen till att uppförandet ska kunna ske med den kvalitet som preciseras i SKB:s redovisning av strålsäkerheten efter förslutning. SSM:s tillstyrkande förutsätter därför vidare att SKB innan uppförandet av Clink och slutförvaret påbörjas, tar fram redovisningar av hur sådana frågor ska beaktas under tiden som anläggningarna uppförs.

Vidare, i samband med SKB:s yrkanden avseende Clink-ansökan, förutsätter SSM:s tillstyrkande att bolaget, parallellt med framtagande av en PSAR som omfattar de ändringar som ska vidtas i Clab för att åstadkomma en mellanlagringskapacitet om 11 000 ton använt kärnbränsle, redogör för de åtgärder som har betydelse för att Clink ska kunna uppfylla de strålsäkerhetskrav som gäller för den framtida sammanbyggda anläggningen.

Förslag till tillståndsvillkor

När det gäller de av SKB föreslagna villkoren för slutförvarsanläggningen och Clink anser SSM att dessa antingen tillgodoses genom de villkor som SSM föreslår nedan (1–4) eller följer av myndighetens tillsynsmandat enligt kärntekniklagen, t.ex. avseende förfarandet för att godkänna anläggningsändringar i samband med en befintlig tillståndsgiven kärnteknisk verksamhet.

SSM föreslår att regeringen föreskriver följande villkor för tillståndet till SKB:s anläggningar:

1. Anläggningarna ska uppföras, innehas och drivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i ansökningshandlingarna.
2. SKB får påbörja uppförandet av anläggningen först efter att SSM har prövat och godkänt en preliminär säkerhetsredovisning (PSAR).
3. SKB ska efter uppförandet av anläggningarna ta fram en förnyad säkerhetsredovisning (FSAR) som ska prövas och godkännas av SSM innan anläggningen får tas i provdrift.
4. SKB ska innan anläggningen får tas i rutinmässig drift ta fram en kompletterad säkerhetsredovisning (SAR), med beaktande av erfarenheter från provdriften, som ska prövas och godkännas av SSM.

Strålsäkerhetsmyndighetens bedömningar

SSM lämnar följande övergripande bedömningar angående SKB:s ansökningar:

- Den sammanbyggda inkapslingsanläggningen och centralt mellanlager för använt kärnbränsle (Clink), som SKB avser att uppföra och driva vid Simpevarp i Oskarshamns kommun, har förutsättningar att uppfylla de strålsäkerhetskrav som behövs för att skydda människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av joniserande strålning.
- SKB har, genom F-PSAR för Clink, lämnat tillräckligt underlag för att motivera att en mellanlagringskapacitet om 11 000 ton kärnbränsle kan åstadkommas vid befintligt mellanlager, Clab, på ett sätt som uppfyller gällande krav på strålsäkerhet.
- Slutförvarsanläggningen för använt kärnbränsle, som SKB avser att uppföra och driva vid Forsmark i Östhammars kommun, har förutsättningar att uppfylla de strålsäkerhetskrav som behövs för att skydda människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av joniserande strålning under dess uppförande och drift.
- SKB har genom platsundersökningar, forsknings-, utvecklings- och demonstrationsarbete i samband med framtagandet av en referensutformning för slutförvaret efter förslutning samt tillhörande F-PSAR, visat att slutförvarskonceptet KBS-3V har förutsättningar att uppfylla myndighetens föreskiftskrav avseende långsiktig strålsäkerhet.
- SKB har, från strålsäkerhetssynpunkt, iakttagit bestämmelserna i 2 kap. miljöbalken vid framtagandet och lokaliseringen av KBS-3-systemet för slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle och har tillämpat dem i den utsträckning som det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Dessa innefattar krav på kunskap och kompetens, vidtagande av försiktighetsmått och användning av bästa möjliga teknik, hushållnings- och kretsloppsprincipen samt lokaliseringsprincipen.
- SKB:s miljökonsekvensbeskrivning, med kompletteringar och med stöd av annat material i underlaget till ansökningarna, påvisar och gör det möjligt att bedöma den huvudsakliga påverkan av verksamheten på människors hälsa och miljön från strålsäkerhetssynpunkt.

Sammantaget anser SSM att SKB har visat att anläggningarna och tillhörande säkerhetsredovisningar kan utvecklas i enlighet med det etablerade förfarandet för stegvis prövning

enligt kärntekniklagen som framgår av 4 kap. 2 § SSMFS 2008:1 och motsvarande förslag till villkor. Dessutom bedöms SKB ha möjlighet och förmåga att ta fram de uppdaterade säkerhetsredovisningarna för uppförande, drift och långsiktig strålsäkerhet som ska granskas och godkännas av SSM i kommande steg, efter att ett tillstånd har beviljats av regeringen.

Närmare förklaringar till och detaljbeskrivningar av skälen för SSM:s bedömningar återfinns i bifogade bilagor (granskningsrapporter) som myndigheten har tagit fram under prövningen av SKB:s ansökningar enligt kärntekniklagen (bilagorna 1–4).

Granskningsrapporterna redovisar även de tekniska frågor som SSM anser särskilt behöver beaktas av SKB i företagets fortsatta arbete med framtagande av anläggningarnas detaljkonstruktion och tillhörande säkerhetredovisningar. En sammanställning av resultat och bedömningar från granskningsarbetet återges i bilaga 5 till detta yttrande.

Bilagor

1. Granskningsrapport Inkapsling och fortsatt mellanlagring av använt kärnbränsle (Clink) (SSM2015-279-21)
2. Granskningsrapport Uppförande och drift av slutförvarsanläggningen (SSM2011-1135-19)
3. Granskningsrapport Strålsäkerhet efter slutförvarets förslutning (SSM2011-1135-17)
4. Granskningsrapport Systemövergripande frågor (SSM2011-1135-18)
5. Sammanfattande rapport över SSM:s granskning av SKB:s ansökningar enligt kärntekniklagen om anläggningar för slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle (SSM2011-1135-20)

För kännedom

Svensk Kärnbränslehantering AB
Kärnavfallsrådet
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Oskarshamns kommun
Östhammars kommun
Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

Sammanfattning av yttrande
2018-01-23

Mål nr M 1333-11
Aktbilaga 843

SÖKANDE
Svensk Kärnbränslehantering AB, 556175-2014
Box 250
101 24 Stockholm

Ombud: Advokaterna Bo Hansson, Per Molander och Martin Johansson
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Box 1711
111 87 Stockholm

SAKEN
Tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall; nu fråga om yttrande till regeringen

_____

Mark- och miljödomstolens yttrande

Verksamheten är tillåtlig om

1. Svensk Kärnbränslehantering AB redovisar underlag som visar att slutförvarsanläggningen på lång sikt uppfyller miljöbalkens krav trots de osäkerheter som kvarstår om hur kapselns skyddsförmåga påverkas av
    a. korrosion på grund av reaktion i syrgasfritt vatten
    b. gropkorrosion på grund av reaktion med sulfid, inklusive sauna-effektens inverkan på gropkorrosion
    c. spänningskorrosion på grund av reaktion med sulfid, inklusive saunaeffektens inverkan på spänningskorrosion
    d. väteförsprödning
    e. radioaktiv strålnings inverkan på gropkorrosion, spänningskorrosion och väteförsprödning.

2. det klargörs vem som har ansvar enligt miljöbalken för slutförvarsanläggningen på lång sikt.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 **E-post**: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

Innan tillåtlighet ges behöver Svensk Kärnbränslehantering AB ge in en samlad redovisning av anläggningens verksamhetsområden och ange var två eventuella ventilationstorn ska placeras.

Regeringen bör överväga om en lagändring behövs avseende arbetstid för vattenverksamhet. Det bör även övervägas att ge Strålsäkerhetsmyndigheten talerätt enligt 22 kap. 6 § miljöbalken och en möjlighet att ansöka om omprövning enligt 24 kap. 7 § miljöbalken.

_____

1 Sammanfattning

1.1 Prövningen enligt miljöbalken

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har hos mark- och miljödomstolen ansökt om tillstånd enligt miljöbalken till slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall från det svenska kärnkraftsprogrammet. Ansökan omfattar två anläggningar, en inkapslingsanläggning i Oskarshamns kommun och en slutförvarsanläggning i Forsmark, Östhammars kommun. Slutförvaringen ska ske med den av SKB framtagna KBS-3-metoden, som bygger på tre säkerhetsbarriärer – kapseln med ett kopparhölje om 50 mm, bufferten med bentonit och berget i Forsmark. Avsikten är att kunna deponera 6 000 kapslar med vardera cirka 2 ton kärnavfall, totalt cirka 12 000 ton kärnavfall. Deponeringen ska ske i berget på ett djup av cirka 470 m. Anläggandet av slutförvaret fram till dess förslutning beräknas ta cirka 70 år.

Regeringen ska pröva om verksamheten kan tillåtas enligt miljöbalken. Mark- och miljödomstolen har berett målet åt regeringen. Efter skriftväxling i målet har domstolen hållit huvudförhandling i Nacka, Oskarshamn och Östhammar. Syn har hållits vid SKB:s anläggningar i Oskarshamn och vid platsen för slutförvarsanläggningen i Östhammar.

I yttrandet till regeringen redovisas mark- och miljödomstolens bedömning av om verksamheten kan tillåtas. Om regeringen beslutar att verksamheten ska tillåtas, lämnas ärendet tillbaka till domstolen som då ska pröva frågor om tillstånd och villkor för verksamheten.

1.2 Mark- och miljödomstolens övergripande slutsatser

SKB:s utredning är gedigen men det finns fortfarande osäkerheter om kapseln

Ansökan gäller ett omfattande projekt för att slutförvara använt kärnbränsle och annat kärnavfall från det svenska kärnkraftsprogrammet. Under mer än 30 år har

SKB bedrivit forskning och utveckling av KBS-3-metoden för detta ändamål. Detta har resulterat i en allsidig och gedigen utredning för bedömning av om verksamheten kan tillåtas enligt miljöbalken. En omfattande säkerhetsanalys har redovisats om slutförvarets säkerhet under en miljon år efter förslutning.

Mark- och miljödomstolen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller miljöbalkens krav och därför kan godkännas. Sammantaget uppfyller utredningen de högt ställda kraven enligt miljöbalken utom i ett avseende, kapselns säkerhet.

Utredningen visar att det finns osäkerheter, eller risker, avseende hur mycket vissa korrosionsformer och andra processer kan försämra kapselns förmåga att innesluta kärnavfallet på lång sikt. Dessa osäkerheter om kapseln är sammantaget betydande och har inte fullt ut beaktats i resultatet i SKB:s säkerhetsanalys.

Mark- och miljödomstolen anser att det finns ett visst utrymme att acceptera ytterligare osäkerheter. Men de osäkerheter som finns om vissa korrosionsformer och andra processer är så pass allvarliga att domstolen inte, utifrån SKB:s säkerhetsanalys, kan komma fram till att riskkriteriet i Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter är uppfyllt. Det nuvarande underlaget ger, vid en samlad riskbedömning enligt miljöbalken, inte tillräckligt stöd för att slutförvaret är långsiktigt säkert.

Slutsatsen är därför att verksamheten är tillåtlig endast om SKB redovisar underlag som klargör att slutförvaret är långsiktigt säkert även med avseende på kapselns skyddsförmåga.

Innan tillåtlighet ges behöver SKB därutöver precisera slutförvarets verksamhetsområden och ange var två eventuella ventilationstorn ska placeras.

Ansvaret för slutförvaret på lång sikt behöver klargöras

Mark- och miljödomstolen anser att verksamhet i form av slutförvaring av kärnavfall kommer att bedrivas även efter slutförvarets förslutning. Tillståndshavaren

har enligt miljöbalken ett ansvar för verksamheten tills vidare, dvs. utan tidsbegränsning. Det finns olika uppfattningar om ansvaret för slutförvaret på lång sikt. Utredningen visar inte att SKB kommer att ha resurser för att hantera eventuella krav på åtgärder hundratals eller tusentals år efter förslutning. Östhammars kommun har motsatt sig ett sistahandsansvar för kommunen. Frågan uppkommer därför om staten ska ha ett sistahandsansvar för slutförvaret. Domstolen bedömer att tillståndsmyndigheten eller tillsynsmyndigheten inte enligt gällande bestämmelser kan besluta att staten har ett sistahandsansvar. Det är angeläget att klargöra vem som har ansvaret enligt miljöbalken på lång sikt.

Platsen för ett slutförvar i Forsmark uppfyller miljöbalkens krav avseende lokalisering, skyddade områden och skyddade arter

Mark- och miljödomstolen bedömer att den valda platsen för ett slutförvar i Forsmark uppfyller miljöbalkens krav på en lämplig lokalisering. Verksamheten är förenlig med gällande riksintressen, miljökvalitetsnormer, Natura 2000-områden och skyddade arter, under förutsättning att skyddsåtgärder föreskrivs. Dessutom behöver kompensationsåtgärder vidtas.

Exploateringen innebär en risk för påtaglig skada på området för riksintresse för naturvård, Forsmark-Kallrigafjärden, men mark- och miljödomstolen bedömer att riksintresset för slutförvaring av använt kärnbränsle ska ges företräde. Det krävs tillstånd för Natura 2000-områdena Kallriga, Skaten-Rångsen, Storskäret och Forsmarksbruk, eftersom verksamheten riskerar att påverka miljön i områdena på ett betydande sätt. Om skyddsåtgärder vidtas kan tillstånd ges för alla Natura 2000-områdena. Med sådana åtgärder kan även en gynnsam bevarandestatus upprätthållas för de arter som omfattas av artskyddsförordningen.

Verksamheten vid Clab och Clink kan tillåtas

Mark- och miljödomstolen bedömer att den sökta verksamheten vid Clab och Clink i Oskarshamn kan tillåtas enligt miljöbalken.

Vissa lagändringar bör övervägas

Innan tillåtlighet ges bör regeringen överväga om en lagändring behövs avseende arbetstid för vattenverksamhet. Det bör även övervägas att ge Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) en starkare ställning vid prövning av tillståndsfrågor enligt miljöbalken genom att ge myndigheten talerätt och en möjlighet att ansöka om omprövning.

1.3 Miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas

Samrådsunderlaget är tillräckligt omfattande och har beaktats i framtagandet av miljökonsekvensbeskrivningen. Även det gränsöverskridande samrådet enligt Esbokonventionen uppfyller de krav som ställs. Miljökonsekvensbeskrivningen innehåller en tillräcklig redovisning av alternativa platser, utformningar och material och uppfyller, tillsammans med övrigt underlag, de krav som ställs enligt miljöbalken. Innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen med gjorda kompletteringar har därför kunnat läggas till grund för mark- och miljödomstolens bedömning.

1.4 Beviskravet är högt

En slutförvaring av använt kärnbränsle kräver mycket omfattande åtgärder för att skydda människors hälsa och miljön. Beviskravet är därför högt. Det innebär att kravet på SKB:s utredning är långtgående, men kravet är inte så högt att det kan anses orimligt att uppfylla det.

Vid bedömningen enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler är det lämpligt att söka vägledning i kärntekniklagstiftningen. Utredningen ska ge stöd för att det riskkriterium som SSM angett i sina föreskrifter inte överskrids i tidsperspektiven 1 000 år respektive 100 000 år och längre. Riskkriteriet anges i 5 § SSMFS 2008:37.

Vid en samlad riskbedömning krävs det full utredning om att slutförvaret är säkert under 1 000 år efter förslutning. Enligt mark- och miljödomstolens mening kan det däremot inte krävas full utredning om riskerna för läckage och radioaktiva ämnens spridning i miljön under 100 000 år och längre. Det är rimligt att acceptera vissa osäkerheter om slutförvarets skyddsförmåga på mycket lång sikt. Osäkerheterna får sammantaget inte vara betydande i förhållande till riskkriteriet, men det kan godtas om osäkerheterna är små. Kraven på utredning ska vara uppfyllda vid prövningen av tillåtlighet enligt miljöbalken. Vid bedömningen av om slutförvaret är långsiktigt säkert får inte beaktas en eventuell fortsatt utredning efter ett beslut om tillåtlighet.

1.5 Ytterligare underlag behövs om kapselns skyddsförmåga

Kapseln

Kapseln ska innesluta kärnavfallet under mycket lång tid och är slutförvarets primära säkerhetsfunktion. Kapseln har ett 50 mm tjockt kopparhölje och en insats av segjärn. Kapseln ska stå emot korrosion och mekaniska påfrestningar.

Utredningen om kapselns skyddsförmåga är omfattande och rör komplicerade tekniska och vetenskapliga frågor. Det handlar bl.a. om grundvattenkemiska förhållanden, korrosionsprocesser samt kryp och väteförsprödning (de senare påverkar kapselns mekaniska hållfasthet). Parterna har olika uppfattningar i flera frågor som är avgörande för slutförvarets långsiktiga säkerhet.

Mark- och miljödomstolen bedömer att följande osäkerheter avseende kapseln har störst betydelse vid den riskbedömning som ska göras:

1. *Allmän korrosion på grund av reaktion i syrgasfritt vatten*. Parterna har olika uppfattningar i vetenskapliga frågor som uppkommit om denna korrosionsform. Domstolen bedömer att det i denna del finns en betydande osäkerhet som inte har medräknats i resultatet i SKB:s säkerhetsanalys.
2. *Lokal korrosion i form av gropkorrosion på grund av reaktion med sulfid*. Domstolen bedömer att det finns en betydande osäkerhet avseende grop-

korrosion på grund av reaktion med sulfid. Denna osäkerhet har inte medräknats i säkerhetsanalysen. Till detta kommer att det finns en liten osäkerhet om saunaeffekten, som kan ha en förstärkande effekt på gropkorrosion.

3. *Lokal korrosion i form av spänningskorrosion på grund av reaktion med sulfid*. Domstolen bedömer att det finns en betydande osäkerhet avseende spänningskorrosion på grund av reaktion med sulfid. Denna osäkerhet har inte medräknats i säkerhetsanalysen. Till detta kommer att det finns en liten osäkerhet om saunaeffekten, som kan ha en förstärkande effekt på spänningskorrosion.
4. *Väteförsprödning* är en process som påverkar kapselns mekaniska hållfasthet. Domstolen bedömer att det finns en betydande osäkerhet avseende väteförsprödning. Osäkerheten har inte medräknats i säkerhetsanalysen.
5. *Radioaktiv strålnings inverkan på gropkorrosion, spänningskorrosion och väteförsprödning*. Det finns en betydande osäkerhet avseende radioaktiv strålnings inverkan på gropkorrosion, spänningskorrosion och väteförsprödning. Denna osäkerhet har endast i begränsad utsträckning medräknats i säkerhetsanalysen.

Sammantaget finns det enligt mark- och miljödomstolens bedömning flera osäkerheter om kapselns skyddsförmåga som inte har medräknats i resultatet i SKB:s säkerhetsanalys.

Bufferten och återfyllnaden

Bufferten runt kapseln och återfyllnaden i deponeringstunneln ska fördröja spridning av radioaktiva ämnen, om kapseln förlorar sin inneslutande funktion. Bufferten ska bestå av bentonit, ett finkornigt lermaterial som sväller vid upptag av vatten.

Huvudfrågorna i denna del handlar om erosion av buffert och återfyllnad, kloridhaltens inverkan på bufferten, andra kemiska omvandlingsprocesser avseende

bentonit, radioaktiv strålnings inverkan, frysning av buffert samt nedbrytning av betong i deponeringstunnelns plugg.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det finns små osäkerheter avseende erosion av bufferten och återfyllnaden, kloridhaltens inverkan på bufferten samt andra kemiska omvandlingsprocesser. Osäkerheterna har medräknats i resultatet i SKB:s säkerhetsanalys.

Berget

Mark- och miljödomstolen delar SSM:s bedömning att det är rimligt att anta att Forsmarksområdet är lågseismiskt. SKB har i säkerhetsanalysens scenarier om skjuvlaster räknat med en överskattad sannolik jordskalvsfrekvens och konservativt antagit att samtliga zoner reaktiveras. Med hänsyn till detta bedömer domstolen att osäkerheten avseende jordskalv är liten.

Mark- och miljödomstolen bedömer att osäkerheterna är små när det gäller bergets egenskaper, deformationszonernas lokalisering och egenskaper samt möjligheterna att anpassa deponeringen av kapslar genom bl.a. respektavstånd. Risken är liten att bergförhållandena på förvarsdjup är väsentligt sämre än de förväntade, eftersom resultatet från platsundersökningen gav en förhållandevis konsekvent bild av detta.

Några av osäkerheterna har enligt mark- och miljödomstolens bedömning inte medräknats i resultatet i SKB:s säkerhetsanalys, t.ex. kustlokalisering och bildande av störd zon. Dessa osäkerheter har dock endast en liten betydelse vid en samlad riskbedömning.

Förslutningen

När deponeringen av kapslar med kärnavfall avslutats och deponeringstunnlarna förslutits ska även övriga delar av slutförvaret förslutas. Vid förslutningen återfylls de bergutrymmen som behövts för deponeringen, från tunnlar och centralområde på

cirka 470 meters djup upp till marknivån. Förslutningen ska förhindra oavsiktligt mänskligt intrång och motverka spridning av radioaktiva ämnen, om slutförvarets barriärer skulle fallera.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att förslutningen utretts på en mer översiktlig nivå och att det inte bestämts närmare hur den ska genomföras, eftersom förslutningen ligger långt fram i tiden. Mark- och miljödomstolen anser att SKB:s underlag om förslutningen räcker för att pröva tillåtligheten, men det krävs mer underlag när förslutningen närmar sig.

Av utredningen framgår att förslutningen är en viktig del av slutförvaret från strålsäkerhetssynpunkt. Den översiktliga utredningen om förslutningen innebär att det för närvarande inte är möjligt att slutligt bedöma vilka krav på skyddsåtgärder som är motiverade. Mark- och miljödomstolen uppfattar vidare att detta ska bedömas långt senare, när arbetena med förslutningen närmar sig. Under denna tid kommer det att ske en teknikutveckling. Dessa omständigheter talar för att frågan om närmare krav på förslutningen ska sättas på prövotid enligt miljöbalken.

Samlad bedömning av långsiktig strålsäkerhet

I yttrandet redovisas hur mark- och miljödomstolen har gjort en samlad bedömning av slutförvarets långsiktiga säkerhet. Domstolen har i huvudsak gått till väga enligt följande. Bedömningen grundas på hela utredningen. SKB:s säkerhetsredovisning finns i SR-Site, som omfattar cirka 900 sidor och grundas på ett omfattande utredningsmaterial. Enligt SKB:s säkerhetsanalys uppfylls riskkriteriet i SSM:s föreskrifter. Vid värderingen av detta resultat beaktas den övriga utredningen, dvs. motparternas skriftliga synpunkter och det som framkommit vid huvudförhandlingen. De osäkerheter som finns enligt hela utredningen jämförs med de osäkerheter som medräknats i resultatet i SKB:s säkerhetsanalys. Om det har tillkommit osäkerheter jämfört med SKB:s analys, övervägs om de tillkommande osäkerheterna är betydande vid bedömningen av om riskkriteriet uppfylls. Tillkommande osäkerheter som har endast en liten betydelse vid bedömningen behöver inte beaktas.

Den samlade riskbedömningen kan därmed leda till att verksamheten innebär en risk för påverkan på människors hälsa och miljön som kan accepteras, även med hänsyn till de osäkerheter som framkommit i utredningen. Bedömningen kan också bli att osäkerheterna är så betydande att verksamheten inte är tillåtlig.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte har tillkommit några osäkerheter avseende bufferten och återfyllnaden som inte har medräknats i SKB:s säkerhetsanalys. Det har tillkommit några osäkerheter avseende berget som inte har medräknats, men dessa har endast en liten betydelse vid en samlad bedömning. De nu angivna osäkerheterna kan accepteras vid en samlad bedömning.

Utredningen visar dock att det finns osäkerheter om hur mycket de korrosionsformer och processer som anges i fem punkter ovan kan försämra kapselns förmåga att innesluta kärnavfallet på lång sikt. Dessa osäkerheter är sammantaget betydande och har inte fullt ut medräknats i SKB:s säkerhetsanalys.

Mark- och miljödomstolen anser att det finns ett visst utrymme att acceptera ytterligare osäkerheter. Det beror på att resultatet av SKB:s säkerhetsanalys visar att det finns en betydande marginal till riskkriteriet i SSM:s föreskrifter. De osäkerheter som finns om vissa korrosionsformer och andra processer är emellertid så pass allvarliga att domstolen inte, utifrån SKB:s säkerhetsanalys, kan komma fram till att riskkriteriet är uppfyllt. Det nuvarande underlaget ger, vid en samlad riskbedömning enligt miljöbalken, inte tillräckligt stöd för att slutförvaret är långsiktigt säkert.

Slutsatsen är därför att verksamheten är tillåtlig endast om SKB redovisar underlag som klargör att slutförvaret är långsiktigt säkert även med avseende på kapselns skyddsförmåga. SKB bör ges möjlighet att ge in ett nytt underlag i de frågor som redovisas i avsnittet ovan om kapseln.

SKB bör enligt mark- och miljödomstolens bedömning i vart fall redovisa följande vid prövningen enligt miljöbalken. Det behövs ett underlag som läggs till grund för nya överväganden om de osäkerheter som tillkommit om kapselns skyddsförmåga. I

den mån osäkerheterna kvarstår efter detta behöver dessa tas med i den samlade säkerhetsanalysen enligt kraven i SSM:s föreskrifter. Det kan behövas ett nytt scenario där osäkerheterna har medräknats. Slutligen behövs ett nytt beräknat resultat av hela säkerhetsanalysen som jämförs med riskkriteriet. Mark- och miljödomstolen tar i övrigt inte ställning till vilket ytterligare underlag som behövs om kapselns skyddsförmåga och slutförvarets långsiktiga säkerhet. SKB har ansvaret för att det finns ett tillräckligt underlag vid prövningen av tillåtlighet.

1.6 Lokaliseringsprincipen är uppfylld

Clab och Clink

Utökningen av Clab och anläggandet av Clink är förenliga med lokaliseringsprincipen och bestämmelserna om riksintressen, miljökvalitetsnormer, områdesskydd och artskydd.

Slutförvarsanläggningen

Ett tillstånd kan förenas med de villkor om skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att motverka att anläggandet av en ny bro över kylvattenkanalen, utfyllnaden av Söderviken och lagringen av bergmaterial medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Igenfyllnaden av mindre vattenområden och grundvattenbortledningen orsakar betydande skada på de naturvärden som finns i området. Utsläppet av kvävehaltigt länshållningsvatten kan påverka vattenmiljön. Frågan är om föreslagna skyddsåtgärder gör att vattenverksamheterna ändå kan tillåtas när det gäller lokaliseringsprincipen, riksintresseområden, miljökvalitetsnormer, Natura 2000-områden och skyddade arter. Mark- och miljödomstolen bedömer att verksamheten riskerar att påtagligt skada riksintresseområdet Forsmark-Kallrigafjärden men att riksintresset för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall ska ges företräde.

Markanvändningen för slutförvaret är förenlig med områden av riksintresse för kust och skärgårdar och leder inte till att miljökvalitetsnormerna för vattenförekomsten Öregrundsgrepen inte kan uppfyllas. Det behövs dock kompensationsåtgärder på grund av utsläpp av kväve.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det finns risk att verksamheten på ett betydande sätt påverkar miljön i Natura 2000-områdena Kallriga, Skaten-Rångsen, Storskäret och Forsmarksbruk. Det krävs därför tillstånd för dessa Natura 2000-områden. Ett sådant tillstånd kan ges för alla områdena, under förutsättning att det föreskrivs villkor om de skyddsåtgärder som behövs. Dessutom behöver kompensationsåtgärder vidtas.

Verksamheten bedöms inte försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för de arter som omfattas av artskyddsförordningen, under förutsättning att villkor om skyddsåtgärder föreskrivs. Dessutom behöver kompensationsåtgärder vidtas. Mark- och miljödomstolen anser vidare att underlaget i målet är tillräckligt för en bedömning och att berörda arter har utretts på ett godtagbart sätt. Domstolen noterar dock att ytterligare fynd och erfarenheter kan leda till att kompletterande dispensansökningar och skyddsåtgärder behövs.

1.7 Följdverksamhet är inget hinder

Transporter på väg och till havs till och från anläggningarna utgör följdverksamhet. Det är utrett i målet att de olägenheter i form av buller, vibrationer och utsläpp till luft som kan uppstå av följdverksamheten inte överskrider några riktvärden för buller, miljökvalitetsnormer eller i övrigt sådana nivåer att verksamheten inte kan tillåtas.

1.8 Villkor och prövotid

Mark- och miljödomstolen har vid bedömningen av om verksamheten kan tillåtas vägt in föreslagna villkor och åtaganden. Domstolen har inte funnit skäl att föreslå

villkor för tillåtlighet. De frågor om villkor som väckts av främst kommunerna överlämnas till regeringen att pröva.

Vid en eventuell tillståndsprövning har mark- och miljödomstolen att närmare överväga vilka villkor och åtaganden som behövs för ett tillstånd. SKB och SSM har ansett att villkor i strålsäkerhetsfrågor inte bör föreskrivas i ett tillstånd enligt miljöbalken. Domstolen anser att det nuvarande underlaget inte är tillräckligt för att bedöma frågan.

Mark- och miljödomstolen anser att det bör övervägas att i ett eventuellt tillstånd besluta om prövotidsutredning om slutförvarets förslutning och om informationsbevarande. Skälet är att den nuvarande utredningen i dessa frågor inte är tillräcklig för att förutse verkningarna av verksamheten. Under prövotiderna får SKB närmare utreda vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som behövs och om detta bör villkorsregleras enligt miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen bedömer i yttrandet att det finns ett flertal osäkerheter om slutförvarets skyddsförmåga. Den nuvarande utredningen i strålsäkerhetsfrågor visar att verkningarna av verksamheten inte kan förutses med tillräcklig säkerhet för att kunna bestämma eventuella slutliga villkor. Det kan därmed finnas förutsättningar att besluta om prövotidsutredning enligt miljöbalken. Det behövs dock ytterligare underlag och överväganden om detta. Domstolen vill dock framhålla att det i utredningen om exempelvis berget i Forsmark finns oklarheter som kan motivera en prövotidsutredning för att kunna bestämma villkor om respektavstånd eller andra försiktighetsmått.

Frågorna om prövotid behöver diskuteras närmare vid en eventuell tillståndsprövning.

Mark- och miljödomstolen har för närvarande inga invändningar mot SKB:s förslag till prövotid om energibesparing i Clink.

1.9 Frågor om kontroll behöver övervägas ytterligare

Strålsäkerhet

SKB hänvisar i frågor om strålsäkerhet till ett omgivningskontrollprogram för de kärntekniska anläggningarna. Utredningen om radiologisk utsläppskontroll är begränsad. Det har inte föreslagits något villkor om radiologisk utsläppskontroll eller långsiktig strålsäkerhet.

Mark- och miljödomstolen anser att det vid en eventuell tillståndsprövning behövs en fördjupad diskussion i frågor om kontroll avseende strålsäkerhet både före och efter förslutning av slutförvaret. Det kan gälla t.ex. radiologisk utsläppskontroll, kontroll av vattenmättnad av buffert och eventuell syreinträngning i tunnlar.

Vid en eventuell tillståndsprövning bör det övervägas om det i ett tillstånd enligt miljöbalken behövs några närmare bestämmelser om kontroll under uppförande och drift av Clab och Clink samt slutförvarsanläggningen. Det kan då även övervägas ett bemyndigande till tillsynsmyndigheten, dvs. SSM, att meddela närmare bestämmelser om kontroll.

Frågan om informationsbevarande efter förslutning är betydelsefull vid en prövning enligt miljöbalken. Vid en eventuell tillståndsprövning behövs ytterligare utredning om vilka åtgärder som behövs för informationsbevarande på lång sikt. Mark- och miljödomstolen bedömer preliminärt att frågan bör sättas på prövotid.

Grundvattenbortledning

Kontroll avseende grundvattenfrågor, bl.a. injektering och infiltration i våtmarker till skydd av de höga naturvärden som berörs, behöver prioriteras. Det behövs omfattande kontrollåtgärder under lång tid, troligen även efter slutförvarets förslutning. Frågan bör behandlas ytterligare vid en eventuell tillståndsprövning.

1.10 Några lagändringar bör övervägas

Arbetstid för vattenverksamhet

Mark- och miljödomstolen bedömer att regeringen, innan tillåtlighet ges, bör överväga om en lagändring behövs avseende arbetstid för vattenverksamhet.

SKB har ansökt om tillstånd till vattenverksamhet avseende bortledning av grundvatten från slutförvaret under tiden fram till förslutning. I ett tillstånd till vattenverksamhet ska anges en arbetstid, dvs. inom vilken tid arbetena för vattenverksamheten ska vara utförda. Arbetstiden får vara högst tio år, med möjlighet att förlänga tiden med högst tio år. Mark- och miljödomstolen bedömer att arbetstiden i detta fall är betydligt längre än vad som kan medges. Det beror på att anordningar för bortledning av grundvatten behöver installeras efter hand som deponeringstunnlar anläggs. Gällande lag ger inte utrymme för att bestämma arbetstiden på ett sätt som tillgodoser en utbyggnad av anläggningen för grundvattenbortledning under upp emot 50 år.

Mark- och miljödomstolen bedömer att den långa arbetstiden inte är ett principiellt hinder mot att tillåta verksamheten. De svårigheter som finns vid tillämpningen av bestämmelsen om arbetstid behöver dock få en lösning. En lagändring bör därför övervägas.

Starkare ställning för SSM vid prövning enligt miljöbalken

Mark- och miljödomstolen bedömer att det bör övervägas att ge SSM talerätt enligt 22 kap. 6 § miljöbalken och en möjlighet att ansöka om omprövning enligt 24 kap. 7 § miljöbalken.

Slutförvaret för kärnavfall kräver tillstånd enligt både miljöbalken och kärntekniklagen. SSM handlägger ansökan enligt kärntekniklagen och ansvarar för en fortsatt stegvis prövning efter ett eventuellt beslut av regeringen om tillstånd enligt kärn-

tekniklagen. Parternas diskussion om de parallella prövningarna väcker frågor om SSM:s möjligheter att föra talan enligt miljöbalken. Frågorna har samband med att slutförvaret ska anläggas under en period om cirka 70 år.

Det sker en fortsatt teknisk utveckling på många miljöområden. I många länder pågår omfattande forsknings- och utvecklingsarbete avseende slutförvaring av kärnavfall. Det kan förväntas fortsatta ändringar av lagstiftningen på miljöområdet. Plats- och omgivningsförhållandena i Forsmark, inklusive djur- och växtlivet, kan förändras under de 70 år som arbeten ska utföras.

Villkoren för verksamheten riskerar att framstå som otillräckliga redan när deponering av kapslar med kärnavfall pågått en kortare tid. Det kan gälla villkor i fråga om både strålsäkerhet och andra störningar. När det gäller krav grundade på strålsäkerhet har SSM starkt betonat möjligheten att vid en fortsatt stegvis prövning enligt kärntekniklagen anpassa kraven med hänsyn till erfarenheter och ny kunskap.

Miljöbalken innehåller bestämmelser som kan tillämpas i frågor om förutsättningarna för fortsatt drift av verksamheten på grund av teknikutveckling, ny lagstiftning, ny rättspraxis, omgivningsförändringar eller andra förändringar. I 24 kap. miljöbalken finns bestämmelser om omprövning av tillstånd och villkor. Bestämmelserna i 24 kap. gör det möjligt att vid behov anpassa ett tillstånd till olika förändringar. Det finns också bestämmelser som gör det möjligt att i vissa fall återkalla ett tillstånd och förbjuda fortsatt verksamhet.

SSM kan inte initiera en återkallelse av ett tillstånd eller en omprövning av villkor enligt 24 kap. miljöbalken. Även om ett tillstånd enligt miljöbalken inte skulle förenas med detaljerade villkor om strålsäkerhet, kan det under 70 års verksamhet uppkomma behov av att ändra bestämmelser och villkor i ett tillstånd. En fråga om återkallelse av tillstånd eller ändring av villkor kan ha nära koppling till regleringen i ett tillstånd enligt kärntekniklagen och vad som framkommer vid en fortsatt stegvis prövning hos SSM. Mark- och miljödomstolen anser att det bör övervägas att ge SSM en möjlighet att ansöka om omprövning enligt 24 kap. 7 § miljöbalken.

SSM har inte heller talerätt enligt 22 kap. 6 § miljöbalken, som vissa andra statliga myndigheter. Det synes innebära att SSM inte får överklaga ett eventuellt tillstånd med villkor för verksamheten. SSM har en viktig roll vid tillståndsprövning enligt miljöbalken av kärntekniska anläggningar. Det bör därför övervägas att ge SSM talerätt enligt 22 kap. 6 § miljöbalken.

I mark- och miljödomstolens yttrande har deltagit rådmännen Anders Lillienau, ordförande, och Monica Daoson, tekniska råden Jan-Olof Arvidsson och Ingrid Johansson samt de särskilda ledamöterna Agneta Melin och Mikael Lif. Yttrandet är enhälligt.

Strålsäkerhetsmyndigheten
Swedish Radiation Safety Authority

Regeringskansliet, Miljödepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande
Datum: 2019-09-30
Er referens: M2018/00217/Me
Diarienr: SSM2019-3222
Dokumentnr: SSM2019-3222-2
Handläggare: Michael Egan
Telefon: 08 799 43 14

Remiss av Svensk Kärnbränslehantering AB:s kompletterande yttrande i ärende om tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall

Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) lämnar följande övergripande synpunkter efter granskning av Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) kompletterande yttrande i ärende om tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall (M2018/00217/Me).

Den 16 mars 2011 lämnade SKB in ansökningar om tillstånd att få bygga en inkapslingsanläggning och ett slutförvar för använt kärnbränsle. Efter en omfattande granskning och flera kompletteringar av underlaget tillstyrkte SSM i januari 2018 SKB:s ansökan enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) och överlämnade ärendet till regeringen. Samma dag lämnade även mark- och miljödomstolen sitt yttrande till regeringen, med rekommendationen att ytterligare underlag behövs, särskilt avseende kopparkapselns långsiktiga beständighet, för att regeringen ska kunna ta beslut om tillåtlighet enligt miljöbalken.

SKB har till regeringen lämnat ett kompletterande underlag till sin ansökan som huvudsakligen är riktat mot de frågor som lyftes av mark- och miljödomstolen. SSM anser, efter att ha granskat det kompletterande underlaget, att SKB på ett tillfredsställande sätt har utrett och svarat på domstolens specifika frågor om kapselns integritet mot eventuella degraderings- och korrosionsprocesser. SKB:s kompletterande vetenskapliga studier och experiment har tillfört betydande ny information och ger en fördjupad förståelse för dessa processer och deras betydelse i slutförvarsmiljön relativt den redovisning som fanns tillgänglig i den ursprungliga tillståndsansökan. SKB för också ett utvidgat resonemang kring de olika processernas betydelse för en samlad bedömning av slutförvarets skyddsförmåga i förhållande till riskkriteriet i 5 § Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (SSMFS 2008:37) om skydd av människors hälsa och miljön vid slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall.

SSM:s bedömning är att SKB väl har underbyggt och förstärkt slutsatserna i det tekniska underlag som var tillgängligt under domstolens beredning av ärendet och som SSM tidigare har analyserat och granskat i detalj. SKB har på ett tillförlitligt sätt visat att de utredda processerna har en liten påverkan på slutförvarets sammantagna skyddsförmåga. SSM

Strålsäkerhetsmyndigheten
Swedish Radiation Safety Authority

SE-171 16 Stockholm
Solna strandväg 96
Tel:+46 8 799 40 00
Fax:+46 8 799 40 10
E-post: registrator@ssm.se
Webb: stralsakerhetsmyndigheten.se

finner därför ingen anledning att ändra sina tidigare ställningstaganden, dvs. att SKB:s föreslagna plats är lämplig och metoden genomförbar med avseende på förutsättningarna att uppfylla högt ställda krav på strålsäkerhet efter förslutning, och att tillåtlighet enligt miljöbalken respektive tillstånd enligt kärntekniklagen därmed kan tillstyrkas.

SSM delar mark- och miljödomstolens konstaterande att kopparkapseln har en nyckelroll i slutförvarets skyddsförmåga. SSM vill dock särskilt framhålla att kapseln tillsammans med buffert och berg upprätthåller samverkande barriärfunktioner i slutförvarssystemet som behöver vägas in vid en samlad bedömning av slutförvarets långsiktiga säkerhet och påverkan på människors hälsa respektive miljön. SSM anser att SKB genom sina platsundersökningar har visat att Forsmarksplatsen är lämplig för ett slutförvar och att bergets egenskaper på förvarsdjup ger goda förutsättningar att förhindra och begränsa spridning av radioaktiva ämnen. Även den buffert som omger kapseln bidrar i en betydande utsträckning till att begränsa påverkan på kapseln genom olika degraderings- och korrosionsprocesser samt till att begränsa spridning av radioaktiva ämnen för det fall en eller flera kapslar av någon anledning skulle fallera.

SSM anser mot denna bakgrund att SKB har visat att slutförvarssystemets referens-utformning som helhet är robust och att det av myndigheten föreskrivna riskkriteriet kan uppfyllas med betydande säkerhetsmarginaler. Riskkriteriet innebär enligt myndighetens föreskriftskrav att slutförvaret ska utformas så att den maximala årliga risken för människors hälsa inte överstiger en på miljonen, vilket i praktiken motsvarar en individ-dos på en hundradel av den naturliga bakgrundsstrålningen. Detta helhetsperspektiv på slutförvarssystemets robusthet och förmåga att skydda människor och miljön stöds av de beräkningar av möjliga omgivningskonsekvenser som har genomförts för ett antal olika scenarier. Därutöver visar såväl SKB:s redovisning som myndighetens egna analyser på att konsekvensen av ett tänkt bortfall av samtliga kapslars inneslutningsfunktion, dvs. ett scenario i vilket kapselns långsiktiga beständighet fullständig har missbedömts, är begränsad till en individdos i närheten av slutförvaret som är i nivå med den naturliga bakgrundsstrålningen.

Ärendet

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har hos Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt ansökt om tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Mark- och miljödomstolen har berett ansökan och i enlighet med 17 kap. 1 § miljöbalken överlämnat frågan med eget yttrande till regeringen för prövning av tillåtligheten. SKB har därefter inkommit med ett kompletterande yttrande i ärendet [1]. SSM har fått SKB:s kompletterande underlag på remiss från miljödepartementet [2] och lämnar i denna skrivelse myndighetens synpunkter på detta underlag.

Material som granskats av SSM

Den större delen av SKB:s kompletterande material består av ett bemötande av fem huvudfrågor som togs upp i mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen den 23 januari 2018. Samtliga frågor avser processer som kan påverka beständigheten hos den kapsel som avses innesluta det använda kärnbränslet, och därmed dess roll i förhållande till slutförvarets skyddsförmåga på sikt. SKB:s svar på dessa frågor presenteras i en teknisk rapport på engelska [3] samt en kortare sammanfattning på svenska [4]. Dessa två dokument bygger på analys av resultaten från SKB:s senaste forskningsinsatser (dvs. arbete som har avslutats och avrapporterats under perioden efter SSM:s granskning av säkerhetsanalysen SR-Site med komplettering) samt övriga forskningsresultat från studier

som har utförts på uppdrag av SKB såväl som av andra aktörer. Som en del av kompletteringen har SKB även genomfört en uppdaterad konsekvensanalys för strålsäkerhet efter slutförvarets slutliga förslutning.

I SKB:s komplettering till sin ansökan om tillstånd enligt miljöbalken [1] har bolaget även inkommit med ett bemötande i frågan om slutförvarets verksamhetsområden som togs upp i mark- och miljödomstolens yttrande den 23 januari 2018. Medan frågan om verksamhetens geografiska begränsning är av teknisk betydelse främst i samband med ett eventuellt tillstånd enligt miljöbalken, hänvisar SKB till behovet av platsanpassning med hänsyn till bl.a. strålsäkerhet.

Utöver detta har SKB yttrat sig över andra frågor med relevans för domstolens prövning samt förslag till villkor i samband med ett eventuellt tillåtlighetsbeslut av regeringen. De frågor som SKB yttrar sig över och som har relevans för SSM:s ansvarsområde innefattar

- domstolens användning av riskkriteriet i 5 § Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter (SSMFS 2008:37) om skydd av människors hälsa och miljön vid slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall som vägledande vid tillämpning av krav enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler,
- lagstiftningsfrågor avseende ansvaret för kärnbränsleförvaret efter förslutning samt SSM:s roll med hänsyn till specifika bestämmelser i miljöbalken,
- villkorsförslag avseende säker strålmiljö, och
- yttranden och skrivelser till regeringen från tredje part.

Förutsättningar för SSM:s granskning

SSM har granskat SKB:s kompletterande redovisning med avseende på bolagets presentation och tolkning av de senast genomförda vetenskapliga studierna med fokus på de osäkerheter som mark- och miljödomstolen har identifierat i sitt yttrande, samt med hänsyn till forskningsresultatens betydelse för bedömning av slutförvarets strålsäkerhet efter förslutning. Resultaten från myndighetens analys av SKB:s kompletterande underlag i kapselfrågor redovisas i SSM:s granskningsrapport (bilaga 1).

I denna granskning har SSM även inhämtat externt expertstöd i frågor om korrosionsprocesser och konsekvensanalys. Experternas uppdrag har varit att stödja myndigheten genom att granska och genomföra beräkningar samt analysera och kommentera SKB:s underlag utifrån de av mark- och miljödomstolen identifierade kompletteringsbehoven. Beräkningar som har utförts inom ramen för två modelleringsuppdrag bekräftar i huvudsak SKB:s motsvarande resultat i kompletteringen. Vidare har två av varandra oberoende grupperingar granskat SKB:s redovisning av korrosionsprocesser, i huvudsak de fem punkter som identifierades i domstolens yttrande. Den ena av dessa grupper är väsentligt mer kritisk till SKB:s resultat i sin rapport. SSM har i granskningen värderat SKB:s redovisning och experternas rapporter, liksom annan tillgänglig information, gjort egna bedömningar baserat på de resultat och argument som framförts och sammanställt resultatet i bilagd granskningsrapport, med analys och sammanvägda bedömningar.

SSM har förståelse för att det finns olika uppfattningar i frågan om ett slutförvar för använt kärnbränsle hos experter, intresseorganisationer och allmänhet, liksom en oro över hur säkerheten kan garanteras i hundratusentals år efter förslutning. Slutförvarsfrågan är komplex och kräver såväl systemförståelse som detaljerad teknisk och vetenskaplig kunskap. SSM kan konstatera att öppenheten i en lång process med lokalisering, metodutveckling och prövning av slutförvaret, inklusive det finansiella stödet till intresseorganisationer och berörda kommuner, skapat goda förutsättningar för dessa att aktivt bygga kunskap och bidra med synpunkter. Många viktiga och relevanta frågor har ställts

till SSM under granskningen av SKB:s ansökningar vilket också bidragit till att kvalitetssäkra myndighetens bedömningar.

SSM vill erinra om att myndigheten i samband med sin beredning av SKB:s ansökningar enligt kärntekniklagen har detaljgranskat till ansökan hörande underlag, inklusive kompletterande tekniska redovisningar, avseende de frågor som togs upp av mark- och miljödomstolen[1]. SSM:s bedömningar av SKB:s kompletterande redovisning till regeringen ska därför läsas mot bakgrund av den omfattande analys av frågor som rör strålsäkerhet efter slutförvarets förslutning [5] som myndigheten redovisade i samband med sitt yttrande över bolagets ansökningar enligt kärntekniklagen [6] i januari 2018.

Strålsäkerhetsmyndighetens synpunkter

SKB:s kompletteringar avseende kapselns beständighet och slutförvarets skyddsförmåga

Samlad bedömning

SSM bedömer sammanfattningsvis att SKB:s kompletterande utredningar har tillfört betydande ny information om de processer som omnämndes i mark- och miljödomstolens fem punkter. Redovisningen ger en fördjupad förståelse för processerna och en ännu mer detaljerad bild av deras betydelse i en slutförvarsmiljö i jämförelse med den redovisning som fanns tillgänglig i den ursprungliga tillståndsansökan. En av de processer som tidigare uteslutits från konsekvensanalysen har nu tagits med i beräkningarna, vilket dock inte annat än på marginalen förändrar bilden av slutförvarets långsiktiga skyddsförmåga. Mer specifikt, en form av gropkorrosion som SKB benämner mikrogalvanisk korrosion, som med ett pessimistiskt parameterval antas äga rum i eroderade deponeringshål, kan ge en brantare ökning av risk i ett visst tidsintervall (efter flera tiotusentals år) men innebär ingen signifikant ökning av de beräknade maximala radiologiska konsekvenserna.

Beträffande de övriga processerna anser SSM att SKB på ett tillförlitligt sätt har visat att de inte har någon påverkan av betydelse för slutförvarets skyddsförmåga. SSM betonar att med *förvarets skyddsförmåga* menas samtliga barriärers kombinerade funktion snarare än enbart kapselns funktion. SSM:s bedömning, att SKB har visat att förläggningsplatsen är lämplig, att metoden är genomförbar och att SKB har förutsättningar att uppfylla samtliga av SSM:s relevanta föreskriftskrav, kvarstår. Med *förutsättningar att uppfylla krav* menas här att SSM förväntar sig att SKB, efter att ha

- konstruerat tillfartsvägar till förvarsdjup och ytterligare har undersökt Forsmarksbergets egenskaper
- vidareutvecklat tillverknings- och provningsmetoder för tekniska barriärer för tillämpning i industriell skala, samt
- slutfört utredningar föranledda av SSM:s tidigare granskningskommentarer,

kommer att kunna ge den information som krävs för att myndigheten i behörig ordning kan godkänna påbörjad provdrift, dvs. deponering av de första förslutna kopparkapslarna med använt kärnbränsle.

Allmänt om SSM:s ställningstagande

SSM vill, liksom i tidigare granskning av SKB:s ansökan, understryka att slutförvarets skyddsförmåga endast kan utvärderas om hela systemet med samtliga barriärfunktioner

[1] Motsvarande underlag lämnades inte in i samband med bolagets ansökan enligt miljöbalken.

beaktas. Tillämpningen av flera barriärer och barriärfunktioner i KBS-3-systemet, både tekniska barriärer (kapsel och buffert) och den naturliga bergbarriären, innebär att den långsiktiga strålsäkerheten baseras på grundläggande principer som fullständig inneslutning samt fördröjning, långsam transport och avklingning av radioaktiva ämnen. Att enbart fokusera på en enda barriär och de processer som på sikt skulle kunna påverka dess beständighet ger därför en otillräcklig förståelse för SKB:s ansökan och ett vid Forsmarksplatsen lokaliserat KBS-3-slutförvars möjliga omgivningspåverkan.

Etableringen av ett slutförvar för använt kärnbränsle kräver, på samma sätt som för andra mycket långsiktiga miljöfrågor, att en värdering och analys av osäkerheter måste göras inom ramen för en övergripande analys (i detta fall säkerhetsanalysen SR-Site inklusive uppdateringar), samt att forskning kring vissa specifika osäkerheter inte nödvändigtvis kan slutföras vid en specifik tidpunkt utan behöver fortgå under lång tid. I detta sammanhang fram till driftsättningen och under själva driften av ett slutförvar, i syfte att optimera och vidareutveckla slutförvarets säkerhetsfunktioner. Med tanke på bland annat de mycket långa tidsskalor som behöver hanteras i säkerhetsanalysen kan inte SSM kräva att definitiva svar ska ges på samtliga relevanta granskningsfrågor vid en tidpunkt. Vissa frågor behöver kunna hanteras med en värdering av olika typer av argument samt en analys av systemets känslighet och osäkerheter. SSM:s uppgift som beredande myndighet i prövningen av ett tillstånd enligt kärntekniklagen innebär att värdera enskilda osäkerheters betydelse och att bedöma om slutförvarssystemet i sin helhet kan uppfylla myndighetens högt ställda krav på strålsäkerhet.

Bergets egenskaper har stor betydelse vid geologisk slutförvaring av använt kärnbränsle 500 meter under markytan. SSM bedömer att SKB:s platsundersökningar har visat att Forsmarksplatsen är lämplig för ett slutförvar och ger en tydlig bild av bergets och den nuvarande biosfärens egenskaper. Den konstaterade låga frekvensen av vattenförande sprickor på runt 500 meters djup vid Forsmark innebär att deponeringshålen förväntas ha få eller inga direkta transportvägar till omgivande berg. De grundvattenkemiska förhållandena är också gynnsamma för de tekniska barriärernas långsiktiga integritet. Detta bedöms vara positiva egenskaper som i hög utsträckning minskar risken för kapselskador och spridning av radioaktiva ämnen från slutförvaret. SSM lyfte i sin tidigare granskningsrapport [5] särskilt upp betydelsen av förståelse för den period som bufferten ännu är omättad. SKB har tillfört ny information om denna aspekt i sin kompletterande redovisning av utvecklingen av slutförvarsmiljön [3].

Berget och bufferten i slutförvarssystemet har vardera två betydelsefulla säkerhetsfunktioner som behöver vägas in vid bedömning av SKB:s uppdaterade redovisning av kopparkapseln. Den första funktionen hos berget avser att tillgodose stabila gynnsamma kemiska förhållanden och begränsa grundvattenflöden. Därmed begränsas transport av korroderande ämnen och omfattning av korrosionsangrepp på kopparkapseln. Även bufferten bidrar i en betydande utsträckning till att begränsa transport av lösta ämnen i grundvatten, vilket också bidrar till att reducera omfattningen av kapselkorrosionsprocesser. Den andra funktionen avser att begränsa och fördröja transport av upplösta radioaktiva ämnen från det använda kärnbränslet för det fall kapselbrott av någon anledning skulle förekomma. Specifika vetenskapliga och tekniska frågor i SKB:s kompletterande redovisning [3] behöver värderas med hänsyn tagen till dessa två säkerhetsfunktioner och det föreslagna flerbarriärsystemets totala skyddsförmåga. I detta avseende behöver man skilja mellan å ena sidan att en viss nivå av osäkerhet kan kvarstå även efter att en process som kan påverka kopparkapseln har blivit grundligt undersökt, å andra sidan betydelsen av en sådan kvarstående osäkerhet för en bedömning av slutförvarssystemets sammantagna skyddsförmåga, dvs. dess möjliga framtida påverkan på människas hälsa och miljön.

En värdering av argument för och emot en viss process betydelse för slutförvarets skyddsförmåga behöver sträcka sig bortom frågan om huruvida processen finns överhuvudtaget eller om den kan inträffa i slutförvarsmiljön. Bland de övriga frågor som SSM tillämpar i sin granskning och utvärdering av SKB:s underlag finns följande:

- Har processen en betydande påverkan eller kan den försummas helt?
- Vilka faktorer i slutförvarsmiljön påverkar processen?
- Kan den själv eller i samband med andra processer orsaka kapselbrott eller skador på andra barriärer i slutförvarssystemet?
- Hur många deponeringshålspositioner kan påverkas och vilken tidshorisont är aktuell?
- Vad har processen för betydelse för uppfyllelse av SSM:s föreskriftskrav, så som uppfyllelse av riskkriteriet och krav på optimering av systemkonstruktionen?

SSM sammanfattar nedan sin bedömning av hur väl SKB:s uppdaterade redovisning täcker in de fem punkter som mark- och miljödomstolen tog upp i sitt yttrande med hänsyn tagen till dessa perspektiv.

Myndigheten har i sitt tidigare granskningsarbete identifierat ett utvecklingsbehov kopplat till SKB:s angreppssätt för analys av konceptuella osäkerheter i samband med förhållandevis tidiga kapselbrott [5]. SSM:s granskningskommentarer i detta avseende omfattade lokala korrosionsprocesser i samband med de initialt omättade förhållandena i bufferten, vilket även mark- och miljödomstolen tog upp i sitt yttrande, men även andra frågor såsom kapselns tålighet mot krypdeformation. SSM konstaterade att SKB:s säkerhetsanalys var något knapphändig i sin hantering av dessa processer och att det inte alltid var enkelt att fullt ut utröna innebörden och säkerhetsbetydelsen av processer som inte hade hanterats explicit i scenarioanalysen, utan som istället hade adresserats genom olika uteslutningskriterier.

Med tanke på att konceptuell osäkerhet kring processer och framtida förhållanden i slutförvarsmiljö oftast inte helt kan elimineras, bedömde SSM att SKB:s analys skulle gynnas av att tillföras fler scenarier och beräkningsfall som motsvarar de av SSM föreskrivna scenariokategorierna *mindre sannolika scenarier* respektive *restscenarier*. Myndighetens motivering var att avsaknad av en explicit hantering i scenario- och känslighetsanalys skulle kunna medföra begränsningar med avseende på underlaget för såväl optimering av slutförvarets skyddsförmåga som utveckling av de tekniska barriärerna. Denna slutsats ska dock inte tolkas som att samtliga tänkbara processer behöver hanteras på detta sätt. Enligt SSM:s detaljerade bedömning i specifika frågor (se nedan) behövs inga särskilda scenarier för flertalet av de processer som SKB har hanterat i sin komplettering.

En av de processer som tidigare uteslutits från konsekvensanalysen (gropkorrosion) har nu explicit tagits med i SKB:s riskberäkningar, där resultat visar att processen inte annat än på marginalen förändrar bilden av slutförvarets långsiktiga skyddsförmåga. SKB har också, både i samband med sina ansökningar och sitt kompletterande underlag till regeringen, genomfört analyser av fall med tänkta och långtgående bortfall av barriärer och säkerhetsfunktioner för individuella barriärer. Dessa resultat ger en grundläggande förståelse för hur de olika barriärerna både enskilt och i samverkan med varandra bidrar till slutförvarets långsiktiga strålsäkerhet. SSM anser att de konsekvensanalyser som påvisar begränsning av omgivningskonsekvenser även vid tänkta bortfall av säkerhetsfunktioner och enskilda barriärer ger tilltro till att slutförvarssystemet som helhet är robust. Resultaten bidrar enligt myndighetens uppfattning till att belysa frågor kring SKB:s bevisbörda med hänsyn till hur stor risken är att miljö- eller hälsopåverkan uppkommer och förstärker bedömningen att SKB har lagt fram tillräckligt belägg i frågor om kapselns beständighet för att bolagets val av plats och metod ska kunna godtas.

SSM har med stöd av externa experter under sin beredning av SKB:s ansökan enligt kärntekniklagen låtit utföra en rad studier för att verifiera SKB:s konsekvensanalys. Experterna har bl.a. analyserat konsekvenserna av ett tänkt bortfall av inneslutningsfunktionen hos samtliga kapslar i ett KBS-3-slutförvar vid Forsmark under de specifika tidsintervall som anges nedan [7]. Dessa beräkningsfall var inte relaterade till någon specifik mekanism för kapselbrott och skiljer sig i viss utsträckning från de tänkte scenarier som har redovisats av SKB. De mest pessimistiska fallen, där kapselbrott antogs uppstå i samtliga kapselpositioner under perioder av 100, 300 respektive 1000 år, tyder på maximala årliga individdoser för den mest exponerade gruppen i intervallet 0,3–1 mSv, vilket är i nivå med den naturliga bakgrundsstrålningen.

Som framgick inledningsvis stärker SKB:s kompletterande information SSM:s tidigare slutsats att SKB genom slutförvarets lokalisering och konstruktion har förutsättningar att uppfylla myndighetens krav med avseende på långsiktig strålsäkerhet efter förvarets slutliga förslutning. Ett flertal osäkerheter som SSM har identifierat i sin tidigare granskningsrapport [5] har med hjälp av den nya informationen klargjorts och belysts på ett mer fullständigt sätt. SSM anser, liksom i sin tidigare bedömning, att dessa osäkerheter genomgående avser frågan om processer som har befunnits ha ingen eller en begränsad betydelse för slutförvarets långsiktiga risk och skyddsförmåga. SSM:s specifika bedömningar angående SSM:s senaste kompletterande underlag i de olika områdena sammanfattas nedan under motsvarande rubriker.

Korrosion av koppar i rent syrgasfritt vatten

Enligt SSM:s bedömning har processen korrosion av koppar i rent syrgasfritt vatten en försumbar betydelse med avseende på strålsäkerheten för ett slutförvar med använt kärnbränsle inneslutet i kopparkapslar. Den vetenskapliga grundfrågan huruvida en korrosionsreaktion överhuvudtaget äger rum i rent syrgasfritt vatten har inte varit avgörande för denna slutsats, utan snarare att den studerade reaktionen inte avser den kemisk reducerande sulfidmiljö som förväntas i slutförvaret, samt att omfattningen av reaktionen enligt etablerad kunskap är så liten att den knappast ens kan mätas och än mindre påverka kapslar med ett fem centimeter tjockt kopparhölje placerade i ett slutförvar på 500 meters djup. För att en korrosionsprocess inte bara ska initieras utan även fortskrida krävs ett materieutbyte med omgivningen. Processen kontrolleras därför av såväl den mycket begränsade termodynamiska drivkraften för reaktionen som de låga materieöverföringshastigheterna i slutförvarsmiljön.

SSM konstaterar att ett betydande antal experimentella studier kring processen har slutförts på uppdrag av såväl SKB som av andra aktörer. Den vätgasutveckling som har kunnat uppmätas i olika typer av försöksuppställningar har generellt sätt varit avtagande och mycket liten. Även om den skulle ha orsakats av den föreslagna korrosionsprocessen är betydelsen i kontexten slutförvaring liten. För att kunna verifiera att uppmätt vätgasutveckling verkligen har orsakats av kopparkorrosion och inte av någon annan orsak krävs att den har åtföljts av bildning av en korrosionsprodukt med högre termodynamisk stabilitet i jämförelse med kända fasta faser i systemet. Ingen information har kommit fram som verifierar att en hittills okänd korrosionsprodukt har bildats under dessa försök, som skulle kunna medföra en avgörande inverkan på kopparkapselns korrosionsförlopp.

SSM anser att inga ytterligare studier behövs utöver dem som SKB hittills har låtit utföra för att påvisa vätgasutveckling och korrosion för kopparprover exponerade i rent syrgasfritt vatten. Det behövs heller inga särskilda scenarier inom säkerhetsanalysen för att ytterligare belysa korrosion i rent syrgasfritt vatten.

Gropkorrosion på grund av reaktion med sulfid

SSM anser att SKB, genom den betydande omfattningen av studier och experiment som har utförts och som redovisas i det kompletterande underlaget, har fördjupat förståelsen för lokala korrosionsangrepp i sulfidmiljö och deras betydelse i slutförvarsmiljön. SKB har, baserat på sitt utökade experimentella underlag, definierat trovärdiga gränsvärden avseende tillförsel av sulfid samt sulfidhalt i närheten av kapselns yta under vilka gropkorrosion inte förväntas kunna ske.

SKB visar, med beaktande av bentonitlerans och bergets egenskaper att en tillräcklig stor tillförsel av sulfid för att gropkorrosion ska kunna äga rum är svår att erhålla i ett KBS-3-slutförvar vid Forsmark. Särskilt fokus har lagts på att analysera möjligheter för att gasformig vätesulfid skulle transporteras till kapselytan under bentonitbuffertens initiala omättade fas. SSM konstaterar att SKB genom sitt utökade experimentella underlag har tillfört information som inte tidigare funnits tillgänglig avseende potentiella korrosionsangrepp under denna buffertfas. SSM bedömer att SKB har visat att de sulfidflöden som förväntas i slutförvarsmiljön under denna tidsperiod kan begränsas så att de vida underskrider det gränsvärde för sulfidflöde som bolaget definierar för gropkorrosion.

I det kompletterande underlaget bedömer SKB att risken för en form av gropkorrosion under senare faser i slutförvarets utveckling inte helt kan uteslutas. SKB har därför integrerat ett beräkningsfall i huvudscenariot för slutförvarets utveckling som beaktar effekten av gropkorrosion, där processen antas inträffa i samband med bufferterosion. SSM konstaterar att även ett explicit beaktande av gropkorrosion inte innebär någon signifikant ökning av de beräknade maximala radiologiska konsekvenserna.

Spänningskorrosion av koppar i sulfidmiljö

Spänningskorrosion är en lokal korrosionsform som är förhållandevis komplex då den innefattar en samverkan mellan kemiska och mekaniska förhållanden. Generellt fordras en bildning av en passiverande film på metallytan i kombination med att dragspänningar föreligger i metallen. SSM konstaterar att inget tillgängligt experimentellt underlag föreligger, varken från studier utförda i SKB:s regi eller från andra forskare, som visar på att sprickbildning av koppar som följd av spänningskorrosion förekommer vid sulfidhalter i närheten av de som förväntas i slutförvarsmiljön vid Forsmark. SSM anser att SKB:s kompletterande insatser, vilket innefattar studier för att förstå processens mekanismer, kapselns spänningstillstånd samt analys av materietransport av sulfid i deponeringshålen har ökat tilltron till att risken är mycket liten för att processen ska initieras och propageras vid låga sulfidhalter och låga sulfidflöden motsvarande de som förväntas i slutförvarsmiljön.

SSM konstaterar att SKB har utfört ett betydande antal nya studier för att belysa förutsättningarna för att en passiverande film ska kunna bildas, i första hand för att studera gropkorrosion men resultaten har även bäring på förutsättningarna för att de flesta former av spänningskorrosion ska kunna initieras. Dessa resultat visar generellt på att passiverande sulfidfilmer inte bildas vid låga sulfidhalter och låga sulfidflöden. SKB har även utfört beräkningar för att kartlägga kapselns spänningstillstånd och identifiera positioner i höljet med dragspänningar, vilket är en annan förutsättning för att spänningskorrosion ska kunna initieras.

Buffertens status har en betydande påverkan på materieöverföring av sulfid, vilket är av relevans för bedömning av spänningskorrosion eftersom tillförseln av sulfid avgör om en spänningskorrosionsspricka inte bara kan initieras utan även propageras i en utsträckning så att kopparhöljets integritet påverkas. SKB:s komplettering visar på ett mer utförligt och

väl underbyggt sätt än tidigare hur förhållanden i ett förslutet slutförvar begränsar sulfidtillförsel under omättade buffertförhållanden. Under mättade buffertförhållanden konstaterar SSM att tillförseln av sulfid till kapselytan från omgivande grundvatten är mycket begränsad vilket medför att SSM bedömer att risken för att spänningskorrosion är mycket liten under denna tidsperiod. Avseende eroderade deponeringshål instämmer SSM med SKB i att dessa förhållanden är relevanta för gropkorrosion (se ovan) snarare än spänningskorrosion, bland annat eftersom buffertens svälltryck eliminerats och eftersom fallet inträffar mycket lång tid efter pålastningen av kapseln.

SSM:s övergripande slutsats är att SKB:s insatser för att ytterligare belysa processens förutsättningar i sulfidmiljö har skapat en än större tilltro till att det råder mycket liten sannolikhet för att sprickor uppstår som kan tillskrivas spänningskorrosion vid de låga sulfidhalter som förväntas i slutförvarsmiljö. Processens komplexitet medför dock att det finns ytterligare frågor som kan utforskas för att belysa möjligheterna att vidare optimera slutförvarets konstruktion.

Saunaeffektens betydelse

SKB:s beaktande av saunaeffekten i deponeringshål beskrivs i ett enskilt kapitel av rapporten. Frågan redogörs därmed inte integrerat med redovisningen av gropkorrosion respektive spänningskorrosion, dvs. inte helt i enlighet med hur mark- och miljödomstolen tar upp frågan. Oavsett detta bedömer SSM att SKB:s redovisning av ytterligare och fördjupade experimentella och teoretiska utredningar kring saunaeffekten är vetenskapligt välgrundad, trovärdig och godtagbar. Vidare har SSM förståelse för att SKB, genom att hålla diskussionen om saunaeffekten skild från redovisningen av korrosionsprocesser, har försökt renodla rapporteringen för att inte komplicera sin analys i onödan.

SSM anser att dessa kompletterande utredningar, i synnerhet SKB:s senare uppsättning av tester med bentonitblock och överslagsberäkningar, har bekräftat de antaganden som ligger bakom valet av parametrar i motsvarande teoretiska modellering och har förstärkt bolagets tidigare slutsatser kring saunaeffektens försumbara inverkan på korrosion av kapseln i slutförvarsmiljön.

Väteförsprödning

Beträffande väteförsprödning har SKB sammanfattat den tillgängliga informationen om vätets inverkan på koppars materialegenskaper i slutförvaret. Redovisningen omfattar både det initiala innehållet av syre respektive väte i kapselns kopparhölje efter tillverkningen samt tänkbara mekanismer för vätetillförsel i slutförvarsmiljön och deras betydelse.

SKB har i samarbete med Posiva i Finland under de senaste åren på ett betydande sätt vidareutvecklat svetsmetoden för en kapsel tillverkad med OFP-koppar för att undvika och minimera förekomst av oxidföroreningar. SSM bedömer att detta arbete visar att SKB i samband med drift av inkapslingsanläggningen kommer att kunna åstadkomma förslutningssvetsar med tillräckligt låg syrehalt med syftet att eliminera risken för s.k. vätesjuka på grund av oxidföroreningar. SKB har även genomfört nya laboratorieundersökningar för att utvärdera andra effekter av artificiell väteladdning av koppar, förutom vätesjuka kopplat till oxidföroreningar, så som ytlig sprickbildning och förändrade krypegenskaper vid förhöjda vätehalter.

SSM bedömer att sulfidkorrosion av koppar är mest relevant som tänkbar drivkraft för bildning av väte och väteladdning av koppar i ett slutförvar, men att effekten oavsett detta skulle vara mycket liten för det stora flertalet kopparkapslar som en följd av långsamma

grundvattenflöden och den generellt begränsade tillgången på sulfidjoner i berget. Den långt mer begränsade tänkbara inträngning av väte i slutförvarsmiljö i jämförelse med de experimentella studier där fenomenet har studerats medför lägre halter av väte i koppar och en mindre potentiell påverkan på kopparns materialegenskaper än vad som observerats i experimenten. Lokal tillförsel av väte i korngränser i samband med lokala korrosionsprocesser skulle kunna ha en betydelse men SSM bedömer att sannolikheten för ett sådant fall är låg eftersom tillgängliga sulfidjoner som tillförs utifrån förväntas kunna konsumeras över hela kapselytan.

SSM anser att ytterligare experimentella studier med hög känslighet och detektionsförmåga som simulerar väteladdning av koppar i slutförvarsmiljö, samt inverkan av väteladdning i perspektivet spänningskorrosion och krypdeformation av kopparhöljet är berättigade fram till en kommande ansökan om driftstart. Syftet bör vara att underbygga krav på kapselns detaljutformning. Relevanta faktorer avser exempelvis inverkan av dragspänningarnas omfattning och placering i samband med uppbyggnaden av buffertens svälltryck respektive av definition av deformationer av kopparhöljet med avseende på placering och magnitud som inte äventyrar kapselns integritet.

Strålningens inverkan på gropkorrosion, spänningskorrosion och väteförsprödning

I SKB:s kompletterande redovisning framkommer att bolaget har låtit utföra ytterligare undersökningar och beräkningar med bäring på frågan om strålningens inverkan på korrosion och materialegenskaper. Den uppdaterade bilden av strålningskemiska processer, med hänsyn tagen till den begränsade tidsperioden under vilken förhöjda gammadoser varar, visar att bildning av oxidanter på ett obetydligt sätt bidrar till allmän-, grop- och spänningskorrosion samt att väteförsprödning till följd av väteladdning förväntas vara mycket liten jämfört med det som kan uppstå från den betydligt mer uthålliga sulfidkorrosionen.

SSM konstaterar att SKB redovisar nytt underlag även för den direkta effekten av neutron- och gammastrålning inuti kapselmaterial (både koppar och gjutjärn), en fråga som inte specifikt nämns i mark- och miljödomstolens fem punkter. Myndigheten bedömer att de nya beräkningarna och försöken på ett trovärdigt sätt bekräftar att eventuella strålningsinducerade skador i kapselmaterial inte har någon mätbar betydelse för materialets mekaniska egenskaper, elektriska ledningsförmåga eller kemiska sammansättning.

Säkerhetsbetydelse och konsekvensberäkningar

SKB:s analys av risker i samband med kapselbrott i SR-Site och även i den senaste redovisningen illustrerar vikten av ett helhetsperspektiv när det gäller att beakta det mycket begränsade antal deponeringshål där de övriga två barriärerna förutom kapseln (bufferten och berget) kan förväntas bli försvagade eller där deras funktioner helt har fallerat som resultat av den långsiktiga utvecklingen av slutförvarssystemet. Detta kräver antingen en kombination av bufferterosion och korrosion i deponeringshål med förhållandevis höga grundvattenflöden alternativt mekaniska kapselskador på grund av jordskalvsrisk i deponeringshål som korsas av stora strukturer i berggrunden. SSM instämmer med SKB:s argument att de processer som skulle kunna påverka kapselns beständighet har visats ha ringa konsekvenser, mot bakgrund av kapselns utformning, så länge de övriga barriärerna uppfyller de säkerhetsfunktioner som tilldelas dem.

SSM anser det motiverat att beakta gropkorrosion i riskberäkningarna givet den argumentation som SKB för avseende tröskelvärden på sulfidflöden över vilka initiering av en lokal korrosionsprocess inte helt kan uteslutas. Detta kan under ett visst tidsintervall i

förvarets senare utveckling (efter flera tiotusentals år) ge en något snabbare ökning av den potentiella risken, men har ingen betydande inverkan på förvarets beräknade omgivningspåverkan. SSM har upprepat en delmängd av SKB:s beräkningar och bedömer SKB:s tillvägagångssätt i samband med den utökade analysen av kravuppfyllelse för riskkriteriet som rimligt.

SSM anser att SKB:s redovisning av beräkningsfall som innefattar tänkta eller mycket pessimistiska antaganden om tidiga kapselskador är betydelsefull. SSM menar att konsekvensanalyser som påvisar begränsning av omgivningskonsekvenser även vid tänkta bortfall av säkerhetsfunktioner och enskilda barriärer ger tilltro till att slutförvarssystemet som helhet är robust. Resultat som presenteras i SKB:s kompletterande redovisning är beroende av användningen av ett mindre pessimistiskt sätt att modellera biosfären jämfört med den tidigare säkerhetsanalysen SR-Site. Detta tillvägagångssätt kan vara motiverat men utan en mer djupgående beskrivning av de antaganden som ligger bakom biosfärsmodellen avstår SSM från att kommentera de specifika dosvärden som har beräknats. SSM har dock under sin beredning av SKB:s ansökan enligt kärntekniklagen låtit utföra en rad studier för att verifiera SKB:s konsekvensanalys. Bland annat har SSM:s externa experter analyserat konsekvenserna av ett tänkt bortfall av inneslutningsfunktionen hos samtliga kapslar i ett KBS-3-slutförvar vid Forsmark under olika tidsintervall [7]. Dessa beräkningsfall använder SKB:s ursprungliga, mer pessimistiska biosfärsmodeller och ger, från SSM:s utgångspunkt, tilltro till att den maximala årliga individdosen för den grupp som utsätts för den största risken inte överstiger ett värde som är i nivå med naturliga bakgrundsstrålningen, dvs. för ett scenario i vilket kapselns långsiktiga beständighet fullständigt har missbedömts.

Slutförvarets verksamhetsområden

Som en del av kompletteringen i miljöbalksärendet [1] har SKB lämnat in en redovisning av slutförvarets planerade verksamhetsområden, både ovan och under mark. Syftet med redovisningen är att närmare beskriva SKB:s avsikter när det gäller den geografiska avgränsningen av verksamheten, inklusive förhållande mellan den referensutformning av anläggningen som lades fram i det ursprungliga ansökningsunderlaget och de faktiska fysiska utrymmen som kommer att tas i anspråk av anläggningen när den är färdigbyggd.

Frågan om slutförvarets geografiska avgränsning är enligt SSM:s uppfattning en förutsättning för prövningen av tillåtlighet enligt miljöbalken som inte direkt motsvarar några krav i prövningen av tillstånd enligt kärntekniklagen. Däremot, som SKB påpekar i sitt kompletterande material, lyfts frågan om platsanpassning – i synnerhet med hänsyn till anläggningens underjordsdel (avsnitt C.3.3) – explicit i myndighetens förväntningar avseende den fortsatta utvecklingen av slutförvaret [5]. Platsanpassning krävs för att optimera slutförvarets förläggningsdjup och utformning i enlighet med tillkommande kunskap avseende bergspänningar och en rad andra geologiska förhållanden som kommer att erhållas först efter att SKB har konstruerat tillfartsvägar till förvarsdjup och ytterligare har undersökt Forsmarksbergets egenskaper. SSM instämmer därför i att ett tillstånd enligt miljöbalken med villkor avseende verksamhetsområden inte bör begränsa tillståndshavarens möjligheter att utveckla slutförvarets detaljutformning och driva verksamheten på ett sätt som överensstämmer med den fortsatta tillämpningen av bästa möjliga teknik från strålsäkerhetssynpunkt.

Frågan om framtida platsanpassning av slutförvarets underjordsdel med hänsyn till strålsäkerhet såväl som bergtekniska aspekter är central i SKB:s redovisning av processen för framtagning av slutförvarets detaljutformning. SSM bedömer SKB:s tillvägagångssätt för att avgränsa de olika bergvolymer som ingår i slutförvarets underjordsdel som rimligt. Myndigheten bedömer vidare att bolagets avgränsning av de högst och lägst belägna punkterna för placering av det s.k. ”förvarsområdet” är konsekvent med myndighetens förväntningar avseende optimering av förvarsdjupet [5].

SKB anger i sin komplettering att platsanpassning genom optimering av slutförvarets utformning med hänsyn till kärntekniska och strålskyddskrav (t.ex. genom att begränsa inläckaget av grundvatten till förvarsutrymmena) även kan förväntas leda till en begränsning av miljöpåverkan till följd av grundvattensänkning. SSM anser detta vara ett rimligt antagande.

SKB:s kompletteringar i övriga frågor

Domstolens användning av riskkriteriet i 5 § SSMFS 2008:37 som vägledande vid tillämpning av krav enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler

I sitt yttrande (avsnitt C.2.3) kommenterar SKB den vikt som mark- och miljödomstolen lägger vid SSM:s riskkriterium som anges i 5 § SSMFS 2008:37 [1]. SKB noterar att en årlig risk för skadeverkningar av 10^{-6} (dvs. en miljondel) för en representativ individ i den grupp som utsätts för den största risken från ett slutförvar efter förslutning motsvarar en maximal persondos på 0,014 mSv per år, vilket i sin tur motsvarar ungefär en procent av den genomsnittliga naturliga bakgrundsstrålning som människor i Sverige normalt utsätts för.

SKB anger vidare att riskkriteriet i 5 § SSMFS 2008:37 utgör ett ”beräkningsmässigt krav” som går väsentligt längre än de krav som i normala sammanhang ställs på verksamhetsutövare med stöd av miljöbalkens allmänna hänsynsregler. SSM förklarade under domstolens huvudförhandling bakgrunden till att ett så högt krav ställts i samband med geologiska slutförvar. Vid bestämmandet av riskkriteriet har beaktats de faktorer som skiljer en kärnteknisk verksamhet som är i drift från, när det gäller geologiska slutförvar, de mycket långa tidsramar som behöver beaktas samt avsaknaden av möjlighet att efter förslutning vidta ytterligare åtgärder.

SSM instämmer med SKB i att en helhetsbedömning av slutförvarets skyddsförmåga gentemot strålskyddskriteriet ska göras i enlighet med de övriga krav och allmänna råd som återfinns i SSMFS 2008:37 och Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (SSMFS 2008:21) om säkerhet vid slutförvaring av kärnämne och kärnavfall avseende slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Inom ramen för utvärdering av slutförvarets omgivningspåverkan förutsätter användning av riskkriteriet i synnerhet att osäkerheter beaktas, redovisas och utvärderas på ett systematiskt sätt, i överenstämmelse med de allmänna råden till bestämmelsen. Dessa förväntningar avseende säkerhetsanalys och säkerhetsredovisning återspeglas även i SSM:s granskning av det tekniska underlag som SKB har lagt fram (se ovan).

Lagstiftningsfrågor avseende ansvaret för kärnbränsleförvaret efter förslutning samt SSM:s roll med hänsyn till specifika bestämmelser i miljöbalken

SSM:s syn på verksamhetsutövarens skyldigheter med avseende på ansvar på mycket lång sikt stämmer väsentligen överens med det argument som SKB lägger fram (avsnitt D.1) i sitt yttrande [1]. I det nyligen publicerade betänkandet av utredningen om en ny kärntekniklag [8] beskrivs ytterligare exempel på beaktande av det slutliga ansvaret för slutförvar utanför det kärntekniska området, där i vissa fall särskild lagstiftning har tagits fram för att klargöra ansvaret för en försluten anläggning. Det huvudsakliga ansvaret för verksamhetsutövaren har dock i samtliga fall tolkats som att slutförvar ska göras säkra och förvaringen vara långsiktigt hållbar. Utredningens överväganden och förslag med hänsyn till ansvarsfrågan för ett geologiskt slutförvar (inom ramen för både kärntekniklagen och miljöbalken) utgör enligt SSM:s uppfattning ett rimligt, praktiskt och konsekvent tillvägagångssätt. Den praktiska lösningen av de frågor kring ansvar som lyfts av kommunstyrelsen i Östhammars kommun är däremot inte en fråga där myndigheten har någon utpekad roll.

SSM noterar att både mark- och miljödomstolen och SKB anser det lämpligt att myndigheten ska få talerätt enligt 22 kap. 6 § miljöbalken och möjlighet att ansöka om omprövning enligt 24 kap. 7 § miljöbalken (avsnitt D.2). Myndigheten har inga invändningar mot förslaget.

Villkorsförslag avseende säker strålmiljö

I sitt yttrande lämnar SKB förslag till särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen med stöd av 17 kap. 7 § miljöbalken i samband med ett eventuellt tillåtlighetsbeslut [1]. De förslag som SKB har tagit fram presenteras under rubriker som motsvarar utvalda nationella miljökvalitetsmål. Som ansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö anser SSM det rimligt att SKB lyfter frågan om utveckling av slutförvarets slutliga utformning inom ramen för eventuella villkor (villkorsförslag 1–5) under denna rubrik (avsnitt E.2). Att ställa särskilda villkor kring slutförvarets platsanpassning gör enligt SSM:s uppfattning att förhållandet mellan geografisk begränsning i enlighet med miljöbalkens krav och fortsatt optimering av strålsäkerhet enligt kärntekniklagen klargörs.

SKB föreslår också villkor enligt 17 kap. 7 § miljöbalken som rör en strukturerad omvärldsbevakning avseende frågor om informationsbevarande och övervakning av geologiska slutförvar efter slutlig förslutning (villkorsförslag 6). Dessa frågor har tidigare täckts av föreslagna villkor inom ramen för ett eventuellt tillstånd enligt miljöbalken men SKB menar det är lämpligt att resultat från omvärldsbevakningen redovisas löpande inte bara till Östhammars kommun och berörda tillsynsmyndigheter utan även till regeringen. SSM delar den uppfattningen och betraktar det som konsekvent med lagutredningens förslag avseende klargörande av statens sistahandsansvar som tar vid efter att förslutningen av ett slutförvar har fullbordats [8]. Givet detta anser SSM det motiverat att dessa villkor föreskrivs enligt 17 kap. 7 § miljöbalken.

Kommentar på vissa andra yttranden och skrivelser till miljödepartementet

SKB lämnar i sitt yttrande (avsnitt F) ett kortare bemötande av ett antal yttranden med invändningar mot bolagets föreslagna metod och lokalisering för kärnbränsleförvaret samt det underlag som SKB har utvecklat som stöd för sin ansökan [1]. SSM har inga specifika synpunkter att lämna på SKB:s bemötande.

I detta ärende har generaldirektören Nina Cromnier beslutat. Utredaren Michael Egan har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Johan Anderberg, enhetschefen Ansi Gerhardsson och miljörättsexperten Tomas Löfgren deltagit.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Nina Cromnier

Michael Egan

Detta ärende expedieras utan underskrifter.

Bilaga

1. *SSM:s granskning av SKB:s komplettering till regeringen om kapselintegritet*, SSM2019-3222-2, 2019-09-30.

Referenser

[1] Mannheimer Swartling, *Komplettering och yttrande. M2018-00217/Me; Svensk Kärnbränslehantering AB, angående ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall*, 2019-04-04
[2] Miljödepartementet, *Remiss av Svensk kärnbränslehantering AB:s kompletterande yttrande i ärende om tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall*, M2018/00217/Me, 2019-04-25.
[3] SKB, *Supplementary information on canister integrity issues*, Technical Report TR-19-15, Svensk Kärnbränslehantering AB, mars 2019
[4] SKB, *Komplettering om kapselintegritet*, SKBdoc 1718509, Svensk Kärnbränslehantering AB, 2019-04-02
[5] SSM, *Strålsäkerhet efter slutförvarets förslutning. Beredning inför regeringens prövning: Slutförvaring av använt kärnbränsle*. SSM rapport 2018:07, Strålsäkerhetsmyndigheten, januari 2018
[6] SSM, *Yttrande över ansökningar om tillstånd till anläggningar för slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle*, SSM2011-1135-23, Strålsäkerhetsmyndigheten, 2018-01-23
[7] Pensado O, *Radionuclide release rates associated with bounding cases featuring relatively early canister failures in a spent fuel repository*, SSM Technical Note 2017:15, Strålsäkerhetsmyndigheten, 2017-04-07.
[8] SOU, *Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar*, SOU 2019:16, mars 2019

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Camilla Andersson

Föredragande: (som avsatt tid i samband med sammanträdet)	Camilla Andersson, Marcus Jakobson, Ida Eklöf, Fredrik Hübinette
Instans: (högsta instans där ärendet ska behandlas)	Kommunstyrelsen
Sammanträde: (önskat sammanträde/-n, ange önskad tidsplan)	KS 29 september 2020

Genomförande av workshop om kommunens hållbarhetsarbete

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att arbeta vidare med uppdraget utifrån resultatet från workshopen. Kommunstyrelsen tar slutgiltig ställning till nyckeltalen när de fastställs som en del av budgeten inför 2021.

Ärendebeskrivning

En workshop à ca en timme planeras till kommunstyrelsen. Syftet är att kommunstyrelsen ska ge vägledning i uppdraget att plocka fram indikatorer för kommunens hållbarhetsarbete. Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2020-01-21 att ta fram en struktur för hur kommunen ska arbeta med hållbarhet inom ramen för kommunens styrmodell inklusive förslag på 10- 15 nyckeltal som ska följas, utifrån de 53 som RKA har tagit fram.

Genomförande av workshop

Workshopen inleds med en kort presentation av material och upplägg. Efter det får varje ledamot välja ut sina 20-i-topp-nyckeltal som ledamoten bedömer är intressant att följa för kommunen. Material för detta kommer att delas ut under workshopen, men innehållet är detsamma som i bilaga *RKA Agenda 2030 nyckeltal*. Handläggare finns på plats för att svara på frågor. Samtliga RKA:s nyckeltal finns att välja bland. Det finns ett antal rödmarkerade nyckeltal i listan. I beredningen av ärendet till workshopen har nyckeltalen bedömts utifrån relevans och rådighet för kommunen. För de rödmarkerade finns i några fall förslag på ett annat nyckeltal som kommunen har möjlighet att följa, i några fall föreslås att nyckeltalet inte ersätts. I ett fall föreslås ett eget kommunalt nyckeltal. I det fall en ledamot anser att det rödmarkerade nyckeltalet ändå ska följas, kommer det gå att markera detta.

Workshopen kommer att avslutas med att utvalda nyckeltal samlas in. Det finns också lite tid för frågor och diskussion. Resultatet sammanställs sedan och bearbetas till ett samlat förslag för kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att ta ställning till som en del av budgeten inför 2021.

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Camilla Andersson

Bra att veta inför workshopen

I bilagan *RKA Agenda 2030 nyckeltal* finns listan på samtliga RKA:s nyckeltal samt förslag på ett antal möjliga ersättningar där det finns andra kommunala data att följa samt ett antal strykningar med förklaring.

Mer information om vart och ett av de listade nyckeltalen för Östhammars kommun hittar du HÄR I KOLADA (klicka på Ctrl knappen för att använda direktlänken.)

Alternativt via www.kolada.se Klicka på Jämföraren och ställ in valen enligt nedan nedan:

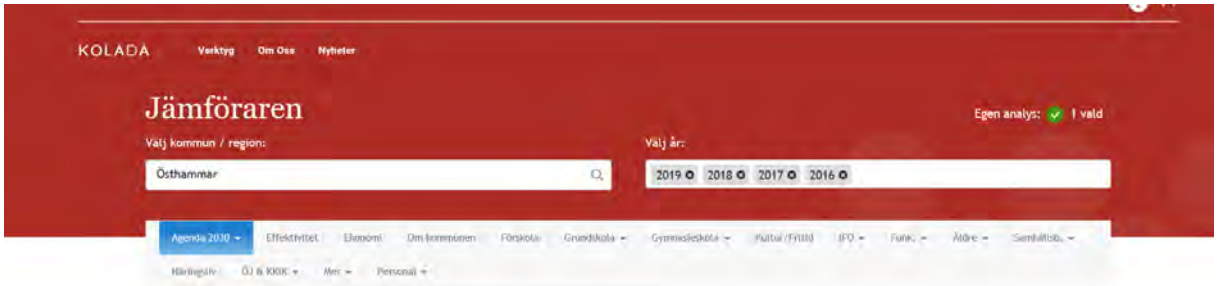

För information om ett nyckeltal så för du markören över ”i”.

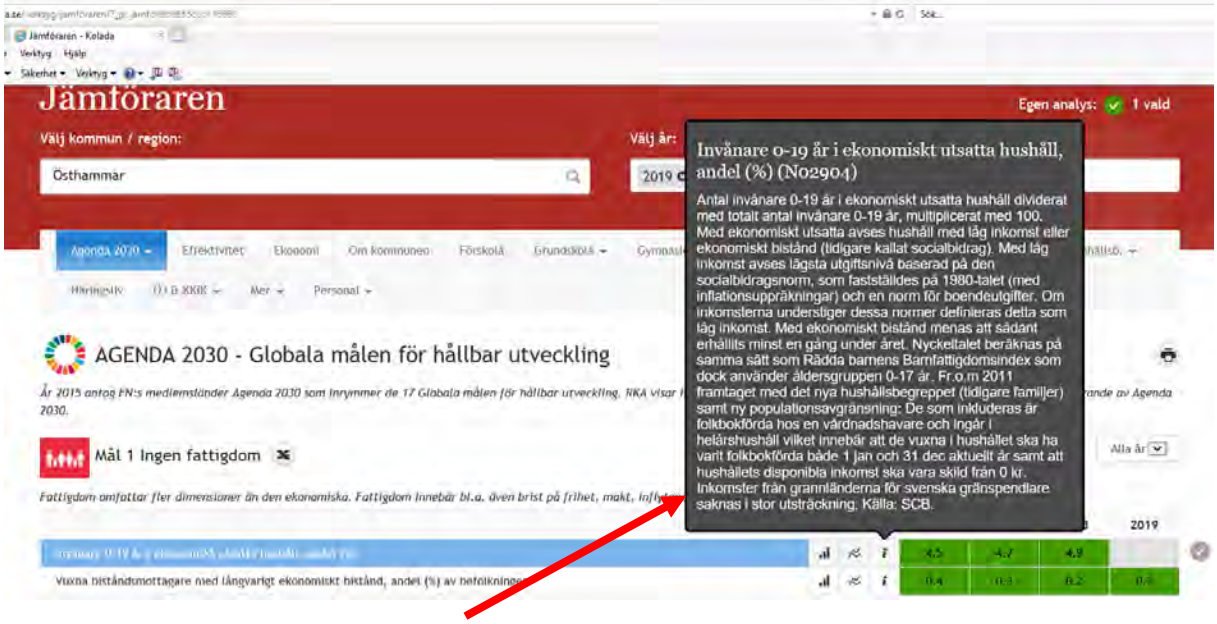

Information om nyckeltalet

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Camilla Andersson

Hållbarhetsbokslutet blir nyckeltalsredovisning
Redovisning och analys av valda nyckeltal kommer att göras i kommunens årsredovisning och ersätter kommunens nuvarande Hållbarhetsbokslut.

I nuvarande Hållbarhetsbokslut har samtliga nämnder årligen relativt brett redovisat hur de arbetat med ett flertal områden inom social och ekologisk hållbarhet. Ett fåtal av dessa områden har följts via indikatorer, samtliga har redovisats i löpande text. Genom att istället välja ut ett antal nyckeltal som följs och analyseras av utsedda ansvariga nämnder, riktas uppföljningen mot ett antal fokusområden och arbetsinsatsen kan effektiviseras.

Exempelbild på kommande nyckeltalsredovisning:

Aktuella nyckeltalsdata (Östhammar)

Nyckeltal	Beskrivning	Analys/Kommentar	Utfall 2020	Senaste utfall	Trend
Befolkning i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	Andel befolkning i det geografiska området som har en trafikerad hållplats inom 500 meter från sin folkbokföringsadress. Med trafikerad hållplats avses hållplats, för samtliga trafikslag som trafikeras med minst en avgång per timme, vardagar mellan 06:00 och 20:00. Avståndet till hållplats utgår från fågelavstånd och beaktar inte väg- och gatunät. Källa: SCB	**TEST TEST TEST** Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Etiam faucibus tellus dui, sit amet finibus nisl interdum quis. Pellentesque elit libero, placerat viverra fringilla vel, varius quis odio. Suspendisse porta bibendum libero, quis luctus libero porttitor nec. Morbi commodo lacus cursus hendrerit dapibus. Donec commodo augue nec semper auctor. Aenean et consequat nibh, ut consectetur sapien. Nullam tempor sapien ut auctor egestas..		60,4	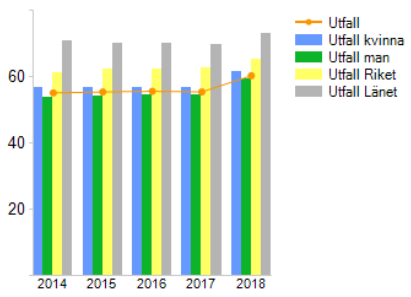

Beslutsunderlag

Bilaga: RKA Agenda 2030 nyckeltal

Beslutet skickas till

Miljösakkunnig

Chef Samhällsbyggnadsförvaltningen

Chef Planenheten

Kvalitetsutvecklare

Chef Lednings- och verksamhetsstöd

2020-09-23

RKA:s nyckeltal Agenda 2030 på kommunal nivå

Se även: www.kolada.se/verktyg/jamforaren

Mål 1 Ingen fattigdom	Invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%)	
Mål 1 Ingen fattigdom	Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen	

Mål 2 Ingen hunger	Invånare med fetma, andel (%)	
	Ersätts med: Risk för undernäring på särskilda boenden (%) *Bedöms spegla målet bättre, finns mätningar inom organisationen.*	
Mål 2 Ingen hunger	Ekologiskt odlad åkermark, andel (%)	
	Ersätts med: Areal jordbruksmark i kommunen (som finns i SJV register/block) *Ger en bredare bild av livsmedelsfrågan.*	

Mål 3 Hälsa och välbefinnande	Medellivslängd kvinnor, år	
Mål 3 Hälsa och välbefinnande	Medellivslängd män, år	
Mål 3 Hälsa och välbefinnande	Långtidssjukskrivna med psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar, andel (%)	
Mål 3 Hälsa och välbefinnande	Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal/100 000 inv	
Mål 3 Hälsa och välbefinnande	Antibiotikaförsäljning kommun, recept/1000 inv	
	Ersätts inte. Relevant men ett område kommunen inte har rådighet över.	

Mål 4 God utbildning för alla	Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)	
Mål 4 God utbildning för alla	Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%)	
Mål 4 God utbildning för alla	Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)	
Mål 4 God utbildning för alla	Elever på SFI som klarat minst två kurser på studievägen av nybörjare två år tidigare, andel (%)	

Mål 5 Jämställdhet	Heltidsarbetande månadsavlönade, kommunalt anställda andel (%)	
Mål 5 Jämställdhet	Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av dagar inom kommunens geografi (%)	
Mål 5 Jämställdhet	Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst inom kommunens geografi, andel (%)	
Mål 5 Jämställdhet	Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, kommunalt anställda, andel (%)	

Mål 6 Rent vatten och sanitet	Vattentäkter med vattenskyddsområde, andel (%)	
Mål 6 Rent vatten och sanitet	Sjöar med god ekologisk status (%) Vattendrag med god ekologisk status, andel (%) Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, andel (%)	
	Ersätts med: Halt totalfosfor och totalkväve (µg/l) i kustvatten inom mätprogram Svealands Kustvattenvårdsförbund. *Ekologisk status klassas om vart 6:e år, relevant att följa men för sällan för att använda i åtgärdsarbete.*	

Mål 7 Hållbar energi för alla	Elavbrott, genomsnittlig avbrottstid per kund (SAIDI), minuter/kund	
	Ersätts inte. Relevant, men kommunen har mycket liten rådighet över frågan.	
Mål 7 Hållbar energi för alla	Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor på värmeverk inom det geografiska området, andel (%)	
Mål 7 Hållbar energi för alla	Slutanvändning av energi totalt inom det geografiska området, MWh/inv	
	Ersätts inte. Relevant men påverkas av bl.a. energianvändning hos större företag i kommunen, liten rådighet för kommunen att påverka.	
Mål 7 Hållbar energi för alla	Eget nyckeltal: Installerad solel i kommunens geografiska område per invånare (MW/inv)	

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	Bruttoregionalprodukt (BRP), kr/inv	
Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	Långtidsarbetslöshet 25-64 år, andel (%) av befolkningen	
Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	Invånare 17-24 år som varken arbetar eller studerar	

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%)	
Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Företagsklimat enl. ÖJ (insikt) - Totalt, NKI	
Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Befolkning i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	

Mål 10 Minskad ojämlikhet	Ginikoeffecient, index (inkomstfördelning hos en befolkning)	
Mål 10 Minskad ojämlikhet	Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)	
	Ersätts med: Allmänt sett, tycker du att man kan lita på människor? (medborgarundersökning från 2021). *Den indikator som föreslås är ett utvecklingsnyckeltal med 4-årsmedelvärde medan förslaget till ersättning genomförs nu.*	
Mål 10 Minskad ojämlikhet	Lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta eller studera (status efter 90 dagar), andel (%)	
Mål 10 Minskad ojämlikhet	Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)	

Mål 11 Hållbara städer och samhällen	Demografisk försörjningskvot (antal icke-yrkesverksamma kn-inv per yrkesverksam kn-inv)	
Mål 11 Hållbara städer och samhällen	Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%)	
Mål 11 Hållbara städer och samhällen	Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg/inv Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), kg/inv	
	Ersätts inte: Luftkvalitet är viktig men med vår glesa byggnadsstruktur bedöms indikatorn inte vara prioriterad att följa.	

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion	Insamlat hushållsavfall totalt, kg/person	
Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion	Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%)	
Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion	Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)	

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna	Utsläpp till luft av växthusgaser, ton CO2-ekv/inv	
	Ersätts inte. Intressant att följa men på regional nivå. På kommunal nivå påverkas siffrorna av större industrier etc. som kommunen inte har rådighet över.	
Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna	Miljöbilar i kommunorganisationen, andel (%)	
Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna	Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området, (%)	
Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna	Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv	
	Ersätts med: Antalet påstigande resenärer sammanlagt på alla linjer från/till Östhammars kommun (UL). *Speglar istället utveckling av kollektivtrafiken.*	

Mål 14 Hav och marina resurser	Saknas idag indikator. Kan ev. utvecklas i samverkan med SLU Aqua.	

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald	Skyddad natur totalt, andel (%) *Kommunens analys bör kompletteras med skolskogar samt närhet till natur- och friluftsområde.*	

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen	Valdistrikt med lägst valdeltagande i senaste kommunalval, andel (%)	
Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen	Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)	
Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen	Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv	
Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen	Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag, kommun, (%)	

Kommunstyrelsen, Mål 2021

- **Strategiska inriktningsområden, Östhammars kommun skall vara;**

- Attraktiv och Växande
- Hållbar
- Lärande
- Öppen

Kommunstyrelsen, Mål 2021 – KS Mål

- **Attraktiv och växande kommun**

- **Mål**
- Östhammars kommun skall vara en bra plats att leva och bo
- **Styrtal och måltal**
- Företagens nöjdhet med kommunens arbete med markupplåtelse, *index 70(SCB:s undersökning)*
- Medborgarnas nöjdhet med kommunens arbete inom gata/park, *index 50(SCB:s undersökning)*

Kommentar:

Kommunstyrelsen, Mål 2021

- **Attraktiv och växande kommun**

- **Mål**
- Östhammars kommun skall ha ett starkt företagsklimat med goda relationer till det lokala näringslivet och leverantörer
- **Styrtal och måltal**
- Svenskt Näringslivs ranking, *plats 175 eller bättre.*

Kommentar:

Kommunstyrelsen, Mål 2021

- **Hållbar kommun**
- **Mål**
- Östhammars kommun skall vara en attraktiv arbetsgivare
- **Styrtal och måltal**
- Sjuktal, andelen sjukskrivna inom kommunstyrelsens verksamhetsområde, *6,5%(tar vi fram själva i våra system)*

Kommentar:

Kommunstyrelsen, Mål 2021

- **Hållbar kommun**
- **Mål**
- Kommunstyrelsen skall vara ett föredöme och redovisa ett gott ekonomiskt resultat
- **Styrtal och måltal**
- Resultatöverskott, *budget i balans(tar vi fram själva i vårt verksamhetssystem, Raindance)*

Kommentar: Måltalet är en ambitionssänkning från 2020. Det huvudsakliga skälet till detta är att Kommunstyrelsen i den kommande budgeten kommer att ha stora rationaliseringskrav.

Kommunstyrelsen, Mål 2021

- **Hållbar kommun**
- **Mål**
- Kommunstyrelsens verksamheter skall minska sin negativa miljöpåverkan
- **Styrtal och nyckeltal**
- Insamlat hushållsavfall totalt, kg/person*, 600kg*
- Resor i tjänsten med egen bil, antal kilometer, *250.000km(tar vi fram själva i vårt verksamhetssystem, Raindance)*

Kommentar: Resor i tjänsten bedöms kunna minskas då utfallet för 2020 visar på en kraftig minskning (320.000, 2020) Utfallet bedöms bero dels på pandemin och dels på ny resepolicy och efterlevnad.

Kommunstyrelsen, Mål 2021

- **Lärande kommun**

- **Mål**
- Samtliga medarbetare skall erbjudas kompetensutveckling i sitt arbete
- **Styrtal och måltal**
- Andelen medarbetare som upplever att de utvecklats det senaste året, *80%(årlig enkät till våra medarbetare)*

Kommentar:

Kommunstyrelsen, Mål 2021

- **Öppen kommun**

- **Mål**
- Östhammars kommun ska ha en god beredskap för att kunna möta särskilda (extraordinära) händelser.
- **Styrtal och måltal**
- Medborgarnas upplevelse av kommunens information vid samhällsstörningar (tex strömavbrott, extremt väder, översvämningar, problem med dricksvatten och avlopp? *(index SCH:s undersökning)*

Alternativt:

- Hur medarbetare och förtroendevalda upplever kommunens beredskapsförmåga

Kommunstyrelsen, Mål 2021

- **Öppen kommun**

- **Mål**
- I Östhammars kommun ska det vara lätt, för medborgare, besökare och företagare, att kontakta, hämta information från, samt lämna synpunkter till kommunen
- **Styrtal och måltal**
- Medborgarnas nöjdhet med att få svar på sina frågor om kommunen och dess verksamheter,(*index 40, SCB:s undersökning)*
- Antalet initiativ inom ramen för de inflytandeverktyg vi har (medborgarmotion, fråga din politiker samt allmänhetens frågestund)

  minst 30 st.(tas fram av förvaltningen),

Kommunstyrelsen, Mål 2021

- **Öppen kommun**
- **Mål**
- Medborgare, besökare och företagare skall alltid få ett gott bemötande och en god service.
- **Styrtal och måltal**
- Placering i servicemätning inom ramen för Kommunernas kvalitet i korthet, *plats 10 eller bättre(SKR:s mätning)*

Kommentar: Utfallet 2019 är bra. För att förbättra oss ytterligare krävs en helt annan organisation och resurser, det handlar främst om hur fort vi kan besvara samtal. Bedömningen är att det är ett rimligt mål att fortsätta vara bland de tio bästa.

Verksamhetsberättelse 2019

Mervärdesverksamheten i Östhammars kommun

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

osthammar.se

Organisation

Under 2019 har arbetet med de mervärden, som initierats i mervärdesavtalet mellan Östhammars kommun, Oskarshamns kommun och Svensk kärnbränslehantering, fortsatt.

Östhammars kommun har organiserat arbetet med att genomföra mervärdesprojekt i ett programkontor bestående av:

- Ulf Andersson, Samhällsbyggnadschef
- Magnus Andersson, Controller
- Nina Laukkanen Mållberg, Näringslivsutvecklare (del av året)

Programkontoret redovisar månatligen arbetet med mervärdesavtalet till kommunledningen (kommundirektör och kommunalråd) genom Tillväxtberedningen. Tillväxtberedningen är direkt underställd Kommunstyrelsen. Förslag till kommande mervärdesinsatser bereds först i Tillväxtberedningen och därefter i KSau. Redovisning av genomförda insatser görs både till Tillväxtberedningen och KSau. Förstudier bereds, beslutas och rapporteras enbart i Tillväxtberedningen.

Den del i Mervärdesavtalet som pekar ut ”kommunal ersättning” är också den del som Programkontoret arbetar med. Andra insatser/projekt samordnas alltså av programkontoret och dessa redovisar också sin verksamhet separat.

Programkontoret har regelbundet avstämning med SKB där alla insatser och förstudier gås igenom för att stämma av kostnader och skapade värden.

Aktiviteter 2019

De mervärdesinsatser som vi arbetat mest aktivt med inom den Kommunala ersättningen, under året är:

- Föreningslyftet
- Företag i Samverkan
- Förlängning av vissa mervärdesinsatser
  där en del riktat sig till Näringslivet (1) och en annan del riktat sig till Kompetens- och bostadsförsörjning
- SKB Näringslivsutveckling AB

Inom ramen för den kommunala ersättningen har programkontorets personalkostnader tagits, samt kostnader för Tillväxtberedningens arbete.

Här har även kostnaderna arbetet med kommunens Tillväxtstrategi legat.

Tillväxtstrategi

Kommunens Tillväxtstrategi har fastställts av Kommunfullmäktige och tagits fram av kommunen i nära samarbete med näringsliv, föreningsliv och civilsamhället.

Strategin utgör handlingsplan och vägledning för både kommunens och andra aktörers tillväxtarbete.

Tillväxtrådet (tidigare Företagarrådet) har sedan 2019 fått en ny roll i det fortsatta arbetet med Tillväxtstrategin. Tillväxtrådet är

- Följare av kommunens Tillväxtstrategi -
- Ambassadör till kommunens Tillväxtstrategi – som
- Bidragsgivare till kommunens Tillväxtstrategi –

Tillväxtstrategin är en del av den vision vi vill skapa för Östhammars kommun. Genom att ha en aktiv roll i Tillväxtstrategins innehåll och genomförande påverkar och utvecklar Tillväxtrådet kommunens vision.

Det mest prioriterade arbetet inom Tillväxtrådets har gått ut på att etablera rådet och genomföra vårens och höstens arbetsmöten kopplade till Tillväxtstrategin.

Mer om Tillväxtstrategin finns att läsa på kommunens hemsida, i det nyetablerade nyhetsbrevet (TillväxtNytt) och på Facebook.

Föreningslyftet

Redovisas i bilaga 1

Lyftet Storbrunn

Redovisas i bilaga 2

Företag i Samverkan

Redovisas i bilaga 3

Notera att insatsen förstärktes vid två olika tillfällen under 2019 – dels för den insatsens tredje och avslutande år (enligt beslut i styrgruppen 160607), dels med delinsats inom ramen för den ”förlängning av mervärdesinsatser” som togs i oktober 2018.

Notera även att den bifogade Verksamhetsrapporten även omfattar den tilläggsfinansiering som verksamheten tillägnat sig genom ideella insatser och EU-bidrag.

Förlängning av vissa mervärdesinsatser

Insatsen består av två delar. Det är dels insats 1 som riktar sig till Näringslivet och insats 2 som riktar sig till Kompetens- och bostadsförsörjning.

I det förberedande arbetet inför dessa beslut kan utläsas att insats 1 (Näringslivet) omfattar satsningar inom nyföretagande, evenemangssponsring och samverkan med akademin. De tilldelade resurser som ianspråktagit i den här delen har handlat om *evenemangssponsring*. Vari detta består redovisas särskilt i bilaga 4.

Som kommentar förtjänas att påpeka att den ambition som beskrevs inom *nyföretagande* har i sin helhet hittills lösts genom att de resurser som erbjudits i den kommunala ersättningen. Vi har alltså etablerat (breddat och förstärkt) verksamheten på det sätt vi planerat utan att ännu behöva ta av de avsatta resurserna. Men de kan mycket väl komma att behövas längre fram i den fortsatta rådgivnings- och coachningsverksamheten.

När det gäller insats 2, som alltså adresserar Kompetens- och bostadsförsörjning har fokus legat – och kommer fortsätta att ligga – på det vi kallat för ”*Stärkt lokal attraktionskraft*”. Som framgår av bilaga 5 så handlar detta om mark- och exploateringsverksamheten i kommunens regi.

Andra delar i detta är det marknadsförande arbete som kommunen anlitat Visit Roslagen AB för (i besluts-pm:et för mervärdesinsatsen benämns det ”vision och storytelling”). Det som vi syftar till att åstadkomma med detta är en stärkt bild av kommunen, kommunens verksamhet och av vårt gemensamma tillväxtarbete. Konkreta resultat av detta är en fungerande nyhetsbrevs-funktion som nu har drygt 200 prenumeranter, en aktiv tillväxtsida på kommunens webbplats och ett stort antal beskrivande artiklar om kommunens tillväxtarbete och samhällsbyggande verksamhet.

Vi vill med detta teckna en sann bild av kommunen som bas för den vision som vi skapar oss i utvecklingsarbetet.

Avslutningsvis beskrivs i bilaga 6 den del av attraktivitetsarbetet som den tekniska förvaltningen i Östhammars kommun genomfört, som en del i det av Företag i Samverkan ledda projektet ”Attraktiva och Levande orter”

Kostnader och ekonomi

Budgetutrymmet för den Kommunala ersättningen är – enligt avtalet - kkr 1.500 årligen.

Kommunen har hållit sig inom budgetramen och har dessutom överfört delar av resurserna till kommande år.

	2019	
Namn	**Årets intäkter (tkr)**	**Årets kostnader (tkr)**
Mervärdesadministration	-1 500	1 334
Föreningslyftet	-750	552
Stärkt lokal attr.kraft del 2	-450	438
Evenemangssponsring	-200	187
Akademisamverkan	0	0
Nordupplans företagscentrum	0	0
Företag i samverkan	-2 200	2 200
Mötesplats Storbrunn	0	480
Storytelling	-350	302
Attraktiva orter	-400	206
Summa	**-5 850**	**5 698**

Namn	Största kostnadsposterna	(tkr)
Mervärdesadministration	Lön	884
	Administration KFN	145
Föreningslyftet	Öregrunds tennissällskap	100
	Öregrund-Gräsö skytteförening	75
Stärkt lokal attr.kraft del 2	Lön MEX	378
	Administrativa tjänster	21
Evenemangssponsring	Konstnärsgruppen	40
	Evenemangskalender	32
	Feel Alive Scandinavia AB	30
Mötesplats Storbrunn	Östfronten	60
	Pulz	50
	Staffan Eriksson	35
Storytelling	Visit Roslagen	302
Attraktiva orter	Förbrukningsmaterial	85
	Reparation och underhåll av fastigheter	45

Plan för 2020 och framåt

Östhammars kommun genomgår en kommunomfattande omorganisation. I det arbetet är den fortsatta inriktningen att mervärdesavtalet ska ytterligare stärka kopplingen till kommunens samhällsutvecklingsarbete. I detta arbete har arbetet med Tillväxtstrategin och ”stärkt lokal lokal attraktionskraft” en särställning.

I skrivande stund är huvudinriktningen att nya beslut tas först när kunskapsläget om avtalets period två har klarnat. Det betyder att vi tills vidare arbetar med de resurser som redan beslutats om, så länge resurserna räcker.

Fokus ligger att fullfölja de insatser som beskrivits vid beslutet i oktober 2018 och som ovan redovisats under rubriken ”förlängning av vissa mervärdesinsatser”

	2020
Namn	**Planerad fakturering (tkr)**
Mervärdesadministration	-750
Föreningslyftet	-380
Stärkt lokal attr.kraft del 2	-1 327
Evenemangssponsring	-788
Akademisamverkan	-600
Nordupplans företagscentrum	-525
Företag i samverkan	0
Mötesplats Storbrunn	0
Storytelling	-298
Attraktiva orter	-500
Summa	**-5 168**

Mervärdesavtalet

Årlig redovisning till Kommunstyrelsens arbetsutskott

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Mervärdesavtalet sept-20

Rapporteringspunkter

- Organisation
- Verksamhet 2019
- 2020 ett speciellt år
- Nuläge

Mervärdesavtalet sept-20

Organisation

- Avtalets konstruktion (syfte, parter, resurser, innehåll)
- Styrgruppen och Tillväxtberedningen
- Den kommunala ersättningen och programkontoret

Mervärdesavtalet sept-20

Verksamhet 2019

- Föreningslyftet
- Företag i Samverkan
- Förlängning av vissa mervärdes-insatser,
  där en del riktat sig till Näringslivet och en annan del riktat sig till Kompetens- och bostadsförsörjning
- SKB Näringslivsutveckling AB
- Hargs Hamn

Mervärdesavtalet sept-20

2020 ett speciellt år

- Resurser avsedda för period 1 förbrukade
- Covid 19
- Avtalets parter eftersträvar en smidig övergång till en ev. period 2
- Tillväxtstrategin är vår utgångspunkt för ev framtida insatser

Mervärdesavtalet sept-20

Nuläge

- Styrgruppsmöte i slutet av oktober
- Kommunerna föreslår att ”styrgruppen lyftet på taket” för period 2 genom att skapa planeringsförutsättningar för Föreningslyftet, den kommunala ersättningen och SKB Näringslivsutv.

Från:	Berggren, Marie
Till:	Kommunstyrelsen
Ärende:	VB: Kompletteringar ang Östhammars kommuns redovisning 2018
Datum:	den 1 september 2020 14:37:44
Bilagor:	image001.gif

För diarieföring

Från: Riksgälden, Karnavfallsfinansiering <Karnavfallsfinansiering@riksgalden.se>
Skickat: den 25 augusti 2020 15:44
Till: Berggren, Marie <Marie.Berggren@osthammar.se>
Kopia: Liljedahl, John <John.Liljedahl@riksgalden.se>
Ämne: Kompletteringar ang Östhammars kommuns redovisning 2018

Hej,

Riksgälden förelägger Östhammars kommun med att inkomma med kompletterande svar angående redovisningen för 2018 års fondmedel senast **8 september 2020**.

Post 50 - avvikelseanalys
Tidigare svar från Östhammar: ”här ligger en stor +-post till följd av oanvända politikerarvoden för sammanträden och resor, då de varit betydligt färre 2018.”
Östhammar behöver inkomma med en specifikation av de + och – posterna ni nämner. Vilka poster har ökat och varför, vilka poster har minskat och varför.

Inköp av 79 stycken datorer för en kostnad på 433 315 kronor.

1. Hur många personer har fått en dator? Ska svaret tolkas som att av de 79 inköpta datorerna har 76 gått till fritidspolitiker och 3 till anställda politiker?
2. Motivera varför kostnaden för datorerna ska vara 100% finansierat med fondmedel.
3. Har datorerna endast använts för arbete med slutförvarsfrågor?

Yttrande om utbyggnad av SFR enligt miljöbalken och kärntekniklagen.
I den mån ni behöver läsa in er på prövningsunderlag som ingår i KTL för att kunna få en helhetsbild för miljöbalksprövningen är det en sak. En annan sak är om ni läser in er på prövningsunderlag som ingår i KTL i syfte att yttra er enligt KTL eller arbetar med att formulera yttrande enligt KTL.

Östhammars kommun ska inkomma med tids- och kostnadsuppskattning för fondfinansierat arbete under 2018 avseende 1) formulering av yttrande enligt KTL och 2) arbete med inläsning av prövningsunderlag som har genomförts i syfte att yttra er enligt KTL (arbete som inte har behövts för att kunna få en helhetsbild för miljöbalksprövningen av slutförvaren).

Med vänliga hälsningar,
Helena Laurella

Helena Laurella
Analytiker, Kärnavfallsfinansiering

[redacted]

Riksgälden
103 74 Stockholm
www.riksgalden.se

Följ Riksgälden på
Facebook Twitter LinkedIn

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Slutförvarsenheten
Marie Berggren

Riksgälden
karnavfallsfinansiering@riksgalden.se

Kompletteringar angående Östhammars kommuns redovisning 2018

Riksgälden förelade 25 augusti 2020 Östhammars kommun att inkomma med kompletterande svar angående redovisningen för 2018 års fondmedel senast 8 september 2020.
Föreläggandet var formulerat som ett antal frågor gällande en avvikelseanalys på särskilt kostnadsställe, inköp av datorer till referensgruppen samt yttranden enligt kärntekniklagen.

Avvikelseanalys konto 50 som avser löner och arvoden.
Den största avvikelseposten i den redovisning som tidigare lämnat ligger i oanvända arvoden till politiker. Vid tidpunkten för ansökan om medel 2018 så fanns det en antagande om att en folkomröstning skulle hållas gällande etableringen av ett slutförvar under 2018. Ett sådant projekt skulle ha involverat den politiska organisationen (hearings, möten med allmänheten, partigruppsmöten för kunskapsuppbyggnad, egna möten i granskningsorganisationen mm) på ett helt annat sätt än som blev fallet när kommunfullmäktige beslutade att inte hålla någon folkomröstning.

Varje ansökan som kommunen lämnar in bygger på en förväntad tidsplanering hos andra parter i processen. När ex verksamhetsutövare och myndigheter jobbar med prövningar, så är det lugnare hos kommunen. När de lämnat ifrån sig remisser så blir det mycket aktivitet i granskningsgrupperna för att gå igenom det material som de lämnat ifrån sig. 2018 blev med utgångspunkt i detta resonemang, tillsammans med att det var ett valår, ett år med mindre aktivitet för slutförvarsorganisationen.

I övrigt låg kostnaderna i paritet med lagd budget som redovisats i mail 2020-08-14.

Inköp av datorer
Samtliga politiker i kommunfullmäktige (KF) ingår i referensgruppen, 79 st. Och det är referensgruppen som utrustats med datorer vid den nya mandatperioden. Och av skäl som angivits i tidigare mail ansöker slutförvarsorganisationen medel för att kunna ge politiken de verktyg den behöver för att lätt kunna bygga

kunskap och sprida information i slutförvarsfrågan. Frivilligheten hos politikerna att vilja arbeta med ett kunskapsuppbyggnads-, informations- och förankringsarbete i slutförvarsfrågan har varit avgörande för framdriften i den svenska processen så här långt.

Kostnaden för inköpet av datorer ska ställas i relation till att köpa in tjänster för ändamålet för motsvarande antal under motsvarande livscykel för datorerna. Vi gjorde vid tidpunkten för inköp bedömningen att detta var mer kostnadseffektivt än att köpa tjänster för att tillgodose hela livscykeln med konsulter för upphandling, inköp och fördelning av utrustning, programvaror, uppkopplingar och licenser, säkerhetsskydd, support och avveckling.

Yttrande om utbyggnad av SFR enligt miljöbalken och kärntekniklagen
Vi har tidigare refererat till att vi inte belastar slutförvarsorganisationen med granskning av ansökningshandlingar och prövningar enligt kärntekniklagen, då vi förlitar oss på expertmyndigheten Strålsäkerhetsmyndigheten i dessa frågor vilket vi också varit tydliga med i våra yttranden.

Del av tjänst som frikopplats från slutförvarsenheten och som används för andra ändamål motsvarade 10 % under 2 månader 2018. Med ungefär en veckas arbete och med en schablonkostnad på 1000 kr/h motsvarar det en kostnad på 40 000 kr.

Mvh

[redacted]

Marie Berggren
Chef för slutförvarsenheten

Från: Kommunstyrelsen
Till: Kommunstyrelsen
Ärende: VB: Förslag till läns- och kommuntal Uppsala län 2021
Datum: den 31 augusti 2020 08:13:00
Bilagor: Preliminära kommuntal nyanlända Uppsala län 2021.docx

---

[redacted]

[redacted]

Från: Maherzi Sofia[redacted]
Skickat: den 25 augusti 2020 11:41
[redacted]
Kopia: Uppsala Kommun; Knivsta; Kommunen Enköping; Information Heby; Medborgarservice; Kommun; Kommunen; Kommun Habo; Benfalk Christel; Engström Tony; Averhed Yevgeniya; Dawit Samron
Ämne: Förslag till läns- och kommuntal Uppsala län 2021

Hej,

Migrationsverket har nu presenterat sitt förslag till länstal gällande mottagande av nyanlända för år 2021. Länstalet för Uppsala län år 2021 förväntas vara 321. Utifrån beräkningsmodellen som tar hänsyn till arbetsmarknad, andelen självbosatta och asylsökande så är förslaget till fördelning på kommunnivå i Uppsala län följande:

Enköpings kommun	37
Heby kommun	17
Håbo kommun	36
Knivsta kommun	24
Tierps kommun	16
Uppsala kommun	143
Älvkarleby kommun	1
Östhammars kommun	47
Länstal Uppsala län	321

Som tidigare år så finns det möjlighet till omfördelning inom länet i det fall två kommuner eller fler är intresserade av ett ökat respektive minskat kommuntal. Länsstyrelsen vill ha era synpunkter på föreslagna kommuntal senast **23 oktober 2020**. Vi kommer också informera om kommuntalsprocessen vid vår nästa länsgrupp för integration och etablering den 22 oktober.

Observera att länstalen är preliminära fram till regeringens beslut. Bifogat finns förslaget till kommuntal samt information om andelen nyanlända som förväntas självbosätta sig i respektive kommun. Dokumentet ska fyllas i med er kommuns önskan om eventuell omfördelning och skickas tillbaka till länsstyrelsen senast 23 oktober 2020.

Vid frågor kring beräkningsmodellen eller andra funderingar kring kommuntalen vänligen kontakta undertecknad.

Vänliga hälsningar

Länsstyrelsen Uppsala län
Sofia Maherzi
Handläggare integration
[redacted]

Postadress: 751 86 Uppsala
Besöksadress: Bäverns gränd 17

Webb: www.lansstyrelsen.se/uppsala
Facebook: www.facebook.com/Lansstyrelsen.Uppsala.lan
Twitter: www.twitter.com/uppsalalst
Instagram: https://www.instagram.com/uppsalalst/
För information om hur länsstyrelsen behandlar personuppgifter, se www.lansstyrelsen.se/dataskydd

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

2020-08-25

Sofia Maherzi
Handläggare, Integration
[redacted]

Preliminära kommuntal
Uppsala län 2021

Preliminära läns- och kommuntal Uppsala län 2021

Kommun	Kommuntal anvisade	Självbosatta	Totalt antal mottagna
Enköping	37	35	72
Heby	17	11	28
Håbo	36	7	43
Knivsta	24	9	33
Tierp	16	21	37
Uppsala	143	239	382
Älvkarleby	1	17	18
Östhammar	47	9	56
Länstal Uppsala län	321	348	669

Tabell att fylla i av samtliga kommuner i Uppsala län – sänds åter till Länsstyrelsen Uppsala län senast 23 oktober 2020

Kommun	Kommuntal	Önskar förändring av kommuntal (JA/NEJ)	Önskat kommuntal efter förändring
Enköping	37		
Heby	17		
Håbo	36		
Knivsta	24		
Tierp	16		
Uppsala	143		
Älvkarleby	1		
Östhammar	47		

Observera att kommuntalen är preliminära fram till dess att regeringen beslutar om länstalen.